Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

39372

Bibliotheca Facult. Philosophiae Provinciae Loyolensis S.I.

¶ Speculum peregrinarum queſtionum

eruditiſſimi viri Bartholomei Sibille Monopolitani ordinis predicatorum: ſacre theologie profeſſoris: Tres decades complectens in quibus varie queſtiones de animabus rationalibus in coniuncto: & ſeparatis. Deqꝫ Angelis bonis & malis: multiſqꝫ aliis ſcitu digniſſimis: & ad ipſas reſponſiones ponuntur, Ex vaſtis & viuaciſſimis Theologorum: Juriſpontificū: Philoſophorum ac Aſtrologorum: campis & floribus excerptum. Quod ſtudioſis quibuſcunqꝫ: & animarum curam agentibus: nō minus vtile: q̄ neceſſariū eſt.

¶ Venundantur Lugd. apud Scipionem de Gabiano in vico Mercuriali ſub ſigno fontis.

1534

Universidad de Deusto Biblioteca

Ad inuictiſſimum ac

illuſtriſſimū principē Alfonſum de Aragonia Ducē Calabrie: fratris Bar=
tholomei Sybille Monopolitani theologie ⁊ ordinis predicatorum mini=
mi profeſſoris: prefatio in animarum rationalium in coniuncto et ſepara=
tarum: bonorum ⁊ malorum demonum Tres decades.

COnſueuerūt fere oēs inclyte dux Alfonſe qui ꝓ̄ clara aliqua
maiuſculis lucubrationibꝰ annotaſſent. Eminētiori ⁊ clario
ri cuipiā pncipi: aut viro illa offerre atq; dicare. Tū ſibi dños
rū animos gratificādi ⁊ cōciliādi grā. Tū vt grecorū aut Ro
manorū cōſuetudine: mortalē pncipē in deos ij: trāſferre lice
ret: quo etiā eorū ſcripta honeſtiꝰ ſic in publicū exirēt: ⁊ cum
nouitatis grā: auctoritatē: quoq; apud lectorē haberēt. Sic Uergiliū Octa
uio: Sic Lucanū Neroni: Sic plinius Ueſpaſiano: ac Staciū nr̄m Domicia
no ſua ſcripta ſacraſſe cōperimꝰ. Ego vo q̄ iure ol poſt deū ⁊ diuū Dñicū:
poſt piū ac xpianiſſimū Regē patrē tuū Ferdinādū: īperio obnoxiꝰ ⁊ aſcri
ptus ſuz tuo: Cū relaxādi animi grā: ſuperioribꝰ tpibꝰ ex variis theologoꝝ:
iuriſpōtificū: phōꝝ ac aſtrologoꝝ cāpis de aiabꝰ rōnalibꝰ in cōiuncto ⁊ ſe
paratis: deq; āgelis bonis ⁊ malis: tres petitionū decades collegiſſem: tuo
potiſſimū noi illas dicare cōſtitui: vt q̄ p ſeſe obſcure erāt: mirifico tuo illu
ſtrarent fulgore: ⁊ fierēt te ſuſcipiēte ꝓcioſe. At dicet qſpiā: Quid cū theolo
gis: iuribꝰ: phis ⁊ aſtrol. Alfonſo duci Calabriē i maximis belli ac pacis ne
gocijs exercitato: quē i armis velut alterū Martē hoſtes exhorruere: quē hā
nibal apd anthiochū iter Alexādrū ⁊ pyrrhū locare potuiſſet: quē nūc cen
pacis aut belli arbitrū: vniuerſa hʒ ⁊ reueref Italia. Huic ego ſic Rūſuz reſ
lim. Alfonſuz Ducē nō minꝰ ſacris romaniſq; lrīs q̄ armis atq; militia de
lectari. Qūo .n. res toties tumultuātis Italie ſubactis diuerſaꝝ ptiū copijs
ad fidē pncipū: ⁊ obſequiū redegiſſet. Qūo regnū auitū ſeditiōibꝰ ⁊ inteſti
nis bellis afflictū: pri ⁊ ſibi reddidiſſet pacatū: niſi ſapiētia q̄ diuinis ⁊ hūa
nis lrīs edocet: enituiſſet: niſi iuribꝰ ac liberalibꝰ artibꝰ floreret: q̄ plꝰ certe
cōferūt pncipi: teſte Uegetio: ad obtinēdā victoriā q̄ robur militū aut ſtre
nue pugnātiū induſtria. Adde q̄ virtutū veſtigia: veterū pncipū emulatꝰ:
ceu Alexāder Ariſtotelē. Claudiꝰ Nero Luciū Senecā. Traianꝰ Plutar
chū. Alfonſꝰ rex regū: auꝰ tuꝰ Michaelē Epilā Theologū. ⁊ Anto. Pāhor
mitā. Ferdinādus pr̄ tuꝰ Hēricū phmq; diuinū. Sic Alfonſus dux nr̄ domi fo
riſq; clariſſimos hēat viros in ol ſapiētia eruditos: cū qbꝰ lectitare: cōferre: ⁊
aſtu pſepe arguere cōſueuit: atq; ad erigēdas diſciplinas: fouēdaq; ſtudia: ve
lut alter Ptolomeꝰ philadelphꝰ rex egypti: vna cū pr̄e rege Ferdinādo bi
bliothecā olim librorū gſūe ornatiſſimā erexerit. Tibi ergo pnceps Alfonſe
dux inuicte: qui ſeculū: ⁊ regnū patris ac tuū: qui barbaras etiā gentes ra
dio tuarum rerum geſtarum exornas: ⁊ velut clariſſimum quoddaz ſydus
illuſtras: preſentem libellum hunc dedicaui: quem ſpeculum peregrinaruz
queſtionum nominare conſtitui. Quem tibi ſi gratum fuiſſe perſenſero: fa
uore ac dignitate tua excitare me poteris ad maiora.

Uale columen ⁊ gemma principum.

CAPITA ET QUESTIONES PRIME DECADIS

PRimum eius caput eſt: vnde: vbi ⁊ quando ſint facte aut
create anime rationales: ſub quo ſeptem queſtiuncule ſol
uuntur.

Prima. Si anime rationales ſint facte ex eſſentia dei: vt dixit Par
menides ⁊ Marcus Terentius Uarro. fo.j.

Secunda. Si omnes ſint create ab initio: ſimul cum angelis in ce
lo empyreo: vt dixit Origenes. fo.eodem.

Tertia. Si traducantur de nouo ex ſemine ſimul cum corpus hu
manum ſeminatur: vt dixit Cyrillus. fo.iij.

Quarta. Si quas dicimus animas nō ſint aīe: ſed demones ſpūs
apoſtate: incluſi corporibꝰ: vt ibi purgentur. ⁊c. fo.iiij.

Quinta. Si qđ verum eſt: organizato corpore: ſucceſſiue: ſimul in
fundendo: ex nihilo creentur a deo. fo.eodem.

Sexta. Si deꝰ rōnabilr agat cooperādo i aiabꝰ icoitꝰ illicit. fo.[illegible]

Septima: quare deus creauerit ⁊ ſemper creet animas quarū mul
tas preſciuit peccatrices ⁊ dānandas: ⁊ ſimile querit Aug. de an
gelis, a principio creatis: ſtatim vero auerſis. fo.[illegible]

SEcundum caput eſt de immortalitate animarum ſub quo
decem queſtiuncule ſoluuntur.

Prima ſi anime rationales ſint immortales. fo.[illegible]

Secunda. Si vas hoc fictile: corpus humanum: anime perfectibi
le corruptum ⁊ incineratum reſurget iterum ⁊ viuificabitur. f.xvj.

Tertia. Cū reſurrectio corporū: ſcđm fidem in fine mūdi. ſit futura:
queritur ſi verū ſit q̄ mundus habeat terminari. fo.vij.

Quarta. Si mundo vel alicui creature: repugnet ſimpliciter eſſe
ab eterno. fo.[illegible]

Quinta. Si anima moriēte homine deſinat informare ſucceſſiue:
partem poſt partem corporis: an forte omnes partes ſimul in eo
dem inſtanti informare deſinat. fo.eodem.

Sexta. An poſſit contingere q̄ corde iam mortuo anima adhuc
informaret aliquam aliam partem: vel aliud membrum corpo
ris. fo.eodem.

Septima. Anima exiens de corpore. ad quam differentiam poſi
tionis naturaliter exeat an ſurſum an deorſum: dextrum vel ſini
ſtrum: ante vel retro. fo.xj.

Octaua. Anima exiens de corpore: ad quos terminos vadit: an de
luce ad tenebras: vel de tenebris ad lucez: de gaudijs ad triſtitiā:
vel de triſtitia ad gaudia. fo.eodem.

Nona. An iudiciū particulare anime egredientis de corpore fiat
a xp̄o corporaliter: an ab angelis cuſtodibus animarum. fo.xij.

Decima. An a primo inſtāti nō eſſe hois vſq; ad eiꝰ iudiciū parti
culare: ſit aliquod interuallum ⁊ ſpacium temporis. fo.eodem.

TErtium caput eſt de receptaculis poſt exitum animaruz:
ſub quo ſeptem queſtiones ſoluuntur.

Prima queſtio eſt ſimpliciter: de numero receptaculorū ani
marum poſt earum a corporibus egreſſum. fo.xiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

S...unda queſtio eſt de celo empyreo pri͞o receptaculo aīa-
rum felicium: ſub qua noue͞ queſtiuncule ſoluuntur.
Pri͞a. Si celū empyreū ſm̄ veritate͞ reperiatur. fo.eo.
Sc͞da. Quid ſit ſm̄ theologos celū emperium. fo.eo.
Tertia. Quid eſt dos ſpiritualis animarum ꝛ corporum beato-
rum in celo empyreo. fo.xiiij.
Quarta. Quot ſunt dotes aīaꝝ in celo ēpyreo exītiū. fo.xv.
Quīta q̄t ſunt dotes corporū in celo ēpyreo glorificatoꝝ. fo.xvj.
Sexta: ſi dotes aīarū in celo empyreo ſint idem cum beatitudine
ipſarum. fo.xviij.
Septima: Si vltra dotes quicꝗ̄ in celo empyreo requirant̄ neceſ-
ſario ad verā beatitudinem. fo.xix.
Octaua: Si quinqꝫ ſenſus exteriores in glorificatis corporib⁹ in
celo empyreo beatificantur. fo.eo.
Nona: Quid ꝛ quot ſunt aureole quaſi paraſernales martyrū:
confeſſorum: ꝛ virginū in celo empyreo. fo.xxij.
Tertia q̄ſtio eſt de inferno: ſc͞do receptaculo aīaꝝ ſub qua
tredecim .q. ſolu.
Prima: ſi infern⁹ poſt morte͞ reperiat̄ ſm̄ rei veritate͞: an
ſit in fictiōe ad terrendū laycos ꝛ tp̄alia bona ab eis extorquen-
dum. fo.xxiiij.
Sc͞da: Si locus ꝛ ſitus inferni ſit in centro terre. fo.xxvij.
Tertia: Si alibi q̄ in centro terre reperiant̄ in ſuperficie terre lo-
ca in quib⁹ aīe dānatoꝝ penas luant. fo.xxviij.
Quarta. Quis ordo ꝛ q̄ habitudo eſt ſub terra triū locoꝝ pena-
liū .ſ. purgatorij: limbi: ꝛ ſin⁹ Abrahe: vl̄ ſctōrū ad īfernū. fo.xxix.
Quinta: Que eſt maior regio locoꝝ penalium. fo.eo.
Sexta: Que eſt diuturnior regio eoꝝ. fo.xxx.
Septīa: Quot carceres ſeu māſiōes hꝫ regio infernalis. fo.e.
Octaua: Si ignis inferni ſit corporeus: vel ſimilitudinarius: vel
imaginarius. fo.eo.
Nona: Q͞uo demones ꝛ aīe ſp̄uales ſeparate poſſint ab igne in-
ferni corporali pati ꝛ cruciari. fo.xxxi.
Decima: Q͞uo differāt ignis inferni ꝛ huius mundi. fo.xxxij.
Undecima: Quomō corpus humanū poterit poſt iudiciū incon-
ſumptibiliter perpetuo in igne ſubſiſtere. fo.xxxiij.
Duodecima: q̄t penaꝝ gn̄a reperiuntur in inferno. fo.xxxiiij.
Tertiadecima: An per ſuffragia viuoꝝ fideliū minui vel abreuia-
ri poſſit pena inferni. fo.xxxv.
Quarta q̄ſtio eſt de purgatorio tertio receptaculo aīarum
ſub qua quindecim queſtiuncule ſoluunt̄.
Prima: Si locus purgatorij in centro terre vere eſſe repe-
riatur an ſit fictio eccl'ie militātis clericoꝝ ad emungēdū tp̄ales
redditus ꝛ elemoſinas laycorum. fo.xxxix.
Secūda: Si preter principale in cētro terre purgatoriū reperiatur
etiam in ſuperficie terre locus vbi purgentur anime mediocriter
bonorum. fo.xliij.
Tertia: Si in purgatorio remittant̄ aliq̄ pctā q̄tū ad culpā ꝛ ois
reatus pene veniali ꝛ mortali debite. fo.xliiij.

Quarta: Si pene purgatorij excedāt oēm tēporalem penā huius
vite: ꝛ que ꝛ quot ſunt ille pene. fo.xlv.
Quinta: que differentia eſt inter ignem inferni ꝛ ignem purgato-
rij. folio xlvj.
Sexta: Si pena purgatorij tā grādis ſit ab his qui ibi purgāt̄ur
voluntarie ſumpta. fo.eo.
Septima: An aīe ibidē per impatientiā in penis: vel ꝑ aliquem
aliū actū peccare poſſint mortaliter vel ſaltē venialiter. fo.xlvij.
Octaua: An aīe in purgatorio penas patienter ferendo vel alio
actu mereri poſſint citiorē liberationē a penis. fo.eo.
Nona: Quare dānati vſqꝫ ad diē iudicij per impatientiā in penis
blaſphemantes demerendo: creſcit eoꝝ pena cū ſint eiuſdem ſta-
ſtatus vie ꝛ temporis quo .ſ. ad meritū vel demeritū cum aīabus
purgandis que añ vel poſt iudiciū amplius mereri vel demereri
non poſſunt. fo.eo.
Decima: Quare ſola aīa patiat̄ penas purgatorias pro peccatis
a toto hoīe cōmiſſis in mundo: ꝛ nihil corpus penarum luat ante
vel poſt reſurrectionem. fo.xlviij.
Undecima: Si aīe mortuoꝝ in purgatorio recipiūt cōſolationem
ex operibus viuorum fidelium. fo.xlviij.
Duodecima: An papa poſſit ex plenitudine ſue clauis iuriſditio-
nis relaxare per indulgentias totū vel partē pene eius qui de fa-
cto eſt in purgatorio. fo.l.
Tertiadecima. An papa de plenitudine ſue iudiciarie poteſtatꝭ
poſſit litigare vel abſoluere exiſtētē in purgatorio. fo.lj.
Quartadecima: An papa poſſit ex gn̄e ſue iudiciarie poteſtatis
totum ſimul euacuare purgatorium. fo.lij.
Quintadecima: An duo in purgatorio exiſtētes digni equali pe-
na vnus altero poſſit inde citius liberari. fo.liij.
Quinta q̄ſtio eſt de quarto receptaculo animarū .ſ. de lim-
bo paruulorum cū ſolo originali decedentiū. Circa quā
vj .q. ſoluuntur.
Prima: Quomō differat limbus ſanctorū patrū vel ſinus Abrahe
a limbo puerorum. fo.liij.
Secūda: Qua pena puniuntur in limbo pueri ſine baptiſmate:
vel cū ſolo originali defuncti. fo.liij.
Tertia: Si in limbo puerorum ſit pena ſenſus ꝛ demones. fo.eo.
Quarta: Quare cum xp̄s in limbū deſcendit: inde pueros ibidē
exiſtentes nō extraxit. fo.eodē.
Quinta: Si eis indulgentie valeant ꝛ ſi pro eis ſit orandū. fo.eo.
Sexta: Si in die iudicij pueri non baptizati reſurgent in iudicio
cum ceteris reſurgendis. fo.eod.
Sexta queſtio eſt de cāpis eliſijs: quinto poſt mortē rece-
ptaculo aīarum .ſ. philoſophorum poetarū ꝛ machumetiſtarum:
ſub qua vna tm̄ .q. ſol. fo.lv.
Ubi ſit locus camporum eliſiorum: ꝛ que ibidem reperiantur de-
licie. fo.eo.

Universidad de Deusto Biblioteca

Septima queſtio eſt de paradiſo terreſtri loco tranſlatorū. Circa quam quatuor queſtiuncule ſoluuntur. fo.lv.
Prima. An paradiſus terreſtris ſit loc⁹ in terra corporeus an ſit figura ſpūalis beatitudinis in celo empyreo. fo.lvj.
Secunda. in qua parte mundi et terre ſit ſitus paradiſus terreſtris. fo.lvij.
Tertia. Quot ſunt qui in hunc ortum deliciarum ⁊ voluptatis paradiſum tranſlati fuerunt. fo.lviij.
Quarta. An penes ea circa que attenditur ſalubritas regionum Regio orientalis cōmuniter infidelium: eligibilior ſit ⁊ gratior regionibus occidentalibus cōiter chriſtianorū. fo.lix.

Quartum caput eſt. Si anime defunctorum exire poſſint receptacula deputata eis videlicet. de paradiſo: inferno: purgatorio: limbo: ⁊ de campis eliſijs: apparere viuis. Circa quod .iiij. q. ſoluuntur.
Prima. Si anime defunctorum poſſint exire eorum receptacula, ⁊ apparere viuis. fo.lxj.
Secunda. Si xpiana aut gentili probatione aliquos ſpiritus effectualiter apparuiſſe comperiatur. fo.lxij.
Tertia. Si anime ſtatim egreſſe de corpore ſocientur angelis bonis vel malis: ⁊ ab eis deducantur ſine mora ad loca deputata eis. fo.eodem.
Quarta. An liceat requirere morientem ꝙ ſibi reuelet ſuum ſtatum poſt mortem. fo.lxiij.

Quintum caput eſt. Si anime damnate propter fugam et carentiam miſeriarum ⁊ penarum eternalium poſſint appetere recta ratione ⁊ deliberatiua non eſſe. Circa quod iiij. queſtiuncule ſoluentur.
Prima. eſt queſitum principale nunc ſupra poſitum. fo.lxiiij.
Secunda. Quot ſunt propter que mors occurrit appetēda ſub ratione boni. fo.lxv.
Tertia. An recta ratione eligibilius ſit homini fideli appetere nō eſſe ꝙ̄ peccare mortaliter aut venialiter. fo.lxvj.
Quarta. Si fortis fortitudine politica debeat plus fugere peccatum oppoſitum fortitudini ꝙ̄ mortem corporalem. fo.eodem.

Sextum caput eſt ſimplex: vnam tantum queſtiunculā ſub ſe cōtinens vez. Si anime ſeparate cognoſcant et ſciant ea que apud nos viuos aguntur. fo.lxvij.

Septimum caput eſt de cognitione animarum ſeparatarū, circa quod .iiij. q. ſoluentur.
Prima. Si anime ſeparate vbicunq; fuerint ſe cognoſcant ad inuicem ⁊ de modo quo ſe cognoſcunt. fo.lxviij.
Secunda. Si ad inuicem colloquantur ⁊ quomodo. fo.eodem.
Tertia. Si retineāt poſt mortē ſcientiam ⁊ virtutes acquiſitas ⁊ ſi in inferno dānate vtantur eis cū delectatione. fo.eodem.
Quarta. Si anime dānatorū ante ⁊ poſt iudicium videant deum ⁊ angelos animaſq; beatorum ⁊ eorum gloriam. fo.lxix.

Octauum caput eſt de perfectione anime rationalis rapte vel in extaſim poſite: ſub quo ſeptem queſtiones ſoluuntur. fo.lxix.
Prima q̄ſtio eſt: Si anima rapta vel abſtracta a ſenſibus poſſit ex natura ſua diuinare aut futura cognoſcere: ſub qua ſeptem queſtiuncule ſoluuntur. fo.eod.
Prima: Si diuinatiōes in aīab⁹ raptis: inſint eis a natura. fo.eo.
Scd̄a: Unde cauſatur in animabus extaſis ſiue raptus. fo.eod.
Tertia quotuplex eſt gradus extatice cōuerſionis in deum ſeu contemplationis ſpiritualium. fo.lxxj.
Quarta: An Plato ⁊ Ariſtoteles potuerint naturaliter tantam theologiam acquirere quantam Adam et Paulus in extaſim poſiti. fo.eo.
Quinta: Quare femine ſepius rapiuntur ꝙ̄ mares: et frequentius mulieribus fiunt reuelationes ꝙ̄ viris. fo.lxxij.
Sexta: An prophetie ⁊ reuelationes vaticinantiū ⁊ quandoq; raptarū mulierum xpo vere deuotarum: vt puta Brigide: Catharine de ſenis ⁊ ſimilium: haberi debeant pro indubitanter veris et predicari tanꝙ̄ a ſpiritusancto edite. fo.eodem.
Septima: An vaticinia futurorū a Sybillis ⁊ quarundam magarum ⁊ phitoniſſarū in populo gētili ſint credenda eis reuelata a ſpiritusancto: et quare ſolis ſybillis mulieribus apud gentiles conceſſum eſt de xpo vaticinari ⁊ nulli alteri. fo.lxxij.
Secunda q̄ eſt de ſōno corporali: circa quā .iij. q. ſ. Prima: q̄ ſit ſomnus corporalis ⁊ vnde cauſatur. fo.e.
Scd̄a: q̄ ſit ſomnus vniuerſalis ⁊ q̄ partialis. fo.lxxiij.
Tertio: Unde cauſatus eſt ſomnus Ade a principio cum nihil de dictis in ſupra nunc queſtiuncula cauſantibus ſomnum: nec fumalis euaporatio cibi potuerit ad caput eius vel cor aſcēdere: nec in paradiſo comederit ante formationem Eue: ⁊ quid vidit Adam in ſopore illo. fo.lxxiiij.
Tertia q̄ſtio eſt de ſomnijs ſiue apparitionibus phantaſticis ſomniorum. Circa quā ſex queſtiuncule ſoluuntur.
Prima: Quid ſit ſomnium: ⁊ vnde cauſant̄ ſomnia: ſiue apparitiones phantaſtice ſomniorum. fo.lxxv.
Secunda: Si ſpiritus boni ⁊ mali poſſint apparere et immittere ſomnia viuis. fo.lxxvj.
Tertia: Si ſpūs vel aīe mortuorū poſſint in ſomnis monere ad bonum: vel abducere a malo viuos: ⁊ ſi ſint ſeruande ⁊ exequende mortuorum monitiones. fo.eod.
Quarta: An ſomnia amentium ⁊ ſtultorum habeant preſagium alicuius veri. fo.eo.
Quinta: q̄re ſpūs boni nō clare erudiūt hoīes per ſomnia: ſed enigmatice et parabolice: cū finis immiſſionis ſomniorum ſit ſignificatio aliquorū q̄ ſciri vel p̄ſciri expedit hoībus. fo.lxxvij.
Sexta: quare influxus ſpirituū in homines potius ⁊ communius reſpicit ſomnium ꝙ̄ vigiliam. fo.eo.

Universidad de Deusto Biblioteca

QUarta queſtio eſt vnica .ſ. quot ⁊ qui ſunt qui bene ſomniant ⁊ ſomniando diuinant. fo.eo.

Quinta queſtio eſt ſimplex .ſ. ſi dare fidē ſomniis ſit licicitum. fo.lxxviij.

Sexta qō vnica ē. ſ. vaticinari futura ꝑ ſomnia ſit pctm̄. fo.eo.

Septima queſtio duas h3 queſtiunculas videlicet.

Pīa: q̄re pueri ⁊ amētes q̄nq3 futura ꝑdicant. fo.lxxix.

Secunda. Quare animalia bruta aliquibus motibus futuros effectus oſtendunt. fo.eo.

NOnum caput eſt de immunitate ⁊ nobilitate intellectꝰ et voluntatis potētiarū aīe reſpectu corporū celeſtiū: ſub quo ſeptem queſtiones declarantur. fo.eo.

PRima qō eſt de intellectu ⁊ volūtate reſpectu corporū celeſtiū: ſub q̄ q̄nq3 queſtiūcule ſoluuntur.

Prima: Si volūtas ⁊ intellectus potētie aīe rationalis ſubdant̄ ⁊ neceſſitent̄ a corporibus celeſtibus. fo.lxxix.

Secunda: Si ab aſtris vel alijs cauſis accidentalibus vnus ſit altero acutioris ingenij vel tardioris. fo.lxxxj.

Tertia: Si ab aſtris vel alijs accidentibus vnus inclinetur ad vnā ſcientiā: ⁊ alter ad alteram. fo.eodem.

Quarta: quot ſunt cauſe accidētales ex q̄bꝰ acuitas īgenij ⁊ inclinatio ad diuerſas ſcias ꝑueniunt. fo.eodem.

Quinta: q̄s meliꝰ iudicat de bonitate ⁊ ꝑuitate intellectū medicus an aſtrologus. fo.lxxxj.

SEcunda qō ē vnica ⁊ ſimplex vz: An ex īpreſſiōe celeſtiū corporū cauſent̄ in diuerſis regionibꝰ quaſi appropriata vitia ⁊ virtutes: ⁊ in hominibus diuerſitas morū .ſ. vitiorū ⁊ virtutum. fo.lxxxij.

TErtia queſtio eſt de fato: an .ſ. aīa rōnalis reſpectu volūtatis ⁊ actuū eius ſubdat̄ ⁊ neceſſitetur a fato: ſub qua ſeptem queſtiuncule ſoluuntur. fo.lxxiij.

Prima: Quid ſit fatum ſecundum poetas. fo.lxxxiij.

Scda: Quid ſit fatū ſcdm phōs: ſtoicos ⁊ aſtrologos: ⁊ q̄d ipſi fato philoſophi: aſtrologi ⁊ ſtoici aſcribunt. fo.lxxxiiij.

Tertia: Quō predicti philoſophi: aſtrologi ⁊ ſtoici probant oīa ſubdi ⁊ neceſſitari a fato. fo.eo.

Quarta: Quot ſunt ſacrilega de fato dogmata philoſophorū: et quō a catholicis doctoribus reprobantur. fol.lxxxv.

Quinta: Quō demonſtrant theologi non omnia ſubdi fato nec ſingula ab eo neceſſitari. fo.lxxxvij.

Sexta quō reſpondent theologi rationibus auctoritatibus ⁊ exēplis philoſophorum male de fato ſupra .3. queſtiuncula ſentientium. fo.lxxxviij.

Septima: Quid ſit fatum ſecundum theologos: et que ſcdm ipſos fata ſic vel nō ſubdunt̄: ⁊ quō xp̄iani fatum catholice admittere poſſunt: ⁊ in quibus ſecundum eos differt fatum a prouidentia dei. fo.lxxxix.

QUarta queſtio eſt de fortuna .ſ. ſi ei ſubdantur humane ex voluntarie electiones: ⁊ an caſuales euentus neceſſitētur ab ea: ſub qua quinq3 de fortuna queſtiuncule ſoluuntur.

Prima eſt: quid ſit fortuna ſecundum poetas ⁊ gentiles ⁊ quomodo eam pingunt: ⁊ quid adſcribūt ei ⁊ in quibus male de fortuna ſentiunt. fo.xc.

Secunda eſt: quid ſit fortuna ſecundū phōs ⁊ theologos. fo.xcj.

Tertia eſt: quot ⁊ que ſunt facientes homines fortunatos ⁊ infortunatos. fo.eodem.

Quarta eſt: quot ſunt conditiones fortune. fo.xcij.

Quinta eſt. An medici: luſores: milites: agricole: fortunentur ab aſtris in operibus ſuis. fo.xciij.

QUinta queſtio eſt de practica diuinatoria effectuum futurorum ex aſtris ⁊ imaginibus ſiue in celo ſtellarum cōgregationibus: ſub qua tres queſtiuncule ſoluuntur.

Prima. Si deus a principio in celo ſtellato ideſt firmamento poſuit ſtellas ſecundum aliquas formas vel imagines animalium ⁊ ſpecierum mundi inferioris. fo.xciiij.

Secunda. Si aliquo rationabili modo et non ſuperſtitioſe: tales imagines tranſlate ſint ⁊ attribute ſtellis in celo. fo.xcv.

Tertio. An ex aſtris ⁊ imaginibus talibus poſſit aliqua practica certa ⁊ diuinatoria effectuum: ⁊ futurorum euentuum haberi ab hominibus. fo.xcvj.

SExta queſtio eſt ſimplex: videlicet An aſtrologi ex inſpectione ylech ⁊ alcocoden in locis planetarum vel gradibꝰ zodiaci: poſſint vere iudicare de longitudine ⁊ breuitate vite natorum. fo.xcvij.

SEptima queſtio eſt ſimplex videlicet: An ab aſtrologis per ſolum reſpectum ad ſtatum omnium ſecundarum cauſarum agentium: poſſit de futuris euentibꝰ certum ferri iudicium. fo.xcviij.

DEcimum caput eſt de beatitudine ipſius anime rationalis. Circa quod ſex .q. ſoluentur.

Prima. In cuius actu potentiarum anime conſiſtat beatitudo eius: ⁊ hic de triplici opinione dicentium. fo.xcix.

Scda. Si in pīa .i. in celo empyreo vna aīa ſit beatior alia. fo.cj.

Tertia. Si anima minus bona ⁊ doctior in patria ſit dignior anima meliori ⁊ minus docta. fo.eodem.

Quarta. Si ille qui in charitate habuit intenſiorem gradum ſine actibus martyrij: doctoratus: ⁊ virginitatis: ſit beatior illo qui predictis actibus fuit decoratus cū remiſſiore gradu charitatis. f.cij.

Quinta. Quot nominibus anima rationalis in ſcripturis nominatur. fo.eodem.

Sexta. Quare in microcoſmo .ideſt in paruo mūdo qui dicitur homo anima que eſt eius pars potentior ⁊ nobilior: non regit ⁊ dominatur corpori immobiliter ⁊ irreſiſtibiliter: ſicut in macrocoſmo: ideſt in maiori ⁊ latiori mundo quem magnum animal phi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

loſophi vocauerunt: ſupioꝛa ⁊ potentioꝛa ⁊ ſubtilioꝛa coꝛpoꝛa: re-
gunt quodam oꝛdine naturali irreſiſtibiliter coꝛpoꝛa hec inferio-
ra ⁊ infirmioꝛa. fol. ciij.

¶ Secunde decadis bonoꝝ angeloꝛum.

PRimũ caput eſt de eſſe ⁊ eſſentiã ipſoꝛuȝ: ſub quo quincꝫ
queſtiuncule ſoluuntur.
Pꝛima: Si angeli ſint cũ ethimologia ipſoꝛum. fo. ciiij.
Scḋa: Quid ſunt ſpũs quos angelos appellamus. fol. eo.
Tertia: Quot ſunt celeſtes ſpũs q̃s angelos vocamus. fol. eo.
Quarta: Quãdo fuerunt creati angeli. fo. cv.
Quinta: Ubi creati fuerunt angeli. fo. eo.
SEcundum caput eſt ſimplex: tm̃ vnã queſtionẽ cõtinẽs vi-
delicet: Si angelis ⁊ beatis: demonibꝰ ⁊ dãnatis: viatori-
bus: ⁊ in ipſo deo: ſit liberũ arbitrium. fo. eo.
TErtium caput eſt de officio angeloꝝ circa hoĩes: ſub quo
quatuoꝛ queſtiuncule ſoluuntur.
Pꝛima: Si angeli ad cuſtodiã hoĩm deputẽtur. fo. cvij.
Secunda: Quõ dicant angeli ad cuſtodiã hominum vel ad aliã
operationẽ mitti cum ſemper in celis ſint vidẽtes faciem patris.
Mathei. xviij. fo. cviij.
Tertia: Si ad omnium trium ierarchiarũ angelos pertineat ho-
mines cuſtodire. fo. eod.
Quarta: Quare indigẽt hoĩes cuſtodia infirmioꝝ angeloꝝ cum
eis ſemp adſit cuſtodia foꝛtioꝛis dei. fo. cix.
QUartum caput eſt de aſſiſtẽtia angeloꝝ circa hoĩes: ſub
quo quatuoꝛ queſtiũcule ſoluuntur.
Pꝛima: Quibus hoĩbus alias hominum angeli ad cuſto-
diam deputentur. fo. cix.
Secunda: Si ſingulis hominibus vnus vel plures angeli in cu-
ſtodiam aſſignentur. fo. cx.
Tertia: Ad q̃d hoĩbus angeli in cuſtodiã largiant. fol. eo.
Quarta: In quo ſtatu incipiat angeloꝛum cuſtodia: ⁊ quo tempo-
re terminetur. fol. eod.
QUintum caput eſt de ceſſatione cuſtodie augmẽto ⁊ de-
cremẽto gaudij angeloꝝ. Circa quod tres queſtiuncule
ſoluuntur.
Pꝛima: Si angeli deſerant hoĩes quoꝛum cuſtodie deputantur
pꝛo pter pꝛeſcẽtiam aut obſtinationẽ cuſtoditoꝝ vel pꝛopter exi-
ſtentiam eoꝛum in celo. fol. cxj.
Scḋa: Si ex ſalute cuſtoditi creſcat gaudiũ angeli cuſtodiẽtis. e.
Tertia: Si ãgeli affligantur ⁊ doleãt ꝺ dãnatiõe cuſtoditoꝛũ. cxij.
SExtum caput eſt de vigilãtia angeloꝝ circa ſalutẽ hoĩm:
ſub quo tres queſtiuncule ſoluuntur.
Pꝛima: Si Angeli boni ſint magis ſolliciti pꝛo homine q̃
ſint cõtra eundem maligni ſpiritus. fo. eo.
Secũda quare angeli amicioꝛes hoĩbꝰ ⁊ foꝛtioꝛes demonibꝰ: vt

patet ex nũc ſupra ſoluta queſtiũcula permittũt ⁊ pmiſerunt ho-
mines ⁊ ſctõs viros vexari ⁊ ſuperari quãꝫ a demonibꝰ: maxime
cum pditio cuſtoditi aſcribat negligentie cuſtodientis. Unde. iij.
Reg. ij. dicitur cuidã. Cuſtodi virum iſtũ: qui ſi lapſus fuerit: erit
anima tua pꝛo anima eius. fol. cxij.
Tertia: Si angeli boni timeãt cadere a deo p pctm̃. fo. cxiij.
SEptimum caput eſt de potẽtia virtuali angeloꝝ: Circa q̃
tres queſtiũcule ſoluũtur.
Pꝛima: Si angeli pñt immutare potẽtias hoĩm interioꝛes
⁊ exterioꝛes. fo. cxiij.
Secunda: Si poſſunt cõſecrare coꝛpus chꝛiſti. fol. eo.
Tertia: Si angelꝰ bonus vel malus in figura hoĩs ſacerdotis ap-
parẽs poſſit baptiȝare aut abſoluere. fol. cxiiij.
OCtauum caput eſt de angeloꝝ virtute reſpectu diſtãtie lo-
cal. Circa q̃ quincꝫ queſtiũcule ſoluũtur. fo. cxiiij.
Pꝛima: Quõ vnus angelus intelligat aliũ. fo. cxiiij.
Scḋa: q̃ ſit in angelis cognitio matutina ⁊ veſptina. fo. eo.
Tertia: Quõ vnus angelus loquat cum alio. fol. eo.
Quarta: quot modis põt angelus loqui cũ hoĩbus. fo. cxv.
Quinta: Si diſtantia localis impediat locutionẽ angeloꝛum ad-
inuicem. fo. eo.
NOnum caput eſt de potẽtia ⁊ ſagaci angeloꝝ reſiſtentia.
Circa q̃ tres queſtiuncule ſoluuntur.
Pꝛima: quotuplex ſit pꝛeliũ ⁊ pugna angeloꝝ. fol. cxv.
Scḋa: Si pꝛeliũ angeloꝝ de quo ſcribit Apocal. xij. fuerit reale ⁊
coꝛpoꝛale vel intẽtionale ⁊ mẽtale. fo. cxvj.
Tertia de quo ⁊ qua materia fuit pꝛeliũ michaelis cũ dracõe. f. e.
DEcimum caput eſt de aſſumptione hoĩm intra choꝛos an-
geloꝛũ. Circa q̃ due queſtiũcule ſoluuntur.
Pꝛĩa: ſi ad angeloꝝ collegiũ poſt moꝛtẽ hoĩes aſſumant. fo. cxvj.
Secunda: Si ſupꝛa choꝛos angeloꝛũ virgo Maria fuerit aſſum-
pta. fo. cxvij.

¶ Tertie decadis maloꝛum angeloꝛum.

PRimum caput eſt de eſſe ⁊ eſſentia ipſoꝛum. Circa q̃ ſex
queſtiuncule ſoluũtur.
Pꝛima: Si demões ſcḋm rei veritatẽ reperiant an ſit co-
mẽtum ⁊ fictio theologoꝝ ⁊ xp̃ianoꝛum. fol. cxviij.
Scḋa: quid ſint quos nos vocamus demones. fo. cxx.
Tertia: Si caſus ⁊ lapſus demonũ a pꝛincipio mundi vt dicunt
chꝛiſtiani fuit poſſibilis. fo. eod.
Quarta: Quãto tpe poſt coꝝ creationẽ demões ceciderũt. f. cxxi.
Quinta: In quẽ locũ demones lapſi ceciderunt. fo. cxxij.
Sexta: quot fuerunt demones q̃ de celo ceciderũt. fo. cxxi.
SEcundum caput eſt de ſimplicitate demonũ Circa quod
quincꝫ queſtiuncule ſoluuntur.
Pꝛima: Si demones habent coꝛpa naturaliter ſibi vnita
vt foꝛma materie. fo. cxxij.

Universidad de Deusto Biblioteca

Secūda: Si in demonibus ſit generatio ex ſexu maſculino ⁊ feminino per ſemen vt in hominibus et animalibus perfectis. folio. cxxiij.
Tertia: quare demones cū aſſumunt corpora: non aſſumunt niſi aerea. fo. cxxiiij.
Quarta. Si demones in corporibus aſſumptis vere exerceāt opera vite. fo. eod.
Quinta: Si diabolus transfigurans ſe in angelū lucis vel in ſpecie chriſti apparens: poſſit adorari pro angelo vel ꝓ chriſto abſq; peccato. fo. cxxv.

Tertium caput eſt de potētia demonū. Circa qđ ſex queſtiuncule ſoluuntur.
Prima: Si demones ingredi poſſunt corpora hominum vel aliorū animalium. fo. cxxv.
Secunda: Si demones cū ingrediūtur corpora illabātur toti corpori: aut alicui parti corporis: vt puta digito aut maſculis. fo. eo.
Tertia: Si demones poſſunt mouere corpa abſq; corū approximatione per ſolū imperiū voluntatis. fo. cxxvj.
Quarta: Si demones ingredi pōt alas hoim. fo. eod.
Quinta: Si ſpiritus hoīs damnati illabi poſſit in corpus alteri⁹ hominis. fol. cxxvij.
Sexta: Si alicui obſeſſo ſit credendū cū dicit ſe eſſe aīam vel ſpm alicuius defuncti vt credebat hermetes. fo. eo.

Quartum caput eſt de potentia demonum reſpectu effectuum naturalium. Circa quod tres queſtiuncule ſoluuntur.
Prima: Si demones ꝓpria virtute abſq; ſeminib⁹ poſſint ꝓducere effectū aliquē naturalē: vt puta formā vermis aut ſerpentis in materia immediate. fo. cxxvij.
Scđa: Si demōes nō pōt ꝓpria virtute vt ex ſupra q̄ſtiuncula dictū eſt immediate verū effectū naturalē ꝓducere quō Magi corā Pharaone ranas: ⁊ necromātici alia multa virtute demonū ꝓduxerunt. fol. eod.
Tertia cū demōes poſſint applicādo actiua paſſiuis formare corpus hūanū ſiīc ēbrioni: vt dictū eſt nūc ſupra. Querit̄ ſi hāc artē ⁊ potētiā coagulādi corpa hūana poſſint docere necromāticos: et homines eis deuotos: vt de Alber. magno ⁊ Vergilio a quibuſdā affirmatur. fo. cxxxvij.

Quintū caput eſt de impugnatione hoim a demonibus. Circa qđ. iiij. queſtiūcule ſol.
Prima: Si verū ſit ꝙ demones hoīes impugnent. fol. eo.
Secūda: Quomodo ⁊ quot modis demones deludāt ſenſus humanos. fo. cxxx.
Tertia: ſi alijs modis predictos demones hoīs fallāt. fo. eo.
Quarta: quare permittit deus ꝙ demones hoībus inſidientur. folio. cxxxvj.

Sextū caput eſt de tēptatione hoim a demonib⁹. Circa qđ ſex queſtiūcule ſoluuntur.
Prima: Si tēptare hoīes ſit offiī ꝓpriū demonū. fo. cxxxij.
Secunda: Quorſum tendat tēptatio demonū. fo. eo.
Tertia: quot ⁊ q̄ ſunt tēptantia ⁊ inſidiātia hoībus. fo. eo.
Quarta: ſi ab his p̄dictis tēptari ſit appetēdum. fol. eod.
Quinta: Quare demon nō tēptauit Euā interiori ſuggeſtiōe: ſed vocali locutiōe: ⁊ quare in ſpecie ſerpētis magis q̄ ceterorū reptilium vel aīalium. fo. cxxxiij.
Sexta: Quo ydiomate diabol⁹ primos parētes in paradiſo terreſtri eſt allocut⁹. Et qđ fuit primū ydioma: ⁊ qđ erit vltimū in beatis ⁊ dānatis poſt iudiciū: ⁊ quo ydiomate deus in paradiſo terreſtri primos parētes alloquebatur. fo. cxxxiij.

SEPTIMUM caput eſt de potētia ⁊ coditione demonū Circa qđ quatuor queſtiuncule ſoluuntur.
Prima: Si demones cognoſcunt futura. fo. eo.
Secūda: Si demones cognoſcūt cogitationes hoim. fo. cxxxiiij.
Tertia: Si demones pōt facere miracula. fo. cxxxv.
Quarta: Si ſicut dicit̄ de mulieribus de nocte equitantibus cum Diana: vel cū herodiade vxore Philippi: ſic ſit in re: an ſit illuſio demonum. fo. eod.

OCTAUUM caput eſt de impotētia ⁊ imbellicitate demonum. Circa qđ quinq; queſtiūcule ſoluūtur.
Prima: Si demōes aliq̄ arte naturali inuēta: vel q̄ reperiri poſſit: cōbinatiōis verborū: caracterū vel virtū naturaliū cogi poſſint ab hoīe vt intrēt aliquē locum videlicet filiā vel imaginē: ibiq; fixe permaneāt ⁊ reſpōſa petētibus reddant. fo. cxxxv.
Secunda: An demones poſſint expelli a corpib⁹ obſeſſis virtute melodie aut lapidis vel herbarū. fo. cxxxvj.
Tertia: Si faſcinatio infantium ⁊ puerorū a ſortilegis vetulis ſit opus naturale vel diabolicum. fol. cxxxvij.
Quarta: Apparitiones ⁊ mirabiles factiones apparētes quādoq; circa corpa defunctorū: vt puta cōſeruatio corporū poſt mortem ab incineratione: ⁊ augmētum vnguiū: barbe: pilorū in mortuis: aut emanatio ſanguinis de corpe occiſi ad preſentiā occiſoris. quibus cauſis ſunt tribuēde diuo miraculo: an nature vel demōi. f. eo.
Quinta: Cum mirabiliū apparitiōes fieri conſueuerint ex cauſis malis ⁊ bonis vt dictū eſt: nunc querit̄ vnde ſumenda ſit diſcretio harum ab illis. fo. cxxxviij.

Nonum caput eſt de diuinatione: cōmercio ⁊ inuocatione demonū. Circa qđ ſexdecim queſtiuncule ſoluuntur.
Prima: Si quiſq; poſſit vaticinari futura per inuocationē demonū abſq; peccato. fo. cxxxviij.
Secūda: Quot ſunt genera ⁊ ſpecies diuinationū: quibus demones inuocantur. fo. cxxxix.
Tertia: Si licitum ſit vti rebus naturalib⁹ ad ſanitatē corporum acquirendam. fol. cl.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Regiſtrum.

Quarta: ſi figure ſigna vel caracteres pn̄t reb⁹ naturalibus ad-
hiberi ad effectus aliquos inducendos. fo.cxlj.
Quinta. An ad p̄cognoſcēda aliqua futura fortunia vel infortu-
nia ſicut ſanitates vel infirmitates vel medici faciūt: ſit licitū ali-
qua ſigna obſeruare. fo.eo.
Sexta: ſi obſeruare tempora ad aliquid faciendum ſit licitū. fo.e.
Septima. An inueſtigare de rebus furtim ſubtractis per inſpe-
ctionem aſtrolabij ꝛ per iudicium aſtrorum ſit peccatū. fo.eo.
Octaua: An ſit licitum in collectione herbarum vel pro quauis
infirmitate dicere aliqua carmina vel aliquas ſcripturas ſup ho-
mines vel animalia ponere preter ſimbolum ꝛ orationē dominis-
cam. fo.eo.
Nona: An ſuſpendere diuina verba ad collū ſit licitū. fo.eod.
Decima: An reliquias ſanctorū portare ꝛ qualitercūq; tenere ſit
licitum. fo.cxlj.
Undecima: An ſerpentes incātare: vel aīalia incantationibus ſa-
nare ſit licitum. fo.eod.
Duodecima an iudiciū ferri cādentis vel aq̄ bulliēis ordinare ad
cuius peccati occulti inquiſitionē ſit licitū. fo.e.
Tertiadecima: Si pro acq̄ſitione ſcientiaꝝ licitū ſit vti obſeruan-
tijs artis notorie. fo.cxlj.
Quartadecima: Si preſtigijs ꝛ diuinationib⁹ demonū cū ſic eue-
nit ſit credendum. fo.eo.
Quintadecima: Si ſit licitū acq̄rendum ꝛ ſciendū aliquē euētū
occultum: vtputa de electione prelatoruꝫ ꝛ manifeſtatione pecca-
torum occultoꝝ ꝛ adeptiōe dignitatū tēporaliū vti iudicio ſortiū.
folio. cxlij.
Sextadecima. Quare tria peccata ſortilegioꝝ: diuinationū incā-
tationum ꝛ huiuſmodi plus abūdant in mulierib⁹ q̄ in viris. f.e.
Decimū caput eſt de ꝯceſſa ꝛ aſſidua demonū ꝯ̄ homines
pugna. Circa qḋ ſex q̄ ſtiuncule ſol.
Prima: quibus conceſſa eſt maior ptās ſup hoīes malis
ſpiritibus vel malis hominibus. fo.cxlij.
Secūda: Quib⁹ cōceſſa eſt maior ptās ad affligēdos bonos agē-
ti naturali vel homini. fo.cxliij.
Tertia: Quare actio afflictiua vel naturaliter agentiū ab agen-
tibus liberis: q̄n̄q; fuit permiſſa: q̄n̄q; aūt impedita. Actio ꝟo gla-
dij ſemper in oēs ſuum ſortita, eſt effectum nūq̄ impedita. fo.e.
Quarta quot ſunt ſpēs demonū: homines añ ꝛ poſt iudiciū tor-
quētium. fo.eod.
Quinta: Que ſunt cauſe q̄ demones ſic temptēt: torqueāt ꝛ inſi-
dient hominibus. fo.cxliij.
Sexta: ſi cuilibet morienti in eius articulo ſemper demones ap-
pareant. fo.cxliiij.

Finit Regiſtrum huius operis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Incipit Speculū peregrinarū Queſtionū Bartholomei Sybille: tres Decades cōtinens.

PRimū Caput huius Decadis animarum rationaliū eſt: vnde: vbi: ꝛ quādo ſint facte aut create? Circa quod ſeptē erunt queſtiuncule abſoluēde. Prima ſi anime rationales ſint facte de eſſentia dei vt dixit Parmenides ꝛ Marcus Terentius Uarro. Secunda ſi omnes ſint create ab initio ſimul cū angelis in celo empyreo: vt dixit Origenes. Tertia an traducantur de nouo ex ſemine ſimul cum corpus humanū ſeminatur vt dixit Cyrillus. Quarta an quas nos dicimus animas non ſint anime: ſed demones: ſpūs apoſtate incluſi corporibus vt ibi purgentur: ꝛ eos ibidem delictorum peniteat vt dixerunt cū Origene quidaꝫ heretici. Quinta, an quod verum eſt organizato corpore ſucceſſiue ſimul infundendo: ex nihilo creentur a deo. Sexta an deus rationaliter agat cooperans in animabus: coitus illiciti. Septima quare deus creauit et creat animas quarū multas preſciuit peccatrices atqꝫ dānandas. Et ſimile querit Auguſtinus de angelis a principio creatis: ſtatim vero a deo auerſis.

PRima queſtiuncula eſt. Si anime rationales ſint facte ex eſſentia dei vt dixit Parmenides: et Marcus Terentius Uarro? Ad quā reſpondēdo ſciendū eſt ꝙ propter eſſentialē perfectionē animarū rōnaliuꝫ: ꝛ earū inuiſibilitatem: cum nō cadant niſi tm̄ cognitione: qꝫ ſunt ſub ſenſib⁹: a quibus oritur omnis noſtra ꝓpria cognitio: ideo circa eas varij errores: opiniones ꝛ difficultates orte ſunt: vt patet primo de anima. vnde ꝛ philoſophus dicit, ibidem. Omnino ꝛ penitus difficillimū eſt accipere quid ſit anima. Scd̄m vero Auguſtinū libro de origine anime. Primū dogma aperte peruerſum ꝛ fidei catholice aduerſum: de animabus rationalibus eſt illud qꝺ poſuerunt quidam dicentes eas non de nihilo ſed de ſeipſo deum feciſſe. Ad quod ponendū ex hoc moti ſunt: nam cū cepiſſent quidā naturas rerū conſiderare: nō valentes imaginationem ꝛ ſenſum tranſcendere: vt poſſent credere aliquas ſubſtantias eſſe ſpirituales: poſuerunt nihil eſſe preter corpora que videntur: imaginātur ꝛ phantaſticantur. propter quod dixerunt deum eſſe quoddā corpus infinitū. ſcꝫ aut totum hoc corpus ethereum ꝛ elementale vt dixit Parmenides. Uel totam hāc lucē corporalem quaꝫ videmus vt dicebant manichei. Et hoc totum corpus vel totam hāc lucem dicebāt omniū rerum: ꝛ omniuꝫ corporū eſſe principiū: ſicqꝫ ponebant deū eſſe animā mundi ꝛ de eſſentia omniū rerū. Animā vero rationalē ponebāt eſſe de natu-

Marginal notes: Qō. — Parmenides. — Uarro. — Reſponſio ad qōſtionē. — Philoſophus — Augu. — Opinio Manicheorū.

ra illius infiniti corporis: vel quandã partẽ illius lucis: ⁊ cõſequen-
Error ter de eſſentia ipſi⁹ dei. Et hic error fuit primo ipſi⁹ Parmenidis:
Parme- dicentis omnia eſſe vnũ ſimpl'r: ⁊ nõ differre niſi ſcdm ſenſum ⁊ ex
nidis. timationẽ. primo phiſicorũ: quẽ poſtea Marcus Terenti⁹ Uarro
Error ſequẽs poſuit vt refert Auguſtinus ſeptimo de ciuitate dei: deum
M. var- eſſe animã mũdi: ipſum motu ⁊ ratione gubernãs. Animam vero
ronis. hominis poſuit eſſe partẽ illius magne anime mũdi. i. dei. Quam
Uergili⁹ etiã opinionẽ retulit Uergilius (poſt Aratũ poetam grecũ) dicẽs.
Argu- Jupiter eſt q̃cunq; video: q̃cunq; mouetur. Roborari inſuper hec
mentum opinio ab eis potuiſſet hoc argumento. Nã illud qđ ſpiratur ab
p corro- aliquo: fit ex eo qđ emittitur a ſpirante: ſicut patet de aranea que
boratiõe formando telas ad muſcas capiẽdas: ſpirat de ſubſtãtia ſua: ⁊ ſic
predicte tabeſcit ⁊ debilitatur: vt inquit pſalmiſta. Sed deus formato ho-
opiniõis mine de limo terre quo ad corpus: inſpirauit in eũ ſpiraculũ vite
Gene. ij. ⁊ factus eſt homo in animã viuentẽ. Gen. ij. Ergo anima rationa-
lis qua homo viuit eſt ſpirata ⁊ aliquid actũ de ſubſtãtia dei. Sz
Auguſt. in contrariũ eſt Auguſtin⁹ libro de origine anime dicens: hoc eſſe
Impro- dogma aperte peruerſum. Nã ſi anime eſſent de eſſentia dei: eſſent
batio p- eiuſdẽ nature cũ eo: ⁊ per cõſequens tot eſſent dij quot anime. Itẽ
dicte opi- hec opinio cõtradicit ſenſui: opponitur fidei: reprobat a philoſo-
nionis. phis: ⁊ improbatur a ſacris doctorib⁹: precipue a ſancto Thoma
prima parte. queſtione nonageſima articulo primo tali ratiõe vir-
tualiter. Nã natura diuina eſt actus purus: inuariabilis: immobi-
lis: ſemp intelligens cui⁹ potentia realiter ab eius eſſentia nõ dif-
fert. Anima vero rationalis eſt pmixta potẽtie: variabilis de affe-
ctione in affectũ: de cognitione in cognitionẽ: de veritate in errorẽ:
Phs. iij. de virtute in vitiũ: ante eius addiſcere: eſt ſicut tabula raſa: in qua
de aia. nihil eſt depictũ. tertio de Anima. Quãq; actu: quãq; potentia intel-
Tho. ligens. Cuius potentie ſcdm Thomam realiter differunt ab eius
Reſpon- eſſentia: ergo anima nõ eſt de eſſentia dei. Ad argumentũ autem
ſio ad ar vbi ſupra in cõtrariũ dicitur ꝙ inſpirare in libro Geneſis nõ eſt ac-
gumen. cipiendũ corporaliter: ſed idem eſt deũ inſpirare qđ ſpiritũ facere.
Homo vero ſpirans corporaliter etiã nõ emittit de ſubſtãtia ſua:
ſed de natura extranea ſcilicet aere. Aranea autem nõ dicitur ſpi-
rare telas: ſed texere de ſubſtantia ſua.

Secunda queſtiuncula eſt. Si omnes anime ſint crea-
Queſtio te ab initio ſimul cũ angelis in celo empyreo vt dixit
Origenes? Ad quã reſpõdetur ꝙ Plato cũ aliquibus
Rñſio. philoſophis ⁊ manicheis ⁊ ex noſtris tñ ſolo Orige-
ne vt ſibi imponitur. Dixerũt omnes animas ante cor-
pora in celo empyreo ſimul cum angelis a deo fuiſſe creatas. (Et
ſcdm platonem in numero finito aſtrorũ ⁊ ſtellarũ celeſtiũ) Dice-
Orige- batq; Origenes a principio animas ⁊ angelos fuiſſe creatos equa-
nes. les ſcdm conditionẽ nature ſpecifice ſcz in virtute: ⁊ perfectione et
duratione: poſtea vero per liberũ arbitriũ ſcdm ꝙ plus vel minus
adheſerũt vel receſſerũt a deo: ex diuina iuſticia diuerſimode fuiſ-
ſe promotas vel punitas: ita vt quidã eſſent angeli ſcdm diuerſos

effectus ordinũ: quedam anime ſcdm diuerſos ſtatus. Quidã au-
tem demones in diuerſis ſtatibus. Et de animabus dicebãt ſcdm
diuerſitatẽ meritorũ vel demeritorũ quaſdã fuiſſe promotas ad
diuerſos ordines angelorũ. quedam fuerunt alligate corporibus
celeſtibus: vñ ⁊ corpora celeſtia animata ponebant. Quedã vero
fuerunt detruſe corporibus vilioribus animaliũ brutorũ: propter
qđ Pythagoras vt dicit Cicero de finibus bonorũ. Et Juuenalis Pytha-
ſatyra decimaquarta. Cunctis animalibus abſtinuit: nec vẽtri in- goras.
duſit Omne legumen. i. fabas: propter ventoſitatẽ: vel propter in- Juuena
tus vermẽ abſconditũ: quẽ eſſe putabat animã alicuius hominis lis.
ibiq; purgari. Quedã vero pro inequalitate etiã aduerſiõis earũ
a deo fuerunt alligate corporibus nobiliorib⁹ humanis vel igno-
bilioribus ⁊ male formatis: puta claudorũ: cecorũ: vt in talib⁹ cor-
poribus purgarentur. Nã volebat ꝙ deus hanc diuerſitatẽ crea-
turarũ corporaliũ creaſſet in penã ⁊ purgationem creaturarũ ſpi-
ritualiũ: in quibus corporibus poſtq; fuiſſent purgate: reuocaren-
tur ſcdm Platonẽ: in celũ in ſuis ſimilib⁹ ⁊ cõparibus ſtellis: deo- Opinio
rum vel dearũ. Origenes autẽ cui principaliter hec opinio de con- Orige-
creatione angelorum ⁊ animarũ attribuitur: roborabat illam ra- nis.
tionibus ⁊ auctoritate. Primo ratione ſic. Omne qđ nõ dependet
ab alio ſcdm ſuum eſſe: poteſt a deo creari abſq; illo. Sed anima
rationalis nõ dependet a corpore ſcdm ſuum eſſe: vt patet primo
de Anima: ergo nõ oportet ꝙ creetur in corpore: ſed potuit creari
ante corpus ſimul cum angelis. Item Gene. j. habetur Quod de⁹ Gen. j.
die ſeptimo requieuit ab omni opere idest ceſſauit: ergo poſtea non
creauit animas ſed omnes in principio fecit cum angelis. Idẽ pro-
batur auctoritate Eccleſia. decimooctauo dicentis. Qui viuit in- Eccliſ.
eternum creauit omnia ſimul. Sed in contrarium eſt magiſter ſen- xviij.
tentiarum in ſecũdo diſtinctione vigeſimaoctaua hanc Origenis Repro-
de concreatione angelorum ⁊ animarum falſam opinionẽ repro- batio o-
bans vt adducetur infra in calce huius queſtionis. Poteſt etiam piniõis.
predicta opinio Origenis duabus rationibus Auicenne confuta- Orige.
ri: ⁊ primo ſic. Impoſſibile eſt diuerſitatem in numero cauſari ſub
eadem ſpecie: niſi ex diuerſitate materie. Nunq; enim eſſent due al-
bedines niſi ratione diuerſorũ ſubiectorũ in quibus ſunt tanq; in
materia ſubiectiua. Si igitur oẽs anime fuiſſent ſimul create abſ-
q; corporibus: cũ ipſe etiã nõ habeant materiã partẽ ſui vt omnes
cõfitentur: ergo op; vel eas eſſe diuerſas ſpecie: cũ ſemp ad diuer-
ſitatẽ formaliũ principiorũ ſequatur diuerſitas ſpeciei: ⁊ ſic omnes
anime differrẽt ſpecie: ⁊ per conſequẽs oẽs homines quorũ anime
ſunt forme: qđ eſt incõueniẽs. Uel oportebit dicere ꝙ tñ eſſet vna
numero: ⁊ ſic ſequeretur error Auerroys de vnico intellectu omni-
bus hoibus. Cũ ergo hec duo ſint incõuenientia. Reſtat vt catho-
lice dicam⁹. Animas nõ ante: ſed ſimul in corporib⁹ fuiſſe creatas.
Itẽ ſcđo ſic. Propri⁹ act⁹ eſt in ppria potẽtia ⁊ materia: ſed aĩa eſt
pprius act⁹ corporis ſcđo de aĩa. Ergo vr ꝙ aĩa nõ poſſit creari niſi
in corpe. Facit etiã ad hoc qđ dicit Greg. ſup lib. iiij Dialog. Tres Grego.

vitales ſpirit⁹ creauit omnipotēs deus. Unū qui carne non tegi-
tur ſcilicet angelorū. Aliū qui carne tegitur ⁊ cum carne moritur.
ſcilicet brutorum animalium. Tertium qui carne tegitur ⁊ cum
Ad pri- carne non moritur ſcilicet hominum. Ad primum autē Origenis
mum ar- ſic rñdet Auicena ꝙ quãuis anima non dependeat a corpore quã-
gumen. tum ad ſuum eſſe vel ſuum finē: dependet tñ ab illo ſecundū ſuū
Orige- eſſe indiuiduale: quod quidē eſſe indiuiduale incipit in corpore
nis. cuius eſt forma. Et q2 hoc eſſe indiuiduale anime in corpore acq-
Rñſio. ſitum: eſt eſſe abſolutū non depreſſum nec alligatum ad corpus.
Ideo poſt corruptionem corporis: remanet ſibi ſuum eſſe indiui-
Ad ſcdm. duale. Ad ſecundum vero dicit ꝙ pro tanto ſcribit deum die ſe-
ptimo ceſſaſſe ab omni opere: q2 vt dicit Thomas prima parte:
Ad ter- queſtione ſeptuageſimatertia articulo primo. Ad tertium: nihil
tium. poſtea a deo factum eſt totaliter nouū quin aliqualiter in operi-
bus ſex dierū preceſſerit. Et quedã materialiter tm̄ ſicut Eua in
coſta Ade. Quedam materialiter ⁊ realiter: ſicut indiuidua que
nunc generantur: preceſſerunt in primis indiuiduis ſuarum ſpe-
cierum. Species etiã que apparent quaſi noue: precipue in ani-
malibus ex putrefactione generatis: preceſſerunt in quibuſdam
actiuis virtutibus ſtellarū ⁊ elementorū. Noua etiam ſpecies q̄
videtur mulorum: preſtitit cauſaliter in diuerſis animalibus ſecū-
dum ſpeciem. ex quorū commixtiõe generantur puta aſini ⁊ eq̄.
Quedam vero preceſſerunt ſecundum ſimilitudinē ſicut anime
que de nouo creantur. Que quidem ſimilitudo poteſt attendi ſe-
cundum genus ⁊ naturã cõem animabus ⁊ angelis .ſ. quo ad in-
tellectualitatē et ſic p̄ceſſerunt anime in opere creationis qua le-
Eccleſi. guntur omnia ſimul creata. Eccle. xviij. Qui viuit in eternū crea-
xviij. uit omnia ſimul. Uel q̄tū ad naturã ſpecificã rationalem ⁊ ſic p̄-
ceſſerunt in operibus ſex dierum in quib⁹ anima Ade creata fuit
vnita corpori. Cum anima ſit pars eſſentialis humane nature: et
deus primas res in perfecto ſtatu ſue nature ⁊ ſpecie inſtituerit.
Augu. vel ſecundum ꝙ dicit Auguſtinus: non aſſerendo ſed recitando
in ſeptimo ſuper Gene. Qḋ anima Ade creata fuit ante corpus
perfecta ⁊ completa in ſpecie cū inclinatione voluntatis ad cor-
pus adminiſtrandū. Similiter etiã opus incarnationis preceſſit
quia vt dicit Phili. ij. Filius dei eſt in ſimilitudinē hominum fa-
ctus. Gloria etiam ſpiritualis ſecundū ſimilitudinem preceſſit in
Phili. ij. angelis. Corporalis vero in celo p̄cipue empyreo: vt dicit. Tho.
Johã. v queſt. lxvi. pri. par. articu. iij. in corpore. Unde ꝓpter hoc dicit in
Rñſio. Eccl. j. Nihil ſub celo nouū. Iã enī preceſſerūt in ſeculis que fue-
Alberti runt ante nos. Qḋ ſi contra dicat per illud Johan. quinto. Pater
ad auto- meus vſq3 modo operat ⁊ ego operor. ergo non quieuit die ſepti-
ritatem mo. Rñdetur ꝙ dicit deū quieuiſſe die ſeptimo a nouis rerū ge-
cui inite- neribus ⁊ ſpeciebus condendis: que in operib⁹ primis extiterūt
batur vt dictū eſt. ⁊ dicitur aſſidue operari conſeruando ⁊ adminiſtrã-
Orige- do creaturã conditã. Ad auctoritatē vero quã adducebat Orige-
nes. nes ſup Eccle. xviij. Qui viuit in eternū ⁊c. Rñdet Albertus libr.

de quatuor coeuis: ꝙ intelligat q̄ſtum ad ſcientiam dei omnia ſi-
mul apprehendētis. Uel quantum ad quatuor coeua ſimul crea-
ta .ſ. natura angelica. celum empyreū tempus ⁊ materia quatuor
elementorum: in quibus omnia erant vt dictum eſt. Ad illud po-
ſtremo ꝙ dicebat Origenes naturã hãc corporalem fuiſſe in pe-
nam ſpiritualis creatã. Rñdet Auguſti. xj. de ciui. dei. ca. Quod Auguſti
nihil ſtultius dici põt q̄ iſtū ſolē ceteraq3 corporalia non decore nus. xj.
pulchritudinis vel ſalute rerum corporalium: ſed in penã anima de ciuit.
rum peccantiū dicere deum creaſſe. dei.

TErtia q̄ſtiuncula eſt. Si anime traducant de nouo Queſtio
ex ſemine ſimł cū corpus humanū ſeminant: vt dicit Rñſio
Cyrillus. Ad quã dixerūt cum Cyrillo aliqui: ꝙ ani- Cyrilli ⁊
me non creantur de nouo a deo ⁊ ſucceſſiue: ſed ma- aliquorū
gis traducuntur per viã ſeminalē ⁊ fiunt ex traduce: ad q̄ſtio
cum corpus ſeminatur a parentibus: ita ꝙ ſicut corpus filij eſt nem.
ex corpore patris: ita anima filij ſit ex anima patris. Et hoc ꝓba- Deute-
re nitebant per illud Deutero. duodecimo. Caue ne ſanguinē cõ- ro. xij.
edas. Sanguis enī eorum pro anima eſt. vñ ⁊ quidã philoſophi
⁊ medici dicūt ꝙ anima ſit in ſanguine ⁊ ꝙ ſanguis ſit ſedes ei⁹
ſ3 ſanguis ē ex traduce. igit ⁊ anima. Itē ꝙ egredit de femore ho-
minis cauſatur ex ſemine. Sed dicit Gen. xlvi. capi. Qḋ de femo- Gene.
re Jacob egreſſe ſunt .lxvj. anime: ergo. Item tertio ſic iubemur xlvj. ca.
reuerentiã preſtare parentib⁹ rõne eſſe quod ab eis habemus.
Sed eſſe eſt ab anima: ergo anima fluit cū ſemine ex traduce et
ex parentibus. Sed in ꝯtrarium eſt textus Auguſtini lib. q̄ſtionum
noui ⁊ veteris teſtamenti ⁊ ponit tranſumptiue in decretis. xxxij.
q. ca. Moyſes. Probat ēt hec veritas pluribus rõnibus. Quia omnis
forma que deducit in eſſe per trãſmutationē materie et ſeminis
deciſionē: eſt forma educta de potẽtia materie. Hoc enī eſt mate-
riam trãſmutari. ſ. de potentia ad actū reduci. Anima aūt nõ po-
teſt educi de potentia materie ergo nec per trãſmutationem põt
produci. Minor declarat. Q2 nulla virtus actiua agit vltra ſuū
genus: ſed conſtat ꝙ anima tranſcendit omne genus corporis:
cum habeat operationem ſupra omnia corpora eleuatam: q̄ eſt
intelligere. Ergo nulla virtus corporea poteſt ꝓducere animam
intellectiuam. Scḋo patet hoc idē ſic. Quorumcūq3 principiorum
operatiões nõ poſſunt eſſe ſine corpore nec initiū eorū poteſt eſſe
ſine corpore. Nã ſicut res habet eſſe: ita operat ⁊ ecõuerſo: quo-
rūcūq3 principiorū opatiões ſunt ſine corpore: eorū gñatio nõ eſt
p gñationē corporis. Operatio aūt anime nutritiue ⁊ ſenſitiue nõ
poteſt eſſe ſine corpore ergo eſſe incipiunt per ſeminis traductio-
nem. operatio aūt anime intellectiue cū nõ fiat per organū corpo-
reum vt dictū eſt: ſequit ꝙ non eſſe incipiat per ſeminis traductio-
nem ergo aliter producitur. Preterea actus actiuorū ſunt in pa-
tiente bene diſpoſito tertio de anima. Anima aūt eſt act⁹ corpo-
ris phyſici organici in potẽtia vitã habẽtis: vt p3 ſecūdo eiuſdē
⁊ ergo corpus antequam ab anima vitã recipiat: oportet eſſe diſ-

Universidad de Deusto Biblioteca

Univerſidad de Deusto Biblioteca

poſitū:organizatum ⁊ cōplexionatum. Nā oportet q̄ anima prius habeat domū ad habitandum q̄ͣ creetur. Aliter enim habitaret in ſicco vt dicitur in gloſa decreti vbi ſupra. Secūdo probat ex ordine quem tenuit deus in formatione Ade:in cuius creatione prius formauit corpus ⁊ poſtea inſpirauit animam Geñ.ij. Probatur ex tertio incōuenienti. Naꝫ ſequeretur q̄ ſicut multa corpora pereūt cum quandoqꝫ ſemen deſluxum non proficiat natiuitati:vnde nec naſcitur homo. Ita etiam cū corporibus multe anime perirent qḋ eſt inconueniens:cū anime ſint immortales. ergo reſtat dicere q̄ anima organizato corpore creetur a deo. Et ideo vult capitulum Sicuti.xxxij.q.ij. Quod fetus ſi ante infuſionē anime extinguatur:nō committatur homicidium. Quia tunc nō poteſt dici q̄ ſit natus homo:ſed debet reus mulctari pecunia. Si autē fetus ſit animatus anima rationali:debet reus capite plecti vt dicit capitulū Moyſes:cauſa vbi ſupra. Magiſter etiam ſententiarum in.ij.di. xviij. De hoc ſic dicit. Catholica eccleſia nec ſimul:nec ex traduce factas eſſe animas docet. Sed in corporibus per coitū ſeminatis atqꝫ formatis infundi atqꝫ infundendo creari. Ad argumenta autem in oppoſitū. Ad primum dicitur q̄ ſanguis nō eſt anima: ſed inter alios humores diſponit plurimū ad vnionem ⁊ cōſeruationem anime cū corpore. Nam vt dicit Albertus ex humore ſanguinis generantur ſpiritus:quibus virtutes anime deferuntur ad organa potentiarū. Unde ⁊ illud qḋ dicunt quidam philoſophi ⁊ medici q̄ anima ſit in ſanguine ⁊c. non eſt ſic accipiendum q̄ ſanguis ſit res animata:vel qḋ anima principaliter coexiſtat ſanguini:vel q̄ nullibi ſit in corpore vbi nō ſit ſanguis:nam oſſa ⁊ nerui: ſanguinem nō habent:quorū anima eſt forma ſubſtātialis:facta etiā ſupernaturaliter ſubitanea totius ſanguinis ablatione a corpore ſine leſione cōplexionis membrorū adhuc videretur ibi anima poſſe eſſe:poſſentqꝫ ſpiritus vitales ⁊ animales:aliquanto tēpore ſufficere ad operationes ſuas:remoto toto ſanguine a corpore:⁊ etiam ante primū inſtans productionis anime in embrione ibi nō fuit ſanguis:nec in illo inſtanti potuit generari:ſed aliquātum tempus adhuc requirebatur:igitur anima eſt apta nata eſſe in corpe ſine ſanguine. Dictū ergo illud philoſophorū q̄ ſanguis ſit ſedes anime vr̄ intelligendū ex eo q̄ ad diſpoſitionē ſanguinis ſequitur diſpoſitio operationū vitaliū:ita qḋ ſi deficiat ſanguis: operationes deficiūt:ſi ſanguis ſit optime diſpoſitus: opationes erūt validiſſime:ſi aūt corruptus:infectus:aut aliter male qualificatus ſit:opationes vitales impediunt̄ ⁊ deficiūt. ⁊ cauſa huius eſt: q̄ inſtrumēta anime que ſunt ſpiritus vitales ⁊ aīales:quibus pro exercēdis opationibus vitalibus anima corpe indiget:⁊ ſine quibus nō eſt apta nata illas facere:originaliter generantur ex ſanguine ſublimato:pcurrēte quodāmō ſuba aeris: ppterea ſanguis corruptus vel veneno infectus:crudus ſeu indigeſtus nō eſt aptus ad gnationē ſpirituū vitaliū ⁊ aīaliū in epate aut i corde:nec p ꝯñs eſt aptus ad opatiōes corꝑ:vñ neceſſe q̄ſqꝫ eſt ex toto ꝑꝑ hoc deficiat cōpoſitū.

Magiſter ſnīa rum.
Rñſio ad argumenta.
Ad primum.
Albertus.

Qño intelligat̄ illud dictū philoſophorū q̄ ſanguis ē ſedes aīe.

Ad ſecundum dicendum: vt dicit Thomas prima parte queſtio. centeſima decima octaua articulo ſecundo q̄ in auctoritate illa ponitur pars pro toto:ideſt anima pro corpore per figuram ſynodochen. Ad tertium dicitur q̄ parentes nō dant eſſe rationale:quaſi per deſluxum:ſed diſponunt corpus in matrice vltima diſpoſitione:ad quam ſequitur de neceſſitate anima rationalis.

Ad ſcḋꝫ Rñſio Thom.
Ad tertium.

Quarta queſtiuncula eſt. Si quas dicimus aīas nō ſint anime ſed demones ſpūs apoſtate incluſi corporibus:vt ibi purgētur:vt dicit Cyrillus. Ad quā aliqͥ ſimplr̄ dixerūt q̄ quas nos dicimus in corporibus hūanis aīas:nō ſunt aīe:ſed ſpūs reprobi ⁊ angeli apoſtate.i. demones in corporibus humanis incluſi:vt ibi purgentur:⁊ dilabi dicitur de corpe in corpus:vt ſi eos in vno corpe nō penituiſſet:nec fuiſſent purgati peniteret ⁊ purgarent̄ in alio. Sed hec opinio ridiculoſa eſt: ⁊ triplr̄ errat. Primo q̄ ponit per penitentiā demones ſaluandos. Cōtra qḋ dicitur Mathei.xxv. Ite maledicti in ignē eternū. Scḋo q̄ ponit nō eſſe aīas:cōtra illud Mathei.xi. In patiētia veſtra poſſidebitis aīas veſtras. Tertio q̄ dicit demones includi in omnibus corporibus hūanis:qḋ dicere eſt inſipientis. Cōcedere eñ demones habitare vbi habitat ſpūſſctūs ſtultū eſt. Sed ſpūſſctūs habitat in mētibus ⁊ hūanis corporibus:ſecundū illud primo Corinthi.iiij. An nō ſcitis quia membra veſtra templū ſunt ſpiritusſancti:ergo opinio iſtorum falſa ⁊ heretica eſt:⁊ merito reprobanda.

Queſtio
Cyrillus.
Reſponſio aliquorum.
Reprobatio p̄dicte opinionis.
Ma.xxv
Mat.xi.
Pri. Corin.iiij.

Quinta queſtiuncula eſt. Si anime organizato corpore ſucceſſiue ſimul creādo ⁊ infundēdo ex nihilo creentur a deo? Ad quā reſpondēdo ponetur vnū notabile ⁊ due cōcluſiones. Notabile autē eſt q̄ in matrice ſiue embrione per actionē agentiū:ideſt parentum:diſponitur materia et corpus ad ſuſceptionem anime rationalis: cum tota materia corporalis agat:vt inſtrumentum virtutis ſpiritualis ⁊ precipue ipſius dei:⁊ ſic homo diſponēdo dicitur generare ſibi ſimile. Deinde ſit hec prima concluſio. Anima intellectiua ex nihilo creatur a deo:⁊ probatur nam cum triplex ſit agens:ſcilicet artificiale:naturale ⁊ ſupernaturale. Actioni agentis artificialis de neceſſitate ſubſternitur ens in actu. Actioni autem agentis naturalis ſubijcitur ens in potentia:ideſt materia. Actioni vero agentis ſupernaturalis de neceſſitate nihil ſubijcitur. Cū igitur anima a tali agēte creetur:ergo nulla preiacente materia:ſed ex nihilo deus eā creat. Secunda concluſio deus organizato corpore actione parentum:animam infundit in corpore ⁊ infundēdo creat ⁊ quidem in corpore maris poſt quadragin

Queſtio
Reſponſio ad q̄ſtionē p duas cōcluſiōes.
Pria cōcluſio.
Secūda cōcluſio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta dico cõmuniter a conceptione prima. In corpore vero ſemel le per octoginta. Rationem autem diuerſitatis in maſculo ⁊ femina de infuſione anime rationalis aſſignat Plinius ⁊ dominus Dominicus Tholoſanus poſt philoſophos ſuper Leuiticum. xij. cap. Nam fetus maſculinus concipitur ex ſemine calido in dextera parte matricis: que eſt calida. Fetus autem femineus ex ſemine frigido in ſiniſtra parte matricis. Frigidum autem tardum eſt ⁊ pigrum in operatione ſua. Calidum vero velox: ⁊ ideo virtus formatiua in vno ſemine velocius ⁊ citius membra organizat ⁊ format ꝙ in alio. Probat hanc concluſionẽ Auguſtinus: libro de eccleſiaſticis dogmatib⁹: ſic inquiẽs. Animas hominum non eſſe ab initio creatas: inter ceteras intelligentias: nec ſimul omnes creatas (ſicut Origenes finxit) ꝺi cunus: nec cum corporibus ſeminari per coitum: ſicut Luciferiani: ⁊ Cyrillus ⁊ quidam latinorum preſumptores affirmãt. Sed dicimus corpus tantum per coniugij copulam ſeminari. Creationem vero anime creatorem ſolum noſcere: eiuſqꝫ corpus coagulari in vulua ⁊ cõpingi atqꝫ formari: ⁊ formato corpore animam creari: ⁊ infundi vt viuat. Ultimo homo ex anima cõſtans ⁊ corpore: naſcitur ⁊ egreditur viuus ex vtero plenus humana ſubſtantia. hec ille.

Pliniꝰ.
Dñicus tholoſanus.
Auguſt.

Queſtio
Argumentum aliquoꝝ.
Reſponſio ad argumẽtũ.

SExta queſtiuncula eſt. Si deus rationabiliter agat cooperans in animabus coitus illiciti. Ad quam ſic falſe arguunt aliqui. Si deus de foris infundit animas (vt dictum eſt ⁊ adducit philoſophus in libro de generatione animaliũ.) Deus cooperabitur in adulterijs: de quorum illicito coitu proles interdum generantur. Ad hoc dicitur ſecundum Tho. pri. par. q. cxviij. ar. ij. ad vltimum: ꝙ in actione adulterorum illud quod eſt nature bonum eſt: ⁊ huic cooperatur deus. Quod vero eſt inordinate voluptatis: malum eſt. ⁊ huic deus nõ cooperatur. hec Tho. prima parte ⁊ dominus Joannes de Turre cremata Cardinalis ſancti Sixti ordinis predicatorũ ſuper decretum.

Queſtio
Pria reſpõſio q̄ eſt theologoꝝ.
Aduerte pſcientia dei.

SEptima queſtiuncula eſt. Quare deus creauit ⁊ creat animas quas nouit dãnandas: et angelos quos nouerat lapſuros. Ad quã reſpondent primo theologi dicentes ꝙ qꝛ dei preſcientia animabus rationalibus creãdis aut creatis neceſſitatem reſpectu operuꝫ ſuorum ad vtrũlibet non imponit ſed magis relinquit eas in manu conſilij ⁊ arbitrij ſui. Ideo licet preſciuiſſet deus animas fore dãnandas: voluit nihilominus eas creare: quia ſciebat etiã eas libere acturas quecunqꝫ agerent. Pro quo ſciendum eſt quod deus preſcit quedam eſſe futura de ne

ceſſitate. id eſt ex cauſa neceſſaria ſicut ſolem oriri cras. Quedam vero ex libera voluntate vt hunc currere vel aliquid operari. Sol ergo neceſſario orietur quia ſic deus preſciuit ⁊ ordinauit: ⁊ homo voluntarie operabitur: quia ſic deus preſciuit ⁊ preuidit. Illa ergo que ſunt a cauſa neceſſario operante: neceſſaria ſunt de neceſſitate. que vero a cauſa libere operante: ventura ſunt libere: quia deus ſic euenire inſtituit ⁊ preſciuit. Uerũtamen quoniã intellectus diuinus ab eterno cognoſcit vnũquodqꝫ contingentium non ſolum prout eſt in cauſis ſuis ſed etiam prout eſt in eſſe ſuo determinato quod ſcꝫ habet: quando eſt in rerum natura ⁊ tunc res certitudinaliter cognoſcitur: quando cognoſcitur ſecundum ꝙ eſt actu: vt patet in eo qui vidit ſortem currere actu. Ideo ab eterno intellectus diuinus certitudinaliter ⁊ indefectibiliter cognoſcit vnũquodqꝫ futurum: ſed propterea cõtingentibus ⁊ liberis actibus neceſſitatem nõ imponit: ſicut etiam ſi aliquis videat aliquem facere rotam neceſſario ſequitur ꝙ ille faciat rotam: nec tamen viſus iſtius eſt cauſa ꝙ ille faciat rotam. Sic etiam preuidet deus iſtius mala opera. nec tamen eſt cauſa quare ipſe mala operetur. Secũdo reſpõdet ad hanc petitionem: ⁊ ſimiliter ad illam de angelis malis Auguſtinus vndecimo libro ſuper geneſi dicens. Talia querentibus reſpondeo altitudinem conſilij dei. Ego penetrare nõ poſſum: ⁊ longe ſuper vires meas negocium hoc eſſe profiteor melioribus ſanctioribuſqꝫ aperiendũ reſeruatũ. Uerũtamen qꝛ nos concedimus meliorem naturã rationaleꝫ que omnino peccare nolit. Cõcedant ergo talia querentes nõ eſſe malam creaturam que ſic facta eſt: vt poſſit non peccare ſi velit. Sicut ergo ratio vera docet meliorẽ eſſe naturã quam prorſus nullũ delectat illicitũ. Ita ratio docet etiam bonã eſſe que habet in poteſtate illicita cohibere. Ita vt nõ ſolum de bonis recteqꝫ factis gaudeat: verum etiam de prauorum vitatione letetur. Cum ergo talis natura eſſet bona: illa vero in ſe melior: cur illam ſolam ⁊ nõ potius vtrãqꝫ faceret dominus deus. Illa quidem iam eſt in ſanctis angelis hec in ſanctis hominibus. Quinetiã ab initio partes iniquitatis potius elegerũt nõ ideo qꝛ preſcripti erãt creati nõ debuerunt qꝛ habuerunt etiam male locũ ſuũ in rebus. Tũ pro decore vniuerſi: tamẽ pro vtilitate ſanctorũ cũ ergo iuſti ꝑ iniuſtos ⁊ pij ꝑ impios pficiũt cur de⁹ ſapientiſſimus nõ creaſſet etiã quos preſciebat malos futuros cur non feciſſet quos tã multipliciter ſciebat bonis profuturos et vtiles pro voluntatibus bonorum excitandis et exercendis atqꝫ pro ſua peruerſa voluntate ad declarationem iuſtitie puniendi ⁊c. hec ille. Rationabile ergo ſicut fecit deus hominem rectum relinquens eum in manu arbitrij ſui: proponens ei precepta ⁊ aquam ⁊ ignem: vt dicitur Eccli. xv. Ut apponeret ma

Scđa reſpõſio q̄ eſt bti Aug.
Eccli. xv

mus ad quod vellet ita ſuo modo ab initio omnes angelos fe
cit rectos: ⁊ dedit eis ſcientiam ⁊ virtutem ſufficientẽ ad ſtã
dum in rectitudine iuſtitie ⁊ dimiſit eos in libertate reſpectu
boni ⁊ mali arbitrij eorũ ⁊ decreuit concurrere cum eorum vo
luntatibus ad omnem actum bonum vel malum quem eliciti
ue producere vellent: ⁊ hoc quo ad actum entitatem: ⁊ non
quo ad eorum deformitatem ita quod ſi ſua libertate declina
rent in partem iuſtitie ipſorum penis diuina manifeſtetur iu
ſtitia. Si vero mallent ſtare in rectitudine largitas diuine mi
ſericordie in collatione excellentiſſime felicitatis demonſtra
retur. Hec Henricus de Aſſia. Quoniam vero illuſtris prin
ceps teſte Plinio maiore. Benignum eſt ⁊ plenum ingenui pu
Notandum dictũ Plinij maioris. doris fateri per quos profeceris. Notabo propterea nunquam in calcibus ⁊ pedibus queſtionũ doctores ⁊ loca ex quibus elicitiue que ſcribo enumerauerim ⁊ elicuerim.

¶ Secundum caput
prime decadis.

Secundum caput eſt de immortalitate ani
me rationalis. Circa quod decem liqueſiet
queſtiuncule. Prima erit ſi anime rationa
les ſint immortales ⁊ incorruptibiles. Se
cunda ſi vas hoc fictile corpus humanum
anime perfectibile corruptum ⁊ incineratũ
reſurget iterum ⁊ viuificabitur. Tertia cum
reſurrectio corporum ſecundum fidem in fi
ne mundi ſit futura. Petitur ſi verum ſit quod mundus ha
beat terminari. Quarta ſi mũdo vel alicui creature repugnet
ſimpliciter eſſe ab eterno. Quinta ſi aia moriente homine de
ſinat informare ſucceſſiue: partem poſt partem corporis: an
forte omnes partes ſimul in eodem inſtanti formari deſinat.
Sexta. An poſſit contingere quod corde iam mortuo anima
adhuc informaret aliquam aliam partem vel aliud membrũ
corporis. Septima anima exiſtens de corpore ad quam diffe
rentiam poſitionis naturaliter exeat. An ſurſum. An deorſum:
dextrum vel ſiniſtrum: ante vel retro. Octaua. Anima exiens
de corpore ad quos terminos vadit: an de luce ad tenebras:
vel de tenebris ad lucem: de gaudijs ad triſtitiam: vel de tri
ſtitiis ad gaudia. Nona. An iudicium particulare anime egre
dientis de corpore fiat a chriſto corporaliter an ab angelis cu
ſtodibus earum. Decima. An a primo inſtanti non eſſe homi
nis vſq; ad eius iudicium particulare ſit aliquod interuallũ
⁊ ſpacium temporis.

Prima queſtiuncula huiꝰ ſcdi capitis eſt. Si ani
me rationales ſint immortales ⁊ incorruptibi Queſti.
les: Ad quam videt̃ primo rñdendũ negatiue
nam primo Salomon dicit Eccl. iij. Unus eſt i
teritus hominũ ⁊ iumentorũ ⁊ equa vtriuſq; cõ
ditio ſed illa ſimul corpore ⁊ anima intereunt: ſalomõ.
ergo. Itẽ primo celi dicit phs. Illud qḋ non ſemp fuit impoſſe:
eſt hr̃e virtutẽ ſemp eſſendi: ſed aia nõ ſemp fuit: ergo ⁊c. Itẽ Philoſo
quorũ nõ eſt vnũ eſſe: non põt alterꝫ corrũpi quin ⁊ alterũ cor phꝰ pri
rumpatur ſed corporis ⁊ aie ſicut materie ⁊ forme in cõpoſito mo celi.
eſt vnũ eſſe: ergo. Itẽ Alex. grecus vt recitat cõmentator. iij. de
aia ⁊ Albertus in lib. de origine aie: dixit animã rõnalẽ eſſe ge Alexã.
nerabilẽ ⁊ corruptibilẽ more aliarũ formarũ naturaliũ: per no grecus.
biliſſimã mixtionẽ qualitatũ primaꝝ ⁊ diſſolutionẽ eiuſdẽ mi Albertꝰ
xtionis. Itẽ Pliniꝰ li. vij. c. lv. Naturalis hyſtorie dicit de ani Plinius
mabus facilꝰ certiuſq; eſt ſibi quẽq; credere: ac ſpecimẽ ſecu
ritatis añ genitali ſumere experimẽto: ſed in contrarium eſt
Ari. xij. meth. vbi dicit. Ois forma corrumpit̃ corrupto eo cuiꝰ Ariſto.
eſt forma preter animã intellectiuã. Et. i. de aia dicit. Intelle xij. me
ctus videt̃ hic a q̃dã eſſe. ⁊ non corrumpi. ⁊ Dyo. iiij. c. de diui tha.
nis noibus dicit: anime dãnate hñt ex bonitate diuina q̄ ſint Proba
intellectuales ⁊ q̄ habeãt ſubſtãtialẽ vitã ⁊ inconſumptibilẽ. tio mul
Pro ſolutione huiꝰ petitiõis relictis theologis que in hac par tiplex im
te poſſent eſſe ſuſpecti pbabitur animarũ immortalitas rõni mortali
bus naturalibꝰ auctoritatibꝰ gentiũ ⁊ exẽplis. Primo ſic. Om tatis aia
ne illud qḋ eſt alienũ ab oi materia ⁊ corruptiõe corporali eſt rum.
immortale ⁊ ſempiternum. Sꝫ ois aia rõnalis eſt hmõi. ergo Prima
ois aia rõnalis eſt imortalis. Argumẽ. eſt in primo prime ma pbatio
iorem ſꝫo probat Phs. vij. meth. vbi oſtendit rerũ corruptionẽ
eſſe participatione materie dicẽs. Materia eſt per quã res po Philoſo
teſt eſſe ⁊ non eſſe. i. corrumpi ⁊ nõ corrumpi. Et. i. phiſicoꝝ de phꝰ. vij.
cit. Materia eſt primũ ſubiectũ vniuſq; entiũ: ex quo fit aliq̃d metha.
cum inſit. Propter hoc Philoſophus primo de celo concludit
celum eſſe incorruptibile q2 nec materiam habet nec ſubiectũ
ex quo fiat. Hinc Auerroys. i. phiſicoꝝ dicit. Ex hoc declarabi Philoſo
tur quod corpora celeſtia oino non habeant materiã: q2 tunc phus. i.
eſſent gñabilia ⁊ corruptibilia. Nihil eñ eſt aliud cauſa gña phiſico.
tionis ⁊ corruptionis quam materia prima propter non eſſe Auerro.
incluſum in ſubſtantia eiꝰ. Minorem ſꝫo probat Anaxagoras
dicens animã eſſe immortalẽ: immixtam impaſſibilẽ. i. paſſio Anaxa
ne corruptiua non perfectiua. Hec ratio eſt Scoti in. iiij. ſentẽ goras.
tiarum. Secundo hoc idem probatur ſic. Nulla forma corrum Scōa p
pitur niſi vel actione contrarij vel corruptione ſui ſubiecti: vel batio.
propter defectum ſue cauſe. Per actionem quidem contrarij
ſicut calor deſtruitur per actionem frigidi. Per corruptionem

ſui ſubiecti:ſicut deſtructo oculo:deſtruitur eius viſus:vel vir-
tus viſiua. Per defectum autem cauſe:ſicut lumen in aere defi
cit deficiente ſolis preſentia : que erat eius cauſa . Sed anima
corrumpi nõ poteſt a corruptione contrarij:quia ei non eſt ali
quid ꝯtrariũ:cũ per intellectũ poſſibilẽ ſit ipſa omniũ cõtrario
rũ ſuſceptiua nec per corruptionem ſui ſubiecti cum anima hu
mana ſit forma non dependens ſcdm eſſe a corpore . Sed nec
propter defectũ ſue cauſe:quia cauſam nõ habet niſi eternam
cũ a ſolo deo creet̃:vt ꝓbatũ eſt:ergo anima intellectiua nullo

Beatus thomas

modo poteſt corrũpi corrupto corpore.hec Tho.ij.contra gen
ti.c.lxxviij. Tertio ſic.phũs.j.⁊.v.phi.dicit omnem transmuta
tionem ⁊ alterationem eſſe inter terminos contrarios vnde di

Tertia ꝓbatio. Philoſophus in j.phiſicorum.

cit in.j.phi. Oẽs igitur principia contraria faciũt ⁊c. Tunc ſic.
Si naturaliter anima veniret ad nõ eſſe per eſſentiam:eſſet al-
terabilis:cum alteratio ſit preuia corruptioni. Sed ipſa nõ al-
terabilis:cũ qualitates contrarie inter quas eſt alteratio:ſint
accidentia inſeparabilia materie prime:⁊ corporum elementa
rorum. Unde ⁊ commenta.ij.phi.commento.xv.nominat has

Quarta ꝓbatio. Ariſtoteles.

qualitates eſſentialia accidentia materie a qua materia:ani-
ma eſt omnino aliena:vt probauit prima ratio:ergo idem qđ
ſupra. Item quarto ſic. Ariſtote.j.⁊.ij.de celo ⁊.iij.de anima di
cit. Quod deus ⁊ natura nihil agunt fruſtra. Et in.ij.phiſi.dr̃.
Uanum eſſe cũ non fiat. Cũ igitur ſint due potentie noſtre vni
uerſales.ſ.intellectus ⁊ volũtas producte ad conſequendũ pri
mum verũ ⁊ ſummũ bonum.⁊ hic nõ acquirantur:vt experien-
tia monſtrat:qꝛ quod eſt temporale:vere beatũ ⁊ felicem face
re nõ poteſt:ergo neceſſarium erit aut ꝙ iſte potentie ſint fru-
ſtra:aut ꝙ ſit debilis alia vita in qua conſequamur obiecta no
ſtra:quod eſt impoſſibile ſi poſt hanc vitam immortales non

Quinta ꝓbatio.

remanerent animi. Quinto ſic:conditiones recipientis et rece-
pti debent proportionari:ſed vľa que recipiunt̃ in anima ſunt
immortalia et incorruptibilia.primo poſterioꝝ:um.ergo etiam

Sexta ꝓbatio.

anima intellectiua. Sexto idẽ probat̃ ſic qꝛ ſi anima eſſet mate
rialis nõ eſſet intellectus reflexiuus ſupra ſe:nec vniuerſalium
cognitiuus. Quod ſi dicatur ꝙ licet per ſe anima nõ corrumpi-
tur cum non habeat materiã corrumpitur tñ per accidens ad
corruptionem corporis ſubiecti propinqui:ſicut alia accidentia
⁊ forme ſubſtantiales ſiue naturales. Ad hoc dicitur ꝙ illud di
citur per accidens corrumpi ad corruptionem alterius : quod
non poteſt eſſe ſine illo:⁊ a quo dependet quantum ad eſſe et
conſeruari:vt patet de accidẽtibus ⁊ formis naturalibus. Nũc
autem anima rationalis poteſt eſſe ſine cor pore:cum ſepare-
tur a corpore tanꝗ perpetuũ a corruptibili.iij.de anima.⁊ ſo-
la inter formas naturales ſit forma ⁊ ſubſtãtia:⁊ maiorem de-
pendentiam habeat corpus ab anima ꝗ econuerſo:cum ani-

ma corpori comparetur vt,cã formalis efficiens ⁊ finalis.ij.de
aia. Nunc ponẽde ſunt auctoritates philoſophorũ ⁊ gẽtilium
Et primo Platonis de quo ſic dicit Auguſtinus.ix.de ci.dei.c.
ix. Plato eñ cũ de humanis animis ageret:inquit. Ipſe miſe- Auguſtinus.
ricors deus mortalia illis vincula faciebat. Ita ergo hoc ipm
ꝙ mortales ſunt homĩes corpe:ad miſericordiã dei patris ptine
re arbitratus eſt:ne ſemp huius vite miſeria tenerent̃. Et La
ctãtius.iij.li.inſtitutionũ. Multi inqt philoſophorũ librum de
immortalitate:quẽ Plato ſcripſit:legentes:ſe ꝓprijs manibus
necauerũt tãꝗ poſt mortẽ in celũ migraturi eſſent. Et Ariſto.
iij.de,aia dicit de intellectu agẽte ⁊ paſſiua potẽtia:ꝗ eſt intel- Lactantius.
lectus poſſibilis:nihil adhuc manifeſtũ eſt. Sz videt̃ genus al
terũ aĩe:ꝓpter ſui incorporeitatẽ ⁊ hoc ſupra genus intellecti
uorũ:cõtingere ſeparari videt̃ ab alijs potẽtijs tãꝗ ꝑpetuum Ariſtoteles.
a corruptibili. Itẽ.j.de anima inqt:intellige ⁊ cõſiderare corrũ
puntur interiori quodã.ſ.fantaſmate corrupto. Ipſum autẽ in
tellectũ impoſſibile eſt corrumpi. Et ſubdit intellectus aũt eſt
qđ diuinũ ⁊ impaſſibile.ſ.paſſione corruptiua. Et cõmẽta.ſup
iij.de aia cõmẽto.xxij.dicit. Patet ex verbis Ariſto.ꝙ aliꝗ par
tes aĩe nõ ſunt abſtracte a ſubiecto:immo generant̃ ⁊ corrum
punt̃ eo corrupto. Intellectus aũt eſt abſtractus a ſubiecto ⁊
nõ gñatur nec corrũpit̃ cũ illo. Unde intelligentie celi ſimplici
ter ſunt abſtracte a corpore:quia nec informant corpus nec cor
pori inherent forme vero educte de potentia materie ſunt cor
pori ſimpliciter coniuncte.ſ.per inherentiam ⁊ per informatio
nẽ:⁊ ideo corruptibiles ſunt. Anima vero intellectiua medio
modo ſe habet:qꝛ aliquo modo cõiungitur corpori.ſ.per infor
mationẽ:⁊ aliquo modo abſtrahitur ab illo.ſ.per inherẽtiã.et
hec eſt bona philoſophia. Quid vult ergo dicere phũs Sepa
ratur hoc ab hoc tãꝗ perpetuũ a corruptibili:niſi ꝗ anima cor
rupto corpore remanet incorruptibilis. Item Aui.ix.metha.c. Auiſenna.
vij.dicit. Lex noſtra quam tradit machumetus oſtendit per-
fectionem felicitatis ⁊ miſerie que ſunt ſm corpus. Sed eſt alia
promiſſio ꝗ apprehenditur intellectu que erit in coniunctione
prime ⁊ ſumme veritatis. Et Algazel in ſuo tractatu de natu- Algazel
ralibus dicit. Cũ aĩa ſeparata fuerit a corpore:durabit eius co
herẽtia cũ intelligẽtia agẽte:⁊ delectabitur delectatione cuꝰ
eſſe explicari non poteſt. Et Alber.magnus ſuper.j.de anima Albertꝰ magnus
differẽs aduerſus eos ꝗ aĩam ponebant corruptibilem ſic in-
quit. Sz id qđ videtur hãc dubitationẽ deſtruere eſt qđ ab an
tiquo trimegiſto:⁊ nunc a diuinis ⁊ incãtatoribus aſſeritur ꝙ
ſcꝫ ſpũs quos angelos aut demones vocant:⁊ anime exute a
corporibus ſuis mouentur de loco ad locum . Cuius verita
tem et nos experti ſumus in magicis. Et Cicero de ſomno
Scipionis.et Sexto de republica introducit maiorem Scipio Cicero.

nem minorem alloquentem dicentemqꝫ. Sed quo ſis africa-
ne alacrior ad tutandam rempublicã: ſic habeto omnibus q̃
patriam conſeruauerint aut auxerint: certum eſſe in celo ⁊ de-
finitum locum vbi beati euo ſempiterno fruuntur. Et in libro
de ſenectute introducit Socratem apud Platonem dicentẽ.
Quid multa? ſic mihi perſuadeo: ſic ſentio. Cum tanta celeri-
tas animorum ſit: tanta memoria preteritorũ: futurorũ prudẽ
tia. Tot artes. tante ſcientie tot inuenta: non poſſe eam natu-
Cicero. ram que res eas continet eſſe mortalem. Et in fine de ſenectu-
te inquit. Exita ita dicendo tanq̃ ex hoſpicio: non tanq̃ ex do
mo. Commorandi enĩ nã diuerſoriũ nobis non habitandi de-
dit. O preclarum diẽ cũ in illud animorum conſiliũ cetũq; pro
ficiſcar. Et cum ex hac turba ⁊ colluuione diſcedã. proficiſcar
enĩ non ad eos ſolũ viros de quibꝰ ante dixi. Sed etiã ad Ca
tonem meũ quo nemo melior vir natus eſt: nemo preſtantior.
cuius a me corpus crematũ eſt: q̃d contra decuit ab illo meũ.
Cyrus Et Cirus maior moriẽs dixit filijs apud xenophõtẽ vt p̃z vbi
apud xe ſupra. nolite arbitrari mihi cariſſimi filij me cũ a vobis diſceſ
nophon ſero. nuſq̃ aut nullũ fore: Nec enĩ dũ erã vobiſcũ aĩm meũ vi-
tem. debatis. Sed cũ eſſem in hoc corpore: ex his rebus quas ge-
rebã itelligebatis. Eundẽ igit̃ eſſe creditote ⁊ ſi nullũ videbi-
tis. Nec vero clarorũ viror̃ poſt mortẽ honores permanerent
ſi nihil eor̃ ipſorũ animi efficerẽt quo diutius memoriã ſui te
neremus. Mihi nunq̃ pſuaderi potuit: Aĩos dũ in corporibꝰ
Herodo eſſent mortalibus viuere dũ exiſſent ex his emori. Et Herodo
tus. tus li. v. inq̃t. Traces ver̃ circa natalia ſuor̃ atq; obitꝰ hoc fa
citant: edito puero propinq̃ cũ circũſedentes ꝯploratione pro
ſequunt̃: recentes quaſcũq; neceſſe eſt illi q̃ vitã ingreſſus ſit
perpeti humanas calamitates hoiem fato functũ p̃ luſum: at
Valeriꝰ q; letitiã terre demandãt: referentes q̃ malis liberatus in o-
li. ij. ſic felicitate. Idẽ ponit Valeriꝰ li. ij. Rubr. p̃ma. Itẽ Saluſtiꝰ
Saluſt. in Catilinario inducit Catonẽ ⁊ Ceſarẽ loquentes de penis
Valeriꝰ animarũ ſeparatar̃. Et Valeriꝰ li. ij. Ru. j. inquit. Immortalita
Vergili. tem aĩor̃ mos gallorũ approbat q̃ pecunias mutuatas apd̃
inferos ſe recepturos ſperant. Et Vergilius in ſexto Eneydos
dicit aĩam poſt ſeparationẽ ſubiectã iuſtitie diuine: ⁊ prout in
vita geſſit: ſic poſt deceſſum recepturã dicens Ergo exercent̃
penis veterũq; malorũ. Supplicia expẽdunt: alie panduntur
inanes. Suſpenſe ad vẽtos: alie ſub gurgite vaſto. Infectum
eluitur ſcelus: aut exuritur igni. Quiſq; ſuos patimur manes.
Ouidiꝰ. exinde per ampliũ. Mittimur eliſiũ: ⁊ pauci leta arua tenemꝰ.
Et Ouidius ponit animor̃ immortalitatem: maxime in nono
methamorphoſeos: q̃n excellentes viros ponit deificatos. Et
cum ibidẽ introducit mortẽ Hercul' ⁊ Iouẽ ſic dixiſſe. Nec niſi
mr̃na Vulcanũ p̃te nepotũ ſentiet. eternũ eſt a me q̃d traxit ⁊

expers. Atq; immune necis nullaq; domabile flamma. Et Se
neca prima tragedia introducit Theſeũ redeuntẽ de inferno Seneca.
⁊ amphitrionẽ alloquentẽ dicentẽq;. Quiſquis eſt placide po-
tens dñſq; vite: ſeruet innocuas manus ⁊ incruentũ Ditis im-
periũ regat Animeq; parcat lõga permẽſus: diu felicis cui ſpa
cia. Uel celũ petit vel leta felix nemoris Eliſij loca Certus in-
cluſos tenet locus nocentes. Utq; fert fama impios ſupplicia
vndis ſeua perpetuis domãt. Et in fine operis dicit. Morte ca-
rent anime. Et Iuuenalis ſatyra ſecũda monet eſſe benefacien Iuuena
dum metu inferorum vbi anime poſt mortem perpetuo crucia lis.
buntur dicens. Eſſe aliquos manes ⁊ ſubterranea regna. Et cõ
ptum ⁊ ſtigio ranas in gurgite nigras. Atq; vna trãſire ſimul
tot milia cimba. Nec pueri credunt niſi qui nondũ ere lauant̃.
Sed tu vera puta. Et cõcludit infra. Illic heu miſeri traduci-
mur: arma quid vltra ⁊c. Nũc vero apponamus exempla phi
loſophorum quorum aliqui credentes animas immortales: ſe
vltro necauerunt: quorũ aliquos Lactantius libro tertio capi- Lactan-
tulo. xv. Inſtitutionum adducit dicens. Multi vero ex his qui tius.
eternas eſſe animas ſuſpicabantur tanq̃ in celum migraturi
eſſent ſibi ipſis manus infecerũt. vt Cleãtes Eliſippus zeno ⁊
Empedocles qui ſe in ardẽtis ethne ſpecu intẽpeſta nocte de- Empe-
iecit vt cũ repente apparuiſſet: abijſſe ad deos crederet̃. Et ex docles in
romanis Cato cũ legiſſet platonis librum qui eſt ſcriptus de teritus.
eternitate animor̃ ad ſummũ nephas philoſophi auctoritate Cato.
cõpulſus eſt. ⁊ Ambrachiades cũ eundem librũ perlegiſſet al-
tiori loco ſe dedit precipitem. Et Theobrotus vt immortalita Ambra-
tem quã etiam in libris Platonis legerat conſequeretur: ſeipſũ chiades
impegit in mortem. hec ibi. Hac expectata ⁊ credita immortali
tate animorũ. Ueteres illi magno ⁊ excellẽti ingenio philoſo-
phi antiquiq; romani obitus ſuorũ: caſuſq; nature modice qui
dem ⁊ equo animo admittere ſunt conati. Telamõ enĩ ⁊ Ana- Telamõ
xagoras philoſophi cũ filios amiſiſſent: nõ amplius lugendũ Anaxa-
duxerunt Pericles ⁊ xenophon ſocratici alter amiſſis duobus goras.
filijs coronatus in contione diſſeruit. Alter ſacrificans cũ filiũ Pericle
audiſſet in bello occiſum: coronam depoſuit. poſtea vero quũ xeno-
illum fortiter in acie dimicantem reperit concidiſſe: coronã q̃ phon.
depoſuerat reaccepit. Et Socrates ſpe immortalitatis addu-
ctus nullum ad iudicium capitis queſiuit patronum. Cumq; Socra-
mortiferum manu teneret poculum talia verba emiſit. Non ſe tis iteri-
credere moriturum: ſed mortem cum vita cõmutaturum quiſ- tus.
q̃ iudicaſſet. Et Solonis quidem ſapientis eulogium eſt quo ro Solon.
gabat velle ſuam mortem dolore amicorum lamentiſq; vaca-
re. Et Ennius ſuis dicere conſueuit. Nemo me lachrymis de- Enniꝰ.
coret: ne q̃ funera fletu faxit. Nam volito docta per ora virum
non eſſe lugẽdam mortem quam ſequitur immortalitas. Hinc

Universidad de Deusto Biblioteca

Q. Maximus. Marcus portius. Cato.

⁊ ex Romanis. Q. maximus filiū efferēs cōſularē: lachrymas
nō emiſit. Et Marc. por. Cato pretoris deſignati filij mortem
ſiccis oculis tulit. Mar. hoſt. puluill⁹ edes iouis in capitolio
dedicās: nūcianti mortē filij nihil aliud ad eū a ꝓpoſito auer
ſus ꝗ̄ vt cadauer efferri iuberet. Luci⁹ paulus ſeptē dieb⁹ in-
ter duorū exequias filiorū triūphās vrbem ingreſſus eſt. Sed
quid hominū exēpla propono. Cignus dicat⁹ apollini q̄d ab
eo diuinationem habere videat̄: prouidens nihil mali eſſe in
mortem cū cantu moritur ⁊ voluptate. Inde etiam volunt ꝗ̄-
plurimi ꝙ idcirco corpora multorum animaliū occiſa non ti-
meamus corpora vero humana mortua formidem⁹: q: in pri-
mis nihil poſt mortem remanet: in corporibus autē humanis
lateat dicunt neſcio quid numinis. Hinc canoniſte. xxiiij. q. ij.
c. ſi habes. dicunt. Si vna anima ſine baptiſmate de corpore
exeundo perierit innumerabiliū mors corporꝫ huic damno nō
poteſt comparari. Et iuriſcōſult⁹. C. de ſacro ſanctis eccleſijs.
l. ſancimus nemini licere. ⁊ ff. de carboniano edicto. l. prima di-
cit ꝙ potius ſit conſulendū anime quam corpori: quia vbi ma-
ius periculum: cautius eſt prouidendum. Sed obſecro preter
ea que a philoſophis: oratoribus: ⁊ poetis dicta ſunt: ⁊ plu-
ra adduci poſſent. vnde tanta ab antiquis legum obſeruan-
tia: templorum: ſtatuarūqꝫ erectio vnde tot funera ſumptuo-
ſa: tot deorum pietates. Certe omnia ex ſola ſperata: immo
certiſſima animorum immortalitate. Propterea Cicero con-
cludens in de ſomno Scipionis: animorꝫ immortalitatem di-
xit. immo vero viuunt qui e corporum vinculis tanꝗ̄ ⁊ carcere
euolauerūt. Noſtra vero que dicitur vita mors eſt. Nunc os il-
luſtris princeps adducam ex herodiano greco carptim quem
admodū Romani vt animorum immortalitatem oſtenderēt
imperatorum manes poſt funera inter deos referebant. Mos

Ritus re ferendi romanos imperatores inter deos ex herodiano.

eſt Romanis herodianus inquit: Imperatores ſic conſecra-
re: referreqꝫ inter deos. Quippe certam imaginem defuncto ſi-
millimam veſtibus inſtratam aureis: ſuper lectum eburneū
in regie veſtibulo proponunt. A leua quidem ſenatus omnis
veſtibus atris amictus. A dextera vero matrone honorabi-
les: clareqꝫ etiam veſtibus exilibus indute. Poſt vero ſeptem
dies nobiliſſimi iuuenes ⁊ lectiſſimi lectum humeris attollūt
inuectumqꝫ per viam ſacram deferūt in forum: vbi magiſtra-
tus Romani deponere imperiū conſueuerūt. Erant circa lectū
gradus ad ſcalarum ſimilitudinem: in quibus altera ex parte
puerorū ⁊ feminarū chorus hymnos poemataqꝫ lamentabili
carmine in defunctū modulabant̄. Inde extra vrbem in cam-
pum martiū lect⁹ deferebat̄. Aſſurgebat hic ſuggeſtus quī-
dam id eſt pulpitus in tabernaculi forma cōpactus: materia
ingentiū lignorꝫ oppletus ad intra fomitib⁹ aridis: auro vero

varijſqꝫ picturis extra ornatus. Supra hunc pulpitum alter
erat minor forma: ſed ornatu perſimilis. Tertiuſqꝫ: et quar-
tus ſemper inferiore contractior: ac deinceps alter donec ad
extremū qui erat omniū breuiſſimus perueniret. Poſſes eius
edificij formā cōparare turribus his que imminentes noctu
igne preclaro naues in tutas ſtationes dirigūt: pharos vulgus
appellant. Igitur lecto in ſecundū tabernaculū ſublato: gēs
omnis ⁊ ciuitas aromata ⁊ ſuffimenta omnis generis fruct⁹:
herbas: ſuccos: omnis odorat⁹ conquirūt atqꝫ ſemper aceruā-
tim effundunt. Tum circa edificium adequat̄ ordo vniuerſus
equeſtris: lege quadā ⁊ recurſu motuqꝫ pirritico. Demū face
cepit imperij ſucceſſor eam admonet tabernaculo tum ceteri
vndiqꝫ ignem ſubijciūt: cunctaqꝫ illico fomitib⁹ illis odoramē
tiſqꝫ referta: igni valido corripiunt̄. Morqꝫ ab extremo mini-
moqꝫ tabernaculo: tanꝗ̄ e veſtigio quodam ſimul cū ſubie-
cto igne aquila dimittitur: que in celum creditur ipſam princi-

Ad argumēta. Reſponſio.

pis animam deferre: Ac iam ex illo vna cū ceteris numinibus
imperator colitur. Hec ille. Nunc ad argumenta reſpondetur.
⁊ ad primū dicit̄ ꝙ Salomon ibi loquit̄ ex perſona incipientiū
⁊ Epicureorꝫ: vt dicit Thomas prima parte queſtione ſeptua-
geſima quinta. Et ſimiliter rñdetur ad illd̄ Sapientie ſecūdo.

Ad primum.

Dixerūt impij apud ſemetipſos nō recte cogitātes: exiguū et
cū tedio eſt tempus vite noſtre: ⁊ nō eſt agnitus qui ſit rever-
ſus ab inferis q: ex nihilo nati ſumus: ⁊ poſt hoc erimus qua-
ſi non fuerimus. Ad ſecūdum dicit̄ ꝙ anima nō habet virtutē
ad eſſendum ſemper id eſt ſine principio ⁊ ſine fine: ſed ſemp
id eſt ſine fine tantū habet virtutē ad eſſendū. Primo modo

Scotus

accipit Philoſophus in de celo. Unde vt dicit Scotus in quar-
to hoc aduerbiū ſemper in predicato dicit principiū ⁊ finem a

Ad tertium.

parte autem ſubiecti poſitum dicit tantū finem. Ad tertiū di-
cendum ꝙ ſicut cōmentator dicit in tertio de anima. Intelle-
ctus non eodē modo dicit̄ forma ſicut alie forme materiales ⁊
naturales. Nam anima cū habeat eſſe abſolutū: vt eius ope-
ratio oſtendit: non eſt per eſſe cōpoſiti: ſicut alie forme mate-
riales. quin potius cōpoſitū eſt per eſſe anime. Et ideo corru-
pto corpore nō corrūpitur per accidēs anima: ſicut alie forme
que nō ſunt niſi per eſſe cōpoſiti: ⁊ ꝓpter hoc qn̄ aīa ſeparat̄
a corpore bene deſinit eſſe forma: ſed nō deſinit eſſe eſſentia.

Ad quartum.

q̄d formis naturalib⁹ nō cōuenit. Ad quartū reſpōdet Alber-
tus vbi ſupra in opponēdo dicens: ꝙ ſolus Alexāder pipate-
ticus ab oībus pipateticis degenerauit dicēs animā rōnalem
cū corpore interire. Ad quintū ipſius Plinij reſpōdet̄ ipſum tan-
ꝗ̄ prophanū negādo. vel ꝙ dixerit illud recitatiue ⁊ nō aſſer-
tatiue. Ergo cum Eccleſiaſtici vltimo concludamus. Cum
moritur homo et diuiditur anima a corpore: reuertitur pul-

Universidad de Deusto Biblioteca

nis in terram ſuã: ⁊ ſpiritus redit ad deum qui fecit illum. cu-
Lucreti⁹ ius ſententiam cõfirmat Lucretius dicens Cedit idem retro
quod fuit ante de terra. Sed qđ miſſum eſt ex ſuperis rurſuz
celi fulgentia templa receptãt.

Queſti. Secunda queſtiuncula eſt: Si vas hoc fictile
corpus humanum anime perfectibile corru
ptum ⁊ incineratum reſurget iterum ⁊ reui
Rñſio uificabitur. Ad quam reſpondendo dicen-
dum eſt. ꝙ multi philoſophi qui immorta-
litatem animorum poſuerunt viuificationē
tamen corporum ⁊ illorũ eandem numero
Auguſt. reſurrectionem: vt dicit Auguſtinus. xij. de
Prima ciui. dei. c. iiij. Nullo modo potuerunt credere munientes ſe ra
ratio. tionibus: auctoritatibus. ⁊ exemplis. Prima ratio eorum eſt
talis. Agens naturale non agit niſi per motum vel mutatio-
nem. Motus autem ⁊ mutatio interrupta redire idē numero
nõ poteſt. Nam interruptio motus ⁊ iteratio eius repugnat
continuitati ⁊ vnitati illius: vt patet in eſſe generationis ho-
Scotus minis. ⁊ eſſe ipſius reſurgētis. Non ergo terminus eius po-
Egidius teſt redire idem numero. Hanc rationem ponit. Scotus in. iiij.
roman⁹. di. xliij. Et dominus Egidius romanus in commēto quinti phi
ſicorũ. vbi ponit philoſophus exemplũ de ſanitate continua
ta in mane. interrupta in meridie quã dicit non eſſe eandē nu
mero cũ reddit in veſpere. Item ſecundo ſic. natura ſemper
Secũda per formam aliquã operatur: nam principium cuiuſcꝫ opera-
ratio. tionis eſt aliqua forma primo celi. Ignis enim agit per calo-
rem Artifex vero per formam in mēte. Sed corruptum amiſit
illud quod poterat eſſe principiũ actionis: ergo non poteſt re
dire: nec a ſe: cum nihil poſſit ſeipſum generare et educere de
potentia ad actum. Nec ab alio: qꝛ ſic genitum eſſet generan
Sctũs. ti: non ſolum idem ſpecie: ſed idem numero. Hec ratio eſt ſan
thomas cti Tho. iiij. contra gentiles. Item tertio ſic. Deus non poteſt
Tertia facere preterita non fuiſſe preterita: nam hoc ſolo priuatur
ratio. deus. vt dicit philoſophus. vj. ethicorum: de mente agatonis
ingenita facere que facta ſunt: ergo non poteſt corpora corru
pta ⁊ preterita ⁊ diſſoluta reſuſcitare quia faceret non ſolum
Eccleſi. preterita nõ fuiſſe preterita: ſed ea eſſe preſentia. Nunc idem
iij. probatur auctoritatibus. ⁊ primo Eccleſiaſtes. iij. dicitur. Un⁹
Johan. eſt interitus hominum ⁊ iumentorum: ⁊ equa vtriuſcꝫ condi-
xvij. tio: ſed iumenta non reſurgent: ergo. Et Johan. xvij. Homo
Philoſo cum dormierit non reſurget donec alteretur celum: ſed celum
phus. nunqꝫ alterabitur cum ſit incorruptibile: ergo. Et philoſoph⁹.
viij. metha. Negat vinum ex aceto redditum in vinum etiam

immediate eſſe idem: nec numero nec ſpē. Nam oportet prius
reſolutionem fieri ad materiã communem Et auicena dicit. Auicen.
ij. ſue meth. quod annihilatum eſt non reuertitur: ſed forme phũs in
corporum humanorum vltimo annihilantur: qꝛ nihil de illis poſt pre
remanet niſi materia prima. ergo. Item in poſtpredicamen- dicamē
tis dicitur. A priuatione ad habituz non eſt regreſſus. Quod tis.
intelligitur ſecundũ Scotum de priuatione ſubſequente for-
mam: non formam precedente. Et plinius libro. vij. naturalis Plinius.
hyſtorie. c. lv. dicit. Reſurrectio corporum quidam vanitas eſt.
Et commentum de aſſeruandis corporibus hominum ac reui
uiſcendis promiſſum a Democrito: qui non reuixit ipſe: mali-
cꝫ ipſa dementia ſit reiterari vitam mortemcꝫ. Hec ille exēplo
etiam patet. nam alique nationes veſcuntur carnibus huma
nis ⁊ ſolum tali nutrimento nutriuntur. ergo hec caro in eo
quem nutriuit reſurget: ⁊ non in comeſto ergo ſaltim nõ erit
vniuerſalis reſurrectio corporũ: vt dicunt chriſtiani. Hec Tho. thomas
iiij. contra genti. capi. xviij. Quod autem alique nationes ve- Hierony
ſcantur carnibus humanis: patet per Hierony. contra Joui- mus con
nianum dicentem. Quid loquar de ceteris nationibus: cũ ipſe tra Joui
adoleſcētulus viderim in galliam. ſcotos gentem britannicã: nianum.
humanis veſci carnibus. Et cum per ſiluas porcorũ gregem: ⁊
armentorum pecudumcꝫ reperiant. paſtorum nates ⁊ femina
rum papillas ſolent abſcindere: ⁊ has ſolas ciborũ delicias
arbitrari. Et Maſſagetes ⁊ derbices miſerrimos putant qui
egrotatione moriuntur: ſed parentes ⁊ propinquos cum ad ſe
nectam venerint iugulatos deuorant. rectius eſſe dicentes: vt
a ſe potius ꝙ a vermibus cõſumantur. Hec ille. Sed in contra Nota fe
rium eſt Innocentius tertius. ca. j. extra de ſumma trinitate ritatez ⁊
⁊ fide catho. vbi dicit Omnes cũ ſuis proprijs reſurgent corpo inhuma
ribus: que nunc geſtant: vt recipiant omnes ſecundum opera nitatem
ſua: ſiue bona fuerint ſiue mala Idem habetur multis alijs pplorũ
locis vtriuſcꝫ teſtamenti. ⁊ in ſacris doctoribus fidelibus. Pro ꝙ maſſa-
reſponſione ſciendũ eſt ꝙ multi ex antiquis ⁊ modernis ſolo getes di
nomine chriſtiani attendētes principia ſola philoſophie que cuntur.
fundantur in virtute nature: que ſemel corrupta ex toto: eadē
numero reparari non poteſt: exciderunt a fide Nam in primis Innocē-
ſcribitur Actu. xvij. Predicante paulo reſurrectionem Athe- tiu s.
nis quidam philoſophi epicurei ⁊ ſtoici dicebant. Quid vult Di. paus
hic ſeminator verborũ nouorum demoniorũ annunciator ⁊ du lus.
xerunt eum ad ariopagũ: ⁊ cum iterum predicaret coraz rege Feſtus
Agrippa reſurrectionem. Feſtus philoſophus maximus: vo phs.
ce magna dixit: inſanis Paule: multe litere te ad inſaniam cõ
uerterunt. Ibidem. cap. xxvj. Saducei etiam reſurrectionē nõ
credentes cum chriſto in paleſtra fuerunt proponentes hiſto
riam mulieris ſeptem viros habentis. Luc. xx. Similiter phile

Universidad de Deusto Biblioteca

tus ⁊ hymeneus ex eadem cauſa negauerunt reſurrectio-
nem vt inquit Paulus .ij. ad Thimo. ij. Et enim contra eos tex
Joh. v. tus Johannis adduceretur Johan. v. venit hora ⁊ iã nũc eſt
quando mortui audient vocem filij dei ⁊ qui audierint viuẽt.
Reſpondebant quod illud intelligebatur de reſurrectiõe ſpi-
rituali animarum in baptiſmo in fide ⁊ obedientia. Jllamq̃
iam factam cum diabolo ⁊ pompis eius abnegamus: chriſto
fide inherentes in baptiſmate. Quod ſi cõtra eos argueretur:
vt Paul. j. ad Corinth. v. arguit dicendo. Si reſurrectio mor-
tuorum: non eſt: nec chriſtus ergo reſurrexit. Reſpondetur q̃d
chriſtus de gratia ſpeciali: quam ſolus habuit ratione ſue di-
uinitatis: que nunq̃ ſeparata fuit a corpore eius in ſepulchro
nec ab eius anima in lymbo: nec a ſanguine effuſo tunc in cru
ce in terra ⁊ iterũ aſſumpto in reſurrectione excitauit ſe a mor
tuis idem numero propria virtute quod nulli alteri a chriſto
poteſt conuenire. Jdeo in chriſto reſurrectionẽ concedunt: in
alijs vero non. Dixi autem hic quod diuinitas nunq̃ fuit ſepa
rata a corpore ⁊ anima ⁊ ſanguine intelligendo vnione perſo
Tho. nali: bene tamen fuit ſeparata vnione integrali nature: qua
Orige. vnione anima vnitur corpori: vt declarat ſanctus Thomas.
hyero- tertia parte. q. l. iij. Origenes ſimiliter vt adducit hyeroni. ad
nimus. Pammachium contra Johannem hyeroſolymitanum epiſco
Paulus pum. Reſurrectionem corporum negauit propter illud Pauli
prime Corinth. xv. Caro ⁊ ſanguis regnum dei non poſſide-
bunt. Si enim (dicit Origenes) eadem oſſa caro ſanguis idem
vultus ⁊ membra totiuſq̃ corporis particule reſurgent in no-
uiſſimo die: vt ſimplices ⁊ philoſarces ideſt amatores carnũ
dicunt.

COnſequens eſt dicere quod a nobis ſit
comedendum: bibendum: dirigendum:
ducende vxores. Liberi procreandi: alio
ter enim fruſtra ibi eſſent iſte potentie.
Jtem Martion: Appelles: Valentinus:
Manes ſalutem tantũ tribuerũt anima
bus: corporis vero id eſt carnis reſurre-
ctionem penitus negantes: eam tantum
putatiuam ⁊ fantaſticam concedentes.
Fruſtraq̃ dicunt nos ad exemplum domini reſurrecturos. cũ
ipſe quoq̃ dominus in fantaſmate reſurrexerit. Et non ſolum
reſurrectio eius ſed ipſa natiuitas putatiue magis viſa ſit q̃
fuerit. Johannes etiam ⁊ Ruffinus dicunt: quod anima cum
Johan- hoc fedum caducumq̃ corpuſculum: dei iuſſione dimiſerit: cor
nes. pora humana redibunt ad materie ſue antiquas ſubſtãtias.
Ruffin⁹ Carnes in terram: alitus in aera: aqua in humorem: calor ad
ethera. Nam vnumquodq̃ reſoluitur in his ex quibus cõpo-

ſitur. vj. phiſicorum. Nunq̃ tamen dicunt eadem corpora in
antiquam ſpeciem redire: nec poſſe ex toto eadẽ eſſe que fue
runt. Et ponunt exemplum. Nam ſi ſextarium lactis aut vini
mittas in pelagus veliſque rurſum ſeparare vinum: aut lac
quod fuſum fuerat: non poteris. Licet vinum ⁊ lac que fude-
ras non perierint. ¶ Sic dicunt ſubſtantiam carnis ⁊ ſangui-
nis non perire quidem in originalibus materijs: nunquam ta
men in antiquam ſpeciem redire poſſe. Non ergo dicunt cor-
pora noſtra priſtinam recipient vtilitatem vt ſcilicet carnes:
oſſa: ſanguis ⁊ membra reſurgant ⁊ tonſore egeamus pro vn-
guibus: libidines eſtuant: inferiores partes ſtercora emittãt.

SEd aliud nobis erit: ethe
reum ⁊ ſpeciale corpus q̃
nec tactui ſubiacebit: nec
id oculus videbit: ponde
re nõ grauabitur: ⁊ per lo
corum varietatem in qui
bus futurũ eſt non muta
bitur. Hi ſunt fere omnes
hereticorũ in tanta diuer
ſitate de reſurrectione cor
porum errores. Nũc aũt
ex ſacra ſcriptura doctori
buſq̃ fidelibus ponenda
eſt de dilapſorũ in cinerẽ
corporum generatione vera
⁊ catholica ſententia: ⁊ deinde preſcriptis obiectis reſponde-
bitur. Ad cuius euidentiam ponitur ſecundum theologos in
.iiij. ſententiarum diſtin. xlvij. ⁊ xlviij. hec concluſio vniuerſa-
lis. Quod omnes homines mundi: preteriti: preſentes: ⁊ futu
ri. boni: ⁊ mali cuiuſcunq̃ ſecte: ſtatus ⁊ conditionis: ⁊ etatis
fuerint in nouiſſimo die reſurgent cum corporibus ſuis ⁊ red-
dent de factis proprijs rationem. Que concluſio probabitur
rationibus: auctoritatibus ⁊ exẽplis. Prima ratio ſumitur ex — Conclu-
anime rationalis conditione. Forma enim que eſt per ſe ſubſi- — ſio vniu
ſtens ⁊ ad beatitudinem ordinata per ipſam potentiã ⁊ bea- — [illegible] rõ
titudinem perficitur. Sed anima humana cũ ſit forma ⁊ actus — nibus.
habitudinẽ habet ad potẽtiã ſiue ad corpus cuius eſt actus. — Prima
ſecundo de anima. Ergo vel oportet dicere quod anima re- — ratio.
maneat in perpetuum imperfecta cum ſit immortalis ⁊ incor
ruptilis quod non eſt dicendum: quia non ſolum natura ab-
horret imperfectum: ſed fortius auctor nature: cuius virtute
cuilibet nature confertur eſſe perfectum. Ergo oportet ponere
cum vnumquodq̃ naturaliter tendat ad perfectionem ſuã:
quod per reſurrectionẽ aĩa iterũ ſuo perfectibili corpori vniatur.

Universidad de Deusto Biblioteca

Et confirmatur hec ratio inſtrum anima eſt ad beatitudinez
ordinata. Nam impoſſibile eſt ꝙ res aliqua fruſtretur ſine
ſuo etiam ſecũdum naturam. Nam neqꝫ deus neqꝫ natura fa
ciunt aliquid fruſtra. primo celi. ⁊ iij. de anima. Sed anima
rationalis ordinata eſt ad beatitudinem perfectam cõſequẽ
dam quam ſine corpore conſequi nõ poteſt: ſicut nec eſſe per
fectũ habere poteſt. Ergo oportet ponere ipſam corporis re
ſurrectionem: ſi perfectionem anime rationalis volumus ſal
uare. Et propter hanc rationem omnes fere philoſophi poſue
runt animas aliquãdo in corporibus reuerſuras ſiue rationa
Auguſt. bilium ſiue irrationabilium: vt ſupra adductum eſt. Sed Au
Hierony guſti. in. x. de ciui. dei. ⁊ hieronymus dicunt. Quod fas non
mus. eſt ꝙ cum in alijs corporibus anime peccauerint in alijs tor
queãtur. Necem iuſti iudicis alia corpora pro chriſto ſangui
nem fudiſſe: ⁊ alia coronari. Sed iuſtorum anime ad illa cor
pora redibunt: quorum vſu ⁊ miniſterio virtutes ⁊ ſciẽtias ac
quiſiuerunt: eleuateqꝫ ſunt in deum. Meliorum vero ad illa
cum quibus ⁊ in quibus peccauerunt: vt dicit vbi ſupra Augu
Secũda ſtinus. Secunda ratio ſumitur ex iuſta diuina premiatione:
ratio. nam ad diuinam iuſtitiam pertinet vnicuiqꝫ reddere non ſo
lum merita aut demerita: ſed etiaꝫ vbi ⁊ in quo meruit vel de
meruit. Licet autem meritum ⁊ peccatum principaliter anime
adſcribatur inquantum in ea conſiſtit liberum arbitrium et
gratia que ſunt cauſa meriti principaliter: actus tamen bonus
⁊ malus imputatur homini ſoli. Nam actiones ſunt ſuppoſi
torum ſecundo de anima. Et ideo totus homo iudicandus
aut premiandus eſt. Sed totus homo dicitur. cum partes
eſſentiales ſcilicet anima et corpus ſunt coniuncte. ergo ⁊c.
Quod autez anima preueniat corpus in premio paradiſi: aut
pena inferni: hoc eſt: quia ipſa etiam preuenit corpus in meri
to vel peccato. Nam actus anime precedunt actus corporis:
Tho. ⁊ tempore ⁊ valore. vt dicit Tho. i. ſecũde queſtiõe ſeptima ar
Tertia ticulo primo. Tertia ratio ſumitur ratione innaturalis violen
ratio. tie. Nam violenta perpetua eſſe non poſſunt.

Primo de celo. Separatio autez corporis ab anima eſt
violenta quia contra naturalem inclinationem anime
quia ſecundum philoſophum anima naturaliter incli
natur ad perficiendum corpus quantum ad actum primum:
que eſt imperfecti ad perfectũ: nõ autem quantũ ad actum ſe
cundum ſcilicet perfecti ad perfectionem aliquam ſecundam:
Scotus. quia hec ſecunda non eſt violenta: vt dicit Scotus in quarto.
Ergo ſequitur ꝙ hec violentia quandoqꝫ terminabitur cum
anima iterum corpus reformabit. Ex his etiam põt deduci ꝙ
idem numero reſurget qui cecidit: nam oportet ꝙ illud idem
ad finẽ perueniat qđ ad finẽ factũ eſt ⁊ ordinatũ. Sed totus
homo

homo eſt factus ⁊ ordinatus ad beatitudinẽ: ⁊ vltimũ finẽ: ergo
oportet ꝙ idẽ totus in anima ⁊ corpe ad illũ finẽ perueniat. Itez
cuius principia ſunt eadẽ numero: ⁊ principiatũ opꝫ ſit idẽ nũero.
Sed i reſuſcitato ſunt eadẽ nũero pncipia: qꝛ materia corpoꝝ ma
net ſemp eadẽ nũero: ⁊ ſilr etiã eadẽ aĩa cũ ſit incorruptibilis: vel
ſaltẽ ſcđm eos q̃ ponũt vnitatẽ forme ſubſtãtialis: ergo idẽ hõ re
ſurget q̃ cecidit. Nunc ponẽde ſunt autoritates: ⁊ pmo Platõis: q̃ Plato.
vt refert Augu. xij. dixit. Oẽs poſt cõpletã vltie ſphere vel celi ſtel Auguſti
lati reuolutionẽ: q̃ eſt in. xxxvj. milib᷒ annoꝝ. (Nã in centũ annis nus.
celũ ſtellatũ mouet᷑ vno gradu). Oẽs ptes mũdi eodẽ nũero inceẽ
reducent᷑: cũ ad eaſdẽ cãs ſequãtur ijdẽ effect᷒ dicebat Plato: ſe Plato.
iterũ atqꝫ iterũ athenis lecturũ in eiſdẽ ſcholis: ⁊ eiſdem ſcholari
bus poſt innumerabilia ſecula: ſicut retro prolixis interuallis per
innumerabilia ſecula ibidẽ ⁊ illis legerat. Et Plotin᷒ ſicut refert Opinio
Augu. xxij. de ciui. dei. ca. xxvij. dixit. Sine corpibus in eternũ aĩe plotini.
eſſe nõ pñt. Ideoqꝫ poſt qđlibet lõgum tẽpus ſunt ad corpa redi
ture. Et Tertullianus in apologetico capite. xlvij. dicit. Multo ita Tertu
ꝙ dignius creditur hominẽ ex homine rediturũ quẽlibet pro quo lianus.
libet: vt eadẽ qualitas anime in eandẽ reſtituat᷑ cõditionem: quia
ratio reſtitutionis: deſtinatio iudicij eſt. Neceſſario igitur idem
ipſe qui fuerat exhibet᷑ vt boni ſeu cõtrarij meriti iudicium a deo
referat. Hec ille. Itẽ ⁊ Uergilius dicit in ſexto. Has oẽs vbi mille Uergili᷒
rotam voluere p annos. Letheum ad fluuium deus euocat: agmi
ne magno: ſcꝫ immemores: ſupera vt cõuexa reuiſent. Rurſus et
incipiant in corpora velle reuerti. Itẽ Job. xix. ca. dicit. Scio ꝙ re Job. xix.
demptor meus viuit. ſcꝫ meũ per fidem: ⁊ in nouiſſimo die de ter cap.
ra ſurrecturus ſum ⁊c. de quo Job dicit hieronymus ad Paulinũ Hierony
vt de ceteris ſileam reſurrectionẽ corporũ ſic Job prophetat vt mus.
nullus de ea vel manifeſtius vel clari᷒ ſcripſerit. Tertiũ idẽ ſua
detur exẽplis. Nam plante q̃ tempore hyemis videnẽ mortue: ap Nota ex
propinquãte ſole in vere reuiuiſcunt atqꝫ frõdibus: floribus ⁊ fru empla.
ctib᷒ veſtiunt᷑. Leones primo naſcunt᷑: quaſi priuati vita: poſtea
vero ad rugitũ parẽtum reuiuiſcit. Urſus cũ naſcit᷑: nõ videt᷑ ani
mal. ſed fruſtũ carnis generatũ: qđ femina lambẽs ad formã veri
animalis pducit. Fenix dũ ad ſeniũ poſt qngẽtos annos puenerit Aduer
cõſtructo nido vel pira ex ligno ſiccis ⁊ aromaticis: coꝫ alis incẽ te natu
ſo vel calore ſolis ſpõte ſeipſm ingerit: q̃ cõbuſta redit in cinerẽ: ex ram feni
quo cinere vermiculus exit q̃ in ipſam auem fenicis iterũ poſtea cis.
cõmutat᷑. In qua ſi eſſet eadẽ aĩa: q̃ in prima fuerat. tũc eſſet fenix
quaſi eadẽ nũero de nouo reſuſcitata. Et vermes ex quib᷒ ſericũ
fit: iacẽt p annũ mortui: in vere poſtea feminaꝝ aut viroꝝ calore
tempato reuiuiſcũt. Et refert Eſculapius medic᷒ ꝙ cũ ſemel offen Eſcula
diſſet duos ſerpẽtes ad inuicẽ præliãtes: vnuſqꝫ alterũ occidiſſet: pius.
ſuperſtes ſerpẽs delata quadã herba ⁊ poſita ſup os ſerpẽtis mor
tui: ſuſcitauit eũ. notataqꝫ herba cũ ea tres mortuos ſuſcitauit Fi
liũ ſcꝫ regis mynoys: hypolitũ filiũ Theſei: ⁊ quẽdã aliũ. Unñ Oui.
xv. metbamor. dr. Nec niſi apollineo valido medicamie pleo. Red

dita vita foret quam poſtea fortibus herbis. Atqꝫ ope peonia di
cte indignāte recepti. Si ergo natura ⁊ ars pōt vt patet ſupradi
cta viuificare: quāto magis virtus diuina diſſoluta ⁊ in cinerē re
dacta corpa: iterū poterit reformare: q̄ ſola mortificat ⁊ viuificat:
perducit ad inferos ⁊ reducit: vt inquit pſal. Nunc ad argumēta
Scotus. reſpondemus ad que omnia Scotus in iiij. ſnīarū dicit. Quod lꝫ
interrupta eadē numero: opere nature per motū ⁊ mutationem
operātis redire iterū nō poſſint virtute tñ diuina q̄ nō ordīe gñā-
tiōis naturalis operat: poterit omnis ⁊ totꝰ hō iterūdem nume
ro viuificari. Et addit. Scotus ⁊ bene: ꝙ impoſſibilitas huiꝰ eiuſ
dem numeri reditus: nō eſt ex parte rerū factarum cū inſit eis ea
dem potenſia paſſiua ſiue obediētialis. Sed eſt ex pte agētis na
ture finite: ⁊ ex parte modi viuificādi cū naturalia agētia per mo
Tho. tū ſemp ⁊ mutationem operent. Tho. autē cū domino Petro de
Petrus Taranta in quarto dicūt ꝙ reſurrectio corporū partim erit natu
de Ta. lis ⁊ partim miraculoſa. Ibi eñ tria concurrent. Primū erit cor
porum reformatio. Secundum erit animarū ac corporū coniun-
ctio. Tertiū erit inſeparabilitas iſtius cōiunctionis. Primū horū
eſt cōtra naturā. i. cōtra curſum nature ⁊ ſolū a deo. Secundū eſt
a natura dico ſecūdū terminū: nō tamē effectiue ſed diſpoſitiue.
Tertiū eſt ſupra naturā. Et ideo cum in reſurrectione corporum
plus ſit de miraculo q̄ de natura: opꝫ ſimpliciter dicere ꝙ reſurre
ctio ſit miraculoſa: nō naturalis: niſi ſcd̄m quid: ꝓpterea dicit ꝙ
in illa reſurrectiōe: collectio puluerū: vox tube: ⁊ huiuſmodi: fient
in tpe ſed imperceptibili: ⁊ per motū localem: ⁊ miniſterio angelo
rum: ⁊ hoc erit naturaliter. Reformatio autē corporū: ⁊ cōiunctio
Reſponſio partiū eſſentialiū: fiet in inſtanti: ⁊ virtute diuina. Et per hoc pa-
argumenta. tet reſpōſio ad argumēta. Ad autoritates omniū philoſophorū
dicitur: ꝙ intelligūtur reſpectu agentiū naturaliū virtutum fini-
tarum: ⁊ ſm ordinē generationis naturalis: nō autē reſpectu dei
⁊ eius virtutis: ⁊ eius potētie cui nihil eſt impoſſibile. Ad Salo-
monē dicit: ꝙ loquit ibi vt contionator aſſumēs perſonā inſipien
tiū. Ad Job etiā dicit ꝙ poſt iudiciū celum quantū ad efficientiā:
⁊ ad influentiā ⁊ motū alterabit: nō autē quantū ad ſubſtantiā.
Plinius Ad philoſophum etiā ⁊ Auicennā dicit: ꝙ loquūtur naturaliter:
peruerſe ⁊ reſpectu virtutis finite ipſius nature. Plinius autē ſicut de im-
ſenſit de mortalitate animorꝫ peruerſe ſenſit: ita ⁊ de nō reſurrectione cor
immor- porū dānabiliter tenet. Ad exemplū illorū qui humanis carnibꝰ
talitate paſti ſunt: reſpōdet Tho. in. iiij. cōtra gentiles ca. lxxxj. dicēs. Qđ
animorꝫ caro comeſta ſi erit neceſſaria ad cōplementū debite q̄titatis co
Tho. meſti: vel ad perfectionē nature ſpecifice humane: vt puta ſi fue
runt mēbra organica: tunc reſurget in comeſto. Si autē caro fuit
de perfectiōe indiuidui tunc reſurget in genito. Unde coſta Ade
reſurget in eua: ⁊ ſemē reſurget in genito ⁊ nō in generāte. Si au
tem qs humanis ſolū carnibꝰ fuerit nutritus: reſurget in comeſto:
illud qđ traxit a generātibꝰ parētibus: ⁊ qđ defuerit: ſupplebitur
Auguſt omnipotētia creatoris. Huic Auguſtinus. xxij. de ciuita. dei dicit.

Abſit vt ad reſuſcitāda corpa viteqꝫ reddēda nō poſſit oīpotētia
creatoris oīa reuocare: q̄ vis beſtie vel ignis abſumpſit: vel qđ in
puluerē ⁊ cinerē collapſum: vel in humorē ſolutū: vel in auras eſt
exhalatū. Abſit vt ſinus vllus ſecretū q̄ nature: ita recipiat: ali-
quid ſubtractū ſenſibus noſtris: vt omniū creatoris aut cognitio
nem lateat aut refugiat poteſtatē. Hec ille. Ad illud qđ epicurei:
ſtoici ⁊ Feſtus philoſophꝰ apoſtolo Paulo in actibus apoſtolo-
rum dicebāt: patet reſpōſio ex dictis ſupra. Ipſis etiam ſaduceis
chriſtus reſpōdit Luce. xx. Quod in reſurrectione: neqꝫ nubēt ne- Luc. xx.
qꝫ nubent. Ad illud Phileti ⁊ hymenei reſpōdit Tho. iiij. contra
gentiles vbi ſupra: ꝙ chriſtus vtrāqꝫ reſurrectionē ꝓdixit. Spiri-
tualē. ibi. Amen amē dico vobis: q2 venit hora ⁊ nunc eſt q̄n mor
tui ⁊c. Corporalē vero cū dixit. Uenit hora in qua oēs qui in mo-
numētis ſunt audient vocē filij dei. In monumētis autē non ſunt
anime: ſed corpa. Ad illud quo ſe Origenes tuebat ꝙ caro ⁊ ſan- Reſpōſi.
guis regnū dei nō poſſidebūt. dicit ꝙ ibi accipit caro pro homine ad obie-
carnaliter viuēte: qui dei regnū nō poſſidebit. vt dicit Tho. in cō- ctionem
mentario ſuper Paulū. Et lꝫ potētie ſenſitiue corporū glorificato origeñ.
rum habebūt corū actum ⁊ obiectū: vt adducetur infra. Nō tamē Tho.
ꝓpter hoc neceſſe erit: ꝙ comedāt ⁊ bibāt ſed ſufficit ꝙ habeant
ſaporū iudicium. Nec erūt ibi liberi: q2 ibi nō erunt matrimonia.
vt dictū eſt. Quod vero Marchiō ⁊ Appelles dicūt chriſtū in fan
taſmate reſurrexiſſe eſt falſum. Nam ſpūs carnē ⁊ oſſa nō habēt
ſicut chriſtꝰ ſe oſtēdit habere. Luce vltimo. Et qđ Johānes ⁊ Ru
finus dicūt. De reſolutione corporū in his ex quibꝰ cōpoſita fue-
rant: cōcedimus. Quod vero eadē numero redire nō poſſunt vir-
tute dei: negandū eſt. Poſtremo ad id qđ dicūt. ſi reſurrectio erit:
corpa noſtra priſtinā recipiēt vtilitatē inquātū erit: neceſſe ꝙ hu
mores ſcꝫ ſanguis: cholera: phlegma: melācolia: ſudor: vrina: ſe-
men: reſurgāt erit etiā neceſſe libidines eſtuāt: vngues precidant
emitātur ſtercora ⁊c. Ad hec reſpōdetur: ꝙ in hoīe eſt duplex hu
mor. Quidā ſupfluus ipſi corpori ſicut ſudor: vrina: ſtercus: ſemē
qđ emittit per actū gñationis. Lac ꝑ actū nutritiue potētie: ⁊ nul
lus talis humor reſurget eo ꝙ nō ſunt de ꝑfectiōe reſurgētis. Eſt
alius humor qui nō eſt ſupfluus ipſi indiuiduo: ſed ad ꝑfectionē
ordinat: vt ſanguis ⁊ alij humores tres: ⁊ hi reſurgēt. Nā poſt re
ſurrectionē ſingule partes corporis ſtabilietur in formis ſuis. vt di
citur in quarto ſentētiarū. Ungues autē ⁊ capilli reſurgēt nō tāq̄
principalr intēta ſed ſecūdario: inquātū aīa vtet illis ad cōſerua
tionē ꝑncipaliū mēbrorꝫ ſcꝫ pedū capitis ⁊ manuū. Nec erit neceſ
ſe poſt iudiciū vngues ꝑcidere ⁊c. q2 hec oīa nūc fiunt motu ꝑmi
mobilis: qui tūc ceſſabit: nō naturaliter vt quidā dicūt: ſed diuina
volūtate: qua ſicut nūc mouet ꝑ influētiā mouētis intelligētie: ſic
tūc impio dei ceſſabit eiꝰ motꝰ ꝑ ceſſationē intelligētie a mouēdo.

TErtia queſtiūcula eſt. Cum reſurrectio corporꝫ ſcđm fidē
in fine mūdi ſit futura: querit ſi verum ſit ꝙ mūdus q̄nq̄ Reſpon-
habeat terminari. Ad quā rñdendo dī: ꝙ ſicut de puncti- ſio.

pio durationis mūdi diuerſa a fide catholica philoſophi ſenſe-
Ariſtoteles. rūt. Ita de fine ipſi⁹ ꝛ termio varia voluerūt. Ariſtoteles eñ vt
ceteros ꝓtereamus ſm qḋ ſancti ei imponūt cōmētatores expo-
nūt ꝛ verba ei⁹ ꝑtēdunt in hūc errorē dilapſus eſt: ꝙ poſuit mū-
dum ab eterno ex nihilo creatū perpetuoqꝫ ꝛ infinitū duraturū
Albert⁹ vt ptꝫ in lib. de natura deoꝝ. Et idē fatet dñs Albertus in com-
mento octaui phiſi. Primā aūt partē de eternitate mūdi a parte
ante probant Ariſtotelē tenuiſſe ſic. Nā primo phiſicoꝝ dicunt
Ariſtotelē ponere naturā eſſe ingenitā. Et primo de celo mūdūꝫ
eſſe ingenitū: ſed ingenita ſemꝑ fuerunt: ergo vniuerſitas rerūꝫ
ſm Ariſtotelē nō incepit eſſe. Itē ſic arguebat (vt dicūt) Ariſtot.
Argumentuꝫ. viij. phiſi. Nihil de nouo incipit moueri niſi per hoc ꝙ mouēs vł
Ariſtot. mobile aliter ſe hūt nunc ꝙ̄ prius. Sed ꝙ aliter ſe hꝫ nunꝙ̄ pri⁹
mouet: ergo ante oēm motū de nouo incipientē fuit aliqs motus
ergo motus ſemꝑ fuit: ergo ꝛ mobile: qꝛ motus nō eſt niſi in mo-
bili. iij. phiſicorū. Et cū contra Ariſtotelē adduceret. Si mundus
fuit ab eterno: ergo gñatio fuit ab eterno: ꝛ ſic infiniti homines
preceſſerunt: ergo infinite incorruptibiles aīe ꝛ infinite circulatio
nes ſolis: mūdo exiſtente ab eterno ꝑceſſerūt ergo erit ponere in
finitum in actu ꝛ infinita continget ꝑtranſire que ſunt in philoſo
phia abſurda. Uel nunꝙ̄ continget deuenire ad circulationē ho
diernam. Itē in ꝗlibet circulatione deus potuit creare vnū lapi-
Reſponſio ad ꝑmum argumentum. dem ergo erūt infiniti lapides remanentes ꝛ cū iſti lapides poſ
ſint adinuicē cōiungi erit infinitū nō tm̄ ſm multitudinē: ſed etiā
ſecundū magnitudinē in actu. Ad hec forte ſic rñdiſſet Ariſtote
les ꝛ ad primū argumētū ſic. Nō poſita eternitate mūdi nō ſunt
infinite aīe in actu cū infideles teneant animoꝝ mortalitatē. Itē
Algezel cōmentator ꝛ Algazel. ij. metha. poſuerūt nō eſſe impoſſibile in
finita per accidēs eſſe in actu: adhuc rō nō cōcluderet: qꝛ ſic anī
ma eſſet creatura vt ſupponit. Impoſſibile eſt aūt ꝙ aliqḋ geni-
tum ſit eternū qꝛ eterno nihil eſt prius. Oīe vo genitū vniuerſa
liter ꝑcedit aliqs mot⁹ duratiōe ꝛ tpe per ꝯñs gñatum in tēpore
Ad ſecundum. determinato gñatur ꝛ ſic nō fuiſſent infinite aīe in actu. Ad ſcḋm
diceret ꝙ nō fuiſſēt infinite circulationes cū vna cōtinua ſit illu-
minatio: ꝛ vnus dies ꝛ per ꝯñs multe in potētia. Rō aūt mutatio
circulationis vni⁹ diei: ꝛ vnius illuminatiōis: eſt ſicut ad mot⁹. Sꝫ
ꝙ multi dies dicant ꝛ multe illuminatiōes hoc eſt ex parte nra.
qꝛ de illuminatiōe iudicam⁹ ſm hemiſperiū nrm: vbi apparet il-
luminatio qñqꝫ ſic: qñqꝫ nō ꝓpter diuerſam interpoſitionē corpo
ris opaci ad ſolē. Ad illud et de lapidib⁹ dicendū: ꝙ nō valet: qꝛ
tu vnū ponis: ex quo ſequit impoſſibile: nā tu ponis illā cōtinuā
circulationē: que actu ꝛ realiter eſt vna actu diuiſam ꝛ infinitam
qḋ eſt impoſſibile cū ipſa ſit diuiſibilis in potētia. Et ponis ſecū-
dum imaginationē tuā infinitos dies ꝛ hoc inconueniēti poſito
oportet concedi qḋ ſequit: qꝛ vno incōueniēti dato alia ſequūtur.
Tho. aūt in de potentia queſtione tertia articulo decimo defen
dens Ariſtotelem dicit. Poſuit Ariſtoteles mundum ſemꝑ fuiſ-

ſe non ex conſideratione illa qua intelligitur exitus vniuerſi eſſe
a deo: ſed ex illa qua agēs particulare incipit operari per motū.
Et qꝛ ante quēlibet motū eſt motus: ex hoc poſuit mūdum eter-
num diſputatiue. cōtra Anaxagorā ꝛ Empedoclē: vt ptꝫ octauo
phiſicorū ꝛ non demōſtratiue. Et in prima parte queſtione qua-
drageſima ſexta artic. primo. dicit nō pōt ꝓbari demonſtratiue
mundū ſemꝑ fuiſſe. Nec rōnes quas adducit Ariſtoteles ad hoc
ſunt demonſtratiue ſimpliciter ſed ſm qḋ. ſ. ad ꝯdicendū rōnib⁹
antiquorū ponentiū mūdum incepiſſe ſm quoſdā modos in ve-
ritate impoſſibiles: videlꝫ aut per concurſum athomorū vt dicit
Democritus: aut per ignē aut per aquā ꝛc. Et hoc apparet (dixit
Tho.) ex tribus. Primo qꝛ tā in octauo phiſicorū ꝙ̄ in primo de ce Democritus.
lo ꝑmittit quaſdā opiniones videlicet Anaxagore: Empedoclis:
ꝛ platonis. contra quos inducit rōnes contradictorias. Secundo
quia vbicunqꝫ de hac materia loquitur inducit teſtimonia anti-
quorū: qḋ nō eſt demonſtrantis: ſed ꝓbabiliter ſuadentis. Ter-
tio qꝛ ipſe expreſſe dicit in primo thopicorū: ꝙ ꝗdaꝫ ſunt problē
mata dialectica de quib⁹ rōnes non habemus: vt vtrum mūdus
ſit eternus. Et reſpōdit Tho. ibidem duobus argumentis addu
ctis contra Ariſtotelē in opponendo dicēs ad primū ꝙ in primo
phiſicorum probat Ariſtoteles naturam eſſe ingenitam propter
hoc: ꝙ non hꝫ ſubiectuꝫ de quo ſit. Et in primo de celo probat ce
lum ingenitū quia celum non habet contrarium ex quo genere-
tur. Unde patet ꝙ per vtrūqꝫ non cōcludit niſi ꝙ materia et celū
nō inceperūt per gñationē ꝛ motum naturaleꝫ quomodo gñabi-
lia ꝛ corruptibilia: vt quidā ponebant precipue de celo. Nos au-
tem dicimus ꝙ materia ꝛ celum producta ſunt in eſſe per crea-
tionem. Ad aliud argumētū dicit idē ꝙ primus motor ſemꝑ eo-
dem mō ſe habuit. primū aūt mobile nō ſemꝑ eodē mō: qꝛ cepit
eſſe cū prius nō fuiſſet: ſed hoc nō fuit per mutationē ſed ꝑ crea-
tionē: que nō eſt mutatio: cuꝫ nihil preexiſtens preſupponat: ſed
dicat quādam relationem ad creatorem tanꝙ̄ ad principiū ſui
eſſe. Et Bonauentura diſtinctione prima ſecundi libri dicit. Qui- Bonauētura.
dam moderni dicunt Ariſtotelē nō intendiſſe probare mundūꝫ
omnino nō incepiſſe: ſed ꝙ nō inceperit motu naturali. Sꝫ quic-
quid Ariſtoteles ſenſerit: ꝛ ceteri philoſophi de eternitate mun-
di. nihil ad nos chriſtianos: qui mundūꝫ cepiſſe in tēpore fide te-
nemus: magis ꝙ̄ rōne aliqua demōſtratiua. Unde ꝛ articulus fi
dei dicit. Credo in deū patrē omnipotentem creatorem celi ꝛ ter
re. Articuli autem fidei demonſtrari nō poſſunt. quia fides eſt de
non apparentibus. ad hebreos vndecimo. Probabiliter autem
mundum incepiſſe ſic poteſt ſuaderi. Nam ſic ſe habet deus ad
cauſalitatem omnium rerum: ſicut artifex ad artificiatū. ſed arti
fex eſt cauſa omnium artificiatorum per voluntatem ergo ſimi-
liter deus eſt cauſa rerum. Modo certū eſt ꝙ volūtas nūꝙ̄ neceſ
ſitat ad agendū aliqḋ vel volendū niſi reſpectu in quē naturali-
ter inclinatur: vel reſpectu eoꝝ ſine quibus finis haberi non pōt.

Universidad de Deusto Biblioteca

Finis autem diuine voluntatis eſt ſua bonitas:que ab alio non
dependet:ergo nec eſt neceſſarium eum extra ſe aliquid velle:er-
go nec creaturarũ productio ſiˀr fuit neceſſaria Congruum tamẽ
fuit ꝙ ipſe mũdus in tẽpore produceret̃:qꝛ ꝑ hoc magis oſtendit
diuina perfectio.Cum eñ nihil poſſit eſſe ſuipſius cauſa: ſed om
ne qđ de nouo incipit eſſe:acqrit eſſe ab alio:ex eo ꝙ ponũtur om-
nes creature quãdoqꝫ nõ fuiſſe:oſtẽditurqꝫ prodierint ab aliquo
principio primo quod eſt deus.Si autem ita ſemper fuiſſent:non
fuiſſet ita euidens ipſas a deo creari:ergo cõueniens fuit mundũ
Augu. in tẽpore fuiſſe creatũ.Hoc primo teſtatur Augu.xi.de ciui.c.iiij.
dicens:ꝙ deus fecerit mundum:nulli potius credimus quã Moy-
ſi ꝓphete ꝑ quẽ locutus eſt deus dicens.In principio creauit deus
celũ ⁊ terrã:ꝑ quẽ locuta eſt ſapientia dei:per quẽ facta ſunt oĩa:
que in aĩas ſanctas ſe trãſfert amicos dei ⁊ ꝓphetas conſtituit:
atqꝫ opera ſua ſine ſtrepitu intus enarrat.Loquũtur quoqꝫ pro-
phetis angeli dei q̃ ſemꝑ vident faciẽ patris volũtatẽqꝫ eius:qui
Grego. bus opꝫ anũciant.Et gregorius in omelijs ſup Ezechielem dicit.
Moyſes Quidã ꝓpheta eſt de preterito:ſicut eſt Moyſes:qui ꝓphetauit
ꝓpheta dicens.In ꝑncipio creauit deus celũ ⁊ terrã.In quo nouitas mun
de ꝑteri- di tradit̃.Et Joh.xvij.Clarifica me pater apud temet ipſum clari
to. tate quã habui priuſqꝫ mundus fieret.Et Macrobius de ſomno
Macro- Scipionis.lib.ij.dicit ad hoc.Quis nõ hinc exiſtimet ipſum mun
bius de dum cepiſſe ⁊ nec longã retro eius etatẽ:cũ ab hinc vltra duo re-
ſõno Sci tro annorum milia de excellentiũ rerum geſtarum memoria nec
pionis. greca quidẽ extet hyſtoria. Nam ſupra Ninũ nihil in libros pre
clare redactũ eſt.Si eñ ab initio immo ante initiũ fuit mundus:
cur per innumerabiliũ ſeriem ſeculorum nõ fuit cultus quo nunc
vtimur inuentus?Nõ literarũ vſus quo ſolo fulcitur eternitas hu-
iuſmodi omnia videntur eternitati repugnare:dũ opinari nos fa-
ciunt certo mũdi principio paulatim ſingula queqꝫ cepiſſe. Hec il
le.Nunc vero vidẽdũ eſt quid de fine mũdi philoſophi ſenſerint:
⁊ quid chriſtiani ſecũdum fidẽ catholicam de eo debeãt firmiter
Opinio credere.Pro quo primo ſciendũ.Quod oĩs fere philoſophi exce-
philoſo- pto(vt diximus)Ariſtotele cõcorditer cõflagrationẽ ⁊ finẽ mundi
phorum huius ꝯfeſſi ſunt.In modo vero finis ⁊ termini eius varia fuerũt
de fine opinati.Nam Plato ⁊ Pythagoras poſuerũt hanc partẽ elemen
mundi. talem mundi poſt triginta ſex mille annos ſolui debere;atqꝫ ite-
Plato rum poſt cunctis eius repetitis partibꝰ debere reformari. Ratio-
Pytha- nem autẽ triginta ſex miliũ annorũ aſſignant ſic. Nam dicunt ꝙ
goras. omnis diſpoſitio celi ⁊ orbiũ celeſtium naturaliter in tanto tẽpo-
re finitur.Luna eñ cõplet curſum ſuũ in vno mẽſe. Mercurius et
Uenus in minori tempore vnius anni.Sol in vno anno terminat
motũ ſuũ.Mars in duobꝰ annis.Jupiter in duodecim. Saturnꝰ
in triginta.Primũ mobile id eſt celũ chriſtallinũ ſiue aqueũ a dia-
phanitate dictũ:terminat girum ſuũ in.xxiiij. horis. Celum autẽ
ſtellatũ id eſt firmamẽtum infra primũ mobile cõplet curſuꝫ ſuũ
in.xxxvj.mille annos.Nã in centũ annis mouetur vno gradu: vt
dicunt

dicunt aſtronomi.Dicũt ergo Plato ⁊ Pythagoras ꝙ mũdus ter
minabitur cũ omnes celeſtes ſupradicti orbes curſus ſuos termi- Plato.
nabunt.Incipiẽdo ab illo inſtanti quo creatũ eſt firmamentũ.qđ Pytha-
fuit in equinoctio vernali.i.viij.kalendas aprilis:die dominico:lu- goras.
na exiſtẽte plena añ vrbẽ cõditã q̃tuor mille q̃dringẽtis quadra-
ginta annis:añ incarnationẽ ſm hebreos ⁊ hieronymũ.ter mili-
bus nõgẽtis triginta ſex.Scḋm bedã:quinqꝫ milibus centũ nona Hierony
ginta nouem.Cumqꝫ iterũ virtute infuſa in ſubſtantijs celorum mus.
omnes celi partes redibunt ad ſuũ locum prime creationis:tũc di Beda.
cunt:omnia generabilia ⁊ corruptibilia eadẽ numero:que fuerũt
virtute corporum celeſtiũ.reuertentur.Sed hanc opinionem Au-
guſtinus.xij.de ciuita.dei.capi.xiij.confutat dicens.Quod philo- Auguſt.
ſophi qui ſic tenent putãt non qđ ſciunt:ſed quod volunt. Sciunt
eñ ꝙ naturaliter a pura priuatione ad habitum nõ eſt regreſſus:
ideoqꝫ ſic aduerſus eos concludit.Abſit a nobis vt iſta credamꝰ.
Sicut eñ ſemel Chriſtus pro nobis mortuus eſt:⁊ reſurgẽs am-
plius nõ moritur.Jta ⁊ nos poſt reſurrectionem ſemper cũ domi
no erimus.Cui modo dicimus qđ ſacer admonet pſalmꝰ.Tu do-
mine ſeruabis nos ⁊ cuſtodies a generatiõe hac in eternũ.Empe- Empe-
docles agrigentinus cũ Anaxagora dixerunt:amicitia elemento- docles.
rum mundũ fuiſſe ſolutũ.⁊ infinities lite eorũ ⁊ diſſonãtia fore re Anaxa-
petendum.Horum opinionem philoſophus.viij.phiſicorũ repro- goras.
bat Eraclitus(teſte phõ.i.phiſi.)poſuit ignẽ mũdi principiũ:⁊ vt Eraclitꝰ
finis principio reſponderet dixit eundẽ igne terminãdum:vt pꝫ.
iij.phiſi.Sed hic ſicut de principio mundi errauit:ſic de fine eius
male dixit.Nõ eñ ex igne ſed ex nihilo deus creauit mundũ ⁊ ter
minabitur nõ quo ad partes eſſentiales.ſ.celos:angelos:ſubſtan
tiamqꝫ elementalẽ:ſed quo ad aliquas eius partes accidentales
elementorũ.ſ.indiuidua ſpecierũ ⁊ motum celorũ:vt in libro de ce
lo declaratur Seneca li.naturaliũ queſtionũ de mente Empedo- Seneca.
clis dixit:arſurã eſſe terram naturaliter:cũ vniuerſa ſidera conue-
nient in ſigno cancri:ſcꝫ de menſe Junij:ex cõcurſu.ſcꝫ calidorũ ⁊
ſiccorum:ſicut ex cõiunctione planetarũ humidorum ⁊ frigidorũ
factũ fuiſſe dicit diluuiũ tempe noe:cũ vniuerſa ſidera cõuenerũt
in capricorno de mẽſe ſeptẽbris.Sed dñs Petrus de tarãta.⁊ Ri- Petrꝰ de
chardus in.iiij.ſniarũ.d.xlviij.dicunt.Qđ nec cõcurſus humido- taranta.
rũ ⁊ frigidorũ fuit cã neceſſaria diluuij tempore noe:ſed bene con Richar-
grua.Nec etiã cauſa termini mundi:per ignẽ diſpoſitio:ſiue con- dus.
curſus calidorũ ⁊ ſiccorũ:erit cauſa neceſſaria ſed congrua inquã
tum purgationem ignis:purgaturi in fine ſeculorũ ipſum mundũ
precedet vehemẽs ſiccitas naturaliter generata:cõgrua igni:pro-
ducẽdi ad nutũ dei ad talẽ effectũ.Ari.(vt ſupra.nunc diximꝰ vbi Ariſtote
ſibi imponitur)dixit mũdũ perpetuo duraturũ:ea ratione qua in les.
de celo ⁊ mundo.dixit ingenerabile ⁊ incorruptibile adinuicẽ con
uerti.Sed in contrariũ eſt:qꝛ.xij metha.dicit.Quod prima cauſa
mouet in rõne amati ⁊ deſiderati:ac ſi diceret ꝙ intelligẽtie mo-
uẽtes celũ ex deſiderio:⁊ amore quẽ habẽt obediẽdi prime cauſe:

Bibliotheca Facult. Philoſophiae Provinciae Loyolensis S.

Universidad de Deusto Biblioteca

ſicut nunc obediunt in mouendo: ſic ſemper obedient in deſinen-
do mouere. Fuerunt ⁊ alij qui deſoluandū orbem: licet nō cauſis
naturalibus: ſed diuine cōmitterent volūtati. Tentarūt tñ auda-
ci pſumptiōe ſub diffinitis ac certis tēporib⁹ illā preſcribere. Nam
Lactan- Lactātius lib. vij. diuinarū inſtitutionū poſt ſextū cōcluſum mille
tius. nariū: mundi cōſumationē poſuit. Alij ꝟo quadringētos annos.
Alij quingētos. Nōnulli tot annos a ſalute quot antea fluxerant
poſuerūt. Nōnulli mille ab aſcēſione dñi vſq₃ ad vltimū aduentū
Abbas poſſe cōpleri dixerūt. Quidā de ſpiritu ꝓphetie aliqd habere pre
Joa. ſumētes: vt abbas Joachim. Et quidā moderniores ipſorū calcu-
lationib⁹ inherētes ante finē. vj. millia annorū vel circa ſtulte cō-
plendū mundū expectabāt. Quorū omniū errorū: maximus eſt ⁊
Paulus ſermo eorū ſerpit: vt cācer. Jdcirco eos Paul⁹ Theſſalonicenſib⁹
ſcribēs ait. Nemo vos ſeducat vllo modo quaſi inſtet dies dñi ⁊c.
Auguſt. Que verba tractās Augu. dicit. Triū de mūdi termino dicentiū.
Primus ꝙ dies dñi ꝓpe ſit. Alter ꝙ longe. Terti⁹: neſcio de⁹ ſcit.
Primus pl⁹ ꝙ̄ ſecūdus errat. Terti⁹ vero cū chriſto cōcordans in
viā cōſtitutus eſt veritatis. Nos igit̄ chriſtiani omiſſis litigatori-
bus furioſis ac ꝑtinacib⁹ phōꝝ ⁊ hereticoꝝ turbis: veniamus ad
theologos datores ſimplicis vitatis. Et ad ſacras ſcripturas: nō
humana induſtria: ſ₃ ſpirit⁹ ſcti inſtinctu cōſcriptas. Et primo di-
camus: ⁊ cōfiteamur ꝙ mūd⁹ trāſibit ⁊ cōcupiſcētia ei⁹. pme Joh.
ij. Et ꝙ celū ⁊ terra tranſibūt. Luce. xxj. Mar. xiij. ⁊ Mat. xxiiij. Et
ꝙ mūdi termin⁹: erit effectus nō nature: ſed ſpūſſancti. Dicamus
ſcdo ꝙ inſtās conflagrationis mūdi erit maxim⁹ ignis: nō ex con-
curſu naturali calidorū ⁊ ſiccoꝝ generat⁹: vt dixit Seneca. aut ex
cōcurſu igniū ſuperiorū ⁊ inferioꝝ: vt dixerūt alij. Nec ſuccendet
ignis ille: ex reflexione radioꝝ ſolariū: in corporibus terreſtrib⁹ na-
turaliter ſolidis: ſicut fit ex reflexione ſolis: ad ſpeculū concauū et
ꝓpinquū. Nec ex relaxatiōe ſphere ignis: que virtute celi detinet
nūc ne fluat. Sed erit ille ignis volūtate ⁊ virtute dei ſupernatu-
raliter cauſat⁹: qui ſicut in pncipio mūdi tpe noe: deſtruxit ſeculū
diluuio aquaꝝ: ad purgandum ardorē cōcupiſcētie ⁊ luxurie. Jta
iterū gen⁹ humanū ⁊ mūdū: deſtruet ꝑ ignē ad purgandū frigus
malitie ⁊ auaritie cōtra charitatē: vt ſic purgatio mūdi fiat ꝑ con-
traria. Dicam⁹ ⁊ tertio: ꝙ qr dixim⁹ cōſummatio mūdi nō depen-
det a cauſa naturali: ſed a volūtate diuina. idcirco nō pōt certitu-
dinaliter ſciri tps finis ei⁹. Propterea chriſt⁹ interrogātibus diſci-
Actuū. j. pulis de tpe dixit Actuum primo. De die illo ⁊ hora nemo ſcit. Et
Luc. xij. Luc. xij. inqt. Eſtote parati qr qua hora nō putatis filius hoīs ve-
Math. niet. Et Mat. xxv. Neſcitis diē neq₃ horā. Et Mar. xiij. Uidete vi-
xxv. gilate ⁊ orate neſcitis eñ qñ tps ſit. hinc Tho. in de potētia. q. v.
mar. xiij. ar. vj. in hāc partē cōcludēs ait. Finis mūdi cū a pura dei volūta-
Tho. te depēdeat: naturali cognitiōe ſciri nō pōt. Cūq₃ cōpleto numero
Grego- electorū ſit finiēdus: vt dicit Greg. Cui⁹ cōpletio: executio eſt qdā
rius. diuine pdeſtinatiōis: nō poterit niſi xpo reuelari: p quē quodāmō
Auguſt. hūani gñis pdeſtinatio adimplet. Et Aug. xviij. de ci. dei. ca. xlj.

in hāc cōcluſionē dicit. Fruſtra igit̄ annos qui remanēt. huic ſecu-
lo cōputare ac deffinire conamur: cū₃ hoc ſcire nō eſſe noſtrum. Et
Marcus aſtruat dicēs. De die illo ⁊ hora nemo ſcit neq₃ celoꝝ an- Marc⁹.
geli aplos etiā doctores futuros mūdi omneſq₃ de hac re calculā-
tes: digito reſoluit acquieſcere iubet ille qui dicit. Nō eſt veſtrum
noſcere tempora vel momenta: que pater poſuit in ſua poteſtate.
hec Augu. vbi ſupra.

Quarta queſtiuncula eſt. Si mūdo vel alicui creatu- Queſtio
re repugnet ſimplr̄ eſſe ab eterno. Ad quā reſpōde-
tur ſimplr̄ negatiue: et ratio eſt: qr ſi hoc repugna- Rñſio.
ret creature hoc nō poſſet eſſe: niſi altero duorū mo-
dorū: qr aut oporteret ꝙ cauſa agēs neceſſario pre-
cederet effectū ſuū. ⁊ ſic effect⁹ nō eſſet coetern⁹ cau-
ſe agēti. vel qr oporteret ꝙ nō eſſe ipſius effect⁹ neceſſario precede-
ret ſuū eſſe. Sed neutro. iſtorū modorum pōt repugnare creature
eſſe ab eterno: vt probabo: ergo. Primū autē probo ſic. Naz nulla
cauſa ꝓducens effectū ſuū ſubito precedit effectū ſuuz duratione:
ſed de⁹ eſt agēs nō per motū ſed in inſtāti ⁊ ſubito: ergo nō eſt ne-
ceſſariū ipſum precedere ſuū effectū neceſſario. Maior ptz in om-
nibus mutationib⁹ ſubitaneis. Nā ſtatim ad preſentiā ſolis cau-
ſatur in inſtāti illuminatio in aere. Et ſtatim ignis cū incipit aſcē-
dere ſurſum calefacit. Minor etiā patet de ſe. ergo. Jn cauſis aūt
nō agentibus ſubito: ſed per motū oportet agens precedat dura-
tione effectū ſuum: qr ſemper principiū motus: effectū ⁊ finem ei⁹
precedit duratione. Nec etiam nō eſſe effectus neceſſario precedit
duratione ſuū eſſe: qr cum dicitur aliquid fieri ex nihilo. hec ꝓpoſi-
tio ex nō deſignat cauſam materialem: ſed tantum ordinē: vt pa-
tet manifeſte bene ꝑſcrutanti.

Quinta queſtiūcula eſt. Si aīa mouiente hoīe deſi- Queſtio
nat informare ſucceſſiue: partē poſt partē corpis:
an forte oēs partes ſimul in eodē inſtāti informa-
re deſinat. Ad quā rñdet affirmatiue. ſ. ꝙ aīa mo- Rñſio.
riēte hoīe deſinit informare ſucceſſiue partē poſt
partē. Et rō eſt: qr aīa nō deſinit informare mate-
riā ſibi ſubiectā: niſi diſpō ipſi⁹ quā ad opōes req-
rit: ſit irreformabilr̄ p naturā corrupta. Cū aūt corruptio diſpōnis
hmōi reperiatur primo fieri in partibus remotioribus a corde: in
quo eſt fons virtutis vitalis. Ergo habetur ꝓpoſitū. Huic cōclu-
ſioni cōſonat primo ꝙ in moriēte: pedes primo reperiūtur frigidi-
calore ſpiritib⁹ deſtituti: deinde man⁹: ⁊ ita deinceps ſucceſſiue vſ-
ꝙ ad cor. Cōſonat ſcdo illud cōe dictū phōꝝ: ꝙ inter mēbra cor- Cor eſt
poris: cor primo viuit: ⁊ vltimo moritur. Quod ſi contradicatur. ꝙ primum
ꝓportionabiliter ita debet eſſe in vltima de animatione corpo- viuens ⁊
ris humani ſicut in prima eiuſdē animatione: ſed in prima anima- vltimū₃
tione corporis aīa informat omnes partes corporis ſimul. Nam a moriēs.
primo inſtanti animationis embrionis: incipit corpus ſecundum
omnem partem que ſenſum habere ſolet: vegetari ⁊ ſentire: licet

Universidad de Deusto Biblioteca

imperfecte:ergo ſimiliter in deanimatione vltima corporis hu=
mani dz anima deſinere informare in vno aliquo inſtāti omnes
parte ꝯ corporis ſimul. Ad hoc rn̄detur ꝙ non eſt ſimile in prima
⁊ poſtrema deanimatione corporis. Nā prima animatio partiū
corporis eſt naturalis:⁊ ēt diſpoſitio materie: vt informet ab ani
ma intenta eſt a natura. Sz ſeparatio ⁊ animatio partiū corpo=
ris:non eſt per ſe a natura intenta:ſicut nec inductio indiſpoſitio
nis ad quā ſeparatio aīe ſequit. non ſūt ſecundum ordinem ⁊ iu=
dicium nature:ergo ⁊c. Propter tamen ea que nūc dicta ſunt: di=
ligenter eſt ſciendū ꝙ proceſſus corruptionis hominis ad quē
ſequit ſeparatio anime:ſit ecōtrario ꝓgreſſui hominis ad vitā
progreſſus eñ ad vitā incipit in homine:ab exercitio operatio=
num anime vegetatiue in embrione. ſecūdo ſenſitiue. tertio intel
lectiue ſiue rōnatiue: vt dicūt philoſophi naturales. ꝓgreſſus au
tē corruptionis cōtrarius eſt q: primo deſinit viſus oīs. ſcdo act⁹
ſenſationis. ⁊ tertio opus vegetationis. hec henricus de Aſſia.
ſuper geneſim.

Henric⁹ de aſſia. Queſtio Rn̄ſio.

Sexta queſtiūcula eſt. An poſſit cōtingere ꝙ corde
iā mortuo: aīa adhuc informaret aliquā aliā par
tem: vel aliud mēbrū corporis. Ad quā ſic rn̄det:
ꝙ cū cōplexio ſita ceteroꝝ mēbrorū corpis nō de=
pēdeat a corde: nulla repugnātia videt ꝙ comple
xione cordis corrupta: adhuc in aliqua parte alia
corporis: poſſit eſſe cōplexio: ſita ſufficiēs vniōi aīe ad partē illā.
Nā ſicut cōtingit ſepe occultū eſſe cecū irrecuꝑabiliter ⁊ tñ aīā
adhuc totā materiā ei⁹ informare. Sic vr̄ etiā ꝙ aīa informare
poſſit aliquā corporis partē lz ſic diſcraſiata eēt ꝙ aīa opatio=
nes vegetatiuas in ea exercere nō poſſet: q: pfectio: requiri vide
tur ꝯplexio ad exercendū vitalē operationē ꝙ ad ſolā ipſius aīe
ad corpus vnionē. Et ita ſtat cū ceſſatione operationū vegetabi
lis ⁊ ſenſibilis aīe in toto corpore ꝙ anima adhuc informanter
inhereat corpi: ⁊ ita hoīem adhuc mortuū nō eſſe ꝑ ſolutionem
vnionis informatiue ad corpus. Illi aūt q̄ dicunt ꝙ ꝯſcito corru=
pta eſt irreformabiliter diſpoſitio corpis vel ptis ei⁹ aut cordis:
vel alteri⁹ mēbri principalis ſine cui⁹ operatiōe nō ſtat vitā con=
tinuari (vt puta de operationib⁹ aīe vegetatiue) tā cito aīa deſi=
nit informare totū corpus qualitercūq alia mēbra fuerint diſpo
ſita. Iſti tales reſpiciūt ad regularē ꝓceſſum hoīs ad mortem:
vel reſpiciūt ſolū ad id qd̄ in plurimū cōtingere ſolet in morientī=
bus cōiter eñ in illis videt cor vltimo mori. Ex qua concluſione
ſiue opinione ſequit hoc corolariū: ꝙ nō ſemꝑ q̄ vulgari extiſti=
matione habet mortuus ſit ſimpliciter mortuus: q: ad ceſſatio=
nem ſenſus ⁊ motus cordis non ſequit ſemꝑ deālatio corporis.
Sz pōt contingere ꝙ poſt illā ceſſationē q̄nqꝫ ꝑ magnū tps ma=
neat vnio informatiua aīe ad corpus ⁊ ita cōtingere pōt ꝙ q̄nqꝫ
homo viuus ſepelitur in ſepelitione mortuorū qualiter tempore
peſtilentie fieri conſueuit. Pōt ēt nōnūqꝫ ex aliqua cā accidētali

cōtingere ꝙ in homine ſano ceſſat anhelitus ⁊ oīs motus ⁊ ſen=
ſus longo tēpore vt per diē vel circa ita vt oīno mortuus appa=
reat. Imo aliq̄s pōt ſic in naturalibus diſpoſitus eē ꝙ ad ali=
quē plācitū vel cōtēplationē fortē ſpiritib⁹ ad intra retractis iace
ret ſimillimus mortuo. Sicut beat⁹ Augu. narrat in libr. de ci= Augu.
ui. dei. De quodā pſbytero. Ergo niſi cā ſubſit: nō eſt feſtinādū
aut p̄cipitāter agendū in ſepeliendo mortuos. ne contingat ſepe
lire viuos. hec henricus de Aſſia vbi ſupra.

Septima q̄ſtiūcula eſt. Aīa exiēs de corpore naturali=
ter ad quā differētiā poſitiōis exeat: ſurſū vel deor= Queſti.
ſum: dextrū: an ſiniſtrū: an̄ vel retro: Ad quam rn̄det
ꝙ lz cuiuſlibet morientis aīa ꝯſcito deſinit corpus in= Rn̄ſio.
formare naturalib⁹ ſuis derelicta poti⁹ iret in ſupre=
mā partē celi: cū naturaliter appetat loca ſupiora vniuerſi: ꝑut
tñ ducit vl̄ trahit ab angelis bonis vel malis: aīe ſaluādorū ple=
ne purgate directe ſſhunt ſurſum: ⁊ dānādorū directe deorſum.
anime ſaluandoꝝ nō plene purgate directe exeunt a dextris ad
purgatoriū: ⁊ dānādoꝝ a ſiniſtris in infernū. hec ille vbi ſupra.

Octaua q̄ſtiūcula eſt. Aīa exiēs de corpore ad quos
terminos vadit naturaliter: an de luce ad tenebras:
vel de tenebris ad lucē: de gaudijs ad triſtitiā: vel de
triſtitia ad gaudia. Ad quam ſic rn̄det ꝙ aīa rōnalis
poſtq̄ deſijt informare corpus vl̄ poſt ſolutionē vnio
nis ipſi⁹ ad corpus dupl'r pōt intelligi de luce ad tenebras vl̄ de Queſti.
triſtitia ad gaudiū trāſmutari: aut ſcꝫ de trāſmutatione ſm in=
tellectū: aut de trāſmutatione ſm affectum. Si loquamur primo Rn̄ſio.
modo dicit: ꝙ platonici q̄ poſuerūt corpus quaſi carcerē aīe im=
pedientē ei⁹ pfectā cognitionē: quā ſm ſe in ſua puritate natura
liter apta nata eſt habere. Ipſi dicūt ꝙ aīa de ſeparatione eius
a corpore nō triſtat: ſed poti⁹ gaudet quēadmodū incarceratus
gaudet qn̄ liberat a carcere ſibi graui ⁊ obſcuro: ad quē vt dicūt
non relinquit penitus appetit⁹: vel illa inclinatio redeūdi. Et ꝓ=
pter hoc vnū valde philoſophi auertebant a reſurrectione mor=
tuorū per reunionē aīarū ad corpora q: per eā credebāt aīas im=
pediri a pfectiore cognitiōe earū. Et hos platonicos ſectatus eſt:
vt apparet Cicero circa fināl libri de ſenectute vbi ita dicit in= Cicero li
troducēs Cirū maiorē in morte filios alloquētē. Mihi nūqꝫ pſua lib. de ſe
deri potuit filij aīas dū in corporib⁹ eēnt mortalib⁹: viuere: et nectute.
cū exijſſent ex his emori. Nec vo tñ animū eē incipiētē: cū ex in
cipienti corpore euaſiſſet: ſed cū oī admixtione corporis liberat⁹
purus ⁊ integer eē cepiſſet tūc eē ſapientē ꝓ quo perſuaſionē
adducēs inquit. Videtis eñ nihil morti eē tā ſimile: ꝙ ſomnū
in quo dormiētiū animi maxie declarāt diuinitatē ſuā. Multa eñ
cū remiſſi ⁊ liberi ſunt: futura ꝓſpiciūt. Ex quo intelligit quales
futuri ſint cū ſe corporis vinculis relaxauerint. hec ille. Theolo=
gi aūt ꝯtrū ad hāc trāſmutationē ſm intellectum aīe ſeparate a
corpore dicerēt cū platonicis ꝙ exit⁹ aīarū de corporib⁹ relictaꝝ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſuis naturalibus eſt quaſi receſſus de regione caliginis ad regio
nem lucis: vel quaſi abſceſſus de vmbra ad lucem clariorē: non qꝛ
exeant corpus impediēs earū cognitionē: ſed qꝛ intrant modū co-
gnoſcendi intellectuū ſeparatorū: nō tñ plenū quantū ad omnia:
cū anima ſit infima ſpecies in genere intelligentiarū: ſed partialē:
quomodo forte ⁊ ſeipſas ſicut ⁊ res circunſtantes clarius cogno-
ſcunt: ꝗ̄ in corpore cognoſcere potuerint. Et notāter dixi: ꝙ anime
exute nō habent plenū modum cognoſcendi intellectuū ſeparato
rum. qꝛ ſi haberent: mox exute ſcirent ſe eſſe in charitate vel nō: ex
ſuis naturalibus. Nā quelibet intelligentia ſeparata vꝫ primo re
flecti ſuper ſe: intuitiua viſione. Nec cōcedunt theologi ꝙ anima
exuta nō habeat naturalem inclinationē ⁊ appetitum reunionis
ad corpꝰ ꝓpriū: qꝛ iterū impediret a ꝑfecta cognitione: vt platoni
ci imaginantur. Sed dicūt ꝙ cuilibet anime exute remanet natu-
rale deſiderium reunionis ad corpus: qꝛ anima naturaliter eſt for
ma: ⁊ per conſequens naturaliter determinata ⁊ inclinata ad for-
mandū ſubiectum ſibi ꝓportionatū. Nec etiā concedunt ꝙ ani-
ma eſſet in corpore tanꝗ̄ in carcere: quia anima naturaliter illud
ſibi determinat: tanꝗ̄ habitaculū ſeu organum cōuenientiſſimū.
Nec cōceditur ꝙ anima per corpꝰ impediatur: qꝛ anima ſcḋm ra-
tionem ſue nature eſt perpetua ⁊ ex hoc naturaliter eſſe ſeparatā
a corpore: ideo cōgruit: vt etiā illi modo eſſendi eiꝰ correſpondeat
ſpecialis modus naturaliter cognoſcēdi ſe ⁊ alias res: quo modo
per accidens clarius multa cognoſcet quā per corpus: nec tamen
dꝫ impediri ab illa imaginatione ratione corporis: qꝛ naturaliter
inquantū forma: determinata eſt ad modū cognoſcendi per cor-
pus. Igitur cū res nō dicatur impediri per illū ſtatū ad quē natu-
raliter tendit: relinquit igitur propoſitū. Et hec de tranſmutatiōe
anime exute ſcḋm intellectū pro poſſe dicta ſint. Scḋo autē modo
loqui poſſumus de trāſmutatiōe anime exute ſcḋm affectū: an ſꝫ
immediate exuta a corpe tranſmutet ad triſticiā vel gaudium: pe
nam vel delectationē. Ad qḋ reſpōdetur ꝙ anime defunctorū ma
lorū fideliū vel infideliū pꝫorū immediate mutant in triſticiā. Ra
tio eſt: qꝛ cum ſcientie in hac vita acquiſite remaneant in aīa poſt
mortem: remanent etiam in ea errores ⁊ falſe opiniones quibus
in hac vita tales decepti ſunt. Statim ergo ꝙ anima ſeparatur a
corpore clara viſione cōuertens ſe ſuper ſe: ⁊ ſuper corpus a quo ſe
parata eſt: ⁊ ſuper res alias que circūſtant ad certā diſtantiā: vti
ꝙ multis ſuſpirijs ⁊ magnis afficitur triſtitijs: qꝛ non reperit que
vane ſperabat: nō reperit ſicut putabat: nō collocatur inter cōpa-
res ſtellas feliciter iocando ſicut arbitrabatur. nō aſcendit ſurſum
ad lucē celi: ſed deorſuꝫ ad tenebras inferni pleni merore: videt ſe
protrahi a demonibus horrēdis. Vident aīe hereticorū: iudeorū:
⁊ fideliū ſuperſtitioſorū clare: ꝙ ſtulte ⁊ negligenter a virtute ſa-
lutari deuiarunt. Vident aīe illoꝝ qui ſe hmōi honoribus: delitijs
⁊ gaudijs ex toto dederūt credētes aīas hoīū in morte deſine-
re ſicut iumētorū: ꝙ ingreſſi ſunt regionē ignotā: vbi cōtraria ho-

noribus prioris vite occurrūt: vbi pro dominijs tpalibus ſubijciū
tur viliſſimis demonibꝰ: eorū deriſionibus ⁊ opprobrijs. o quanto
merore ⁊ ſtupore taliū anime turbantur. Fidelis vero aīa adhuc
ſpecialr̄ plures hꝫ cāſ doloris. Primo qꝛ nouit ſe ꝑ fidē ad iudiciū
ꝑticulare deduci vbi iudicāda eſt: vel ad paradiſum: vel purgato Anima
riū vel ad infernū: qḋ qḋē iudiciū in magna ꝑplexitate expectat. fidelis
Scḋo. qꝛ videt ſe añ oculos chriſti indigne veſtitā carētē habitibꝰ hꝫ mul-
virtutū: ⁊ indutā habitibꝰ vitiorū. Tertio erubeſcit ⁊ triſtat aīa fi tas cāſ
delis ex recordatione ⁊ reminiſcētia peccatorū ⁊ negligētiarū: q̄s doloris.
cū adminiſtraret corpꝰ: cōmiſit. Triſtat qꝛ videt tabernaculū ſuū
naturaliſſimū: in quo multas delectationes habuit: vel habitura
erat: in quo ꝑfectiōes ſciaꝝ ⁊ virtutū acq̄ſierat: vel acq̄ſitura erat:
iā eiꝰ inhabitationi ineptū redditū: ⁊ abominabilr̄ corruptū. Do
let ꝙ q̄ſi cogat corpꝰ deſerere ⁊ inde exire. Dolet ſicut q̄ videt do
mū vel veſtē ſibi cōuenientiſſime diſpoſitā corrūpi ⁊ fedari: ita vt
cogat inde exire: aut nō ſine dolore ⁊ gemitu illā abijcere. Dolēt
finalr̄ qḋā aīe ⁊ triſtant ꝓpter penas ad q̄s ducuntur in inferno
vel purgatorio Iſte ergo ſunt cāe triſticiarū aīe poſt mortē. ex q̄-
bꝰ patet qḋ ſit ad hāc q̄ſtiūculā rn̄dēdū ſcḋm philoſophos plato
nicos ⁊ theologos. hec henricus de Aſſia ſuper Geneſim.

NOna q̄ſtiūcula eſt. An iudiciū ꝑticulare aīe egredien-
tis de corpe fiat: a chriſto corpaliter: an ab angelis cu queſtio.
ſtodibꝰ aīarū. Ad quā ſic rn̄det: ꝙ iudiciū in quo aīe
ad ſuppliciū vel gaudiū poſt mortē iudicant: eſt du- Rn̄ſio.
plex. Primū eſt ꝑticulare: ſic dictū q̄tuor rōnibꝰ. Primo:
qꝛ nō eſt vniuerſalr̄ oīm. Scḋo: qꝛ nō eſt totaliū hoīm: ſꝫ ſolū par-
tiū eoꝝ. Tertio: qꝛ in illo iudicat aīa reſpectu ad merita vel deme
rita q̄ intra ipſam ſunt: aut quoꝝ ipſa ſcḋm ſe cā fuit vel origo.
Quarto: qꝛ nō ad totā penā inferni quā hō meruit tūc cōdēnat: ſꝫ
ad minorē: quā habebit poſt iudiciū gn̄ale. Vn̄ nec etiā demones
vt vꝫ velle Auguſti. habēt mō tātas penas quātas habebūt poſt Auguſt.
iudiciū. Et quātū ad hoc iudiciū ꝑticulare dicūt qḋā: ꝙ xp̄s cor-
poralr̄ ſcḋm hūanitatē ꝓſideat cuilibet aīe ſtatim egredienti iuxta
illud Actu. x. Hic eſt q̄ cōſtitutꝰ eſt iudex viuorum ⁊ mortuoꝝ. Et Actu. x.
Ioh. v. Pater oē iudiciū dedit filio. Sꝫ hoc nō vꝫ faciliter credibi Iohā. v.
le: ꝙ xp̄s corporaliter totiens deſcenderet de celo: quoties aliquis
homo moritur in toto orbe: quia ſi ita eſſet: tunc innumeris ipſe vi
cibus: ad innumerabilia mundi inferioris loca deſcenderet: in qua
libet hora immo in qualibet particula hore: quia innumerabiles
homines moriuntur infra idem tempus partium in toto mundo:
precipue cum peſtilentia ſimul viget in diuerſis ac diſtantiſſimis
regionibꝰ: ſicut ſepe cōtingit: ꝓpter qḋ etiā ſeq̄ videret ꝙ xp̄s mul
totiēs ſimul ⁊ ſemel deſcēderet corporalr̄ circūſcriptiue ad diuer-
ſa loca mūdi inferioris: qꝛ pōt bene cōtingere ꝙ idē inſtās in nu-
mero: ſit primū inſtās nō eſſe mille hoīm ſimul morientū in diuer-
ſis locis. Propter qḋ ꝓbabilius dicendū videt: ꝙ chriſtus corpo-

Universidad de Deusto Biblioteca

raliter nõ deſcendat ad iudiciũ particulare cuiuſlibet aie. Sʒ ve
raciter eas iudicare dicit̃ p angelos quos ad moriẽtes mittit vt iu
diciũ exerceãt cũ pceſſib⁹ ⁊ ſentẽtijs eis cõmiſſis a chriſto iudice
principali q̃ ſolus iudicandoꝝ q̃litates plene nouit. Angelus er
go ſm doctores cuilibet aie deputatus frequẽter aut ſemp ei aſ
ſiſtẽs q̃ nouit vitã merita: ⁊ demerita ei⁹ quẽ cuſtodiuit: ⁊ nouit
ex ſuo officio q̃ñ: ⁊ q̃ão ⁊ vbi ſit mortuus homo ſibi cõmiſſus:
datur a chriſto ⁊ cõſtituit̃ iudex aie a corpore ſeparãde vt eã iaʒ
ſeparatã colligat ⁊ diuagari errabũde poſt mortẽ hincinde non
permittat ſed eaʒ perducat aut ad gaudia paradiſi: vel ad pe
nas purgatorij: vel inferni. In iudicio autẽ cõi ⁊ vniuerſali chri
ſtus corporaliter de celo deſcẽdens: pſidebit iudex: ⁊ oẽs ipſe iu
dicialiter iudicabit: q: vt dictũ eſt: ipſe eſt qui cſtitutus eſt iudex
viuorum ⁊ mortuorũ ſcilicet in iudicio cõi ⁊ vniuerſali. Hec Hen
Queſti. ricus de aſſia ſuper geneſim.
Rñſio. DEcima queſti. eſt. An a primo inſtanti nõ eſſe hois vſ
q: ad ei⁹ iudiciũ p̃ticulare ſit aliquod interuallum et
ſpacium temporis. Ad quam ſic reſpondetur quod li
cet generaliter reſpectu omniũ animaruʒ non ſit cõce
dendũ interuallũ aliquãti tẽporis inter primũ inſtans
non eſſe hominis ⁊ iudicium particulare aie: tñ reſpectu aliqua
rum aiarum põt concedi aliquod interuallũ ⁊ ſpaciũ ante iudi
cium a primo inſtanti nõ eſſe hois ſicut fuit in illo famoſo magi
ſtro laudabilis vite habito: pariſius mortuo: q̃ inter exeq̃as ibi
deʒ cõgregatis omnib⁹ doctorib⁹ magiſtris ⁊ ſcholarib⁹: vt ibi
mortis eſt. ſe in feretro erigens dixit. Ad iudicium vocatus ſum.
Deinde altero die dixit. Iudicatus ſum ⁊ tertio concludendo in
tulit. Condẽnatus ſum. per ſpacium ergo triũ dierũ vel circa di
ſtabat cõcluſio iudicij ab inſtãti mortis illius: ⁊ hinc habuit ori
ginẽ ordo carthuſienſiũ: vt creditur. Simile legitur de aia beati
Hieronymi in epła Auguſtini ad Cyrillũ epm. Et cõgruẽter an
te iudicium particulariter tale interuallũ ponit̃. Tũ primo q: lʒ
deus omnia inſtanter poſſit facere: tñ vt ordo ⁊ pceſſus decens
ſapientie ⁊ iuſtitie ſue magis appareat qui magis procede
re conſueuit in ſuis operib⁹ ſecundũ modũ ⁊ capacitatem ſeu cõ
ditionem recipientis creature: ſicut in prima formatione mundi
in ſex dierũ ſpacio facta apparet. Nã ſapiẽtia dei omnia diſpo
nit ſuauiter. i. ſuis ordinibus ⁊ interuallis diſponit conuenienter
atq: decenter: conuenientius interuenit aliquod interuallũ. Tũ
ſecundo q: anima poſt ſeparationẽ a corpore intrat nouum ſtatũ
tum ⁊ modũ eſſendi ſubſtantiarũ ſeparatarũ: in quo quidẽ ſtatu
nunq̃ vires ſuas exercuit: nec experta eſt: videt̃ ergo etiã viribus
ſuis ſeparata per aliqđ tẽpus relinquenda vt agnoſcat quãtuʒ
vltra vires ſuas naturales vtriuſq: ſtatus eius ipſam ſupernatu
raliter oportet adiuuari vel adiuta ſit vt celeſtem felicitatẽ attin
gat vel attingeret. Vniuerſale aũt iudiciũ in q̃ erit accuſatio aie
iudicande a demonib⁹ ⁊ ab angelis bonis excuſatio ⁊ cõparatio

peccatorum ⁊ meritorum: tota celeſti curia animabus omnibus ⁊
cunctis angelis preſentibus: non fiet conuenienter totum ſimul in
inſtanti: ſed cum aliquo temporis interuallo. Hec Henricus de
Aſſia ſuper Geneſim.

¶ Tertium caput prime decadis.

TErtium caput huius prime decadis eſt: de lo
cis ⁊ receptaculis animarũ ⁊ corporibus ſepa
ratarũ Circa qđ quinq: queſtiones abſoluent̃.
Prima erit: quot ſunt loca et receptacula ani
marũ e corporibus abſolutarum. Scđa erit: de
celo empyreo receptaculo feliciũ animaꝝ. Ter
tia erit: de inferno receptaculo damnatorum.
Quarta erit: de purgatorio receptaculo purgã
dorum. Quinta erit: de limbo receptaculo abſq: baptiſmate par
uulorum. Sexta erit: de cãpis eliſijs receptaculo: machumetiſta
rum gentilium philoſophorum ⁊ poetarum.
PRima queſtio huius tertij capitis vnica eſt. ſ. quot Queſtio
ſunt receptacula ⁊ loca animarũ e corpibus ſoluta
rũ. Ad quã ſic rñdetur: q: ſcđm theologos poſt mor Rñſio.
tẽ xpi per quã ſinus abrahe. i. limb⁹ ſanctorũ patrũ
fuit expoliatus ⁊ clauſus. Loca in quib⁹ recipiũtur quatuor
aie a corpe ſeparate ſunt quatuor. ſ. paradiſus: in modis
fernus: purgatoriũ ⁊ limbus. Ratio aũt hui⁹ locorũ quaternitatis aia dece
eſt: q: aia quatuor modis decedit a corpe. Primo eñ anima dece dit a cor
dit q̃ñq: ſine omni culpa: ſicut p3 de pueris baptiſatis: ⁊ de mar pore.
tyrib⁹: ⁊ de viris pfectis qui edificauerunt aurũ ⁊ argentũ: ⁊ lapi Primo.
des precioſos. i. dei dilectionẽ: chriſti amorẽ: ⁊ bonã operationẽ ⁊ lo
cus taliũ eſt paradiſus in quo beatificat̃: eo q: ibi ſunt affluentie
ois boni. Scđo q̃ñq: aia decedit cũ actuali ⁊ mortali culpa: ⁊ tunc Scđo.
ei⁹ receptaculũ eſt infern⁹: in quo dãnat̃: in quo eſt carẽtia gratie:
pena dãni ⁊ pena ſenſus eternaliter. Tertio decedit aia cuʒ culpa Tertio.
⁊ penitẽtia inſufficiẽti: ⁊ tũc ei⁹ receptaculũ eſt purgatoriũ: in quo
purgat̃: vbi nõ eſt carẽtia gratie: ſicut in iferno: ſʒ eſt ibi pena ſen
ſus ⁊ dãni tpalis. Quarto q̃ñq: aia decedit cũ originali culpa: ⁊ tũc Quarto
ei⁹ receptaculũ eſt limb⁹: in quo eſt carẽtia gr̃e ⁊ pena dãni eterna
lis: ſʒ nõ pena ſenſus. Hec dñs Petr⁹ de tarãta. Et Tho. in. iiij. d.
xxij. Scđm vo gẽtiles eſt aliud q̃rtũ receptaculũ cãporũ eliſioꝝ: Petr⁹ de
in quo anima machumetiſtarũ gentiliũ: philoſophorũ: ⁊ poetarũ taranta.
poſt exitum a corpore recipiuntur. Tho.
SEcunda queſtio ſub hoc tertio capite eſt de celo empyreo:
receptaculo angelorũ ⁊ beatorũ hominũ. Sub qua nouem
abſoluent̃ q̃ſtiũcule: quarũ q̃libet ſuo ſeruabit ordine ſuo.
PRima queſtiũcula eſt: ſi celũ empyreũ receptaculũ ange Queſtio
lorũ ⁊ beatoꝝ hoĩm ſcđm veritatẽ reperiat̃. Ad quã rñdet̃: q: Reſpon
exñtia celi empyrei hũana rõne inueſtigari nõ põt. Cuius ſio.

Universidad de Deusto Biblioteca

ratio eſt: q: quicq̄d humana ratione inueſtigat: opꝫ q ſubiaceat
motui ⁊ viſui: celū autem empyreum eſt immobile ⁊ viſui nō ſub
iectū ꝑpter qδ philoſophi naturales celum empyreū immobile
negāt: ergo. Itē premiū ⁊ loc⁹ premij debēt aſſimulari: ſꝫ btitudo
⁊ gloria ſctoꝝ excedit inueſtigationē humanā: q: nec ocul⁹ vidit
nec auris audiuit nec in cor hoīs aſcēdit q̄ ꝑparauit deus diligē.
Paulus. ſe. vt dicit Paulus prime Corinth. Ergo nec loc⁹ cōgruus beatitu
Prouer: dini inueſtigari poterit naturaliter. Propterea dicit Prouer. xxv.
bio. xxv. Celum ſurſum: ⁊ terra deorſum: ⁊ cor regū inſcrutabile. Et Sa
Sapien pie. ix. dicit. Difficile eſtimam⁹ q̄ i terra ſunt: ⁊ q̄ in ꝑſpectu ſunt in
tie. ix. uenimus cū labore: q̄ autē in celis ſunt: qs inueſtigabit? Et idcir
co dicunt doctores q celū empyreū nō inuenit poſitū niſi per au
Strabo toritates Strabi Bede ⁊ Baſilij. Nam Strabo ⁊ Beda dicunt: q
Beda. celū empyreum ſtatim factū fuit repletū angelis. Et Baſili⁹ omē
Baſili⁹. lia. ij. in li. Exameron dicit. Sicut damnati in tenebras vltimas
abigūtur: ita remuneratio ꝓ dignis opib⁹ reſtaurat in ea luce q̄
eſt extra mundū: in qua angeli ⁊ beati quietis domiciliū ſortiunt
Tho. Tho. i. par. q. lxvi. ar. iij. ⁊ in. ij. ſentētia. di. ij. ⁊ quolibeto. vi.
Queſti. Secunda queſtiūcula eſt. Quid ſit celū empyreū. Ad
Reſpon: quā ſic reſpondet: q celum empyreū eſt corpus intel
ſio. lectuale ⁊ ſpirituale: immobile: quietū ⁊ luci diſſimū:
inter omnia ſimplicia corpa nobiliſſimū: cōtemplatio
ni glorie aptiſſimū: mox factum repletū angelis. Cir
cunſtans immediate omnes celos mobiles ornatū varietatibus
premioꝝ omniumq̄ amenitatibus: incogitabilis pulchritudinis:
⁊ indicibilis diſpoſitionis in gloria: vt decet aulā regis ſupremi.
Dicitur p̄mo q celū empyreū ſit corp⁹: qδ ſic ſuaderi pōt. Spes
eīn ⁊ intētio cuiuſcūq̄ excitat ⁊ roboratur ex inſpectione alicui⁹
exemplaris. In futura autē remuneratione ſperamus gloriā ſpi
ritualē ⁊ corpalem. Sicut ergo excitamur ⁊ roboramur in ſpe glo
rie ſpiritualis anime: exemplo beatitudinis ⁊ glorie ⁊ principio
mundi inchoate: beatoꝝ angeloꝝ quorū equalitas nobis ꝑmitti
Mathe. tur. iuxta illud Mat. xxij. Eritis ſicut angeli dei in celo. ita ſimilr
xxij. excitamur ⁊ roboramur in ſpe glorie incorruptionis ⁊ immutabi
litatis corporis ex inſpectione incorruptionis ⁊ immutabilitatis
corpis celi empyrei in pñcipio mūdi creati. Dicit ſcdo intellectua
le: nō q nō habeat materiā naturalē: ſed q: nō ſubijcitur viſui no
Celum a ſtro. Dicit etiā corp⁹ ſpūale q: locus eſt beatoꝝ ſpirituū ⁊ hoīm
quo dica glorificatoꝝ. Dicitur etiā celū a celādo inuiſibilia. ⁊ dicit empy
tur ēpy reum quaſi intus igneū a pyr qδ eſt ignis: eo q conuenit cū igne
reum. in ſplendore: nō in ardore. Dicitur tertio immobile: quietū ⁊ luci
diſſimum. Nam cū res oīno determinet ex fine ⁊ finis huius cor
poris ſit inhabitatio ſanctoꝝ: opꝫ cōditiones eius accipere ſcdm
q cōuenit ſtatui ſanctoꝝ beatoꝝ: ꝑpter qδ creatū eſt. Et quia illi
ſunt in plena participatione quietis ⁊ eternitatis: ⁊ eterne lucis.
ideo tale corpus debet eſſe immobile: quietum: incorruptibile: et
lucidiſſimū: quā lucē celū empyreū nō determinat ſibi a natura:

ſicut facit flāma vel ignis: ſed ſibi determinat limpidiſſimā dia
phanitatē: quā hꝫ a ſplēdore glorificati corpis chriſti: ſicut hic aer
illuminat a ſole. Unde ⁊ Apoca. xxi. dicit. Ciuitas dei nō eget ſo Apoca
le neq̄ luna vt luceāt in ea: nam claritas dei illuminabit eā: ⁊ lu xxi.
cerna eius eſt agnus. Dicit quarto inter oīa ſimplicia corpa nobi
liſſimū: q: ſcꝫ eſt ſupremum omniū locorū corpalium. Dicit quin
to cōtemplationi glorie aptiſſimū. Nam ſicut contēplatio dei in
qua ꝯſiſtit felicitas angeloꝝ ⁊ hominū beatoꝝ: ſup oīa corpalia
eleuat intellectū: Ita celuꝫ empyreū inter oīa corpalia eſt magis
eleuatum ⁊ per cōſequens contemplationi magis aptum. Dicit
ſexto: mox factū: repletum angelis: nō q: ibi nō ſint multa loca va
cua: in quibus ſunt ⁊ erunt beati: ſed dicit repletum ſecūdum mo
dum loquēdi noſtrū: ſecundum quē dicimus aliquā ciuitatē ple
nam hoībus: cum in ea omnium hominū habitacula plena ſunt.
Dicitur ſeptimo circūſtans immediate oēs celos mobiles. i. celuꝫ
criſtallinum: qδ dicitur etiā aqueum ꝑpter ſimilitudinē quam ha
bet cum aqua congelata in diaphanitate ⁊ ſoliditate: qδ celum
aſtrologi vocant nouā ſpherā. Circundat etiā celum ſidereum.
ideſt firmamētum: in quo ſunt ſtelle: ⁊ celum aereum in quo ſunt
aues: diuiſum in ſeptē celos ſeptē planetarum. ſ. Saturni: Iouis:
Martis Solis: Mercurij: Ueneris: ⁊ Lune in quo quidē celo em
pyreo raptus Paulus vidit archana dei. ideſt eſſentiam diuinaꝫ.
ij. Corinthe. xij. Dicitur octauo ornatum varietate premiorum.
Nam ibi ſunt nouem chori angelorum orbiculares: ⁊ multe man
ſiones animarum diſtinctoꝝ meritorum et premioꝝ. Dicitur no
no omnium amenitatibus plenum. Nam dicitur paradiſus qua
ſi ortus delitiarū. cetera plana ſunt. De hoc loco dicitur Baruch.
iij. O iſrael q̄ magna eſt domus dei ⁊ ingens locus poſſeſſionis Moy
eius: magnus et non habens finem. De hoc dicit Moyſes. In pri ſes.
cipio creauit deus celum. et Paulus Galat. iiij. Illa autem que Paulus
ſurſum eſt iheruſalem libera eſt: que eſt mater noſtra. Et ec
cleſia cantat. Urbs beata iheruſalem. Et pſalmi. Unam petij a
domino et hanc requiram ⁊c. Sed pro maiori euidentia eorum
que in predicta deſcriptione celi empyrei poſita ſunt. Arguitur
primo: q celum empyreum non ſit corpus materiale et naturale: Prima
quia corpus materiale et naturale eſt mobile: Cum natura ſit obiectio
principium motus: materia etiam et motus ſe conſequuntur: ſed cōtra ca
per dicta corpus empyreum eſt immobile: ergo. Ad hoc Reſpon ē ſuperi⁹
detur: q non omne naturale eſt mobile: ſed tātum illud quod eſt dicta ſūt
generabile ⁊ corruptibile: de quo intendit philoſophus. ij. phiſi Reſpon
corum. Nec omne materiale eſt mobile. Mathematicus enim ſio.
non arbitrabit ab omni materia: ſed a ſenſibili tantum. Argui
tur ſecundo contra illud quod dictum eſt quod celum empyreuꝫ Secūda
ſit lucidiſſimum: quia ſi ſic: cum alij celi ſint perſpicui et dipha obiectio
ni: appareret nobis vndiq̄ tale celum. Ad hoc Reſpondetur: Reſpon
q ſicut ſuſpenditur claritas corporis chriſti ſub hoſtia ne radiet: ſio.
ita deus decreuit ſuſpendere radiationes celi empyrei: in celos

Universidad de Deusto
Biblioteca

inferiores: ꝛ hoc ne tota circunferẽtia celi appareret nobis tanꝗ̃
vna lux cõtinua: q: ſi nõ haberemus diſtinctionẽ ſtellaꝝ celi: nec
diſtinctionẽ diei ꝛ noctis ſuper terrã: qḋ pro ſtatu huius vite nõ
expedit: ſed forte tempore futuri ſeculi radiabit vndiqꝫ per totũ
mundum inferiorẽ: ita ꝙ nulla vmbra vel obſcuritas remanebit
tunc in elementis. Et cõceſſo tamẽ qḋ lumẽ celi emphyrei multi
plicetur per celos inferiores: quoꝝ forte ab eo tota virtus depen
det tamen põt eſſe ꝙ propter longitudinẽ diſtantie radiĩ claritas
Tertia tis eius deficiant anteꝗ̃ perueniãt ad nos: ꝛ ideo nobis nihil de
obiectio illo apparet. Tertio arguit cõtra illud qḋ dictum eſt: ꝙ celũ em
phyreum mox creatum fuit repletum angelis: q: ſi ſic nõ fuit ali
Reſpon quod ſpacium vacuũ ab angelo pro beatis. Reſpõdet ad hoc Al
ſio bertus in de.iiij.coeuis. Quod angeli nõ implẽt celũ emphyreũ:
Alberti vt locatũ locum: ſed implent ſcḋm diſtinctionẽ hierarchiarum: et
ad obie- chororum: ꝛ manſionum: que in domo patris multe ſunt. Hec ex
ctionē.3. Henrico de Aſſia. ꝛ Tho.ij.ſententiarũ.di.ij.
Queſti. TErtia queſtiũcula eſt. Quid eſt dos ſpiritualis anima
rum ꝛ corporũ beatorum in celo emphyreo. Ad quam
Reſpon- ſic reſpondetur: ꝙ dotes ſpirituales animarũ ꝛ corpo
ſio. rum beatorũ appellate ſunt ad ſimilitudinem dotium
Dotis. corporalium nubiliũ filiarum. Dos autem matrimonij
Matri- corporalis ſecundũ iura ciuilia ſic diffinitur. Dos eſt illud quod
monij datur a parẽtibus ſponſe a parẽtibus viri: filie vt facilius nubat:
corpora- cum ſponſa in domũ ſponſi adducitur: vnde ornetur ſponſa ꝛ de
lis diffi- lectabiliter vterqꝫ ad inuicẽ vtantur: atqꝫ prouideat viro: vnde
nitio. poſſit ſufficiẽter ſponſã ꝛ liberos nutrire: inammiſſibiliter ſoluto
matrimonio ſponſe reſeruatũ. Et dicitur primo ꝙ dos datur a pa
rentibus ſponſe: intellige cõmuniter. Nam ꝓpter duo cõtingit ꝙ
ſponſus vel pater ſponſi aſſignat dotes vice patris puelle. Primo
ꝓpter exceſſum affectus. Nam ſponſus vel pater ſponſi propter
amorem nimiũ quẽ habet ad ſponſam dotat eam: ſicut contigit
de Emor qui voluit aſſignare dotem quã debebat recipere: ꝛ au
gere ꝓpter vehementẽ amorem filij ſui Sichem ad Dinã filiam
Jacob. vnde dixit pater eius Emor ad Jacob ꝛ ad filios eiꝰ: Si
chem filius meus adheſit anime filie veſtre: date eã illi vxorem.
Et ſubdit. Augete dotẽ ꝛ munera poſtulate: libenter tribuam qḋ
Gene. petieritis. Gene.xxxiiij. Secũda cauſa eſt ꝓpter cõmiſſum ſcelus
xxxiiij. ſ. in penam ſponſi: qui virginẽ corrupit ꝛ violauit: ſcꝫ vt virgini a
ſe corrupte de ſuo dotẽ aſſignet: quam pater puelle debuerat aſſi
Exodi. gnare. vt dicitur Exodi.xxij. Si ſeduxerit quis virginẽ: dormierit
xxij. qꝫ cum ea: dotabit eã ꝛ accipiet eam in vxorem. Dicitur ſecundo
ꝙ dos datur parentibus ſponſi vel ſponſo: nam dos debet eſſe pe
Bartho nes eum qui ſupportat onera matrimonij. vt dicit Bartholus in
lus. lege. Si is qui ꝛ ſtichum. §.j.ff. de iure dotium. Et intelligitur ꝙ
dos aſſignatur ſponſo quantum ad vſum vel ad diſpẽſationem.
Sponſe vero quantum ad dominum ꝛ proprietatem. Dicitur ter
tio: filie vt facilius nubat. Nam non faciliter ducitur filia cuiuſcũ

ꝗ̃ ſine dote. ff. Soluto matrimonio. l. pri. Dicitur quarto cũ ſpon
ſa ad domũ traducitur: nam in matrimonij inchoatione. ſ. quan
do deſponſatur ſponſa: dotes promittũtur ſponſo. Sed cũ introdu
citur ſponſa in domũ ſponſi: tunc ſponſo dotes aſſignantur. Tu
tamen intellige ꝙ ſi maritus cui dos ꝓmiſſa eſt: dotẽ nõ recepit:
põt vxorẽ de domo expellere. vt dicit gl. in autẽticis de nõ eligẽ
dis ſcḋo nubẽtes. §. ſi. colla. j. Licet cõtrariũ habeat in cap. Per ve
ſtras. de donationibus inter virum ꝛ vxorẽ. Dicitur quinto: vt in
de ſponſa ornetur ꝛ decoretur. Intellige ſecũdam ſtatum ſuum:
ꝛ morem patrie. Dicitur ſexto: vt delectabiliter vterqꝫ ad inuicem
vtantur. Nam dos eſt illud per qḋ ſponſa delectabiliter coniun
gitur viro: ꝛ ecõuerſo. Dicitur ſeptimo: ꝛ vt prouideatur viro vn
de poſſit ſufficienter. ꝛc. vt patet in. l. pro oneribus. C. de iure do
tium. Dicitur octauo: inammiſſibiliter. ꝛc. Nam dos cenſetur eſſe
patrimonium mulierũ: vt dicit Johan. Andr. de foro competenti.
ex tenore. ꝛ. ff. de minoribus viginti quinqꝫ annis. l. denuqꝫ. §. patri
monium. Ad ſimilitudinem ergo dotium corporalium huiuſmo
di dantur diuinitus ipſis beatis quando in gloriam transferun
tur aliqua dona ad eoꝝ ornatum: que dona ꝛ ornatus vocantur
dotes ſpirituales: que dos ſpiritualis ſic diffinitur. Dos eſt perpe Dotis
tuus ornatus anime ꝛ corporis: vite ſufficiens: in eterna beatitu ſpũalis
dine iugiter perſeuerãs. Sicut enim primo dos corporalis datur diffini-
a patre carnali ſponſe in dominiũ: ꝛ ſponſo in vſum. Sic in matri tio.
monio ſpirituali chriſti ꝛ anime dantur a tota trinitate ꝗ̃ eſt pater
ſponſe. ſ. aie ꝛ eccleſie: dona ꝛ ornamẽta ſiue decores ſpirituales.
Nam pater tenetur dotare filiã non ſolum cõtrahentem matri
monium carnale: ſed etiã ſpirituale: vt dicit Bal. in. l. ſi. C. de do
tis ꝓmiſſione. Et dãtur Chriſto ſponſo in diſpenſationẽ: ꝛ eccle Balꝰ.
ſie ſiue mẽbris eius id eſt animabus in dominium ꝛ proprietatẽ.
Et ſicut in matrimonio carnali dotes dantur in ſolatium ſponſo
rum ꝛ vt ſubleuetur onus matrimonij. Sic in matrimonio ſpiri
tuali inter chriſtum ꝛ animã per dotes ſpirituales id eſt per orna
mentum ꝛ decorẽ anime fit quedã ſpũalis iocunditas in ala prin
cipaliter ex gratia ꝛ gloria quibꝰ nihil eſt delectabilius: per que
anima ſponſo chriſto delectabiliter vnitur. In quo matrimonio
ſpirituali: nõ ſunt onera ſicut in corporali: ſed ſumma iocunditas
ex gratia cõſummata: vel gloria in celo. Et ſicut in carnali matri
monio dotes dantur ſponſe in dominiũ: ꝛ ſponſo in vſum. Sic in
matrimonio ſpirituali ornatus dantur ſponſo in vſum. i. inquãtum
tendunt ad honorem ꝛ gloriam chriſti. Sed ſponſe. i. anime vel
eccleſie in dominium inquantum per eas ornãtur. Et ſicut in ma
trimonio corporali nõ dantur dotes quãdo mulier deſponſatur:
ſed cum introducitur in domum: ſic dotes ſpirituales non dãtur
animabus ꝗ̃diu peregrinantur a domino: vt dicit apoſtolus. ij.
ad Cor. v. Sed quãdo transferuntur in gloriã: in qua gloria ani
me perfruuntur ſponſo preſentialiter. Et iſte dotes ſpirituales tan
to digniores ſunt corporalibus quanto anima plus eſt ꝗ̃ corpus.

Universidad de Deusto Biblioteca

Pſal. Iſti conſiſtunt in bonis interioribus glorie. Pſal. Omnis gloria
eiꝰ filie regis abintus in fimbrijs aureis circūamicta varietate.
Sȝ dotes corporales deforis in bonis exterioribus fortune. De
Apo. xix quo matrimonio ſpirituali ꝛ dotibus et ſponſis dicitur Apocali-
pſis. xix. Gaudeamus ꝛ exultemus ꝛ demus gloriam ei quoniaȝ
venerunt nuptie agni: ꝛ vxor eius preparauit ſe ꝛ datū eſt illi vt
cooperiat ſe biſſino ſplendente ꝛ candido. biſſinū aūt ſunt iuſtifi-
cationes ſanctorū. Hec elicitiue ex Tho. quarto ſñiaruȝ. diſtictio
Dubita-tio. ne quadrageſima nona. Sȝ hic eſt vna dubitatio. Nā dictuȝ eſt
ſupra in pri. ꝯ. diffinitionis dotis tēporalis: ꝙ ſi pater ſponſi: vel
ſponſus: dotent puellam nubilem vel ſponſum: dicit̃ vno modo
Yſaie. lxi ſponſus raptor puelle ꝛ violator. Cū aūt chriſtus ſpōſus ſponſe
ſue id eſt anime dotē largiat̃ ſm illud Yſaie. lxi. Induit me veſti-
mētis ſalutis ꝛ q̄ſi ſpōſam ornatā ornauit me monilibꝰ ſuis. Erit
ergo chriſtus ſm hoc ſponſus raptor vł violator anime. Ad hoc
Rñſio. Rñdetur dupliciter. Primo ꝙ ſm canones ſpōſus dicit̃ tūc raptor
puelle qn̄ puella in turpi actu nō conſentit. Si aūt puella conſen-
tiat nō dicit̃ ſpōſus raptor vel violator. Extra de raptoribꝰ ꝛ in-
cendiarijs. ca. primo. cū gl. vbi ponit glo. caſum in terminis ſic di-
caſus. cens. Quidā miles volēs ꝯtrahere cū puella quadā parētes eam illi
dare nolebant: tandē de conſenſu puelle eā rapuit: ꝛ cum ea ꝯtrit
matrimoniū: et carnaliter cognouit eā que poſtea monaſteriuȝ
intrauit: miles tamē ſuā vxorem petit quia ſine licentia ſui poſt
carnalem copulam intrare monaſterium non potuit dicebat illa
ꝙ non tenebat̃ ei tamē viro adherere: q2 eā rapuerat ꝛ raptor cuȝ
rapta ꝯtrahere nō pōt. Ad hoc rñdet papa ꝙ nō fuit raptus cū ipſa
Rñſio. cōſenſerit ꝛ poſt m̃rimoniū ꝯtractum ꝛ cōſummatū religionē intra-
re nō potuit viro inuito lȝ rapta fuerit: quare ſi hoc cōſtiterit, dȝ
ei reſtitui. Hec gl. ibi ad literā. Quare ad ꝓpoſitū cum chriſtus
animā in ſponſam accipit conſentientē: nō in actu turpiſſimo car-
Oſee. j. nis: ſed in fide ꝛ in mīa: ſecundū illud Oſee. j. Deſponſaui te mi-
hi in fide ꝛ in miſericordia: ꝛ miſerationibꝰ. ꝛ. ij. Cor. x. Deſpō-
di. n. vos vni viro virginē caſtā exhibere chriſto: ꝗ nō eſt cēſendꝰ
xp̄s ſpōſus raptor aīe. Scd̄o ēt ad hoc dicit̃: ꝙ lȝ de cōi iure dos
det ſpōſo a ſpōſa: vel ab aliquo eius noīe: q̄n̄q; tñ cōtingit ecōuer-
ſo: ꝛ hoc ꝓmaxime qn̄ grādis eſt amor pr̄is ſpōſi: vł ſpōſi ad ſpō-
ſam ꝛ ſpōſa pauper eſt: vñ ſponſus vel pr̄ ſpōſi eam dotat: dote
quā dicit a ſponſa accepiſſe: ꝛ cōtentat̃ de dote. Et ſic in ꝓpoſito
ex grādi amore dei patris ꝛ filij eiꝰ Iheſu chriſti ad aīam ſpon-
ſam fidelem dat̃ dos a patre ꝛ filio chriſto ꝛ cōtentat̃ eū ad eoꝝ
honorē ꝛ gloriā cedat: hec ex theologis ꝛ canoniſtis.

Queſti. Quarta queſtiuncula eſt. Quot ſunt dotes animaꝝ
in celo empyreo exiſtentium. Ad quam ſic reſpon-
Rñſio. detur quod animabus beatis in celo aſſignantur
tres dotes. ſ. viſio: comprehenſio ꝛ delectatio. Ra-
tio huius eſt quia dos eſt aliquis ornatus vel diſ-
poſitio inherens anime per quā anima ordinatur

ad operationē in qua cōſiſtit ꝑfecta beatitudo. Ad beatitudineȝ
aūt tria requirunt̃. ſ. intuitiua notitia: intima p̄ſētia ꝛ ſumma cōpla-
centia. Primo ad operationē in qua ꝑfecta beatitudo cōſiſtit: requiri-
tur intuitiua vł clara noticia: ꝛ hec eſt viſio prima dos aīe. Ubi no-
ta ꝙ viſio dei dupliciter pōt accipi. Uno mō ꝓ ipſo actu viſionis
ꝛ ſic viſio nō eſt dos: ſȝ eſt ipſa beatitudo: de qua viſiōe dicit̃ Io.
xvij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te ſolū verū deū ꝛ quē miſi- Io. xvij.
ſti iheſum xp̄m. Et Lu. x. dicit̃. Beati oculi q̄ vidēt q̄ vos videtis. Luc. x.
ꝙ nō intelligit̃ de oculis exterioribꝰ: alioquin beati fuiſſent oculi
ſcribarū ꝛ phariſeoꝝ q̄ xp̄m corporaliter videbāt ſȝ intelligit̃ de
oculis interioribꝰ mētis deitatē intelligibilē intuentibꝰ: de quibꝰ
dicebat aplūs Ephe. primo. Det vobis ſpūm ſapiētie ꝛ reuela- Apoſto.
tionis in agnitionē eiꝰ illuminatos oculos cordis veſtri. Et Au- ad eph.
guſti. dicit. Qȝ viſio eſt tota ſubſtātia beatitudinis. Alio mō dei primo.
viſio pōt accipi ꝓ ipſo habitu quo talis operatio. ſ. viſio dei elici- Auguſ.
tur. i. ꝓ ipſa claritate qua aīa ad deū videndū diuinitus illuſtra-
tur: ꝛ ſic viſio eſt dos ꝛ principiū beatitudinis: vt dicit Tho. iiij.
ſñiaꝝ. d. xlix. arti. ij. vñ Richar. in. iiij. dicit ꝙ dos viſiōis eſt q̄dā Tho.
habitus luminoſus in intellectu quo eleuat̃ ad clare deū viden- Richar-
dū ꝛ hec dos eſt in potētia intellectiua aīe ꝛ ſuccedit ꝯtuti theo- dus.
logie fidei q̄ euacuabit̃ cū venerit ꝙ ꝑfectū eſt. primo Cor. xiij. Se-
cūdo ad beatitudinē vel ad operationē in qua perfecta beatitu-
do conſiſtit requirit̃ vltima p̄ſētia ſiue cōprehēſio. ſcd̄a dos aīe
que nihil aliud eſt q̄ in p̄ſētia deū habere ꝛ in ſeipſo ipſum tene-
re. ꝛ hec cōprehenſio ſequit̃ ex viſiōe: naȝ cū in patria deus viſus
nō videat̃ per ſimilitudinē ſed ꝑ eſſentiā efficit̃ intra videntē: ꝛ ſic
videns tantū cognoſcit q̄tum ꝓ ſm cognoſcere pōt illū q; ſm mē-
ſuram vidētis cōprehendit ꝛ hec cōprehēſio ſuccedit ꝛ rñdet ſpei
que ibi euacuabit̃. Nā ſicut ceſſat motus habita forma: ita ceſſat
ſpes habito qd̄ ſperabat̃. Cū igit̃ in patria erit cōprehēſio: ꝛ tētio et
ſecura poſſeſſio dei non quidē per gratiā ſicut hic: ſed ꝑ gloriam:
qua nec per peccatū poterit amitti amplius. ergo ibi ceſſabit om-
nis ſpes ꝛ hoc modo hec comprehenſio pertinet: vt quidam di-
cunt ad memoriam: quam dotem tentionis. ſic Richardus diffi- Dotis
nit. Dos comprehenſionis eſt habitus perfectus quo volūtas eſt cōprehē-
perfecte ſecura de perpetuatione tentionis dei. Tertio ad beati- ſiōis dif-
tudinem vel ad operationē in qua perfecta beatitudo conſiſtit: finitio.
requiritur ſumma complacentia ſiue delectatio quam nominat
fruitio ex parte complementi. ꝛ eſt tertia dos. poſtquam eniȝ res
comprehenditur ꝛ poſſidetur: ſequitur quidem ad eam amor: ꝛ et
delectatio. Nam ad vnionem ſeu viſionem maxime conuenien-
tis ſequitur delectatio ſumma de re viſa ꝛ poſſeſſa. Cum igitur
in patria deum maxime intellectui noſtro conuenientem vide-
bimus ꝛ comprehendemus: ſequitur quod ibi conſequenter erit
ſumma delectatio in qua perficietur noſtra felicitas. Et hanc
dotem ſic diffinit Richardus in. iiij. Dos fruitionis ſiue delecta-
tionis eſt perfectus charitatis habitus. quo anima fruitur deo

complectiue.⁊ in eo delectat̃.⁊ hec dos ſuccedit charitati.⁊ eſt in voluntate cõplectiue. De his tribus dotib⁹ dixit. Auguſti. in Encheridiõ.⁊ ponit̃ in ſecundo ſñiarum. di.j. Fecit deus rationalem creaturã vt ſũmum bonũ intelligeret: intelligẽdo amaret: amando poſſideret: ⁊ poſſidẽdo frueretur. Ex Thoma elicitiue in primo ⁊ quarto ſententiarum vbi ſupra Sed forte argues ꝙ dotes ſunt quinq̃: q: Boetius tertio de cõſolatione ponit quinq̃ ad beatitudinem pertinẽtia: que ſunt ſufficiẽtia: quã promittunt diuicie. Jocunditas: quã promittit voluptas. Celebritas: quam ꝓmittit fama. Securitas: quã promittit potẽtia. Reuerentia: quam ꝓmittit dignitas. Reſpõdetur ⁊ dicit̃. ꝙ iſta quinq̃ nõ debẽt dici dotes: ſʒ quedã beatitudis cõditiones qḋ patet q: in vera betitudine ſunt omnia que in hoibus in tẽporali felicitate querunt̃: que vel pertinent ad immunitatẽ a malo ſicut ſecuritas: vel ad cõſecutionem boni ⁊ conueniẽtia: ſicut iocunditas: ⁊ ꝑfecti ſicut ſufficientia: vel ad manifeſtationẽ boni ſicut celebritas inquãtum bonũ vni⁹ eſt in notitia multorũ ⁊ reuerẽtia inquãtũ illi⁹ notitie vel bon. ſignũ aliquod exhibetur. Reuerẽtia enim cõſiſtit in exhibitione honoris: qui eſt teſtimoniũ virtutis. Et ſic patet ꝙ nõ ſunt niſi tres dotes. ſ. viſio cõprehenſio ⁊ delectatio ſiue fruitio. Et reſpõdent vt quidã dicũt trib⁹ virtutibus theologicis. ſ. fidei: ſpei: ⁊ charitati. Nam fidei reſpõdet viſio. Spei cõprehenſio vel tentio. Charitati dilectio vel fruitio: qualis habet̃ a beatis in patria. hec Tho. iiij. ſcrip. ſententiarum. di. xlix. arti. v.

Obiectio Quinq̃ ad beatitudinem ꝑtinẽtia ex Boetio.

Reſponſio.

Quot ſint dotes.

Queſti.

Quinta queſtiũcula eſt: quot ſunt dotes corporũ in celo empyreo glorificatorũ. Ad quã ſic reſpondetur: ꝙ preter tres dotes anime dictas: ponũtur etiã in corpore glorioſo quatuor dotes. ſ. impaſſibilitas: ſubtilitas agilitas ⁊ claritas. Et ratio hui⁹ eſt: q: ſicut dotes aie ſunt quidã ornatus: ⁊ quedã diſpoſitiones aie quib⁹ anima ornatur ⁊ diſponit̃ vt perfecte cõiungat̃ deo. Ita dotes corꝑales ſunt quidã ornatus ⁊ quedã diſpoſitiones quib⁹ corpus glorioſum perfecte aie ſubijcitur. Et he quatuor dotes q̃tuor virtutib⁹ cardinalibus adaptãtur: eo ꝙ cardinaliũ virtutũ materia: ſunt bona corporalia. vt. ſ. prudẽtie rñdeat claritas ꝓpter cognitionẽ. Juſtitie q̃ eſt ꝑpetua ⁊ imortalis reſpõdeat impaſſibilitas. Fortitudini ex qua cõtingit vt nihil corpi poſſit reſiſtere. reſpõdeat agilitas: temperantie qua corpus attenuatur. reſpondeat ſubtilitas. Tho. in iiij. di. xlix. Numerũ autẽ harũ quatuor dotũ corporũ doctores ſumũt a diuerſis. Nã. ſ. Tho. Sumit numerũ illarũ ab his q̃ aia rationalis pro preſenti ſtatu cõmuniter cõfert corpori corruptibili. Uidemus enim dicit ipſe ſup primã epiſtolam ad Cor. xv. capi. Quod ex aia corpi corruptibili quatuor ꝑueniunt: ⁊ tanto perfectiori modo quãto aia fuerit virtuoſior. Nã primo corpori dat eſſe corꝑale: ipſa eñ eſt actus corporis. ij. de aia. Sed tũc cum erit virtuoſiſſima: immo in ſummo perfectionis virtutis dabit eſſe nõ corporale: ſed ſpiritale. et hec eſt dos que dicitur ſubtilitas. Secundo hic

Reſponſio.

Jn corpore glorioſo ponũtur ꝑter tres dotes diccas alie etiã quatuor dotes.

Tho.

Tho.

do hic anima dat corpori incorruptionem: vnde videmus holes ꝙ quanto ſunt fortioris nature: minus a calore ⁊ frigore patiũtur. cũ ergo tunc aia erit ꝑfectiſſima: cõſeruabit tũc corp⁹ oĩno impaſſibile. ⁊ hec dos eſt impaſſibilitas. Tertio hic anima dat corpori pulchritudinẽ ⁊ claritatẽ. Jnfirmi eñ ⁊ mortui ꝓpter debilitatẽ operationis anime in corpus efficiũtur diſcolorati. ſed quãdo erit i ſumma ꝑfectiõe faciet corp⁹ clariſſimũ ⁊ fulgẽtiſſimũ. Et hec dos ẽ claritas. Quarto aia hic dat corpori motũ: ⁊ tãto facili⁹ quanto virt⁹ aie fuerit fortior ſupra corp⁹. ⁊ ideo quãdo erit in vltima ſui perfectiõe dabit corpori agilitatẽ: ⁊ hec dos ẽ agilitas. hec Tho vbi ſupra. Dñs aũt Bonauentura in. iiij. di. xlix. aliunde recipit rationes quatuor dotiũ corporis. ſ. ex quatuor elemẽtis: ex quib⁹ corp⁹ noſtrũ cõpoſitum eſt. Nam q: elementa ſunt imꝑfecta: corpus noſtrũ quadruplicẽ habet ab eis defectibilitatẽ. Habet enim primo corpus noſtrũ ab aqua: que eſt elementum humidũ ⁊ paſſibile corruptionem ⁊ paſſibilitatem. ⁊ huic Reſpondet dos que eſt impaſſibilitas. Secundo corpus noſtrũ habet a terra obſcuritatẽ: quia terra eſt elementũ opacũ: ⁊ huic reſpondet claritas. Tertio corp⁹ noſtrũ habet ab igne acribilitate. Nã calor continue conſumit: et ideo cõtinue indiget homo alimonia ciborũ: q̃b⁹ fit corpus ſpiſſum ⁊ groſſum. contra que erit dos penetrabilitatis ſiue ſubtilitatis. Quarto corp⁹ noſtrum habet ab aere infirmitatem. aer eñ faciliime immutatur et cedit cuilibet impellenti: ſed tunc facilius mouebitur corpus ꝑ dotem agilitatis. Prima igitur dos corporis glorioſi eſt immortalitas ſiue impaſſibilitas vigoroſa qua corp⁹ ex virtute anime ab omni leſione ſeruabitur immune. Ratio huius dotis ẽ iſta: quia ſicut anima erit perfecte ſubiecta deo: ita corp⁹ humanum: ⁊ quicquid in eo eſt: erit aie rationali perfecte ſubiectum. ⁊ ideo in corpore glorioſo nõ poterit eẽ aliqua immutatio cõtra diſpoſitionem illam qua perficitur ab anima. Unde in corporib⁹ ſanctorũ poſt reſurrectionem nulla actio vel paſſio poterit prouenire a qualitatib⁹ elemẽtalib⁹ que ſit cõtra diſpoſitionẽ aie: que intendit corp⁹ ꝑpetuo cõſeruare. corpora eñ noſtra nũc ꝓpter inequalitatẽ: cõtrarietatẽ: et litẽ ⁊ pugnã quatuor elemẽtorũ: ex quib⁹ cõponũtur tandẽ corrumpũtur ⁊ incinerãtur: in die autẽ iudicij in beatis omnis cõtrarietas: et lis ⁊ pugna et inequalitas reducetur ad omnimodã pacẽ: cõcordiã ⁊ equalitatẽ. Unde Apo. vij. ⁊ xxj. dicitur. Jn die illo mors nõ erit vltra neq̃ luct⁹ neq̃ clamor neq̃ vll⁹ dolor: quoniã priora abierũt. Et paul⁹. j. Cor. xv. Oportet eñ corruptibile hoc induere incorruptionẽ: et mortale hoc induere immortalitatẽ. Cũ aũt mortale hoc iduerit imortalitatẽ: tũc fiet ſermo q̃ ſcript⁹ eſt. Abſorpta eſt mors in victoria. Et Auguſti. ad Dioſcorũ. Tã potẽti virtute de⁹ fecit animã: vt eius bea-

Tho.

Bonauẽtura.

Prima dos corporis glorioſi.

Ap. vij. et. xxj.

Paul. j. cor. xv.

Auguſti.

Universidad de … Biblioteca

Secū- titudo redūdaret ī corpꝰ: ⁊ plenitudo ſanctitatꝭ ⁊ vigor: ī corrū
da dos ptiōis. Scđa dos corpis glĩoſi ponit̃ eē ſubtilitas ꝟtuoſa. nā
corpis quāto corpa ſūt nobiliora: tāto ſūt ſubtiliora: ſꝫ corpꝰ glĩo
glorio- ſa īter oīa corpa ſūt nobiliſſima: ḡ ſubtiliſſima. Dicit̃ aūt qđ
ſi. ſubtile a ꝟtute penetrādi. q. ḋ ḡnatiōe. Un̄ dicit̃ itellectꝰ ſub
tilis: q: pringit penetrādo vſq; ad itrinſeca pꝛīcipia: ⁊ natura
les ꝓprietates rei latētis. Et dicit̃ qs habere ſubtilē viſuꝫ:
quia ad aliquid lōge nimiū pōt pertingere viſu. Et corpꝰ ſi-
ne gladiꝰ ſubtilis: quia pōt penetrare et pertingere vſq; ad
itima rei. In die aūt iudicij copora glorioſa ex virtute beati-
tudinis anime redūdātis in corpora erūt tāte actiue virtu-
tis q poterūt penetrare quecūq; corpora ſuperiora ⁊ inferio
ra: multo efficaciꝰ quā aqua vl' vinū vel ignis: vl' aer: vel vē-
tus. Aqua eñ penetratiua eſt: quia ſimplex: ſed vinū multo
magis. Propter qđ aqua bibita cū modico vino magis refri-
gerat ſanū q̄ ſi biberetur ſola: quia vinū facit eā ad loca cor
Ricar. poris efficaciꝰ penetrare ad q̄ aqua p ſe penetrare nō poſſet:
vt dicit Ricardꝰ ī quarto diſtinctiōe quadrageſima nona. Cor
pora ergo ſanctoꝝ poſt iudiciū p dotē ſubtilitatꝭ penetrabūt
celos ſine coꝝ leſione aut fractiōe: ſicut nūc lux vitrū ⁊ corpo
Pſalm. ra inferiora cedēt eis: pertranſibūt mōtes ⁊ ſaxa ſine reſiſtē-
Grego. tia ⁊ leſione: vnde oſtia: muri: clauſure: immo ⁊ capſe ferrate
cedēt eis. Pſal. ī noīe tuo trāſgrediar murū. Et Grego. ī. iiij.
li. moraliū dicit. In illa reſurrectiōis gloria erit corpꝰ noſtrū
Tertia ſubtile perfectū ſpiritualis potētie: ſed palpabile p virtutē
dos cor- nature. Tertia dos corporis glorioſi erit agilitas vigoroſa.
poris Nō eñ corpora glorioſa erūt grauia: quia ī motu corporum
glorioſi glorioſorū nō erit aliqs labor: ſed erūt agilia: eo q aīa tūc per
fecte dn̄abitur corpori: ⁊ ideo corpꝰ p dotē agilitatis ſubijcie
tur aīe quātū ad imperiū q̄ ad motū: vt ſine labore aliquo q̄
vult moueatur. ſubito ergo homo cū corpore mutabitur de
loco ad locū immo quaſi in momēto quocūq; voluerit diſcur
Yſa. iiij. ret. Magna ē agilitas aquarū currentiū. Maior eſt auiū vo-
lantiū. Maior ſagittarū. Maior ſolis. Maior imaginatiōis q̄
Math- ſubito vadit q̄ vult. Sed ſupra oēs maior erit agilitas corpo
xiij. rū glorioſorū. Unde yſaie quarto dicitur. Currēt ⁊ nō labora-
būt: volabūt et nō deficiēt. ⁊ Sapiētie tertio ⁊ Mat. xiij. Ful
Obiect. gebūt iuſti ⁊ tāq̄ ſcintille ī arūdineto diſcurrēt. Qđ ſi arguit̃:
⁊ id qđ q: ſcribit̃ prime ad theſſa. iiij. Qđ corpora glĩoſa dicūt̃ ferri
dicitur ab angelis ⁊ nubibꝰ: ergo nō erūt agilia ſed grauia. Rn̄det̃
ī tertia q corpora glorioſa nō dicūtur ferri ab angelis q: grauia: ⁊ p
dote. pter defectū agilitatꝭ: q: tūc coꝝ morꝰ eēt cū labore ⁊ pena: ⁊
Rn̄ſio. corpora coꝝ ſic nō eēnt ſubiecta aīabꝰ pfectꝭ ⁊ beatꝭ vt dictū
eſt. Sed dicūtur corpora glĩoſa ferri a pdictis ad reuerētiā
Quarta deſignādā: q̄ corporibꝰ glĩoſis ⁊ ab angelis ⁊ ab oībꝰ creatu
dos cor ris deferet̃. quarta dos corpis glorificati erit claritas glĩoſa:
poris glo de q̄ dicit̃ Math. xiij. Iuſti fulgebūt ſicut ſol ī regno patris
rificati. coꝝ. qđ q̄dē iuxta doctorū ſentētiā intelligēdū eſt: nō de clari

tate ſolis ſcđm q nūc lucet: ſed ſcđm q poſt diē iudiciū luci- Math.
dꝰ erit. Sed teſte yſa. xxx. c. In die illa erit lux lune ſicut lux xiij.
ſolis: et lux ſolis erit ſeptēplicit̃ ſicut lux ſeptē dierū. Seqtur Yſa. xxx.
q minimꝰ īter ſanctos ad minꝰ lucebit ſepties q nūc luceat
ſol. Et ſi hoc verū ē: q̄ ī duplo erit beatior: erit quatuor decies
tātū lucidꝰ: et ſic multiplicādo de gradibꝰ beatitudinis bea
torū vſq; ad virginē ⁊ chriſtū: q̄ gratia aīe eiꝰ ⁊ corporꝭ cū plꝰ
paſſiōis habuerit q̄ ceteri oēs ſimul: quātū ḡ erit lumino-
ſum corpꝰ eiꝰ ſanctiſſimū. Propē claritatē ḡ ⁊ planetarū ⁊ cor
porū glorificatorū (quorū vnū loco ſolis ad nūc illuminādū
mūdū poſſet ponere deꝰ) dicit ſāctꝰ Tho. ī. iiij. vbi ſupra. Qđ Tho.
ī die iudicij nox nullibi erit niſi ī cētro terre. De hac claritate Job.
dicit Job. xxviij. Nō adequabit̃ ei aurū vl' vitrū. Et Paulꝰ ad xxviij.
Epheſe. iiij. Reformabit corpꝰ hūilitatꝭ nr̄e cōfiguratū corpori Paulꝰ
claritatꝭ ſue. Hic tñ notādū ē q chriſtꝰ nō habuit dotē clarita ad ep-
tis: ſicut nec etiā alias dotes. Nā neq; angeli neq; chriſtꝰ ha- he. iiij.
buerūt dotes. Nō q̄dē āgeli cū ipſi nō habeāt rōnē ſpōſe q̄
ꝯformitatē nāe cū ſpōſo hēre dꝫ. Nec etiā xp̄s habuit dotes.
q: dos aſſignat̃ ſpōſe ⁊ nō ſpōſo. xp̄s aūt ē ſpōſus ⁊ nō ſpōſa. Xp̄s an
Iohā. iij. ḡ. Un̄ nō ē dicendū ſicut dicit Ugo de ſcto victore: q xp̄s habue-
aſſūpſit ꝗtuor dotes. Claritatꝭ ī trāſfiguratiōe. Agilitatꝭ am rit do-
bulādo ſup mare. Subtilitatꝭ egrediēdo de clauſo vtero ꝟgi tē.
nis. ⁊ ipaſſibilitatis ī cena qñ dedit corpꝰ ſuū ad cōedēdū ſi Ugo de
ne h q diuideret̃: q: dotes noīnāt̃ ⁊ ſūt q̄dā nālia. ſed claritas ſctō vi-
xp̄i ī trāſfiguratiōe fuit miraculoſa: ſicut ⁊ qđ ābulauerit ſup ctore.
vndas marꝭ. q ſine viro ꝯciperet̃. q clauſo ꝟgīs vtero exiue-
rit: ⁊ alia hmōi vt dicit Tho. iiij. ſnīaꝝ di. xlix. arti. iiij. Sꝫ forte
q̄res vtrū claritas corpis glĩoſi poterit naturalit̃ videri ab
oculo n̄ glĩoſo? Rn̄det̃ q ſic: nā claritas corpis xp̄i cui aſſimi Tho.
labit̃ viſa fuit ab oculis diſcipuloꝝ nō glĩoſis. Et impij vide
būt claritatē iuſtoꝝ ex q̄ torq̄bunt̃: ḡ ⁊ claritas corpoꝝ beato Qſtio.
rū poterit videri ab oculis nō glĩoſis: ⁊ ꝯſequēter videbit̃ glo Rn̄ſio.
ria animaꝝ itra corpora glĩficata poſitarū ſicut ī vitro cogno
ſcit̃ color corpis qđ ī vaſe vitreo ꝯtinet̃. ꝓpterea Gregoriꝰ di-
cit. Ibi q̄ppe vniuſcuiuſq; mētē ab alteriꝰ oculis mēbroꝝ cor
pulētia nō abſcōdet: ſꝫ patebit animꝰ corpalibꝰ oculis: ⁊ ipa Grego-
ēt corpis hermonia. Sicq; vniuſcuiuſq; tūc mēs erit ꝯſpica- rius.
bilis alteri: ſicut nūc eē nō pōt ꝯſpicabilis ſibi. ⁊c. Si aūt q̄ra
tur vtrū neceſſario illa claritas videat̃. Dr̄ q nō: nā ī corpe Queſt.
glĩoſo ē ſūma obediētia ꝯ ad aīaꝫ: ḡ ī volūtate ⁊ ptāte aīe erit q Rn̄ſio
corpꝰ ſuū videat̃ vl' nō ſicut corniculꝰ oſndit ſuā claritatē qñ
vult aut nō ſibi placet: ⁊ xp̄s diſparuit qñ voluit ab oculis di
ſcipuloꝝ ī Emaus: ⁊ qñ voluit: viderūt eū ⁊ cognouerūt. pro-
pterea dicit Aug. xi. x. ḋ ciuit. dei. c. xxvij. Imperabit deꝰ hoi. Auguſt
animus corpori. ⁊c. Iſtas quatuor dotes paulꝰ. ī. Cori. xv. po Paulꝰ
ſuit dicens. Stella differt a ſtela in claritate: ſic et reſur-
rectio mortuorum. Seminatur ſcilicet corpus corruptibile: et
ſepelitur in corruptione in terra: reſurget in corruptione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſ.immortale.Ecce imortalitas ſiue impaſſibilitas.Et dr̄ ſemi
nat.ſ.mortu⁹ dū ſepelit.Nā apoſtol⁹ vocat ſepelire: ſemina-
re.Sicut eīn grane ſeminat vt faciat fructū:ita ſeminat cor-
pus ⁊ ſepelit:vt reſurgat glorioſum cū fructib⁹. Sequit ter-
tius.Seminat corp⁹ animale ⁊ groſſuz materiale: ſurget cor-
pus ſpūale.i.quo ad oē aie imperiū quo ad motū vel q: ha-
bebit cōditiōes ſpūs ad penetrādū vbiq; ſine fractura.ecce
dos ſubtilitatis.Seminat in īfirmitate ideſt ſepelit corp⁹ in
firmū ab aia de difficili mobile:q: corp⁹ qḋ corrūpit: aggra
Sapie. nat aīam.Sapie.ix.Surget in virtute.i.mobilitate.ſ.ſm vo
lūtatē aie:⁊ p̄ dotē agilitatis.Seminat.i.ſepelitur corp⁹ ſm
Ambr. Ambro.in ignobilitate obſcuritatis et deformitatis:ſurget
in gloria.i.cum claritate ⁊ formoſitate per dotem claritatis.
Augu. De iſtis q̄tuor dotib⁹ dicebat Auguſtin⁹.xxij.de ciuita.ca.xx.
Aberit,a corporib⁹ noſtris omnis tarditas:oīs deformitas:
omniſq; infirmitas:omnis corruptio.Tūc verificabit illud
prouer. puer.vltimo.Oēs domeſtici ei⁹ veſtiti ſunt duplicibus ſcili
vltimo. cet dotib⁹ anime ⁊ corporis.Tūc v̄ificabit illud Apo.vi.Da
apo.vi. te ſunt illis ſinguls ſtole albe:⁊ dictum eſt vt quieſcerēt ad-
huc modicū tp̄s.donec impleret numer⁹ cōfratrum ſuorum.
pſal.lxi. Et tūc dicet anima illud pſa.lxi.Induit me dn̄s veſtimentis
ſalutis ⁊ quaſi ſponſam ornatā me ornauit monilibus ſuis.
Queſti. SExta q̄ſtiūcula eſt.Si dotes aiarū et corporū
in celo empyreo ſint idem cum beatitudine
Rn̄ſio. ipſaꝝ.Ad quā reſpondetur negatiue dicēdo:
Dos in q̄ dos differt a beatitudine in quinq;.ſ. in
q̄nq; dif ſubiecto:in nūero:in mō:i vocabulo:⁊ in ter-
fert a mino.Primo differt in ſubiecto q: beatitudo
beatitu ideſt homini ſcōm illud qḋ eſt potiſſimuz in
dine. eo.ſ.ſecūdum intellectum.vt dicit philoſophus.ij.Ethi.Sz
Primo. dos eſt etiam in corpore.Secundo dos differt a beatitudine
Scḋo. in numero:quia beatitudo eſt vna tantum:dotes vero ſunt
Tertio. plures vt patuit ſupra.Tertio differt in habēdi modo:quia
dos datur ſine meritis ſed beatitudo nō datur:ſed redditur.
quarto. Quarto differt in ſignificato:q: dos eſt quidā ornatus corpo
ris ⁊ anime.i.quidā decor beati in eterna beatitudine iugi
ter perſeuerans.vt dictū eſt.Sed beatitudo ꝓprie loquēdo
Quito. nō eſt ornatus aie:ſed aliquid qḋ ex ornatu prouenit.Quin
to differt in termino.i.in fine vltimo.quia dos ordinatur ad
delectabilē vnionem:qḋ patet q: dos eſt illud per qḋ ſpōſa
delectabiliter iungit ſpōſo.Sed beatitudo nō ordinatur ad
cōiunctionē ſed ipſa cōiūctio aie cū xp̄o que eſt per operatio
nē.i.per ipſam dei clarā viſionē.Unde dotes non ſunt ipſa
beatitudo:ſed ſunt quedā diſpoſitiones vel qualitates vel
ornat⁹ ex q̄bus bti ad beatitudinē ordinant:ita q̄ dotes ſūt
dona diſponētia ad ꝯiūctionē cū xp̄o p̄ cooperationē.i.p̄ im
Tho. mediatā viſionē Tho.in.iiij.ſniarū.di.xlix.arti.ij.eleatiue.

SEptima q̄ſtiūcula eſt.Si vltra dotes p̄dictas Qō.
q̄cq̄ aliud neceſſario req̄rat ad verā ⁊ p̄fectā i Rn̄ſio.
celo empyreo btitudinē.Ad quā rn̄det affirma
tiue q̄ ſic.Nā vltra dotes req̄runt tria.ſ.diui-
ne gr̄e iſinuētia:luminis glie refulgētia:diuine
eēntie clara euidētia.Pmo req̄rit iſinuētia diuie
gr̄e.pbat rōne:auctoritate:⁊ ſimilitudine.Nā null⁹ intelle-
ct⁹ creat⁹ angelic⁹ vel hūan⁹ ſua naturali v̄tute pōt ptinge-
re vbi ꝯſiſtit p̄fecta btitudo.habitat eīn de⁹ luce inacceſſibi-
lē.⁊ nos cū creati ſum⁹ ad icreatū ⁊ diuinū nō attingim⁹ na
turalr:ſz ad creatū ⁊ finituz:ergo indigem⁹ diuina gr̄a.pro
pter hoc.Paul⁹.Ro.vi.dicit.Gratia dei vita eterna.i.vita q̄ Paul⁹.
eſt viſio dei ⁊ ieſu xp̄i.quē miſit pater i mūdū:eſt ex gr̄a dei.
Et p̄ime ad thi.vi.De⁹ lucē habitat inacceſſibilē quē null⁹
hoim vidit.Ubi gl.dicit q̄ null⁹ hoim ad ea ex ſe accedit:ſz
cui dat ex dono dei:donū aūt dei eſt gr̄a ei⁹.Et Ambro.ſup Ambr.
Lucā cū Aug.in lib.vidēdo deū dicūt.Nō eſt in ptāte nr̄a Auguſ.
videre deū.ſz in ptāte illius apparere.Et ſubdit.Si nō in ptā
te nr̄a vidēdi deū eſt:tn̄ in ptāte nr̄a grām ꝓmerēdi vt vide
re poſſim⁹.Et pbat etiā ſimilitudine.Nā ſicut aq̄ q̄ iferior
eſt igne nō pōt eſſe calida niſi p̄ ignē ſupiorē:ita intellect⁹
creat⁹ naturalr īfra deū ad diuinā eſſentiā ſurſum ferri nō
pōt niſi v̄tute gr̄e ipſi⁹.Et ſicut ferrū graue ſurſum trahi nō
pōt niſi v̄tute ſupioris magnetis:ita itellect⁹ human⁹ gra-
uis ad dei eēntiā:nō niſi p̄ grāz ei⁹ eleuari pōt.Scḋo req̄rit
refulgētia luminis glie:nō q̄dē ex p̄te diuine eēntie q̄ de ſe
abſq; medio maxime eſt intelligibilis:ſz ex p̄te intellect⁹ no
ſtri:vt.ſ.habilitet.fortificet et eleuet.Pmo q̄dē vt habilitet:
q: ſicut lux nō recipit in corpe niſi corp⁹ diſponat p̄ diapha
nū.i.p̄ trāſparētiā diſponētē corp⁹ ad ſuſceptionē luminis:
ita intellect⁹ noſter nō ſuſcipit iſtū actū.ſ.videre diuinā eēn
tiā niſi diſponat p̄ lumē glie.Itē vt fortificet:nā ita eſt debi
lis intellect⁹ noſter creat⁹ ⁊ naturalis reſpectu diuine eēn-
tie:ſicut ocul⁹ veſpertiliōis ad lumē ſolis.ij.meth.ideo pſal.
dicit.Amict⁹ lumine ſicut veſtimēto.Itē vt eleuet:nā cū di-
uina eēntia diſtet in infinitū a quolibet intellectu creato:in
tellect⁹ creat⁹ ei nō ꝯiūgeret:niſi ad viſionē ei⁹ eleuaret per
lumē glie quā v̄tutē eleuādi lumē glie nō hz ex v̄tute ꝓpria
cū ſit etiā q̄d creatū:ſz ex v̄tute quā ad hoc ſortitur a deo.de
q̄ lumine dr̄ in pſal.In lumine tuo videbim⁹ lumē.Tertio
req̄rit ad p̄fectā beatitudinē diuie eēntie clara euidētia:nā
nūc de⁹ cognoſcit a nobis p̄ creaturas:⁊ p̄ imagine ipſaꝝ et Dama-
veſtigia.vn̄ dicit.Damaſce.Nō dimiſit nos de⁹ i oīmoda ſui ſce.
ignorātia:ſz oīb⁹ cognitio exiſtēdi deū ab ipo iſerta eſt.Sz
opz q̄ i patria altiori mō cognoſcat.ſ.p̄ gliā.⁊ hoc mō clare
videbit eēntia dei.nec poſſet eē alr.Pmo q: deſideriū ſctōꝝ
aliter eēt fruſtratū:qḋ eē nō pōt.Deſideriū aūt eoꝝ eſt illud

Universidad de Deusto Biblioteca

Moyſi. Exo. xxxiij. Oſtēde mihi gloriā tuam ⁊ illud philippi
Johān. xiiij. Jo. xiiij. Oſtēde nobis patrē ⁊ ſufficit nobis. Itē ꝑmiū in hoc
ↄſiſtit q̄ deꝰ videat̄ ꝑfecte ⁊ cognoſcat̄ ſʒ hoc nō pōt eē niſi ꝑ
Tho. eēntiam videat̄: ergo. Hec ex Tho. iij. ↄtra gētiles. ⁊ Alexan-
Alexā der de a les. dro de Ales. iij. p̄te ſumme.

Quest. Rñſio aliq̄ꝝ. Ceterum queſtiūcula eſt. Si quinq̄ ſenſus exteriores
in glorificatis corpib' in celo empyreo beatifica-
bunt̄. Ad quā vr̄ q̄buſdā rñdendū negatiue: ⁊ p̄mo
ſic. Nā ſi quiq̄ ſenſus deberēt beatificari. hoc eſſet
ꝑ actuationē cuiuſlibet reſpectu obiecti ipſiꝰ ↄue
niētiſſimi: ſicut potētia itellectiua btificat̄ in clara viſiōe ob
iecti nobiliſſimi: qd̄ ē diuina eēntia: ⁊ de volūtate q̄ beatifi-
cat̄ i dilectiōe ſummi boni. Si ergo potētie ſēſitiue erūt fina
lr̄ btē. erit q̄libʒ eaꝝ ꝑfecte actuata reſpectu obie
cti nobiliſſimi ⁊ cōuētiſſimi: cuiꝰ ē capax. Sʒ n̄ videt̄ q̄ erūt vl
eſſe poterūt illa obiecta i q̄bꝰ beatificent̄ ꝑcipue tres ſenſus
iferiores. ſ. olfactꝰ: guſtꝰ ⁊ tactꝰ: cū res ſenſuales i q̄bꝰ illi ſen
ſus delectāt̄ nō erūt i regno celeſti: q: ibi nō erit rēperies īter
frigꝰ ⁊ eſtuʒ. nō erit ſitis neq̄ eſuries: nō fragrātie aromatū:
Math. xxij. nō applicatio reꝝ ſapidaꝝ: ſʒ erūt oēs ſicut angeli dei: nō mā
ducātes: nō bibētes nec generationi vacātes: dicēte ſaluato
re. Mat. xxij. Saduceis carnalr̄ d̄ ſtatu future btitudis ſentiē
tibꝰ. Erratis inq̄t neſciētes ſcripturas neq̄ v̄tutē dei. In re-
ſurrectiōe em̄ neq̄ nubēt neq̄ nubent̄: ſʒ erūt ſicut āgeli dei
in celo: ergo nō poterūt btificari q̄nq̄ ſēſus hōiʒ glificatoꝝ.
Augu. Sʒ ↄ̄ iſtuḋ ē Augu. li. d̄ ꝑfectiōe iuſticie hois: vbi dicit: q̄ i ple
nitudine charitas patrie implebit̄ ꝑceptū illd̄ Diliges dn̄m
deū tuū ex toto corde: ex tota anima: ex omnibꝰ viribꝰ: qd̄ eē
nō poſſet: niſi opatio ⁊ viſus oīm humanaꝝ viriū ⁊ potētiaꝝ
Tho. Rñſio. in patria i obiectis ſuis detarent̄: vt declarat. Tho. in. iiij. di.
xliiij. arti. vj. Ad hanc dubitationē rñdeo: dōm eſt q̄ duplr̄ lo
qui poſſumꝰ de beatificatiōe ſenſuū exterioꝝ hois glificati:
vel aut q̄ntū ad obiecta eoꝝ: aut q̄ntū ad actꝰ. Siloq̄mur q̄ntū
obiecta d̄r q̄ q̄libet potētia hēbit obiectū ſuū. Nā viſus hē-
bit obiectū corpꝰ xp̄i. qd̄ iter oīa corpa. pulcherrimū erit ⁊ gra
tiſſimū ad vidēdū. vn̄ Job. xix. Scio q̄ redēptor ⁊c. vſq̄ in ſi
nu meo. Auditꝰ habebit obiectū xp̄m naturalibꝰ organis vo
Cāt. v. cē formātē. Pſal. Auditui meo dabis gaudiū ⁊ leticiā ⁊ hoc
duplr̄. ſ. cantādo ⁊ loquēdo. De loquēdo d̄r. Cant. v. Anima
mea liq̄facta ē vt dilectꝰ meꝰ locutꝰ ē dicit ſpōſa laudās xp̄m
ſpōſum. De cātādo hr̄ in officio btē Agnes dicētis. Amo xp̄ʒ
in cuius talamū introiui cuiꝰ mater virgo eſt. cuiꝰ pater fe-
minam neſcit. cuiꝰ mihi organa modulatis vocibus cantāt.
Erit etiā ibi cantus aliorꝝ ſctōꝝ: de quo dicitur: ab eccleſia.
In ciuitate dn̄i clare ſonant iugiter organa ſanctorum. Et
in hymno dedicationis dicitur. Ois illa deo ſacra ⁊ dilecta
ciuitas plena modulis in laude et canoro iubilo trinum

deū vnumq̄ cū fauore p̄dicat. Erit etiā ibi cantꝰ angelorum:
ſed nō corpalr̄. Sʒ vt dicit. Chriſo. Cantus eorū eſt diſcurſus Chriſo.
vniꝰ poſt aliū circa attributa ⁊ alias ꝑfectiōes dei q̄ cū intelli
gūt diſcurrēdo ſerant̄ ⁊ iubilāt in cognoſcēdo: ⁊ affirmātes
replicāt ad vnūquodq̄. Sctūs ſctūs: ſctūs. Odoratꝰ habebit
obiectū ſuū. ſ. corpꝰ xp̄i: de q̄ d̄r Cā. j. In odore vnguentorum Can. j.
moꝝ id eſt nō vniꝰ ſimplicis aromatis: ſʒ q̄ſi in mixtura om
niū odoꝝ. Jō adoleſcētule. i. oēs creature electe ⁊c. Tactꝰ ha
bebit obiectū ſuū. ſ. corpꝰ xp̄i ⁊ carnes alioꝝ. ſctōꝝ. Guſtꝰ ha
bebit obiectū ſuū: ſuauitatē corpoꝝ glificatoꝝ. Pſal. Guſtate Pal.
⁊ videte. ⁊c. Si aūt nos loquamur. de actuatiōe ſenſuū. ſ. ſi v̄e
odorabūt v̄e comedūt: vere tāgēt. ⁊c. Dicit̄ q̄ circa hoc quin
tuplex eſt modꝰ dicēdi. Primꝰ eſt: q̄ in glificatis corporibus Primꝰ
ſenſus erūt ſuſpēſi ab oī actu rōne vehemētiſſime conuerſio- modꝰ.
nis intellectus ad obiectū beatificatiuū: quēadmodū accidit
in vehemētibꝰ ⁊ ꝑfundis ↄtēplatiōibꝰ: in q̄bꝰ ↄtingit tali-
ter hoiem capi: vt ois ſenſus ita deſtituꝰ ſit viribꝰ q̄ etiā ob
iectis applicatis nō ſentit. Si ergo. hoc facere pōt cōtēpla-
tio paſſibilis vie. vr̄ a fortiori q̄ ſimilē ſuſpēſionē ſenſuū face
re poſſit beatifica ↄtemplatio q̄ erit in patria. Nec vr̄ q̄re ibi
ſenſus a ſenſibilibus actuari oporteat. vbi intellectꝰ omniū
ſenſibiliū ſpēs ⁊ differētias clare cōſpicit in verbo. Scḋs mo Scḋs
dus dicēdi: eſt q̄ ſenſus. glificati corpis nō erūt deſtituti viri modꝰ.
bus mō ſupiꝰ dicto: immo erūt in eis actꝰ lōge q̄ꝫ hic ꝑfectio
res. Aliq̄ tn̄ ſenſus quoꝝ obiecta nō cōgruūt regiōi celeſti vt
olfactꝰ: guſtꝰ ⁊ tactꝰ: erūt ibi ſine actuatiōe a ꝓpriis ſuis obie
ctis. Et aliq̄ ſenſus quoꝝ obiecta ſtatū hoim talr̄ diſpoſitoꝝ
decēt aut illā religionē decorant: ibi actuabunt̄ ab obiectis
ſuis ↄueniētiſſimis: vt viſus in claritate luminis: ⁊ forte etiā
auditꝰ. Tertiꝰ modꝰ dicēdi eſt: q̄ in regiōe illa celeſti quocū- Tertiꝰ.
q̄ diuina diſpōne ſicut erūt realr̄ obiecta ↄueniētiſſima oim modꝰ.
ſēſuū vt dictū ē. Ita et erūt actuatiōes oīʒ reſpectu obiecti cō
ſonā: ⁊ fragrare odoribꝰ: ⁊ ſonare vocibꝰ ſuauiſſimis p̄t ēē cor
pus xp̄i glioſuʒ obiectalē ifluxū obiectoꝝ q̄nq̄ ſēſuū ſupple
re. ſupplet ibi obiectū viſꝰ iuxta illḋ Apo. xxj. Et ciuitas illa Ap. xxj.
nō eget ſole neq̄ luna vt luceāt ea: nā claritas dei illūmabit
eā ⁊ lucerna eiꝰ ē agnꝰ. Quartꝰ modꝰ dicēdi ē q̄ q̄libʒ ſenſuū Quartꝰ
erit ↄueniētiſſime actuatꝰ nō q̄dē ex finxibꝰ obiectalibꝰ obie modꝰ.
ctoꝝ ꝓpoꝝ: ſʒ diuia eēntia tales ifluxꝰ ſupplebit ſicut fieri
pōt: cū obiectalr̄ ifluere ptineat ad potētiā actiuā. Et ꝓ hoc vr̄
eē q̄ finalr̄ hoibꝰ glificatiꝫ deꝰ erit oīa i oibꝰ. Vn̄ btūs Aug. Augu.
xxij. d̄. ci. dei. c. vlt. dicit. Quid em̄ ē aliḋ qd̄ ꝑ ꝓphetā d̄r. Ero
illoꝝ deꝰ niſi ego ero vn̄ ſatient̄. Ego ero q̄cūq̄ honeſte deſi-
derant̄: ⁊ vita: ⁊ ſalus: ⁊ virtꝰ: ⁊ copia ⁊ gloria: honor: pax: et
omnia bona. Sic em̄ ⁊ illud intelligit̄ quod ait apoſtolꝰ Vt
ſit ipſe oia in omnibus. ipſe enim erit finis oim deſiderium.

Universidad de Deusto Biblioteca

Quint⁹ mod⁹ dicēdi eſt ꝑdicabilis.ſ.ꝙ potētia viſiua videſ
bit nō ꝑ intellectū:vt nūc faciūt ſcti:ſꝫ ꝑ actū vidēdi intromit
Luce. tēdo ⁊ ſuſcipiēdo ab obiecto:vt dicit philoſoph⁹ in de ſenſu
iij. ⁊ ſenſato. Et tūc adimplebit illō Luce tertio Uidebit oīs ca=
Yſa.xxx. ro ſalutare dei.i.chriſtum. Et yſaie.xxxiij. Regem in decore
ſuo videbunt:⁊ oculi eoꝝ cernēt terram de longe. Unde nec
differentia ſituum:nec altitudo corpoꝝ vel montium poterit
Augu. impedire viſionem oculorum ſanctoꝝ. Et Auguſtinus.xxij.
de ciuitate dei dicit Durū eſt dicere ꝙ ſancti talia tunc cor=
Obie= pora habebūt vt nō poſſint oculos claudere ⁊ aperire cū ve=
ctio. lint:ſed habebūt oculi illi corporei officiū ſuū.vteturqꝫ illis
ſpiritus per ſpirituale corpus. Sed videtur ꝙ oculi glorioſi
cū erūt lucidiſſimi actu nō poterunt recipere ſpecies viſibi=
les ab obiectis:⁊ per cōſequēs ibi nō erit act⁹ vidēdi. Exem=
plū patet in ſpeculo quod directe ponit̄ ſub radio ſolis. Spe
culum enī tūc nō recipit ſpeciem corporis oppoſiti. Ad hoc re
Rñſio. ſpondet ſctūs Tho. in quarto.diſtinctiōe quadrageſima q̄r=
Tho. ta ꝙ intentio luminis nō impedit receptiuū ſpeciei in pupil
la dummodo remaneat natura diaphani vt pꝫ in aere q̄ quā
to plus illuminatur:tanto magis videtur niſi ſit defectus ex
parte vidētis. Quod aūt in ſpeculo nō fiat ſpecies in radio
ſolis nō accidit ex lumine:ſꝫ ex hoc ꝙ ſpecies in ſpeculo fit ꝑ
reflexionē: qḋ nō cōtingit in pupilla. Reflexio aūt nō fit niſi
in aere opaco. fortitudo aūt radij remouet opacitatē a ſpecu=
lo:⁊ idō ſpecies nō reſultat. Erit ſecundo ibi act⁹ propri⁹ auriū
ſenſibiliter. Nam aures beatoꝝ corporum nō erūt vt idolo=
rum ſed audiāt voces ⁊ laudes reales domini. yſaie.li. Gau
dium et leticia inuenietur in ea gratiarū actio ⁊ vox laudis.
Yſa.li. Et pſalmiſta. Exultationes dei in faucib⁹ eoꝝ. Ubi dicit Au
Pſal. guſtinus. Quod corda ⁊ lingue non ſufficient laudare deū.
Et Thomas in.iiij.diſtinctio.xliij.dicit ꝙ laus vocalis erit
Tho. in patria.erunt etiam ibi ſpecies cantus non ſolum deciſe
ab obiecto:ſed etiā alioꝝ animaliū ꝑ ſpecies infuſas adeo.
Nō enī erūt philomene ⁊ cetera animalia cātātia vt preſen=
tialiter ſinant voces ⁊ cant⁹ ab ore eoꝝ. Sed hui⁹ cātus erūt
deſuper infuxi. Nec erit falſum iudicium ſanctorum audi=
Cāti.ij. entiū ſicut in freneticis:ſed cognoſcent de ſuper ſic verū eſſe
Tho. hoc modo loquitur Canti.ij. Flores apparuerūt in terra no=
Job. ſtra:vox turturis ⁊c. Audientur etiā ibi riſus.vt dicit Tho.
viij.ſ quolib.x.ſecūdū illō Job.viij.donec impleatur os tuū riſu.
Tho. Erit tertio viſus ⁊ act⁹ propri⁹ ſenſibilis odorat⁹ nariū vt di
cit Tho.in.iiij.diſt.xliij. Cū eccleſia cantet: ꝙ odor ſuauius
Yſaie. erunt corpora ſanctoꝝ.aliter enī eſſent vt idola Et plus hic
xxxiiij. emitterēt odorem oſſa ſanctoꝝ q̄ ibi corporum. Et probatur
Apoca. etiam ratione.nā ſi de cadaueribus damnatorum corporum
xiiij. aſcendet fetor: vt dicitur yſa.xxxiiij. Apoca.xiiij. vt damnati
puniantur in fetore.ſecundum illud Pſal. Ignis ſulphur. et

ſpiritus procellarum pars calicis eorum:ergo de corporibus Obie=
ſanctorum aſcēdet odor. vt ſancti etiam premientur in odo= ctio.
re. Quod ſi arguat̄ ꝙ odor reqrit mixturā calidi frigidi hu= Rñſio.
midi ⁊ ſicci:ꝯtrarioꝝ q̄ vbi ſūt ibi neceſſe ē eſſe corruptionē.
Cum ergo corpora ſctoꝝ ſint incorruptibilia ergo. Ad hoc di
citur ꝙ dos impaſſibilitatis donata ſanctis facit eos incor=
ruptibiles licet habeant veras carnes cōpactas ex humido
et ſicco.calido ⁊ frigido reductis ad proportionem opti=
mam vnde ſunt corpora idonea vt ſint odorifera et ſuauiſſi
ma. Erit quarto actuat⁹ guſtus ſanctoꝝ nō in alimento ſed Tho.
vt dicit Thomas in quarto.diſtincto.xliij.quantū ad ſapo= Job.vi.
rū iudiciū. Unī Job.vi.dicitur.quis guſtare poterit qḋ guſta
tū afferet morte qḋ quidē iudiciū ſaporū erit(vt dicit Tho. Tho.
vbi ſupra) per immutationē lingue ab aliqua humiditate cō Obie=
ſūcta. Quod ſi cōtra arguatur qꝛ ſic ſequeret̄ ꝙ ſaliua eſſet ꝑ ctio Rñ
miū eſſentiale ipſius guſtus. Rñdet̄ dupliciter. Unomodo ſio.
ꝙ guſtus fiet in actu per immutationem ſpiritualē ſine in=
tentionalem ab ſqꝫ ſumptione cibi ⁊ maſticatione fctā a cor
pore xp̄i:⁊ corpibus ſanctoꝝ mediāte ſapore ei⁹ formaliter
inherēte q̄ corpa ſi maniſticata fuiſſent añ glorificationē:no
ta fuiſſent immutare ſuo ſapore ipꝫ guſtū. Secūdo dr̄ ꝙ Tho.
nō dicit ꝙ ſaliua immutabit guſtū ſanctorum aſſertiue:ſꝫ re Pſal.
liq̄t illō in dubio. de cuius guſtus actuatione. dicit Pſal. Gu Tho.
ſtate ⁊ videte q̄m ſuauis ⁊c. Erit q̄nto actuatus ſenſus tact⁹
vt Tho.dr. Inſer digitū tuū ⁊c. Unī dn̄s ieſus dixit Marie
magdalene volēti eū tāgere. Noli me tāgere:nōdū enī aſcēdi
ad prēz meū:quaſi diceret:q̄n ero ibi tāgetis. Et ꝓbat̄ hoc rō
nibus. Primo qꝛ ibi ſenſus tactus nō eſt idoloꝝ. Scḋo qꝛ hic
ſenſus nō erit ceteris ſenſib⁹ actuatis inferior. Tertio qꝛ to=
tū hominē opꝫ beatificari in xp̄o ⁊ felicitari:qḋ nō eſſet ſi de
ficeret a ſua actiōe tactus:ergo oēs quinqꝫ ſenſus beatifica=
buntur. Uiſus dicet. Uideo bona dn̄i in terra viuētiū. Audi
tus. Audiā qḋ loquat̄ i me dn̄s deus. Odorat⁹. In odorē vn
guētoꝝ tuoꝝ currim⁹ ⁊c. Guſt⁹. Guſtate ⁊ videte q̄m ſuauis
eſt dn̄s. Tact⁹. Leua eius ſub capite meo:⁊ dextera illi⁹ am=
plexabit̄ me. Quis aūt iſtoꝝ q̄ncꝫ modoꝝ erit quo veri⁹ vires Augu.
⁊ potētie inferiores beatificabunt̄: mortalibus nō conſtat ꝑ
pterea dicit Auguſt.xx.de ci.dei.ca.vlt. Temere inq̄t diffini
re nō audeo qḋ cogitare nō valeo. Sufficere tn̄ debet mortali
bus hoc ſcire ⁊ credere ꝙ q̄ ocul⁹ nō vidit:nec auris audiuit Queſt.
nec in cor hoīs aſcēdit:ꝑparauit de⁹ his q̄ diligūt eū. Sꝫ for=
te ſapiēter dubitabit q̄ſpiā adhuc circa actū odorat⁹ ⁊ audit⁹.
Nā primo ſenſ⁹ odorat⁹ i actu ſuo eē nō pōt niſi aliq̄ corruptio
ne facta.qꝛ odor nō ſentit̄ ſine aliq̄ fumali euaporatiōe:q̄ i q̄
dā reſolutione ⁊ corruptione ꝯſiſtit poſt reſurrectionem ve
ro nihil corrumpetur:qꝛ tota creatura veſtietur quadam vir
tute incorruptionis: ergo ſenſus odoratus non erit ibi in Rñſio.

Rñſio Tho. actu. Ad hoc reſpōdet Tho i.q.iiij.xliiij.dicēs. Quidā poſue
runt ꝙ odoꝛ nihil aliud eſt quā ꝗdā fumalis euapoꝛatio : ſʒ
hec poſitio non poteſt eſſe vera:ꝙ patet ex hoc ꝙ vultures
currūt ex odoꝛe ꝑcepto ad cadauer ex locis remotiſſimis:nec
eſſet poſſibile ꝙ euapoꝛatio aliquo ꝑtingeret a cadauere ad
tam remota loca etiā ſi totum reſolueretur in vapoꝛē:⁊ preci
pue cum ſenſibilia in equali diſtantia ad quālibet partē im-
mutēt. Unde odoꝛ q̄uis immutat mediū quādoq; ⁊ inſtrumē
tū ſpūali immutatione ſine aliqua immutatiōe ꝑtingere ad
oꝛganū. Sʒ ꝙ aliq̄ euapoꝛatio requiraṫ. hoc eſt:q: odoꝛ in coꝛ
poꝛib⁹ eſt humiditate ꝯſperſus. Unde opʒ reſolutionē fie-
ri ad hoc ꝙ percipiaṫ. Sed in coꝛpoꝛibus glorioſis erit odoꝛ
in vltima ſua ꝑfectiōe nullo mō ꝑ humidū ſuppꝛeſſus. vnde
imutabit ſpūali imutatiōe:ſicut odoꝛ fumalis euapoꝛatiōis
facit:⁊ ſenſus odoꝛatus in ſanctis:q: nulla hūiditate impe-
dieṫ:cognoſcens nō ſolū excellētias odoꝝ ſicut nūc i nobis
nō ꝯtingit:ꝓpter nimiā cerebꝛi hūiditatē:ſʒ etiā nimias odo
Qō. rū differētias. Secūdo dubitaṫ circa actū ſenſus audit⁹ ſcʒ ſi
in celo empyꝛeo erit laus vocalis:⁊ ſi foꝛmabunṫ ibi voces:⁊
videtur ꝙ nō. Nam omne coꝛpus in quo foꝛmaṫ vox:et per
ꝙ fit motus:in medio opʒ ꝙ cōtineat aerē:⁊ ſit diuiſibile ꝑ
dēſitatē ⁊ raritatē. Sʒ ſi in celo empyꝛeo erit laus vocalis. vt
Sapiē. iij. dicūt aliq̄:⁊ ſancti inambulēt ꝑ illud:vt diciṫ Sapiē.iij. Ful
gebūt iuſti:⁊ tanq̄ ſcītille i arūdineto diſcurrēt. ergo erit ibi
aer et cōdēſatio ⁊ rarefactio aeris. Sʒ vbicūq; ē dēſitas ⁊ rari
tas:eſt gñatio ⁊ coꝛruptio:cū ſint ꝗdā ꝑncipia coꝛruptiōis ⁊
gñatiōis. ergo opʒ dicere vel ꝙ ibi nō ſit vox laudis:nec mo
tus ꝑ mediū. Aut ſi dicaṫ ꝙ ſit ibi vox laudis. dicere opoꝛte
bit ꝙ ibi ſit aer ⁊ cōdēſatio ⁊ rarefactio ⁊ ꝑ cōſequēs gñatio
⁊ coꝛruptio. ⁊ duo coꝛpoꝛa poſſint eē ſimul:que omnia repu-
Rñſio gnant excellētie coꝛpoꝛis celi empirei. Ad hoc rñdet Tho.ij.
Tho. ſentētiaꝝ.di.ij.q.ij.ad quintū argumētū queſtiuncule ſecun
de dicens:ꝙ celū empyꝛeum eſt locus angeloꝝ:animarū:et
hominum Angeloꝝ aūt ⁊ animarum exutarum conſtat ꝙ
Qō. non erit in celo empyꝛeo laus vocalis. Sed vtrum hominuʒ
Rñſio ſit futura laus vocalis poſt iudiciū:quidam dicūt ꝙ non. ſed
Aliquo ſolum mētalis que dignioꝛ eſt:q: nō erit ibi reſpiratio quaʒ
rum. reqrit vox.ij.de anima. Aliq̄ dicūt ꝙ ibi erit vocalis laus:vt
Rñſio nihil in ſanctis vacet a laude diuina neq; mēs neq; lingua.
alioꝝ. Quomodo aūt eſſe poſſit ita dicūt. ꝙ.ſ.in pulmone ⁊ inſtru-
mētis vocalibus eſt aer naturalis cōplantatus:ſicut aialia
habent etiā ſpiritum complantatū:⁊ per illum aerem pote-
runt ſancti voces foꝛmare. et hoc quantum ad aliquid vide-
tur eſſe conueniēs:quia ad foꝛmationē vocis nō eſt neceſſa
ria expulſio vel attractio aeris:vnde reſpirando vel expiran
do non poteſt animal vocem foꝛmare.ij.de anima:ſed quo
ad aliquid videtur inſufficiens:quia ad vocem non tantum

exigitur aer interioꝛ:ſʒ etiā exterioꝛ cuius cōfractiōe ⁊ motu
ſonus deferaṫ. Pꝛopter hoc addendū eſt ⁊ dicēdū ꝙ quedaʒ
ſenſibilia deferuntur ad ſenſum ⁊ ſecundū eſſe ſpirituale tā
tum:ſicut ſpecies coloꝝ. Quedā aūt cōtingūt oꝛganū ſcḋm
eſſe ſuū materiale ſicut in guſtu ⁊ tactu. Quedā vero deferun
tur vtroq; mō. ſicut ſpecies odoꝝ cū ꝑmixtiōe fumalis eua-
poꝛatiōis quādoq; tñ ſpēs extēdunṫ vltra fumalē euapoꝛa-
tionē:⁊ ſimiliter de ſono et motu. ibi tñ ſpecies ſoni defertur
eſſe ſpūale tñ:vnde nō opoꝛtebit eſſe motū i medio:aut fra-
ctionē:aut condenſationē. Uel pōt dici ꝙ erit etiā ibi confra
ctio celi empyꝛei:nec hoc cedet in eius ignobilitatem:q: erit
inſtrm̄ motū a lingua gloꝛificata:⁊ materia vocis pꝛolate in
laudē diuinā:nec ꝓpter hoc ſequitur ꝙ ſit generabile et coꝛ-
ruptibile:q: raritas ⁊ dēſitas ſunt equiuoce dicta in illo coꝛ-
poꝛe ⁊ in illis coꝛpoꝛib⁹ ſicut etiā ponūt aſtrologi inter duas
ſpheras que nō poſſunt ſcindi:eſſe aliqḋ ſpatium repletum
coꝛpoꝛe diuiſibili:cum in illo ſpacio ſit motus planetarum
ſecundum modū epicicli. Itē per miraculum fieri poteſt ꝙ Mira-
duo coꝛpoꝛa ſint in eodem loco:quod opoꝛtet eſſe ad minus culoſe
dum coꝛpus glorioſum ſupꝛa celum empyꝛeum transferetur duo coꝛ
mediante celeſti coꝛpoꝛe quod non ſcinditur. Quid aūt d e poꝛa
his veꝝ ſit incertū eſt q: nec fide determinaṫ nec ꝓbaṫ rōne. poſſunt
Ex Thoma ⁊ Henrico de Aſſia elicitiue. eſſe in

Nona queſtiuncula eſt. Quid ⁊ quot ſunt aureo eodem
le quaſi parafernales martyꝝ ꝯfeſſoꝝ:⁊ virgi loco.
nū i celo empyꝛeo. Ad quā rñdeṫ ꝙ aureola eſt Rñſio.
quoddā gaudiū accidētale q̄ bti gaudēt de bo Qō.
nis opib⁹ a ſe factis:q̄ ꝑ victoꝛiā acquiſiuerūt.
Nā victoꝛib⁹ coꝛona daṫ. Circa quā aureolaʒ
quatuoꝛ declarabunṫ.ſ.eſſentia:ſufficiētia : eminētia:coꝛre-
ſpōdētia. Pꝛimū eſt eēntia:nā dictū eſt ꝙ aureola eſt gau-
diū quoddā accidētale. Pꝛo quo ſciendū eſt ꝙ in beatis eſt In btis
duplex gaudiū.ſ.eſſentiale ⁊ accidētale. Pꝛimū eīn ꝑmiū vel duplex
gaudiū beatoꝝ ē eſſentiale:ꝙ ꝯſiſtit in ꝑfecta cōiūctiōe aīe eſt gau-
tur deo:vidēdo:amādo eū ⁊ fruēdo:⁊ hoc ꝑmiū ſimilitudina- dium.
ad deū ꝑ viſionē ⁊ fruitionē dei:inquātū aīa ꝑfecte cōiungi
rie coꝛona aurea nominaṫ triplici rōne. Pꝛimo ſigni:q: coꝛo Pꝛimū
na eſt ꝓpꝛiū ſignū regie dignitatis. Sʒ ꝑ illud ꝑmiū eſſen- gaudiū
tiale ꝙ in dei viſiōe ꝯſiſtit quodāmō efficiṫ hō ꝑticeps diui
nitatis ⁊ ꝑ cōſequēs regie dignitatis:vt dicitur Apo.v. Feci Apo. v.
ſti nos deo noſtro regnū ⁊ ſacerdotes. Scḋo hoc ꝑmiū eſſen
tiale vocatur coꝛona ratione circuli. Nam figura circularis
eſt perfectiſſima eo ꝙ nihil ſibi addi poteſt quin ſit ea mi-
nus:et ſignificat premium et gaudium eſſentiale beatoꝝ
cum nullum premium addi poteſt quin ſit eo minus:quod
patet quia nihil eſt maius viſione dei. Tertio premium eſ-
ſentiale vocatur aurea ratione materie ſiue nummi:quia

Universidad de Deusto Biblioteca

ſicut auro nullū metallū eſt ꝑcioſius:ita viſiōe dei:q̄ eſt pre-
miū eſſentiale ſctōꝝ:nullū aliō ꝑmiū eſt maius ⁊ nobilius.
Qḋ aūt aurū ſit īter metalla ꝑcioſius ptz ex valore ⁊raritate.
ptz etiā q: nulla egritudo apparet in eo.neutra eīn pars ei⁹

Hermes egypti⁹

eſt intēperata aut imperfecta:vt dicit Hermes egypti⁹.Qia
cū metalla ſiūt ex ſulphure quaſi ex patre ⁊ ſubſtātia ſemi-
nis paterni:⁊ ex argēto viuo quaſi ex matre ⁊ mēſtruo:quod
menſtruum coagulatur in ſubſtantiā embrionis virtute ſul
phuris digerentis ipſum et adurentis : que duo ſcilicet ſul-
phur et argentum viuum in auro ſunt magis lucida ⁊ puri
ficata ꝑ lotiones fortiſſimas ita ꝙ nihil vnctuoſitatis crema-
bilis nec humiditatis aquee phlegmate pōt ampli⁹ euapo-
rari:vt ptz in anulo aureo circūdāte digitū nō tingēte:nō ſic
in anulo argenteo vel alioꝝ metalloꝝ q̄ plus ⁊ min⁹ tingūt
corpa cōtigua:vt dicit Albert⁹ in.iiij.mineraliū capitu.vij.

Scḋm gaudiū

Secūdū ꝑmiū vel ſecundū gaudiū beatoꝝ in patria additū
ꝑmio eſſentiali ipſoꝝ.ſ.viſiōi diuine eſt accidētale:et vocat
aureola diminutiue:q: q̄ſi minimū eſt hoc ꝑmiū accidētale
reſpectu ꝑmij eſſentialis viſiōis diuine.De qb⁹ coronis au

Exo.xxv Joſephus.

reis ⁊ aureolis tāq̄ de p̄io eēntiali ⁊ accidētali dr:Exo.xxv.
Archā de lignis ſethim(q̄ ſunt īputribilia vt dicit Joſeph⁹)
cōpingite ⁊ deaurabis eā auro mūdiſſimo int⁹ ⁊ foris:qḋ ſi
gnificat ꝑmiū eſſentiale.Facieſq̄ alterā coronā aureolā per
circuitū qḋ ſignificat ꝑmiū accidentale.De p̄ia corona dr

Eccli.xl.

Eccleſiaſtici.xlv.Corona aurea ſup caput expreſſa ſigno ſan
ctitatis.De ſcḋo cātat eccleſia.Filie hieruſalē venite ⁊ vide
te martyrē cū corona.ſ.victorie ꝓ qua datur in die ſolēnita-
tis ⁊ letitie.Scḋo circa aureolam vidēda eſt ei⁹ ſufficiētia.ſ.

Tres ſunt aureole. triplex eſt gen⁹ ſctōꝝ:vz.

numeralis.Nā tres ponunt eſſe aureole.ſ.ꝟginū martyrū:
⁊ doctoꝝ ſiue predicatoꝝ.Probat.Nā corona daſ ꝓ victoria
q̄ cū quadā pugna agit:nā nō coronabit niſi q̄ legitime cer
tauerit.ij.Thi.ij.Sed triplex eſt gen⁹ ſanctoꝝ q̄ in mūdo vi
riliter pugnarūt ⁊ vicerūt ſcȝ virgines:martyres ⁊ predica-
tores:ergo triplex erit corona aureola q̄ dabit ſanctis ꝓ vi-

Prima aureola qb⁹ debeatur.

ctorijs ⁊ de hoſte triūphis.Prima aureola debeſ virginib⁹
de bonis operibus a ſe factis rōne ꝟginitatis.Cui⁹ rō eſt:
q: corona victorib⁹ daſ vt patet ſupra ergo vbi eſt ſpālis rō
victorie ibi debeſ ſpālis aureola.Sed ꝑ ꝟginitatē aliq̄s vel
aliqua obtinet ſingularē ⁊ ſpālē victoriā de carne cōtra quā
bellū gerit:vt patet Gal.v.ſpūs cōcupiſcit aduerſus carnē ⁊
ecōuerſo ergo virginitati ſpeciale gaudiū accidētale debeſ
et datur quod aureola nominaſ.Ad cuius euidentiam eſt

Quib⁹ ꝟginibus debeſ aureola.

ſciendū ꝙ illis tantū virginib⁹ debeſ aureola:que ꝓpoſitū
habuerunt virginitatem perpetuo cōſeruandi:ſiue hoc pro
poſitum fuerit voto firmatū:ſiue non:quod quidem propoſi
tum quo aliquando fuerit interruptum:integritate tamē
carnis manēte dummodo in fine vite iſtud propoſitū inue

niatur debeſ aureola.Cuius ratio eſt q: lȝ virginitas car-
nis reparari nō poſſit.tn̄ virginitas vel corruptio mentis ꝑ

Corruptio mentis ꝑ penitētiam pōt reparari.

penitētiam reparaſ ⁊ ad plenū reſtituit:⁊ iō ſi mens fina
liter remanet incorrupta habebit aureolam.Nō eīn eſt du-
biū q̄n tales de corporis īcorruptiōe gaudebūt.Si aūt cor-
ruptionē mētis ſequatur corruptio carnis ꝓcurata aliquo
inſtrumento vel alio modo:talis amittit aureolam:⁊ dȝ hu-
militer ⁊ verecunde a conſecratione abſtinere:nō tn̄ repellit
a conſecratione:q: eccleſia iudicat ſolum ſecundum ea que
apparent in foro exteriori.Si vero ꝑ violētias amiſit inte-
gritatem carnis:nō perdit aureolā.Nā nō corrūpit corpus:

Corruptio carnis penes qd ſit attēdenda.

niſi fuerit corruptus animus.Unde beata Lucia dixit.Si
me inuitā violari fecceris:caſtitas mihi duplicabit ad coro-
nā.nō ꝙ duas aureolas habeat:ſed q: duplex premium re-
portabit vnum pro virginitate cuſtodita:aliud pro iniuria
quā eſt paſſa:imo ſi violēter aliqua oppreſſa cōcipiat:ex hoc
tn̄ meritū virginitatis nō perdit:nec aureolā.Sed dicet ali-
quis:ſi aureola debeſ victorie de pugna:vbi nulla eſt pugna
vel victoria:ibi nec aureola.Sȝ ꝟgo Maria non habuit pu-
gnam carnis:ergo nec aureolā quod falſum eſt.Reſpōdeſ ꝙ
virgo maria habet aureolā ꝓ premio virginitatis:⁊ lȝ nō ha
buerit pugnā carnis ab intra:habuit tn̄ tētationē que eſt ab
hoſte:q̄ nec xp̄m reueritus eſt tentare.Secunda aureola de

Scḋa aureola qb⁹ debetur.

bet martyribus.Cuius rō eſt:q: ſpeciali victorie debetur au
reola ſpecialis:vt patet ſupra:ſed martyr de tyranno habet
victoriā ſpecialē ergo.Ad cui⁹ euidētiā ſciendum ꝙ duplici

Duplici rōne aliq̄ victoria dicit magna.

rōne aliqua victoria dr magna.Primo rōne pene mortis que
eſt vltimū terribiliū.iij.Ethi.Secundo rōne cauſe honeſtiſſi
me:que cauſa eſt xp̄s.⁊ hec duo in martyrio ꝯſideranſ:⁊ preci
pue eā q: martyrē nō facit pena ſed cauſa.ꝓpter qḋ ille q̄ pro
fidei cōfeſſione moriſ:ſiue de fine a perſecutore interrogetur ſi
ue nō:⁊ moriſ.aureolā obtinebit.Similiter ſi q̄s R.p.ab ho-

Prīa rō Scḋa ratio.

ſtiū impugnatiōe defendit:q̄ xp̄i fidē corrūpere moliunt:⁊ in
tali defenſiōe moriaſ.aureolā habebit.Similiter ſi q̄s mor-
tale vulnus pro xp̄o accipiat ⁊ aliquāto tēpore ſupuiuat mar
tyr eſt ⁊ aureolā nō ꝑdit.vt patet de beata Cecilia.Si autem
mortale vuln⁹ nō accipiat:⁊ tn̄ exinde poſtea moriatur:nō tn̄
negligētia ſua in curando:aureolā habet.Si etiam vulnera
nō mortalia ſuſceperit:⁊ poſt hoc carcerē ſubitine moriatur
martyr eſt:⁊ aureolā mereſ:vt beat⁹ Marcellus.Si aūt affli-
ctio ꝓpter xp̄m vſq̄ ad mortē ꝯtinuata nō fuerit:nō erit mar
tyr:vt pȝ de beato Silueſtro multas ꝓ xp̄o penas paſſo: qui
tamen in pace vitā finiuit nec martyr fuit nec aureolā me-

Tertia aureola qb⁹ debetur.

ruit.Tertia aureola debeſ doctoribus vel ꝑdicatorib⁹ illis.
ſ.qui ea ſolum predicant ⁊ docent que ad ſalutē ꝑtinent ani-
maꝝ.Cui⁹ rō eſt:q: victorie ſpecialis aureola debeſ: et ideo
ſicut per virginitatē et martyriū aliq̄s de carne ⁊ mūdo ſpe-

Universidad de Deusto Biblioteca

cialē victoriā habet:et per cōſequēs aureolā ſpecialem. Jtē
etiā quādo aliquis nō ſolū a corde ſuo:ſed ēt a cordib⁹ alio
Ad corinth.x. rū diabolū p errorē in pugnārē repellit aureolā meret. Cui
rō eſt:q: talibus ſalutarib⁹ documētis diabolū velut q̄buſ-
Aureola debetur pugne ⁊ victorie actuali ⁊ nō habituali. dā ſpūalib⁹ armis expugnat:de quibus dicit.ij. Corinth.x.
Arma militie noſtre nō ſunt carnalia.ſed ſpūalia. Prelatis
nāt q̄b⁹ cōpetit ex officio docere vel p̄dicare: aureola nō de-
bet niſi actu p̄dicent. Rō eſt:q: corona nō debet pugne ⁊ vi-
ctorie habituali ſed actuali.ſcđm illud.ij. Thi.ij. Nō corona
bit niſi q̄ legitime certauerit. Et iō q̄buſcūq3 legitime exercē
tibus actū iſtū.ſ.docēdi vel p̄dicādi debet aureola. Tertio
circa aureolā aduerti dꝫ p̄eminētia dignitatis.que ex trib⁹
Aureola tripliciter pōt conſiderari. ptib⁹ p̄t ꝯſiderari.ſ.ex pte pugne:pmanētie.⁊ materie. Prio
modo aureola illa eſt potior q̄ fortiori pugne debet:hoc mo-
do aureola martyrū alijs aureolis ſupereminet.q: ibi eſt dif
ficilior pugna. Secūdo mō pōt ꝯſiderari aureola ex pte pma
nentie:⁊ ſic aureola virginū alijs aureolis ſupereminet:q:
Primo. pugna carnis periculoſior eſt inquātū eſt diuturnior ⁊ ma-
Scđo. gis nobis eminet e vicino. Tertio pōt aureola conſiderari
Tertio. ex parte materie de qua eſt pugna:⁊ ſic aureola doctorum et
p̄dicatoꝝ inter oēs eſt potior. Enim rō eſt:q: pugna doctoꝝ
vel predicatorū verſatur circa bona intelligibilia. Alie vero
pugne.ſ.virginum et martyrum verſantur circa paſſiones.
Quamuis autem vna aureola ſit ſecundum quid:maior al-
tera:ſimpliciter tamen loquēdo aureola martyrū inter oēs
eſt potior.quod probatur rōne:auctoritate:et obſeruatione.
Ratione ſic. Ubi pugna eſt difficilior:et victoria maior:ibi
aureola potior:ſed pugna et victoria martyrum eſt huius-
modi:vt patet ſupra.ergo. Secundo probatur auctoritate.
Mat.v. Mat.v. Beati qui perſecutionem patiuntur ꝓpter iuſticiā
⁊c. Dicit glo.q̄ oēs alie beatitudines perficiunt in iſta. Ter
tio probatur obſeruatione eccleſie.nam eccleſia in comme-
moratione ſanctorum preponit martyres videlicet doctori-
bus ⁊ virginibus ad oſtendendū preeminentiā martyrum
reſpectu doctorū et virginū. Hec omnia. Tho.in.iiij.di.xlix.
arti.v. Quarto circa aureolam conſideranda eſt correſpondē
tia.i.cui parti dotium aureole correſpondent. Reſpondetur
Paraferna-lia que ſint. q̄ parafernalibus. Parafernalia aūt ſunt que mulieri habet
extra vel vltra dotem a parentibus ⁊ amicis. C.de pactis cō
uentis tam ſuper dote.l.hac lege.et.ff.de iure dotium.l.Si
ego §.dotis.⁊ glo.in ca.ex literis.de pignoribus. Jn quibus
bonis parafernalibus maritus non habet aliquod ius mi-
niſtrandi muliere cōtradicente niſi illa bona tradiderit ma
rito vt.l.fi.C.de dotis promiſſione.quo caſu maritus habet
adminiſtrationem:⁊ de fructibus poteſt cum vxore viuere:
Bartholus. vt dicit textus ⁊ ibi Bar. Et hec ſunt ſatis de primo recepta-
culo animarum ſeparatum.ſ.celo empyreo.

TErtia queſtio ſub hoc tertio capite prime decadis
eſt.de ſecundo receptaculo animarum ſeparata-
rum.ſ.de inferno:ſub qua tredecim queſtiuncule
ſoluentur. quarum quilibet infra ſuo ordine de-
clarabitur.

PRima queſtiūcula eſt. Si infern⁹ poſt mortē re- Qō.
periat ſcđm v̄itatē:an ſit inſictiōe ad terrēdum
laicos:⁊ tēporalia bona ab eis extorquēdū. Ad
quā queſtiūculā vī p̄io r̄ndēdū negatiue:argu Rn̄ſio.
mētis Platonis et Origenis:⁊ primo argutijs Argu-
Platonis vt adducit Augu.xxi.de.ci.dei.c.xiij. mentū
ſic. Ois pena diuina vel legalis adhibet rōne emēdationis. Primū.
aut pfectus ad virtutē. Sꝫ poſt trāſitū hui⁹ ſeculi demones
⁊ dānatos et ꝯtemplatiōe pene eterne peccatorū nō penite-
bit nec peccare ceſſabunt:⁊ beati de cōmuni lege q̄cunq3 oc-
caſione data nō poterūt meli⁹ i bono pficere:ergo poſt hāc
vitā nō eſt ponēd⁹ infern⁹ nec pene eterne illius. Maior pꝫ
p pſalmiſtā dicētē. Cū occideret eos querebāt eū et reuerte- Probatio maioris p pſalmiſtam.
bant:⁊ diluculo veniebāt ad eū. Et iterū. Jmple facies eorū
ignominia ⁊ querēt nomē tuū dn̄e. Et Jſidor⁹ dicit.v. Ethi-
mologiaꝝ.⁊ ponit.iiij.di.c.cā cōſtitutiōis legū eſt humanā
coercere audaciā ⁊ nocēdi facultatē refrenare.⁊ in glo.ff.de Jſidor⁹.
iuſtitia ⁊ iure.l. Juſtitia. Oderūt peccare boni virtutis amo-
re. Oderūt peccare mali formidine pene. Minor pbat per
Grego.iiij.dialogorum.c.xxxvij.et ponit.i.c.q̄lis.xxv.di.di-
cēs. Qualis hinc q̄ſq3 egredit:talis in iudicio finali pn̄tat. Probatio minoris p Gregorium.
Qō dictū opꝫ itelligi de egredietib⁹ aīab⁹ in ſtatu dānatio-
nis vel ſaluatiōis:ita vꝫ q̄ mortalis culpa hic p pn̄iaꝫ aut
baptiſmate nō deleta cū tali culpa defert ad iudiciū:nunq3
poſt deletura neq3 remiſſura. Et Eccleſ.x.di. Si ceciderit li-
gnū ad auſtrū aut ad aq̄lonē:i q̄cūq3 loco ceciderit:ibi.ſ.ſem
per erit. Lignū ē hō. Aq̄lo iſernū deſignat:⁊ celū auſtrū. Et
Eccleſ.ix.di. Quodcūq3 facere pōt man⁹ tua iſtāter opare: Eccleſiaſtes.ix.
q: nec op⁹ nec rō nec ſcia erit apud iferos q̄ tu ꝓperas. Et q̄
etiā boni i merito nō poſſint pficere pꝫ:q: meritū pertinet ad
ſtatū vite pn̄tis. Un̄ paul⁹ dicebat. Ecce nūc tp̄s acceptabi- Paul⁹.
le:ecce nūc dies ſalutis. Et yſaias. Tēpore accepto exaudiui Yſaias.
te:et i die ſalutis auxiliatus ſum tui. Jtē ſcđo arguit Plato Argumentum ſecūdū.
ſic. Quidā philoſophoꝝ ⁊ poetaꝝ finxerūt deorſuꝫ eē iſernū
locū triſtiſſimū.oi gn̄e penaꝝ ⁊ miſeriaꝝ plenū:ibiq3 deſcē-
ſuras pditoꝝ aīas ſine fine puniēdas. Finxerūtq3 iras ⁊ bn̄ſi
cētias deoꝝ:⁊ deaꝝ:nō q̄ ſic v̄⁹ ꝑ eſſe aīo crederēt:cū tene-
bant ꝓpter tyrannorū timorē.ſ.vt principes tyranni timerē
tur a ſubditis:vt dicit Auguſti.vj.de ci.dei. Jtem.iij.de ci. Auguſ.
dei dicit Auguſti. Quod antiquit⁹ p̄ſidētes in ciuitatibus
finxerunt multa falſa de dijs et locis penalibus:exiſtiman-

Universidad de Deusto Biblioteca

tes illa eſſe vtilia ſi credãtur a populo ad retrahẽdũ ipſum
a vicijs ⁊ vocãdũ ad virtutes. Pro hac opinione loq̃batur
Stati⁹. Stati⁹ in thebayde dicẽs. Prim⁹ in orbe deos fecit timor. Et
Cicero. Cicero primo libro de natura deoꝝ dicit. Quidã totã de dijs
immortalib⁹ opinionẽ factã eſſe dixerũt ab hominib⁹ ſapiẽ
tib⁹. R. p. cauſa: vt quos rõ nõ poſſet: eos ad officiũ religio du
Cicero. ceret. et Ci. lib. iij. inuectiuarũ i Catilinã inquit. Itaq̃ vt ali
qua i vita formido improbis eſſet poſita: apud inferos q̃dã illi
Seneca antiq̃ ſupplicia impijs cõſtituta eſſe voluerũt. Idẽ ponit Se
neca tragedia tertia. metro q̃nto. et platonici vt dicit Auguſti.
vbi ſupra. dicere ſoliti erãt vtile eſſe in ciuitatib⁹ vt viri for
tes: etſi falſum ſit: ex dijs genitos ſe eſſe crederẽt. vt audaci⁹
res magnas diuine ſtirpis fidẽtia aggrederẽtur. Secũdo ar
Obie- guit p hac pte erronee et venenoſe Origenes: q̃ vult oẽs dã
ctio natos et etiã demones in fine mũdi p diuinã miſericordiã
Orige- ſaluari: et p cõſequẽs infernũ nõ reperiri ſaltẽ poſt iudiciuꝫ
nis. vniuerſale. ⁊ primo ſic. Sapie. xj. dicit. Miſereris omniũ dñe
Sapie. et nihil odiſti eorũ q feciſti: ſed iter oia cõnumerãtur etiã dã
xj. nati: et demones ergo et illorũ in fine mũdi miſerebitur de⁹.
Geñ. vj Et Gene. vj. dicit. Nõ p̃manebit ſpirit⁹ me⁹ in hoie i eternũ
quia caro eſt ſed ſpirit⁹ dei. vt ibidẽ glo. dicit: accipitur p in
dignatiõe. Indignatio aũt dei ⁊ pena quã infligit videtur
idẽ eſſe: ergo ſi ſpirit⁹ nõ permanebit. i. indignatio dei in ho
Pſalm. mine in eternũ: ergo nec pena ſimiliter. Itẽ. xxxv. pſal. dicit.
xxxv. Hoies ⁊ iumẽta ſaluabis dñe ſecũdũ Originẽ. homines id eſt
Orige- rõnales. et iumẽta id eſt demones. Et iterũ nũquid i ira ſua
nis opi cõtinebit miſericordias ſuas: quaſi dicat nõ. Ira aũt dei eſt
nio. punitio ei⁹. Et Anſelm⁹ libro cur de⁹ hõ ait. Nõ eſt iuſtũ vt
Anſel⁹. de⁹ creaturã rõnalẽ quã ad beatitudinẽ fecit: omnino pe
rire ſinat. ſed iter rõnalẽ creaturã ſunt etiã dãnati: ergo illos
in eternũ perire nõ ſinet. Itẽ de⁹ vult oẽs homines ſaluos
Paul⁹. fieri: vt dicit Paulus. i. thi. ij. Sed voluntas dei eſt tã efficax
vt neceſſe ſit omnino impleri: ⁊ ei nemo aliquo mõ reſiſtere
Pſalm. pt: namq̃ quecũq̃ voluit: fecit in celo ⁊ in terra: vt dicit Pſal.
ergo oẽs hoies etiã dãnati ſaltẽ poſt iudiciũ ſaluabuntur: ⁊
p cõſequẽs nõ erit infernus poſt iudiciũ. Sed qm̃ hanc Pla
tonis ⁊ Origenis erroneã opinionẽ q̃daꝫ carnales hoies bo
nis huius ſcli inebriati: vt licẽti⁹: glorioſius ⁊ voluptuoſius
viuere poſſint: ſequuntur. Idcirco probabo breuiter quinq̃
rationibus: ⁊ auctoritatib⁹: et exemplis: eſſe infernum aũ ⁊
poſt iudicium. Et primo ratione diuine perfectionis. Nam
deo competit miſericordia ⁊ iuſticia. Omnes eñ vie dñi mi
ſericordia ⁊ veritas: inquit pſal. ⁊ alibi. Poteſtas tibi dñe eſt
⁊ miſericordia: ⁊ reddes vnicuiq̃ ſecũdum opa ſua. Si eñ
eſſet iuſtus ſine miſericordia: eſſet crudelis. et ſi miſericors
ſine iuſticia: eſſet inſipiens: vt in. c. diſciplina. xlv. di. propte
Tho. rea dicit Tho. j. par. q. xxj. per totum q in omni ope miſeri
cordia

cordia ⁊ iuſticia dei reperit. Miſericordia ſiq̃dẽ quãtũ ad pri
mã radicẽ: vt puta creatiõi in oib⁹: ⁊ i hoie creatio illius: ⁊ fi
nis beatitudis ei⁹ q̃ ex ſola bonitate diuine volũtatis depẽdet.
Iuſticia diſtributiua vero inquãtũ reddit vnicuiq̃ ſcd̃z eoꝝ
naturã: dignitatẽ: ⁊ merita: i hoc mũdo vl in futuro: ppterea
dicit Dio. viij. c. de di. nominib⁹. Oportet videre i hoc veraꝫ Diony.
dei eſſe iuſticiã q oib⁹ tribuit ppria ſcd̃z vniuſcuiuſq̃ exiſtẽ
tiũ dignitatẽ: ⁊ vniuſcuiuſq̃ naturã i ppͥo ſaluat ordine et
virtute. Ergo ſicut ex miſericordia eternaliter bonos remu
nerabit i celo: ita ex iuſticia malos ppetuo dãnabit in infer
no. Secũdo pbatur rõne oppoſitoꝝ cõditiõis. Nã cũ i natu
ra reperit vnũ oppoſitoꝝ ſiue cõtrarioꝝ: inuenit ⁊ reliquũ. xj.
metha. ⁊. ij. de celo (niſi tñ vnũ eſſet infinitũ). Sed reperit lo
cus ſcd̃z phõs: vbi eſt abſentia oĩs cõtrarietatis: ⁊ pñtia to
tius pulchritudis: diaphanitatis: luminoſitatis: vt patet de no
uẽ celis mobilib⁹ ab oĩ cõtrarietate remotis. pͥo celi. ad quos
aſcẽdũt aĩe bonoꝝ ad cõpares ſtellas de mẽte Platonis: ſiue
ſcd̃m grecos ⁊ valdẽſes reperit loc⁹ ⁊ aliqua regio i ſupficie
terre tẽperatiſſima: oib⁹ delectatiõib⁹ gratiſſima: oi terra ex
celſior: ſita i oriẽte ⁊ dextra pte celi q̃ nobilior eſt ſiniſtra. ij. de
celo q̃ dicit paradiſus terreſtris: ſiue ort⁹ deliciarũ: ſiue para
diſus voluptatis. Geneſis. j. ad quẽ locũ vſq̃ ad diẽ iudicij aſ Gene. j.
cendũt aĩe nõ plene purgate: ſcd̃z grecos ⁊ Valdẽſes. Siue
reperit loc⁹ ſcd̃z theologos chriſtianos icogitabilis pulchri
tudinis: ⁊ indicibilis diſpoſitiõis i gloria. vbi omne bonũ ſi
ne oi malo: vbi lumẽ indeficiẽs ⁊ pax dei q̃ exuperat omnẽ
ſenſuꝫ: q̃ eſt celũ empyreũ circũſtãs immediate oẽs nouẽ ce
los mobiles: i q̃ loco ſanctoꝝ aĩe refeſcũt: et ſempiterno eius
et diuinitate fruunt. Ergo ex oppoſito reperibilis ẽ ⁊ eſſe de
bet aliq̃s loc⁹: vl aliq̃ regio ſubterranea i cẽtro circũdãs me
diũ mũdi ſumme deorſuꝫ. q̃ regio quodã igne eſt plena: ⁊ na
turaliter tenebroſa: oi influxu celeſtis luminis priuata ex eo
q elemẽtũ terre hãc regionẽ circũſtãs: eſt ſimpliciter opacũ:
carens penit⁹ diaphanitate: ſine q̃ lumẽ nullũ diffundi põt
vl penetrare. In q̃ regione eſt omne malũ ſine oi bono: ⁊ oia
cõtraria eoꝝ q ſunt in corporib⁹ celeſtib⁹ ſiue in paradiſo ter
reſtri ſiue i celo empyreo vbi dãnati in ſclm ſcli cruciabunt.
Tertio probat rõne honeſte equitatis. nã ſcd̃z canoniſtas et
legiſtas indubijs ſemitã debemus eligere tutiorẽ. Extra de
homicidio. c. ad audiẽtiã. ⁊ extra de clerico excõmunicato mi
niſtrãte. c. illõ dicit: q i dubijs via tutior ẽ eligẽda. ⁊ extra de
ſpõſalib⁹. c. iuuenis. dicit i his q̃ dubia ſũt qd̃ certi⁹ exiſtima
m⁹ tenere debem⁹. ⁊ de penitẽtijs. d. vij. dicit. Aug. i. c. nemo Augu.
§. ſi qs aũt. Tene certũ ⁊ dimitte incertũ. Unde Cicero pͥo
officioꝝ ait. Bñ pcipiũt q̃ vetãt q̃cq̃ agere qd̃ dubites equũ Cicero.
ſit an iniquũ. Et iuriſcõſult⁹ dicit i lege ſemp. ff. de regulis iu
ris. Semp in dubio benigniora pferẽda ſunt. Idẽ in lege in

Universidad de Deusto
Biblioteca

ambiguis.co.ti. Cū ergo benignus ſit ꝛ honeſtꝰ: ꝛ rōni magis cōſonū credere ꝙ mali q̄ hic abſq; timore mala ꝑpetrāt:
nō caſtigati ī hoc ſeculo: alibi puniant̄ poſt morte ī inferno:
q̄ ꝙ ſemꝑ hic gaudētes ī iniq̄tate reportēt de malis trāſactis comodū ꝑ talibꝰ: ꝛ virtute poſt mortē diſcēt: gauiſi ſēꝑ
ī vita iniq̄tate: vt dicit̄ de pe. di. vij. nullꝰ ē ołno ꝑ talibꝰ ponēdꝰ eſt infernꝰ poſt mortē. Argueret eñ aliter ex cōtinuo hic
malis: nec h̄: nec alibi poſt mortē puniri; deū eē iniuſtū: imme
improuidū: ꝛ ꝑualē qđ eſſet iniuſtus: ī benignus ꝛ iniuſtus: ſe-
Math. mita ad credēdū. Quarto ꝓbatur rōne diuine cōmunicatiōis.
Nā deꝰ ꝛ xp̄s ꝛ ſcti minant̄ infernū malefaciētibꝰ poſt mor-
Job. xxi. tē. ſcđ3 illđ. Mat. xxv. Ibūt hi in ſuppliciū eternū. Iuſti aūt
ī vitā eternā. ꝛ Job. xxi. Tenēt tīpanū ꝛ cytharā ꝛ gaudēt ad
ſonitū organi ducūt ī bonis dies ſuos: ꝛ in pūcto ad inferna
Grego. deſcēdūt. S3 ſi dicas ꝙ īfernū minatꝰ ē xp̄s vt terreat malos
ꝛ ad bonū cōuertat: nō vt penas īferat. Audi Greg. iiij. dia-
lo. c. xxxvi. Quid ſi qs dicat: ideirco eternā penā peccantibꝰ
minatꝰ eſt chriſtꝰ: vt eos a peccatoꝝ ꝑpetratione cōpeſceret.
Reſpōdet: ꝙ ſi falſū eſt qđ deꝰ minatꝰ eſt: vt ab iniuſticia cor-
rigeret etiā falſa pollicitꝰ vt ad iuſticiā ꝓuocaret. S3 qs hoc
etiā inſanꝰ dicere preſumat: quia ſi deꝰ minatꝰ eſt qđ nō erat
Hiero. impleturꝰ: tūc cū aſſerere ipſi3 miſericordē volumꝰ: eū falla-
cē eē (qđ nephas ē) ꝑdicare cōpellimur. Hec Grego. ꝛ Hiero.
ad Pamachiū ꝛ occeanū ꝓpter hoc ſic ſcribit. an putamꝰ fra-
tres ꝙ iocādo ꝓphete predicēt: ridēdo loquātur apli: chriſtꝰ
iudiciū ſimiliter cōminetur. S3 loci nō ſūt vbi ſupplicia ī
tercidūt. Si iocādo paſſi ſūt: credāt: ꝛ iocādo locuti. Iſaias
ſerra ſecat̄. Daniel leonibꝰ deputat̄. Paulꝰ truncat̄ gladio.
Petrꝰ ī cruce: dñi exēplo ſuſpēdit. Et hoc totū vt nos a pecca-
tis ſua doctrina reuocaret. hec ille. Quita rō ē: rōne vniuerſa-
Deute. lis mūdi cōditiōis. nulla eñ cōmunitas ꝑticularis: nulla do-
xviij. minatio tēporalis ſine aliq̄ iuſticie loco ē: eo ꝙ iuſticia maxi-
me ꝑfectiōis ē. Nā ait deꝰ Deute. xviij. Maleficos non ſinas
viuere ſup terrā: S3 ī toto mūdi regno de q̄ nemo aliꝰ niſi
Gen. c. deꝰ dñs eiꝰ: q: dñi eſt terra ꝛ plenitudo eiꝰ debꝫ aſſignari ali-
xxxvij. quis locꝰ tormētoꝝ vbi diuina iuſticia ī reprobos oſtēdatur:
Nume ꝛ hic locꝰ dicit̄ infernꝰ. Scđo ꝓbatur exiſtētia inferni auctori-
ri. xvi. tatibꝰ: ꝛ p̄io ſacre ſcripture. Gene. xxxvij. dixit Jacob ad ru-
Uergi- bē: viſa tunica filij Joſeph ſāguine tincta. Deſcēdā ad filiū
lꝰ ī ſex meū lugēs ī infernū. ꝛ Numeri. xvi. Dathā ꝛ abirō deſcēderūt
to ene. in infernū viuētes. ꝛ Uergi. ī ſexto. Facilis deſcēſus auerni.
Iuue- Noctes atq; dies patet atri ianua Ditis. S3 reuocare gradū
na ſaty. ſuperaſq; euadere ad auras. Hoc opꝰ hic labor eſt. Et ibidē
ij. idē. en q̄ſq; ſuos patimur manes ꝛc. ꝛ Iuuenalis li. j. ſaty. ij.
Senec. dicit. eſſe aliquos manes ꝛc. et Sene. ī tragedia dicit. Quibꝰ
Ouidi. ꝙ ē placide ꝛc. Uide aūt ī q̄ſtione de animarū immortalitate.
Et Ouidius. iiij. methamor. Eſt via decliuis funeſta nubila

tarus. Ducit ad īfernas ꝑ multa ſilētia ſedes. ꝛ īfra. Mille ca-
pax aditꝰ ꝛ apertas vbiq; portas vrbs h3. Et Lactātꝰ ſexto Lactantius.
inſtitutionū de īferis dicit. zeno ſtoicꝰ docuit ꝛ ſedes pioꝝ ab
impijs eē diſcretas: ꝛ illos q̄dē quietas ac delectabiles īcole- Zeno
re regiōes: hos vero penas luere ī tenebroſis locis: atq; ī ce- ſtoicꝰ.
ni voraginibꝰ horrēdis. Tertio ꝓbatur exiſtētia īferni exem-
plis. ꝛ p̄io illiꝰ tyrāni īperatoris Trayāni q̄ vt ſertꝰ ad p̄ces
beati Gregorij de inferno ereptꝰ: ꝛ ad preſentis vite ſtatum
reductꝰ penitētiā egit: vt dicit̄ in. iiij. dialogoꝝ. c. xxvij. Ex q̄ tria co-
exēplo tria corolaria ſequūt̄. Primū ꝙ nihil ꝓhibet aliquē rolaria
aň reſurrectionē generalē aliqua de cauſa deo nota ad vitā q̄ ſequū-
hāc reſuſcitandū: fuiſſe mortuū in peccato mortali: de q̄ reſu- tur exē-
ſcitatꝰ penitentiā acturꝰ erat. Scđm qđ ſequit̄ eſt: ꝙ nō valet plo.
dicere. Iſte morit̄ in pctō mortali. igitur dānabitur. ſ3 bñ ſic Primū.
ſequit̄. Iſte in pctō mortali moritur: ꝛ ad vitā preſentē iteru3
nō reſurget: igitur illđ peccatū non remittet̄: ſ3 dannabitur Scđm
Tertiū qđ ſeqtur ē: ꝙ oēs auctoritates q̄ dicūt ꝙ in inferno
nulla eſt redēptio. vt̄ in īferno nullꝰ ampliꝰ cōfitebit̄ deo. In- Tertiū
telligunt̄ur de morte finali illoꝝ q̄ ampliꝰ ad preſentis vite
ſtatū poſt gñalē reſurrectionē nō reſurgēt. Secūdo idē patet Grego.
exēplo illiꝰ ꝺ cuiꝰ ſepulchro olīꝰ videntibꝰ flāma exiuit. ꝛ exē-
plo illiꝰ ꝺ cuiꝰ ſepulchro clamatū ē ardeo: ardeo. vt Greg. ve-
ridice refert l. iiij. dialogo. c. iiij. probāt etiā īfernū eē ſtridor
hūanis vlulatꝰ ꝛ gemitꝰ ceteraq; meſtitie ſigna: q̄ ponit Sta-
tiꝰ libro ſcđo thebaydos de habitātibꝰ in acchya: vbi ē mōs
altiſſimus adeo vt neq; vēti: neq; pluuie ibi aliq̄d poſſit: vbi
talia etiam q̄nq; audiunt̄. Et grego. iiij. dialogorū adducit Grego.
mōtē ethne ī Sicilia vbi crebro audiūt̄ penarū voces. Et ē
infernū ꝓbat ex multiplici reductiōe animarū ad corpora vt
manifeſtarēt penas ꝛ alia q̄ fieri viderūt apđ īferos: ſicut ve-
ridice refert beatꝰ Grego. lib. iiij. dialogoꝝ. c. xxxvij. vbi ī ꝑn-
cipio dicit. Magna pietas ex magna miſericordie ſue dignita- Grego.
te diſpoſuit: vt nōnulli etiā poſt exitū repēte ad corpꝰ redeāt
ꝛ tormēta īferni q̄ audita nō crediderāt: ſaltē viſa pertimeſcāt:
vt patet de Lazaro q̄ nunq̄ riſit reſuſcitatus: q̄ ꝛ ita ſe poſt
caſtigauit ieiunijs vigilijs: ꝛ laboribꝰ: vt ſe vidiſſe tormenta
apđ inferos etiā ſi lingua taceret: cōuerſatio loq̄ret̄: hec ille. Rñſio
Nūc ad tria argumēta Platonis in frōte huius q̄ſtiūcule fa- adargu-
cta r̄ndet. Et ad p̄mū dicit̄: ꝙ erroneū ē dicere cū philoſophis mentū.
ꝙ fruſtra erūt pene eterne: cū ꝓfectꝰ penarū eſſe deſinat: ꝛ iō Ad pri-
finiēde. Sicut forte ſequit̄: fruſtra ſunt medicine: ꝛ iō finē ha- mū.
biture q̄ egri curari nō poſſint: ꝛ ſani nō pñt īfirmari: Qz ſcđ3
irrefragabilē catholicorū religiōis veritatē: pene dānatorū
in eternū erūt ꝓpter tria: videlicet ad iuſticie dei declaratio-
nē: ad vniuerſi decoꝝ ꝑ bonoꝝ ꝛ maloꝝ ſeparationē: ꝛ ꝓpter
beatorum letificationem vindictam videntiū iuſtiſſime fie-
ri in eos qui ſe in hac vita iniuſte glorificauerūt. iuxta illud.

Universidad de Deusto Biblioteca

Letabit̃ iuſtus cum viderit vindictam: manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoꝛis.

Ad ſecū dū ⁊ tertium.

Ad ſecundū aūt ⁊ tertiū dicendū: q̃ philoſophi ⁊ poete q̃ finxerūt īfernū eſſe ꝓpter. R.p. vtilitate nō credētes de facto eſſe īfernū: meruerūt nō ſapiētes: ſʒ īſipiētes dici. Tūc pmo hmōi penarū fictiōes ſcḋm fidē ſunt illicite ſicut ſūt indubie. Tūc ſcḋo: q: etiā ſcḋm rōnē naturalē veritas q̃ eſt virtus nobilis ptinēs ad ītellectū ⁊ ad regulādū affectū nō ē ꝓ qualicūq; cōmodo abÿcieda cū bonū honeſtū ſit pferēdū bono vtili: ſʒ pfictionē iſtā vtilē. R.p. ⁊ virtus ⁊ veritas ⁊ bonū honeſtū abÿciebat̃: ergo nō erat licitū fingere ⁊c. Nec ē via dei aut ꝓceſſus rōnis: vt hoīes ſimplices reuocent̃ a peccatis ⁊ ꝓuocent ad virtutes p deceptiōes vt erroꝛes: vel fictas fabulas: vt faciūt poete. Nā q̃ talib⁹ medÿs vſi ſunt nō ꝓfuerūt hoīb⁹: nec. R.p. ſʒ maxime nocuerūt ſicut exit⁹ pbauit: q: ex indeſucceſſu tpis execrabiles erroꝛes radicati ⁊ firmati fuerūt in populo gētili: q̃ poſt xp̃o veniēte cū magna difficultate vix extirpari potuerūt. Media aūt cōgrua retrahēdi hoīes a vitÿs: ⁊ ad v̄tutes ꝓuocādi ſūt vere

Ad oꝛigēis opinionē rñſio.

eruditiōes: apte īcrepatiōes: dnore exhoꝛtatiōes: pmiſſiōes bonoꝝ: cōminatiōes penarū tā pñtis q̃ futuri ſeculi: nō q̃dē fictarū: ſʒ oī ābiguitate remota veriſſimaꝝ: qb⁹ medÿs q̃ vere vtit̃: ſapiēs merito dici pōt. Ad ꝓphanā pterea ⁊ hereticā

Damaſcen⁹.

opinionē: ī hoc Oꝛigenis dicit̃ p̄o: q̃ dēmōes nūq̄ ſaluabūtur. Nā vt dicit Damaſce. hoc ē āgelis caſ⁹: q̃d hoīb⁹ moꝛs. Sʒ hoīes poſt moꝛtē ſi ī peccato moꝛtali moꝛiāt̃: coꝝ nulla ē redēptio ex īferno. Ergo ⁊ āgeli poſt caſuʒ facti ſūt ſimilit̃ irrecuperabiles. ꝓpterea dicebat̃ Mat. xxv. Ite maledicti ī ignē eternū q̃ parat⁹ ē diabolo ⁊ āgelis ei⁹. Et Apo. xx. dicit̃. Diabol⁹ q̃ ſeducebat eos miſſus ē ī ſtagnū ignis ⁊ ſulphuris vbi ⁊ beſtia ⁊ pſeudo ꝓphete cruciabunt̃ die ac nocte ī ſecula ſeculoꝝ. Sʒ p hoc ſecula ſeculoꝝ ī ſcriptura ſolet eternitas deſignari: ḡ. Q̃d etiā mali hoīes ī hoc mūdo ⁊ poſtea damnati nūq̄ ſaluabunt̃: patet rōne. Nā ſi in fine oēs ſaluarent̃: ſeq̄ret̃ q̃ oēs poſſent ad libitū offendere deū: ⁊ ī mūdo gaudere ⁊ poſtea vellet vel nollet de⁹ ſaluaret eos: ⁊ ſic de delitÿs ad delitias trāſirēt: pſentib⁹ ⁊ futuris bonis fruerent̃: hic vētrē

Mat. xxv. Apoca. xx.

Hieronym⁹.

plenū ⁊ ibi mētem haberēt: in vtroq; ſeculo eſſent primi ⁊ ſic poſtremo ī terra ⁊ ī celo apparēt glorioſi q̃d eſt īpoſſibile: vt dicit Hieronim⁹ ad Iulianū. Ad auctoꝛitates vero erroꝛie ⁊ infideliter ab eo ꝓ ſua falſa opinione adductas reſpōdet̃: ⁊

Ad auctoꝛitates ab Oꝛigene pro ſua opiniōe adductas rñſio.

primo ad primā dicit̃: q̃ illa diſtributio omniū dʒ accipi vt ſic accomodata ſcḋm hūc ſenſum. ſ. omniū eoꝝ quos dignos miſereri diuina iuſticia noſcet. Dānati aūt poſt moꝛtē: ⁊ dēmones poſt caſum ſunt irrecuperabiles. Vel dicat̃ q̃ diſtributio illa intelligit̃ pro generib⁹ ſinguloꝝ: ⁊ nō pro ſingulis generū: vt declarabit̃ ad vltimū. Et ad illud Gen̄. xi. dicit̃: q̃ intelligit̃ de homine ſecūdū genus ſuū vnde indignatio ſuit abla

ta per chriſti paſſionē. Et ad illḋ pſal. nūq̄d obliuiſcet̃ miſereri de⁹ aut cōtinebit in ira ſua miſericoꝛdias ſuas: dicit̃ q̃ intelligit̃ de his q̃ ſunt vaſa mīe: q: ipſi nō ꝓ meritis ſuis ſʒ deo miſerāte ꝺ miſeria liberant̃. Ad auctoꝛitatē v̄o Anſelmi dicitur

Ad auctoꝛitatem Anſelmi rñſio.

q̃ intelligat̃ de natura rōnali abſolute ⁊ ſimpliciter vt ſit ſenſus: de natura angeloꝝ ⁊ de natura hoīm vniuerſaliter nō ē iuſtū oēs perire: ſʒ nihil ꝓhibet aliquē eoꝝ perire ⁊ aliquē ſaluari. Ad illud aūt pſal. hoīes ⁊ iumēta ſaluabis dn̄e reſpondet̃ negādo expoſitionē Oꝛigenis. Ad vltimū reſpōdet Auguſti. exponēdo auctoꝛitatē apoſtoli. Primo vt ſit diſtributio accomoda ſcḋm hūc ſenſuʒ. De⁹ vult ſaluos fieri oēs hoīes q̃ ſaluant̃: nō q: null⁹ hō ſit quē ſaluū fieri nō velit: ſʒ q: null⁹ ſaluus ſit: quē non velit ſaluū fieri. Scḋo exponit̃ ſic: vt ſiat diſtributio ꝓ generib⁹ ſinguloꝝ: ⁊ nō ꝓ ſingulis generū. ⁊ ſecūdū hūc ſenſum de⁹ vult ꝺ quolibet ſtatu hoīm ſaluos fieri mares ⁊ feminas: iudeos ⁊ gētiles: puos ⁊ magnos nō tñ oēs de ſingulis ſtatibus. Et lʒ auctoꝛitas apoſtoli poſſet trahi ad iſtos ſenſus: tñ q: nō ſunt de v̄tute ſermonis. Dicēdū eſt aliter ſcḋm Damaſcenū li. ÿ. c. vltimo. Q̃d volūtas diuina diuidit̃ ī volūtatē antecedētē ⁊ ꝯſequētē. Volūtate aūt ātecedēte

Ad auguſtini ad argumentum rñſio.

Prima expoſitio auctoꝛitatis apoſtoli.

de⁹ vult oēs hoīes ſaluos fieri. Volūtate aūt ꝯſequēte nō. Et q̃t volūtas antecedēs nō ſemꝑ īplet̃. iō nō oēs ſaluant̃. Ad ſciēdū aūt q̃d appellat̃ ī deo volūtas antecedēs: ⁊ q̃d voluntas ꝯſequēs. Notandū q̃ in voluntate diuina cum ſit ſumme ſimplex nō pōt diuerſitas īueniri. Rōne tñ volitī nihil ꝓhibet eā diuerſimode cōſiderari ſcḋʒ diuerſas cōditiōes volitoꝝ. Volūt aūt ſcḋʒ q̃ nūc loq̄mur ī creatura rōnali oꝛdinabile ē ī beatitudinē ī q̃ ē duo cōſiderari ſcʒ q̃d oꝛdinat̃: ⁊ auxilia ei⁹ quib⁹ iuuatur ad cōſequēdū finē ad quē oꝛdinat̃. Et ſcḋʒ vtrūq; iſtoꝝ pōt accipi diſtinctio volūtatis ī antecedētē ⁊ cōſequētē. In eo eñ q̃d oꝛdinat̃ ad beatitudinē ē cōſiderari naturā ⁊ pſonā: q̄ntū ḡ ad naturā de⁹ vult oēs hoīes ſaluos fieri: īq̄ntū dedit oīb⁹ naturā capacē ⁊ oꝛdinabilē ī beatitudinē. q̄ntū vero ad pſonā nō vult oēs hoīes ſaluos fieri: actiones āt ſūt ſuppoſiti ⁊ pſone. ⁊ q: multi deuiāt a fine vltimo p ſuas actiōes prauas: iō q̄ntū ad ea q̃ ſūt pſone nō vult de⁹ oēs pſonas ſaluas fieri. Pꝛia volūtas dei dicit̃ ātecedēs: ſcḋa cōſequēs: q: pri⁹ dʒ cōſiderari natura oꝛdinabilis ī finem q̄ actiōes pſone qb⁹ finis cōſeq̄t̃ cū ab ipſo deuiat̃. Scḋo pōt hec diſtinctio volūtatis antecedētis ⁊ cōſequētis ſumi q̄ntū ad auxilia qb⁹ creatura iuuat̃: ſūt eñ q̃dā antecedētia quaſi q̃dā cōia auxilia q̃ dāt̃ oīb⁹ hoīb⁹ vt ſalui ſiāt. ſ. liberū arbitriū: pcepta: cōſilia ⁊ hmōi qb⁹ oēs poſſūt dirigi ī his q̃ ptinēt ad ſalutē. Sūt nihilomin⁹ q̃dā ſpecialia: vt gratia: virtutes. pſeuerātia in bono ⁊ hmōi q̃ dant̃ qbuſdā ſpecialiter ⁊ ſingulariter: ḡ q: cōe pcedit oꝛdine nature illḋ q̃d eſt ſpeciale voluntas diuina ſcḋʒ q̃ reſpicit cōia auxilia dicit̃ voluntas ante-

In voluntate diuina non poteſt diuerſitas inueniri.

Diſtinctio diuine volūtatis in antecedētē et cōſequentē.

Pꝛia voluntas dei dicit̃ antecedens ſcḋa cōſequēs

Universidad de Deusto Biblioteca

cedēs: ꝑnt aūt reſpicit ſpecialia dicit̄ ꝯſequēs. ⁊ iſto mō vult deꝰ oēs hoīes ſaluos fieri volūtate añcedēte ſʒ nō ꝯſequēte. Volūtas aūt añcedēs nō ſemꝑ iplet̄. q꞉ nō ē volūtas ſimpliciter: nec volitū volūtate añcedēte ſolū: ſʒ ſcḋʒ qd. Nā volūtas de ſalute alicuiꝰ ē volūtas practica q̄ neceſſario reſpicit ꝯditiōes particulares ſuppoſitoꝝ quoꝝ ſūt actiōes. hoc aūt non facit añcedēs volūtas: ſʒ ꝯſequēs: ⁊ iō vult deꝰ volūtate añcedēte ſolū ſimpliciter vult ꝑpē qḋ nō oportet ipleri. Hec collecti ne ex Tho. i. pte. q. xix. arti. vi. ⁊ dño Hērico ḋ aſſia. ſup Geñ.

qneſtio. Rñſio.

Secunda q̄ſtiuncula ē: An in cētro terre: vel vbi ſit ſitus ⁊ poſitꝰ locꝰ iferni. Ad quā ſic r̄ndet̄: q locꝰ inferni vbi ſit certitudinaliter doctores theologi nō ponūt. Magiſter eñ ſniarū i. iiij. ꝑpe finē. xlv. diſt. dicit ſic. ignis eternꝰ cuiuſmodi ſit: ⁊ i qua mūdi vl terre parte futurus ſit: hoīem ſcire neminē arbitror: niſi forte cui ſpiritꝰ diuinꝰ oſtēdit. Et Auguſtinꝰ i libro retractationuʒ capitulo. xxix. retractās qḋ dixerat. xij. ſup Gene. dicit ſic. Magis mihi videt̄ dicere debuiſſe q ſub terris ſit q̄ rōnē reddere cur ſub terra eſſe credat̄. Et gregoriꝰ i q̄rto dialogoꝝ interrogatꝰ an ſit credēdū iſernū eſſe ſup terrā vel ſubtꝰ dicit. Hac de re temere diffinire nō audeo: nōnulli nāq꞉ in quadā terrarum pte iſernū eſſe putat. Alij vero hūc ſub terra eſſe exiſtimāt hec ille. Alij vero dicūt q iſernꝰ ſit i appoſito aride axe q̄ ē inter eq̄noctialē ⁊ poluʒ articū in q̄ loco viget exceſſus caloris. Vel eſt ſub aliq̄ poloꝝ vbi eſt exceſſus frigiditatis pōt etiā eē aliq̄ regio i ſupficie terre ſub aq̄ vl̄ ſꝑ aquā ꝑ modū magne iſule intēperatiſſima: moleſtiſſima: horribiliſſima: deformiſſima: q̄ dicit̄ infernus: ⁊ huic imaginatiōi cōſonat qḋ dicūt quidā in extremis partibꝰ ſeptētriōis vltra norwergianos habitātes: vbi dicūt eſſe multa demonia: ⁊ clamores ⁊ tumultꝰ horribiles audiri ab inhabitātibꝰ inſulas. Dñs aūt petrus de tarāta. ⁊ Thomas ⁊ Richardꝰ ⁊ dñs Bonauētura i q̄rta diſtinctiōe quardrageſima quarta ⁊ dñs Hēricꝰ ḋ Aſſia ſup Geñ. Suadēt tribꝰ ꝯgruētijs eſſe infernū i cētro terre. ⁊ primo rōne diuine ordinatiōis ſic. Deꝰ cum ſit ſapiētiſſimꝰ omnia ſcḋm exigētiā ſuarū naturaruʒ in ſuis locis ſtatuit ⁊ ordinauit. Nā ſapiētis eſt ordinare. primo metha. Auguſtinꝰ dicit xix. de ci. dei. c. xiij. q ordo eſt pariū diſpariūq꞉ rerū ſua cuiq꞉ loca tribuēs diſpoſitio. Sicut ḡ naturalibꝰ ⁊ corꝑalibꝰ rebꝰ oppoſitis aſſignauit diuerſa loca oppoſita correſpōdentia proprijs earū naturis: vt puta rebus leuibus: locū ſurſuʒ: ⁊ circūferentiā: ⁊ rebus grauibus locū inferiꝰ ⁊ cētrū mūdi. Ita ⁊ ſpiritualibꝰ rebꝰ loca cōueniētia eaꝝ naturis ſtatuere debuit: vt leues. ſ. ⁊ ſp̄ūales viri q̄ corda ſua ſup terra ad celeſti ⁊ ſp̄ualia inſixerūt ad circūferētiā totiꝰ mundi ⁊ i ſummo celi ſtatuerent. Graues vero ⁊ petis ponderoſi qui corda ſua bonis terrenis ſuper terrā indebite fixerunt: tenderent ad mediū totiꝰ ⁊ circa cētrū mūdi atq꞉ in ꝑfundo inferni. Scḋo

Magiſterſnia rum.
Auguſtinus.
Gregorius.
Opinio aliquorū de ſitu iſerni.
Opinio doctorū q̄ cēſent iſernuʒ eſſe i cetro terre.
Prima ꝓbatio opinionis.
Augu.

idē ꝓbat̄ rōne aſſimilatiōis. Nā locꝰ ⁊ locatū dʒ aſſimilari ſiue ꝓportionari. iiij. phiſ. Peccātores aūt tres hñt ꝯditiōes: elōgationē: obſcuritatē: ⁊ frigiditatē: nā peccm̄ diuidit ⁊ elōgat hoīeʒ a deo: pūer. xv. Longe eſt dñs ab impijs. peccātores ſunt obſcuri. excecauit eñ eos malitia eoꝝ. Saple. ij. ⁊ iō i tenebris ambulāt: ⁊ vie illoꝝ tenebre ⁊ lubricū: ⁊ angelꝰ dñi coartās eos. Peccātores ſunt frigidi ꝑ peccm̄ qḋ ḋr venenū aīe ab Augu. li. lxxxiij. q. Venenū aūt vt dicit Iſido. i. ethimo. eſt frigidiſſimū: ergo locꝰ nouiſſimꝰ: obſcurꝰ ⁊ frigidus eis debet̄. Infernus aūt in medio ⁊ in cētro mūdi exiſtēs eſt ſumme elōgatꝰ a celo: eſt naturaliter tenebroſus: omni influxu celeſtis luminis priuatꝰ: ex eo q elemētū terre hāc regionē circuſiſtās eſt ſimplr opacū: carēs penitꝰ diaphanitate: ſine q̄ lumē nūq̄ diffundi pōt vl̄ penetrare: ē frigidiſſimꝰ naturalr: vn̄ ḋr tartarus a tremore frigoris: vt dicit Iſidorꝰ: eo q ibi nec radiꝰ ſolis penetret: nec adſit motꝰ aeris. Tertio ꝓbat̄ idē rōne oppoſitiōis ſic. Loca oppoſita: oppoſitas ꝯrias ꝯditiōes ⁊ naturas ſolēt habere: ſed paradiſus terreſtris eſt aliqua regio in ſuperficie terre tēperatiſſima ſita in parte oriētali ⁊ dextra pte celi que regio eſt gratiſſima oībus delectationibus. Ergo infernus poni debet ex oppoſito in inferioribus partibus terre: interioribus ſiue centralibus ſpere: vel ſuperficialibꝰ terre oppoſite axe nr̄i: que inferiores dicuntur reſpectu nr̄i: q̄ regio ē intēperatiſſima: remotiſſima a celo oībꝰ moleſtijs ⁊ ꝯrietatibꝰ plena. Itē paradiſꝰ terreſtris oppoſitꝰ inferno (vt dicūt doctores ⁊ hiſtorici) hʒ oīa q̄ req̄runt̄ ad bonitatē loci: ciuitatis ⁊ regiōis. Ad q̄ req̄rit̄ cōueniēs diſpoſitio mōtiū: ſcaturigo fontiū: decurſus fluminū: nobilitas plantarū: iocūditas aīaliū: infinētiaꝝ bonitas: auraꝝ ſiue vētoꝝ regularitas: tēperies elemētoꝝ. Vn̄ ⁊ Damaſcenꝰ libro ſecundo ſniaꝝ dicit. Paradiſus terreſtris eſt poſitꝰ in oriēte oī terre excelſior: tēperato: tenuiſſimo ac puriſſimo aere fulgēs: plātis ſemꝑ floridus: comatꝰ: bono odore repletꝰ: ⁊ oībus gratiſſimis oblectationibꝰ plenꝰ. Ergo infernꝰ hře dʒ oīa cōtraria paradiſo terreſtri: ⁊ ꝑ ꝯñs ſi paradiſus in ſummo ſit: infernꝰ dʒ eſſe in infimo loco mūdi. Scḋo ꝓbatur eadē ꝯcluſio auctoritatibus: ⁊ Primo Jone. ij. Proiecisti me i ꝑfundū in corde maris. vbi gl. dicit: q ſicut cor ē i medio ⁊ cētro aīalis: ſic infernꝰ i medio terre. mediū aūt terre ē cētrū eiꝰ. Et Job. x. Dimitte ergo me ⁊c. Et pſal. Liberaſti me ex inferno inferiori. vbi dicit gl. Aug. q duo ſūt iferna: ſupiꝰ ⁊ iferiꝰ. Terrena inhabitatio vbi ē caro ⁊ ſāguis: deceſſio ⁊ ſucceſſio mortalitatis ⁊ mutabilitatis. Infernꝰ ē ſuperior: ſʒ ab hac terrena inhabitatione et inferno itur ad infernū inferiorem. Propter hec duo inferna miſſus eſt filius dei: vndiq꞉ liberans ad vnum infernum miſſus eſt naſcendo: ad aliud moriendo. Hec Auguſtin. Et yſaias. xiiij. Infernus ſubtus conturbatus eſt. Et Mathei. duodecimo. Sicut fuit Jonas in ventre ceti

Scḋa ꝓbatio. peccātores hñt tres ꝯditiōes
prouer. xv.
Saple. ij.
Iſido.
Tertia ꝓbatio.
Req̄ſita ad bonitatē loci ciuitatis ⁊ regionis.
Damaſcenus.
Jone. ij.
Job. x.
pſal.
Augu. Duplex eſt infernus.
yſayas. xiiij.
Math. xij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tribus diebus ⁊ tribus noctibus. ita erit fili⁹ hominis in vē
tre terre trib⁹ dieb⁹. ⁊ trib⁹ noctib⁹. Et Prouerbioꝝ. ix. In ꝓ
Prouer. ix. fundis inferni cōuiue ei⁹ ⁊ Apo. v. dꝛ: ꝙ iohānes cū vidiſſet
libꝛū ſignatū ſeptē ſigillis: flebat qꝛ nō videbat dignū aliquē
Apo. v. illū apꝛire neqꝫ in celo neqꝫ in terra neqꝫ ſubt⁹ terrā. Liber ē
ſacra ſcriptura. apert⁹. i. patefact⁹ a chꝛiſto qui fuit de tribu
iuda. Et innuit iohannes ſubt⁹ terrā: q̄ſi ibi ſint aliqui ſcia ꝑ
diti vt demones: aīe mortuoꝝ q̄ hic ſapiētes habiti ſunt: vt
ſcti pr̄es: ꝓphete: ⁊ multi philoſophi. ⁊ i glo. xiij. q. ij. c. tps. i
v̄bo abditis. dꝛ. Infern⁹ eſt ſub terra ⁊ celū ſupra. Itē. xxiij. q.
Grego. iiij. ca. hec a ūt vita. ⁊ Grego. in q̄rto determinās: quid de lo
Iſidor⁹ co⁹ inferni credat: dicit. Hoc aīm pulſat: ꝙ idcirco infern⁹ di
Infernus vñ dicit, citur: qꝛ inferius iacet. Idē dicit Iſido. xiiij. ethimo. vnde in
fern⁹ dicit etiā gehēna. ageos ꝙ eſt terra: ⁊ hēnos quaſi ꝓ
fundū: quaſi in ꝓfundo ſitus. Et Vergi. in ſexto introducit
Eneā alloquentē Didonē: dicētēqꝫ. Infelix dido verus mihi
Vergil. nūcius ergo Venerat: extinctā ferroqꝫ extrema ſecutā. Fune
ris heu tibi cā fui: ꝑſidera iuro Et ſuperos: ⁊ ſi q̄ fides tellu
re ſubima eſt. Inuitus regina tuo de litoꝛe ceſſi. Et Seneca
Seneca tragedia. ſ. introducit theſeū inuocantē. Fas oē mundi teqꝫ
dītantē ꝑcoꝛ regno capaci. Teqꝫ quā tota irrita q̄ſiuit ethna
mater. Ut iura abdita ⁊ operta terra liceat i pune loq̄. Et vlti
ma tragedia de v̄tute loquēs dicit. Nūq̄ ſtigas fert ad vm
bꝛas iclyta v̄t⁹ Viuite fortes nec letheos ſeua p annos. Uos
fata trahēt. Sed cū ſummas exiget hoꝛas. Cōſumpta dies
iter ad ſupos gl̄ia pādet. Exēplis ēt veritas ꝑdicta patere
pōt ex Greg. iiij. moral. c. xxxij. Et a ſancto Cyrillo ad Augu.
in traſitu beati Hie. hec collective ex. iiij. ſniaꝝ: et ex hērico.

Qō i Grego. Ertia queſtiuncula eſt. Si alibi ꝙ in centro terre
reperiant in ſupficie terre loca in q̄b⁹ aīe dānato
rū penas luāt. Ad quā ſic rñdet: ꝙ vt Greg. dicit.
iiij. dialo. Oīpotēs de⁹ ad correctionē viuētiū in
hoc mō in quibuſdā patētib⁹ in ſupficie terre q̄ſdā dānato
rū aīas penas luere: voluit oſtēdere vt mētes infideliū q̄ in
ferni tormēta eſſe nō credūt: tormētoꝝ loca videāt q̄ audita
credere recuſant. Et infer. c. xxxiij. li. vbi ſupra quēdā ſanctū
heremitā q̄ in inſula Lipparis Sicilie moꝛabat: vidiſſe ꝙ
aīa theodoꝛici regis in ollā vulcani ibidē ebullientē ꝓiecta
fuit p Iohānē papā ⁊ Simachū patriciū quos ille rex ante
occiderat Et iuſte dicit ibi btūs grego. ab illis i ignē mitti
appuit: q̄s in hac vita iniuſte indicauit. Itē l. iiij. c. narrat de
q̄dā romano cui i extremis laborāti appuit nauis parata: q̄
ipe ⁊ q̄dā vicin⁹ ſu⁹ adducēdi erāt i Siciliā: q̄ ſtatiꝫ poſt hoc
fuerāt ſimul mortui. ⁊ ſubiūgēs dicit greg. ꝙ v̄o ille moriēs
ſe ad Siciliā ducēdū teſtat⁹ ē. q̄d ſentiri aliō pōt: niſi prece
teris locis vei⁹ terre iſulis eructāti igne tormētoꝝ olle patue
rūt: q̄ vt ſolēt narrare q̄ vouerūt: laſſatis q̄tidie finib⁹ creſcūt

vt mūdi termio appropinquāte quātū certū eſt illic ampli⁹
exurēdos colligi: tāta ⁊ eadē tormētoꝝ loca ampli⁹ videant
apiri. hec grego. Ex iſta aūt narratiōe appet ꝙ p ollas vulca
ni itelligunt q̄dā putei flāmiuomi: vel q̄dā cauerne terre flā Iſidor⁹
mā ſpirātes ſulphureā. Quare aūt olle ille vulcano attribuā
tur ptꝫ per Iſido. li. xix. ethi. dicētē ꝙ iuxta ſupſtitionē genti Vulcanus deus ignis.
liuum: vulcanus in foꝛnacib⁹ faboꝛꝝ q̄ſi deus ignis habitare
dicit. et p ipꝫ figuraliter ignis itelligi ſolet: quēquidē ꝓpter
multas vtilitates q̄s hoi cōfert (ab Iſidoꝛo ibi ennumeratas)
gētiles eū deū poſuerūt ipm nolantes vulcanū: quē tūc ride Iſidor⁹
re dicūt q̄ñ ignis q̄ſi tonitrua emittit ⁊ ſcintillis ſtrepit. ⁊ ite
rū Iſido. li. xv. dicit ꝙ q̄dā inſule circa Siciliā vulcanie dicū
tur: ex eo ꝙ ipe ſicut mōs ethna ardeāt: ⁊ ſunt octo: quarū no Aduerte de monte ethna.
mina ibi ponit. Et pꝛia vocat lipparis ⁊c. Ethna v̄o ē mōs
ab incēſo ſulphure: quo plenus eſt: flammas ſpirās. Et dicit
Iſidorus ꝙ mōs ille hꝫ ab ea pte q̄ eurus et afric⁹ flāt ſpelū
cas ſulphure plenas: q̄ vētis illis agitate ⁊ cōmote: flammas Iſidor⁹
emittūt terribiles: itaqꝫ putatū ē a q̄buſdā ibi infernū eē. Sꝫ
hoꝛū opinionē illa q̄ ꝑcedēter de ſitu inferni dicta ſunt: ſtare
nō ꝑmittūt. nō eīm ois loc⁹ in q̄ vel a q̄ aīa luit penā dānatio
nis vſqꝫ in diē iudicij: eſt pꝛincipalis loc⁹ inferni. Sed quidā
ſunt particulares in quo (cā nota deo) q̄dā dānatoꝛū aīe vſqꝫ
ad diem iudicij penas luunt. Hēricus de Aſſia ſup Geneſim.

Uarta queſtiuncula eſt. Quis oꝛdo ⁊ q̄ habitudo ē
ſub terra triū locoꝛū penaliū. ſ. purgatoꝛij: Limbi:
⁊ ſinus Abꝛahe: vel ſanctoꝛū patrū: ad infernum.
Ad quā ſic rñdet: ꝙ de habitudine ⁊ oꝛdine triū lo
coꝛū penaliū ad infernū eſt duplex opinio. Pꝛia eſt Rñſio ad q̄ōnē p duas opiniones.
ꝓbabilis videlꝫ ꝙ infernus eſt regio cētralis terre: ⁊ ꝙ que
libet alia regio inferi illā oꝛbiculariter circūſtet ſcđm ſub et
ſupꝛa ꝓpoꝛtionaliter p differētijs incolarū in indignitate vl̄
dignitate: ita vꝫ ꝙ cū ſint quatuoꝛ totalis iferi regiōes ſcđꝫ
cōem doctoꝛū opinionē. ſ. infernus inferioꝛ: Limb⁹ pueroꝛū: Prima opinio.
purgatoꝛiū: ⁊ ſinus abꝛahe: vel Limb⁹ patrū. Infernus eſt re
gio cētralis infima ⁊ immediate poſt eā regio pueroꝛū: q̄ i ſo
lo pctō oꝛiginali deceſſerūt. Sup quā eſt regio purgationis
aiarū quā circūſtat regio q̄ vocat ſin⁹ abꝛahe: vel limbus pa
trū. Prime due regiōes ſunt dānatoꝛū: ſed differūt quo ad pe
nā ſenſus et penā dāni ſolā. Alie due nō ſꝫ ſunt vel fuerunt
ſaluādoꝝ. Alia opinio de oꝛdie locoꝝ penaꝝ ad ifernū: eſt: ꝙ
iſte quatuoꝛ regiōes ſeſe oꝛbiculariter nō circūdāt: q̄ð pōt tri
bus modis ꝯtingere. Pꝛio mō: ſi imaginamur quādā pirami Scđa opinio.
dē terre magnā cui⁹ conus ſit cētrū mūdi: ⁊ baſis ſit tota ſu
pficies terre arida: ⁊ illā piramidē imaginemur diuiſaꝫ p li
neas vl̄ ſupficies trāſuerſales i q̄tuoꝛ regiōes ſcđm ſub ⁊ ſu
pra diſtātes: q̄rū ifima ſit ifern⁹ ⁊ cetere ſup eā oꝛdie ꝑdicto.
Scđo mō iſte q̄tuoꝛ regiōes pñt ſe adinuicē hꝫe ad modū q̄
tuoꝛ ſpheraꝝ: ſup inuicē imediate vel mediate poſitarū: ita

ꝙ cētrū mūdi:ꝛ alie tres directe ad vnā dr̄am poſitiōis celſ ſituenſ ſup eā. Tertio mō eſſe pōt ꝙ tres regiōes nō cētrales aſtēt cētrali a diuerſis differētijs poſitionis: vt puta vna ab oriēte: ab occidēte:ꝛ alia ſtra meridie: vl̄ ex oppoſito: ꝛ ſic ſūt ꝗttuoꝛ imaginatiōes de ꝯſitutiōe regionū iſeri. Sꝫ pria eſt ꝓbabilioꝛ ꝛ dictis ſctoꝝ ꝯueniētioꝛ. Quicq̄d tñ ſit de ꝯſtitutiōe dictaꝝ regionū: vl̄ tñ veriſilr ponēdū ꝙ inter ſinū abrahe et infernū inferioꝛē ſit q̄ dā diſtātia media ꝗſi inuia vndecūq̄ ꝛ

Luce. xvi. anfractib⁹ confuſa. Nā dr̄ Luce. xvi. ꝙ diues epulo eleuatis oculis vidit a lōge Abrahā ꝛ lazaꝝ in ſinu ei⁹: vbi vl̄ localis diſtātia denotari. Et iteꝝ ex hoc ꝙ ibi dictū legit ab abrahā. Et in his oīb⁹ iter nos ꝛ vos: chaos magnū firmatū eſt: vt hi q̄ volūt hinc trāſire ad vos nō poſſint: neq̄ inde huc trāſmeare. Qḋ lr̄aliter acceptū vl̄ denotare iſterpoſitionē itineris imꝑtrāſibilis: lꝫ doctores exponāt illud myſtice. Pro hac ēt opi

Eccleſi. xxiiij. niōe facit illud dictū: in ꝑſona ſapie increate. Eccleſia. xxiiij. Penetrabo oēs inferioꝛes ꝑtes terre ꝛ iſpiciā oēs doꝛmiētes ꝛ illuminabo oēs ſperātes in dño. Et q̄bus oīb⁹ ſequit ꝙ aie dānatoꝝ q̄ñ deducūt ad iſernū intro terre ad luciferꝫ ibidem cōſiſtentē ꝛ alligatū: habēt illas oēs regiones ſubterraneas ꝑtrāſire. Et aie q̄ deſcēdūt ad limbū pueroꝝ trāſeūt duas: ꝛ q̄ ad purgatoꝛiū vadūt: vnā ꝛ ꝑtrāſeūtes ſe vidēt: ſibi inuicē loquunt ꝛc. Et ſilr q̄ñ aie de purgatoꝛio educunt in gloꝛia expedite de culpis ꝛ penis forte ad ꝯfuſionē ꝛ penaꝝ cumulū dānatoꝝ ꝛ demonū: q̄ odiūt aſcēſum hoīm in celū ꝑmittēte deo trāſeunt per centrum mundi ad māſiones ſuas in celo. Hec Henri. de aſ. ſuper Geneſ.

Qō. Rñſio. QUinta q̄ſtiūcula eſt: Que eſt maioꝛ regio locoꝝ penaliū. Ad quā ſic rñdet: ꝙ ſi certo cōſiderare volumus quātitatē regionū ꝑdictarū: nō occurrit vñ poſſim⁹ quātificare eas: niſi ex multitudine incolarū cuiuſlibet. Ubi ergo ſupponēdo ꝙ q̄libet aīa exuta ſicut q̄libet ſpūs determinet ſibi certū ſpaciū coꝛpeū: vl̄ minima regionū ꝑdictaꝝ fuiſſe ſin⁹ abrahe: i q̄ erāt oēs ſcti veteꝝ teſti a pena purgatoꝛij abſoluti: q̄ pauci videnꝰ fuiſſe reſpectu illoꝝ q̄ adhuc i purgatoꝛio tenebāt: q̄ iteꝝ pauci fuerūt: ꝛ adhuc ſūt reſpectu eoꝝ q̄ in iſerno tenent: ꝛ forte q̄q̄ paucioꝛes his q̄ in regiōe limbi tenent. Dico ergo ꝯſequēter ex his ꝙ maxima haꝝ regionū eſt regio iſerni iſerioꝛis: qḋ apparere poterit cuilibet attēte cogitare volēti numeꝝ ſaluādoꝝ: numeꝝ dānatoꝛū: nūeꝝ aſſumptoꝝ poſt iudiciū coꝛpoꝝ. Nā pꝛio numer⁹ ſaluādoꝛū bonoꝝ poſt gnāle reſurrectionē non erit forte minoꝛ (imo forte maioꝛ vt alibi diſputabit) ꝙ̄ multitudo dānatoꝝ hoīm ꝛ demonū. Sꝫ numer⁹ ſaluādoꝝ iplebit celū empyreū qḋ ē lōge capaci⁹ ꝙ̄ totū ſpaciū infra cōcauū oꝛbis lune imo infra celū ſidereū vt pꝫ i ſpheris celoꝛū ſe inicē intercludētiū: ergo opꝫ ꝙ loc⁹ inferni ſit ampliſſim⁹. Scdo hoc idē patet ex numero dānatoꝛū. Nā iā pluſq̄ ꝑ ſex milia

q̄dringētoꝝ nonaginta quatuoꝛ annoꝝ ab initio mūdi elapſoꝝ aie dānatoꝝ ad infernū deſcēderūt de cūctis regiōib⁹ viatoꝝ fideliū ꝛ infideliū: q̄b⁹ ſi cōnumerenꝰ oēs demones q̄ ſecūdū aliq̄uos tot ſunt quot ſunt angeli beati vel plures: ꝛ itē quot ſunt in pñti ꝛ erūt mali in futuro: q̄ moꝛienꝰ ꝛ dānabunꝰ. Cū ergo ſit maxima multitudo dānatoꝝ vt pꝫ: ergo loc⁹ inferioꝛ inferni vbicūq̄ ſit: eſt mire ꝛ ſtupēde magnitudinis ꝛ amplitudinis: ꝛ maioꝛ aliaꝝ oīm regionū dictarū. Tertio hoc idē pꝫ maxie ex numero coꝛpoꝛū aſſumptoꝛū ab hoīb⁹ poſt reſurrectionē gnālē circūſcriptiue loca occupātiū ꝓpter ergo maximā dānatoꝛū multitudinē q̄dā quātificare volētes locū iſerni diuerſimode loquunꝰ. Quidā eñ dicūt ꝙ lꝫ numer⁹ dānatoꝝ maioꝛ erit ꝙ̄ oīs numer⁹ ſaluandoꝝ: nō tñ opoꝛtebit ꝓpter hoc ꝙ ſpatiū inferni ſit ita amplū ſicut paradiſi: q: infern⁹ hꝫ rōnē carceris cōſtringētis ꝛ cōculcantis: ꝛ nō rōnē amene ꝛ libere latitudinis: nā ad penā daꝰ dānatis loc⁹ arct⁹. Un̄ dicit a Pſal. ꝙ dānati: ſicut oues in iſerno poſiti ſunt: q̄ aīalia coanguſte multū in ouilib⁹ cōſtipantur. Alij dicūt ꝙ loc⁹ inferni erit a cētro terre mūdi: ꝛ oꝛbicu- Pſalmi

lariter extendet verſus cōcauū oꝛbis lune quātū ſufficiet ꝓ illa multitudine. Alij dicūtq̄ tota regio elemētalis poſt iudiciū erit loc⁹ inferni: ita ꝙ q̄ in elemētis hui⁹ mūdi peccauerūt in illis punienꝰ. Auari. ſ. in terra: Laſciui in aq̄. Iracūdi in igne. Superbi in aere. Alij dicūt ꝙ cētrū terre ꝛ ꝯcauū ei⁹ ē mai⁹ amplū ꝙ̄ ꝑs terre diſcooperta aq̄s q̄ ab hoīb⁹ habitat: q̄ ꝑs terre nūq̄ ab hoīb⁹ pñtib⁹: preteritis ꝛ futuris (dato ꝙ mūdus habeat terminari) poſſet totalr ſufficienter⁹ impleri: ita ꝙ nulla ꝑs ei⁹ ēt minima vacua remaneret. Alij dicūt ꝛ rōnabili⁹ ꝙ ſicut de⁹ a principio creauit locū inferni detinentis ꝛ inſtrm ignis quo ibidē punirenꝰ mali: ſic etiā a ꝑncipio de⁹ ꝓuidētia ſua de capacitate loci ꝓuidit: vt. ſ. infernus eēt capax dānādoꝝ localr ꝛ diſtincte capiēdoꝝ. Hec Henric⁹ de Aſſia ſup Geneſim.

SExta queſtiuncula eſt: Que regio locoꝛū penaliū ē diuturnioꝛ. Ad quā ſic rñdet: ꝙ iſtarū ꝗtuoꝛ regionū illa Queſti.

. ſ. dānādoꝝ inferni ſicut immēſurate ē ꝛ erit alijs extēſioꝛ: ita ꝛ durabilioꝛ. Nā regio ſupioꝛ q̄ eſt ſinus abrahe: incepit pꝛio inhabitari foꝛtaſſe a moꝛte iuſti Abel: ꝛ depopulata Rñſio.

fuit imediate poſt moꝛtē xp̄i: poſt hāc regionē inhabitari cepit regio purgatoꝛij: q̄ ēt oīb⁹ icolis ꝑuata fuit ꝑ xp̄m ad infernos deſcēdētē vt q̄buſdā doctoꝛib⁹ veriſimili⁹ vl̄. Poſt quā purgatoꝛij euacuationē iteꝝ regio illa cepit icolas hr̄e ꝛ hēbit ꝯtinue icepꝰ foꝛte ſine iterruptiōe vſq̄ ad reſurrectionē moꝛtuoꝝ gnālē. Regio ꝟo totalis iſerni vel dānādoꝝ ſola cū ſuis iſelicib⁹ icolis i eternū durabit i altū extēdēda quātū ad declarationē diuine iuſtitie ꝑ diſtinctas ſingloꝝ penas iudicio dei nob occultas qḋ tūc decernet ab oīb⁹. Hec Hen. de Aſ. ſuper Geñ.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

Qõ. Rñſio. SEptima queſtiũcula eſt: Quot carceres ſeu mãſio-
nes habeat regio infernalis. Ad quaz ſic rñdet. ꝙ
totalis regio inferni ſeptem carceres habet: vel in
ſeptẽ regiones pnales: iuxta ſeptẽ peccata morta-
lia vł diuiſa eſſe: vel poſt iudiciuz diuidẽda. Pro q̃
Gregoi. imaginatione eſt btũs Grego. iiij. dialogoꝝ. c. xxvj. vbi ait: ꝙ
ſiue electi ſiue reprobi quoꝝ cõis cauſa in ope fuit: ad loca et
cõia deducunť: xp̃i nobis verbis ſatiſfaciẽtibꝰ etiã ſi exẽpla
deeſſent. Ipſa qppe veritas ꝑpter electos in euãgelio dicit
In domo pr̃is mei mãſiones multe ſunt. Si eñ diſpar retri-
butio in illa eterna btitudie nõ eſſet: vna potiꝰ mãſio quam
multe ibi dicẽde eſſent. Multe ergo mãſiones ibi ſunt in qbꝰ
diſtincti ordines bonoꝝ ꝑpter meritoꝝ cõſortiũ cõiter letan
Grego. tur. Et eadẽ ꝟitas (dicit Grego.) finalis iudicij diẽ denũciãs
ait. Tũc dicã meſſoribꝰ. Colligite zizania: ⁊ ligate ea in faci
culos ad cõburendum. Quid aũt eſt zizania in faſciculos li-
gare: niſi cõpares paribꝰ in tormẽtis ſimilibꝰ ſociare: vt ſu-
pbos cũ ſupbis: luxurioſos cũ luxurioſis: auaros cũ auaris:
fallaces cũ fallacibꝰ: infideles cũ ĩfidelibꝰ. Cũ ergo ſimiles
in culpa ad tormẽta ſilia angeli in locis penalibꝰ deputant:
qſi zizanioꝝ faſciculos ad cõburendũ ligãt. hec Grego. Uel
dicẽdũ ꝙ ſicut poſt ↄſummationẽ mũdi iuxta ierarchias an-
geloꝝ maloꝝ ordinabunť in inferno diuiſe manſiões ſeu re-
giões coꝝ ſcḋm differẽtias in ſtatutibꝰ ⁊ culpis coꝝ. Itẽ vel
ꝙ illi ãgeli mali q̃ fuerũt vel ſtãtes fuiſſent de ſeraphin ſum
mi ĩ celo: cadẽtes facti ſunt infimi. Et illi q̃ fuiſſent cherubi:
cadẽtes: cõſtituti ſunt in choro ſup iſtos: ita ꝙ q̃ fuiſſẽt de in
fimo ordine cetꝰ angelici: collocabunť in ſummo loco infer
ni. Sicut ergo in celo cũ quolibet ordine angeloꝝ collocabũ-
tur aliq̃ hoĩes ꝑ cõformitate meritoꝝ: ita ꝑportiõabiliter in
ierarchijs iĩerni ꝑ cõformitate demeritoꝝ hoĩes collocabunť
intra choros demonũ: ita ꝙ in infimo loco ſeraphinoꝝ infer
ni: ponenť illi q̃ hic finguñt ardere ĩ amore dei vt religioſi ⁊c.
et ardẽt ambitiõe diaboli. In choro cherubin iĩerni ponenť
illuminati ſcia: ſz nõ ſibi nec recte aliis. In choro tronorũ in-
ferni ponẽtur. q̃ fingũt ſe pauperes ⁊ theſaurizãt ꝑ cp̃atu. In
ordie dñationũ iĩerni ponẽť mali p̃lati: ſpũales ⁊ tꝑales: re-
ges: duces: comites. In ordie ꝟtutũ iĩerni ponẽť zizanioſi: ⁊
ſic de ſinglis. Qḋ ſi aliq̃s arguat: q: ſcḋz Jo. x. ĩ iĩerno nullꝰ ẽ
ordo. ⁊ hic ponit ordo ſeptẽ carceꝝ vł triũ ierarchiaꝝ. Rñdet
ꝙ Job ĩtelligit de ordie ĩtẽtionũ ⁊ opationũ q̃ nõ ſũt ĩ iĩerno
nã nullꝰ dãnatoꝝ hꝫ ĩtẽtionẽ vel actũ debite ordinatũ in fi-
ne q̃ eſt deus. Elicitiue ex Hen. de al. ſuper gen̄.

Qõ. OCtaua q̃ſtiũcula eſt. Si ignis iĩerni ſit corpeꝰ vel ſili-
tudinarius aut imaginarius. Ad quã ſic reſpondetur
Rñſio ꝙ Auicẽ. ix. ſue metha. negans exuſtionem corporum
Auicẽ. poſt iudiciũ cum non admittat carnis reſurrectionem. et vi-
dens ꝙ naturalr̃ ſpũs ab igne corpali pati nõ poſſit: dixit ex

hoc ꝙ ignis iĩerni nõ eẽt corporalis: ſz imaginariꝰ: ita ꝙ aĩe
maloꝝ poſt mortẽ dicũť iõ igne cremari: q: imaginanť cru
ciari appꝛhẽdẽdo ignẽ ſub rõne diſcõuenientis. Et ponit exẽ-
plũ ibidẽ de ſomniãte q̃ ex appꝛhẽſiõe fantaſtica alicuiꝰ diſcõ
uenientis ĩ ſomno: quãq3 plꝰ cruciať q̃ fecillet ex p̃ntia eiuſdẽ
ĩ vigilia: ſz hoc eſt falſuz ⁊ erroneũ: q: imaginatio ẽ potẽtia
q̃dã vtẽs organo corpali: vñ nõ põt eẽ ꝙ tales imaginatiões
hãt in aĩa a corpe ſepata: ſicut ĩ aĩa ſomniãtis. iõ dicebat ꝙ
ſi ille ignis nõ ſit imaginariꝰ: eſt certe ſilitudinariꝰ: vt ſic itel
ligant aĩe ardere ĩ igne: ⁊ affligi ferroribꝰ ſpũalr̃: ſicut iocũda
rũ dicunť. ſ. ꝙ rideãt vel reficiant: q̃ nõ itelligunť in aliq̃ re
corpali: ſz ſpũali tm̃. Et ſi aliq̃s dicat: q̃re ergo delectatiões
⁊ pene ſpũales btoꝝ ⁊ maloꝝ demõſtrãt ⁊ pingunť corpalr̃. Obie-
Rñdet Auicẽ. q: ſ. triſtitia ⁊ delectatio ſpũalis: ẽ multũ igno ctio ⁊
ta: ⁊ hoĩes meliꝰ ad amorẽ vel timorẽ mouenť corporalibꝰ q̃ Auicẽ.
ſpũalibꝰ. Sz qm̃ etiã hoc falſũ ẽ. Idcirco dicẽdũ ꝙ ignis iĩer Rñſio
ni ẽ verꝰ ignis corporeꝰ ⁊ eiuſdẽ ſpeciei cũ iſto quẽ nos vi- Auicẽ.
demꝰ. Qḋ ꝓbať rõne ⁊ auctoritate. Pͥo rõne ſic. Corpori nõ
põt ↄuenięter aptari ĩ penã niſi corporeũ: ſz pena dãnatorũ
nõ ſolũ erit pena dãni ⁊ ꝑuatiõis diuie viſiõis q̃ rñdet auer
ſiõi: q̃ fuit ĩ pctõ mortali: ſz erit etiã pena: ſenſꝰ corpalr̃ q̃ rñ-
det ↄuerſioni ad bonũ ↄmutabile. Corpalis aũt pena corpa
irrogať ergo. Scḋo etiã ꝓbať auctoritate philoſophi primo
Thopi. dicẽtis: ꝙ ois aq̃ oi aq̃ ẽ eadẽ ſpẽ: ergo, eadẽ rõne ois
ignis oi igni ẽ idẽ ſpecie. Tertio ꝓbať auctoritate Greg. iiij. Gregõ:
dialo. ⁊ Auguſtini dicẽtiũ: ꝙ aĩe dãnatoꝝ igne corporeo affli Augui.
gunť. hec Tho. in. iiij. ſnĩaꝝ. di. xliiij. Alij tñ dicũt vt recitat Scotꝰ.
Scotꝰ ĩ. iiij. ꝙ ſpiritibꝰ ⁊ aiabus datur q̃dam habitꝰ ſuperna
turalis ꝑpter demeritũ peccati: ⁊ ꝑ illũ ſubijciunť corporali
agẽti vt poſſint ab eo pati. hoc tñ Scotꝰ improbat et bene.

Qõ. Rñſio NOna q̃ſtiũcula eſt: Si demones ⁊ aĩe ſpũales ſepate:
poſſint ab igne iĩerni corpali pati ⁊ cruciari ⁊ quõ. Ad
quã pͥo videť rñdẽdũ negatiue ꝑ illud Aug. xij. ſup
gen̄. c. xlij. Agẽs dz eẽ nobiliꝰ paſſo. Ignis aũt corpeꝰ nõ eſt
pͤſtãtior ſpũ. Itẽ Ariſto. ĩ. de gn̄atiõe dicit ꝙ corpꝰ nõ agit
niſi ꝑ cõtactũ. corpꝰ aũt ſpiritũ tãgere nõ põt q: illa ſe tãgũt
Ariſto- quoꝝ vltia ſunt ſimul. v. phiſi. Spũs aũt indiuiſibilis nõ hꝫ
teles. vltimũ. Itẽ pͥo de gn̄atiõe ⁊ ſcḋz Boetiũ li. de duabꝰ natu
Boetiꝰ. ris. Illa ſolũ agũt ⁊ patiũť adinuicẽ q̃ in materia cõicãt: ſz
anima ⁊ ignis corporeꝰ nõ cõicãt in materia q: corpalium ⁊
ſpũaliũ nõ ẽ materia cõis. xj. metha. Itẽ oẽ qḋ patiť recipit
aliq̃d ab agẽte. Si ergo aĩa patiať ab igne corporeo: aliquid
ab eo recipiet: ſz oẽ qḋ recipiť in aliq̃: eſt ibi ꝑ modũ recipiẽ
tis ergo recipiet ignis ĩ aĩa corpalr̃. Sed ſpũalia recepta ab
aĩa ſunt aĩe ꝑfectiões ⁊ nõ pena: ergo ignis receptꝰ ĩ aĩa nõ
erit pena eiꝰ: ſz magis ꝑfectio. Itẽ agẽs corporeũ nõ agit in
re remota: niſi ꝑ hoc qḋ agit in media. Sz aĩe ⁊ demões q̃n3
ſunt extra locũ inferni. Cũ q̃n3 ĩ hoc mũdo appareãt hoĩbꝰ,

Universidad de Deusto Biblioteca

nec t̄n ſunt imunes a pena. Et t̄n videm⁹: q̄ oia intermedia
ab igne iſerni nō patiāt: ȝ vt q̄ aīe dānatoꝝ nō patiant ab
Tertul igne corporeo iſerni. Idē ꝓbat auctoritate Tertulliani i apo
lianus. logetico. i. libro defenſionū capite. xvi. dicētis. Jō i iudicio
repñtabūt̄ ⁊ corpa q: neq̄ pati q̄cq̄ pōt aia ſola ſine materia
ſtabili. i. carne ⁊ q̄ olno de iudicio dei pati debēt aīe: nō ſine
Lactan carne meruerūt ītra quā oia egerūt. hec ille. Et Lactātī⁹ li.
tius. vii. c. xxi. dicit. Aīe cū i ſe nihil habeāt ſolidū ⁊ ꝯtrabile: a ſo
lidis, ⁊ corpalib⁹ nullā viȝ pati pñt: ſed q: in ſolis ſpiritib⁹
viuūt: a ſolo deo tractabiles ſūt: cui vt⁹ ⁊ ſubſtātia ſpūalis
ē. Sȝ t̄n docēt nos ſcrē lr̄e queādmodū penas ipſi ſint laturi:
nā q: peccā i corpib⁹ ꝯtrerūt: rurſus carne īduēl: vt in corpib⁹
piaculū ſoluāt. hec ille. In oppoſitū ē fides ⁊ Lucas. xvi. lo
quēs de epulone: q̄ vocabat̄ Tōtal⁹ vt p3 i collatiōib⁹ pa
trū: collatiōe abbatis Panūtii: de q̄ epulone dicit̄ q̄ crucia
Rñſio bat̄ igne iſerni. Ad hāc qōnē rñdet̄ ſub hac ꝯcluſiōe: q̄ aia ſe
ad q̄ſtio parata pōt pati ab igne corpeo: ⁊ ab eo cruciari. Probat̄ aūt
nem. ſic rōne. Eadē ē rō de aiab⁹ ſepatis ⁊ de demōib⁹: ſȝ demōes
Math. patiūt̄ ab igne corpeo: vt p3 Mat. xxv. Ite maledicti in ignē
xxv. eternū q̄ pat⁹ ē diabolo ⁊ angelis ei⁹: ȝ ⁊ aīe ſepate ab igne
corpeo pati pñt. Itē pena d3 rñdere culpe: ſȝ aia ꝑ culpā ⁊ ꝑ
prauā ꝯcupiſcētiā ſe ſubiicit corpi: ergo ⁊ iuſtū eſt vt i penā
Grego. rei corpe ꝑ paſſiōes ſubiciat̄. Un Greg. iiii. dial̄. dicit. Si dia
bol⁹ ⁊ ei⁹ angeli cū ſint icorpei: corpeo igne ſūt cruciādi: q̄d
mirū ſi aīe anteq̄ recipiāt corpa pñt igne corpeo cruciari? q̄ſi di
ceret nō ē mirū. Firmiter ergo tenēdū ē q̄ aia ſepata pati: af
fligi: ⁊ cruciari poſſit ab igne corpeo. Sȝ circa modū q̄ pati
poſſit diuerſi diuerſa ſenſere. Aliq̄ eñ dixerūt q̄ aia ab igne
patiat̄ videndo ſolū ignē: ſȝ hoc ē falſuȝ: q: viſuȝ vt viſuȝ pfe
ctio ē videntis. Alii dixerūt q̄ aia ab igne patiat̄ imaginādo
ipm vt ſibi nociuū. Sȝ hoc tenere ē hereticū: q: tūc pena iſer
ni ignis: ꝯȝ vitatē nō eēt realis: ſȝ apparēs vt imagiaria. Alii
dixerūt q̄ aia patiat̄ ab igne alterādo ⁊ puta recipiēdo ab
igne calorē: ardorē ſiccitatē vel adustionē: qō eſt falſuȝ: q: ta
Thom. les paſſiōes ſunt paſſiōes corpis ⁊ nō ſpūs. Jō Tho. in. iiii.
Ignis i di. xliiii. declarādo dicit. Qō ignis iſerni cū ſit ꝟe ignis cor
ferni q̄ pore⁹: nō t̄n corpalr̄ aias affligit. i. vt eas ꝑ modū corpis adu
tuor mo rat: ſȝ ſpūalr̄ ⁊ hoc q̄tuor modis. i. detinēdo: īpediēdo: ſubiu
dis ſpi gādo: ⁊ inimicādo. Pmo in detinēdo ſiue alligādo ⁊ hoc ſup
ritualr̄ naturalr̄ ꝯcedit̄ igni. Nā q̄uis res corpea poſſit ſpūm icor
affligit poreū loco diffinire: ⁊ ſpūs poſſit vniri corpori: ſicut mouēs
aias. mobili: vel ſicut locatū loco (Nā ſpūalis creatura loco diffi
Primo. nit̄ ita. i. in vno loco exiſtēs ⁊ opans qō nō i alio: eo mō quo
incorpalia dicunt̄ eſſe in loco) nō t̄n pōt res corpea: ⁊ ꝑ cōſe
quēs ignis iſerni naturalr̄ ⁊ ꝓpria vtute ſpūȝ corporeū loco
diffinitū detinere alligatū: ſic in vno loco q̄ ad alia loca nō
poſſit ſe diuertere. Cū id qō eſt minoris ꝟtutis: vt eſt corpus

ignis: nō poſſit ſua vtute ꝓpria ligare vel tenere id qō ē ma
ioris vtutis. i. ſpm̄ ⁊ aiaȝ. Sȝ hoc vt ignis iſerni teneat ⁊ alli
get aiaȝ ⁊ ſpūs malos: hȝ inquātū eſt iſtr̄m diuine iuſtitie vi
dicātis: vt ipm ſpm̄ ⁊ aiam quodāmō retineat alligatū. Et i
hoc ille ignis veraciter ē ſpūi noxi⁹. p3 hoc exēplo. Nā vide
mus q̄ demōes vtute q̄rūdā vboꝝ: q̄buſdā corporib⁹ alligā
tur: detruduntur: ⁊ ſic patiunt̄. Ergo multo magis aia detrude
tur ⁊ alligabit̄ ⁊ patiet̄ ab igne corporeo vt iſtr̄o diuine iu Scdo.
ſtitie vindicātis. Scdo mō ignis corpore⁹ iſert penā aīe retar
dādo eā vel īpediēdo ab executiōe ꝓprie volūtatis. Sicut ei
lapis dr̄ pati cū impedit̄ ne deorſum tēdat. Et hō dr̄ pati cuȝ
detinet̄ vel ligat̄ ne vadat q̄ vult. Ita ignis iſerni vt iſtr̄m di
uine iuſtitie tardās vel īpediēs aiam ab executiōe ꝓprie vo
lūtatis. i. ne aia poſſit opari vbi vult: ⁊ ſcdm qō vult: efficitur Thom.
aīe vel ſpūi maxie penalis. Et ponit btūs Tho. exēplū beati Auguſt.
Aug. xxi. de ciui. dei dicētis: q̄ ſicut anima ſpūalis concipit ⁊
recipit ex conuentioni an corpus naturalē maximū amorē Tertio.
ſic aia ligata igni: ⁊ ab eo detēta ex illa detētiōe maximū cōci
pit horrorē ⁊ dolorē. Tertio ignis inferni iſert aīe penā ſub
iugādo. Nā ſicut aia vl̄ ſpūs ꝑ hoc qō ꝯiungit̄ ſuperiori deo
eſſentialiter p̄miat̄. Ita ꝑ hoc q̄ priuat̄ diuina viſiōe: ꝯiungi Quarto
tur ⁊ ſubdit̄ reb⁹ īfimis. i. igni: ⁊ loco īfimo ⁊ abiectiſſimo ter
re aſtrigit̄: ex hoc maxie affligit̄: patit̄ ⁊ angit̄. Quarto ignis
infert penā aiab⁹ ⁊ ſpiritibus inimicādo. Nā cū aia videt: ⁊
apphēdit vt nociuū illū ignē vt iſtr̄m diuine iuſtitie vindi
cātis eē ſibi nociuū ⁊ ꝑ̄ons inimicū: interiori triſtitia affligit̄
⁊ anxit̄: nō q̄ ille ignis noceat aīe eo ipo q̄ vr̄ itellectualiter:
q: nihil eſt ꝯtrū ⁊ ꝯtriſtabile itellectui in eo q̄ aliq̄d intelligi
tur ab eo. ſȝ fit ꝯtriſtabile inquātū vr̄ vt repugnās volūtati.
Hec tāgit Greg. i. iiii. dialo. ⁊ Tho. iiii. ꝯ gētiles. c. xc. ⁊ q̄libe
to. ii. ⁊. iii. ⁊ in qōnib⁹ diſputatis de aia. q. xxi. Nunc ad rōnes Rñſio
in oppoſitū rñdet: ⁊ ad pmā ſic: q̄ lȝ aia ſpūalis ſimplr̄ ſit no ad rō
bilior igne corporeo iſerni: t̄n ſcdm q̄ ille ignis eſt iſtr̄m diui nes.
ne iuſticie cui⁹ vtute operat̄: dici ⁊ fieri pt̄ nobilior ipſa aia. Ad pri
Ad ſcdm dr̄ q̄ lȝ iter aiam ⁊ corp⁹ nō ſit aliq̄s cōtact⁹ corpora mam.
lis ſiue phiſic⁹: ē t̄n iter eos aliq̄s ꝯtact⁹ ſpūalis ⁊ vtutis. Si Ad ſecū
cut ⁊ motor celi cū ſit ſpūalis: ſpūali ꝯtactu agit ī celū: mouē ꝯ dam.
ipm ꝑ modū quo dr̄ ꝯtriſtās tāgere. vt dr̄ i pmo de celo. ⁊ h̄ mo Ad ter
dus ſufficit ad actionē. Ad tertiū rñdet̄ negādo ꝯſequētiā di tiam.
cēdo q̄ phūs ⁊ Boeti⁹ loquunt̄ de illa actiōe ꝑ quā patiens
tranſmutatur in naturā agentis. Talis autem actio non eſt Ad q̄r
ignis in aiam. Ad quartum rñdet̄: negando cōſequentiaȝ: et tam.
rō eſt: q: aſſumptum eſt verū de eo qō patit̄ ab agēte per mo
dum influentie. Ignis autem in animam nō agit per modū Ad q̄n
influētis: ſed per modum detinentis: vt dictum eſt. Ad quin tam.
tum reſpondet̄: q̄ ſpūs dānati nūq̄ ſunt extra infernum niſi
ex diſpenſatione diuina: vel ad inſtructionem vel ad exerci
tium electorū. Ubicunq̄ aūt extra infernum ſint: ſemper t̄n

Universidad de Deusto Biblioteca

videt ignē eterni vt eis in penā ꝓparatū. Vñ cū iſta viſio ſit
immediate affligēs vt dictū ē: ideo vbicūqȝ ſunt ſpūs dānati ab
igne inferni affligunt: ſicut ⁊ captiui extra carcerē exiſtētes: ⁊
carcere q̄dāmodo affligunt dū vidēt ſe ad carcerē dānatos.
Vñ ſicut gloria electoꝝ i nullo minuit: nec quātū ad p̄miū eſ-
ſentiale: nec quātū ad p̄miū accidētale. ſi aliq̄ñ extra celum
empyreū ſint: qꝺ aliq̄lr i eoꝝ gloriā cedit: ita i nullo dānatoꝝ
pēa diminuit. Si aliq̄ñ ex iferno ad tp̄s ex diuina diſpēſatiōe
ponāt. Et hoc ē qꝺ ꝺr gl. ſup illꝺ Jacobi. iij. Inflāmat rotā na
Jacobi iij. tiuitatꝭ. Diabol⁹ vbicūqȝ ſit: ſiue ſub aere ſiue ſub terra: ſecū
fert tormēta ſuaꝝ flāmaꝝ. Obiectio aūt ꝓcedit ac ſi ignis cor
pore⁹ affligeret ſpūs imediate ſicut affligit corpa. Ad auctori
Ad auctoritatem. tates aūt ſic r̄ndet: ⁊ p̄mo ad tertullianū ꝺr negādo ꝙ demōes
⁊ aie abſqȝ corpe pati nō poſſint ab igne corpeo: nā dei tāta ē
Tertulliani rñſio. ptās vt icorporalia quēadmodū voluerit: p ſe vel i igne affi
cere poſſit ⁊ caſtigare mō a nobis iperceptibili ⁊ ienarrabili.
Et cū ꝺr ꝙ aie nihil ſine corpe meruerūt iōqȝ i corporib⁹ p̄o
prijs torq̄ri ⁊ puniri debebūt: hoc ſilr negat: nā vt dictū ē de
mēte Tho. p̄a ſcꝺe. q. vij. Act⁹ aie i merito vl' demerito ꝺnpſr
Tho. ꝓcedūt act⁹ corporeū. ſ. q̄ ad tp̄s ⁊ q̄ ad valorē. nō quo ad ſpa
p̄ti⁹ hꝫ ꝓpoſitū bñfaciēdi vel malefaciēdi ꝙ illꝺ executioni
Ad dictum. mādet: ⁊ ois bonitas q̄ aſcribit actib⁹ exteriorib⁹ corpoꝝ: ex
volūtate p̄ti⁹ habuit: originē ⁊ formā. Ad illꝺ etiā Lactantij
Lactātij rñſio reſpondet: negando in hoc Lactantium: ſicut etiam in cete-
ris errat[i]js ſuis.

Qō. DEcima q̄ſtiūcula eſt: Que dr̄ia ſit īter ignē iferni ⁊
ignē hui⁹ mūdi. Ad quā r̄ndet: ꝙ lꝫ nobis ignotū
ſit in q̄ materia ſit ignis iferni: ſiue i materia p̄o-
Rñſio. pria ꝓut eſt in ſphera ſua in que nō lucet: vt dicūt
philoſophi: ſiue i materia aliena ſcꝫ terreſtri vt in
carbone: ſiue aerea vt i flāma ſiue ignita ꝑ violētiā: vt pꝫ i fer
ro: ſiue ignita ex naturali p̄ncipio itrinſeco: vt pꝫ i ſulphure:
Multipliciter ignis q̄ apud nos eſt differt ab igni inferni. tñ in quacūqȝ materia in inferno ignis inueniat: ſemꝑ ē idē
ſpecie: quātū ad naturā ignis ꝑtinet cum nr̄o: vt dicit Tho.
in. iiij. vbi ſupra. Inquantū vero ille ignis eſt inſtrm̄ diuine
iuſtitie: differt in multis ab igne q̄ eſt apꝺ nos. Primo. q̄. dif-
fert: q: ignis nr̄ naturaliter vrit: ſed nō detinet. Ibi ligat de-
tinet vt dictū eſt ſupra. Scꝺo ignis nr̄ eſt corruptibilis defi-
ciēte materia. ignis inferni eſt incorruptibilis: q: in materia
imortali. ſ. aia ⁊ corpore incōſumptibili vt dicet ſtatim infra.
Primo. Tertio ignis nr̄ ſuccēſore indiget ⁊ ſuccēſore nutrit: q: violē
Scꝺo. ter accendit. Ignis infrni ſuccēſore nō idiget: nā flatus dñi
Tertio. ſic vt torrēs ſulphuris ſuccēdet eum: vt dicit yſaie. xxx. Nec
Quarto lignis idiget: q: de⁹ talē ei naturā ididit. Quarto ignis apꝺ
nos ſua luce delectat. Ignis inferni parū lucet ⁊ ad penam
damnatorum: vt ſcilicet videant ſua afflictiua vnde doleant
Pſal. vnde Pſalmi. Peccator videbit et iraſcetur dentibus ⁊c.

Quinto.

Quinto ignis noſter nō hꝫ ſcꝺm virtutē ꝓpriā ꝙ aliquos cruciat Quinto.
magis aut min⁹. Ignis autē inferni cruciat ſcꝺm modū peccati: vt
in modo ſue actiōis ſequatur modū culpe: vt pꝫ in igne fornacis
qui in ſua actiōe modificatur ex induſtria fabri ſcꝺm ꝙ cōpetit ad
effectū artificis. Vnde Greg. in. iiij. dialo. dicit. Vnus quidē eſt ge Grego.
henne ignis ſed nō vno modo oēs cruciat peccatores. Vniuſcuiuſqȝ
eñ quantū exigit culpa: tñ ſentiet pena. Sexto ignis hui⁹ mū- Sexto
di habet ardorē naturalē nō inſtitutū intēſiue: ſed ignis inferni re-
ſpectu hui⁹ ignis habet ardorē incomparabilē: primo ratione lo-
ci infernalis vbi eſt clauſus ⁊ coartatus. Scꝺo ratione cōtrarij id
eſt frigoris circūſtantis: nā ex ꝓpinquitate vnius cōtrarij: alteri⁹
cōtrariorū fortificat: ſicut pꝫ in aurora que ex ꝓpinquitate aduē-
tus ſui cōtrarij. ſ. caloris radiorū ſolariū: qꝺ cōtrariorū philoſophi
vocant antiperiſtaſim: fortior facta gelu frigidior eſt media no
cte. Habet etiā tertio ignis inferni intēſiorē ardorē ab igne noſtro
inquantū eſt inſtrm̄ diuine iuſtitie. vñ ꝓpter hoc dicebatur a Po-
licarpo poſt Augu. in vita ſancti Sebaſtiani ꝙ ignis noſter ⁊ in-
ferni vel purgatorij differunt ſicut ignis pictus ⁊ verus.

VNdecima queſtiuncula eſt. An corpa dānatorum Queſtio
poſt iudiciū cōiuncta aiabus poterūt perpetuo in
cōſumptibiliter in igne ſubſiſtere. Ad quā vr̄ pri-
mo r̄ndendū negatiue nā vt dicit phūs. vi. thopi.
Omnis paſſio facta magis abijcit a ſubſtantia ⁊ Rñſio
cōtinua tandē cōſumit. Sed corpus humanū poſt ad qōnē
iudiciū iunctū aie cū nō ſit incorruptibile p naturā phūs.
vt corpora celeſtia. Nec per gratiā: vt corp⁹ primoꝝ parentū. Nec
per gloriā ſicut corp⁹ xp̄i ⁊ electoꝝ poſt eoꝝ reſurrectionē: ergo ſe
quitur ꝙ tandē ab igne deſtruet ⁊ corrūpetur. Reſpondet ꝙ circa
hoc aliqui dixerūt corpora dānatorū ideo nō cōſumi: q: exuſtio il-
la eſt intētionalis ⁊ nō realis. Pro quorū verboꝝ intelligētia notā
dum eſt ꝙ inter ſenſum. tact⁹ ⁊ alios ſenſus eſt hec differētia. Nā Differētia
in quattuor ſenſibus: viſus: auditus: guſtus: ⁊ olfact⁹: nō eſt actio inter
niſi intentionalis: in aure eñ remanet ſonus: nec tñ ſonus immu- ſenſum
tat aurem realiter. Silr in viſu recipit ſpecies coloris abſqȝ hoc ꝙ tactus ⁊
oculus realiter coloretur: ⁊ ſic de alijs duob⁹ ſenſib⁹. In ſenſu aūt alios ſen
tactus vtraqȝ actio ſimul eſt. ſ. realis ⁊ intentionalis. Cū eñ aial ſus.
caleſit: calor remanet realiter in aiali: ⁊ vltra hoc aial cōcipit calo
rem intentionaliter: vt habetur. ij. de aia. Nec realiter poſſet aial
ꝑcipere intentionē caloris: niſi etiā calorē realiter reciperet. Dicūt
ergo iſti ꝙ ideo corpa dānatoꝝ ab igne nō cōſumunt: q: ille ignis
agit in eis itētionaliter tm̄: ⁊ nō realiter. Et ex hoc vitat corruptio
eorū: nō tñ vitat afflictio: q: dolor nō eſt leſio: ſꝫ ſenſus. i. ſenſitiua
ꝑceptio leſiōis. ij. de aia. ſed hoc eſt falſiſſimū. Sequeret eñ ꝙ ali
quis ſentiret exuſtionē qui in rei veritate nō exuret. ⁊ ſequeret etiā
ꝙ ibi nō eſſet niſi intētio ⁊ imaginatio ſuperexceſſiui caloris ⁊ nō rea
lis exuſtio ignis: ſicut apparet in freneticis qb⁹ vr̄ ꝙ aues in aere
volant cū tñ non volāt: ⁊ ſic illa afflictio eēt apparēs ⁊ nō exiſ-

Universidad de Deusto Biblioteca

qđ eſt hereticum. Dicendū eſt ergo ꝙ actio caloris in corpora dā-
natorū eſt realis ⁊ intentionalis. ſicut de ſenſu tactus dicebaꝶ. Nā
corpa illa realiter exurentur nec dormient: aut in ꝯtemplatiōe ra-
pient cū exurenꝶ: ſed percipient leſionē ⁊ exuſtionē: ⁊ tanto ꝑfun-
Queſtio diꝰ quāto: ille ignis aget vt inſtrumentū diuine iuſticie: que exi-
Rñſio. git vt pena reſpōdeat culpe. ⁊ culpe ꝓportionentur: vt dicꝶ Apo.
xviij. c. Et cū petitur quomodo cōtinue exurantur: nec conſumun-
tur aut corrumpunꝶ? Reſpōdetur ⁊ dr̄: ꝙ ꝓncipalis cauſa ⁊ prima
huius eſt: virtus. ⁊ iuſtitia diuina. Juſtitia eīm diuina ſeparat vnā
actionē ab altera: cum ſcđm naturā vna ſine altera eſſe nō poſſit.
Separat eīm corruptionē a continua exuſtione: cū ſcđm naturam
omne qđ diu exuritur corrūpitur. Qđ etiā factū fuit in rubo quem
vidit Moyſes. Exodi. iij. ⁊ in camino ignis triū puerorū. Daniel.
iij. c. Alia ratio quaſi coadiuuās poterit eſſe naturalis. ſ. quiete mo-
tus celi: quo quieſcente nulla actio vel paſſio poterit eſſe in corpo-
ribus pertinens ad tranſmutationē nature. Et ſic dicitur ad dubi-
tationem: ꝙ cauſa incorruptionis corporū non eſt natura: vel gra-
tia: vel gloria: ſed diuina virtus ⁊ ordo iuſtitie eius: quibus etiam
Grego- obtēperabit quies motus celi. Auctoritas eſt ad hoc Gregorij ſu-
rius. per illud Joh. xx. Lucet qui fecit omnia. Cruciabitur ⁊ non extin-
guetur: morietur ⁊ ſemper viuet: finietur ⁊ ſine fine manebit. Cu-
ius eīm vita mortua fuit in culpa: neceſſe eſt vt mors ſemper viuet
in pena. Hec ille. Quantū ad exempla notandum ꝙ nullū corpus
eſt qđ tandē nō conſumatur ab igne: quāuis quedā corpora ſint q̄
ad horā vel per paucum tempus in igne permaneant ſine leſione
Galenꝰ. aut corruptione. Vñ Galenus dicit ꝙ ſalamandra licet aliquo tē-
pore poſſit eſſe in igne: nō tamen finaliter ſine corruptione ibidem
Auguſt. poſſet perſeuerare. Sic etiā patet de ebano. Auguſtinus tñ. xxi. de
ci. dei. vt declarat quomodo corpa damnatorū ſemper cremata et
cruciata nunꝗ̄ cōſumentur (virtute dei operāte) ponit aliqua que re-
periunꝶ in natura que ſub igne incorruptibiliter ꝑſeuerāt. Et p̄mo
ligna tina: nec verme cōſumuntur: nec in aqua corrumpuntur: nec
in igne (vt dicitur) comburūtur. Lapis precioſus Achades in igne
poſitus impaſſibilis ⁊ incorruptibilis in igne permanet. Vñ ſemel
accenſus: nec pluuijs nec vētis extinguitur: ⁊ ardēs nunꝗ̄ cōſumi-
tur. Vñ dicitur ꝙ erat Athenis phanū veneris in quo erāt lucerne
de dicto lapide: que nūꝗ̄ aliqua intemperie extinguebantur. Itē
aurū quantūcunꝗ̄ ſtet in igne nec ledíꝶ nec corrūpitur. Eſt quod-
dam genus virgulti (dicit Auguſtinus) quaſi quedā radix ſemper
ardens: nūꝗ̄ veniens ad conſumptionē. Mōtes ethne ſicilie vſꝗ̄
hodie flāmis eſtuant ⁊ integri perſeuerāt. In legēda ſancti Nico-
lai habetur de quodā igne in quo ſi manū apponas: ſentis ardo-
ris afflictionē: ſed manus nō patitur cōbuſtionis corruptionē ſiue
deſtructionē. Cor hominis veneno mortui ſemper ſubſtat igni: in-
conſumptibiliter: vt dicūt medici. Carbo ligni virtute ignis fit im-
putribilis ita vt nunꝗ̄ putreſcat in aquis. Itē latericꝰ lapis prius
mollis ⁊ diſſolubilis: in igne decoctus: manet in aquis ꝑpetuo in-

corruptibilis. Qđ ergo nature tribuit ſupradictis qđ ignis cōcedit
carboni ⁊ latericio multo magis pōt deus dare corpori humano. Reſpon-
Ad argumentū autem philoſophi dicitur: ꝙ intelligitur de cauſa ſio ad ar-
ꝓpria naturali. hec Tho. in. iiij. di. xliiij. ⁊ Scotus ibidem ⁊ Johā- gu. phi-
nes de bubia bononienſis in quolibetis. loſophi.

Duodecima queſtiuncula eſt. Quot penarum gene- Queſtio
ra reperiuntur in inferno. Ad quā ſic reſpondeꝶ: ꝙ Rñſio.
in inferno inter alias ſunt octo pene. ſcȝ ignis inex- In infer
tinguibilis: vermis immortalis: fletus contriſtabi- no ſunt
lis: tenebre palpabiles: fetor intolerabilis: ſtridor octo gnā
ineſtimabilis: aſpectꝰ demonū horribilis: flagellū penaꝝ. ſi
corporis. Prima pena eſt ignis inextinguibilis. Naȝ ne pene.
ignis inter alia elemēta eſt maxime actiuꝰ. iiij. meth. Unde a qua- Pria pe-
litate ꝓpria ⁊ naturali nō poteſt alterari vel infrigidaꝶ. Sicut aqua na.
poteſt calefieri: et ideo maxime ponitur ignis pena gehēnalis: et
eſt inextinguibilis: quia ſicut culpa in inferno nunꝗ̄ poterit expi-
ari vel remitti: ita ⁊ pena anime ⁊ corporis ex parte ignis nunꝗ̄
poterit terminari. Scđa eſt vermis immortalis: de quo yſaie. lxv. Secūda
Vermis eorum non morietur. Qui vermis non intelligitur corpo- pena.
raliter: quia poſt diem iudicij innouato mūdo non remanebit ali- iſaie. lxv
quod corpus mixtum: vel aliquod animal niſi tm̄ corpꝰ hominis.
Sed intelligitur de verme ſpirituali. i. remorſu cōſcientie: q̄ remor-
ſus cōſcientie ita oriꝶ ex putredine peccati ⁊ affligit puniendo ani-
mā. Sicut vermis corporalis oriꝶ ex putredine ligni: ⁊ affligit pu-
niendo corpꝰ. Tho. in. iiij. di. l. Tertia pena eſt fletus cōtriſtabilis Tertia
Mat. xxij. Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentium. Ubi notandū ꝙ in fle- pena.
tu corporali ſunt duo. ſcȝ lachrymarū reſolutio: ⁊ hoc nō erit poſt In fletu
diem iudicij: quia tunc ceſſante motu celi nulla generatio vel alte- corpali
ratio erit. Secundo in fletu corporali eſt capitis ⁊ oculorum turba- duo ſunt
tio: ⁊ hec erit in die iudicij ⁊ in anima ⁊ in corpore. Nā anima ꝓma- primuȝ.
xime affligetur: ⁊ corpus immutabitur in bonum: vt in beatis. ⁊ in Scđm.
malum: vt in damnatis ab anime paſſione. Tho. vbi ſupra. Quar- Quarta
ta ſunt tenebre palpabiles. Mat. xxij. Ligatis manibus ⁊ pedibꝰ pena.
mittite eum in tene. ⁊c. Licet enim infernus quatum eſt ex ſe ſit lo- Math.
cus tenebroſus: eo ꝙ in medio terre ſitus: vbi non poteſt eſſe niſi xxij.
ignis turbidus ⁊ quaſi fumoſus. Tamen ex diuina diſpenſatione
eſt ibi aliquid luminis ſub quadam vmbroſitate: que ſufficit ad
videndum illa que animam ⁊ corpus torquere poſſunt. Unde in- Quinta
fernus. dicitur terra miſerie ⁊ tenebrarum. Job. x. Thomas vbi ſu- pena.
pra. Quinta eſt ibi ſtridor ineſtimabilis. Mat. xxij. Stridor den- Math.
tium qui erit ibi corporalis. Nam ſtridor nullam importat reſo- xxij.
lutionem ſicut effuſio lachrymarum. hoc dicit Petrus de taranta. Grego.
in. iiij. di. l. Vñ Grego. dicit. Ejicietur in tenebras exteriores vt illic Sexta
dētes ſtrideant: qui hic de edacitate gaudebant. Sexta eſt fetor pena.
intolerabilis. Joelis. ij. Aſcēdet fetor eius: ⁊ aſcendet putredo eiꝰ: Joel. ij.
q̄ ſuperbe egit. hic autem fetor nomine ſulphuris deſignatur. Vñ
Pſal. Pluet ſuper peccatores laqueos ignis ſulphur. ⁊ ſpūs ꝓcel- Pſal.

Universidad de Deusto
Biblioteca

larum. Nam ignis rñdet concupiſcētie ⁊ ardori peccati Sulphur
rñdet fetori voluptatis. Spiritus procellarū rñdet ſtrepitui per=
Septiā petrationis peccati. Septima aſpectus demonū horribilis. Ubi
pena. notandū ꝙ demones in natura ſua ⁊ decore apparere non poſ=
ſunt dānatis in inferno ſiue in purgatorio: ſed apparēt in corpo
ribus aſſumptis in aliqua viſione ſicut deo placet: cū tali ⁊ tāta
deformitate ꝙ vidētes illos in tali aſpectu maxime deterrentur
⁊ contriſtantur. Uñ tantus eſt horror in eorū aſpectu ꝙ nullus ſi
ne adiutorio dei in hac vita ēt q̄ſtūcunq; ſanctus poſſit illū vi=
dere ⁊ tollerare: vt patet de beata virgine: ⁊ dicet̄ infra in .xj. de=
Octaua cade in vltimo. Octaua pena eſt flagellū. Prouer. xix. Mallei per
pena. cutientes ſtultoꝝ corporibus. Ubi notandū ꝙ demones cū ſint in=
Prouer. corporei: motu tactus non operant̄ immediate in aliq̄d corpus a
xix. ſe diſtans: ſed vtendo quibuſdā corporibus. Uñ ſicut angeli vtū
tur ad aliquos corporales effectus aliq̄bus ſeminibꝰ in quibus
ſunt virtutes alique naturales ex q̄bus aliq̄ effectus celeriter ꝓ=
Angel. ducunt̄: vt dicit Auguſti. iij. de ciui. dei. Ita etiā faciūt demones:
Duo v= cum motu tactus aliq̄d operant̄. Hec Tho. xvj. de ſpūalibꝰ crea=
ſus hec turis. De iſtis octo gñibus penaꝝ ſunt verſus. vz. Uermes ⁊ te=
octo pe= nebre flagellū frigꝰ ⁊ ignis. demonis aſpectus. ſceleꝝ cōfuſio: lu=
narū ge ctus. Quibꝰ penis dicit. b. Aug. xxj. de ci. dei. c. xj. corrñdent octo
nera cō= gña penarū que ponit Cicero in de legibꝰ quibus malefactores
plecten= puniunt̄ in mundo. ſ. dānū: vinculū: ſeruitus: verbera: talio: igno=
tes. minia: exiliū: mors. Per dānum in mūdo tollunt̄ diuitie. Per vin
Cicero. cula ⁊ ſeruitutes tollit̄ libertas. Per v̄bera tollit̄ incolumitas cor
Octo pe poris. Talio per quā patit̄ quilibet q̄d alteri fecit. Ignominia p
narū ge quā tollit̄ fama. Exiliū per q̄d tollit̄ patria. Mors per quam tol=
nera qꝰ litur vita. In inferno aūt damno rñdet pena dāni ideſt priuatio
buſ mū viſionis diuine: cū priuatione gr̄e: glorie: ⁊ miſericordie eius: non
do male ſolū in re: ſed in ſpe. Uñ yſa. xxx. Nō remanebit de fragmētis eiꝰ
factores teſta vt hauriatur parū aque de fouea. ſ. diuine miſericordie: aut
puniun= deportet̄ igniculus de incendio. ſ. charitatis. Pene vinculoꝝ cor=
tur que rñdent ligatio manuū ⁊ pedū. i. q: manus non poſſint bñ facere
aliis oc= nec pedes ⁊ affectiones bñ velle vt dicit Greg. Pene verberuz rñ
to penis dent in inferno mallei demonū materialiter: vt diximus: vl' ſpūa
correſpō liter. i. ꝑ verbo xp̄i dicētis. Ite maledicti in ignē eternū. Pene ta
dent. lionis rñdet equalitas penarū. Apo. xviij. Quātū ſe glorificauit
yſa. xxx. in delitiis: tm̄ ei date tormentū ⁊ luctū. Q̄d ꝓbat̄ be. Tho. expo=
Grego. nit ꝙ q̄ſtum ⁊ tm̄ nō importāt equalitatē q̄titatis: ſz ꝓportiōis.
Apoca. Pene ignominie rñdet in inferno confuſio oim̄ electoꝝ. yſa. xiij.
xviij. Facies cōbuſte. ſ. a confuſione vultus eoꝝ. Pene exilij rñdet ceci
Tho. tas cordis ⁊ mors dānationis. Uñ Gregoꝛ. Interiores tenebras
yſa. xiij. dicimus cecitatē cordis. Exteriorē vo eternā mortē dānationis.
Grego. Pene ſeruitutis corrñdet tributū penarū. Treñ. j. Princeps pro=
Treñ. j. uinciarū facta eſt ſub tributo. Nā dānati ſunt ſub tributo pena=
rum. Semper enim emunt nunq̄ tm̄ ſoluunt. Pene mortis rñdet
mors ſecunda. i. ſine morte: damnatio. ſ. ꝑpetua vbicunq; ale et

corporis ſine fine. Sunt aūt ēt in inferno alie pene. ſ. tranſitus ab
aquis ad ignē. Job. xxiiij. Tranſibūt ab aq̄s niuiū ad calorem ni Job.
mium: q̄ q̄dem tranſitus nō dicit interpolationē inter penā ignis xxiiij.
⁊ penam aque: vt q̄n q̄ patiant̄ penā aque: q̄nq; patiant̄ penam
ignis: ſicut hic in mundo. Sz vbi vtraq; pena erit cōtinua: q: cul=
pa eoꝝ eſt perpetua. Uñ Greg. dicit ſup hoc in moral. ꝙ pena aq̄ Grego.
debetur ꝑpter timorē male humiliantē. ⁊ pena ignis ꝑpter amo
rem male inflāmantē. vñ trāſitus ille nō dicit originē: vel inter=
pollationē: ſed cōtinuitatē ⁊ varietatē penarū: ꝑpter varietatem:
⁊ continuitatē culparū. Erit ēt ibi decima pena. ſ. mors ſine mor
te. Uñ dicit̄ Apoc. ix. Uocabunt mortē ⁊ mors fugiet ab eis: que Apo. ix.
mors erit in ꝑpetua diuiſiōe maloꝝ a deo: ⁊ eoꝝ perpetuis penis
gehēne aliarūq; penarū. Uñ Grego. dicit. Erit miſeris mors ſine Grego.
morte. Finis ſine fine. Defectus ſine defectu. Nā mors ibi ſemꝑ
viuit ⁊ finis ſemꝑ incipit: ⁊ defectus deficere neſcit. Hec Aug. xj. ⁊
xxj. de ci. dei ⁊ Gre. ix. moral. ⁊ Tho. ſup illud Job. x. Dimitte er=
go me ⁊c.

TErtiadecima q̄ſtiuncula eſt. Si per ſuffragia viuoꝝ
fideliū minui vel abbreuiari poſſit pena inferni. Ad Queſti.
quā rñdent aliq̄ ꝙ ſic: antiquas ⁊ abolitas poſitio= Rñſio a
nes ſuſcitare cupientes. nā p̄o arguunt ſic. q̄r. ij. Ma liquoꝝ.
cha. xij. dicit̄ ꝙ inuenerūt ſub tunicis interfectoꝝ de
donariis idoloꝝ a q̄bus lex ꝓhibet iudeos ⁊ tm̄ poſtea ſubdit̄ Argu. j.
ꝙ iudas collatione facta. xij. millia drachmas argēti miſit ihero Mach.
ſolimā offerri ibi ꝑ pctis mortuoꝝ. Cōſtat ꝙ illi peccauerāt mor xij.
taliter ꝯ legē agētes: ⁊ in pctō illo deceſſiſſet: ⁊ per ꝯn̄s fuiſſe i īfer
nū dānatos: ergo ſuffragia ꝓſunt in inferno dānatis. Scdo ſic:
q: Augu. in encheridion dicit ꝙ quibꝰ ſuffragia valēt ad hoc ꝓ= Arg. ij.
ſunt: vt vel plena ſit remiſſio vel vt tolerabilior ſit eoꝝ dānatio.
Sz ſolū q̄ in inferno ſunt dānati dicunt̄: ergo exñtibus in īferno
dānatis ſuffragia ꝓſunt. Tertio Dyoni. vltio eccle. ierar. ſic inq̄t. Arg. iij.
Juſtoꝝ orōnes ⁊ ſcm hāc vitā magis q̄̄ poſt mortem. iis q̄ digni Augu.
ſunt ſacris orōnibus operant̄ tm̄modo. Ex quo vr̄ colligi poſſe: Diony.
ꝙ ſuffragia magis ꝓſunt mortuis q̄̄ viuis. ſed viuis proſunt in
pctō mortali exñtibus. Nā eccl'ia orat ꝑ pctōribus. ꝑ hereticis:
iudeis: paganis ⁊c. vt conuertant̄. ergo ⁊ mortuis in pctō morta
li ſuffragia valēt q̄s in inferno dānatos ſi ita deceſſerūt certū eſt. Arg. iiij.
Quarto q: in vitis patrū legit̄ ⁊ ponit̄ ēt a Damaſceno in q̄daz Dama=
ſermone: ꝙ b. Machariꝰ inuenit caput cuiuſdā defuncti in via: ⁊ ex ſce.
orōne ꝯmiſſa vt ſciret cuiꝰ caput fuiſſet illud rñſum dedit ꝙ fue=
rat cuiuſdā ſacerdotis gētilis: q̄ in inferno dānatꝰ erat ⁊ tm̄ ibi cō
feſſus eſt orōne Macharij ſe ⁊ alios iuuari. Quinto Damaſcenꝰ Arg. v.
vt recitat in eodē ſermone Greg. pro Trayano imperatore orō= Dama=
nem fundēs audiuit vocē ſibi diuinitus allatā. Uocē tuā audiui: ſcenus.
⁊ veniā Trayano do. Cuiꝰ rei vt ibidē Damaſcenꝰ dicit: teſtis ⁊
oriēs oīs ⁊ occidēs. Sz ꝯſtat Trayanū in inferno fuiſſe dānatū:
quia crudelem necem multorum martyrum inſtituit. vt dicit ſibi

Universidad de Deusto Biblioteca

dem Damaſcenus: ergo ſuffragia ꝓſunt exiſtentibus in inferno.
Arg. vj. Sexto q: ſicut ſe habent beati ad gloriã: ita damnati ad penam:
ſed beatis ſaltẽ vſq₃ ad diem iudicij ſuffragia ꝓſunt ad gloriã au-
gmẽtandã: ergo ⁊ dãnatis prodeſſe poſſent ad penã minuendã.
Minor ꝓbatur: nã in collecta quadã dicit̃. Ut ſicut ſanctis tuis pro
ſunt ad gloriã: ita nobis proficiãt ad medelã. Itẽ in ſecreta oratio
ne de ſancto Leone in antiquis ita habebatur. Annue nobis dñe
Ar. vij. vt anime famuli tui Leonis hec ꝓſit oblatio. vt habetur in ca. cũ
marthe. de celebratiõe miſſarũ. Septimo q: ſicut nõ repugnat ſta
tui beatitudinis ꝙ augeatur premiũ accidẽtale vſq₃ ad diem iudi
cij: qđ eſt gaudiũ de bono opere. Ita non debet repugnare ſtatui
miſerie ⁊ finalis dãnationis ꝙ diminuat̃ pena accidẽtalis: que eſt
Luc. xv. remorſus cõſcientie ſiue dolor de malo opere inquantũ eſt cauſa-
tiuum pene: ſed beatis accreſcit gaudiũ accidẽtale: q: dr̃ Luce. xv.
ꝙ gaudiũ eſt angelis dei ſuper vno peccatore penitentiã agente:
ergo ⁊ dãnatis poteſt minui pena accidẽtalis ſiue cõſciẽtie remor-
ſus. Creſcit aũt gaudiũ beatis per ipſa ſuffragia: vt in priori argu
Arg. viij mento adductũ eſt: ergo ⁊ dãnatis ſibi decreſcit aliquis dolor per
eadẽ: ⁊ ſic eis ꝓderunt. Octauo Augu. in encheridiõ dicit: ꝙ cũ ſa
crificia altaris ſiue quarũcunq₃ elemoſynarũ pro baptizatis oib⁹
offerũtur: pro valde bonis ſunt gratiarũ actiones: pro non valde
malis ꝓpitiationes: pro valde malis nulla ſunt adiumenta mor-
tuorũ: ſed qualeſcũq₃ viuorũ cõſolationes. Quibus vero proſunt:
ad hoc ꝓſunt: vt vel plena ſit remiſſio: vel tolerabilior ſit eorũ dã-
natio. Ex quib⁹ verbis magiſtri in. iiij. di. xlv. ⁊ textus in. c. cũ mar
Sacrifi- the. de celebratione miſſarũ. §. fina. elicitur ꝙ ſacrificia altaris ⁊c.
cia alta- valde malis nõ proſunt ⁊ ſimiliter valde bonis: immo iniuriã fa-
ris q̃bus cit martyri qui orat pro eo: cuius potius orationibus cõmendari
proſint ⁊ debuit vt dicit Augu. ⁊ textus ibidẽ. Sed proſunt mediocriter bo
quib⁹ nõ nis ad expiationẽ: ⁊ mediocriter malis ad pene mitigationem: ſed
Qui di- mediocriter mali ſunt damnati: ergo. Minor declaratur: q: per di-
cunt̃ val- ſtinctionẽ illã quadrimembrẽ: nõ videtur aliud poſſe intelligi: niſi
de boni. ꝙ valde boni ſunt illi: qui poſt mortẽ ſtatim volauerunt ad celũ.
Qui di- Ualde mali ſunt infideles qui nũq₃ fuerũt de gremio eccleſie: nec
cũtur val numero: nec merito. Mediocriter boni qui aliqua ſecũ criminalia
de mali. in purgatorio deferunt: ⁊ his proſunt ad pene abſolutionem. Me
Qui di- diocriter mali: qui in fide ⁊ ſacramentis eccleſie fuerũt: ſed in mor
cũtur me tali deceſſerunt: ⁊ his proſunt ad mitigationẽ ſeu vt tolerabilis ſit
diocriter eorum dãnatio. Nono idem cõfirmatur ex alio dicto Auguſtini:
boni. qđ adducit magiſter ſententiarũ in. iiij. di. xlvj. vbi ait. Queritur
Qui di- de valde bonis verũ ⁊ ipſi aliqua pene mitigatione dei miſericor-
cũtur me diã ſentiãt. Et poſtq₃ arguit magiſter ꝙ nõ: ſubdit ſolutionem et
diocriter ait. Auguſti. quoq₃ reſpõdens illis qui reproborũ ſupplicia finem
mali. habitura contẽdunt: ita repellit illorũ opinionẽ aſſerẽs reprobos
Arg. ix. in perpetuũ puniẽdos: vt eorũ ſupplicia aliquatenus mitigari nõ
Auguſt. neget. Decimo idem confirmatur ex quadam oratione ſiue colle-
Argu. x. cta que reperitur in miſſali: cuius titulus ſiue inſcriptio eſt oratio

pro eo de cuius aĩa dubitatur. Nõ aũt per hanc intendit orare ꝓ
eo q̃ eſt in purgatorio: q: hec inſcriptio ſingularis eſt. Et idem pa
tet: quia in ea dicitur: vt ſi plenam veniã obtinere nõ poſſint: ſaltẽ
diminutionẽ vel refrigeriũ obtineant. Ad iſtã q̃ſtiunculã rñdẽdo Rñſio
dicendum: ꝙ circa damnatos olim fuit opinio ꝙ ſuffragia ipſis ꝓ ad q̃ſtio
ſunt: ſed dupliciter. ſ. vel quantũ ad tempus videlʒ vſq₃ ad diem nem.
iudicij: nã dicunt ꝙ vſq₃ ad diem iudicij damnati iuuari poſſunt
ſuffragijs eccleſie: poſt vero nõ. Alio modo quantum ad pſonas Suffra-
in inferno detentas: nã ibi valde malis ſine fide ⁊ ſacramẽtis de- gia ꝓſũt
functis nullo mõ ſuffragia proſunt non eñ fuerunt de gremio ec- dãnatis
cleſie numero vel merito. Alij vero ibi ſunt non valde mali: qui. ſ. duobus
de eccleſia fuerunt numero: ⁊ fidẽ ⁊ ſacramenta habuerunt: et ali- modis.
qua opera de genere bonorũ fecerunt: ſed quia in peccato morta Primo.
li deceſſerunt: et talibus dicebãt ſuffragia non prodeſſe. Et iſti di Secũdo
cebant ꝙ licet damnatorum pena ſit infinita ſecundum duratio-
nem: tamen eſt finita ſecundũ intentionem. Sed cõtra hoc argui
tur ſic. Finitum per continuam ablationem conſumi poteſt ſiue
totaliter tolli: ideo ſi ſuffragia eccleſie minuant penam: tantũ poſ
ſent multiplicari ꝙ nihil de pena remaneret: ſed totaliter tollere
tur: quod eſt error Origenis. Sed prepoſitinus vt hoc Origenis
inconueniens fugeret: dixit ꝙ tantum poſſunt ſuffragia dãnatis Argu.
multiplicari: ꝙ totaliter remouebitur ab eis omnis pena: nõ quiſ-
dem ſimpliciter vt Origenes poſuit: ſed ad tempus. ſ. vſq₃ ad diẽ
iudicij: tunc enim anime iterato corporibus coniuncte in inferno Error
ſine vlla ſpe venie detrudentur. Sed contra: effectus non minuit̃ Orige-
vel auferť: niſi ablata vel diminuta eius cauſa: ſed culpa eſt nis.
cauſa pene in genere cauſe meritorie: ⁊ culpa ſemper inexpiata re
manet in damnatis: ergo eorum pena pro nullo tempore totaliter
tolli poterit. Et ideo Porrecta in alium modum inuenerunt dicen
tes. Quod hoc modo eſt in diminutione penarũ ꝑ ſuffragia ſicut
in diuiſione continui: licet eñ vna linea ſit finita: tamen põt in in
finitum diuidi ⁊ nunq₃ per diuiſionẽ finiet̃: dummodo fiet ſubtra
ctio partium ſecundum eandem ꝓportionem: ⁊ non ſecundum eã
dem quãtitatẽ: vt ſi primo auferatur medietas: deinde medietas
medietatis: ⁊ ſic in infinitum. Et ſimiliter imaginati ſunt: ꝙ per
primum ſuffragium diminuitur aliquota pars puta medietas pe
ne: deinde per ſecundum medietas medietatis: que eſt octaua to
tius: ⁊ ſic vlterius in infinitum quo modo pena nunq₃ terminabi-
tur: ſed ſemper aliquid pene remanebit. Et hanc opinionem pro Sanct⁹
ſequitur gloſſ. in. c. tempus. xxiij. q. ij. Sed reſpondet contra hoc Tho.
Tho. dupliciter. Primo: quia effectus non minuitur vel auferťur
niſi cauſa ſit ablata vel diminuta vt dictũ eſt. Alio modo reſpõ
det dicens: ꝙ iſte modus dicendi eſt defectiuus: quia infinita di-
uiſio que congruit quantitati continue: videtur poſſe ad quanti-
tatem ſpiritualem deferri. Unde licet ſi diuidatur linea in par-
tes eiuſdem proportionis: poſſit diuidi in infinitum: ſi tamen
diuidatur pena modo predicto: non ſemper diuidetur in pe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nas propter eandẽ inſenſibilitatẽ. Caro em̃ nõ ſemp diuiditur in
carnem: nec ignis in ignem: dat em̃ minima caro. pͥmo Phiſico
rum. Similiter dicitur de pena minima que cauſaret tandem in-
ſenſibilitatẽ ⁊ ſic nõ eſſet pena: cũ pena includat cognitionẽ ⁊ ſen
Altiſſio- ſibilitatẽ. Propter hoc Altiſiodorenſis dixit aliter .ſ. q̈ ſuffragia
dorẽſis. proſunt dãnatis non quidẽ per diminutionẽ vel interruptionem
pene: ſed per ꝯfortationẽ patiẽtis: ſicut ſi aliq̄s homo portet gra
ue onus: ⁊ facies ſua perfunda aqua: confortat ad meli⁹ portan-
Sanct⁹ dum cũ tñ onus nõ fiat in ſe leuius. Sʒ cõtra dicit Tho. Nã cul
Tho. pa dãnati remanente immutata dãnatus nõ põt leuius penã fer
re. Fortificatio em̃ ſubiecti nõ eſt niſi ex ablatione poſſibilitatis.
Poſſibilitas aũt eſt ſm menſuraʒ culpe: ideo ſi culpa nõ diminui
tur per pñs nec ſubiectum fortificari poterit. Propter hoc aliũ di-
cunt q̈ lʒ non minuat pena eoꝝ q̈tum ad ignem. minuit tñ quã-
tum ad vermẽ ⁊ remorſum cõſciẽtie. Nam ſicut in ſanctis creſcit
gaudiũ accidentale qđ eſt gaudium de bono opere. Ita ⁊ dã-
natis pena accidẽtalis minuit idẽ dolor de malo opere. Sʒ con-
tra: qꝛ culpa dãnatorum ſicut ſequit ignis: ita ⁊ vermis cõſciẽtie.
Albert⁹ vñ ſimilis dʒ eſſe ratio de vtroq̄. Propterea Albertus dicit ſup
vltimo. c. eccleſiaſtice ierarchie: q̈ ſuffragia non ꝓſunt defunctis
in inferno: nec q̈tũ ad diminutionẽ pene: vel interruptioneʒ: vel
q̈tum ad diminutionẽ pene ſenſus vt dixerunt precedentes. Sʒ
qꝛ ex hmõi ſuffragiis aliqua materia doloris eis ſubtrahit q̄ eis
eſſe poſſet ſi ita ſe obiectos cõſpicerent q̈ nullus de eis curaʒ ha
beret: que materia ſubtrahit dũ ſuffragia pro eis fiunt. Et hoc in
quit vbi ſupra Albertus. per accidẽs minuit. Sʒ ꝯtra dicit Tho.
Tho. qꝛ iſtud non põt eſſe ſecundũ legem cõem: qꝛ vt dicit Auguſti. in
Auguſ. lib. de cura pro mortuis agenda. Qđ precipue de dãnatis verum
eſt vbi ſunt aĩe defunctoꝝ vbi nõ vident q̄cunq̄ hic aguntur: ſiue
que in iſta vita eueniũt: ⁊ ita nõ cognoſcunt q̄ pro eis ſuffragia
fiunt: niſi forte ꝑter cõem legẽ hoc remediũ daret diuinitus aliq̄-
bus dãnatis: ſed hoc omnino incertum eſt: ergo non aſſerendũ.
Sed diceret q̈ Albertus nõ dicit q̈ pena diminueret: ſed tñ di-
xit q̈ hoc modo põt diminui: quaſi dicere poſſet hic modus ima
Opinio ginari. Propterea aliqui moderni dicere voluerũt quia per ſuffra-
aliquoꝝ gia eccleſie minuitur timor quẽ habẽt dãnati. Ipſi em̃ timẽt mul
moder- tos damnari ex occaſione ſua: ſicut de diuite patʒ qui rogabat La
norum. zarum mitti ad fratres ſuos ne ⁊ ipſi venirent in locũ illuʒ tormẽ
torum. Timor aũt penam hʒ: ſicut ſpes gaudium. Cũ ergo dam
Repro- nati per ſuffragia eccleſie poſſint liberari ab hoc timore dũ in ali
batio p̄- qui viui reducuntur ad patientiam per ſuffragia eccleſie. de qui
dicte bus ſciunt illos ſaluatos: vel nõ damnatos quos timebant: ergo
opinio- per illa ſuffragia liberabuntur a pena: quam de timore illo habe
nis. bant. Sed contra: quia hic modus dupliciter deficit. Primo quia
non ſequitur: ſi non videant vſq̄ ad diem iudicii eos in inferno:
quod propter hoc ſciant illos non eſſe damnatos. Deinde poſi-
to quod ſequatur ⁊ quod ita ſciant: non propterea habent hi in

tentum: qꝛ inuidia de ſalute illoꝝ bene poteſt equari. immo ſupe
rare penã quã habebant ex illo timore. Diues em̃ ille dũ ſciret ali
quos nõ dãnandos: potius voluiſſet fratres ſuos inter illos: tamẽ
abſolute voluiſſet et fratres ſuos omnes dãnari ſi hoc eſſe poſſet:
cũ odium dãnatoꝝ ſit cõſummatũ. ⁊ ſic ſi ſciũt illos ſaluari quos
timebant ne dãnarentur: pena eoꝝ non diminuitur: ſed augetur. Concluſio.
Ergo concludendũ eſt cũ beato Thoma q̈ ſimpliciter ⁊ abſolute
dicendũ eſt q̈ ſuffragia nõ proſunt damnatis: nec ad tollendũ pe Pͥa rõ
nam nec ad diminutionẽ eius aut alleuiationẽ aut interruptionẽ. ꝓbatiua
Et probatur hec concluſio rationibus ⁊ auctoritatibus. Prima ra cõcluſionis
tio eſt ſancti Thome in quarto. diſtinctione. xxi. ſic. Suffragia ſi- Tho.
ue opera viuoꝝ continuantur ſiue applicantur defunctis per vin- Joh. xv.
culũ charitatis. iuxta illud Joh. xv. Volo pater vt ipſi vnũ ſint: ſi-
cut ⁊ nos vnũ ſum⁹. ſed dãnati ſunt omnino extra charitatẽ: ergo
opa ſiue ſuffragia viuoꝝ nõ poſſunt eis applicari. Maior ſic põt
declarari: nã ex quo in opere ſuffragii ſunt duo indiuidua. ſcʒ fa-
ciens vel agens ſuffragia: ⁊ ille cui virt⁹ ſuffragioꝝ applicari de-
bet. Nõ poteſt aũt illud qđ vnus facit alteri applicari ſine conti-
nuari niſi inquantũ ambo ſunt mẽbra eiuſdẽ corporis: qꝛ ſic vniũ-
tur ⁊ copulantur ſub vno capite. Nec ſufficit q̈ ſint vnita per fidẽ:
ſed etiã opʒ q̈ ſint vnita per charitatẽ: qꝛ mortuũ membrũ: nõ re-
cipit influentiã: nec a capite: nec remediũ aut iuuamentũ ab alte-
ro mẽbro licet per quantitatẽ ſint continuata: ſed opʒ q̈ continuẽ
tur per formã: ſicut de ramo ſicco qđ continuatur radici vel trũco.
per quantitatẽ qua vltima ſunt vnũ: nõ autem per formã viuẽtis.
Damnati aũt ſunt preciſi ab eccleſia irreuocabiliter per finalem Sc̄da rõ
ſniam. ⁊ ſic nõ ſunt mẽbra eiuſdem corporis. Sc̄da ratio eſt talis.
Quicunq̄ ad terminũ vie totaliter peruenerunt: recipiunt retribu
tionem que diminui nõ poteſt. Si em̃ diminueretur non recepiſſet
finẽ vie ſue. Sed dãnati ſunt ſimpliciter extra viã: ergo recipiunt
penã ſine diminutiõe. qui aũt ſunt in purgatorio: ſunt aliquo mo-
do viatores: ⁊ aliquo modo nõ: vt dicit Thomas. Tertia ratio eſt Tertia
Durãdi ſic. Plus debet valere vnicuiq̄ (ceteris parib⁹) qđ ipſe fa- rõ q̄ eſt
cit dũ viuit pro ſeipſo: vel alius pro eo: q̄ qđ facit viuens pro mor Durãdi.
tuis: vel ſaltẽ nõ minus: ex quo viuentes magis inuicẽ cõmunicant
quam cum mortuis. Sed id qđ facit viuens in peccato mortali: de
quo nõ penitet: nec penitere ꝓponit: aut qđ facit alter pro eo: nihil
omnino valet ei ad diminutionẽ pene tali peccato debite: q̈tũuis
poſſit valere vt talis diſponatur ad penitendum. Ergo a fortiori
quod facit viuens pro mortuis damnatis: qui de peccatis ſuis nõ
penitent nec penitere proponunt: ſed in eis obſtinati ſunt: nõ pro-
deſt eis ad aliquam pene diminutionem. propterea inquit q̈ con
tra rationem ⁊ iuſtitiam videretur q̈ in penitenti et perſeueranti
in impenitentia remittatur aliquid de pena debita. Quarto ſic.
Officium miſericordie ⁊ charitatis ſiue dilectionis debetur illis q̄
nobis ſunt proximi: vt patet ex magiſtro ſniarum in. iiij. di. xxviij. ⁊
iuxta parabolam de ſamaritano in Luca. Sed damnati non ſunt

Universidad de Deusto Biblioteca

nobis proximi: ergo dilectio charitatis ſine miſericordie non eſt eis exhibenda. Dilectio eñ charitatis fundaꝛ ſuper cõmunicatione eterne beatitudinis a qua ipſi ſunt imobiliter excluſi. Quinto ſic Si dãnatis prodeſſe poſſent ſuffragia vivoꝝ: ſequereꝛ ꝙ etiã indulgentie date ꝑ prelatos poſſent eis ꝓdeſſe eo modo quo ꝓdeſſe poſſunt mortuis in purgatorio. Conſequẽs eſt falſum: qꝺ ⁊ nullus aſſerit ergo antecedẽs: ⁊ cõſequentia eſt nota. Nam et ſi indulgentie nõ valeant defunctis tanꝗ̃ ĩis q̃ poſſunt facere id ꝑ qꝺ indulgentia cõferatur: tamẽ valere poſſunt ſi per vivos aliqd fiat pro ipſis ſi hoc in forma indulgẽtie contineaꝛ: puta ſi qs hãc eccleſiam viſitaverit: tantum de pena inferni minuaꝛ patri ſuo. Conſequẽs eſt falſum: qꝛ vt dictũ eſt: in inferno exiſtẽtes nõ ſunt

Auguſtinus. in charitate: ideo nõ proſunt eis alioꝝ ſatiſfactiones. Autoritates. Prima Auguſti. li. de cura pro mortuis hñda dicit. Suffragia vivoꝝ nõ proſunt oĩbus: ſed tantũ ĩis qui dum vivunt: cooperantur hoc vt eis proficiant. Et in enchiridion dicit. Hec eis proſunt qui cũ viverent: vt hec ſibi ꝓdeſſe poſſent meruerũt. ⁊ in eodem loco dicit idẽ. Qui ſine fide q̃ per dilationẽ operaꝛ eiuſq; ſacramentis de corpe exierunt: fruſtra illis a ſuis viuẽtibꝰ huiuſmodi officia impendũtur. Et in de ci. dei dicit. Si ſcirem patrẽ meum

Grego. damnatũ eſſe: nõ magis rogarem ꝑ eo ꝗ̃ pro diabolo. Et Greg. Bonifacio. Et habetur. iij. q. ij. c. ꝓ obeũtibus dicit. Pro impijs ꝗ̃uis xpiani fuerint: tale quid. i. oblationẽ ⁊ ſuffragia facere non licebit. Et. xxxiiij. moraꝛ. ſuper illud Job. Eſtimabit abyſſum quaſi ſeneſcentẽ. Eadẽ inquit eſt cauſa cur nõ oratur. ſ. poſt diẽ iudicij

Hiero. pro hoĩbus eterno igne dãnatis: que nũc eſt cauſa vt nõ oretur ꝓ diabolo ⁊ angelis eius: eterno ſupplicio deputatis. Et Hiero. et habeꝛ in. c. in ꝑſenti. xiij. q. ij. In ꝑñti inquit ſeculo ſcimus ſive orationibus ſive cõſilijs invicẽ nos poſſe iuvari: cũ autem ante tribu

Gratia. nal xpi venerimus: nec Job nec daniel: nec noe rogare poſſe pro quoquã: ſed vnuſquiſq; portare onus ſuũ. Vbi Gratianꝰ dicit. Hoc inquit de impenitẽtibus accipiẽdum eſt: de quibus ꝓpheta dicit. Non dabit deo placationẽ ſuã: nec preciũ redẽptionis aĩe ſue: ſed laborabit ⁊ vivet adhuc in finẽ. Non autẽ loquiꝛ de hic impenitẽ

Chriſo. tibus: qꝛ licet hic pro illis orare: ſed de impenitẽtibus in alio mũdo: qꝛ hic impenitẽtes mortui ſunt. Et Chriſo. de reꝑatione lapſi

Diony. dicit. In inferno nunꝗ̃ ⁊ nuſꝗ̃ eſt vllum ſolatium: ergo nulla cõſolatio neq; diminutio aut alleviatio pene. Et Dio. vij. c. cele. ierarchie ait. Summus ſacerdos pro immundis nõ orat: qꝛ in hoc

Albertꝰ. averteretur a divino ordine. ⁊ loquiꝛ de dãnatis. Et albertus in cõmento huius loci dicit. Opinio tenens ꝙ ſuffragia dãnatis proſunt: eſt cõtra dicta ⁊ autoritates doctoꝝ ⁊ allegat predicta verba Auguſtini ⁊ Gregorij. Et glo. ſuper illud primo Jo. vltimo. Eſt peccatũ ad mortẽ: dicit peccatũ vſq; ad mortẽ continuatum: dico vt non pro illo oret. i. doceo ⁊ precipio ꝙ non oret. Idem habetur. xxiij. q. v. c. placuit: vbi prohibẽtur fieri orationes ⁊ commemorationes pro his qui ſe interficiunt: vel qui ſuis ſceleribus pu

niuntur. Intelligite ſcđm glo. niſi cõtriti fuerint. Et. xiij. q. ij. c. fin. Idem dicitur de quolibet quem cõſtat in pctõ mortali deceſſiſſe. Item. xxiij. q. v. c. quicũq; clericus: aut bello aut rixa aut gentiliũ ludis mortuus fuerit: neq; in oblatione neq; in oratione ꝓ eo poſtuletur. glo. niſi in fine peniteat. Sepultura tamen nõ ꝓhibetur. glo. canina. Non autẽ prohiberet eccleſia pro his orare: ſi eis prodeſſe poſſent orationes noſtre: qui prohiberet quod ⁊ illis eſſet bonum ⁊ orantibꝰ meritoriũ: ergo nõ proſunt eis. Exẽplo etiã ꝑ diuitem epulone qui extremũ digiti Lazari intinctũ in aquã: quo refrigeraretur in inferno lingua eius ab abraham obtinere non potuit. Ex omnibus iſtis concludendũ eſt: ꝙ ſuffragia nõ proſunt dam-

Suffragia nõ ꝓſunt dãnatis. natis. Sed ſi dicas patet ponamus ꝙ ſuffragia fiant pro aliquibus quibus prodeſſe nõ poſſunt: peccat ne ſuffragans? Dico ꝙ ſi certo ſcimus aliquos tales eſſe tunc male facimꝰ cum cõtra divinam ordinationẽ facimus: ⁊ cõtra ſtatutũ eccleſie ſancte. Si aũt

Queſti. ignoramus ⁊ illi ſervati ſint: tunc quidẽ illis ſuffragia nõ proſunt

Obiectio. ſed quodammodo obligaꝛ orare pro ſuffragante. Si autẽ damnati ſunt oratio noſtra: ⁊ elemoſyna nr̃a in ſinu noſtro cõvertenꝛ: vt dicit ꝓpheta. Nunc tertio loco rñdendũ eſt ad argumẽta. Ad

Rñſio ad argumenta. primũ ꝙ donaria illa idolorum nõ fuerũt inuẽta apud illos mortuos vt ex eis ſignũ accipi poſſet qꝺ in reuerẽtiã idoloꝝ illa deferrẽt. Sed ea accepꝰũt vt victores q̃ eis iure belli debebanꝛ: et

Ad primum. tñ ꝑ cupiditatẽ venaliꝛ peccauerũt: vñ nõ fuerũt in inferno dãnati: ⁊ ſic ſuffragia eis ꝓdeſſe poterãt. Vel dicẽdum ſcđm quoſdã: ꝙ in ipſa pugna videtes ſibi periculũ imminere: de peccato pe-

Pſal. nituerũt ſm illud Pſal. Cum occideret eos querebãt eũ ⁊c. Et qꝛ

Ad ſm. hoc ꝓbabiliꝛ poterat extimari: ideo oblatio fuit pro eis facta. Ad ſcđm dicendũ ꝙ ibi accipitur dãnatio large. ſ. pro quacũq; punitione: vt ſic etiã includat penã purgatorij. Dicitur eñ aliqs quãdoq; dãnatus vel cõdennatus ad certã penam pecuniariã ſoluẽdam: vel ad aliqꝺ ſuppliciũ ſuſtinẽdum ꝗ̃vis talis dãnatio non ſit ad mortẽ. Et qꝛ pena purgatorij per ſuffragia fideliũ qñq; totaliter expiatur qñq; autẽ nõ: ſed diminuitur ideo ibidẽ ab Auguſtino diciꝛ: ꝙ ſuffragia proſunt vel vt plena ſit remiſſio. ideſt vt totaliter pena auferatur: vel vt tollerabilior ſit. Ad tertiũ dicẽdũ

Ad tertium. ꝙ quãtũ ad hoc magis acceptanꝛ ſuffragia pro mortuo quã pro vivo: quia magis indiget: cum nõ poſſit ſibi auxiliari: ſicut vivus poteſt: ſed quo ad illud vivus eſt melioris conditionis: quia põt transferri de ſtatu culpe mortalis: in ſtatuꝫ gratie ⁊ glorie: qꝺ de mortuis dici nõ põt: ideo nõ eſt eadẽ rõ orãdi ꝓ mortuis ⁊ vivis. Suffragia etiã vivorum nõ proſunt alijs vivis per modũ ſatiſfactionis ſi ſint illi pro quibus fiunt in peccato mortali. Unde cum mortuis nõ poſſint prodeſſe niſi per modum ſatiſfactionis: nõ eñ ꝑ modũ meriti: quia exierunt ſtatum merendi: ita vt nec ipſi nec alij eis mereri poſſunt. Sequitur ꝙ etiaꝫ mortuis in peccato mortali prodeſſe non poſſunt ſicut vivis in peccato exiſtentibꝰ ꝓſunt per modũ meriti de cõgruo ad merendum eis gratiam: ideo nõ ẽ

Universidad de Deusto Biblioteca

ſimilis ratio. Ad quartũ de Machario dicẽdum ꝙ illud adiuto‑
rium nõ erat vt pena ipſoꝝ diminueref: ſed in hoc ſolo vt ibidẽ
dicitur: ꝙ Machario orãte cõcedebaf vt mutuo ſe viderẽt in tor‑
mẽtis: ⁊ de hoc nõ poterat eſſe verũ gaudium: ſed fantaſticũ dũ
implebaf: qđ deſiderabãt: ſcʒ videre alios in penis. Dãnati enim
deſiderant oẽs dãnatos eſſe: qđ deſiderium cũ implet fantaſtico
dicũtur gaudere gaudio: cũ tñ maior dolor eis accreſcat. Sicut
⁊ demones dicũtur gaudere dũ hoies ad peccata ptrahunt: ⁊ ad
Ad quintum. infernũ: q̃uis ꝑ hoc eoꝝ pena nullatenꝰ minuaf. Sic nec minui
tur angeloꝝ gaudiũ ꝑ hoc ꝙ malis noſtris cõpati dicuntur. Ad
quintũ de Trayano dicẽduʒ eſt: ꝙ põt ꝓbabiliter eſtimari ꝙ pci
bus beati gregorij fuerit ad vitã miraculoſe reuocatꝰ ⁊ ibi graz
cõſecutus ſit ꝑ quã remiſſionẽ pctõꝝ habuit: ⁊ ꝑ cõſequẽs immu
nitatẽ a pena. Sicut etiã apparet in multis q̃ fuerũt miraculoſe
a mortuis ſuſcitati: quoꝝ plures cõſtat idolatras fuiſſe. De oibꝰ
eñ talibꝰ ſimiliter dici opʒ: ꝙ nõ erant in inferno ſentẽtialiter de
putati: ſed ſecũdum preſentẽ ſuorum exigẽtiam meritoꝝ. ſecun
dum autẽ ſupiores cauſas ſcõm quas preuidebãt ad vitã reuo‑
cãdi: erat de eis aliter diſponẽdum. Uel dicaf ſm quoſdã ꝙ aia
Trayani non fuit ſimplr a reatu pene abſoluta: ſed eiꝰ pena fuit
diſpenſata ad tẽpus. ſ. vſq₃ ad diem iudicij. Nec tamẽ opʒ ꝙ hoc
fiat communiter ꝑ ſuffragia eccleſie: q₂ alia ſunt q̃ legi cõmuni acci
dunt: ⁊ alia q̃ ſingulariter ex priuilegio aliquibus conceduntur. Si
cut alij ſunt humanarũ limites reruʒ: alia diuina ſigna virtutis:
vt dicit. Augu. li. de cura pro mortuis agenda. Quid autẽ de hoc
Ad ſex. dicat Joãnes diaconus qui hiſtoriã Gregorij cõpilauit vide dñz
Jacobum de voragine in legẽdis ſanctoꝝ. Ad ſextum vbi indu
citur collecta, dicendũ eſt ꝙ huiuſmodi locutiones nõ ſunt ſic in
telligende: ꝙ ſancti in gloria proficiant quantum ad ſe in hoc ꝙ
eoꝝ feſta celebremus: ſed q₂ nobis proficit q₂ ea celebramꝰ ſicut
ex hoc ꝙ deũ cognoſcimꝰ vel laudamus: ⁊ ſic quodãmodo eiꝰ glo
ria in nobis creſcit: nihil autem deo. Non tamẽ negandũ eſt q̃n
ſanctoꝝ gaudiũ accidentale creſcat ſaltẽ extẽſiue: q₂ de pluribꝰ
gaudẽt. Et ſcõm hoc in antiq̃s reperif ſecreta oõ de ſancto Leo‑
ne: de qua in argumẽto hoc dicendũ ſcõm ea que dicũtur in. c. cũ
Ad ſeptimum. marthe. de cele. miſ. § iij. loco. Ad ſeptimũ quod erat cõfirmatio
prioris: dicitur ꝙ nõ eſt ſimile de beatis ⁊ de dãnatis: q₂ beati be
ne participant cũ viuentibus in charitate in qua fundatur valor
ſuffragioꝝ. Sed dãnati in inferno a tali cõicatione excluſi ſunt.
Et iterũ q̃uis beati de bonis q̃ viuẽtes faciũt letẽtur: ⁊ ſic ali‑
quid glie accidẽtalis eis accreſcat: illud tñ nõ eſt per aliquẽ fru
ctum ſuffragij quẽ percipiant: ſed ꝓpter perfectam charitatem
quam hñt ⁊ ideo gaudent de omni bono. Argumẽtum etiã pec‑
cat in illa ſimilitudine quã adduci: q₂ potiꝰ argui deberet ꝙ ſicut nõ
repugnat ſtatui beatitudis ꝙ augeaf premiũ accidẽtale vſq₃ ad
diẽ iudicij: ita nõ repugnat ſtatui miſerie ⁊ dãnationis ꝙ argua
tur pena accidẽtalis: qđ cõceditur. Incõuenit autẽ beatitudini ꝙ

diminuaf gloria: ⁊ ſic etiã ſtatui miſerie ꝙ diminuatur pena. Ad
Ad octauum. octauum dicendũ: ꝙ illi qui dicunt ſuffragia ꝓdeſſe dãnatis exi‑
ſtentibus in inferno exponunt dictũ Auguſtini vt tactũ eſt in ar
gumẽto. Aliter tamen põt dici: ꝙ mediocriter mali dicũtur: q̃ mul
ta habent venalia. mediocriter autẽ boni: qui pauca: ⁊ hunc ſen
ſum tangit glo. in. c. cũ marthe predicto. Siue etiam mediocriter
mali qui mortalia cõmiſerũt ⁊ penitentes deceſſerunt: nõ facta de
illis ſatiſfactione ſaltem cõpleta. Mediocriter boni qui ſolũ a ve
nialibus expiãdi ſunt: ⁊ ſic vtriq₃ eoꝝ in purgatorio ſunt: vt val‑
de boni dicantur qui ſunt in paradiſo beati valde mali qui ſunt
in inferno damnati. Mediocriter autem boni ⁊ idem mediocriter
mali qui in purgatorio ſunt ad expiandum peccata ſua: qui ſcʒ
deceſſerunt in gratia cum peccato veniali vel cum debito pene
pro peccatis mortalibus de quibus ante mortem penituerunt:
qui pro tanto dicuntur mediocriter boni: pro quanto deficiunt
a perfectione bonitatis. Sed mediocriter mali inq̃ntũ deficiũt
a perfecta malitia que eſt peccatũ mortale: quibus ſuffragia pro
ſunt ad mitigationẽ pene: quãdoq₃ autẽ ad perfectã abſolutionẽ
ſcõm differẽtiam quãtitatis criminalium ⁊ ſuffragioꝝ: ⁊ ſcõm hoc
diſtinctio licet videaf quadrimẽbris quo ad voces: tamen ſolũ eſt
trimẽbris quo ad rẽ: q₂ iidẽ ſunt mediocrif boni ⁊ mediocrif mali.
ſ. entes oẽs in purgatorio: ſicut qđ eſt mediocrif gelidũ eſt etiã
Ad nonum. mediocriter frigidũ: ⁊ qđ eſt mediocriter albũ: ẽ etiã mediocriter
nigrũ. Hec Durandus. Ad nonũ dicif: ꝙ Auguſtinus non dicit ꝙ
pena dãnatorum diminuif aliquãdo vel interrũpetur ſed verba
illa ponit ſub diſiunctione. Ad veritatẽ autẽ diſiũctiue ſufficit al
Ad vltimum. teram partẽ eſſe verã: ⁊ ſic hoc nõ arguit verba illa eſſe q̃ pro altera parte diſiunctiue poſita ſunt hoc patet: q₂ Augu. dicit aut ſi
hoc exiſtimat ⁊c. Ad vltimũ de illa oratione dico ꝙ illa nõ eſt au
tentica: nec reperif in oibus miſſalibus preſertim ſecũdum cõſue
dinem Romane curie. Et q̃s poſuerit eam in aliquibꝰ miſſalibus
libris: ignoratur: tamẽ ea admiſſa dico: ꝙ nunq̃ eccleſia intendit
orare pro aliquo dãnato in inferno: vt patet ex dictis. Ex inſcri‑
ptione etiã orationis pʒ idem: nã dicif oratio pro de cuiꝰ aia du
bitaf. Si autẽ dubitaf: nõ creditur firmiter ꝙ ſit ſaluatꝰ vel dãna
tus ⁊c. Hec queſtiuncula ex dño dñico Ueneto epiſcopo brixienſi
alias epiſcopo Torcellano: ⁊ ſint ſatis hec quantum ad ſecundũ
receptaculum. ſ. de inferno.

Quarta queſtio ſub hoc tertio capite prime decadis
eſt. De tertio receptaculo animarum ſeparatũ. ſcili‑
cet de purgatorio. Sub qua quindecim abſoluẽtur
queſtiũcule. Quarũ q̃libet ſuo ordine. ſ. declarabif.

Prima queſtiuncula eſt: Si locus purgatorij in centro
Queſti. terre vere eſſe reperiaf. An ſit fictio eccleſie militantis
clericorum: ad emungendũ tpales redditus ⁊ elemoſi
Reſponſio quo ad ſecundum. nas laicorum. Ad quam quibuſdam primo videtur re
ſpondendum negatiue: ꝙ ſcilicet non reperiatur: ⁊ pu

Universidad de Deusto Biblioteca

mo ſic. Nã deus q̃ eſt ſumme miſericors prior eſt ad p̃miandũ
Argu- bona q̃ ad puniendũ mala: ſed ſicut illi q̃ ſunt in ſtatu charita-
men. pri tis faciũt aliqua mala: q̃ nõ ſũt digna ſupplicio eterno: ita illi q̃
mum. ſunt in peccato mortali: interdũ faciũt aliqua bona ex gñe q̃ nõ
ſunt digna p̃mio eterno: ergo cũ illa bona nõ premient in dãnan
Argu. dis poſt hãc vitã. Similiter nec illa mala debẽt poſt hãc vitam
ſecũdũ. puniri. Preterea ſcd̃o ſic. Sicut ſe h3 charitas ad premiũ eternũ:
ita peccatũ mortale ad ſuppliciũ eternũ: ſed decedẽtes in pecca-
Arg. ter to mortali ſtatim ad ſupplicium eternum deportant: ergo dece-
tium. dentes in charitate ſtatim ad premiũ vadũt ⁊ ita nõ manet eis
aliquod purgatoriũ poſt hãc vitã. Item ſi purgatoriũ poſt hanc
vitam eſſet ponendũ: maxime poneret rõne expiationis ⁊ purga-
tionis peccatorum. ſ. culpe vel reat⁹ pene: ſ3 hoc nõ poteſt eſſe p̃
batur: q: dicit Gregor. ⁊ ponit. xxv. diſtinctione. c. qualis. Qualis
Eccleſia hinc quiſq3 egredit talis in iudicio p̃ſtatur: q: lignũ vbi ecide-
ſtes. xi. rit ibi erit. Eccleſiaſtes. xi. Ergo ſi aliq̃s exeat ex hac vita cũ cul-
pa veniali aut mortali cum culpa tali erit in iudicio: ⁊ per p̃ñs in
Argu. purgatorio nõ purgabitur: q: in iudicio purgatoriũ non erit: ſed
quartũ. claudet: ergo fruſtra eſſet. Itẽ gl. ſup illud prime Jo. v. Eſt pecca
Argu. tum ad mortẽ. dicit q̃ qui in hac vita nõ corrigitur: fruſtra poſt
quintũ. mortem veniã preſtolat. Nã nulla poſt mortẽ culpa purgatur.
Quinto arguit auctoritate Apo. xiiij. vbi dicit. Beati mortui qui
in dño moriunt. Amodo eñi iam dicit ſpiritus vt requieſcãt a la
boribus ſuis: ergo iis qui in dño moriunt: nõ manet aliq̃s purga
torius labor poſt hãc vitam: nec illis qui non in dño moriunt: q:
illi purgari nõ poſſunt: ergo purgatoriũ poſt hanc vitã non eſt.
Rñſio. Sed in cõtrarium eſt tertius Auguſti. de pe. diſtinctiõe. vij. c. hic
p̃ duos autem ignis. Rñdeo dicendũ q̃ de veritate ⁊ exiſtentia purgato
modos rij in centro terre poſt hanc vitam. Duo ſunt ⁊ fuerũt prophani
dicendi. ei ſacrilegi modi dicendi. Tertius autem in via conſtitutus
Primus eſt veritatis. Primus eſt hebreorum: grecorũ: quorũdam hereti-
mod⁹ di corum dictorũ pauperũ de Lugduno in frãcia: ⁊ aliquorũ etiam
cendi. populorum Ualdenſiũ circa rhenũ germanie ſuperioris habitan
Hereſis tium: qui cõmuniter omnes tenent q̃ poſt hanc vitã nullus pur-
pauper3 gatorius locus in centro terre reperiat: ſed omnis morientis aiam
d̃ lugdu immediate dicunt deferri ⁊ rapi: vel ad penas inferni: vel ad glo
no ⁊ val riam paradiſi ⁊ iſti hñt pro tuitione ⁊ robore ſuo rõnes ⁊ aucto-
denſiũ. ritatem Apoca. ſupra in fronte queſtionis adductas. S3 contra
macha. iudeos eſt tertius. ij. Macha. xij. dicens. Sancta ⁊ ſalubris eſt co
xij. gitatio pro defunctis exorare vt a peccatis ſoluant: ſ3 pro defun
Tho. tis (vt dicit Tho. in quarto) q̃ ſunt in paradiſo nõ eſt orandum:
q: illi nullo indigent nec iterum pro illis qui ſunt in inferno: q: il
li a peccatis ſolui non p̃ñt: ergo poſt hanc vitã ſunt aliqui a pec
Prouer. catis nondũ abſoluti q̃ ſolui poſſunt ⁊ tales charitatem hñt ſine
qua non fit peccatoru3 remiſſio: q: vniuerſa delicta operit chari-
Joh. xi. tas. Prouerbiis. decimo. Uñ ad mortem eternam non deueniunt:
quia qui viuit ⁊ credit in chriſtum: nõ morietur in eternum. Joh.

xi. Nec ad gloriam inducent niſi purgati: quia nihil immundu3
ad illam perueniet. Apoc. vltimo. ergo aliquis locus purgato-
rius reſtat poſt hanc vitam pro huiuſmodi ſic contritis nondum
autem plene purgatis. Item contra grecos eſt Gregorius nice- Grego.
nus grecus: qui de veritate purgatorij ſic dicit. Si aliquis, chri- nicenus
ſto amicus coaſentiens in hac vita purgare peccata minus po-
tuerit: poſt tranſitum: hunc per purgatorij ignis conflagratione3 Auctori
expedietur. hoc aũt predicamus: hoc dogma veritatis ſeruam⁹: tas ꝯtra
⁊ ita credimus. Cõtra v̄o pauperes de lugduno ⁊ populos Ual- pauꝑes
denſes eſt auctoritas vniuerſalis eccleſie pro defunctis exoran- d̃ lugdu
tis vt a peccatis ſoluantur. quod non poteſt intelligi niſi de illis no ⁊ val
qui ſunt in purgatorio. Eccleſie autem auctoritati quicunq3 reſi- denſes.
ſtit: incurrit hereſim: vt notatur. vij. q. j. c. denique ⁊ extra de here-
ti: is. c. firmiſſime. Eſt autem ⁊ fuit ſecundus prophanus modus Scd̃us
dicendi: de exiſtentia in centro terre purgatorij Indorum. quos modus
ſecutus eſt Joannes papa vigeſimuſſecundus: ⁊ nunc ſequũtur dicendi.
multi ſolo nomine chriſtiani: qui intelligere non potentes nec vo
lentes credere ſolos ſpiritus ⁊ ſeparatas animas ab igne corpo-
reo cruciari: dixerunt ⁊ dicunt (vt adducit Tho. ſuper Jo. c. xiiij. Tho.
contra gentiles) quod fideles in gratia mortui non plene purga
ti: non deſcendunt in purgatorium: ſed detinent vſq3 ad iudiciũ
in aliquo loco in ſola pena damni forte in paradiſo terreſtri: vel
in extremis maris: aut aride. aut in vacuo ſuper circunferentiam
celi empyrei: vel infra conuexum terre ⁊ concauum celi empyrei
vbi dicunt aliqui (licet apocriphe) vſq3 ad diẽ aſcentionis dñi ite-
tiſſe liberatos omnes ab inferis per chriſtum. Sed cum ſupra
de inferno ageretur ⁊ probatum admodum fuerit: ⁊ oſtenſum
quomodo ſpirituales anime ſeparate ⁊ in corpore demones poſ
ſunt ⁊ de facto realiter patiantur ab igne corporali. Idcirco ex-
ploſis ⁊ ſpretis eis: ⁊ omni turba malorum chriſtianorum contẽ-
ta: tertiam ideo catholicam ⁊ orthodoxam ⁊ veram de purga- Conclu
torio concluſionem aggrediamur: que eſt. Quod in centro terre ſio.
vere ⁊ realiter locus purgatorij reperitur que concluſio probab
tur rationibus: auctoritatibus: militantis eccleſie auctoritate: ⁊
legali ac vrbana honeſtate: et primo. Rationibus ſic. Accipian- Conclu
tur duo iuſti quorum alter nunquam mortaliter peccauerit: ſed ſionis p̃
tantum venialiter: alter vero multis mortalibus peccatis domi ma pba
num offenderit. Moriantur iſti ſimul ⁊ contriti: tunc petitur: an tio.
ambo equaliter vnoque tempore aſcendant in celum vel non.
Si dicatur quod ſic. ſequitur quod tantum valet fides ſola cum
contritione quantum fides cum operibus virtuoſis: quod eſſet
contra rationem iuſtitie diſtributiue diuine qua reddetur vni-
cuiq3 ſecundum merita: ⁊ contra diſtinctionem gradutum beati-
tudinis. Si vero conceditur quod inequaliter ingrediuntur vi-
tam eternam id eſt vnus ante alium: petitur an ille qui ſecun-
do ingreditur paradiſum deſcendit ante ad infernum. Si ſic er- Joh. v.
go falſum eſt quod chriſtus dixit Joh. v. Amẽ amẽ dico vobis q:

Universidad de Deusto Biblioteca

qui verbũ meum audit. Et credit ei qui miſit me hʒ vitã eternam
⁊ in iudiciũ non venit:ſed tranſiet de morte ad vitã. Si dicatur ꝙ
non deſcendit ad infernũ:ergo cum in paradiſum aſcendere non
poſſit:quia adhuc impurus:ergo aut nunꝗ̃ variabitur ab eo in
quo eſt ſtatu impuro: aut purgabitur ad vitã eternam:nõ primũ
Secun. ergo ſecundum:ſed purgari nõ poteſt operibus ſatiſfactorijs pro
pbatio. prijs:ergo purgabit̃ penis in purgatorio. Secũdo ſic:omne pec
catum aut a deo vel ab homine punitur:quia nullũ malum impu
nitum:nec aliqđ bonũ irremuneratũ:de pe.di.vij.c.finali. ſed fre
quenter aliqui in fine cõuertuntur:qui a malis ſuis in preſenti pu
Ter.pro niti nõ ſunt:ergo debẽt a deo puniri.nõ in igne inferni cũ fuerint
batio. mortui in charitate:ergo in igne purgatorij. Itẽ tertio ſi non eſſet
pena purgatorij poſt hanc vitam:qui perdurat vſꝗ̃ ad mortem
in malitia:tantũ eſſet ei quantũ illi qui nunꝗ̃ peccaſſet:ergo, exẽ
plo talis nullus in hac vita faceret penitentiam:ſed in fine tãtum
omnes contriti cõfiterentur:qđ eſſet erroneum:nullus enim virtu
te ditatur ſemper gaudẽs iniquitate:de peniten. diſtinctione ſe-
Quarta ptima.capitu. Nullus.ergo neceſſariũ eſt confiteri purgatorium.
pbatio. Quarto ſic. Sit ſortes in charitate habẽs adhuc verbi gratia ſe-
ptem annis penas iuſto iudicio eccleſie ſibi iniunctas ſoluere. De
inde ponat̃(ſicut poſſibile eſt)ꝙ ſine ſui culpa duobus annis ela-
pſis caſualiter ſubito occidat̃ tunc ex quo anima q̃ fuit principali
ter cauſa peccati pro quo ſortes ſatiſfacere tenerẽtur poſt mor-
tem. Contra rationem eſſet ꝙ illa ꝓ reſidua penitẽtia non patere
tur penam poſt mortem:nec aliqua cauſa rationabiliter aſſigna-
ri põt quare non pati deberet:ergo ponẽdus eſt locus vbi anima
ſortis pro illis duobus annis purgabitur:nõ in paradiſo: quia lo
Argu. cus ille nõ eſt purgationis.non in inferno:quia ibi anima nõ pur
gatur:ſed dãnatur:ergo in purgatorio. Item arguitur ſic. Si ver
bi gratia. Sortes ⁊ Plato committũt vnum peccatuʒ:in quo ſortes
primo ⁊ principaliter culpabilis eſt: et iniungitur eis penitentia
quam ſimul agere debeãt:ſicut ſimul peccauerunt:ſi tunc Plato
ante completionem penitentie moriatur:adhuc ſecundum ratio-
nis iudicium ſortes penam haberet. Ita eſt in propoſito de puni
tione peccatorum cõmiſſorum ab anima ⁊ corpore.i.a toto homi
ne:q: rationabiliter punienda ſunt peccata:⁊ etiã anima corpore
iam mortuo:nõ in inferno:nec in paradiſo vt dictum eſt: ergo in
purgatorio. Iteʒ ad illũ errorẽ ſequit̃ ꝙ omne peccatũ eſt morta
le:q: ſi nullũ peccatũ in quo homo morit̃ poſt mortẽ dimittit̃:nec
aĩa ab aliquo peccato poſt mortẽ ꝑ penas purgat̃: ſequit̃ ꝙ oĩs
culpa ſiue magna ſiue minima in q̃ quis moritur:perpetue dura
bit. Itẽ ad illum errorẽ ſequit̃:ꝙ ſtet aliquẽ nõ reſurrecturũ ante
iudiciũ mori in charitate cum leui culpa qui nõ ſaluabitur. Sed
hoc videt̃ apoſtolice atꝗ̃ catholice doctrine ⁊ diuine pietati val
Argu. de repugnare.ergo. Item arguitur ſic. Niſi eſſet fides purgatorij
quo aĩe poſt mortẽ hominuʒ ſatiſfacere poſſent pro peccatis hic
dimiſſis daretur occaſio deſperandi illis qui in tota vita in pecca
tis fue-

tis fuerunt:⁊ finaliter conſequuntur remiſſionẽ per cõtritionẽ ali-
quã:que tñ nõ ſufficit ad abſolutionẽ plenariã a pena ⁊ a culpa:⁊
a parte penarũ. Itẽ ſi fides de exiſtẽtia purgatorij nõ eſſet:in quo
peccata grauius puniuntur ꝗ̃ in foro pñtis vite. Remoueret̃ ab
omnibus fidelib⁹ omnis terror qui facit eos qui peccauerũt liben
tius penas ⁊ labores ſatiſfactorias in preſenti ſuſcipere ꝗ̃ incom
parabiliter grauiores in futuro ſuſtinere. Fides eñ penaruʒ in
futuro ſeculo pro peccatis hic cõmiſſis grauiſſime infugendarum
eſt vnũ de maximis que bonos a malis retrahere ſolẽt:⁊ eos:qui
peccauerũt mouere ad penitendũ ⁊ ſatiſfaciendũ in preſenti vita.
Ergo credamus firmiter ꝙ ſicut diuina iuſtitia diſpoſuit a princi-
pio locum penarũ infernaliũ:in quo dãnatorũ anime perpetue pu Auctori-
nirent̃:ita ⁊ diuina eius bonitas cõſtituit locũ penarũ in quo ali- tates q-
quorũ ſaluandorũ anime tꝑales penas hic neglectas poſt mortẽ bus pba
exoluerẽt. Nũc ponẽde ſunt auctoritates. Et pͥma eſt.ij. Macha. tur pur-
xij.que verificatur in fide fideliũ veteris teſtamenti. Dr̃ eñ ibi ꝙ gatoriuʒ
aĩe eorũ qui cũ pietate ⁊ charitate mortui fuerãt in bellis pro po- eſſe.
pulo dei vel alias in charitate. Si in quibuſdam peccatis fuerunt
morte preuenti:vel anteꝗ̃ penas hic pro peccatis dimiſſis ſoluiſ-
ſent:tũc penas incidũt in qb⁹ tñ:viuorũ ſacrificijs ⁊ orationibus
poſſunt iuuari:alleuiari ⁊ liberari. Ex qua auctoritate ſequitur ꝙ
ante paſſionẽ xpi:nõ omniũ moriẽtũ aĩe ibãt in penas dãnatiõis:
nec oẽs ibãt in locũ beatitudinis celeſtis:ſʒ erat q̃dã locus medi⁹:
nõ lucis ſʒ tenebrarũ:nõ gaudij ſʒ meroris:in quo tenebãtur aĩe rõ
ne pene dãni vel pene ſenſus:donec ſoluerẽt vel cõdigne ſoluerẽ-
tur.de quo loco dicebat Iob.x. Dimitte me ergo vt plãgã ⁊c. Ibi Iob.x.
ergo tenebant̃ antiq in penã dãni quã ex eorum pctõ originali in
hac vita cõtracta incurrerãt. Si ergo dñs de⁹ abundãtia ſue pie-
tatis ante filij ſui xpi paſſionem:mortuorũ aĩas ad penas obliga-
tas nõ precipitauit in dãnationẽ:ſed miſericorditer tenuit in pe-
nis mortalis peccati:hic quo ad culpã dimiſſi dõec ſatiſfieret. Cur
nõ credat̃ ꝙ poſt paſſionẽ filij ſui tꝑe quo ſinũ miſericordie ſue in
totũ aperuit xpianis:ꝙ etiã tunc ⁊ nũc differat aliquas penas ſen
ſus tꝑales poſt mortẽ ſaltẽ pro peccatis venialib⁹ donec penis ex-
pientur:vel meritis viuorũ relaxentur. Qđ ſi de venialibus quib⁹
debent̃ pene tꝑales ita ſit:quare diuina pietas nõ differet penas
quaſdã peccatorũ mortaliũ tꝑales hic dimiſſorũ:ita vt poſt mor-
tẽ ſoluant̃ pene que hic ſolute nõ fuerãt. Nulla ratio vr̃ quare di-
uina miſericordia tꝑe plene miſerationis abbreuiari ⁊ coartari de
buerit vltra illud qđ ante paſſionẽ fecerat ⁊c. Et ſic pʒ prima au- Secũda
ctoritas. Scđa auctoritas ex verbo xpi Mat.xij. quã Greg. addu- auctori-
cit in.iiij.dial.c.xxxix. ad hoc ꝑpoſitũ. Si qs in ſpiritũ ſanctũ blaſ tas.
phemiã dixerit:nec ĩ hoc ſeculo remittet̃ ei neꝗ̃ in futuro. In q̃ua Grego.
ſñia(dicit Grego.)dat̃ intelligi q̃ſdã culpas in hoc ſeculo:quaſdã
vero in futuro poſſe relaxari:q: ille mod⁹ loquẽdi innuit ꝙ in vtro
ꝗ̃ hoc eſt hic ⁊ in futuro pctã remitti ſoleãt:ſicut in hoc ſibi appa-
ret. Nã qñ dicim⁹ pctm̃ hoc nõ põt dimitti hic nec Rome:nec a ple-

bano nec ab ep̄o:ſupponimus ꝙ vtrobiq; vel ab vtroq; conſueuit
fieri peccatoꝝ remiſſio. Si eñ non eſſet ſic modus loquendi:eſſet
ineptus valde ac ſi diceretur:neq; ab equo neq; ab aſino aut nec
in inferno nec in vacuo extra celū remittet peccatū tale. Cū ergo
chriſtus eſſet ſapiētiſſimus cuius oīa verba habebant myſteria:
nō eſt credendū ꝙ ſermone talis ineptitudinis eſſet vſus qñ dixit
Bernardus.
de peccato in ſpiritū ſanctū:qđ neq; in hoc ſeculo neq; in futuro re
mitteretur. hinc Ber. ſermone .lxvj. dicit. Qui nō credūt ignē pur-
gatoriū reſtare poſt mortē:ſed ſtatim animā ſolutam a corpore:
vel ad requiem trāſire:vel mortē:querant ab eo qui dixit quoddā
Tertia auctoritas q̄ eſt Origenis.
peccatum neq; in hoc:neq; in futuro ſeculo relaxari:cur hoc dixe-
rit:ſi nulla futura manet remiſſio peccatoꝝ. hec ille. Tertia aucto
ritas eſt Origenis loquētis de egyptijs ſubmerſis in mari rubro
ſup exodū. exponēs eñ ipſe illud. Submerſi ſunt quaſi plumbum
in aquis vehemētibus dicit:toti erāt plumbei:⁊ nihil auri haben
tes:ideo nō purgādi per ignem:ſed demergendi in profundū. hec
ille. Ubi facit differentiā inter eos qui cū plūbo habent aliquid de
auro admixtū plus vel minus:⁊ illos qui nihil habēt de auro:ſed
ſunt toti plūbei:⁊ qui habent aurū admixtū plumbo:purgātur vt
ſic auferatur plumbū ⁊ remaneat aurū vt in purgatorio:qui autē
ſunt plumbū:in totū nō purgātur:q2 nihil auri in eis inueniretur:
Quarta auctoritas q̄ eſt Pauli .j. Corint. iij.
ſed demergunt in profundum. Quarta auctoritas eſt Pauli .j. Co-
rin. iij. dicētis. Fundamentum autē aliud nemo pōt ponere preter
id qđ poſitū eſt qđ eſt xp̄s ieſus. Si quis autē ſuperedificat ſupra
fundamentū hoc qđ eſt xp̄s:vel fides. Aurū:argentū:lapides pre
cioſos:ligna:fenū:ſtipulā vniuſcuiuſq; opus manifeſtū erit. Dies
eñ domini declarabit:q2 in igne reuelabitur ⁊ vniuſcuiuſq; opus
quale ſit ignis probabit. hec ille. Dies autem dñi in ſcripturis ſo-
let accipi cōis pro die iudicij finalis vel particularis. Loquit̄ er-
go ap̄ls de afflictione vel purgatione animarū que ſuperedifica-
uerūt ⁊c. Et dicit ꝙ dies dñi declarabit. hic aūt dies nō pōt intelli-
gi de punitione poſt iudiciū finale. Primo q2 nullus qui poſthac
punietur:ſaluus erit per ignē:ſed in eternū ardebit in igne. Secū-
do q2 multorū aie qui nūc in peccatis venialibus vel in obligatio-
ne ad penas aliquas moriunt̄:erūt beate:lōge ante diē iudicij fi-
nalis in quo corpibꝰ reaſſumptis nō redibūt iterū ad penas:quaſi
nūc totus homo igne purgatiōis paſſurꝰ ſit:quo ante ſola aia pa-
tiebat̄. hoc eñ ſi fieret:aia deſineret eſſe beata vel ſaltē fieret mi-
nus beata: ꝙ̄ prius erat:ex quo iterū puniretur pro pctīs in corpe:
pro quibꝰ lōge ante punita fuerat aia in ſe ſola. Relinquitur ergo
apoſtolū loqui de penis purgatorijs que incipiūt poſt mortē a iu-
dicio particulari in aiabus decedentiū vel in culpis venialibꝰ:vel
in obligationibꝰ ad penas mortales ratione peccatorū etiā mor-
taliū hic quo ad culpā dimiſſorū:⁊ in hoc ſeculo nō ſufficiēter pu-
nitorū. Et ꝙ hec ſit intētio ipſius apoſtoli:ipſe innuere vr̄ iterum
per hoc ꝙ dicit. Cuius opus ſuperedificatū manſerit:mercedē acci-
piet:que merces pro operibus bonis hic factis intelligitur in ſerto

pterit:cōmuniter illa que poſt mortē datur anime ſeparate:⁊ que
poſt iudiciū finale datur toti homini. Probatur etiā purgatoriū
Socrates apꝰ Platonē in pheudro.
auctoritatibus ph̄orum ⁊ poetarum gentiliū. nā primo. Socrates
introducitur in pheudro Platonis ſic dicēs. Cum peruenerint de-
functi in eū locū ad quē demō vnūquēq; portat primo illic iudicā
tur qui iuſte pieq; vixerūt:⁊ qui ſecus. Si igit̄ mediū cōperiant̄ in
vita tenuiſſe ſua quiſq; vehicula aſcendētes ad paludē perueniunt
acheruſiā:ibiq; habitat iniuriaꝝ penas dātes:⁊ cū purificati ſunt:
Auicen.
abſoluūtur:⁊ recte factorū digna p̄mia reportāt. hec ille. Et Aui-
cen. ix. metha. c. vij. dicit. Cū anima inſipiētis ſeparatur a corpore:
ſentit magnā cōtrarietatē:nō ex cōmunicanti inſeparabili:ſed ex
accidēti extraneo. accidens vero extraneum nō durat nec perma-
net:ex quo ſequitur ꝙ pena nō ſit perhennis:ſed remouetur pau-
latim quouſq; purificata aīa perueniat ad felicitatē ſibi propriā.
Uergiliꝰ
hec ille. Et vergilius in ſexto. Ergo exercentur penis ⁊c. habes ſu
pra queſtiūcula de immortalitate animarū. De purgatorio etiam
Dātes.
loquitur Dantes in principio ſcd̄e comedie. ⁊ di. Frāſciſcus petrar
Petrarcha.
cha in vltimo ſexti triumphi. Tertio probatur veritas purgatorij
auctoritate vīs eccleſie. fidelium que iugit̄ orat ⁊ ſacrificia offert
pro liberatione aiarū:que quidē auctoritas vīs eccleſie cū tot op-
timos viros atq; doctiſſimos in hac fide mortuos ⁊ in teſtimoniū
Auguſt.
ſue ſctītatis miraculis coruſcātes habuerit:maior eſt ⁊ amplius
ad credendū mouet ꝙ̄ ſacre ſcripture:dicēte Augu. in li. cōtra epi
ſtolā Fortunati. Ego inquit euāgelio nō crederē niſi catholice ec-
cleſie me cōmoneret auctoritas. Et ꝓbat qđ dicit ex hoc:q2 ip̄a cre
didit euāgelio:ꝓpter p̄dicātes ſibi euāgeliū:ſcđm formā a xp̄o ſi-
bi traditā. Mar. ca. j. Qñ arguat ſic:ꝓpter qđ vnūquodq; tale ⁊ illud
magis:ſ; ꝓpter eccleſiā creditū eſt euāgelio:ergo magis creden-
dum eſt eccleſie ꝙ̄ euāgelio. Ex quo vr̄ ꝙ maior ſit auctoritas ec-
cleſie ad credendū quā ſit auctoritas diuine ſcripture:cum inter
illas euangeliū ſit preſtantiſſimū:⁊ hoc ſimpliciter verū eſt (dicit
henricus) accipiendo eccleſiā cū ſuo capite chriſto qui precepit cre
dere euāgelio. Si etiā ecclīa accipiat̄ que nūc eſt militās in terris
eſt iterū verū ſaltē quo ad nos:q2 magis monemur ad credendū
ea que vna tota cōitas hoim rōnaliū ⁊ honeſtorū credit:quā nos
moneret lectio nuda ſcripturarū q̄ eadē credēda narraret. Quar-
to ꝓbatur veritas fidei purgatorij ex rōnabili ⁊ ſalubri honeſta-
te. Nā ceſſante fide ipſius purgatorij:ceſſaret memoria parentū:
amicorum ⁊ benefactorū defunctorum noſtrorum:que frequens ⁊
iugis viatoribus valde eſt ſalubris. Itē ceſſante fide purgatorij
deſineret eſſe ſacrificium pro mortuis omnis oratio:omne ſuffra-
gium ⁊ ois elemoſyna pro aiabꝰ mortuorū quorū aias diuina cle
mētia ex eorū bōis hic relictis diſpoſuit poſſe adiuuari. Itē ceſſan
te fide exꝰ ceſſarent oīa opera pietatis in paupes pro aiabꝰ mor-
Rñſio ad argumenta.
tuorū:qđ nō expedit fidelibꝰ viatoribꝰ ad que opa pietatis ⁊ miſe
ricordie hortatur os ſaluatoris ſub celeſti p̄mio:vt p3 Mat. xxv.
Nunc reſpondendum eſt ad argumēta in fronte q̄ſtiuncule addu

Universidad de Deusto Biblioteca

cta:quib⁹ ſe tuent̃ greci:iudei ⁊ ceteri ſupra nominati. Et primo
[Rñſio ad argumenta.] ad primũ rñdet Tho.in.iiij.dicens ꝙ q: deus eſt miſericors:nõ
miſeretur merentibus miſericordiã. Ille aũt qui in peccatũ mor-
tale incidit:cõſtituitur ⁊ ſtatim efficitur inimicus dei:ideoq; me-
retur amittere omnia bona q̃ a deo habuit. vñ bona facta morti-
ficat ⁊ que in mortali facit:occidit. In mortali aũt decedẽs non
manet eidem aliqđ premiũ poſt hanc vitã. Illi vero qui in cha-
ritate decedit:remanere põt poſt hanc vitam aliqua pena. Naꝫ
charitas non ſemp delet omne malũ qđ inuenit:ſꝫ ſolũ hoc quod
eſt ſibi ꝯtrariũ.⁊ ideo nõ eſt ſimile. Dñs aũt Bonauentura in.iiij.
[Bonauẽtura.] di.xx.ad hoc ſic rñdet ꝙ non eſt ſimile glorificare decedenteꝫ in
charitate ſtatim ſicut condẽnare decedentẽ in mortali:q: iſte q̃
in mortali eſt nihil hꝫ qđ ſit dignũ vita.⁊ ideo ſumme eſt diſpoſi-
tus ad dãnationẽ eternã:⁊ ꝓpter hoc ſtatim damnat̃ iuſta retri-
butione. Sꝫ ille q̃ eſt in charitate cũ charitas ſtet ſimul cũ venia-
li culpa ⁊ reatu pene:põt habere aliqđ dignum pena:⁊ q: gloria
nõ põt ſtare ſimul cũ pena ſm forũ cõe:ideo neceſſariũ eſt primo
[Ad ſecũdum.] debitũ illud ſolui per penã purgatoriã. Ad ſcðm rñdet Bonauẽ-
tura ꝙ põdus charitatis hꝫ in ſe aliqđ retardãs vt puta culpam
aliquã paruulã vel reatũ. Sꝫ põdus pcti mortalis nihil hꝫ ele-
[Ad tertium.] uans vel retardans ideo nõ eſt ſimile. Ad tertiũ rñdetur ꝙ dictũ
Gregorij intelligendũ de qualitate in qua conſiſtit ſtatus q̃ non
mutatur niſi mutet̃ ſtatus.⁊ talis eſt gr̃a vel culpa mortalis. qua-
lis em̃ qs exit de corpore.talis in iudicio apparebit ſm has qua-
litates. Nõ aũt eſt intelligendũ de ea que nõ mutat ſtatũ: vt eſt
culpa venialis. Venialia em̃ non mutãt ſtatũ hominis:q: nec tol-
lunt nec diminuunt charitatẽ ſm quã menſurat̃ ꝗtitas granati-
ue bonitatis aie.ꝙ ideo per hoc ꝙ venialia dimittunt̃ vel cõmit-
tuntur:talis manet aia qualis primo. Hec Tho. ⁊ Bonauentura.
[Ad tertium.] Durandus ⁊ Archidiaconus in expoſitione litere. Ad tertium re-
ſpondet̃ ꝙ glo. loquit̃ de peccato mortali. Vel dicendum ꝙ ꝗuis
in hac vita nõ corrigat̃ in ſe:corrigit̃ tñ in merito:q: in hoc homo
[Ad autoritatẽ Apoca.] meruit vt ibi illa pena ſit meritoria ſibi ⁊ ad conſequẽdũ veniã.
Ad auctoritatem vero Apoc. dicit̃ ꝙ auctoritas illa loquit̃ de la-
bore operationis ad merendũ:⁊ nõ de labore operatiõis ad pur-
[Cõfutatio hereticorum quorũ ſuperi⁹ meminit.] gãdum:vt dicit Tho. vbi ſupra.⁊ cõcluſionaliter dicit̃ ad iu⁹ co-
⁊ grecos ⁊ pauperes de Lugduno ⁊ Valdẽſes ꝙ cũ ſecte eorum
⁊ opinio nõ habeat probabilitatẽ aliquã ex canonicis ſcripturis:
nec ex rõnibus vel autẽticis hiſtorijs vel perſonis ſanctis:aut ex
miraculis:aut reuelationib⁹:ſed ſolũ auctoritate hominũ,ꝑitiũ
⁊ preteritorũ ſue ſecte ruſticorũ:laicorũ:rudium ⁊ ydiotarũ:ſicut fi-
[Ad ſcðꝫ modum dicendi rñſio.] deo noſtra hꝫ:ideo contẽpnendi ſunt ⁊ tanq̃ faſcinatos a diabo-
lo ⁊ preſumptione ⁊ ſuperbia ſua cecatos ſpernẽdi. Ad illud etiã
iudeorum ⁊ Johannis.xxij. dicit̃ ꝙ cum illa abſq; fundamento et
ratione diabolo ſuggerente contra fidem catholicam teneãt me-
rito a catholicis doctoribus reprobant̃ qui indubitanter tenent
ꝙ fideles in gratia decedentes non plene purgati in purgatoriũ

ab angelis ad expiandũ deportant̃. Hec Henricus de Aſſia ſup
Geneſim.⁊ dñs Joh. de turre cremata. ſup. d.xxv. vbi ſupra in decr.
[Queſti.] Secũda queſtiũcula. Si ꝓter principale in cẽtro ter-
re purgatoriũ reperiat̃ etiã in ſuperficie terre loc⁹
[Rñſio.] vbi purgent̃ aie mediocriter bonorũ. Ad quã Th.
[Duplex eſt loc⁹ purgatorij.] Bonauẽtura in.iiij.di.xxj. rñdent affirmatiue dicẽ-
tes ꝙ locus purgatorij eſt duplex. Vnus ſm cõem
diuinam legẽ:⁊ ſic eſt locus inferior:inferno quaſi
cõiunctus:vt dictũ eſt ſupra.⁊ ꝓpter hoc nõ eſt acceptanda opi-
[Primus locus.] nio Ugonis negantis.ij.li. de ſacramẽtis aliquẽ locũ determina-
tum ⁊ cõem purgatorij in centro terre dicẽtiſq; ſingulas alas in
[Ugo de ſan. vic.] ijs potiſſimũ locis penas ſuſtinere in quib⁹ culpa cõmiſerũt:naꝫ
probabile eſt vt dicit Bonauentura:oẽs aie que pariſius pecca-
[Scðs locus.] uerunt:pariſius puniant̃. Alius locus purgatorij eſt ſm diuinaꝫ
diſpenſationẽ in quibuſdã locis patentib⁹ in ſuperficie terre:in q̃-
bus ad purgationẽ anime deputant̃:⁊ ſm hunc forte modũ intel-
[Grego.] lexit Ugo ꝙ nunc ſupra dicebat. Vñ Grego. in.iiij. dial̃. c.iiij. dicit
ſuperabũdãs diuine bonitatis largitas querẽs gñaliter ſaluteꝫ
hoium ſe nõ querẽtiũ:diſpoſuit vt et eſſent in ſuperficie terre ha-
bitationi hoium deputata quedã patientia tormentorũ loca in q̃-
bus multis indicijs conſtaret aias poſt mortẽ cruciari nõ ſolum
malorũ:ſed ⁊ ẽt mediocriter bonorũ. Hec ille. Et particularia pur-
gatorij loca in ſuperficie terre ſpecialiter ordinauit deus:vt dicit
Tho. vbi ſupra.⁊ dñs Jo. de turre cremata. ſuper de pe. diſt. vij. ca.
hic autẽ ignis. quinq; rõnibus. Primo ꝓpter animarũ leuiorẽ pu-
nitionem:ſicut aliquib⁹ ſm Grego. eſt reuelatũ quaſdã animas
in vmbra eſſe punitas.⁊ in.iiij. dial̃. ca.iiij. ponit ꝙ quidã Paſca-
ſius Romañ. eccleſie Diaconus tam ſancte vite vir:ꝙ poſt mor-
tem ad tactũ feretri ei⁹ quidã demoniacus ſanatus fuit ⁊ nihilo-
minus anima ipſi⁹ diu poſt mortẽ inuẽta eſt a quodã ſancto epo
in termis.i. in locis vbi aqua feruẽs de terra bullit a quo interro-
gata cur ibi eſſet:dixit ſe in calore illius aq̃ cruciari:ꝓpter hoc ꝙ
in cõtentione ſciſmatica inter Simachũ ⁊ Laurentiũ qs eſſet pa-
pa:ipſe vſq; ad mortẽ tenuit Laurẽtij partẽ:q̃ ius non habuit in
papatu. Scðo ꝓpter noſtrã inſtructionẽ:vt.ſ. magnã penaꝫ poſt
hanc vitã peccatoribus infligi agnoſcamus.⁊ ſic a peccatis deſi-
ſtamus:⁊ cõuertamus nos ad dñm:vt patuit pariſius de diſcipu-
lo poſt mortem magiſtro apparenti:⁊ damnationem ſuam re-
uelanti:qui cum diſcipuli incendium in manu ſua ſentiret ſta-
tim ad dominum eſt conuerſus. Tertio propter culpe in loco ꝑ-
petrationeꝫ:vt patet de illo qui in balneo ſuo vbi peccauerat tã-
quam in purgatorio penitentiam fecit:qui triginta miſſarum me-
rito euolauit ad celum:vt dicitur in.iiij. dial̃. Quarto propter ali-
cuius ſancti orationem:ſicut legitur quod ſanctus Patricius q̃-
buſdam in quodaꝫ loco ſuper terram purgatorium impetrauit.
Quinto propter animarum celeriorem liberationem. ſcilicet:vt
poſſint alijs ſuam indigentiam reuelare.⁊ ab eis ſuffragia pete-

re:⁊ ſic citius de penis exire:vt patet de quadā anima exiſtenti in glatie:quā piſcatores beati Teobaldi piſcati ſunt in autūno ⁊ epiſcopo preſentauerūt:qui cū dictā glatiem cauſa refrigerij teneret ſub pedibus:audiuit expreſſe vocē dicentē:ꝙ in glatie erat anima velut in loco purgatorij deputata. Cūq3 dicta anima de nocte ab epō ſuffragia impetraret:merito triginta miſſarū euolauit ad celum. Idē patet de quadā anima cuiuſdā religioſi:que in arce oppidi Andrani in Apulia velut in loco purgatorij erat deputata: de qua anima ⁊ eius ibidē purgatorio mihi preſentis operis compilatori ad ſenſum luce clari⁹ ſic manifeſtū fuit. Dū em̄ ex officio quo indigne q̄n3 fungebar viſitarē pꝛuinciam Apulie:contingit vt etiā ad loculū quendā ordinis apud Andranū oppidum terre ydronti in Apulia declinarē. Cūq3 ibidem fratres ⁊ quidā Georgius Spertus:officij gratia mihi plurimū detuliſſent:ductus ſum poſt cenā cubitum in arcē:vbi vero intempeſta nocte dormire cepiſſem:audito quodā ſtrepitu ⁊ fragore:excitatus in aula quendā paſſim deambulantem ⁊ cathenis quibus vt puto grauatus erat: ſenſi terribiliter inſonantē:dumq3 loquor:excitando ſociū quē habebam:ſtat ille:mox nobis ſilentibus:cepit ille ſtrepitu vinculorū lōgius primo acri⁹ ambulare:⁊ oſtia que erāt ante cubiculū horribili quodā crepitu ⁊ conatu perfregit:intera colloquimur ingenti pauore perculſi:quieſcit ille. deinde tacentibus nobis tertio circa duas horas cathenatus oberrās:tandē maximo fragore in cubiculū in quo exanimati fere iacebamus:ſe recepit. vagatur in eo: feneſtras aperit:interea nos trepidantius heremus:voces faucibus heſerant:creſcenteq3 formidine:mors ſequebatur. Cernimus feneſtras opertas:quocūq3 nos verteremus ſpei nihil eſſet: inter metū ⁊ iram repente electo proſilimus in mediū. Ille extremo impetu:altera qua in imū turris deſcēdebatur in dānatorū carcerē: fracta ianua:gradatim ruens:grauiore armorū cathenarūq3 ſtrepitu:nuſq3 viſus:oīa tumultu oppleuit. Nos gelidi ⁊ ſtupidi effecti:accenſo lumine diē inſomnes expectabam⁹. Interea omnes feneſtras inquirim⁹:reperimus oīa obſtruſa:ſicut ſero clauſeram⁹. Redeunt ad nos diluculo fratres et Georgius hoſpites: ſoluere nos iubent:nos vero quaſi amentes ⁊ elingues effecti:tremulis ⁊ laſſis vocibus diximus. Miſereatur veſtri omnipotēs de⁹ patres: ⁊ tibi o bone Georgi:recepiſtis nos hoſpitio in arcē ignaros vmbrarū ⁊ ſpirituum:vt pene moreremur:ad quos illi ridentes inquiūt. Indulgete ⁊ vos nobis o patres:obliti heri veſperi fuimus vos monere hic in arcem vmbram ⁊ ſpiritū quendam oberrare: qui dicit a deo hic locum habuiſſe purgatorij per mille annos:eo ꝙ ibidem multa mala ⁊ mortes hominum commiſiſſet:⁊ nos cū eo non viſo ſepius colloquimur:⁊ multa nobis perſepe pandit:et commoda plurima gregaliter impartitur:a nobis tantum expetens:orationibus eum auxiliemur:vt tempus ei in loco pꝛefixum a domino:noſtris precibus breuietur. Simile factum forte apud gentiles de quadam anima vel imagine narrat Plinius ſecūdus Plini⁹ ſecundus.

iunior:libro.vij. Erat inquit Athenis ſpatioſa quedā ⁊ capax domus:ſed infamis ⁊ peſtilens:quam Athenodorus phūs vili precio conduxit:vbi autem cepit adueſperaſcere:iubet ſterni ſibi in prima domus parte:poſt pugillares ſtilum:lumen ſuos oēs in interiora dimittit:ipſe ad ſcribendū animum:oculos:manum intendit:ne vacua mens ſimulachꝛū vel fantaſma ibi oberrans inanes ſibi metus fingeret:vbi vero cepit ſilentiū noctis vbiq3:audiuit cōcuti ferrum vinculaq3 moueri. Os firmat animū philoſophus:auribus manum pretendit:non tollit oculos nec remittit ſtilum:tūc crebeſcere fragor:aduentare etiam in lumine iam ⁊ intra limē audiri cepit imago. Ille reſpicit:mox apparebat idolum ſenex:macie ⁊ ſqualore confectus:prolixa barba:horrenti capillo:cruribus compedes:manibus cathenas gerebat ſtabat innuebatq3 digito ſimilis vocanti:philoſophus contra vt paululum expectaret:manu ſignificat:rurſumq3 ceris ⁊ ſtilo incumbit:illa imago ſcribentis capiti cathenis inſonabat:reſpicit rurſus idem qđ prius innuētem:nec moratus tollit lumen:⁊ ſequitur:ibat illa lento gradu:q̄ſi grauis vinculis:poſtq3 vero deflexerit:in aream domus:repente delapſa deſerit comitem:deſertus herbas ⁊ folia conſerta:ſignū loco ponit:poſtero die philoſophus adijt magiſtratus:monet vt illū locū effodi iubeant:inueniūt oſſa inſerta cathenis:⁊ implicita: q̄ corp⁹ euo terraq3 putrefactū:nuda ⁊ exeſa reliq̄rāt vinculis:collecta publice ſepeliunt. Dom⁹ ꝓ poſtea rite ꝯditis manib⁹ caruit. — Mira appitio / Aduerſ te impauidū animū philoſophi.

Ertia queſtiuncula eſt: Si in purgatorio remittuntur aliqua peccata quātū ad culpam ⁊ omnis reatus pene veniali ⁊ mortali debite. Ad quam videt primo reſpondendum negatiue. Nam facilius eſt peccare q̄ reſurgere a peccato. Sed exiſtentes in purgatorio non poſſunt peccare:ergo non poſſunt a peccato reſurgere. Itē ſcđo ſic. Culpa actualis non deletur niſi per contritionem:ſed poſt hanc vitam non erit contritio que eſt actus meritorius:quia tunc non erit meritum neq3 demeritū cum ſcđm Damaſce. hoc eſt hominibus mors:quod angelis caſus: ergo poſt mortem nulla culpa venialis in purgatorio dimitti pōt. Tertio veniale oritur ex fomite:fomes autem eſt coniuncti: non anime ſecundum ſe:ergo ſoluto fomite ſoluitur veniale:ſ3 illud ſoluitur in morte:ergo in morte ſoluitur veniale ⁊ non poſt mortem in purgatorio. In oppoſitum eſt Gregorius in.iiij. dial. ⁊ ponit in decretis.di.xxxv.ca.qualis qui dicit ꝙ poſt hanc vitam q̄dā culpe in purgatorio expiant. Et Auguſtinus dicit in li.de vera penitentia:ꝙ q̄dā culpe leues in futuro remittūtur. Pro rñſione ponent due cōcluſiōes:ſecūdū duas ptes tituli petitionis. Prima concluſio. In purgatorio remittuntur aliqua peccata q̄tum ad culpā. Hanc concluſionē ꝓbat Albertus magnus ſic. Ponat caſus ꝙ aliquis ſit exiſtēs in gratia:habēs tn̄ culpas veniales ſic in vltimo inſtāti:⁊ moriat cū volūtate venialiū reiterādi.i.nō dolēs de ipſis: cōſtat ꝙ ipſe ſaluabit:q2 eſt in gratia:⁊ venialia nō auferūt gra- — queſtio. / Argumētū pmū. / Argumētū ſcđm. / Argumētū tertiū. / Grego. Auguſt. / Due cōcluſiōes pñſiōe. / Prima Albert⁹ magnus

tiam. Cõſtat ēt q̄ peccatū manēs in volūtate non remittit: ergo
vr̄ q̄ neceſſe ſit q̄ poſt mortē remittat q̄ ad culpā. Si forte dicas
q̄ ɔuertit in mortale pp̄ volūtatē reiterādi ꝛ per ɔñs pp̄ retar-
dationē ſue glorie quā impenitēs videt diligere. Ad hoc rñdent
Durandus. Durandus ꝛ Petrus de palude in .iiij. q̄ ſi aliqs nō vult penite-
re de veniali in morte: non op3 ꝓpter hoc vt peccet mortaliter:
Petrus de palude. nō eñ plus tenet homo peccatū expiare q̄ vitare veniale. S3 exi-
ſtens ſine mortali non tenet neceſſario vitare peccatū veniale: er-
go nec expiare hoc vel illo mō ꝛ tamē dicit q̄ vult retardationē
glorie. Rñ. Petrus q̄ nec ex hoc ſequitur q̄ peccet mortaliter: q2
velle retardationē glorie nō eſt de ſe mortale cū velle ad tps ſe-
parari ab amico nō ſit cōtra amicitiā. Vñ velle longā vitā ꝓpter
quam retardat a vita beata. nō eſt ꝓpter hoc mortale. Nō enim
peccauit mortaliter Ezechias flens pro traditione .xv. annorū. et
ꝓpter hoc dicit cōcluſionaliter cū Gregorio ꝛ Auguſtino vbi ſu-
pra q̄ culpa venialis in eo qui cū gratia decedit poſt hanc vitā
dimittitur per ignē purgatorij: q2 pena illa aliqualiter volunta-
ria virtute gratie habebit vim expiandi culpā oēm: q̄ ſimul cum
gratia ſtare pōt: aliter eñ poſſet contingere q̄ aliquis in chari-
tate moreret in culpa veniali que ſibi nunq̄ dimitteret: ꝛ ita ali-
quis poſſet mori in charitate q̄ nunq̄ deū beatifice viſurus eſſet
qđ diſpoſitioni diuine legis repugnat: ergo cōcluſio prima eſt ve-
Queſti. Henrici de Aſſi. ra. Sed petitur curioſ9 a dño Henrico de Aſſia hic q̄n ſit remiſ-
ſio peccatoꝝ leuium quo ad culpā in futuro ſeculo an in primo
inſtanti nō eſſe hoīs: vel in termino ſolutionis pene ꝓ quolibet
illorum: vñ ſi ex merito añ mortē (vt Greg. dicit) abſoluit anima
Grego. a veniali culpa poſt mortē: cur hoc nō fieret in primo inſtanti ſe-
parationis anime a corpore. Rñdet q̄ oīs culpa in hac vita non
dimiſſa: eſt ſue pene coeua ita q̄ ſi eſt mortalis erit coeua ſue pe-
ne eterne. Si vero venialis nō dimittet donec pro ea ſoluta fue-
rit iuſta pena tēporalis. Et in hoc eſt differentia inter punitiōes
peccatorū in vita pñti: ꝛ in ſeculo futuro. In pñti eñ ſeculo pri9
culpa dimittit. ꝛ deinceps pena ꝓ ipſa ſoluit. In futuro vero ſecu-
lo culpa nō prius dimittit q̄ ſibi pena debita finiatur. Hoc vult
Scđa cōcluſio. Greg. in .iiij. dial. c. xxvij. Scđa cōcluſio. In purgatorio remittit
oīs reatus pene veniali ꝛ mortali debite. Probat iſta concluſio
Probatio eiuſdem. ſic: Pena purgatorij eſt grauior q̄ pena q̄libet huius mundi: vt
dicit Aug. xxv. d. c. ſequen. S3 per penā ſatiſfactoriā quā aliquis
in iſta vita ſubſtinet expiat a debito pene: ergo multo forti9 per
penā purgatorij. Item ſic. Quicūq3 eſt debitor alicuius pene per
hoc a debito abſoluit q2 debitum ſoluit. Sed reatus nihil aliud
Richardus de media villa. eſt q̄ debitū pene: ergo per hoc q̄ aliqs penam ſubſtinet quan-
tū debent a reatu abſoluit ꝗ pēa purgatorij a reatu purgat. vbi
notandum iuxta Richardum de media villa in quarto: q̄ aīarū
decedentium a corporibus in charitate quedam in hac vita totā
penam ſibi debitam exoluerunt. Et tales cum non habeant ali-
qđ ad purgandū. nō puniunt in purgatorio ſ3 a corporib9 ſepara

te immediate admittitur ad vite eterne fruitionē. Alie ſunt que
totā penā ſibi debitā nō expleuerunt: ꝛ tales puniri poſt hanc vi-
tam cōſonum eſt diuine iuſtitie: nō tamē eterna pena: ſed purga-
toria. Ex quo eñ cū charitate decedunt: eas eternaliter puniri nō
eſt cōſonū diuine iuſtitie: q2 digne ſunt vita eterna. Et q2 adhuc
obligate ſunt ad aliquā penā diuine iuſtitie: cōſonum eſt. vt pri9
eā ſubſtineāt q̄ gaudiū vite eterne recipiant. Cū illo eñ gaudio
nō poteſt ſtare obligatio ad aliquā penam: q2 nihil inquantū po-
teſt intrare in illud. Unde notandū eſt ſcđm dominū Henricū de Henric9 de Aſſia.
Aſſia: q̄ peccata venialia quantū ad reatū pene remittuntur: vel
in hoc mundo merito aliquorū operū hic factorū in gratia: vt pu- Luce. vj.
ta q2 libēter ꝛ pro parte ex pietate dimiſit peccātibus in ſe. Unde Math. v.
dixit chriſtus Luc. vj. Dimittite ꝛ dimittemini. ꝛ Mathei v. Beati
miſericordes: q2 miſericordiam conſequentur: aut ſollicite orando
pro peccatoribus vt cōuertantur. Jacobi vltimo. Qui cōuerti fece- Jaco. vltimo.
rit peccatorē ab errore vie ſue: ſaluabit animā eius. ſc3 cōuertētis
ꝛ conuerſi a morte ꝛ operit multitudinē peccatorū. Uel remittitur
in futuro ſeculo quo ad culpā ꝛ penā ſi contingat hominē mori in
aliquibus peccatis venialib9 merito gratie precedētis. Et de hac
dicit. Grego. in .iiij. dial. c. iiij. Sciendū eſt q̄ illic ſaltē de minimis Grego.
nihil quiſq3 purgationis obtinebit niſi bonis hic actibus in hac
adhuc vita poſitus vt illic obtineat promereatur ꝛc. Ad argumē- Ad argumēta in oppoſitum. reſponſio.
ta autem in contrariū facta reſpondetur. Et primo ad primū dicē-
du3 q̄ aſſumptū illud: facilius eſt peccare q̄ a peccato reſurgere:
eſt verū q̄diu liberum arbitriū eſt flexibile ad vtrūlibet. Sed q̄n
iam cōfirmatum eſt in bono: vt eſt in illis qui ſunt in purgatorio:
impoſſibile eſt peccare. Sed facile eſt peccatū deteſtari cū hoc ſit Ad primū.
bonū: in qua deteſtatione conſiſtit ordinatio volūtatis ꝛ dimiſſio
peccati venialis quo ad culpā. Hec dñs Bonauentura ꝛ dñs Du-
randus in .iiij. Ad ſcđm dicendum iuxta ſanctū Tho. negando mi- Ad ſcđm.
norem. Dicim9 eñ q̄ poſt hanc vitam nō poteſt eſſe meritū reſpe-
ctu premij eſſentialis: ſed bene reſpectu alicuius accidētalis q̄diu
manet homo in ſtatu vie aliquo modo: ꝛ ideo in purgatorio pōt
eſſe actus meritori9 quantū ad remiſſionē culpe venialis. Ad ter- Ad tertium.
tium dicendū negādo cōſequentiā. Dicit eñ. d. Bonauē. q̄ l3 abla- Bonauētura.
to fomite auferat veniale quantū ad ptātem peccandi venialiter
de futuro. Nō tñ op3 auferri veniali pri9 perpetratū: q2 nō oīs cā
introducēdi eſt cā ɔſeruādi: ſicut in multis exēplis p3. Deſtructo
eñ cultello nō poteſt infligi plaga: ſed cū cultellus deſtruitur: nō
propter hoc oportet ſanari plagā prius inflictam. Concordat Al-
bertus ꝛ Tho. ſuper totum.

Quarta queſtiūcula eſt. Si pena purgatorij excedat Queſtio
oēm penā tpalem hui9 vite: ꝛ que ꝛ quot ſunt ille pe-
ne. Ad quā primo vr̄ reſpōdendū negatiue. Et pri-
mo ſic. Nā quāto aliqđ eſt magis paſſiuū tāto ma-
gis affligit ſi ſenſū in leſiōis habeat: ſ3 corp9 eſt ma- Argu. j.
gis paſſiuū q̄ aīa ſeparata: tū q2 h3 cōtrarietatem

Universidad de Deusto Biblioteca

ad ignē agētez:tū q: materiā ſuſceptiuā qualitatis agētis: qḋ de
aīa nō pōt dici:ꝙ maior eſt pena quā corpus patiꝛ in hoc mundo
Argu. ſcōm. ꝙ pena qua aīa purgaꝛ poſt hāc vitā. Itē pena purgatorij dire:
cte ꝯ venialia ordinaꝛ:ſz venialib⁹ (cū ſint leuiſſima peccata) leuiſ
ſima pena debeꝛ ſi ſcōm menſurā delicti ſit plagarū mod⁹: ergo
Argu. iij. pena purgatorij eſt leuiſſima. Tertio maior eſt paſſio in ꝗ agēs
eſt trāſmutās ⁊ abijciens a ſubſtātia ꝙ ꝗ eſt tranſmutās ⁊ nō ab
ijciens. Sed paſſio hui⁹ vite eſt trāſmutās ⁊ abijciēs: paſſio vero
alteri⁹ vite eſt trāſmutās ⁊ nō abijciēs: ergo maior eſt pena iſta
quā alia. In ꝯͣium eſt text⁹ de pe. di. v. ca. hic ignis purgatorij
⁊ ſi nō ſit etern⁹: miro tn̄ mod oeſt grauis. Excellit eni oēm penā
quā vnꝗ̄ aliqs expert⁹ eſt in hac vita. Et Augu. in quodā ſermo
ne dicit. Qui in aliud ſclm fructū cōuerſionis diſtulerit: primo pur
Augu. gabiꝛ igne purgatiōis: ꝗ lz nō ſit etern⁹: miro tn̄ mō cruciat. Rn̄dē
do dicendū ꝙ pena purgatorij excedit maxias penas hui⁹ vite.
Rn̄ſio ad ꝗ̄ſtionem. Iſta cōcluſio ꝓbaꝛ a Tho. quo ad ābas penas i purgatorio. Ubi
ſciendū ꝙ i purgatorio eſt duplex pena videlz pena dāni inquan
tū retardanꝛ a diuina viſiōe. Alia ſenſus ſecūdum ꝙ ab igne cor
porali puniunꝛ. Et ꝙ ſit verū de prima pena ſic arguit. Quanto
n. aliquid magis deſideratur: tāto eius abſentia ē moleſtior. Et
q: affectus quo deſideraꝛ ſummū bonū poſt hāc vitā in aīabus
ſanctis eſt intēſiſſimus: q: nō retardaꝛ affectus mole corporis: et
etiā q: terminus fruēdi ſummo bono iā aduenilſet niſi aliqḋ im
Albert⁹. magn⁹. pediret: iō de tardatiōe maxie dolent. Et vt addit Albertus ma
gn⁹: q: cū ſanitas ⁊ iocunditas ſenſus in hac vita nullā habeant
cōparationē ad ſummū bonū qḋ feliciter beatos: nullā ꝯparatio
nē habebūt auferētia delectabilia in hac vita ad auferētia vł dif
ferētia delectabilia in alia vita. Et ideo triſtitia alterius vite incō
parabiliter maior eſt quā triſtitia aliqua i preſenti vita. Propter
Chriſo. ea dicebat. Chriſo. in quodā ſermone. Ponamus ante oculos mē
tis quāti doloris eſt excludi ⁊ ꝓici a regno dei: q: ipā vꝛ grauior
Auguſt. gehēna. Et Auguſt. i quodā ſermone dicit. Alienari a regno dei:
carere multitudine dulcedinis eius: tā grādis pena eſt: vt nulla
poſſint tormenta ꝗ nouimus ei cōparari. Quintū vero ad penam
ſenſus ꝓbatur cōcluſio ſic: ratione Tho. vbi ſupra Cum dolor nō
ſit leſio ſed ſenſus leſiōis. ij. de anima. quāto aliqḋ eſt magis ſen
ſitiuū: tāto plus dolet. Exemplū in locis neruoſis. ſ. digitis: tibijs
⁊c. Nam nerui ſunt inſtrumenta ſenſus tact⁹. ij. de aīa. Sz aīa eſt
maxime ſenſitiua: vt pote cauſa oīs ſenſationis. Ideo cū agit in
ipſa aliqḋ agēs leſiuū ipſam maxime ledit: ⁊ tāto magis: quanto
leſiuum eſt magis actiuū. Ignis autem inter oīa elemēta eſt ma
gis actiuus. Nā nō pōt infrigidari aut humectari ſicut aqua cale
fieri vt dictū eſt: ergo maxie ledit aīam: nō naturaliꝛ: q: corpus in
ſpiritū naturaliter nō agit: nec ignobili⁹ in nobiliori: ſed vt eſt in
ſtrumētū diuine iuſticie: ꝗ dat vniformi igni vt miro mō difformi
ter ꝓ diuerſitate pctōꝝ cruciet aīas mortuoꝝ. Primo ad purgan
dū quaſdā leues culpas venialiū in pñti non dimiſſorū. Scdo ad

ſoluendū obligationes ad penas ꝓ mortalib⁹ vel venialib⁹ pec
catis hic quo ad culpā indultis ꝓ quib⁹ nō fuit in hac vita ſuffi
ciens penitētia pacta. Tertio ad purgādū aīas ab omni qualita
te impfectionis: vel a rerū cōceptib⁹ ⁊ ſpecieb⁹ improprijs: ſimiꝛ
ab habitibus vitioꝝ ⁊ impreſſionib⁹ falſaꝝ opinionū: a fomite ⁊
ab alijs indiſpoſitiōib⁹ ⁊ deformitatib⁹ ꝗs aīe corpib⁹ ſepate ſecū
ad ignē purgatorij deferūt: ab his oīb⁹ tāꝗ̄ a ꝗbuſdā ſqualorib⁹
hic ꝯtractꝭ: aīe ibidē ꝑ ignē purgate exeūt: ſicut aurū fulgēs de ca
mino ignis ad celeſte regnū perducēde. Ad argumēta autē dicē Reſponſio ad argumenta.
dum eſt: ⁊ primo ad primū: ꝙ pena non indicaꝛ maior vel minor
ſcōm leſionē vel paſſionē: ſed ſecundū paſſionis ſenſum. Et ideo
lz anima ſit min⁹ paſſiua ꝙ corp⁹. q: tn̄ eſt magis cognoſcitiua ⁊
ſenſitiua paſſionis: ideo maior eſt dolor eius etiā ſi ſit minor paſ Ad primū
ſio. Ad ſecūdum dicendū negando ꝯſequētiā. ⁊ ratio eſt q: acer Ad ſecūdum.
bitas illius pene nō eſt tantū ex quātitate peccati quātum etiam
ex diſpoſitiōe puniti: q: idē peccatū grauius puniꝛ ibi ꝙ hic pro
pter diuerſitatē fori: ſicut ille ꝗ eſt melioris cōplexionis magis pu
nitur eiſdē plagis ꝙ ali⁹: ⁊ tn̄ iudex vtriꝗ̄ eaſdē plagas inferens
iuſte facit. Ad tertiū reſpōdeꝛ negādo aſſumptū: qm̄ vt reſpōdet Ad tertium.
dn̄s Bonauētura. Ignis inferni ꝗ vrit ⁊ nō ꝯſumit: grauius pu
nit quā alius ignis ꝗ vtrūꝗ̄ facit. Hec dn̄s Johā. de turre crema.
ſuper. di. p. vij. c. hic ignis.

Quinta queſtiuncula eſt: Quomodo differat ignis pur Queſti.
gatorij ab igne inferni. Ad quā reſpōdetur: ꝙ differūt Rn̄ſio.
octupliciter. Primo q: ignis inferni vt quidā dicūt: eſt Octu
ignis elemētū in materia ꝓpria: ꝓut eſt i ſphera ſua: plex eſt
q: eternaliter dꝫ affligere. Ignis purgatorij eſt mixt⁹ dr̄ia iter
⁊ elementat⁹ in materia aliena. ſ. terreſtri. vcꝫ carbone vt magis ignē pur
affligat: q: tpaliter dꝫ purgare. Nā lz ignis in ꝓpria ſphera ſim gatorij ⁊
pliciter in ſe ſit calidior ꝙ quodcūꝗ̄ corpus mixtū ſiue plūbum ignē in
ſiue ferrū ignitū ſiue carbo: ꝑ accidēs tn̄ plūbū vel ferrū ignitū pt ferni.
eē calidius: ꝓpter tria ꝗ ponit Aui. Primo ex pte ignis ꝗ eſt valde Pria dif
rarus: ⁊ ideo ptes aeris aquoſi: ſiue humidi ⁊ etiā frigidi intrāt ferentia
ipm ignē ⁊ ipm infrigidāt lz ꝑ accidens. Scdo ex pte ſui actiui: q: Auicen.
ptes ignis ꝓpter ſuā raritatē multū diſtāt: ⁊ ideo nō cōcurrunt
multe ptes ad actionē eius: ſz ptes ferri igniti ꝓpter ſuā ſolidita
tē ſunt multū vnite: ⁊ ideo multe cōcurrūt ad actionē eius: ⁊ inde
eſt ꝙ ferrū ignitū forti⁹ agit ꝙ ignis: licet ignis ſit ꝑ ſe calidior.
Sicut videm⁹ ꝙ multi debiles forti⁹ trahūt nauē ꝙ vnus fortis.
Tertio ex parte ſenſati: q: ignis ꝓpter ſuā tenuitatē ē valde mo
bilis: ⁊ ideo cito trāſit ⁊ nō diu moraꝛ ſupra ſenſum. Sed ferrum
ignitū propter ſuā grauitatē nō eſt multū mobile: ⁊ ideo nō cito
trāſit ſed diu ꝑmanet: ⁊ ꝑ ꝯſequēs diutius agit in ſenſuꝫ: ⁊ ideo Secūda
plus ſentitur quā ignis: licet ignis ſit ꝑ ſe calidior. Secūdo diffe differentia.
runt quātū ad operationē. Nam licet ignis purgatorij ſit etern⁹
quo ad ſubſtantiam ſicut ignis inferni: tn̄ eſt tpalis quo ad effe Bicꝫ o.
ctum purgationis: vt dicit Ric. vel vt dicit dn̄s Bonauentura in

Universidad de Deusto Biblioteca

iiij. Licet remaneat quantū ad actū aliquē. ſ. quātū ad qđ habet
ardoris. ſ. ad reproborū cōcremationē: non tñ remanet quantum
ad purgationē. Ignis inferni indurat ⁊ deuorat: ignis purgato-
rij excoquit ⁊ maturat. Ignis inferni res fortes ⁊ pulchras debi-
les facit ⁊ turpiſſimas. Ignis purgatorij fortiores reddit ⁊ pul-
chriores: ſicut aurū ⁊ ſimilia in ignib⁹ nō deteriorant: ſed purificā
tur ⁊ pulchriores reddūtur. Ignis purgatorij ē purgatiu⁹. Ignis
Grego. inferni eſt exterminatiu⁹. Et ponit. b. Grego. exēplū in. iiij. dialo.
dicēs: q͞ ſicut ſub eodē igne aurū rutilat ⁊ palea fumat: ita ſub eo
dē igne in ſuba. ſ. purgatorij ⁊ inferni elect⁹ purgat: ⁊ dānatus ex
terminat. Tertio differūt i finis intētione: q: ignis purgatorij ad
Tertia differentia. iſtam finē principaliter eſt ordinat⁹. ſ. ad purgādū reliquias pec
catorum: ⁊ ideo pena purgatorij vocat pena ignis. Nā res in finē
ordinate: cōuenieter a fine nominant. Ignis autē inferni eſt ordi
natus ſolū ad affligēdum ⁊ ideo illis noibus noiatur: q̄ apud nos
affligere ſolent vehementer: ſicut ſunt ignis: ſulphur: ſpirit⁹ pro
Quarta dffia. cellarū ⁊c. vt dicit Tho. in. iiij. Quarto differūt in multiplicatione
eo q͞ in purgatorio nō ſunt niſi due pene. ſ. pena dāni ⁊ pena ſen-
ſus ignis. In inferno autē nō ſolū ſunt due pene predicte: ſed mul
te alie. Cui⁹ ratio eſt: q: cū pena inferni ſit ordinata ⁊ iniūcta ſolū
ad affligēdum vt p͞z: ideo in inferno nō eſt ſolū pena ignis ⁊ dā
ni vt in purgatorio: ſed multe alie vt ex penarū multitudine: dā
Quinta dffia. nati multipliciter affligant. Quinto ignis inferni eſt obſcurus et
tenebroſus ſub quadā vmbroſitate: vt ſic damnati videre poſſint
Pſal. affictiua ſua vñ doleāt. Pſal. Pctō: videbit ⁊ iraſcet ⁊c. Ignis au
Sexta dffia. tem purgatorij eſt clar⁹ ⁊ fulgidus. Sexto ignis inferni affligit ⁊
cruciat ratione maloꝝ habituum ⁊ vitiorū ⁊ falſaꝝ opinionū in
mundo cōtractarū. Ignis autē purgatorij purgat ab oibus pre-
Septia dffia. dictis. Septimo ignis inferni appropinquāte die iudicij nō auge
bitur in ardore: ignis autē purgatorij ſic: reſpectu coꝝ qui ibi diu
purgari deberēt: vt ſic calor ille intēſior recuperet in intēſione quā
Tho. tum deperditur⁹ ſit in tēporis abbreuiatione vt dicit Tho. in. iiij.
d. xlvij. q. vj. ar. iij. Unde in quolibeto ſecūdo. q. vij. in ſolu. iij. ar.
dicit: ⁊ illi qui in fine mūdi viui reperiētur: parū habebunt de cre-
malibus: purgati precedēnbus tribulationib⁹: poterit etiā fieri vt
acerbitas pene momēti tpis recōpēſet diuturnitatē pene in aliis.
Octaua differentia. Octaue q: pena ignis inferni excedit omnē penā hui⁹ mūdi in ex-
tenſione: nō autē in intētione ⁊ acerbitate. Pena aūt ignis purga-
torij excedit oēm penā huius mūdi in intenſione ⁊ acerbitate: nō
Dominicus. autē in extētione vt dicit dñs Dñicus Uenetus epus Burienſis
Uenet⁹. alias Torcellanus: lʒ in hoc ſolēnis hic doctor nō teneatur.

Quest. Sexta queſtiūcula eſt: Si pena tam grādis purgato-
rij ſit ab his qui ibi purgātur volūtarie ſumpta. Ad
quā videt primo reſpondēdum affirmatiue. Nam exi
ſtentes in purgatorio habent correctum: ſed vt dicit
Ambro. Ambroſius: habens correctum: confirmat voluntatē
ſuam volūtati diuine: ſed dñs vult eos purgari: ergo ⁊ ipſi ſe pur

gari volūt. Item omnis ſapiens vult illud ſine quo finis cōſequi
non poteſt: ⁊ omnis infirmus vult illud quo ſanetur: ſʒ in purga-
torio exiſtentes ſunt ſapiētes ⁊ infirmi: ergo volunt ibi eſſe vt glo
ria acquiratur: ⁊ volunt illam penā vt ſanētur. Si forte tu dicas
ſicut forte aliqui dixerunt: q͞ tantus eſt ſenſus doloris: vt collatio
rationis tota abſorbeat: ⁊ non poſſint conferre nec de vno nec de Grego.
alio. Dicitur q͞ hoc eſt falſum ⁊ cōtra dictum Grego. in. iiij. dial.
Niſi enim ſcirent ſe liberādos: ſuffragia nō peterent q̄ frequēter
petunt. vt patet ibidē de multis. In oppoſitū arguitur: nā nullus
petit liberari a pena quā volūtarie ſubſtinet: ſed q̄ ſunt in purga
torio petūt inde liberari vt p͞z in. iiij. dial. ergo nō ſubſtinēt illā
penā volūtarie. Reſpōdetur iuxta dñm Bonauēturā dicentem: q͞ Rñſio
aliqua pena dicit tripliciter voluntaria. Uno modo: q: aſſumitur ad que-
a volūtate impetrāte ſicut eſt pena pnialis. Alio modo: q: ſubſti ſtionē m
netur a volūtate acceptāte ſicut eſt pena martyrū. Tertio modo aliq̄ pēa
eſt q̄dā pena que ſubſtinet a volūtate tollerāte: vt puta pena q̄ ſm Bo-
eſt in patiētia: qđ eius oppoſitum eſt in deſiderio: ſicut cū amans nauentu
⁊ deſiderans ſanitatē infirmatur: ſubſtinet quidē penam tāq͞ a rā dr vo
medico vel a deo inflictā: attamē ab ea liberari procurat. ⁊ illud luntaria
minime habet rationē voluntarij. Et hoc modo volūtaria eſt pe tripliciter.
na purgatorij. Nam purgādus ibi voluntarie ſubſtinet eam pro Primo.
pter tria vt dicit petrus de palude. Primo q: ſciunt eam a deo in-
flictam ⁊ volitā: ideo non murmurant (ſicut boni filij cōtra flagel Secūdo
la patris) ſed placet eis affligi q͞dm deo placet. Secūdo q: ſciunt Tertio.
flagella eſſe iuſte lata. Unde q: charitas cōgaudet veritati: volūt Petrus
ſic iuſte pati. Tertio q: ſciunt ſe aliter nō poſſe ſaluari. vnde amo de palu-
re boni ſperati volunt ſic ꝓpter illud affligi. Albert⁹ aūt ⁊ Tho. de.
in. iiij. dicunt: q͞ aliqđ dicitur volūtarium dupliciter. Uno modo
volūtate abſoluta: ⁊ ſic nulla pena eſt volūtaria: q: ex hoc eſt ra Albert⁹.
tio pene: q: voluntati cōtradicitur. Alio modo dicitur aliqđ volū Tho.
tarium volūtate cōditionata: ſicut vſtio eſt volūtaria ꝓpter ſani aliqđ dr
tatē cōſequēdam: ⁊ ſic pena purgatorij dicit volūtaria. Et ꝑ hoc volunta-
p͞z ſolutio ad obiecta. dñs Jo. de turre cre. ſup diſt. xxv. c. qualis. rium du-

Septima queſtiuncula eſt: Si anime in purgatorio per pliciter.
impatientiam vel per aliquē alium actum peccare poſ Primo.
ſint mortaliter vel ſaltē venialiter. Ad quā ſic reſpon- Secūdo
detur: q͞ cū oſtenſum ſit qualis aīa exit de corpore: ta- Queſti.
lis preſentatur in iudicio ꝑticulari. Idcirco ſi ſeparan Rñſio
tur a corporibus in charitate: cōfirmant ſic in eadē q͞ ampli⁹ pecca
re nō poſſunt ⁊ ab ea reſilire: q: lignū vbi ceciderit: ibi erit. Eccle.
xj. Et hec eſt cōis dei ordinatio qua diſpoſuit omnē hominē vlti-
mo mortuū extra charitatē dānandum ⁊ vltimo mortuū: in eadē
ſaluandū eſſe ſimplr: nec talē fieri poſſe ad impatientiā in penis
nec peccare mortaliter: aut vndecūq͞ venialē culpam contrahere
ac per hoc ſuas penas ꝓlongare. Non eñ habent fomitē ex quo
peccatū veniale cauſatur: vt dicit Tho. in. iiij. di. xxj. q. j. articu. j. Tho.
Poteſt ēt inflexus ⁊ impercipitatio ⁊ impeccabilitas aīaꝝ in pur

Universidad de Deusto
Biblioteca

gatorio exitū ꝓuenire exeo ꝙ certificate de ſua beatitudine cuꝫ
ſumma patiētia ⁊ grārum actione tollerēt ſuas penas quas iu-
ſto ⁊ miſericordi iudicio dei cognoſcūt ſibi inflictas ⁊ debitas.
Dn̄o henricus de Aſſia ſuper Geneſim.

Queſti. Ctaua queſtiuncula eſt. An aie in purgatorio penas
paciēter ferēdo vel alio actu mereri poſſint citiorē li-
Rñſio. berationē. Ad quā ſic rn̄deẜ ꝙ ex hoc ꝙ actio hoīum
meritoria ⁊ pn̄ia ſalubris solū ſe extēdit ad tp̄s vite p̄
ſentis: poſt qd̄ nō reſtat niſi vl' ſupplicia ꝓ peccatis re
cipere vel p̄mia ꝓ virtutibus. Idcirco aie lꝫ pro ſtatu earꝫ in pur-
gatorio poſſint bn̄ ⁊ recte agere atqꝫ pie affici. ſm̄ habita charita
tem: tn̄ ex hoc nec charitatē augeri mereñẜ nec penā diminui: po
teſt tn̄ pena eoꝝ augeri vel ꝓlōgari nō ꝓ peccatis in purgatorio
cōmiſſis: ſꝫ ex his q̄ morientes reliquerūt in modū exēplis: rebus:
cauſis: vel occaſionaliter doctrinis ſi aliq̄ talium occaſione erraſ
ſent vitia incurriſſent quib' dāṅarenẜ: vel dei honor fuiſſet immi
nutus. Sicr ex relictis hic bonis quib' aliq̄ ad ſalutē ꝓfeciſſent:
decreſcit ibi vel abbreuiaẜ pena aiarū. Dicendū eſt eīn cōcluſio-
naliter ꝙ anime exiſtēs in purgatorio lꝫ nōdū ſint in termino: ſꝫ
adhuc in via lōge ab adeptiōe finalis beatitudinis hn̄tes vſum
rōnis cū libertate volūtatis: mereri tn̄ nō pn̄t ibidē: qꝛ actiones
humane meritorie ſe solū extēdūt ad tēpus vite p̄ñtis vt dictum
eſt. Et hoc tanqꝫ probabilius in hac materia tenendū eſt. Jo. de
turre crem. vbi ſupra. ⁊ Henricus de Aſſia ſuper Geneſim.

Queſti. Ona queſtiuncula eſt. Quare dāṅati vſqꝫ ad diem iu
dicij per patientiā penarū blaphemātes demerendo
creſcit eoꝝ pena: cū ſint eiuſdē ſtatus: vie ⁊ temporis
quo. ſ. ad meritum vel demeritum cū aīabus purgan-
dis que an̄ vel poſt iudiciū amplius mereri vel deme
Rñſio. reri nō pn̄t. Ad quā ſic rn̄detur ꝙ hoc ꝓuenit ex occulta diſpoſi-
tione ⁊ recto iudicio diuine ſapientie: q̄ animabus purgandis ꝓ
eo ꝙ cum grārū actione penas ſuas tolerāt: auferẜ ſtatū earuꝫ
vt amplius demereri nō poſſint: nec culpam vn̄cunqꝫ cōtrahere.
☞ Dāṅati vero ⁊ anime penis inferni terribiliter agitati: oī ſpe libe
rationis ablata: qꝛ nulla naturali virtute: aut equitate ſe refre-
nant: deum inceſſanter blaſphemātes: merentur penas ſuas: ſal
tem vſqꝫ ad diē iudicij intenſiue forte augeri: vt ſic: qui in ſordib'
Henric' ſunt: ſordeſcant adhuc. Quid vero poſt iudiciū fiat: deus nouit ⁊
de Aſſia homo ignorat. Hec henricus de Aſſia. Sed Tho. in. iiij. di. l. q. ij.
Sanct' ar. vj. in corpore dicit ſic. An̄ diē iudicij quidā dicūt ⁊ beatos me-
Tho. reri ⁊ dāṅatos demereri. Sꝫ hoc non pōt eſſe reſpectu premij eſ-
ſentialis vel pene principalis: eū q̄tuꝫ ad hoc vtriqꝫ ad terminū
peruenerint. pōt tn̄ eſſe reſpectu premij accidentalis vel pene ſe-
cundarie que poſſunt augeri vſqꝫ ad diem iudicij. ⁊ hoc precipue
in demonibus vl' angelis bonis quorum officio aliqui trahūtur
ad ſalutem ex quo bonorum angelorum gaudium creſcit: vel ad
damnationem ex quo creſcit pena demonū. Et ſtatum ſubiūgit

rn̄dendo ad primū argumentū. Dāṅatorꝫ aūt anime demereri
non pn̄t aliquo modo: qꝛ hoc eſt eis ſummū incommodū ad ſum
mam malorum perueniſſe: nec ptinet ad dāṅatorū hoīm officiū:
alios ad dāṅationē ꝓtrahere: ſicut pertinet ad officium demo
num: rōne cuius demones demereñẜ quantū ad ſecundariaꝫ pe
nam. Hec Tho. vbi ſupra.

Ecima queſtiuncula eſt. Quare ſola anima patiaẜ Queſti.
penas purgatorias ꝓ peccatis a toto homine hic
cōmiſſis ⁊ nihil corpus penarum luat poſt reſurre
ctionem. Ad quā ſic rn̄detur ꝙ niſi totus homo in Rñſio.
hac vita patiatur penas purgatorias: que ſunt cō-
tritiones ⁊ penitentiales afflictiones: quib' purga
tur homo a mortali culpa ⁊ partim a pena in futuro ſoluenda: ⁊
q̄nqꝫ a tota: niſi in quā tales pene tot' hominis proceſſerint aīa
poſt mortē purgabiẜ penis inferni. Et hoc inſinuat ſcriptura Ge Gen. iij.
ne. iij. allegorie ſm̄ doctores. Ubi diciẜ ꝙ poſt lapſum hoīs inter
hoīem ⁊ pardiſum flamma poſita eſt. Qd̄ allegorice inſinuat ꝙ
poſt lapſum generis humani nemo peruenire pōt ad celeſtē pa-
radiſum niſi trāſeat per ignē. Et hoc vel tribulationis in p̄ñti vi-
ta ſubſtinende vel per ignē purgationis poſt mortē ſi penas q̄s
hic peccādo meruit ſufficienter in hac vita nō ſoluit. Uel vt dicit Tho.
Tho. in. iiij. d. vj. ar. iij. purgabiẜ vtroqꝫ igne. ſ. tribulatiōis ⁊ pur
gatorij reſpectu. ſ. bonoꝝ qui in die iudicij viuent in quib' aliq̄d
purgandū reperieẜ: tales eīn vtroqꝫ igne ſubito purgabunẜ. pri
mo igne tribulatiōis. ſ. terrorū ⁊ perſecutionū precedentiū iudi-
cium. Scd̄o igne purgatorij cuius locū tenebit tūc ignis confla-
tionis: q̄ q̄tum ad virtutē naturalem ipſius ſimiliter aget in bo-
nos ⁊ malos qui viui reperienẜ: vtrorūqꝫ corpora in cinerē reſoluē
do. Inquantū vero aget vt inſtrumentū diuine iuſtitie diuerſi-
mode aget in diuerſos quātū ad ſenſum pene. Nā mali ꝑ actio-
nem ignis in cinerem reſoluenẜ ⁊ cruciabuntur: boni in quib' ni-
hil purgādū erit reſoluenẜ in cinerē: ſꝫ nullū oīno dolorē ex igne
ſentient: ſicut nec pueri in camino. Daniel. iij. Boni aūt in quib'
aliquid purgandū reperietur, reſoluenẜ ſimpliciter in cinerē: ſed
ſentient cruciatū doloris ex illo igne; plus vel minus pro merito-
rum diuerſitate. Et qꝛ hanc penā iſti boni nōdū purgati volūta-
rie ſubſtinebunt adhuc viuentes: iō velocius purgabunẜ q̄ſi il
lam ſubſtinuiſſent in purgatorio: pena eīn in hac vita volūtarie
ſuſcepta multo plus purgat ⁊ citius q̄ pena poſt mortē inflicta:
ſicut patet in pena breui martyrū: in quib' ſi quid purgādū mor-
tis tp̄e reperiẜ: ſubito paſſionis falce tolliẜ: vt dicit Aug. Ex quo Apls.
ſequiẜ ꝙ illud apl̄i p̄me Cor. iij. Si cui' opus arſerit detrimētū Tria
patietur: ipſe aūt ſaluus erit. ſic tn̄ quaſi per ignē: intelligi poſſe ſunt pur
de igne tribulationis in hac nobis vita adhibito: vl' de igne pur gatoria.
gatorio poſt hanc vitam ordinato: vel de vtroqꝫ igne in die iudi P̄umū.
cij a bonis tunc purgandis ſubſtinendo. Ex quibus ſequitur qd̄
purgatoria tria ſunt. P̄umū in hoc mūdo q̄ purgaẜ homines igne

Universidad de Deusto Biblioteca

Secun: tribulationis. Secũdũ ſub terra in q̃ purgãtur anime hominũ in
dum. charitate mortuorũ: qui in primo purgatorio ſufficienter purga
Tertiũ. ti non fuerũt. Et tertiũ erit ſuper terrã reſpectu bonorũ purgãdo
rum in die iudicij. hec. Tho. vbi ſupra. ⁊ Hen. ſuper Sen.

Queſti. Ndecima queſtiuncula eſt: Si anime mortuorum in
purgatorio ſubleuentur ⁊ recipiant cõſolationem ex
Reſpon. operibus viuorum fideliũ. Ad quam videtur primo
reſpõdendum negatiue. primo ſic. Lex enim Moyſi
quo ad charitatẽ ⁊ dilectionem proximorũ nõ eſt in
ferior lege xpi. Erat enĩ dilectio proximi in precepto ſicut ⁊ nobis
vt pater de ipſis in Deutero. vj. ⁊ de nobis Mathe. xxij. Sed lex
Moyſi non conabat ſubleuare orationibus: elemoſynis: ⁊ ſacrifi
ciis miſerias animarũ que tunc erant in purgatorio. ergo nec nos
illud facere debemus. Item ſcdo dicit phũs primo ethicorum: q̃
cõicatio ciuilium operũ eſſe nõ poteſt inter viuos ⁊ mortuos. Itẽ
Diony. tertio Dionyſius de cele. ierarchia. c. vltimo dicit. Si enĩ retribu
tiones recipiat vnuſquiſq; a diuina iuſtitia eorum que in preſenti
vita bonorum ⁊ malorũ peregit: finiunt autem ſecũdum hanc vi
tam proprias operationes qui dormiunt: quomodo per quendã
Valden ſummus ſacerdos operationem in alterã requiem tranſuehet vl
ſium opi tra dignitatẽ eius. hec ille. Item quarto Valdenſes dicũt q̃ nec
nio. viuorũ operibus mortui: nec beatorũ orationibus viui in aliquo
Opinio iuuari poſſunt. Dicunt enĩ q̃ mandatũ de dilectione proxima in
Vigilan vita preſenti terminatur: ⁊ hec fuit opinio Vigilantij. cõtra quem
tij. de hoc ſcribit beatus Hiero. vt dicitur. Sed in cõtrarium eſt vſus
eccleſie militantis. Orantis pro defunctis ⁊ pia opera fideliũ pro
Auguſt. mortuis recipientis: que errare nõ poteſt a ſpũſancto edocta: nec
mẽdaciter incedere. Nam vt dicit Auguſtinus ad Hieronymum
⁊ habetur diſtinctiõe. ix. c. Si ad ſcripturas. Si ad ſcripturas ſan
ctas admiſſa fuerint officioſa mẽdacia: q̃d in eis remanebit au
toritatis? quaſi dicat nihil. Reſpondeo dicẽdum q̃ aĩe mortuorũ
in purgatorio ſubleuari pñt operibꝰ pijs viuentiũ. Et viui pro de
functis p opa deo accepta ſatiſfacere poſſunt ⁊ penã ſatiſfactoriã
p eis explere. Et probat hec cõcluſio dupliciter. Primo ex parte
viuentium. Scdo ex parte defunctorũ. Primo propter charitatis
vnionẽ. Nam charitas myſtici corporis nũq̃ excedit. prime Cor.
xiij. Sed viui vniunt mortuis in charitate: ⁊ ecõuerſo: ergo per vi
uos mortui iuuari poſſunt. Item per viuorũ ad eos directã intẽ
tionẽ. Mortui enĩ in memorijs hoĩm viuũt: ⁊ ideo intẽtio viuẽtiũ
ad eos dirigi põt: non tñ vt dicit Tho. in. iiij. di. xlv. Sic mortuis
ſuffragia viuorũ valere credẽda ſunt: vt ſtatus eorũ mutet de mi
ſeria in felicitatẽ ⁊ ecõuerſo: ſed valent ad diminutionẽ pene vel
Aplꝰ ad aliqd̃ huiõi qd̃ mortui ſtatũ nõ tranſmutãt. hec ille. Itẽ dicit apo
Gal. vj. ſtolus ad Gala. vj. Alter alterꝰ onera portate. Sed onera q̃ ſunt
maxime portãda ſunt onera ſpũalia alterꝰ vite: ergo videt q̃ vi
ui penitẽtias p illis ſuſcipere pñt ⁊ ſatiſfacere. Itẽ pbat idẽ p ſi
mile in naturalibꝰ. Videmꝰ enĩ in aliquo corpe aĩalis q̃ vnũ mẽ
brũ ſe

brũ ſe exponit vt ſubſtineat leſionẽ alterius: ſicut pz q̃ brachium
ſe pro capite exponit. Si ergo in corpe myſtico eſt conexio per aſ
ſimilationẽ ad corpus naturale: vt q̃ vnũ mẽbrum vnius alterius
portare poſſit ⁊ illud in ſe ſuſcipere. Itẽ videmꝰ in humanis acti
bus q̃ nihil refert apud creditorẽ vtrũ principalis debitor an al
ter loco eius reddat debitũ creditori. Cum ergo multo benignior
ſit deus in percipiẽda ſolutione q̃ homo terrenus: vt q̃ ipſe ſit cõ
tentus ⁊ ſibi ſufficiat ſi alꝰ pro eo ſatiſfaciat. Itẽ charitas magis
apud deũ poteſt q̃ apud homines. Sed vnꝰ põt apud homines
amore alterius debitũ ſoluere: ergo multo magis hoc in diuino
iudicio fieri poteſt: dũmodo pro quo fiunt ⁊ qui faciũt ſint in chari
tate: vt eorũ opera in charitate poſſint. Scdo pbatur ſuperior con
cluſio ex parte eſſe defunctorũ. Nã mortui poſt hãc vitã remanẽt
tanq̃ mẽbra cõiuncta eccleſie militantis viuorũ ex colligãtia ⁊ cõ
nexione charitatis que poſt mortẽ remanẽt in animabꝰ decedẽ
tiũ: ⁊ ideo recipere poſſunt cõſolationẽ ex operibus viuorũ. Itẽ re
cipere poſſunt ſuffragia viuorũ. Primo q: ibi penas luũt ſolũ pro
peccatis hic cõtractis. Scdo q: adhuc in via ſunt caractere chriſti
ſignati. Tũ tertio q: cõmunicant cũ viuis fidelibus in fide: in cha
ritate ⁊ in ſpe. Tũ quarto q: relinquunt inter viuos proles: parẽ
tes: amicos: quibꝰ reliquerũt bona que ipſi viui acquiſiuerũt: que
morientes pro ſalute diſtribui fidelibus mãdauerunt propter que
beneficia viui remanẽt mortuis obligati: taliter q̃ ſi poſt deceſſũ
ab hac vita incidant vbicũq; miſeriã penalẽ: viui ipſos mortuos
iuuare tenerẽtur. Et hoc ratio dictat: charitas habet: ⁊ iuſtitia ex
poſcit. Ratio inquã dictat: vt ille qui ab alijs beneficia recepit: be
nefactoribus ſuis ingratus eſſe nõ debeat: ſed rependere vices et
ipſos nunq̃ relinquere: vbicũq; vel vndecũq; ſtatũ miſerie. incide
rint. Iuſtitia expoſcit. Nã viui q: introierũt i labores i mortuorũ ⁊
poſſident: iuſtũ eſt vt in neceſſitate eis ſubueniant: ⁊ pie eis ſuffra
gentur. Itẽ latitudo charitatis hoc idem iubet. Eſt enĩ charitas
ſic latũ dominiũ q̃ nulla diſtantia locorũ: nec varietas aut diſpa
ritas ſtatuum illi obſtare poteſt: quin ſe extẽdat in omnes. Vñ ſi
charitas beatorũ qui a nobis longiſſimi ſunt: ⁊ diſparitate ſtatꝰ ⁊
elongatione ſitus: extendit ſe ad cõpatiendũ miſeris viuorũ: quõ
viuorũ charitas ſe nõ extẽderet ad miſerias mortuorũ qui ſtatibꝰ
viuorũ longe ppinquiores ⁊ ſimiliores ſunt? Nunc ponende ſunt
alique auctoritates quibꝰ etiã oſtenditur animas defunctorũ in
purgatorio fideliũ viuorũ precibus ⁊ ſuffragijs poſſe ſubleuari.
Et primo Damaſcenus in quodã ſermone de ſuffragijs mortuorũ Damaſ
dicit ſic. Myſteriorũ inquit cõſcij diſcipuli ſaluatoris ⁊ ſacri apo ſcenus.
ſtoli in tremẽdis ⁊ viuificis myſterijs memoriã fieri eorũ qui fide
liter dormierat ſanxerunt. Et Auguſti. in libro de cura agẽda pro
mortuis ait. Nõ parue inquit eſt vniuerſe eccleſie que in hac con Auguſt.
ſuetudine claret auctoritas: vt precibus ſacerdotis que dño deo
ad eius altare ſunduntur: locum ſuũ habeat etiã commendatio
mortuorũ. Et Grego. ⁊ ponitur in. c. anime defunctorũ. xiij. q. ij. di Grego.

Universidad de Deusto Biblioteca

cit. Anime defunctorū quattuor modis ſoluunt: aut oblationibus
ſacerdotū: aut precibus ſanctorū: aut charorū elemoſynis: vel ie-
iunio cognatorū. Hec ille. Poſtremo ad argumēta in oppoſitū re-
Ad primum. ſpondeatur. Ad primū reſpōdetur negādo propoſita. Nam etiā
in lege Moyſi conabantur antiqui orationib⁹: elemoſynis & ſacri
ficijs miſerias animarū purgatorio exiſtentiū ſubleuare. Nā Iu-
das machabeus. ij. Macha. xij. miſit Ieroſolymā duodecim mi-
lia drachmas argēti eas offerri ibi pro peccatis mortuorū. Verū
eſt tn̄ qꝫ ipſi veteris legis nō ita intēſe rogabāt pro mortuis ſicut
nos. Ratio eſt: q: nōdum venerat lex plenitudinis charitatis qua
lis eſt lex chriſti: que ſicut inter viuos ſe extēdit etiā ad inimicos.
Ita neceſſe eſt qꝫ ſe extēdat ad mortuos in purgatorio detētos in
penis pro peccatis hic cōmiſſis: & ita abundat iuſtitia xp̄ianorum
Ad ſcḋz. plusq̄ ſcribarū & phariſeorū. Mathei. v. Ad ſcḋm dicitur qꝫ licet in
ter viuos & mortuos nō poſſit eſſe cōmunicatio ciuiliū operū corpo
raliū: tamē operū ſpūaliū cōmunicatio que eſt per charitatē ad
deū: cui mortuorū ſpiritus viuūt: pōt inter eos eſſe. Ad tertiū Dio
Rn̄ſio beati Tho. ad tertium. Operatio alicuius alteri valere pōt dupliciter. nyſij reſpōdetur: qꝫ verba illa quaſi argumētatiue ponit. Cui ar-
gumentationi reſpōdet Tho. qꝫ operatio alicui⁹ dupliciter alteri
poteſt valere. ſ. aut per modū meriti: aut per modū ſuffragij. Pri-
mo modo nulli⁹ operatio alteri valere poteſt ad ſtatū glorie con-
ſequendū. Sors enī glorie redditur ſcḋm menſurā accipientis: et
per cōſequens nulli datur vita eterna pro meritis alterius. Unde
hi qui in purgatorio ſunt iam ad vitā eternā diſpoſiti ſunt: & illā
per merita ꝓpria meruerūt. Licet aliquo modo ꝓpter ſuorū pec-
catorū ſatiſfactionē ad illā aſcendere differāt. Et ideo per modū
ſuffragij quantū ad hanc retardationē per viā interceſſionis & ora
tionis mortui a viuis adiuuari poſſunt. Et ratio eſt: q: oratiõis
impetratio ad dei ſummā liberalitatē & libertatē pertinet. Ideo-
qꝫ ad oīa illa ſe extēdere pōt: que ſubdūtur diuine ordinate pote-
Ad quartum. Improbatio erroris Valdenſiū. ſtati. Tho. in. iiij. d. xlv. Ad quartū rn̄detur: qꝫ error Valdenſium
cū plene charitati & pfecte religioni chriſtiane ſit cōtrarius dānat.
Primo auctoritate xp̄iani populi que oī populo mūdi legalior eſt
& preſtātior: & ad alios populos ſe habēs tanq̄ lux ad tenebras: &
aurū ad ſcoriā: & vinū ad feces. Nā eius clerus in omni ſcientia et
doctrina preclarus: in mūdo tanq̄ lucifer effulſit & fulget: & ei⁹ ſan
cti doctores: qui a ſeculo fuerūt veritate & ſanctitate laudati: ora-
re pro mortuis ſuadēt. Et ipſi dū in humanis eſſent: pro mortuis
ſacrificabāt. Et qḋ dicit qꝫ preceptū de dilectione ꝓximi hic termi
Augu. natur: mentitur. Nā dicit Augu. in li. de doctrina xp̄iana: qꝫ pre-
ceptū de dilectione dei & proximi in via incipit & in patria perfici-
tur: vbi oēs vires & motus anime ſemp actu & habitu in dei & pro-
Hieronymi ad opinionē Vigilātij Reſpōſio ximi dilectione ferūtur. Ad illud aūt Vigilātij reſpōdet Hierony-
mus in ep̄la cōtra eū ſic dicens. Dicis in libello tuo qꝫ dū viuimus ora-
re mutuo pro nobis poſſumus: poſtq̄ aūt mortui fuerimus nulli⁹
ſit pro alio exaudiēda oratio: preſertim cū martyres vltionem ſui
ſanguinis obſecrantes impetrare nequiuerunt. Si apoſtoli & mar

tyres adhuc in corporibus cōſtituti poſſunt orare pro ceteris quan-
do pro ſe adhuc debent eſſe ſolliciti: quāto magis poſt coronas et
triūphos. Unus homo Moyſes ſexcentis milibus armorū impe-
trat a deo veniā. Et Stephanus imitator dn̄i & primus martyr in
chriſto veniā perſecutoribus deprecatur. Et poſtq̄ cū chriſto eſſe
ceperūt: minus valebūt &c. Hec Henricus de Aſſia ſup Geneſim &
dominus Io. de turre Cre. ſuper de pe. di. j. c. his auctoritatibus.
DUodecima queſtiuncula eſt. An papa poſſit ex pleni- **Queſtio**
tudine clauis iuriſdictionis relaxare per indulgētias
in totū vel in partē penarū eorū qui de facto ſunt in
purgatorio. Ad quā videtur primo reſpōdendū nega
tiue: & primo ſic. Nam nullus pōt indulgentiā facere
niſi ei quē poteſt iudicare: ſicut dr̄ de pe. & remiſ. c. qḋ aūt. Nullus
enī poteſt iudicare niſi eū qui eſt de foro ſuo. Sed illi qui ſunt de-
functi nō ſunt de foro eccl'ie: ergo nō pōt papa in eis. Et per conſe-
quens papa nō habet poteſtatē pro illo animarū ſtatu ſoluendi
in toto vel in parte obligationē ad penā purgatorij. Itē dr̄. xxiiij.
q. ij. Legatur. & infra. §. his auctoritatibus. Uiuentes nō mortuos
ſoluere poſſumus aut ligare. & mat. xvj. Quodcūq̄ ligaueris ſup **Math. xvj.**
terram erit ligatum & in celis: & quodcūq̄ ſolueris ſuper terrā erit
ſolutū & in celis. Sed anime depoſitis corporibus ſtatim deſinunt
eſſe ſuper terrā & de foro eccleſie militātis: ergo papa ſuper illas
poteſtatē nō habet. In contrariū eſt practica Romani pontificis
qui nō eſt credendus in hac parte velle illudere fideles: dando in
dulgentias pro defunctis quā nō poſſet dare. Reſpondeo ad hanc **Rn̄ſio ad q̄ſitū ꝑ duas opiniones.**
queſtionē ſub duab⁹ concluſionibus iuxta duas opiniones. ſ. ali-
quorū theologorū: & quorūdam canoniſtarū in hac materia con-
traria ſentientium. Nā theologi vere omnes cum quibus etiam
cōueniunt aliqui canoniſte tenent affirmatiue qꝫ indulgentie pon
tificum valent: nō modo viuis: ſed etiam defunctis in purgatorio. **Opinio theologorum.**
Que concluſio ꝓbatur ſic. Iuxta magiſtrū Alexā. de Ales. & dn̄m
Bonauen. in. iiij. Pater miſericordiarū de⁹ oībus ꝓuidet ſcḋm or-
dinatiſſimā diſpoſitionē & miſericordiſſimam ſuā pietatem. Sed **Probatio eiuſdem.**
recta ordinatio charitatis que exigit vt vnus poſſit ab alio adiu-
uari hoc maxime exigitur circa eū qui ſe iuuare non poteſt. Si er-
go hominibus in hoc ſeculo qui indigent auxilio prouidit de⁹ au-
xiliū per indulgentiā eccleſie conferendū. Cū etiā illi de purgato-
rio indigeant auxilio & ſe iuuari non poſſunt. Videtur qꝫ indulgen
tie eis prodeſſe maxime poſſint. Pro cuius concluſionis declara- **Indulgētia dupliciter pōt alicui prodeſſe.**
tione eſt notandū cum ſancto Tho. in. iiij. di. xlv. qꝫ indulgētia du
pliciter alicui prodeſſe poteſt. Uno modo ꝓncipaliter. Alio modo
ſecūdario. Principaliter quidē ꝓdeſt ei qui indulgentiā accipit. ſ.
qui facit hoc pro quo datur: ſcȝ vt qui viſitat limina apoſtolorū:
vel aliqḋ huiuſmodi. Unde cū mortui nō poſſint ꝑ ſe aliqḋ iſtorū
facere: directe eis indulgentie valere nō poſſunt. Secūdario aūt & in **Primo.**
directe ꝓſunt ei pro quo aliqḋ facit illud qḋ eſt indulgētie cauſa: **Secūdo**
quod quandoq̄ cōtingere poteſt: quādoq̄ aūt nō contingit ſcḋm diuerſam

indulgentia. Si enī ſit talis indulgētie forma. Quicūq̄ facit hoc
vel illud habebit tātum de indulgentia. Ille qui hoc facit: non
poteſt fructū indulgentie in aliū transferre q: eius eſt applicare
ad aliquam intentionē eccleſie per quā cōicantur cōia ſuffragia:
ex quibꝰ indulgentie valēt. Si aūt indulgētia ſub hac forma fiat.
Quicūq̄ facit hoc vel illud pro ſe vel patre ſuo: vel quocūq̄ alio
ſibi adiuncto in purgatorio detento habebit tm̄ de indulgentia.
Talis habebit indulgētiā non ſolum pro ſe viuo: ſed et pro mor
tuo: non enī eſt aliqua rō quare et pontifex non poſſet transferre
merita cōia quibus indulgentie innitūtur in viuos ⁊ non in mor
tuos. hec Tho. Ex quibꝰ verbis manifeſte pz q̄ indirecte mo
do predicto indulgentie prodeſſe pn̄t exiſtentibus in purgatorio
ſi forma indulgentie ex intentione dantis hoc contineat. Et dici

Petrꝰ de palude.

tur notanter ex intentione dantis qm̄ vt dicit dn̄s Petrus de pa
lude. Quidā dicunt q̄ ſolū ex ſola intētione facientis id pro quo
indulgentia data eſt poſſit trāſferri indulgentia in illū qui eſt in
purgatorio. Qđ nō eſt verū niſi forma concedētis hoc contineat:
qm̄ ſicut indulgētia nō extendit vltra q̄titatē nō expreſſam. Ita
nec ſic perſonā transgreditur. In tertio ergo diſpēſantis hoc fa
cit: q: ſicut bona viuorū eis cōicant ſic ⁊ theſaurꝰ mortuorū. Item

Opinio dn̄i Archidiaconi.

tenet dn̄s Archidiaconus qui ſup. xxiiij. q. ij. c. j. ſz cōtra tertiū q̄
papa pōt ſub terra q̄tum ad eccleſiā militantē. Diſpēſans aūt in
dulgētias defunctis: vt dicit dn̄s Innocent. papa in. c. qđ aūt. de

Innoc.

pe. ⁊ remiſ. Et ſolus papa. Et iſti theologi rn̄dent argumētis ca
noniſtarū fronte queſtiūcule factis. Et primo ad primū ſic: q̄ q̄
ſunt in purgatorio ſunt aliquo modo ſup terrā. Nā purgatoriū
eſt quodā mō via ⁊ quodā mō terminus. Terminꝰ quidē q̄tū ad
cōfirmationē: q: peccare amplius nō pn̄t. Sz q̄tū ad emendatio
nem qua emēdant: ſunt in via ⁊ in trāſitu ad patriā vt dicit ma

Alex. de Ales.

giſter Alexan. de Ales. Ad ſcḋm dicendū q̄ pontifex directe ⁊ prin
cipaliter nō pōt in exiſtētibus in purgatorio. Sz bn̄ ſecūdario ⁊ in
directe vt dictū eſt. Ad tertiū dicendū ſm Albertū ſup Mat. deci
mo quinto q̄ exiſtētes in purgatorio ſunt ſm aliqđ ſuper terram
q: ſ. meruerūt dū viuerēt q̄ eis etiā poſt mortē ad velociorē libe
rationē poſſent indulgentie valere. Eſt ⁊ alia opinio famoſa quo

Alia opinio aliquorū canoniſtarū. Probatio multiplex cōcluſiōis. Prima rō probatiua cōclōnis.

rundā canoniſtarū cum quibuſdā et theologis dicentiū q̄ indul
gentie pontificū nō valēt in purgatorio defunctis. Nā dicūt q̄ lz
poteſtas vicarij xp̄i magna ſit ⁊ inmēſa: nō tn̄ infinita: ſz finita:
ſe ſolū extendēs ad forū eccleſie militātis. Et ideo cū mortui deſi
uerint eſſe de foro eccleſie militātis: ꝓpterea concludūt tanq̄ ve
riſimilis q̄ papa penas eorū in purgatorio ordinaria poteſtate
in totū vel in parte mitigare non poſſit: ſz ſolū vt ceteri fideles
hoc impetrare pōt ꝑcibus ⁊ meritis ſancte vite: ⁊ ꝓbant hāc co
cluſionē pluribus rōnibus. Primo ſic. Nullus a ſuo non iudice li
gari pōt. extra de pe. ⁊ remiſ. c. qđ aūt. Sz papa nō eſt iudex de
functorum. xxiiij. q. j. quodcunq̄ ligaueris. ergo. Item ſecundo
ſic. Par in parē imperiū habere nō pōt. extra de electione. c. inno

fuit. ergo a fortiori nec minor in maiorē. Sz papa eſt minor deo:

Secun.

lz in terris ſit deum repn̄tans: extra de trāſla. c. inter corporalia.
⁊ in. c. q̄to. Sz deus in purgatorio cuilibet anime penā taxauit.

Apoca. xviij.

Apo. xviij. Quātū glorificauit ſe ⁊ in delitijs fuit tm̄ date illi tor
mentum ⁊ luctū: ergo per papā deo inferiorē talis nō pōt a ſentē
tia dei reuocari. Et confirmat ſic. Nā papa eſt xp̄i vicarius: vt in
dicto. c. q̄to. habetur: ⁊ in clemētina paſtoralis in fine: de re iud.
Sed vicarius non pōt infringere legem dn̄i ſui: nec contra eiꝰ ſta
tutum venire vt allegant dn̄i iuriſte in. l. ſi hoiem. ff. mādati. ⁊. l.
formam. C. de officio ꝑfecti pretorio orientis. ⁊ notatur in. c. ij. ⁊. c.
de iis. de maioritate ⁊ obediētia: li. vj. ergo nō poterit facere con
tra ſtatutū dei taxantis penā in purgatorio. Itē arguunt ſic. Illi
qui quod indulgentie ſonāt: facere nō pn̄t indulgentias nec con
ſequunt. Sed mortui id facere nō pn̄t: quia dicitur in bullis. Ue
re penitentibus ⁊ confeſſis: quod mortui facere non poſſunt: ſicut
nec alia ſacramenta recipere. ergo. Item indulgentia acquiritur
per modum meriti. Mortui autem ſunt extra ſtatum merendi: er
go. Corroborant etiam hanc ſuam opinionem tribus argumen
tis in frōte huius queſtiuncule factis. Hanc opinionem defendit

Franciſcus maronis.

dominus Franciſcus Maronis ordinis minorum in lectura ſup
decretales. Et dominus Henricꝰ de Aſſia theutonicus magiſter

Henricꝰ de Aſſi.

Pariſienſis: ordinis predicatorum in lectura ſuper Gen. He ſunt
due opiniones famoſe: que cum adinuicem aduerſentur ⁊ iuriſ
ditionem ſiue auctoritatem pontificū vtcunq̄ infirment ⁊ debili
tent. Fideleſq̄ a ſuffragijs mortuorū retardent. Idcirco ne ex ꝑ
plexione ⁊ dubietate carū q̄ poteſtates pontificis breuiet: ⁊ coar
tet: ⁊ a ſuffragijs mortuorū fideles declinent. Ideo aſpirante deo
ſub quadā theologorū ⁊ iuriſtarū diſtinctione ſaluo ſemper ca
tholico ⁊ meliori iudicio primo theologos ⁊ iuriſtas conſiliabor:
deinde quomodo vnaqueq̄ earum opinionū verū dicat. nec pō
tifici aut defunctorū ſuffragijs aduerſetur ſubnectā. Ex quibꝰ po
ſtremo poterunt ſolutiōes rōnum vtriuſq̄ partis electi ⁊ habe
ri. Pro quo ſciendū ⁊ diligēter notandū q̄ dn̄s Bonauentura in

Bonauētura.

iiij. diſtin. xx. de Ales in ſumma. Dicunt q̄ indulgētia pōt dupli

Alex. de Ales. Indulgentia pōt ꝯſiderari dupl'r.

citer cōſiderari. Uno mō per modū ſuffragij ⁊ adiutorij. Alio mō
per modū iudicij. Si primo mō conſiderent indulgentie: dicūt q̄
cū aie in purgatorio exiſtētes rōne charitatis in qua ſunt idonee re
periantur ⁊ diſpoſite ad recipiendū bn̄ficia ſpūalia. Ideo ſi quis
pro aiabus ſuorū defunctorū indulgentias accipiat ⁊ dicat. Dul
ciſſime Jeſu per meritū qđ haberē in hac eccleſia: eā viſitando: ro

Primo modo.

go te per tuā miſericordiā tribue aie pr̄is mei: vel fratris: vl' vxo
ris vel filij ⁊c. Ad eorum ſuffragium ⁊ auxilium. Nil obſtat deū
piiſſimum hanc gratiam orantiꝰ ſi ſit in gratia concedere. Si ex

Scḋo modo.

indulto pontificis ſic indulgentie date fuerunt. Si autem indul
gentia conſideretur per modum iudicij quod proprie eſt de ra
tione indulgentie: cum indulgentia ſic ſumpta dicat aliquam cō
mutationem in penam voluntarie aſſumptam: quod defunctis

Universidad de Deusto Biblioteca

conuenire nõ poteſt. Manifeſtũ eſt ſic defunctis indulgentias nõ
Canoniſtaruʒ diſtinctio.
valere: nec pro eis accipi poſſe. Dñi vero canoniſte ſic diſtinguũt
ꝙ quedã ſunt que nõ dependent iuriſdictione ſed ab alio ſcharita
tiuo ſubſidio: vt oratio: elemoſyne: ſacrificium. ⁊ hmõi: ⁊ ola' talia
poſſunt proficere defunctis. ſcʒ per modũ ſuffragij ⁊ adiutorij: ⁊ in
hoc poteſt pontifex. ⁊ pro hoc faciũt oẽs iſti textus. xxiij. q. ij. c. j. ⁊
xij. q. ij. c. tẽpus. ⁊ c. aie. ⁊ de pe. di. vj. §. j. ⁊ di. vij. c. vltimo ⁊. xxiij.
q. iiij. c. hec aũt vita. Nõ eñi eſt ratio quare eccl'ia non poſſit hmõi
theſaurũ diſpenſare defunctis permaxime cũ adhuc ſint membra
corporis myſtici per gratiã in qua ſunt. Faciũt ad hec notata in. c. a
nobis. de ſnia excõicationis per dñm Jo. Andreã ſup verbo: ſuper
terrã. ⁊ notata etiã per eundẽ in. c. qḋ aũt. de pe. ⁊ remiſ. ſuper ver-
bo. nõ ſuo iudice. Quedã vero ſunt dependentia a foro ⁊ iuriſdi-
ctione ſimpliciter: ſicut eſt conceſſio indulgentiarũ: que dari non
poſſunt niſi ab ordinarijs locorum: vt a papa vel legato de latere:
archiepiſcopo: epõ: vt patet in. c. accedentibus. extra de exceſſibus
prelatorum. ⁊ iſta nõ poſſunt prodeſſe defunctis. ſ. per modũ iudi-
cij. vt dictũ eſt. Ex iſtis ergo diſtinctionibus theologorũ ⁊ canoni
ſtarũ patet iudicio meo quomodo veritatẽ habeãt vtreꝗ opinio
nes: ⁊ quemadmodũ argumẽtis earũ ſit reſpõdendũ. hec omnia
collectiue ex domino Jo. de tur. cre. ſuper decretũ vbi ſupra. ⁊ hen
rico de Aſſia ſuper gen. ⁊ ex alijs theologis ⁊ iuriſpontificibus.

Queſtio
Tertiadecima queſtiuncula eſt. Si papa de plenitu-
dine ſue iudiciarie poteſtatis poſſit ligare vel ab-
Argumẽtũ primum.
ſoluere exiſtentẽ in purgatorio. Ad quã primo vide
tur aliquibꝰ reſpondendũ negatiue: ⁊ primo ſic. Nã
papa illos põt abſoluere in quibꝰ habet iuriſdictio
nem: ſed mortui nõ ſunt eius iuriſdictionis. ſcḋm il-
Math. xvj.
lud Mat. xvj. Quodcũꝗ ligaueris ſuper terrã. glo. ſuper terrã: in-
quit: nõ ſub terra: ergo. Jtem ſcḋo arguũt ſic ex. c. cũ medicinalis.
Argu. ij.
de ſnia excõmunica. lib. vj. Excõmunicatio debet eſſe medicinalis:
ſed nõ poteſt eſſe medicinalis mortuis: ergo mortuꝰ nõ põt excõ-
Argumentum tertium.
municari. Jtem tertio ſic: vt habetur. xxiij. q. ij. §. his auctoritati-
bus. Uiuentes nõ mortuos ſoluere vel ligare poſſumus: ergo. Jn
oppoſitũ eſt: q: illi quorũ ſcripta hereſim cõtinent: ⁊ heretici ⁊ ſciſ
matici: ⁊ qui hereticos inſtituunt heredes: ⁊ qui ſeipſos volũtarie
Rñſio
occidunt: poſt mortẽ ſunt excõmunicandi. xxiij. q. ij. c. ſane. Reſpõ
Quid excõicatio ꝓprie dicta.
deo dicendũ ꝙ excõicatione ꝓprie dicta que eſt a qualibet licita
cõmunione ⁊ legitimo actu ſeparatio vt diffinitur. xj. q. iij. c. Ad
menſam. §. euidenter ſiue prout dicitur ſeparatio a communione
eccleſie quo ad fructuʒ ⁊ ſuffragia eccleſie cõmunia prout diffinit
eam magiſter ſententiarũ in. iiij. di. xviij. mortuus nõ poteſt excõ
Mortuꝰ an poſſit excõmunicari.
municari: ⁊ per conſequens nec abſolui. Jſta cõcluſio patet ex ra-
tionibus factis in principio. Et etiam cũ excõmunicare pertineat
ad poteſtatem iuriſdictionis. Nam excõmunicatio ſequitur iuriſ-
dictionem: extra de electione. c. tranſmiſſa. Mortui autem deſiue-
runt eſſe de iuriſditione prelatorum eccleſie: igitur. Jtem omnes

in purgatorio exiſtentes deceſſerũt in charitate hic acquiſita ſem
ꝑ in eadem ꝑſeueraturi: igitur lʒ nõ ſint de foro eccleſie militãtis
tñ ſunt cõnnexi viuis indiſſolubiliter vinculo charitatis: ꝓpter qḋ
vinculuʒ ampliꝰ a participatiõe ſuffragiorũ cõmuni eccleſie exclu
di nõ poſſunt: nec a cetu fidelium ſeparari: ergo ſequitur ꝙ loquẽ
do ꝓprie de excõicatione nullus mortuus poteſt excommunicari.
Si aũt excõicatio accipiatur ꝑ denũciatione excõicationis: quia
denunciatur aliquis fuiſſe excõmunicatus ne in eccleſia fiat ora-
tio pro eo: nec etiã habeat cũ fidelibus ſepulturã cõmunẽ: ſic põt
mortuus excõmunicari. Et dignũ eſt ꝙ fiat hoc. Patet iſtud primo:
q: ſi ꝓbaẜ poſt mortẽ ꝙ aliquis fuerit hereticus: dignum eſt ꝙ a
cõmunione eccl'ie denũcietur ſeparatus. Secũdo indignum eſt ꝙ
eccl'ia ꝑ tali oret ſicut pro fideli. Ne ergo particeps videaẜ oratio
nũ fideliũ dignum eſt vt per ſententiã innoteſcat fidelibus ꝑ ta
li nõ eſſe orandum. Ex his patet error illorũ qui dicant ꝙ ſi quis
iuſta cauſa excõmunicatus in excõicatione moriatur: etiã ſi finali
ter peniteat ⁊ in charitate moriaẜ: nõ vadit ad locũ purgatorij cõ
munẽ: ſed eijciẜ ex cõmunitate eorũ in loca exteriora: nec ſentit ſuf
fragiã eccleſie donec ibi abſoluatur: vbi iuſtis de cauſis excom-
municatus fuit. Et ideo qñꝗ diu poſt abſoluũtur: ⁊ vinculum ex
cõmunicationis in hac vita iuſte ſuſceptum ſecum in purgatorio
trahunt. Sed hoc patʒ eſſe falſum. Nã ſi quis iuſte excõmunicatꝰ
fuit: ⁊ nõ penituit in morte: cum excommunicatio iuſta preſuppo-
nat peccatum mortale: iſte damnabitur. Si autem finaliter peni-
tuit: licet nõ conſtet quid ſit de communiõe tamen poſt excõicatio-
nẽ incipiet carere in purgatorio ſuffragijs eccleſie: ratione chari-
tatis ⁊ gratie in qua mortuus eſt: vt in. ca. a nobis ſecũdo de ſen-
tentia excõi. dicitur. Sed petitur ſi excommunicatio poſt mortem
Queſti.
a papa vel prelatis eccleſie non priuet excommunicatũ a partici-
patione ⁊ conſortio fidelium: vel a participatiõe ſuffragiorũ. Ad
quid ergo excommunicantur aliqui poſt mortem? Reſpondetur
ꝙ tales excommunicantur in deteſtationem criminis ⁊ terrorem
eorum qui ſuperſunt viuorum. Unde quo ad hoc etiam talis ex-
Rñſio.
cõmunicatio vtilis eſt ⁊ medicinalis: licet non illis in quos ferẜ: ſʒ
alijs qui hac pena terrentur et a malis retrahũtur. Jtem ſi talis
excommunicatio non habet effectum in animabus mortuorum:
habet tamẽ in eorũ corporibus que hic remanſerunt. Jlla eñi vi
excõicationis ſepeliri nõ debẽt in locis ſacris: ⁊ ſi ſepulta ibi ſint:
debent exhumari: vt in. c. ſacris de ſepulturis. Jtem excõmunica-
tio talis eſt publicatoria damnationis aliquorum vt ſciaẜ pro eis
orandum non eſſe ⁊ ſuffragia eccleſie eis non prodeſſe. Sʒ petiẜ
ſecundo ſi excõmunicatus completa penitentia ommoda caſu mo
Queſti.
riatur morte ſubitanea anteꝗ abſolueretẜ: an prohibeaẜ ab igreſſu
eccleſie triumphantis donec auctoritate ſuperiorum abſoluatur:
⁊ interim permaneat in purgatorio. Reſpondetur. Judicent hoc
Rñſio.
⁊ diffiniant quibus iudicia dei patent: que me latent dicit Henri
Henric ḋ Aſſia.
cus de Aſſia. his viſis dicendum eſt ad rationes in oppoſitum

Univerſidad de Deusto Biblioteca

⁊ ptis ad primā φ rō illa ꝓcedit de excōicatiōe ꝓprie dicta. Ad ſecūdū rūdetur φ illud intelligit̄ de excōicatione que fertur in viuos: qui de morte peccati pñt reſurgere ad ſtatū grē: nō de illa q̄ fertur in mortuos. Uñ φ illi mortui excōicantur non eſt φ illa excōmunicatio ſit illis pena vel medicina: ſed in deteſtationē criminis ⁊ ad errorem aliquoꝝ qui hoc terribile iudiciū eccleſie videntes in ſimilia cadere perhorreſcant. Ad tertiū rūdetur φ intelligitur etiam de excōmunicatione ꝓprie dicta. Hec Joh. de turrecrema. ſuper cauſam. xxiiij. q. ij. ca. qđ autem. ⁊ dñs Henricus de Aſſia ſuper Geneſim.

Ad argumenta Rñſio. Ad primum. Ad ſcđz Ad tertium.

Queſti.

Q Uartadecima q̄ſtiuncula eſt. Si papa de grē plenitudinis ſue iudiciarie ptātis totū ſimul poſſit euacuare purgatoriū. Ad quā vr̄ primo rñdendū affirmatiue ⁊ ſic. Nā papa in terris eſt vicarius chriſti extra de trāſla. inter corporalia ⁊ ca. Pro. ergo facere pōt q̄ ipſe facit. Sꝫ chriſtus in reſurrectione deſcendēs poſt victoriā ad purgatoriū ex ſingulari grā recompenſans: reſiduū penarū purgandorum in purgatorio repertoꝝ abūdantia meritoꝝ ſue nouiter paſſiōis purgatoriū euacuauit oēs animas inde ſecū ad celos adducendo. Sicut papa in die electionis vel coronatiōis oēs ſupplicationes ſignat. Et rex nouiter coronatus: vel nouiter ciuitatē aliquā ingrediens omnes captiuos liberat. Ergo ⁊ papa chriſtus in terris ſimile facere pōt. Et totū ſimul ſi voluerit euacuare purgatorium. Sed in contrariū eſt: q2 in indulgentijs requirit̄ cā conueniens indulgētias faciendi: nulla aūt cā conueniens pōt interuenire vt papa euacuet ſimul totū purgatoriū: vt dicit Tho. in. iiij. di. xlv. ergo. Rñdeo dicendū φ papa de grē plenitudinis ſue iudiciarie ptātis euacuare nō poteſt ſimul totū purgatoriū. Hec cōcluſio probat̄ quadruplici rōne. Primo q2 ſicut ex ſupradictis colligitur indulgētia nō pōt prodeſſe defunctis exiſtentib9 in purgatorio directe: ſed indirecte inquantū per amicos pōt fieri in eis id pro quo eſt indulgentia ordinata: ſi tamen hoc habeat formam indulgentie. Clarū aūt eſt φ nō omnes de purgatorio habent huiuſmodi amicos in hac vita qui pro eis hoc implere poſſint: ergo. Secūda ratio eſt: q2 ad hoc φ indulgentie valeant: requiritur cauſa conueniens indulgentias faciendi vt dicit Tho. in iiij. diſt. xlv. Nulla autem cauſa talis poteſt interuenire: ergo ⁊c. Tertia ratio eſt q2 miniſter in diſpenſando dñm principalē dꝫ imitari. Nā aliter indiſcrete diſpenſando principalis dñs nō approbaret diſpenſationē. Dñs aūt per ſeipſum ſic miſeret̄ φ ſemper vult timeri ſua iuſtitia: multo ergo fortius dei miniſter .i. papa debet diſcrete ⁊ cū moderamine bona eccleſie ⁊ theſaurū ei9 diſpenſare. Uñ licet bona temporalia poſſint a papa non ſolum de iure diſpenſare: ſed etiā diſſipari de facto quando aliter diceret ius diuinum eſſe faciendū. Bona tñ ſpiritualia diſſipari non poſſunt: nec contra diuinam acceptationem diſtribui. Quarto: q2

Argumētum

Beatus Tho. Concluſio. Probatio ꝯcluſionis ꝑ quadruplicē rōnem. Pªa rō. Secūda ratio. Tertia ratio. Quarta ratio.

quilibet miniſter modū eius cui9 miniſteriū gerit: dꝫ imitari. Chriſtus aūt cui9 vīus miniſter eſt ſumm9 pontifex: deſcendēs ad purgatoriū nō eduxit inde omnes animas: vt dicit Tho. iij. parte. q. xlv. ar. viij. ſed ſolū illas que ſuū purgationis tempus cōpleuerāt. Nā vt dicit. Uirtus paſſionis chriſti nō habuit maiorem efficaciā in principio paſſionis ⁊ victorie ab inferis: q̄ꝫ habeat nunc. Paſſio enī eius nō habet temporalē virtutē ⁊ trāſitoriā: ſed ſempiternā; ſm̄ illud Hebre. x. Una oblatione cōſummauit in ſempiternū ſanctificatos. Sed nunc virtute paſſionis xpi nō liberant̄ a purgatorio niſi illi qui tempus purgationis expleuerūt. Ergo ⁊ tunc qui tales erant φ penā ⁊ tempus purgationis nō expleuiſſent: non fuerunt per chriſtū a purgatorio liberati. Ad argumentū autē in oppoſitum qđ eſt beati Uincentij ⁊ dñi Henrici de Aſſia dicitur: φ intelligatur chriſtū omnes liberaſſe a purgatorio de vigore miſericordie: nō autem de vigore iuſtitie. Et ſic intellexerūt Uincentius ⁊ Henricus de Aſſia. Hec ſcꝫ Tho. vbi ſupra. ⁊ dominus Bonauētura in. iiij. diſtinctione. xx. ⁊ dominus Johan. de tur. crema. ſuper decre. vbi ſupra.

Tho. Ad Hebre. x. Ad argumentum Rñſio.

Q Uintadecima queſtiuncula eſt. Si duo in purgatorio exiſtentes digni equali pena: vnus altero inde poſſit citius liberari. Ad quā videtur primo reſpondendū negatiue: ⁊ primo ſic. Nā quantumcūqꝫ merita in celo ⁊ inferno ſint inequalia: ſunt tñ ibidem premia ⁊ ſupplicia equaliter durantia: ergo pari ratione vt vr̄: debet eſſe in pena purgatorij. Sed in oppoſitū eſt ſilitudo apoſtoli qui differentias venialiū aſſignat per lignū ⁊ fenū ⁊ ſtipulā: ſed cōſtat φ lignū diutius manet in igne q̄ꝫ fenū: ⁊ ſtipula: ergo vnū peccatū veniale diutius punit̄ in purgatorio q̄ꝫ aliud ⁊ citi9: ⁊ citi9 vnū altero purgat̄. Rñdeo dicendū eſt ſub vna cōcluſione: φ in igne purgatorij vn9 citi9 vel tardi9 alio liberat̄. Hec cōcluſio ꝓbat̄ rationib9 ⁊ auctoritate. Primo rōne inheſionis. Nam iuxta ſcđm Tho. Uenialia quedā ſunt maioris adherētie q̄ꝫ alia. Scđm φ affectus magis ad hec inclinat̄ ⁊ forti9 in eis figit̄. Sed ea que ſunt maioris adherētie tardi9 purgant̄: ergo in purgatorio tātum aliq̄ diutius torquētur q̄ꝫtū alij ſcđm φ affect9 eorū ad venialia fuerūt magis immerſi. Scđo rōne aggrauationis. Nā in foro penitētie rñdet grauior pena nō ſolū quātū ad intētionē: ſed etiā quantū ad durationē: vt ptꝫ inſpicienti canones in q̄b9 penitētie taxātur ſcđm iudiciū eccleſie rectū: ſꝫ iudiciū eccl'ie rectum conforme eſt cum iudicio diuino: ergo ſimiliter erit apud iudicium diuinū: quod qui grauius offendit ⁊ diutius in culpa permāſit pena acerbiori punietur ⁊ diuturniori. Tertio ratione obligationis ſic. Anima non eſt in purgatorio niſi ad ſoluendum debitum quod ex hac vita traxit: ſed quanto debitum eſt minus vel maius: tanto citius vel tardius ſoluitur: ergo ſcđm φ anima in purgatorio maius vel minus debitum habet: tanto diutius vel citius purgatur ⁊ fertur in celum. Quarto ratione ſubiectionis. Unde magiſter ſententiarum

Queſtio Argu.

Rñſio ꝑ vnā concluſionē Concluſio. Pªa probatio. Scđa ꝑbatio. Tertia ꝓbatio. Quarta ꝓbatio. Magr̄ ſniarum in. iiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum dicit in.iiij.ꝙ ille pro quo fiunt plura ſuffragia citius a pena
purgatorij liberatur.⁊ hoc.ſ.Tho.allegat quolibeto.ij.q.vij.ar.
Auguſt. ij.Secũdo probaꝫ autoritate:⁊ primo Auguſtini in Enchiridion
qui dicit.Poſt hanc vitã incredibile non eſt nonnullos fideles ꝑ
ignem quendã purgari:quantoq̃ magis minuſve bona peritura
dilexerunt: tanto tardius citiuſq̃ ſaluari:q̃ſi ſecũdum ſuos amã
di modos diutius vt lignũ:vel minus vt fenũ:vel minimũ vt ſti
pula ignẽ ſubſtinebũt.Rurſus.Qui grauius offendit dignum eſt
vt puniaꝫ pena acerbiori:dilationeq̃ patrie longiori: diuina hoc
iuſtitia faciente:que oibus decentiſſime reddit premia meritorũ
Reſpon- hec ille.Ad argumẽta autẽ dicitur negando cõſequentiam: ⁊ ratio
ſio ad ar eſt:q2 nõ eſt ſimile.Nam vt inquit.ſ.Tho.in.iiij. Peccatũ morta
gumen. le cui debeꝫ ſuppliciũ eternum ⁊ charitas cui debeꝫ premiũ para
Tho. diſi poſt hanc vitã immobiliter radicanꝫ in ſubiecto:⁊ ideo quan
tum ad dãnatos ⁊ ſaluatos eadẽ diuturnitas eſt vtrobiq̃: ſecus
autẽ eſt diſpoſitione peccati venialis ꝓpter quã anime puniũtur
in purgatorio:q2 iſta nec eſt i eis immobiliter radicata: nec equa
liter adheret oibus:⁊ ideo a quibuſdã citius q̃ ab alijs remoueꝫ.
Jo.de turre.cre.ſuper.di.xxv.decreti.c. qualis.

Queſti. Quinta queſtio huius tertij capitis prime decadis eſt:
Rñſio. de quarto receptaculo animarũ.ſ.de limbo paruulorũ
quadru- cũ ſolo originali decedentiũ.Circa quã ſex queſtiũcule
plex eſt ſoluentur:quarũ quelibet infra ſuo ordine enucleabiꝫ.
dña lim Prima queſtiũcula eſt:Quomodo differat limbus
bi puero ſanctorũ patrũ dictus ſinus Abrahe:a limbo puero-
rũ a lim rum.Ad quam ſic reſpõdetur:ꝙ limbus puerorũ ⁊
bo ſctõꝝ limbus ſanctorum patrũ differunt quantum ad qua
patrum. tuor.Primo quãtum ad ſpem vite eterne:q2 pueris
Prima decedẽtibus cũ peccato originali nõ adeſt ſpes bea-
dña. te vite.Patribus autem in quibus lumen ⁊ fidei gratie refulgebat:
Secũda ſpes beate vite aderat.Secũdo quãtum ad crimẽ:q2 culpa in ſan
Tertia. ctis patribus erat expiata ſcðm ꝙ erat infectiua pſone: remane-
bat tñ impedimẽtum ex parte nature ꝑ qua plene nõ fuerat ſatiſ
Quarta factum:⁊ ideo eis debebaꝫ pena tpalis.Pueris autẽ eſt impedi-
Qua- mentum ex pte nature ⁊ pſone:⁊ iõ eis debeꝫ pena eternalis.Ter
tuor ſũt tio q2 nomẽ limbi puerorũ nunq̃ fuit trãſlatũ in aliud: ſed nomẽ
loca i cẽ- limbi ſanctorũ patrũ vel ſinus abrahe poſt mortẽ xp̄i tranſlatum
tro terre fuit in nomẽ celi empyrei.Unde nũc ꝑ ſinũ abrahe intelligiꝫ por-
ſub alter tus ⁊ reqes in celo ſctõꝝ. Quarto quãtũ ad loci ⁊ ſitus cõditionem
natiz po q̃uis eñ ꝓbabiliꝫ credaꝫ eũdẽ locũ vtroruq̃ fuiſſe:tñ reqes bea-
ſita. toꝝ erat in ſupiori pte q̃ limbus puerorũ. Nã vt dictũ eſt.ſ. In cen
Primus tro terre ſunt q̃tuor loca ſubalternatim poſita.Primus eſt ſinus ſiue
Secũdus. limbus patrũ perfectorũ.Secundus purgatoriũ ſiue locus pur-
Tertius gandorũ.Tertius limbus puerorũ.Poſtremus eſt infernus dam
Quartus. natorũ.De quibus quatuor locis dicitur in ſymbolo aplõrum.Deſcẽ
Eccli. dit.ſ.xp̄s ad inferos vel ad inferna in ph.⁊ Eccli. xxiiij. Penetra
xxiiij. bo omnes inferiores partes terre ⁊ inſpiciam ſola ſcilicet pot

tia et virtute: vel anima humana) omnes dormientes in infer-
no ⁊ limbo paruulorũ.Nam nullus illoꝝ vidit diuinitatẽ.Viderũt
enim pomũ.i.aiam xp̄i:ſed odorẽ pomi.i.diuinitatẽ eius nõ vide-
runt:tunc enim fuiſſent beati:⁊ ſequitur.Et illuminabo oẽs ſperã
tes in dño.Primo.ſ.in limbo ſanctorũ patrum quos viſitauit ani
ma:⁊ diuinitate:⁊ ſtatim beatos fecit.Similiter in purgatorio li-
berando oẽs vel aliquos vt dictũ eſt:quos liberatos perſonaliter vi-
dens:beatificauit:alios vero nõ.Hec Tho.in.iiij.di.xlvj.⁊ bea-
tus.Vincẽtius in ſermonibus ſuis. Queſti.
Secunda queſtiũcula eſt:Qua pena puniuntur pueri in
limbo:ſine baptiſmate cuꝫ ſolo originali defuncti.Ad Reſpon-
quam ſic reſpondeꝫ:ꝙ pena cõuenienſ puerorũ q2 cum ſio.
ſolo peccato originali deceſſerunt in limbo: eſt ſubtra- Queſti.
ctio gratie ⁊ per cõſequens carentia viſionis diuine:ad
quam homo per gratiã ordinaꝫ.Sed forte queres vtrũ pueri ta-
les in limbo ſentiãt aliquẽ dolorẽ vel afflictionẽ interiorẽ ex carẽ Reſpon-
tia viſionis diuine.Reſpõdeꝫ ꝙ aliqui ad hoc dicũt ꝙ tales pue- ſio.
ri in limbo ex carentia viſionis dei nullã afflictionẽ interiorẽ ſen
tiunt:⁊ rationẽ aſſignant:q2 vbi nulla eſt cognitio ⁊ cogitatio bo
ni ꝓpter ſe facti:ibi nulla eſt afflictio:ſed aie puerorũ cũ ſolo ori-
ginali decedentium ſunt in tãtis tenebris ignorãtie conſtituti ꝙ
neſciunt ſe ad beatitudinẽ factos:nec aliquid de beatitudine co- Tho.
gitãt:ideo nullã dicũt illos pati afflictionẽ.Sꝫ iſta rõ(dicit Tho)
nõ vꝫ.Primo q2 cognitio naturalis magis viget in aĩa ſeparata q̃
in aĩa hic cõiuncta:ergo cũ in pueris illis nõ ſit pctm̃ pſonale: nõ
debeꝫ eis vt detrimẽtũ aliqd patianꝫ in naturalibus ſcꝫ in natura-
li cognitiõe.Itẽ ſcðꝫ hoc illi qui ſunt in infero eſſent melioris co-
gnitionis quãtũ ad intellectũ q̃ pueri in limbo. Nã qui ſunt in
inferno:nõ ſunt i tenebris ignorãtie naturalis:pueri aũt ſecũdũ
iſtos ſic:⁊ ita dãnati eſſent melioris cognitiõis q̃ pueri:q2 nullus
eſt vt Augu.dicit qui nõ mallet dolorẽ pati cũ ſana mẽte: q̃ gau Auguſt.
dere inſanus.Et ideo aſſignatur alia rõ quare pueri in limbo ex
carentia viſiõis diuine nõ habeãt interiorẽ dolorẽ vel afflictionẽ:
q̃ talis eſt:duplex cognitio de beatitudie poteſt haberi.ſ.natura
lis ⁊ ſupernaturalis.Anime aũt infantiũ in limbo:cognitiõe qui
dẽ naturali nõ carent: que debeꝫ anime ſeparate ſcðm naturam
ſuã:immo augeꝫ cognitio eorum naturalis: cum intrent modum
cognoſcendi intellectuum ſeparatorũ:⁊ ideo de deo ⁊ de creatu-
ris magnã ſciẽtiã habent naturaliter:⁊ maiorem q̃ vnq̃ aliqs
phũs in mũdo habuerit.cognoſcũt eñ naturaliter ſe ad beatitu
dinẽ factos.⁊ ꝙ beatitudo cõſiſtit in adeptione pfecti boni: ſꝫ nõ
ꝙ tale bonũ ſit gloria qua ſancti in celo poſſident. Id aũt quod
per naturã habeꝫ:poſſideꝫ abſq̃ dolore. Ex hac igiꝫ parte pueri
in limbo nõ dolent.Eſt autem ⁊ alia cognitio de beatitudine que
habeꝫ ſupnaturaliter:q̃ hic in nobis ꝑ fidẽ plantaꝫ: q̃ eſt de glo-
ria ⁊ fruitione ſanctorum in celo:quã nec oculus vidit: nec auris
audiuit:nec in cor hominis naturaliter aſcendit. primo ad Cor.

Universidad de Deusto Biblioteca

ij. quam deus nobis reuelauit p ſpũſanctũ. Ro. pꝛio. q̃ quidẽ reue
latio habet̃ p ſidẽ in nobis hic pꝛ̃ſtatã in ſacramẽtis: vel frequẽ
tantis actibus xp̃ianis. pueri autẽ in limbo nec fidem de beatitu
dine habuerunt in actu: nec ſacramẽta fidei ſuſceperunt: nec per
reuelationem: ergo nec de carentia eius dolent. Nemo enim do
let de eo quo ſe priuari neſcit: vel de pditione eius quod ad ipm
nõ tãgit aut ptinet. Nõ eñ dolet ruſticus vel artifex ſi poſt moꝛ
tẽ regis nõ obtineat vel poſſideat regnũ: qꝛ nouit ipm ad ſe non
ptinere: ſed bñ doleret ⁊ diſpliceret filio regis ſi non obtineret: qꝛ
cognoſcit illud ſibi ꝯuenire poſt moꝛtẽ patris atqꝫ deberi. Ita de
pueris in limbo exiſtẽtibus accidit: nõ eñ dolent de carentia viſio
nis dei ⁊ priuatione gloꝛie beatoꝝ: qꝛ cã ipſi non nouerũt: ⁊ ſciũt
eam ad eos nõ ptinere. Et tñ pueri in limbo nõ impediunt̃ a pfe
cta cognitiõe naturali pꝛime cauſe ⁊ dei ⁊ aliarũ rerũ ex immer
ſione ⁊ afflictiõe penarũ: ſenſus: ignis: et vermiũ cõſciẽtie ⁊ demo
nũ vt fit in dãnatis. Ideo de cognitiõe tali naturali ipſius dei et
creaturarũ: gradũ aliquẽ delectationis habẽt. quilibet eñ in co
gnitiõe veritatis naturaliter delectatur. Vñ ⁊ in hac delectatiõe
pueri laudãt ⁊ laudabũt reaſſumptis coꝛpoꝛibus deũ cãm cũctoꝝ
oim rex ab eis naturaliter cognitaꝝ: qđ dãnatis nõ accidit: nec ac
cidet: qꝛ vermis eoꝝ viuit ⁊ nõ moꝛiet̃: nec vnqꝫ ab iferno deerũt
demones: nec ignis ibi a toꝛrendo in eternũ deficiet. Hec Tho.
in queſtionib⁹ diſputatis de malo. ⁊ in. ij. ſñiarum di. xxxiij. ⁊ ſctũs
Vincentius in ſermonibus. ⁊ dñs Henricus de Aſſia ſuper Geñ.
⁊ in decretis de cõſecra. di. iiij. c. firmiſſe. Opinio autẽ quarũdam
magarũ mulierculaꝝ dicentiũ animas pueroꝝ ſine baptiſma
te decedẽtium vagari per mundum vſqꝫ ad diem iudicij vel poſt
ridiculoſa eſt nulloqꝫ catholice fundamẽto fulcita.

Queſtio T Ertia queſtiuncula eſt: An in limbo pueroꝝ ſit pena
ſenſus ⁊ demões. Ad quã vr̃ pꝛimo rñdẽdũ affirmatiue.
Nam ſaltẽ poſt reſurrectionẽ pueri pꝛo ſolo originali
damnati erunt in flãma fediſſima inferni: implẽdi feci
bus oibus mũdi ⁊ elementoꝝ: vt dicit Baſilius: ex qui
bus doloꝛoſe afficientur: a medio continente: ⁊ ſic penam ſenſus
Baſili⁹. patientur. Ad hoc rñdetur: q̃ hoc bene ſequeret̃ ſi olim damnato
rum coꝛpoꝛa relinquerẽtur tunc ſuis naturalibus: ⁊ ſi medium a
R̃ſio. ſua actiõe naturali reſpectu nullius impediret̃ vel ſuſpenderetur
modo hoc nõ opoꝛtet. Item etiã nihil ꝓhibet limbũ pueroꝝ eſſe
ſuprema partem regionis infernalis elementis ſuperpoſitã. De
mones, etiam ibi nõ ſunt cum ſint inſtrumenta ad penam ſenſus
que ibi nõ eſt. hec Henricus de Aſſia ſuper Geñ.

Q Uarta queſtiuncula eſt: Quare xp̃s in limbũ pueroꝝ
rũ deſcendens inde repertos pueros non extraxit. Ad
Queſtio quam ſic reſpondetur: q̃ idcirco xp̃s deſcendens ad
inferos pueros a limbo non liberauit: qꝛ deſcenſus
xp̃i ad inferos in illis ſolis effectum habuit: qui per fi
R̃ſio. dem ⁊ charitatẽ paſſioni xp̃i coniungebant̃: in cuius virtute de

ſcenſus xp̃i ad inferos liberatoꝛius erat. pueri autem qui cum oꝛi
ginali pctõ deceſſerant nullo modo fuerũt cõiuncti paſſioni xp̃i p
fidem ⁊ dilectionẽ: neqꝫ enim fidem pꝛopꝛiam habere potuerunt:
q̃ nõ habuerãt vſum liberi arbitrij: neqꝫ per fidem parentum: aut
per aliquid fidei ſacramentum fuerant a peccato oꝛiginali mun
dati. Et ideo deſcenſus chꝛiſti ad inferos huiuſmodi pueros non
liberauit a limbo. Et pꝛopterea ſancti patres a limbo fuerunt libe
rati ⁊ ad gratiam paradiſi admiſſi: per gratiã ſine qua nullus ad
celum peruenire poteſt: ſcđm illud Ro. vj. Gratia dei vita eterna.
Cũ igitur pueri in pctõ oꝛiginali decedẽtes gratiã nõ habuerint:
ideo a xp̃o ex limbo nõ fuerũt liberati. Itẽ apoſtol⁹ dicit Ro. iij.
q̃ deus poſuit xp̃m pꝛopitiatoꝛem p fidem in ſanguine eius. Sed Apoſto
pueri qui cum ſolo peccato oꝛiginali deceſſerũt: nullo mõ fuerunt lus.
pticipes fidei: ergo nõ pceperũt fructũ ꝓpitiatiõis xp̃i vt p ipm a
limbo liberarẽtur ⁊c. Hec Tho. iij. pte. q. lij. ar. ij. foꝛmaliter.

Q Uinta queſtiũcula eſt: Si pueris in limbo exiſtentibus Queſt.
indulgentie valeãt ⁊ ſi pꝛo eis ſit oꝛandum. Ad quam
reſpõdetur: q̃ cum pueri in limbo non ſunt mẽbꝛa xp̃i: R̃ſio.
nec ſunt futuri cum nõ fuerint per baptiſmũ xp̃o incoꝛ
poꝛati: nec habeant aut habituri ſint gratiã gratũ fa
cientẽ: ergo ipſi capaces non ſunt gratia indulgentiaꝝ: nec ẽt p
eis eſt oꝛandũ. Ratio eſt: qꝛ ꝓpter defectum gratie a qua ſunt pꝛi
uati peccato pꝛimi parẽtis: ideo cum ſint ⁊ erunt in ſtatu non am
plius acquirendi gratiã nec vitam eternã: merito igitur oꝛationi Augu.
bus iuuari nõ poſſunt. Unde Augu. ⁊ ponitur a magiſtro ſñiarũ
in. iiij. di. xlv. dicit. Non baptizatis eccleſie ſuffragia non pꝛoſunt
cum illi nunqꝫ fuerunt chꝛiſto vniti. Hec magiſter in. iiij. ⁊ Io. de
tur. cre. ſuper de penitentia.

S Exta queſtiuncula eſt: Si in die iudicij pueri non ba
ptizati reſurgent cũ ceteris reſurgẽtib⁹. Ad quã videt Queſti.
pꝛimo reſpondẽdũ negatiue. Nam ad hoc aliquis ad
iudicium adducit̃: vt ibidẽ ei⁹ merita diſcutiant̃. Sed Argu.
pueri in limbo, q̃ cũ pctõ oꝛiginali: vel q̃ ante pfectam pꝛimũ.
etatẽ deceſſerũt: nulla merita habuerũt: ergo illos in iudicio ap
parere non eſt neceſſe. Itẽ oẽs q̃ in iudicio reſurgẽt: erũt aut ele Argu.
cti boni a dextris aut dãnati mali a ſiniſtris. Sꝫ pueri cũ oꝛigina ſecũdũ.
li pctõ moꝛtui nõ ſunt ſimpliciter mali: nec boni: ⁊ p cõſequẽs neqꝫ
a dextris neqꝫ a ſiniſtris i iudicio collocãdi: ergo nõ reſurgẽt in iu Reſpon
dicio. In contrarium eſt: qꝛ vniuerſale oia cõpꝛehẽdit: ſed illud iu ſio ad q̃
diciũ dr̃ vniuerſale: ergo oẽs ibi apparebũt ⁊ iudicabunt̃. Rñdeo ſtionẽ.
dicẽdũ q̃ cũ ptãs iudiciarĩ a xp̃o hoi collata ſit in pꝛmiũ ſue hu
militatis: quã in paſſiõe exhibuit: ⁊ ipſe in ſua paſſione ſanguinẽ
pꝛo oibus fuderit quãtũ. ſ. ad ſufficientiã: lꝫ nõ in oib⁹ effectũ ha
buerit: ꝓpter impedimẽtũ in aliquib⁹ inuentũ. Idcirco cõgruum
erit vt oẽs hoies in iudicio cõgregent̃: ad videndũ eius exaltatio Io. v.
nem ⁊ eius vniuerſalẽ iudiciariã ptãtẽ quã a patre recepit in oẽs: Actu. x.
ſcđm illud. Io. v. Pater oẽ iudiciũ dedit filio. Vñ dicitur Actu. x. Beatus

Universidad de Deusto Biblioteca

Ipſe eſt q̄ ↄſtitut⁹ eſt iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. ꝑpterea dicit Th.
Reatus Tho. in.iiij. ꝙ oēs pueri decedētes ſine baptiſmate in pctō originali et
ſine pctō actuali ſiue ſint filij xpianoꝝ ſiue iudeoꝝ ſiue gētiliū:
ſiue in vtero ſiue extra vteꝝ deceſſerint: ſurgerēt cū corporib⁹ in
tegris in menſurā etatis plenitudinis xpi.xxx. annoꝝ vel circa: ad
Rñſio ad argu mentū pmū. Ephe.iiij. Sicut ⁊ alij mortui. Ad pmū ergo dicendū: ꝙ in iudi
cio infantes ſine baptiſmate ⁊ pueri añ perfectā etatē mortui cō
parebunt: nō vt iudicent̄ ad gloriā ſiue ad penā ſenſitiuā: ſed vt
videāt gloriā iudicis ⁊ vindictā exquirāt coꝝ q̄ eām eis dederūt
Ad ſcōm ꝑditionis glorie ⁊ diuine viſiōis. Ad ſcōm dicendū ꝙ in iudicio
pueri tales nō erūt a dextris neq̄ a ſiniſtris ſed in medio inferi⁹
hec Tho. in.iiij. diſt.xlvij. ar.iij. ⁊ btūs Uincēti⁹ in ſermonib⁹.

Queſti. Sexta queſtio tertij capitis huius pme decadis eſt vnica
ſ. de campis eliſijs quinto poſt mortē receptaculo anima
rum. ſ. phoꝝ poetaꝝ ⁊ machumetiſtaꝝ ſub qua vna tm̄ q̄
Rñſio. ſtiuncula ſoluit̄. Ubi ſit talis cāpoꝝ eliſioꝝ locus ⁊ q̄ ibidē repe
riant̄ delicie. Ad quā queſtionē breuiter rn̄det̄ ꝙ cāpi eliſij. ſ. deli
Uergili⁹ ciarū ſunt in medio inferoꝝ in quo pioꝝ aīe phoꝝ: poetarū ⁊
machumetiſtarū q̄eſcunt poſt eaꝝ a corpore ſolutionē. Un̄ Uer
gilius in.vj. infra pluſq̄ mediū de cāpis eliſijs dicit. His demū
philoſo phorum opinio d̄ cāpis eli ſijs. exactis perfecto munere diue. Deuenere locos letos: ⁊ amena vi
reta. Fortunatoꝝ nemoꝝ ſedeſq̄ beatas. ⁊ infra dicit. Interea vi
det eneas in valle reducta Secluſum nemus ⁊ virgulta ſonāna
ſiluis. Letheūq̄ domos placidas ⁊c. vbi Eneas reperit aīam pa
tris anchiſis Philoſophi eliſiū eſſe dixerūt in ſiluis vł inſulis for
Horati⁹ tunatis. Un̄ Horatius in Epodo. Nos manet Oceanus circumua
Plinius gus arua btā. Petamus diuites ⁊ inſulas. Reddit vbi cererē tell⁹
Salu ſtius. inarata quotānis. Et imputata floret vſq̄ vinea. De quib⁹ etiā
Plinius lib.vj. naturalis hyſtorie. ca.xxxij. multa refert. Has Sa
luſtius in hiſtorijs carminibus homeri dixit inditas eſſe inſulas
fuerunt ⁊ qui eliſium ſcriberent eſſe circa lunarem circulum vbi
Uergili⁹ purior eſt aer. Unde Uirgilius in.vj. Aeris in campis ⁊c. ⁊ Luca
Lucan⁹ nus Quodq̄ pt̄: inter luneq̄ meatus. Non illuc auro positi: nec
Guihel mus pa riſienſis thure ſepulti Perueniunt. In quibus campis eliſijs: vt dicit domi
nus Guilhelmus Pariſienſis: ⁊ ponitur in alchorano. i. in libr. le
gum Machometi. Sunt delitie epularum corporalium de dapi
feris ⁊ pincernis angelicis. Eſt ibi precioſitas veſtimentorū: vm
braculorum amenitas ⁊ mulierum deliciarumq̄ blandimenta.
Ibi ſunt flumina lactis ⁊ vini ⁊ mellis ⁊ oīa genera delectabiliū
ciborum. potuum: odorum ſaporum: ſonorum ⁊ omnis ſuitas et
mollities tangibilium que omnia Machometus ſue legis obſer
uatoribus promittit. Hec Henricus de Haſſia ſuper Gen. eſim.

Septima queſtio tertij decadis eſt de paradiſo terreſtri
loco tranſlatorum. Circa quam quatuor queſtiuncule
ſoluentur. Quarum quelibet infra ſuo ordine declara
bitur.

Prima queſtiūcula eſt. An paradiſus terreſtris ſit locus
in terra corporeus vel figura rei ſpūalis. Ad quā vt Au Queſti.
gu. adducit.ij. ſup Ge. ⁊ epiphanius grecus Cypri epūs ꝓ
mo rn̄dent Origenes ⁊ Manichei dicētes. Paradiſum terreſtrē Opinio
nō eſſe locum corporal' in terra ſiue realē ſ; ſpūalem: vt ſic intel Orige
ligatur paradiſus terreſtris ſpūaliter: ſicut xp̄s in ſcripturis ap nis et
pellat̄ petra vel agnus dei. Cōſtat aūt ꝙ xp̄s nō intelligit̄ corpo Mani
raliter petra: cū dicat̄ pme Cor.x. petra aūt erat xp̄s. nec diceba cheorū.
tur realiter agnus cū appellatus eſt a Joh. baptiſta agnus dei.
Jo.j. ſed ſpūaliter ⁊ methaphorice ⁊ moraliter. Similiter dicūt
cum in ſcripturis de paradiſo terreſtri q̄cq̄ dicit̄ aut ſcribit̄ illud
ſpūaliter accipiendū eſt ⁊ allegorice. ſ. ꝓ beatitudine ſpūali: qui
eſt ſtatus oim̄ bonoꝝ aggregatione perfectus: vt dicit Boetius
⁊ nō pro loco aliquo reali ⁊ corporali q: talis in rerū natura (di Boeti⁹.
cunt) nō inuenitur. Et ꝓbant hanc ſuā opinionē: rōnibus: primo Proba
ſic. Nā aliqui q̄ diuerſis tēporib⁹ per totā aridā diuagati ſunt: ⁊ tio ꝓdi
diligentiſſime, de ſitibus ⁊ diſpoſitionibus oim̄ regionū ⁊ locorū cte opi
inquiſiuerunt: quiq̄ de regionibus ⁊ locis ſingularib⁹ orbis ſcri nionis ꝑ
pſerunt: de paradiſo terreſtri mentionē nō fecerūt: ergo paradi rōnes.
ſus terreſtris nō videt̄ eſſe locus realis in arida. Itē videmus in Pria rō
quiunt ꝙ ortolanus ſi aliquib⁹ annis abſit a pomerio. decor eius
peribit: arbuſta ſeneſcēt ⁊ deficient. Cū ergo hō cultor paradiſi
terreſtris ab illo irreuocabiliter (iam ſunt pluſq̄ ſex mile quadri Scda
genti nonagita anni) expulſus fuerit: ergo locus ille ⁊ illius de ratio.
cor perijt ⁊ deuaſtatus eſt. Tertio ſic. Nullus locus terre attin
gere pōt: vſq̄ ad lunarē circulū: cū ꝯ naturā terre ſit: ꝙ tm̄ in ali Tertia
qua ei⁹ parte poſſit eleuari: q: ſub globo lunari eſt regio ignis q̄ ratio.
terram cōſumeret. Paradiſus aūt ſcd̄m Bedā ptingit vſq̄ ad lu Beda.
narē circulū: igit̄ nō pōt poni aliq̄s talis realis locus in terra. Itē Quarta
Gen.vij. dicit̄ ꝙ aquis diluuij operti ſunt oēs mōtes excelſi ſub ratio.
vniuerſo celo ⁊ q̄ndecim cubitis altior fuit aqua mōtib⁹: ⁊ ꝙ oīs Ge.vij.
caro que mouebat̄ cōſumpta fuit: ergo videt̄ ꝙ diluuiū illud gn̄a
le ꝓrogatū, per integrū annū: ⁊.x. dies (vt cōmuniter tenēt.) deſtruxe Quinta
rit ⁊ euerterit illū locū ſicut ⁊ alia loca terre permutauit. Itē lo ratio.
cus talis factus fuit pro ſpeciali habitatiōe hoim̄: ergo poſtq̄ ir Sexta
reuocabiliter hō ab illo fuit expulſus debuit ſucceſſiue periſſe. ratio.
Itē voluptas carnalis ⁊ ſenſualis impedit ⁊ offuſcat intellectum Gen̄.ij.
circa ſpūales virtutes in quib⁹ principaliter cōſiſtit felicitas hu Rn̄ſio
mana: ergo talis loc⁹ pure voluptatis ⁊ oimode cōmoditatis q̄ ad q̄ōnē
dicit̄ paradiſus terreſtris ꝓſtaturus materiā nō exercendaꝝ vtu Triplex
tū adeo realis nō eſt creat⁹. Sꝫ in ꝯriū eſt ſcriptura Gen̄.ij. dicēs opinio d̄
Plātauerat aūt deus padiſum voluptatis a principio in quo po padiſo
ſuit hoiem quē formauerat. Rn̄deo dicēdū ꝙ ſicut Aug. dicit.iij. terreſtri
ſuper Ge. Tres ſunt de paradiſo gn̄ales ſnie ſeu opiniones. Una Prima.
coꝝ q̄ tm̄mō corporaliter padiſum intelligere voluerūt. Alia eo Scda.
rū q̄ tm̄ ſpūaliter. Tertia coꝝ q̄ vtroq̄ mō paradiſum accipiunt Tertia.
q̄ ſniam fatet̄ ſibi magis placere eamq̄ ſic confirmat. Si enim

Universidad de Deusto Biblioteca

inquit ſcóm figuram ſolum intelligant q̄ de paradiſo ſcripta in-
ueniunt: pari ratione etiā ⁊ ea q̄ dicunt ibi de Adā ⁊ Eua ⁊ ligni
venatione ⁊ pcepti trāſgreſſione: ſpūalr accipiēda erunt: qḋ null⁹
dubitat erroneū eſſe. Similr ſi aliqs velit ita intelligere ad literā
que dicunt de paradiſo in ſcriptura: ꝙ nihil aliud ſignificēt. Intel
ligat iſte ſapiam quoddā lignū eſſe corpale: de qua dicit in pûer
biijs: lignū vite eſt q̄ apprehēdūt eam. Dicat ⁊ xp̄m pprie petram
eſſe aut lapidē vel ouē vel agnū vł leonē qḋ blaſphemia eſt. Nō
ergo ſic literaliter ſunt ſumēda q̄ hic ⁊ alibi dicunt in ſcriptura ſa
cra: q̄ſi ad nihil aliud ſignificādum ponātur ⁊ deſcribant: nec ſic
ſpūaliter: q̄ſi res geſte nō ſint nec fuerint: ſed vtroqʒ mō accipien
da ſunt: q: hoc eſt pprie diuine ſcripture (maxie veteris teſtamē
ti) ꝙ in ea nō ſolū ſignificāt voces: ſʒ res geſte a ſapiētiſſimo deo
preordinate ſunt figure aptiſſime futuroꝝ ⁊ reꝝ ſpiritualiū: q: vt
Apoſto- apoſtolus dicit. Omnia in figura cōtingebāt illis. i. antiquis cul
lus. toribus dei ante legem ⁊ ſub lege: hec ille. Et in. xiij. de ci. dei. c.
Auguſti xxi. cōcludens clarius in hanc materiā dicit. Que ꝯmode dici poſ
nus l. xiij. ſunt de intelligēdo ſpūaliter paradiſo nemine prohibēte dicant:
de ciui. dum tñ ⁊ illius hiſtorie fideliſſima veritas rerū geſtarum narra-
dei. tione cōmendata credat. Ea enim q̄ de paradiſo in ſcriptura di-
cūtur pponūtur p modū narrationis hiſtorie. In oib⁹ autē que
ſic ſcriptura tradit: eſt p fundamēto tenēda veritas hiſtorie: ⁊ de
Quiſpa ſuper ſunt expoſitiones ſpūales fabricāde. hec ille. ergo cōcluſio
radiſus naliter dicendū eſt: ꝙ paradiſus que Geñ. ij. deſcribit. eſt loc⁹ in
ter. terra aliqui realis: de qua dicit Aug. xiij. de ci. dei. ca. xviij. Primi
Auguſt. inquit illi homines erant in terra nemoroſa ⁊ fructuoſa que paradiſi
Triplex nomē obtinuit. Et etiā figuraliter ſignificat triplicē paradiſum. ſ.
padiſus anagogicū. i. btōrum allegoricū. i. eccleſie militātis vel alicuius
priuate religionis aut loci aptici ⁊ delectabilis: vt poete fabulan
tur de fortunatis inſulis: ⁊ de hortis heſperidū ⁊ moralē. i. virtu
tum in aīa. Similr in paradiſo terreſtri lignū vite in medio eius
accipitur primo literaliter p materiali arbore: cuius fructus habe
bat virtutē cōſeruandi vitā ſpiritualr vero ſignificabat chriſtum
dei ſapientiā. Prouer. iij. vł chriſti crucē. Ezech. xxxj. Et lignū ſciē
tie boni ⁊ mali ibidē arbor materialis fuit: ſic notata pter euen
tum futurū malorū: vt in ſequēti articulo dicet. ſpūaliter aūt po
tuit ſignificare liberū arbitriū vt quidā volunt: ⁊ petra in deſerto
fuit aliq̄d materiale: xp̄m tamē ſpiritualiter ſignificauit. Ad pri
Rñſio mum ergo argumētum Manicheorū reſpondet ꝙ locus ille pa-
ad pmā radiſi terreſtris ſecluſus eſt a noſtra habitatione: inacceſſibilis
rōnem. nobis pter impedimentū mariū ⁊ montiū: vel deſertoꝝ: vel ali-
cuius regionis feruētis eſtuoſe: qualis eſt regio ſub equinoctiali:
⁊ ideo ſcriptores regionū ⁊ locorum aride que eſt inter equino-
Ad ſecū ctialem ⁊ polum articum de regione paradiſi terreſtris mentio-
dam ra- nem non fecerunt: ⁊ ideo non poteſt a nobis cognoſci niſi per re-
tionem. uelationem. Ad ſecundum dicendum ꝙ propter fecunditatem
terre ⁊ viuacitatem influentie in illa regione creſcunt ſponte ex

ſeminibus

ſeminibus plāte noue ſine agricultura ⁊ ortolano. Uel forte my-
ſteriū angelorū suppleuit ibi opus hoim ſi quid pro cōſeruatione Ad ter-
paradiſi fuerit in plātatione neceſſariū. Uel fortaſſe Enoch ⁊ He- tiam ra-
lyas ⁊ ceteri qui ibi dicunt eſſe (vt dicet infra) operātur in paradi- tionem.
ſo: que ⁊ qualiter Adā opatus fuiſſet. Ad tertiū dicendū ꝙ verbū Dictum
Bede nō eſt intelligendū ꝙ locus paradiſi ſcóm ſitū attingat vſqʒ venera-
ad ſpherā ignis: aut concauū orbis lune: q: ſic nō eſt verū: ſed in- bilis Be-
telligendū eſt parabolice inquantū. ſ. regio paradiſi oib⁹ alijs re de quō
gionibus ⁊ montibus vr etiā altior: dicēte Damaſceno lib. ij. ꝙ pa ſit intel-
radiſus eſt locus in oriēte poſitus: omni terra altior. Uel dr attin- ligendū.
gere lunarē globum: q: temperies ⁊ puritas aeris illius regionis Dama-
aſcendit quaſi vſqʒ ad celū. Ita ꝙ q: totus aer ſuppoſitus illi re- ſcenus.
gioni defendit fortaſſe myſterio angelorū a nubibus: vētis ⁊ plu-
uijs: ⁊ ab omni perturbatione: ideo dr attingere celū: vt dicit Iſi-
dorus. ⁊ tēperies loci illi⁹ perpetua dr: forte q: pter peccatū hoīs
nihil indiſpoſitiōis paſſa eſt: nec in ei⁹ aere vſqʒ ad celū: nec in ſub
ſtantia terre vſqʒ ad centrū. Sed adhuc perſeuerat in illa optima
diſpoſitione quā habuit ante pctm̄ ⁊ habuiſſet in ſtatu innocētie:
in memoriā originalis integritatis: ⁊ vt appareat quāta de⁹ diſpo
ſuit homini etiā in terra ſi ei obediuiſſet: ⁊ quantū pter ei⁹ pecca
tum natura ⁊ diſpoſitio temporū ⁊ regionum deteriorata fuit Ad
quartū dicendū ꝙ q̄uis aque diluuij aſcēderint quindecim cubi- Ad q̄rtā
tis altius oi monte ſub vniuerſo celo: tñ nō ſequit exinde ꝙ irrue- rationē.
rint etiā regionē paradiſi: q: potuit fieri diuina virtute vt aque di
luuij q̄uis altiores illa regiōe eſſent: nō tñ intrarēt paradiſuʒ: ſed
ꝙ ea remanēte ſicca quaſi murus circūſteterit: quēadmodū circū
ſtetit mare rubrū filijs iſrael ambulantib⁹ in ſicco per mediū ma-
ris. Ad quintū ptʒ ſolutio ex ſolutione tertij in quā act⁹ fuit finis Ad quin
vn⁹ quare de⁹ voluit cōſeruari paradiſuʒ vſqʒ ad cōſummationē tā rōnē.
ſeculi: ⁊ ſcdo pter cōſeruationē aliā Enoch ⁊ Helie ⁊ aliorū. Ad
ſextū rñdetur ꝙ illud verū eſt de voluptate exceſſiua ⁊ inordina- Ad ſex-
ta ⁊ in corpe mortali ⁊ laſſo qualē oīs homo mō habet. In natura tā rōnē.
vero integra vel glorioſe reparata nō ſic: ſed corpalis voluptas ⁊
delectatio ſcdʒ oēs ſenſus: ibi intellectū nō abſorbet nec deprimit:
ſed ad deū erigit: ⁊ ad maiorē creatoris. ⁊ beneficiorū perceptionē
inflammat. hec thomas. j. parte. q. ca. ij. ⁊ in. ij. ſententiarū. diſtin.
xvij. ⁊ dominus Henricus de Al. ſuper Geñ.

SEcūda queſtiūcula eſt. In qua parte mundi vel terre
ſit ſitus paradiſus terreſtris. Ad quā oēs doctores ca Queſtio
tholici vniformiter rñdent ꝙ ſit ſitus ⁊ poſit⁹ in orien Rñſio.
te. Qḋ pbāt rōne ⁊ auctoritatib⁹. Primo rōne ſic. Nā
loc⁹ ⁊ locatū debēt pportionari. iiij. phiſicoꝝ. ſʒ primus
locādus in paradiſo futur⁹ erat digniſſim⁹ omniū aīalium: manu
dei formādus: omniū theologorū ⁊ phōrū ſupremus: totius mun-
di inferioris rex inſtituēdus: habitaturus ibidē diu ſcóm vitā ani
malē: ⁊ in celo empyreo poſtmodū adepta ſpūali vita transferen-
dus: ergo locus ei pportionatus debebat eſſe ſingularis cōdecēs

Universidad de Deusto Biblioteca

eius dignitati: ⁊ cõueniens conſeruationi ⁊ perpetuationi nature humane: in quo eſſet diſpoſitio magnifice glorie: ſupadmirande virtutis: ⁊ aptitudo ad influẽtias celeſtiũ ⁊ contemplationũ: talis aũt eſt pars orientalis que dextra celi ab Ariſto. ij. de celo appellatur. dextra aũt ſiniſtra nobilior eſt: vt pote q: ab ea incipit motus: ſicut videt̃ in hoīe cũ incipit moueri: ergo. Auctoritas prima eſt hebreorũ ſcðm tranſlationẽ. lxx. dictũ. Et plãtauit dñs deus virgultũ in delitijs ab initio nõ tp̃is (dicit gl.) ſed loci. i. oriẽtis: in quo poſuit hoīem quẽ formauerat. Et Beda dicit. Paradiſus eſt loc⁹ ameniſſim⁹: lõgo maris ⁊ terre tractu a nr̃o habitabili ſecretus: adeo alt⁹ vt vſq; ad lunarẽ globũ attingat. ⁊ Dam. li. ij. Paradiſus terreſtris eſt dei manibus in eden plãtatus gaudij ⁊ exultationis vniuerſe promptuariũ. Et licet regio iſta paradiſi in oriẽte poſita: ſit inhabitabilis naturaliter ꝓpter eſtũ: vt dicit phũs in libro Methe. cum ſit ſub circulo equinoctiali vt adducit Thomas prima parte queſtionis. capi. ij. argu. ij. ad quartũ argumentũ. ꝙcquid tñ ſit: dicit idẽ ibidẽ credendũ tñ eſt paradiſum in loco tẽperatiſſimo fuiſſe cõſtitutũ vel ſub equinoctiali vel alibi. Et qm̃ ad bonitatẽ regiõis vel patrie requiritur amenitas ſitus ⁊ vegetabiliũ ⁊ fluminũ: ⁊ influentiarũ ⁊ aeris ⁊ animaliũ: vt dicit phũs. vj. politicorũ. ⁊ ſupra tactũ eſt cũ de inferno ageretur queſtiũcula ſecũda. Ideo dñs in paradiſo terreſtri produxit de humo. i. de terra humectata: omne lignũ pulchrũ viſu. i. oẽm arborem pulchrã quãtum ad colorẽ ⁊ figuram ramorũ: florum: fructuũ ⁊ foliorũ: ⁊ ſuaue ad veſcendũ. ſ. vt eſſent homini ad ſpũale delectamentũ ⁊ ſalutare nutrimentũ: nã homo pro ſtatu nature integre habuiſſet vitam animalẽ cibis cõuenientiſſimis pro cõſeruanda ſanitate indigentẽ. Triplex aũt genus lignorũ vel arborũ produxit deus ⁊ inſeruit ibidẽ. Quoddã ad ſuſtentationẽ vite quo reſtaurabat̃ perditum ⁊ reſolutũ de ſubſtantia hoīs per actionẽ caloris naturalis reſolutiuã humidi: ⁊ hec erãt omnia ligna paradiſi preter duo. ſcʒ lignũ boni ⁊ mali: ⁊ lignũ vite. Quoddã ad probationẽ obediẽtie nõ ſic dictũ ab effectu vt dicit Joſephus in libro antiquitatũ ideſt ꝙ ſcʒ fructus illius arboris haberet virtutẽ accelerandi ⁊ acuendi vſum rationis ad diſcernendũ inter bonũ ⁊ malũ: ſed ab euẽtu ſecuto ſic dictũ: eo q: per eſum illius ligni a deo prohibitũ: homo experimentaliter cognouit quanta eſſet diſtantia inter bonum obedientie ⁊ malũ inobedientie erga dñm deum: q: ſi de illo ligno homo nõ comediſſet: nunꝗ̃ malũ penalis miſerie expert⁹ fuiſſet: ſed eternaliter ſine interruptione in delectatiõe puri boni perſtitiſſet. Et dicũt hebrei ꝙ arbor ſcientie boni ⁊ mali de cuius fructu comederunt patres primi fuit ficus: nã ſtatim poſt ei⁹ eſum aperti ſunt oculi eorũ: ⁊ cognoſcẽtes ſe nudos cõſuerũt folia eiuſdẽ arboris. ſ. ficus: ⁊ fecerunt ſibi perizomata ideſt ſuccinctoria circa lumbos ⁊ dicuntur a peri: qđ eſt circũ: ⁊ zoma quod eſt corpus. Et dicit magiſter hiſtorie ſcholaſtice ꝙ nõ ſine cauſa fecerunt ſuccinctoria. id eſt breues brachas de folijs ficuũ: q: de ſucco earũ ſi teratur: caro

Dextra ſiniſtrã nobilior. Auctoritas hebreorũ. Paradiſi terreſtris deſcriptio ſm Bedam. Paradiſi terreſtris deſcriptio ſm Damaſcenum. Phũs vj. politicorum. Triplex genus lignorũ in fuit de⁹ i paradiſo terreſtri. Primũ. Scðm. Magiſter ſcholaſtice hiſtorie.

hominis inuncta ſtatim ibi ſentit voluptatis pruriginẽ: ideoq; ſtatim poſt eſum illius ſenſerũt pruriginẽ voluptatis. Tertiũ lignũ in paradiſo erat lignũ vite ad immortalitatẽ: cuius eſu fortificabatur virtus caloris naturalis: ⁊ cõſeruabatur ſpẽs primi humidi radicalis: ne ab extranei admixtiõe debilitaretur. Ubi aduertere poſſumus ꝙ cũ virtus ligni vite in paradiſo: ſicut ⁊ aliorũ corporum eſſet finita: nõ poterat ſemel ſumptũ dare vitã tẽpore infinito: ſed ad certum tempus: ⁊ ſi iterũ eſum fuiſſet: multis iterum ⁊ multis annis edẽs vixiſſet: nõ tñ infinite. Unde illud quod dicitur angelis a deo. Geñ. iij. Uidete ne Adam ſumat forte de ligno vite ⁊ viuat ineternum: nõ ſic eſt accipiendum ineternũ: quaſi per lignum vite largiretur totalis reſtauratio humidi radicalis ⁊ vita perpetua: ſed accipitur ineternũ pro longo tempore: vt accipitur Exodi. xxj. Perforabit aurem eius ſubula ⁊ erit ei ſeruus in ſeculũ. i. tẽpore vite ſue. hec dominicus tholoſan⁹. De hoc ligno vite dicit Ugo de ſancto Uictore. Inter cetera inquit dei dona ad iocunditatem vite humane preparata: etiã illud mirandũ commemoratur: ꝙ in paradiſo lignum vite eſt: cuius virtus tam mirabilis eſſe perhibetur: vt certis temporibus ſumptũ vitam corporalem in homine ꝗ̃diu ipſe homo illo vteretur: nõ ſolum a morte: ſed ab omni defectu illeſam cuſtodire potuiſſet. De hoc ligno dicit Auguſt. xiiij. de ciuita. dei. capi. xxvj. Cibus in paradiſo aderat: ne homo eſuriret: potus ne ſitiret: lignum vite ne illum ſenecta diſſolueret. Dicit tamen hic dominus Henri. de Aſſia ꝙ ad immortalitatem hominis in ſtatu innocentie concurrebant vltra lignũ vite: bonitas nutrimenti cõuenientia loci ſingularis: induſtria ſiue prudẽtia qua homo ibi regebatur: ⁊ ſuper oĩa gratuita dei prouidẽtia qua omnis corruptiua cõtrarietas amouebatur. Et quia ad amenitatem etiã loci requirunt̃ flumina ⁊ aque: ideo etiã de loco voluptatis fluui⁹ ſcaturiebat ad irrigandũ paradiſum. Geñ. ij. De quib⁹ fluuijs ſic dicit Baſilius in ſuo Exameron. Paradiſus terreſtris ſituatur in quodã altiſſimo mõte: de quo aque cũ tanta abundantia ⁊ ſtrepitu refluũt: vt abſurdeſcere faciãt eos qui ꝓpe habitãt: ⁊ ruẽtes de monte paradiſi: faciũt quendã locũ aquarũ maximũ: ex quo tãꝗ̃ ex quodam fonte maximo naſcuntur quatuor magna flumina: de quibus dicitur Geñ. ij. Nomẽ vni Phiſon: qđ interpretatur mutatio oris. Habet eñ ſcðm magiſtrum in hiſtorijs fluuius iſte in ſuo ꝓceſſu multas varietates ſcðm diuerſa loca. ⁊ poſtea dict⁹ eſt gãges a gãgaro terra euilat quã circuit eſt ꝗdã pars indie: ꝗ̃ poſt diluuium fuit poſſeſſio. Ab euila de genere Chã de quo habet̃ Geñ. x. ⁊ primi Para. primo. Hec patria abũdat in metallis: aromatib⁹ ⁊ gemmis vt dicit Plini⁹ Bedelliũ eſt lapis ꝓcioſus. Similiter ⁊ onix: q̃ ſic nominatur ꝓpter ſimilitudinẽ ad vnguẽ humanã. onix enim grece: latine vnguis dr̃. Nomen fluuij ſcði gyon qđ circuit oẽm terrã ethiopie: que regio vicinitate ſolis habitatores feruore denigrat: habẽs plimas gẽtes vultu ⁊ ſpẽ mõſtruoſas: ⁊ in beſtijs abũdat horridis. Et ethiopes a Chus filio Chã ſunt noīati: a quo ori

Tertiũ lignum. Geñ. iij. Exodi. xxj. Ugo de ſancto victore. Auguſt. Henric⁹ de Aſſia. Baſili⁹. Origo q̃tuor fluminum ⁊ ipſorum nomina. Gene. ij.

Universidad de Deusto Biblioteca

Auguſ. ginem taxarũt:nũc hic gyon vt dicit Aug.⁊ Iſidorus nylus no=
Iſidor⁹ minat. Nomẽ fluuij tertij tygris:qđ ſic dicit ꝓpter felicitatẽ flu=
Siria a xus ei⁹:q: videt ẽt velociſſimi curſus inter fluuios:ſicut inter ani
quo de= malia tygris eſt animal velociſſimũ.hoc flumẽ vadit ɔ̃ aſſyrios
nolata. Syria aũt eſt pars aſie:⁊ eſt dicta ab Aſſur filio Sem:qui illam
Iſidor⁹ regionẽ primo poſt diluuiũ inhabitauit a q̃bus aſſyrijs (vt dicit
Iſidorus)p̃ius venerũt apparatus veſtimentoꝝ purpureoꝝ:vſ⁹
edorum:⁊ vnguentoꝝ.ex q̃bus fluxit grecoꝝ luxuria.deinde ⁊ no
ſtrum oĩm. Nomẽ ꝟo quarti fluuij dr̃ eufrates:q̃ ſm expoſitores
copioſiſſimus eſt ⁊ fecũdiſſim⁹ in gẽmis ⁊ alijs bonis.⁊ fluit per
mediã Babiloniã ſicut Secana p̃ Pariſios:⁊ tyberis p̃ Romã.⁊
traxit nomẽ ab vbertate:nã eufrata hebrayce interp̃tat frugi=
Auguſ. fer. Duobus iſtis fluminib⁹ dicit Aug.viij.ſup Geñ.vetuſtas no=
mina mutauit.ſ.gyon q̃ nunc dr̃ nylus:⁊ phyſon q̃ nunc dr̃ gan=
Tybe= ges:ſicut tyberis p̃us Albula vocabat. Duo ꝟo alij fluuij.ſ.ty=
ris p̃us gris ⁊ eufrates noĩa non mutauerũt.⁊ lʒ Saluſtius ⁊ Joſephus
dicebat ſcripturã infirmare cupiẽtes dicãt q̃ hi quatuor fluuij in q̃buſdã
albula. regionib⁹ extra paradiſum videnť deriuari:vt tygris ⁊ eufrates
Saluſt. in armenia ⁊c. Ad hoc r̃ndet Augu.viij.ſup Geñ. q̃ ſicut frequẽ=
Joſe= ter viſum eſt:aque magne abſorbent in terra que poſt longũ ſub
phus. terraneũ decurſum poſtea egrediunt alibi vbi oriri videnť. Quia
Auguſ. ergo omnibus ad amenitatẽ bonitatẽq; loci ⁊ p̃fic reqſitis datus
Iſidor⁹ adeo decoratus ex ſuperiorib⁹ dictis locus paradiſi terreſtris eſ
Paradi ſe digno ſcitur. Idcirco dicit Iſidorus q̃ hebrei illũ locũ vocãt ge
ſus terre neden.i.ortũ deliciaꝝ.greci deliciarũ ortũ.latini paradiſũ vo=
ſtris q̃ luptatis. Quod ſi ẽt quis curioſe magis q̃ꝫ vtiliter querat q̃ti ſit
ſortitur ambitus paradiſus terreſtris. Ad hoc r̃ndetur q̃ hoc nemo vere
nomina ſcire põt niſi is cui voluit deus reuelare. Nã poſtq̃ꝫ hõ per pecca
Queſt. tum iumentis incipientib⁹ ſimilis factus eſt:eiectus de paradiſo:
R̃nſio. locus ille inacceſſibilis eſt cõſtitutus. Collocauit eñ dicit Geñ.
Geñ.iij. iij. Deus poſt pctm̃ añ paradiſum cherubin:⁊ flãmeũ gladium:
Joãnes atq; ꝟſalitatẽ ad cuſtodiendũ viã ligni vite cheru bin.i.angelicã
anglic⁹: cuſtodiam flammeũ gladiũ.i.zonã torridã q̃ dr̃ verſatilis:q: ſol
de ambi p̃ quẽ cãtur ibi caliditas impertrãſibilis appropinquat ad nos i
tu padi eſtate ⁊ in hyeme elongat:ideo nullus poſt peccatũ locũ illũ adi
ſi terre= re potuit aut poterit. Quidã tñ Joãnes anglicus dicit in lib.queʒ
ſtris. de ſitu orbis inſcripſit q̃ ambitus paradiſi terreſtri eſt equalis
Ambit⁹ circulis triũ inſulaꝝ magnaꝝ.ſ.anglie:ſicilie ⁊ ſardie:quaꝝ ãbit⁹ ẽ
Anglie. octingẽtorũ:duũ miliũ miliariarũ.nã anglia cingit mille ſeptin=
Ambit⁹ gentis miliaribus. Sicilia ſeptingẽtis.ſardinia ꝟo trecẽtis. Hoc
Sicilie. aũt ſcire potuit opere alicuius ſp̃us aut ex motib⁹ aſtroꝝ vl̃ ap
Ambit⁹ paritionib⁹ ſtellarũ.hec Tho. henric. ⁊ intra q̃ſtiũculã adducit.
Sardi= TErtia queſtiuncula eſt. Quot ſunt q̃ in hunc ortũ deli
nie. ciarũ ⁊ voluptatis paradiſum trãſlati fuerũt. Ad quã
Queſti. r̃ndetur q̃ primus trãſlatus in hunc locũ fuit protho
R̃nſio parens noſter Adã qui vt dicit Joſephus extra para
Joſephꝰ diſum ſexto die mundi:in campo damaſceno de limo

terre rubre plaſmatus fuit a qua nois appellationẽ traxit. Nam opinio d
adã ebrayce terra rubra interp̃tat.⁊ exinde q̃ſi in inſtãti a deo creatiõe
per aera trãſlatus in paradiſum. Vñ dicit Ge.ij. Tulit ergo deus p̃mi pa=
hoiem.ſ.de loco cãpi damaſceni in quo eũ formauerat extra pa= rentis.
radiſum.⁊ trãſtulit eũ in paradiſum voluptatis. Alij tñ dicũt q̃ Adã q̃d
adã formatus fuit circa mediũ terre habitabilis q̃ eſſe vr̃ hir̃z: ebrayce
q̃ eſt quaſi vmbilicus orbis:tũ q: ibi ſecũdus adã.ſ.xp̃s naſcitu= interpre
rus ⁊ moriturus erat tñ vt trãſeundo de medio orbis terrarum tetur.
ad extremũ orientis vbi erat paradiſus:videret ⁊ attẽderet q̃ꝫta Geñ.ij.
feciſſet de⁹ in ſupficie terre ⁊ q̃ꝫtũ diſtaret glia paradiſi regiõis: Alia opi
quã p̃parauit ſp̃ãler habitatiõi hoim a regiõibus beſtiaꝝ:⁊ ſm nio.
hanc cõſiderationẽ nõ habuit hõ in inſtãti trãſferri de loco i quo
formatus fuit in paradiſuʒ nec ſuperi⁹ p̃ aera duci:ſʒ ſucceſſiue i
ferius per terrã:vt oĩa cõſpicere poſſet. Deinde tẽptat⁹ per Euã
ſerpẽte inde eiectus eſt:indutus tunica pellicea:id (ſm Dñicum Dñicus
tholoſanũ)vt oſtenderet Adãe q̃ ſicut pellis abſtrahit ab aĩali tholoſa
p̃mo viuo:deinde mortuo:ſic mortalitas ſui ⁊ ſuoꝝ ſucceſſorum nus.
tracta fuit.q.viuentib⁹ pri⁹ in ſtatu innocentie parentib⁹ deinde
mortuis p̃ pctm̃. hec ille. Et vt dicũt cõiter oẽs doct.xp̃iani ⁊ po=
nit Uincen.hiſto.li.j. Adã ⁊ Eua ip̃o die creatiõis ſue.i.feria. vj. Uincen.
⁊ ſexto die mũdi circa meridiẽ p̃uaricati ſunt ⁊ paulo poſt circa
horã nonam ſm hebreos decia hora inde eiecti ſunt.vñ ⁊ nouus
hõ xp̃s poſt multoꝝ annoꝝ curricula feria eadẽ ⁊ eadẽ hora ſe=
xta crucifixus eiuſdẽ pcti debitũ ſoluit:⁊ circa horã nonã expirãs
latroni aditũ paradiſi reſerauit. Ex q̃b⁹ intelligit q̃ adã primus
hõ formatus fuit extra paradiſum:vt intelligeret ex hoc q̃ loc⁹
ille deliciarũ tã egregi⁹ nõ debebat ſibi ex cõi curſu nature:ſʒ ex
ſp̃ãli dono diuine grẽ ſicut ⁊ imortalitas:quã hõ p̃ ſtatu innocẽ
tie dicto mõ habuiſſet. Eua aũt in p̃adiſo format ꝓpter dignita Eua q̃re
tẽ p̃ncipij ex quo corpus ei⁹ formabatur:nã ſi ⁊ filij in paradiſo formata
fuiſſent nati ꝓpter dignitatẽ parentũ q̃ ibi iã erant expoſiti.ma= fuit i pa
giſter tñ hyſto.dicit q̃ idẽ Eua in paradiſum facta eſt vt ex hoc radiſo
mulier grauior ⁊ honorabilior haberet. Scds aũt i p̃adiſum trãſla⁹ terreſtri
fuit Enoch de q̃ dr̃ Ge.v. Enoch ãbulauit cũ deo ⁊ nõ apparuit q:
tulit eũ dñs. Nã ꝓpter excellentiã ſue virtutis (dicũt doct.catho Geñ. v.
lici)aſſumpt⁹ fuit a deo:⁊ poſit⁹ in paradiſo terreſtri. de quo etiã Eccli.
dr̃. Eccl.xliiij. Enoch placuit deo ⁊ trãſlatus eſt in paradiſum vt xliiij.
det gentib⁹ ſapientiã. Terti⁹ fuit helias de quo dr̃ Malach.vlti=
mo. Ecce ego mittã vobis heliã ꝓphetã añq̃ꝫ veniat dies domi= malach
ni magnus ⁊ horribilis:⁊ ɔuertet cor patrũ ad filios. De eodem vltimo.
hr̃ Math.xvij.⁊ iiij. Regũ.ij.vbi dr̃ q̃ helias aſcẽdit per turbinẽ
in celo qđ nõ põt de celo empyreo intelligi:q: nullus ibi intrauit
ante aſcentionem chriſti:igitur oportet intelligi de aliquo loco
celeſti.vel celeſtis diſpoſitionis qualis eſt paradiſus terreſtris:
quam Damaſcenus libro.ij.vocat diuinam regionem. Iterũ cũ Dama=
ſcriptura non dicat Enoch ⁊ heliam mortuos eſſe:non videtur ſcenus.
vbi conuenientius collocentur vſq; ad finẽ ſeculi q̃ꝫ in paradiſo.

Cã trãſlationis Enoch ⁊ Helie in paradiſuz terreſtrẽ et cõtuʒ ibidẽ cõſeruatiõis.

nec vt vnde vitã aialem cõgruentius cõſeruare poſſent: q̃ de fructu ligni vite qḋ eſt in medio paradiſi. Cauſam autẽ trãſlationis iſtorũ duorũ in paradiſum ⁊ ibidẽ conſeruationis: vna cõiter aſſignant oẽs doctores catholici dicẽtes: q̄ ad hoc reſeruant̄ in vita ibi vt in iudicij die quẽ precedet pſidia antixpi: exeãt inde ⁊ cõtra eũ predicẽt: ⁊ reducãt illos qui tũc erũt increduli ad fidẽ xpi. Thomas aũt ſup epiſtolã ad Hebre. xj. aſſignat etiã aliã rationem dicens. Ratio aũt quare mors enoch ⁊ helie dilata ſit vſq; in finem mũdi: eſt q: doctrina veteris teſtamẽti ordinatur ad ꝓmiſſa noui: in quo nobis ſpes vite ꝓmittitur. Math. iiij. Penitentiã agite: appropinquabit enĩ regnũ celorũ: ⁊ iõ data a dño ſnia mortis Ade: voluit etiã ducere hoies in ſpem vite: qḋ fecit in patribus vtriuſq; ſtatus. ſ. nature: legis: ⁊ gratie. in ſtatu quippe nature in enoch: in ſtatu legis in helia: in ſtatu gratie in xpo: per quẽ dat̄ nobis effectus hui⁹ promiſſionis. i. vita eterna: q̃ reſurgens ex mortuis amplius nõ morit̄. Iſti aũt diu in paradiſo viui: morient̄ ꝑ antixpm. Dñs aũt Hẽricus de Aſſia addẽs ad iſtos dicit ſic. Et fortaſſe nõ ſolũ enoch ⁊ helias ad predictũ finẽ predicãdi ꝯtra antixpm in paradiſo ꝯſeruãtur ſed ⁊ Johãnes euãgeliſta: ⁊ illi qui reſurrexerũt cũ xpo. ⁊ venerũt in ſanctã ciuitatẽ: ⁊ apparuerũt multis de quib⁹ habet̄ Mat. xxvij. Sed notãter dicit Henric⁹ fortaſſe: q: Hieronymus de Johãne euãgeliſta dicit ſic formaliter. In his qui cũ xpo ſurrexerũt: perpetuã reſurrectionẽ iam eſſe cõpletã nõnulli credunt cuſtodẽ virginis in glorificata carne gaudere cũ xpo: necnõ de beata virgine factũ nõ ãbigim⁹. Et ſ. Thomas in quarto. di. xliij. ar. iij. dicit. Pie credit̄ de beata virgine ⁊ Johãne euãgeliſta: q̄ eoꝝ reſurrectio nõ ſit dilata vſq; in finẽ mũdi. In paradiſo etiã aialia bruta nõ fuerũt creata: ſʒ diſpõne dei ibi adducta. ſerpẽs ꝓ ſpõ opõne diaboli. Hec Tho. vbi ſupra ⁊ ceteri intra q̃ſtiunculaʒ adducti.

Henric⁹ de Aſſia — *Hieronymus.* — *Tho.* — *Alia ratio q̃ eſt beati thome.* — *Math. iiij.*

Queſtio Reſõſio phũs.

Quarta queſtiũcula eſt. An penes ea circa que attendit̄ ſalubritas regionũ regio oriẽtalis cõmuniter infideliũ eligibilior ſit ⁊ gratior regionib⁹ occidẽtalibus ⁊ cõmuniter xpianorũ? Ad quã dicũt oriẽtales q̄ patria eoꝝ ſit gratior occidẽtali: ⁊ ad habitãdũ eligibilior. Et probant hoc rationibus primo ſic. Nam ſicut pretactum eſt de mente philoſophi. vj. politicorum. ſeptem circa que attenditur ſalubritas ⁊ nobilitas patriarum: maxime ad plagam orientalẽ dextraʒ celi: reperiuntur: teſte ſcriptura ex dictis: ergo. Sunt autem illorũ ſeptem videlicet primum nobilitas vegetabilium ſcilicet metallorum: aromatum ⁊ gemmarum. Secundum ſalubritas fontium ⁊ fecunditas fluminum pro generatione piſcium ⁊ irrigatione terrarum adiacentium. Tertium ſitus congruentior ad ſolem ⁊ propitior influentia quo ad influxum celeſtem. Quartum abundantia vtilium ⁊ nobilium animalium vſibus hominum conuenientium. Quintum amenitas ſitus ex montibus: ſiluis: fluminibus: fontibus ⁊ mari proueniens. Sextum cõueniens copia ⁊ ſalubris victualium. Septimũ temperies aeris ex regulari naſcens diſpo-

Septem ſũt circa q̃ attẽdit nobilitas ⁊ ſalubritas alicuius patrie. Primuʒ. Scdm. Tertiũ. Quartũ. Quintũ. Sextũ. Septimum.

ſitione aeris: his autem ſeptem orientales excellere ſe iactant occidentales: ⁊ dant cauſam iactantie. nam teſte Petro comeſtore: propter benignitatez ſolis ⁊ ſalubriorem celeſtem influxum oriẽtalem: quedam inſule mihi ſaniſſime ⁊ multũ ſeneſcentes nutriũt homines: nec in ipſis inſulis mori pñt niſi ad alias inſulas transferantur. Sunt etiam in india arbores (vt ſcribit Alexander magnus Ariſtoteli) quarum fructibus ſacerdotes ſolis ⁊ lune: ⁊ quibus dicate ſunt: veſcuntur: ex quorum eſu ad trecentos annos ſacerdotum vita protelatur. Secundo probatur ibidem ex ſcriptura ſacra: per quam deus obediẽtibus promittit terram promiſſionis in egyptum ad plagam orientis: que abundat lacte: melle: aquis vt patet yſaie. j. ⁊. Deut̄. vj. Sed in contrarium eſt plinius qui in vltimo totius libri naturalis hiſtorie dicit in toto orbe: et quecunq; celi conuexitas vergit: pulcherrima eſt omnium rebus: meritoq; principatum nature obtinens italia. Reſpondeo ad hãc dubitationem ſub duabus concluſionibus. Prima q̄ in quibuſdã aromatibus: metallis: fructibus: gemmis precioſis: orientalis infidelium regio: excellit occidentalium chriſtianorum regiones et econuerſo. hec concluſio patet ex ſuperioribus dictis. Quod fecit deus ⁊ natura propter duo. Primo propter mutuam ⁊ amicabilez regionum et hominum adinuicem cõicationem: que nutrit dilectionem et amorem: ad quẽ etiam diſpoſuit q̄ vnus homo vel patria altero homine vel alterius patrie rebus indigeret et econuerſo. Secundo illud factum eſt vt nemo vel nulla regio inſpectis proprijs excellentijs ſe extollat ⁊ ſuperbiat quaſi omnibus perfectior ſit: et ſibiipſi ſufficiens omnino: et nullius egeat: ſicut ergo raro eſt aliquis homo quin a quolibet alio in aliquo bono manifeſto vel occulto excedatur: et ipſe quẽlibet alium in aliquo excedat: ſic deus ſapientiſſimus moderauit et temperauit regionum conditiones q̄ fere quelibet regio abundat in aliquo quo alia caret: vel minus habet. Propter quod ⁊ alia diuine operationis magnalia que in diſpoſitione terre ſapiẽtiſſimus deus eſt operatus: ſcriptum eſt: Benedicat terra dominum laudet ⁊ ſuperexaltet eũ in ſecula: id eſt homo conſideratione optime ⁊ conuenientiſſime diſpoſitionis terre in regionibus: in fluuijs: in vegetabilib⁹ ⁊ aialibus: ⁊ ceteris bonis laudare ⁊ ſuperexaltare debet deum creatorem: qui diſpoſuit cũcta ſic propter hominem. Secunda concluſio regiones occidẽtales chriſtianorum ſimpliciter in his communibus q̃ ſunt conuenientis ⁊ optimi victus humani: pro cõſeruatione legalis ⁊ moralis vite: lõge eligibiliores ſunt ⁊ in temporalib⁹ ordinatiores: ⁊ in naturalibus honeſtiores: ⁊ temperatiores: ⁊ ſalubriores regiõib⁹ infideliũ oriẽtalib⁹: ⁊ Italia: Hiſpania: Frãcia. Regiones occidẽtales xpianoꝝ: oẽm terrã Euilath: indiã: iudeã ſuperãt ⁊ excellũt i bonis ſpũalib⁹: i ꝯuenietiſſimis bonis tpalib⁹: ⁊ i ordinatiſſimis ⁊ honeſtiſſimis vſib⁹. Hec ꝯcluſio ꝓbat̄ rõne ⁊ auctoritatib⁹. Rõne ſic. Felicior eſt patria i q̃ ꝯditiones oẽs optime regionis cõueniũt mediocriter ⁊ moderate: quã illa in qua vna ali

Petrus comeſtor. — *Alexander magnus.* — *Secũda ꝓbatio oriẽtaliũ.* — *Plinius.* — *Reſponſio ad q̃ſtionẽ ꝑ duas cõcluſiões. Pria cõcluſio.* — *Secũda cõcluſio.* — *Probatio hui⁹ cõcluſionis ꝑ rõnem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

qua ex his vel plures nõ tñ omnes concurrũt: lʒ ea eſt felicitate italica vt quecũq3 bonã regionẽ efficiũt. ipſa ſibi mediocriter et temperate miniſtret ⁊ ſuggerat: qḋ in alijs non cõtingit: ergo nõ iniuria videẽ ceteris regionib⁹ orientalibus preferenda. Accedit ad hoc Uergilij auctoritas. Italiã primo georgicoꝝ lõgo carmine laudantis. Et Plinij. xxxvij. naturalis hyſtorie. c. vlti. Cui⁹ verba hec ſunt. In toto orbe ⁊ quarũdã celi conuexitas vergit: pulcherrima eſt omnis reb⁹ meritoq3 principatũ nature obtinẽs italia: rectrix parenſq3 mũdi altera viris: feminis: ducibus: militib⁹ ſeruitijs artiũ pſtantia: ingenioꝝ claritatibus nã ſitu ac ſalubritate celi atq3 tẽperie: acceſſu cunctaꝝ gentiũ facili: littoribus portuoſis. benigno ventoꝝ afflatu: etẽi contingit recurrentis poſitio in partem vtiliſſimã ⁊ inter ortus occaſuſq3 mediã. Aquarum copia: nemorũ ſalubritate: montiũ articulis: feroꝝ animalium innocentia ſoli fertilitate: pabuli vbertate: quicquid eſt quo carere vita non debeat: nuſq3 eſt pſtantius: fruges: vinũ: olea: vellera: lia: veſtes: iuuenci: ne equos qdẽ in trigarijs pferri villis vnaculis animaduerto. Metallis auri: argenti: eris: ferri qdiu libuit exercere: nullis ceſſit. Et his nunc in ſe grauida pro oĩ dote. Uarios ſuccos ⁊ frugum: pomoꝝq3 ſapores fundit. Ab ea exceptis in die fabuloſis: prime qdem dixerim hiſpaniã quacunq3 ambiẽ mari. Et tertio lib. cap. v. de vrbe Roma dicit. Roma olim terraꝝ alumna eadem ⁊ parens numine deũ electa: que celũ ipſum clarius faceret: ſparſa congregaret iperia: rit uſq3 molliret ⁊ tot populorum diſcordes ferioſq3 linguas: ſermonis cõmercio 3heret ad colloquiũ: ⁊ humanitatẽ homini daret: breuiterq3 vna cunctarum gentiũ in tot orbe patria fieret. Et de campanie ora q̃ nunc regum Neapolis appellaẽ. hec dicit ibidem. Felix illa: ac beata amenitas cãpanie: in qua tota vitalis ac perhẽnis ſalubritas celi temperies eſt: tã fertiles campi: tã aprici colles: tã innoxij ſaltus: tã opaca nemora: tã munifica ſiluaꝝ gña: tot montium afflatus: tam frugum ⁊ vitiũ: olearũq3 fertilitas: tã nobilia pecori vellera: tot opima thauris colla: tã amniũ: fontiũq3 vbertas totam eam perfundens: tot maria: portus: gremioq3 terrarum cõmertio patens vndiq3 ⁊ tanq3 ad iurandos mortales ipa auida in mare percurrens. Neq3 ingentia rituſq3 ac viros ⁊ lingua manuq3 ſuperatas cõmemoro gẽtes. Ipſi de ea vindicauere greci: genus in gloriã ſuam effuſiſſimum quotã partẽ. i. Apuliã ex ea appellando greciã magnã: hec ille. Quomodo vero hyſpania Francia et cetere occidentales regiões ſuperẽt orientales: viderint ipſi ad quos pertinet. Ex qb⁹ ptʒ rñſio ad primũ orientaliũ argu. Ad ſecundum rñdeẽ q bonitas pñe iudeoꝝ erat a deo ⁊ natura q̃ deo obedit pp merita hoĩʒ inhabitãtiũ ſi boni emulatores diuinorũ fuiſſent. Uñ Leui. xxvj. dr. Si in pceptis meis ãbulaueritis ⁊ mãdata mea cuſtodieritis ⁊ feceritis ea: dabo vobis pluuias ⁊c. ſin vero dabo vobis celũ deſup ſicut ferrũ ⁊c. Uñ. Pſal. dicit. poſuit flumina in deſertũ ⁊ exitus aquaꝝ in ſitim ⁊c. pro hoc eſt hyſto

Uerba Plinij ſup laudib⁹ Italie.
Italia ẽ oĩʒ regionũ pſtãtiſſima.
Laus vrbis Rõe
Laus Campanie.
Rñſio ad ſcdãʒ probationẽ.
Leuiti xxvj.
Pſal.

ria. 3. Re. xviij. Ex quib⁹ duo aduertere poſſumus: q vana eſt et friuola diuinatio aſtrologorũ dicentiũ de abũdantia ⁊ ſterilitate locorũ ⁊ annorũ: cũ hmõi varienẽ pro meritis vel demeritis hoĩm que nõ ſubſunt ſtellis. Scdm q felicitas: ⁊ fecunditas: ⁊ bñdictio antiq̃ terre pmiſſiõis iudeorũ trãſlata fuit per xp̃m ad populum xp̃ianũ occidẽtalẽ ⁊ durabit nobiſcũ ſi boni emulatores fuerim⁹: aut ſi conuertemur ad ipſum. Et hec de ſexto receptaculo. ſcʒ de paradiſo terreſtri dicta ſunt ſatis.

Quartum caput huius prime decadis eſt. Si anime defunctorũ exire poſſint receptacula deputata eis: videlicet de paradiſo: inferno: purgatorio: limbo: ⁊ de campis eliſijs: ⁊ apparere viuis. Circa quam quattuor queſtiuncule ſoluentur: quarum quelibet infra ſuo ordine declarabitur.

Questio

Prima q̃ſtiũcula eſt. Si aĩe defunctoꝝ poſſint exire eoꝝ receptacula ⁊ apparere viuis. Ad quã vr̃ pmo rñdendũ negatiue. Nã Job. vij. dr̃. Qui deſcendit ad inferos nõ aſcẽdet. Et pſal. appellat aĩam ſpm̃ euntẽ ⁊ nõ reuertentẽ. Itẽ. pſal. vt inhabitẽ in domo dñi oĩb⁹ dieb⁹ vite mee. Et Augu. lib. de cura aĩarũ dicit. Si in reb⁹ viuentiũ intereſſent aĩe mortuorũ: me pia mater nulla nocte dereſeret: que me terra mariq3 ſecuta eſt vt mecũ viueret. Rñdeo dicendũ q aĩas exire de paradiſo: inferno ⁊c. ⁊ dimittere receptacula ſua. põt intelligi duob⁹ modis. Uno modo ſimplr̃ vt in perpetuũ vt ſine reditu paradiſus vel infern⁹ eaꝝ ampli⁹ nõ ſit locus: ⁊ ſic eſt Cõcluſio prima q nullus deputat⁹ ibi per ſñiam diffinitiuã abſolutã inde exibit: q: pmiũ et pena aĩarũ ſepataꝝ nunq3 terminabiẽ: vt expreſſe colligiẽ ex. iiij. ſñiaꝝ. di. xlvj. Et arguiẽ in. c. tps. xiij. q. ij. Nec eſt argumẽtũ Traiani in cõtrariũ: q: per finalẽ ſñiam nõ fuit dãnatus. Alio modo põt intelligi q exeãt ad tẽpus: ⁊ tũc aut loquimur ſcdm ordinẽ nature: aut ſcdm ordinẽ diuine puidentie. Si pmo modo loquimur: ſit Scda cõcluſio q aĩe ſeparate ſcdm curſum naturalẽ receptaculis ppijs deputate: inde nõ recedũt vt appareãt viuis: tũ ex parte aĩarũ que cõuerſationi ſepatarũ ſubſtantiaꝝ: ⁊ nõ cõuerſationi hoĩm ſunt deputate. Unde ⁊ phũs primo ethi. dicit: q cõicatio ciuiliũ operũ eſſe nõ põt inter viuos ⁊ mortuos: tũ etiã ex parte hominũ qbus apparẽt: quorũ cognitio eſt p ſenſum: ⁊ a reb⁹ ſenſibilibus: ⁊ ppter hoc apparitio aĩe ſepate hoĩbus eſt mirabilis: imo inter diuina miracula cõputãda: vt dicit. b. Tho. pri. pte. q. lxxxix. ar. viij. in ſolutiõe. ij. argumẽti. Si ſcdo loquamur ſcdm diuinã diſpẽſationẽ: ſit Tertia cõcluſio: q aĩe ſeparate aliqñ a ſuis receptaculis egrediunẽ ⁊ repreſentãt ſe cõſpectib⁹ hoĩm: ſicq3 egrediẽdo celũ auxiliãdo obſeſſis: quantũ ad aĩas ſctõꝝ: vt ptʒ de. b. Felice martyre q̃ apparuit viſibiliter ciuib⁹ Nolanis dũ a barbaris oppugnarenẽ: vt dicit Aug. li. de cura pro mortuis habẽda. Dãnati etiã ante iudiciũ dũtaxat ad tps pmiſſiõe diuina pmittunẽ aliqñ

Job. vij.
Pſal.
Augu.
Reſponſio ad q̃ſtionẽʒ.
Concluſio pma.
Concluſio ſcda.
Phũs. i. ethicoꝝ
Sanct⁹ thomas
Concluſio tertia
Augu.

Universidad de Deusto Biblioteca

egredi receptaculũ inferni ⁊ viuẽtibꝰ apparere ad eruditionẽ: ti-
Grego. morẽ:⁊ terrorem viuẽtiũ. ſicut ponit exẽplũ Greg. in. iiij. dial. de
Bñdicto papa. ⁊ de vmbra ſordida latrõis in vita. b. Marti. Hec
Differẽ tñ differẽtia inter btõs ⁊ dãnatos: vt dt Tho. i. iiij. qꝛ btĩ virtute glie ⁊
tia inter dono gr̃e gratis date apparere pñt cũ volũt. Dãnati vero nõ ſem-
btõs et per: nec ſine pmiſſiõe diuina ⁊ eiꝰ ꝓuidẽtia. Cuiꝰ rõ eſt qꝛ ſicut ſcti
dãnatos in carne viuẽtes ex eis gr̃a eis data: faciebãt quedã ſigna q̃ alij ca
ſm btm̃ rẽtes dicta ſigna nõ poterãt facere: ita alabꝰ ſctõꝝ ex virtute glie
Thomã aliq̃ ptãs cõferẽ a deo p quã pñt cũ volũt viuẽtibus mirabilr ap-
parere. Pñt etiã btĩ ⁊ dãnati apparere corpibus aſſumptis in ha
bitu quo priꝰ vtebanẽ: ſicut. b. Aug. apparuit fratri Alberto i ha
bitu põtificali dicẽs. Thomas mihi par eſt i glia v̾ginali pſtãs
Bernar- mũdicia. Et Bernardꝰ dicit de quodã clerico: q̃ apparuit henri-
dus. co Aurelianẽſi epõ indutꝰ cũ pluuiali plũbeo grauiore turri pi-
Quarta gmanẽſi. Patet etiã de Parſo: cui apparuit papa Bñdictꝰ iunior
cõcluſio. in ſpẽ aĩalis mõſtruoſi. in. iiij. dialogoꝝ. Quarta cõcluſio. Illi qui
Quinta ſunt in purgatorio pmittunẽ exire receptacula coꝝ: ⁊ venire ad vi
cõcluſio. uentes añ cõpletã pniam ad hoc vt ſuffragia petãt: vt pꝫ in. iiij.
Sexta dialo. vbi dicĩ de aĩa Paſcaſij: q̃ beato Germano apparuit i bal-
cõcluſio. neo. Quinta cõcluſio. In limbo ſanctoꝝ aĩe hoc modo diſpẽſati-
Septia ue exire potuerunt receptacula ſua. vt de Moyſe ⁊ helia Mathe.
cõcluſio. xvii. pꝫ. Sexta cõcluſio. Pueri in limbo nunq̃ egrediunẽ inde: tũ
Octaua qꝛ ſunt in termino: tum qꝛ egreſſus coꝝ ad nihil pficeret. Septi-
cõcluſio. ma cõcluſio. Angeli boni in perſona aĩarum corpibus cõpetenti-
Aduerto bus aſſumptis nobis freq̃ter apparẽt: ſicut angelꝰ bonus in p-
de appa ſona dei apparuit Moyſi. ⁊ idẽ pꝫ in multis alijs appitionibus.
ritionibꝰ Octaua cõcluſio. Angeli mali ꝓpter deceptiões incantatoꝝ: cor-
Btũs poribus etiã aſſumptis exeunt receptacula ſua: ⁊ apparẽt viuis:
Antho- ſicut Sauli petẽti phitoniſſa vt diuinaret: ⁊ Samuelẽ ſuſcitaret:
nius. nõ apparuit Samuel qui a q̃ete ſua nõ eſt excitatꝰ ſed aliq̃s fan
Spũs taſma ⁊ illuſio imaginaria diaboli machinationibꝰ facta: quam
apparẽs ſcriptura Samuelẽ appellauit. Sicut imagines noibꝰ reꝝ ſuaꝝ
ẽ põt co aliq̃ñ appellanẽ. primi Regũ. xxviij. Hec dñs Jo. de tur. cre. Cardi
gnoſci ſi nalis in. c. tẽpus. xiij. q. ij. Ad maiorem tñ euidẽtiã predictoꝝ no
ſit bonꝰ ta hic vnum q̃ quis aĩe ſanctoꝝ vel dãnatoꝝ aliq̃ñ preſentiali
vel ma- ter adſint vbi apparent: nõ tñ credendũ eſt hoc ſemper accidere.
lus. Aliq̃ñ eñ huiuſmodi apparitiones fiunt: vel dormiendo: vel vigi
lãdo operatione bonoꝝ vel maloꝝ ſpirituũ: vel ad inſtructionẽ
aut deceptionem viuentiũ: ſicut etiã viui homines aliq̃ñdo alijs
apparent ⁊ eis multa dicũt in ſomnis: cum tñ conſtet eos nõ eſſe
pſentes. Hec Tho. iiij. ſnĩarum. di. xlv. ar. i. q. iij. in corpore. q. et in
ſolutione argumentoꝝ. Qualiter aũt cognoſci poſſit an ſpũs ap
parens ſit bonus vel malus: oſtẽdit. b. Anthonius ſic dicẽs. Non
eſt difficilis bonoꝝ ſpirituũ maloꝝq̃ diſcretio. Si eñ poſt timo
rẽ ſucceſſerit gaudiũ: a dño ſciamꝰ veniſſe auxiliũ. qꝛ ſecuritas aĩe
pſentis maieſtatis indiciũ eſt. Si aũt incuſſa formido pmãſerit:
hoſtis eſt qui videtur. Tho. iij. pte ſumme. q. xxx. ar. iij. in ſolutio-

ne tertij argumẽti. Ad argumẽta i ↄtrariũ dĩcẽ q̃ intelligunẽ ſcdm
pmã concluſionem. ⁊ Augu. loquitur ſcdm cõem curſũ nature.
Secũda queſtiũcula eſt: Si xp̃iana aut gẽtili pbatiõe Queſti.
aliquos ſpũs effectualiter apparuiſſe comperiat. Ad Reſpon-
quã rñdeẽ affirmatiue: nã iter xp̃ianos legiẽ primo q̃ ſio.
anno dñi. m. cccxxiij. i ciuitate q̃dã frãcie q̃dã guilhel Nota
mus de corũo defunctus eſt: in cuius domo poſt eius mirabilẽ
obitũ p octo dies: vox q̃dã flebilis: debilis: horrida: ⁊ deſerta au- appari-
dita eſt a multis. Qua voce vxor eius ſic pterrita fuerat: vt in le- tionem.
cto decumberet ⁊ pene moreret. Mittiẽ ad fratrem Johannẽ go
bi priorẽ ↄuẽtꝰ ibidẽ ordinis pdicatoꝝ: vt ſociatꝰ fratribꝰ aliq̃bꝰ
⁊ ciuibꝰ ꝓuide viſitarẽt eã. Qui aſſumptis ſecũ tribus patribus:
comitatuſq̃ ciuibꝰ nulloq̃ fratre aut ciue ſciẽte: reuerenter acce-
pto corpe xp̃i in ſinu: pficiſciẽ pbaturus an vox illa fictitiũ eẽt: vl'
illuſio demonũ. Cũq̃ diligẽtiſſime oĩa loca domus clãdeſtina et
fictõibꝰ apta (ne decipi poſſet) ſcrutatꝰ fuiſſet. Interrogat vxo-
rẽ in quo loco ab ea vox illa magis audiretur: q̃ rñdit in lecto in
quo vir eiꝰ deceſſerat. Et illi ſedere ſup' lectũ defuncti: ⁊ ibidẽ no
uẽ lectiões mortuoꝝ cũ letania dicere ceperũt. In fine vero ↄroga
tionũ vmbra q̃dã añ eos ire cepit verſus lectũ vxoris: ſonumq̃
faciebat ac ſi per ſolũ ſcopa duceret. Vxor cõcuſſa ⁊ tremula; ce-
pit clamare. Ecce ecce o p̃res. Illi aliqualiter pterriti tacuerunt.
Sed prior vxorẽ monuit vt peteret quis eſſet: Qua interrogãte:
ille rñdit voce miſerabili in medio camere: ſe eſſe aĩaꝫ guilhelmi
de corũo cõſortis ſui. Tũc prior omni timore depoſito cũ ſocijs ac
ceſſit ꝓpinquius: vbi vox illa intonabat: muniẽſq̃ ſe ſigno crucis
interrogauit ſpũm: ſi eũ ⁊ ſocios fratres cognoſceret: ⁊ rñdit q̃ ſic:
eos ex noĩe ſingulariter noiando. tũc prior cepit cũctis aſtãtibus
⁊ audiẽtibus ſic adiurare eũ. Adiuro te creatura dei p potentiaꝫ
dei infinitã: per eius ſapientiam ineffabilẽ: p eiꝰ bonitatẽ indicibi
lem: p virtutẽ ſanctiſſime trinitatis quibus oĩa creauit: p myſte-
riũ ſctẽ incarnatiõis: paſſiõis ⁊ reſurrectiõis: p virtutẽ oĩm ordi-
nũ ſctõꝝ angeloꝝ. Et per oẽ illd q̃d dei virtute te põt plus aſtrin
gere cõſtringo ⁊ aſtringo: ne recedas de loco hoc donec ad ea de
quibꝰ te interrogauero veraciter rñdeas. Et prius iterrogauit. An
eſſet ſpũs bonus vel malꝰ: ⁊ dixit q̃ eẽt bonꝰ. Scdo ſi aĩe finalr ſi
ne oĩ defectu trãſmigrãtes haberẽt ſtatim beatitudinẽ: ⁊ annuit.
Itẽ iterrogatꝰ q̃s eẽt: dixit q̃ aĩa Guilhelmi d corũo: q̃ ſibi pp offẽ
ſaꝫ mĩſi l quã peccauerat (q̃ añ deũ grauiſſima reputaẽ) purgato
riũ pticulare pati debebat p duos annos: niſi ſuffragatꝰ orõnibꝰ
liberareẽ. Itẽ iterrogauit an bonꝰ angelꝰ vl' malꝰ ibi eũ adduxiſ-
ſet. Et dixit q̃ bonꝰ. Et q̃ ſuffragia mortuis meliꝰ opẽ ferãt petiꝰ
dixit: Miſſe ⁊ pſalmi penitẽtiales. Poſtq̃ vero mlta iterrogaſſet: di
xit ſpũs: Rogo te p̃r ne iterrogãdo ãpliꝰ: ne crucies. Scias tñ q̃
pñtia corpis xp̃i q̃d i ſinu teneo: leuior ſit pena mea. Quidã legis
doctor de aſtãtibꝰ cũ iterrogaret q̃d ſup ſe ferret: rñdit latie cũ an
tea fuiſſet ydiota. Portas ſub cingulo abſcõditũ offĩm btẽ v̾ginis

Univerſidad de Deuſto Biblioteca

⁊ ſic erat. Interrogatuſq; ſub qua ſpē loquereť. rñdit oib⁹ audiē-
tibus ſub ſpē colūbe: ⁊ in ſignū veritatis hora gallicātus reperit
ſe dictus doctor coopertū plumis albis. Interrogat⁹ etiā an ſpūs
mali occurrent cuilibet morienti: ⁊ ſi oīs ſciētia alabus exutis infun
ditur. Reſpōdit ꝙ ſic. Interrogat⁹ quā penā ibi i hoſpitio ſuo pa
teretur: reſpōdit penā ignis. Itē ſi aliā penā haberet? reſpondit
aliam in purgatorio cōmuni. Et ſciſcitatus quō in duob⁹ locis di
ſtantibus ſimul pati poſſet? Reſpōdit ꝙ de die patiebať ignē in
purgatorio cōmuni: ⁊ de nocte ignē in purgatorio dom⁹ ſue. Juſ
ſus vt ſe ſignaret ſigno crucis. Rñdit ſe nō habere manus. Inter-
rogat⁹ ſi audiret? Rñdit ꝙ ſic: ſʒ nō ꝑ aureſ ſʒ potētiā dei. Interro
gat⁹ iterū q̄ntū in purgatorio hoſpitii ſui ſtare deberet? Rñdit al-
tiſſima voce clamās. Rogate ꝓ me orōnibus miſſis: ⁊ pſalmis pe
nitētialibus vſq; ad feſtū paſche: ⁊ tunc liberabor. Interrogatus
vero ab vxore quantū deberet in purgatorio communi ſtare? eiuſ-
lans reſpōdit. Roga: ⁊ ꝓcurari facias ꝓ me deū ⁊ me nō timeas: q2
cito liberabor: ⁊ ſtatim euanuit: ⁊ velut quidā ventus exiuit: qui
oēs aſtantes inſufflauit ad modū cuiuſdā debilis flatus ⁊ ex tūc
nihil ibidē auditū fuit. Hanc mirabilē apparitionē ego preſentis
opuſculi cōpilator legi i quodā rotulo ⁊ inſtrumēto veridico trāſ
Plini⁹. miſſo ſummo pōtifici ⁊ cardinalib⁹ tūc tpis apud Auinionē ꝯmo
rantib⁹. Scribit itē Plinius iunior li. vii. de hmōi apparitionibus
ſic. Erat libert⁹ mihi nō illiterat⁹: cū hoc minor frater eodē lecto
Nota quieſcebat: is viſus eſt cernere quēdam in thoro reſidentē admo
mirabi- uētemq; capiti ſuo cultros: atq; etiā ex ipſo vertice amputantē ca
lem ap- pillos. Ubi illuxit: ipſe circa verticē tōſus ⁊ capilli iacētes reperiū
paritio- tur. Puer itē (dicit idē Plinius) in pedagogio mixtus plurib⁹ dor-
nem. miebat. Uenerūt ꝑ feneſtras in tunicis albis duo cubantēq; detō
derunt: ⁊ via qua venerant receſſerunt. Hunc quoq; tonſum ſpar
ſoſq; circa capillos dies oſtendit.

Tertia queſtiūcula eſt: An aīe ſtatim egreſſe de corpore ſo
cientur angelis bonis vel malis: ⁊ ab eis deducantur ſine
Queſti. mora ad loca deputata eis. Ad quā reſpōdendo ponunť
Rñſio ꝑ due cōcluſiones. Prima ꝙ aīe bonoꝝ poſt ſeparationē a corpore
duas cō- ſi impedimētū nō ſit: hoc eſt ſi nō habēt aliqď purgabile ſcilicet
cluſiōes. peccatū veniale: ſtatim euolant ⁊ deducūtur ad celum. Anime ve
Pria cō- ro maloꝝ ſtatim deducūtur ad infernū ad inſtar ignis ⁊ lapidis
cluſio. quoꝝ alter ſtatim aſcēdit ad ſpheram ſuā: ſi nō ſit impedimētū.
Lapis vero remoto omni obſtaculo: ſuo pōdere ſubito tendit ad
centrū. Et cōtrarium pro hereſi eſt: vt dicit Tho. iiii. ſententiarum.
di. xlix. ar. viii. Qď etiā ꝓbať rōne ⁊ autoritate. Pmo ꝓbať rōne ꝑ
locū a ſufficiēti diuiſione ſic. Nā ſi aīe ſtatim poſt ſeparationē a
corpe nō reddiť premium: hoc pōt eſſe ex tribus. Uel q2 anima nō
Proba- eſt capax: vel q2 anime premium non debetur: vel q2 ſtatim non
tio cōclu- debetur. Non primū: q2 cū aīa ſit nature intellectualis: eſt capax
ſionis ꝑ beate cognitiōis ⁊ viſionis dei: qui eſt principiū eſſendi eius quē
rōnem. videre naturalr aīa deſyderat: ⁊ etiā hoīes futuri ſint ſiles ange

lis dei. Mat. xviii. Qui ſemꝑ vidēt deū facie ad faciē: ergo ſtatim
recipiunt premiū. Itē premiū aīe ꝓprie debetur: nam tota rō me-
riti ⁊ demeriti eſt ab aīa: q2 corp⁹ nō fuit niſi quaſi inſtrumentū.
Itē merces ſtatim mercario merēti reddi dʒ: iuxta illud Leuiti. Leui.
xix. Non morabiť opus mercenarii tui apud te vſq; mane: qď fa xix.
cere marie cōpetit deo: ergo ſtatim recipit aīa premiū exiēs cor-
pus. Probať etiā autoritate: ⁊ pmo de bonis: nā latrōi Luce. xxiii. Proba-
dicit xp̄s. Hodie mecū eris in paradiſo pūctādo in termino tibi: tio ꝑ au-
vt vnus mō exponit. Chriſoſtom⁹. ⁊ Greg. in dialogis. Aīe pfecto torita.
rū iuſtoꝝ mox vt hui⁹ carnis clauſtra exeūt: in celeſtib⁹ ſedib⁹ re Luc. xx-
cipiunť. Probať etiā de malis Job. xxi. ducūt in bonis dies ſuos: iii.
⁊ in pūcto ad inferna deſcēdūt. In pūcto .i. in indiuiſibili vite ter Grego.
mino. ⁊ Greg. dicit. Qualis qſq; hinc egrediť: talis in iudicio pre Job. xxi.
ſentať. xxv. di. c. qualis. Tho. in. iiii. di. xlv. q. ii. Secunda cōcluſio. Grego'.
Anime egreſſe a corpe ſocietate vadūt ad receptacula deputata Secūda
eis. Probat hoc ſanct⁹ bonauētura. in. iiii. di. ii. dicēs. Credēdum cōcluſio.
eſt ꝙ in egreſſu aīe a corpe aſſiſtant ſpūs bonus ⁊ mal⁹ vnus vł Bonauē
plures: ⁊ tūc data ſcđm veritatē a deo ſnīa: ſi aīa bona eſt: ꝑ my- tura.
ſteriū boni angeli adduciť in celo vel in purgatorio quouſq; pur
getur. Poſt q̄ vero purgata fuerit: ꝑ eius miniſteriū educiť. Si vo
ſnīa ſit mala ꝓ iudicato: tunc ꝑ myſteriū demonū deduciť ad in-
fernū. Hoc autē ⁊ dicit ipſe eſt cōcedendū ꝓbabiliter ⁊ nō temere
aſſerendū. Nā Greg. dicit in q̄rto dialogoꝝ: ꝙ aīe reprobořū per Grego.
ſeipſas deſcēdunt ad infernū: hec dñs bonauentura.

Queſti.
Quarta queſtiuncula eſt: An liceat requirere morientē Rñſio.
vt ſibi reuelet ſuum ſtatū poſt mortē. Ad quā rūdetur Tri bus
ꝙ tribus modis cōtingit aliquē ſtatum alicuius poſt mōis cō
eius mortē exquirere: ſcʒ aut cū ꝑſumptione: aut cum tingit ali
dubitatione: aut cū humilitate ⁊ deſyderii impletione quē ſta
Primo cū ꝑſumptione: puta cū aliquis ſuperbe vel ꝑſumptuoſe tū alicu-
de ſua facultate cōfidens hoc petit: talis peccat. Secūdo cum du ius poſt
bitatione puta: q̄n petens dubitat de futuro ſtatu: ⁊ talis etiā pec ei⁹ mor-
cat. Tertio exquiritur pie ⁊ humilr ex deſyderii adimpletione. et tē exq̄re
tunc petens ab aliquo vt poſt eius mortē ſibi appareat: non pec re.
cat. Cuius ratio eſt q2 cū oēs hoīes nature ſcire deſyderēt. Inqui Primo
rere adimpletionē deſyderii naturalis non eſt peccatū hec Tho. Secūdo
quolibeto. ii. q. ii. in corpe queſtiōis ⁊ in ſolutione argumētorum. Tertio.
Dñs vero Henricus de Aſſia rūdet ꝙ hoc minime lʒ: q2 quādam
curioſitatē ſapit culpabilem: velle ſcire ſtatū futurorum morien- Opinio
tium: qui vtilius ignorať q̄ ſcitur a viuis: ⁊ qui poti⁹ coniiciēs eſt Henrici
ex opibus q̄ experiēdus: debet nobis hoc ſufficere ꝙ de⁹ reddit de Aſſia
vnicuiq; ſcđm opera ſua. Unde ⁊ diuiti dictū eſt. Habēt moyſen
⁊ ꝓphetas illis credāt. ꝓpterea apparitiones tales potius viden
tur credēde demonū deceptiones ⁊ illuſiones: q̄ veri ſtat⁹ aīarū
indicationes: talibus ideo cōfidendū nō eſt. Hec ille. Sed tu tho-
mam ſequere: nec tñ in hoc Henricum ſpernas.

Q Uintū caput principale huius prime decadis eſt vtrū
aīe dānate ꝑpter fugā ⁊ carentiā miſeriarū: ⁊ penarū
eternaliū inferni poſſint appetere recta rōne ⁊ delibe-
ratiua nō eſſe. Circa qḋ q̄tuor q̄ſtiuncule abſoluent̄: q̄
rū quelibet ſuo ordine declarabitur.

Queſti. P Rima queſtiuncula eſt. An aīe dānate ꝑpter fugam
⁊ carentiā miſeriarū ⁊ penarū eternalium inferni poſ
ſint appetere recta rōne ⁊ deliberatiua non eſſe. Ad
Apo. ix. quā primo vr̄ rn̄dendū affirmatiue. Nā Apo. ix. dicit̄:
Math. q̄ in dieb⁹ illis deſiderabunt hoīes mori. ⁊ .vi. c. ibidē
xxvi. dicit̄ q̄ dānati dicent mōtibus. Cadite ſuper nos. Et xp̄s Mat.
Opinio xxvi. dixit de iuda: q̄ ei melius fuiſſet natū nō fuiſſe: q̄ꝫ perpetuo
Scoti. dānari. Rn̄deo dicendo q̄ circa hoc Scotus in. iiij. di. l. ⁊ in parte
Frācisci Franciſcus de maronis in ſuo conflatu. di. xl. dicūt cū Anceſmo.
de maro c. xvij. monologion. q̄ aīe dānate recta rōne appetere non pn̄t nō
nis. ⁊ an eſſe ad euadendas miſerias inferni ⁊ ad carentiaꝫ penaꝝ infer-
ſelmi. nalium. Et ꝓbare nitunt̄ hanc ſuā opinionē ip̄s infra. x. rōnibus:
Proba- ⁊ auctoritatib⁹. Primo ſic. Nullus ſm̄ rectā rōnem dꝫ appetere
tio p̄dic- melius malum ꝑpter fugā minoris mali. Sed fuga pene inferni
te opi- eſt minus malū ⁊ quaſi particulare malū reſpectu nō eſſe q̄ adi
nionis p mit totū bonū (q: totā naturā) ergo nō eſt appetendū recta rōne
decē rō- nō eſſe ꝑpter carentiā penarū. Itē ſcḋo. Fuga maioris perfectio
nes. nis non eſt appetēda ꝑpter ademptionē minoris perfectiōis. ſꝫ
Prima eſſe eſt maioris pfectionis q̄ꝫ gaudiū ex fuga penarū. Nā eſſe vt
ratio. dicit Dyonyſius de diuinis noībus. Inter oēs diuinas pticipatio
Scḋa. nes eſt nobili⁹. ergo. Itē tertio. nullus ſm̄ rectā rōnē pōt aliquid
Diony- appetere ꝯ inclinationē naturalē q̄ ſemper melius intendit. Cuꝫ
ſius. reguleť a non errante intelligentia q̄ eſt deus. Sꝫ ad eſſe eſt ap
Tertia. petitus naturalis: vt ptꝫ. ij. de gn̄atione. ⁊ . ij. de anima. Et a deo
immediate in creatura rōnali cātum eſt. ergo non eſſe recta rōne
propter carentiā penarum appeti non pōt maxime cū cuꝫ pene
Quarta eterne conſonent volūtati diuine infligenti eas. Itē quarto. Nul
lus recta rōne pōt appetere nō eſſe ad fugiendū iuſtū ⁊ bonum:
Quinta q: poſitiuum ⁊ punitiuum pene: ergo nō pōt appeti non eſſe: vt
euitetur pena. Item quinto. Oīs habitus melior eſt ſua ꝑuatiōe
Sexta. ſed eſſe eſt habitus: forma et pfectio. nō eſſe aūt eſt priuatio: er-
go non pōt appeti nō eſſe vt priuemur ipſo eſſe. Itē ſexto. Illud
eſt melius qḋ plures: imo oēs magis eligunt ⁊ cupiūt primo ethi
Septia corum. Sꝫ eſſe oīa appetūt ⁊ plures illud eligunt: non eſſe autē
ecōtra ergo eſſe ſupra nō eſſe in penis eſt pēligendū. Item ſepti
mo. Bonū q̄ꝫto cōmunius tanto diuinius ⁊ conſequenter tanto
Octaua optabilius. Sed nō eſſe vt penis careamus cedit in dei confuſio
nem ꝑpter carentiā diuine iuſtitie: ergo melius eſt eſſe. Itē octa
uo. illud in quo nō eſt aliqua ratio bonitatis, in eo non eſt ratio
melioris. ⁊ per conſequens nec preelectionis. Sꝫ nō eſſe nullam
habet rationem bonitatis cū ſit priuatio totius nature: ergo nō

dꝫ eligi nec preeligi ad carentiā penarū inferni. Itē nono: mai⁹
malum eſt magis fugiendū q̄ꝫ minus malū. Sed miſerum eſſe in Nona.
tormentis eſt minus maluꝫ cum ponat eſſe: q̄ꝫ non eſſe: qḋ tollit
omne bonū cū nihil relinquat: ergo preeligendū eſt miſerū eſſe in
tormentis q̄ꝫ non eſſe ſimpliciter. Itē decimo dicit Franc. de ma- Decima
ro. vbi ſupra. q̄ que deus pōt potentia abſoluta: q̄ꝫq̄ꝫ poterit fie- rō que ē
ri ⁊ reduci in eſſe: q: potentia abſoluta ⁊ ordinata ſiue diſtincta: Franci-
in deo ſunt idē: ergo dānatis melius eſt eſſe ⁊ exiſtere in tormen- ſci d̄ ma
tis q̄ꝫ nō eſſe ſimpliciter: q: ſaltē ſubdunt̄ huic potentie dei abſo- ro.
lute: que q̄ꝫq̄ꝫ poterit adduci in eſſe ⁊ in actū. Sunt pro hac opi-
nione vt dicunt auctoritates Auguſti. xi. de ciui. dei. ca. xxvij. dicē- Augu.
tis. Miſerrimi⁹ ſi eos immortalitatē daret qua nec ipſa miſeria mo
reretur: profecto exultarent letitia ⁊ ſic ſemꝑ eligerent eſſe q̄ꝫ om
nino non eſſe. Ita eſt ei vi quadā naturali ipſum eſſe iocundū eſt vt
non ob aliud ⁊ hij qui miſeri ſunt nolunt interire. hec ille. Et in li.
de libero arbitrio ait. Conſidera q̄ꝫtū bonū eſt eſſe: qḋ ⁊ beati et
miſeri volunt. Maius eſt eīm eſſe miſerū q̄ꝫ omnino non eſſe. Exē- Rn̄ſio
plum eoꝝ qui in carceribus ſunt cathenis ⁊ cōpedibus ſtricti: tor- ad auto
mentis vexati: infirmi gn̄ibus multis infirmitatū: tn̄ preeligunt ritates i
ſic eſſe q̄ꝫ mori. Et licet ore vocent mortē: corde id negant. Simili- capite q̄
ter decrepiti ſenes quos ſequunt̄ omnes morbi: preeligūt ſic ſta- ſtiōis ad
re q̄ꝫ mori. Et ſic iſti hui⁹ ſchole tenent hoc pro veritate ⁊ ſenten ductas
tia: ⁊ rn̄dent primo duabus auctoritatibus Iohannis in Apoca. ad auto
q̄ dānati dicēdo illa appetunt nō eſſe rōne non recta. Sicut pec- ritates
cator errore rationis deceptus dimittit maius maluꝫ admiſſo mi- Iohānis
nori malo ꝑpter aliquod delectabile particulare. Et ad Ieſu chri in Apo.
ſti auctoritatem dicunt q̄ intelligat̄ q̄ꝫtum ad ſcḋam natiuitateꝫ rn̄ſio.
extra vteꝝ non q̄ꝫtum ad primā que eſt infuſione anime rōnalis Ad aliā
in corpore organizato. Eſt alter cōmunis dicendi modus. b. Au- autorit.
guſtini in multis locis quē ſanctus Tho. in. iiij. ſententiarum. di. Opinio
v. q. ij. imitat̄. qui hꝫ q̄ damnati recta ratione ⁊ deliberatiua poſ- bti aug.
ſunt ⁊ volunt ꝑpter carentiā penarum ſe non eſſe. Et iſti huius et beati
ſchole probant intentū rōnibus ⁊ auctoritatibus. ⁊ rn̄dent ratio- Tho.
nibus ſchole dn̄i Iohānis Scoti ſupra adductis: ⁊ primo ſic. Om- Proba-
ne delectabile eſt deſiderabile: ſed carentia mali eſt delectabilis tio hui⁹
vt dicit philoſophus primo Rethori. ergo eſt deſiderabilis. Itē opiniōis
ſecundo: illud quod non includit malum, eſt optabile. Item ter- p rōnes
tio. Melius eſt beatum eſſe quam ſolum eſſe: ergo per locum pro ⁊ autori
poſiti ⁊ oppoſiti penis eſt damnatum eſſe quam non eſſe. Item tates.
quarto. Damnatorum miſeria ⁊ pena excedit omnem penam et Pria rō.
miſeriam huius mundi: ſicut beatorum comprehenſorum gloria Phus.
excedit viatorum omnium gloriam ⁊ delectationem. Sꝫ ad cuiuſ Secūda
dam miſeriā hui⁹ mūdi appetibile ⁊ aliquib⁹ mori: ergo multo tertia.
forti⁹ dānatis ſm̄ rationē deliberatā ad euadendas penas eter- Quarta
nas appetibile eſt nō eſſe. Probatur minor. Eccli. cap. xli. O mors Eccleſi.
q̄ꝫ bonum eſt iudicium tuum homini indigēti: ⁊ qui minorat̄ viri cxli.

Universidad de Deusto Biblioteca

bus defecto etate ⁊ cui de oibus cura eſt incredibili qui perdit ſa
Plinius. pientiā. Ad hoc facit p locū a minori qḋ dicit Plinius. vij. li. natu
ralis hiſtorie. Multi extitere qui nō naſci optimum ſenſere aut q̄
Cicero. ocyſſime aboleri. Simili Cicero primo tuſculanarum adducit di
ctum Sileni phi ad Midā regem lydorū dicentis. Non naſci ho
minē longe optimū eſſe: proximū autē q̄ primū mori. ⁊ hoc pro
Quinta. pter miſerias mūdi quāto magis ꝓpter penas eternas. Itē quin
to. Illud qḋ de ſe nō eſt malū: eligibilius eſt q̄ infinitum malum
ſed non eſſe nō eſt malum de ſe. Unde dicunt doctores q ideo pri
uatio beneficij creationis non cedit in detrimentū non creati: q:
ex hoc nullam penā incurrit non creatus. pena aūt eterna eſt ma
Proba- lum infinitum: ergo eligibilius eſt recta rōne nō eſſe: qḋ de ſe non
tio p au eſt malū: q̄ pena eterna: qḋ eſt malū infinitum. Pro hac parte eſt
ctorita- autoritas prima Auguſtini in ſermone de murmuratione: qui in
tes. cipit. Cōmorātibus vobis in heremo. vbi ſic dicit. Melius eſt enī
Auctori- fratres mei carere eſſe: quā perpetuo cruciari. Nam nō eſſe qḋ ſit
tas Au- ignoro. Sed habere eſſe ⁊ perpetuo cruciari: qḋ aliud eſt q̄ mor
guſtini. tem ſine morte ſemp habere? Uerū igitur ⁊ indubitanter fratres
dicere audeo: q meli⁹ eſſet nō eſſe q̄ cū eſſe perpetua cruciari vel
eternaliter affligi. hec ille. Et in libro de miſeria damnatorū dicit
O mors dulcis eis quib⁹ amara fuiſti. Te ſolā deſyderāt qui te ve
Hierony- hementer oderūt ⁊c. Et hieronymus ſuper illud Mat. xxvj. Me
mus. lius ei fuerat ſi natus non fuiſſet ⁊c. dicit ⁊ ponit a ſctō Thoma
Sāctus i catha. aurea ſup hoc paſſu. Latēri m̄no vtero meli⁹ eſt nō ee: q̄
Tho. ad tormēta eſſe. Sunt etiā autoritates Apocalipſis. ix. ⁊ vj. c. po
ſite in fronte queſtionis. Ultimo eſt autoritas xpi cōcludens om
nia: etiā in fronte queſtionis adducta. Melius ei erat ⁊c. Ubi gl.
Gloſſa ordinaria dicit. Uerbū xpi ſimpliciter dictū eſt quo ad eſſe in vte
ordiaria ro ⁊ extra vterū. Sunt pro hac parte exēpla quotidiana eoꝝ qui
Rñſio ob carētiam penarum temporaliū ſemetipſos interficiūt: ergo ſi
adrōnes de quo min⁹ videret eſſe concedēdum: cōcedit: ⁊ igitur ⁊ de quo
ↄtie opi- magis ſapiēs quilibꝫ nō negabit. ſ. de penis eternis inferni. Nūc
nionis. vero ad rōnes ſchole cōtrarie reſpondēdo dicit primo cū diſtin
ctione ad nouē argumēta primo: q nō eſſe pōt dupliciter cōſidera
Nō eſſe ri. Uno modo ſecūdum ſe ⁊ ſic nullo modo pōt eſſe appetibile: cū
pōt cōſi- nō habeat aliquā rationem boni: ſed ſit boni priuatio. ⁊ ſecūdum
derari hanc viam ꝓcedunt argumēta nouē predicta. Alio modo pōt nō
dupliciter. eſſe cōſiderari per accidēs inquantum eſt ablatiuum penalis vel
miſere vite: ⁊ ſic nō eſſe accepit rationē boni. Carere enim malo:
quoddam bonū eſt vt dicit phus. v. ethicorū. Unde ſolet diſtin
guiq ly per accidens pōt ſe tenere aperte ſubiecti. ſ. q aliquis
Primo. per accidēs appetat nō eſſe Ita q nō eſſe habeat rōnem obiecti
Secūdo per ſe ⁊ ſic non eſt verum: quia ad eſſe quod eſt contrarium ipſi⁹
Diſtin- non eſſe: obiectiue ſit appetitus naturalis et inclinatio. Alio mo
ctio d ly do quod ly per accidens teneat ſe ex parte predicati: ⁊ ſic eſt ſen
per acci- ſus quod aliquis appetat nō eſſet tantu per accidens: q: non
dens. eſſe: nō eſt p ſe obiectū appetitus: ſed aliquid aliud ſcilicꝫ nō eſſe
miſerum

miſerum: qḋ appetitur p ſe: ⁊ hic ſeqtur nō eſſe p accidēs. Et
ꝑ hūc modū dicit ⁊ cōceditur a ſanctis ⁊ Tho. q damnatis
meli⁹ eſt nō eſſe q̄ miſeros eſſe. Unde ſup illḋ. Job. iij. ⁊ Hie Hiero-
ro. xx. Maledicta dies i q̄ nat⁹ ſū. dicit formaliter Hierony- nym⁹.
m⁹ q dānatis meli⁹ eſt nō eſſe q̄ male eſſe: ⁊ ſcḋꝫ hoc dāna
ti poſſūt preeligere nō eſſe ſcḋꝫ deliberatiuā rationē. Ponit Uincē-
ad hoc exēplū. b. Uincēti⁹ dicēs. Quid meli⁹ eſt qḋ tibi a re- tius.
ge donet caſtrū ſicvl ne? Certe meli⁹ ē q donetur. Sꝫ qḋ me
li⁹ eſſet donare caſtrū fruc⁹ centū ducatoꝝ cū pēſione annua
li ducentoꝝ an nō dare? Certe meli⁹ eſſet nō dare nec admit Ad de-
tere ⁊c. Ad argumētū. x. Frācīſci de maronis reſpōdet: qḋ q̄ cimā rō
de⁹ poteſt poteſtate abſoluta nūq̄ fit: q: implicat q faciat nez rñ-
aliqḋ ⁊ nō ordinate fiat. Cū oia q̄ ſunt a deo: ſint ordinata. ſio.
ſm apoſtolū: ⁊ adducit Tho. p. ſētētiarū. di. xlviij. i. vltima.
Ad auctoritatē Aug. dicitur: q nō eē nō eſt p ſe eligibile: ſed Ad au-
p accidēs inquātū eſt terminatiuū miſerie. Unde licet eſſe ⁊ guſtini
viuere naturaliter ab oib⁹ appetātur nō tñ ab oib⁹ in triſti auctori-
cia exiſtentibus appetuntur vt dicit phus. x. ethi. Exem- tatē rñ-
plum etiam eorum de incarceratis reſponſione non eget: ea ſio.
dem enim facilitate contemnitur qua approbatur.

Secunda queſtiuncula eſt: Quod ſunt propter que queſtio
mors occurrit appetēda: ſub ratione boni. Ad quā
reſpondetur: q mors quadrupliciter occurrit ap- Rñſio.
petenda ſub ratione boni: ⁊ econuerſo totupliciter Mors
occurrit fugienda ſub ratione mali. Primo enim mors occur quadru
rit appetenda ſub ratione boni inquantum conſideratur vt plr oc-
priuatio omnis miſerie ⁊ pene quam quis hic hꝫ vel ſe ha- currit.
biturū formidat: ⁊ hac conſideratiōe quidā ſeipſos occidūt ꝓ appetē
pter miſerias quas pñtialiter patiuntur: quidaꝫ vero ne mi da ſub
ſerias quas de propinquo imminere vident: incidant. Hoc rōne bo
mō dicit beatus Aug. primo de ci. dei. c. xvj. Quedā xpiane ni.
femine tpe perſecutionis vt ſectatores ſue pudicitie deuita Primo.
rēt: necāde ſe in flumē proiecerūt: eoq3 mō defūcte ſunt: quas
quidā inter martyres colēdas putauerūt: de quo Augu. ni- Augu.
hil temere vult diffinire. Sed miſeri iſti certe ſeipſos ſic occi
dētes: q̄ corruptuꝫ intātū habēt iudiciū rōnis q nō inuenie
tes quō liberent a malo q̄q̄ paruo qḋ patiūtur: cōfugiunt
ad nō eſſe p mortē: ſibimetipſis illā interētes tanq̄ a malis
oibus liberatricē: q̄ ſcḋm veritatē: eſt pro tpali malo ꝑperne
damnatiōis inuētio crudeliſſime pene: hoc cōſtat qb⁹ xpia
na religiōis veritas illuxit: q: lꝫ hō eſſe deſinat ⁊ nō patiat
hic ampli⁹: tñ aia remanēs eternis cruciatib⁹ p hoc flagi
tiū ſubdetur: ⁊ inſup poſt mortē in aia ⁊ corpore: ⁊ ita tales
malū qḋ euadere querunt: non euadūt: ſed ampli⁹ multo in
cidunt. Propterea dicebat Lactan. li. vj. c. xj. inſtitutionū. Lactā-
Sponte ſua leto caput offerre nihil eſt ſcelerati⁹. Nam ſi ho tius.
micida nepharius eſt: q: hominis extinctor eſt: eidē ſceleri

Universidad de Deusto
Biblioteca

obſtrictus eſt q̄ ſe necat: q; hoīez necat: immo vero maiꝰ eſſe id facinꝰ exiſtimādū eſt. Cuiꝰ vitio ſoli deo ſubiacet. Nā ſicut in hāc vitā nō noſtra ſpōte venimꝰ. Ita rurſus ex hoc domicilio corporis qd̄ mendū eſt nobis aſſignatū: eiuſdē iuſſu recedēdū eſt: q̄ nos in hoc corpꝰ induxit tā diu habitaturos donec iubeat emitti. hec ille. Scd̄o mors occurrit ſub rōne bo

Scd̄o.

ni inquātū mors eſt via ad vitā immortalē. preſenti meliorē: q; de cōmuni lege: q̄ ſemel mortuꝰ eſt ampliꝰ nō moritur. oēs

Apl̄us ad hebre. ix.

eñ reſurgēt ad immortalitatē. ⁊ dixi de cōmuni lege: q; licet ſcd̄m illā cōmunē nature legē ſtatutū ſit hoīb9 ſemel mori: vt dicit aplus ad Hebre. ix. tñ multi hoīes mortui ſunt vt ſemel reſuſcitent de morte ad vitā priſtinā: vt Lazarꝰ ⁊ Trayanꝰ. An vero aliq̄s fuerit ter mortuꝰ: nō legi adhuc. Nemo ḡ hominū ad vitā immortalē puenit vnq̄ nec pueniet: niſi morte mediāte. Nullꝰ vita hac ad vitā etnā p̄petue felicitatis vl infelicitatis imediate tranſlatꝰ eſt vl vnq̄ transfert: Nullꝰ deſcēdit q̄nq̄ viuus ad infernū: ſicut nullꝰ aīa non mortuus aſcendit vnq̄ ad celum. Similiter ⁊ hac conſideratione quidā immortalitatis auidi circa qualitatem ſtatus future vite

Theobrotus mortez ſibi conſciuit.

decepti ſeipſos occiderunt: ſicut de facto fecit Theobrotus Platonis diſcipulus: de quo fert vt dicit. b. Aug. in p̄lo de ci. dei. c. xxij. q; lecto Platōis libro d̄ imortalitate aīe p̄cipitez ſe dedit de muro: vt ex hac vita emigraret ad eā quam credidit eſſe meliorē: ⁊ male. Nā vetat Pithagoras in iuſſu imperatoris .i. dei: a preſidio ⁊ ſtatione vite decedere: vt dicit Ci-

Augu.

cero li. d̄ amicitia. Tertio mors occurrit ſub ratione boni in

Pithagoras

quantū aliquem hac vel illa cauſa volūtarie morientē oſtendit ſe iuſtum vel reddit ſe laude aut premio dignū. Hac ite-

Tertio.

rum cōſideratione quidā ſeipſos occiderunt. de quibus fuit illa Lucretia mulier Romana de qua dicit. b. Augu. p̄mo li.

Augu.

c. xix. de ci. dei: q; ſeipſam oppreſſa a Tarquino occidit. Puduit enim eam turpitudinis aliene in ſe cōmiſſe etiam ſi nō

Epithaphiū lucretie quod Ouidio aſcribitur.

ſecū: ⁊ romana mulier laudis auida nimiumverita eſt: ne putaretur qd̄ violenter eſt paſſa cū viueret: libenter paſſa ſi viueret: vnde ad oculos hoim̄ mentis ſue teſtem illam penā adhibendā putauit: quibꝰ cōſcientiam demonſtrare nō potuit. Huius Lucretie epithaphium ab Ouidio fuiſſe factū dicitur hoc modo. Cum foderet gladio caſtum Lucretia pectus: Sanguinis et torrens egrederetur: ait. Teſtes precedant me nō fauiſſe tyranno. Ante virum ſanguis: ſpiritus ante deos. Quā bene p̄ducti p̄ me poſt fata loquant̄. Alter

Ediſſerit hic q̄ re cōplures ſibi mortez cōſciuerunt.

apud manes: alter apud ſuperos. Quidam etiā hac conſideratione nō ſunt veriti ſe morti exponere p̄ laude humana vt ſic cōſtātes ⁊ fortes predicarētur. Quidam in factis bellicis vt ceſares ⁊c. Quidā in aſſertiōibꝰ friuolis vt iudei: heretici ⁊ alij infideles. Quidā etiā nō ſic ſe morti intrepide expoſuerūt p̄ laude ſua: ſed p̄ dei gloria ⁊ ipſorum felicitate eter-

na: vt oēs ſācti martyres. Quarto occurrit mors ſub rōne bo

quarto.

ni inquātū tollit hoīes inutiles ⁊ ſupfluos maxime quādo tollit hoīes pueſos ⁊. R. p. tribulatores: vt ſunt latrones: fures: tyrāni ⁊ horū ſimiles: q̄ ab his q̄ ciuiliter p̄ſunt iudicibꝰ: pena mortis legibꝰ ſtatuta humanis auferri ſolēt de medio viuētiū. ſicut ⁊ legibꝰ diuinis diuerſi generis hominibꝰ iniq̄s mors infligēda olim erat: vt patet per decurſum legis Moyſi. hec Henri. de Aſſia ſuper Geñ.

Tertia queſtiūcula eſt: An recta ratione eligibiliꝰ ſit homini fideli: appetere nō eſſe: q̄ peccare mortaliter aut venialiter. Ad quā reſpōdet Scotꝰ vbi ſupra q; recta rōne appetibilius eſt hoī ⁊ eligibilꝰ peccare mortaliter ⁊ venialiter: q̄ nō eē. P̄lo: q; illud eligibiliꝰ eſt qd̄ includit minꝰ malū: ſed peccare mortaliter ſine culpa nō adimit totū bonū: relinquit eñ naturā. nō eē autē nihil relinq̄t: ergo Scd̄o: q; nobilior participatio diuina eſt eſſe: q̄ eē ſine culpa: ergo potius debet eligere iuſtꝰ peccare cōtra deū: q̄ nō eē. Thomas aūt quolibeto p̄lo tenet cōtrariū dicēs: q; iuſto eligibiliꝰ eſt appetere nō eē: q̄ peccare mortaliter. Ratio eſt: q; q̄libz tenetur magis fugere illud qd̄ eſt contra deū: q̄ illud qd̄ eſt cōtra ſeipſum. Nam plus tenetur ſecundū ordinem charitatis diligere deum q̄ ſeipſum. Sed culpa eſt cōtra deū non eſſe vero eſt contra ſeipſm̄: ergo ⁊c. Et idē Thom. q̄libeto. xi. loquēs d̄ mēdatio. ⁊ ſcd̄a ſcd̄e. q. xliij. ar. vij. loquēs de ſcādalo ⁊. q. cx. loquēs ēt de mēdacio vꝫ iuxta re de pctō veniali: q; iuſtus potiꝰ dꝫ eligere mortē q̄ peccare venialiter. Nā pctm̄ veniale lꝫ grāz dei nō tolat p̄ q̄ē hōi ſalꝰ: q; tñ īpedit augumētū charitatis: ⁊ ad mortale diſpōit ⁊ ſic p̄ūit ī detrimētū p̄prie ſalutis: ⁊ ī offenſā dei: ideo nō dꝫ p̄poni recta rōne offenſe dei ⁊ p̄prie ſaluti. Vid̄ de hoc in decretis. xiij. di. c. verū hec oīa Tho. ⁊ Scotꝰ vbi ſupra.

Rn̄ſio. ſcoti ad queſtio nem.

Opinio Sācti thome.

queſtio.

Quarta queſtiūcula ē: Si fortis fortitudine politica debeat plus fugere pctm̄ oppoſituz fortitudini q̄ mortē corporalē. Ad quā videt̄ p̄lo rn̄dendum q; plus fortis debeat fugere mortem corporalē q̄ oppoſitū fortitudinis: ⁊ p̄mo ſic. Nā p̄pter qd̄ vnūq̄dq; ⁊ illud magis. p̄mo poſterioꝝ. Sꝫ naturali diligit aliū p̄p̄t ſe. Vnūq̄dq; eñ diligit aliq̄d inquātū eſt bonū ſibi: ergo naturali ⁊ politica dilectiōe q̄libet plus ſe ⁊ vitā ſuam que per mortem perditur diligere debet: q; vitare pctm̄ oppoſitum fortitudini. Item oē agens naturaliter agit ad conſeruationem ſui non autem reflecteret in ſeipſam natura: ſi tenderet in aliū pluſq̄ in ſeipſum. ergo. Item ordinata charitas incipit a ſeipſo in. l. p̄ſes. C. de ſeruitutibus ⁊ aqua. ⁊ de ſupplenda negligentia prelatorum. c. i. li. vi. ⁊. xlij. di. c. quieſcamus. ⁊ de pe. di. ij. c. ſane. ⁊ in. c. niſi. de vij palij equendum in gloſ.

Argumētū p̄mum.

Argumētum ſcd̄m.

Argumētū tertiū.

Universidad de Deusto Biblioteca

ergo cuncta debent poſtponi propter vitã corporalem. Sed
in contrariũ eſt:quia bonũ quanto cõmunius tãto diuini⁹ .
primo politicoꝝ ſed bonuz reipublice communius eſt(ꝛ per
conſequens diuini⁹)bono perſone pticularis:ergo bonũ ei⁹
naturaliter ſupra nos ipſos diligere debemus. Rñſo dicen-
Rñſio adq̃ſtio nem. dum ꝙ quilibet virtuoſus fortitudine politica ꝛ amore vir
tutis:plus debet fugere petm̃ oppoſituz virtuti ꝙ̃ mortem
corporale:hec concluſio probat̃ rõne auctoritate.ꝛ exemplis.
Rõe ſic.Omnis inclinatio rationis conformis inclinationi
nature nõ corrupte nec vitiate:eſt laudabilis ꝛ virtuoſa: vel
advirtutẽ pertinẽs.Sed electio qua virtuoſus ꝛ fortis poli-
tic⁹ eligit mortẽ corporalẽ p cõſeruatiõe virtutis aut.R.p.ꝛ
plus fugit dãnũ.R.p.ꝙ̃ dãnũ vite ꝓprie corpalis eſt cõfor-
Sanct⁹ Tho. mis inclinationi nature integre:ergo. Probatur minor a.ſ.
tho.pri.p.q.lx.argu.v.ſic.Unũqꝺq꞉ em̃ in reb⁹ naturalib⁹ qꝺ
ſcḋm naturã hoc ipſuz qꝺ ẽ alteri⁹ eſt ꝑncipali⁹ ꝛ magis icli
nat̃ in id cui⁹ eſt ꝙ̃ in ſe ipm̃:ꝛ hec iclinatio naturalis demõ
ſtrat̃ ex his que naturaliter a guñt:q꞉ vñ qꝺ q꞉ ſic agit̃ natur
Ratio imitat̃ naturã. liter:ſicut aptũ natũ eſt agi.ij.phiſicorũ.Uidem⁹ em̃ natura
liter ꝙ pars ſe exponit ad cõſeruationẽ toti⁹ corpis.Et q꞉ ra
tio imitat̃ naturã.Huiuſmodi imitationẽ inuenim⁹ in virtu
tibus politicis.Eſt em̃ virtuoſi ciuis vt ſe exponat mortis pe
riculo ꝓ toti⁹ reipublice cõſeruatione:ꝛ ſi homo eſſet natura
lis pars huius ciuitatis:hec inclinatio eſſet ſibi naturalis
Et l.iij.ſentẽtiarũ diſ.xix.q.j.art.ij.diffuſi⁹ hãc materiã decla
rãs dicit.Bonũ illꝺ vnuſqſꝗ maxime vult ſaluari qꝺ eſt ſibi
placẽs.q꞉ hoc ẽ appetitui iformato p amorẽ magis cõforme
hoc aũt ẽ ſuũ bonũ.Uñ ſcḋm ꝙ bonũ alicui⁹ rei ẽ vl̃ exiſtima
tur mai⁹ bonũ ipſi⁹ amãtis:hoc amãs magis ſaluari vult ĩ
re amata.bonũ aũt ipſi⁹ amãtis magis inenit̃ vbi ꝑfecti⁹ ẽ.
Et iḋ q꞉ q̃libet pars imꝑfecta ẽ in ſeipſa: ꝑfectionẽ aũt ha-
bet in ſuo toto:iḋ etiã naturali amore pars pl⁹ tẽdit ad cõſer
nationẽ ſui toti⁹ ꝙ̃ ſui ipſi⁹.Uñ etiãnaturaliter alal opponit
brachiũ ad defenſionẽ capitis ex quo pendet ſalus toti⁹. Ex
ide eſt ꝙ etiã pticulares hoĩes ſeipſos morti exponũt ꝓ ꝯſer
natione ciuitatis cuius ſunt partes.Item ponit ſecunda ſe-
cunde.q.xxvj.arti.iij.dicẽs.Unaqueꝗ pars plus naturaliter
amat cõe bonũ totius:ꝙ̃ particulare bonũ propriũ: quod q̃-
dem manifeſtatur ex ope.quelibet enim pars hẽt inclinatio
nẽ principalẽ ad actionẽ cõmunẽ vtilitati toti⁹.Apparet hoc
in politicis virtutib⁹ ſcḋz quas ciues ꝓ bono cõi diſpẽdia ꝓ
priarũ rerũ ꝛ pſonarũ interdũ ſubſtinet.Scḋo ꝓbatur dicta
Augu. concluſio auctoritate Auguſtini.v.de ci.dei.c.xij.dicẽtis.Ue
teres igit̃ primiꝗ Romani quantũ coꝝ docet ꝛcõmẽdat hy
ſtoria:ſicut ꝛ alie gẽtes(excepta vna populi hebreoꝝ)deos
falſos colerẽt:ꝛ nõ deo victimas:ſꝫ dmonijs imolarẽt:tñ lau
dis auidi:pecunie liberales erãt:gloriã ingẽtẽ: diuitias ho

neſtas volebãt hãc ardẽtiſſime dilexerũt:ꝓ hãc viuere volue
rũt ꝓpter hãc ꝛ mori nõ dubitauerũt. Ceteras cupiditates
huius vni⁹ ingẽti cupiditate preſſerũt. Ipſaꝫ deniꝗ patriã
ſuam:quoniam ſeruire videbatur:in gloriaꝫ dominari vero
atꝗ imperare glorioſum : primo omni ſtudio liberam :de-
inde dominam eſſe concupierunt ꝛc.Tertio probatur exem
plis. Nam videmus ꝙ quidam gentiles amore amicorum
ſe morti expoſuerunt non ꝙ charitas faceret ꝙ plus diligere
tur proximus ꝙ̃ vita propria.Sed qui plus diligit quis bo
num virtutis in proximum ꝙ̃ bonum corporale:vt dicit Tho.
Tho.ſententiarum.q. xxix. q.j.ar.v. Alios etiam legimus
plus.R.p.ꝙ̃ parentes:filios fratres dilexiſſe:preelegiſſe mor Reſpon
tem ꝙ̃ oppoſitũ alicui⁹ virtutis admiſiſſe etiam ſine ſpe vi- ſio ad ꝑ
te eterne.Ad primum dicendum ꝙ illi qui diligunt bonum. muz ar-
R.p.propter ſe diligunt illam amore corrupto cõcupiſcentie gumẽtũ
vitiato ꝛ nõ virtutis.Ad ſcḋm dicendũ ꝙ natura reflectit̃ in ad ſcḋz.
ſeipſam nõ ſolum quãtũ ad id quod eſt ei ſingulare:ſed mul
to magis quãtũ ad cõmune.Inclinat̃ em̃ vnũquodꝗ ad cõ
ſeruãdũ nõ ſolũ ſuũ indiuiduũ:ſꝫ etiã ſpeciẽ:ꝛ multo magis
habet naturalẽ inclinationẽ vnũquodꝗ ad id qꝺ eſt bonuz Ad ter-
vniuerſale ſimpliciter.Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ ordinata charitas tium.
icipit a ſeipſo:ſcḋm tñ rectã rõnẽ virtutis Hec Tho. vbi ſu-
pra.ꝛ dñs Johannes Capriolus Tholoſanus in quarto. queſtio

SExtũ caput principale huius prie decadis ſimplex eſt
vnã tñ habẽs queſtiũculã.ſ.ſi ale ſeparate cognoſcãt
ꝛ ſciãt ea q̃ apud nos viuos a gunt̃.Ad quã primo vi- Argu-
det̃ reſpõdẽdũ affirmatiue ſic.Naz ille q̃ de re aliqua curaz mẽtum
habet:cognoſcit illã:ſed diues epulo de ſuis fratrib⁹ curam primũ.
habuit dicẽs.Lu.xvj.Habeo em̃ quinꝗ fratres: ergo cogno
ſcebat ꝛ ſciebat q̃ ĩ mũdo faciebãt.Rñſo dicendũ ꝙ cognitio Luc.xvj.
eſt triplex.Quedã eſt certa et naturalis.Secũda eſt coniectu Rñſio.
ralis.Tertia eſt reuelatiõis.Quantũ ad primã cognitionez triplex
eſt prima concluſio:ꝙ mortui nõ ſciunt q̃ hic aguntur:ꝙ pro ẽ cogni
ratio ſit per ſpecies abſtractas a rebus ſenſibilibus p ſen- tio.
ſus exteriores ꝛ interiores vt patet. hoc aũt ſoli alevnite cor Prima.
pori cõuenit.Secũdo idẽ probatur auctoritate p illud Job Scḋa
xiiij.dicẽtis. Siue fuerint filij eius nobiles ſiue ignobiles Tertia
non intelliget.Et Augu.libro de cura ꝓ mortuis agẽda di- pria cõ
cit.Anime mortuoꝝ reb⁹ viuẽtiũ nõ interſunt.Et Grego.xij. cluſio.
moraliũ dicit.Mortui vitã ĩ carne viuẽtiũ poſt eos qualiter Job.
diſponatur neſciũt:quia vita ſpiritus lõge eſt a vita carnis. xiiij.
Et ſicut corporea ꝛ incorporea ſunt diuerſa gña: ita diſtĩcta
ſunt cognitione.facit ad hoc. capitu.fatendũ.decima tertia Augu.
queſtione ſecunda.Secunda concluſio. Anime ſeparate co- Grego.
gnitione coniecturali cognoſcũt multa eoruz que apud nos
ſiunt:patet hoc per illud Luce.xvj.de epulone quia enim di Scḋa cõ
cluſio.

Universidad de Deusto Biblioteca

nes epulo nõ videbat fratres in inferno:nec in ſibo cũ Abra
Tertia concluſio. hã cõiecturabat qđ eſſent in mũdo Tertia ɔcluſio. Anime de
functorũ in purgatorio nõdũ beate cognoſcũt multa eorꝝ q̃
hic agunt. Primo mõ per revelationẽ equalis vl ſuperioris ſpi
rit⁹. puta animarũ q ex mundo ad eas trãſeunt:vel bonorꝝ
aut malorũ angelorũ ad eas quotidie deſcendentium. Secũ
do modo per infuſionem specierum ab aliquo ſuperiori ſpi
ritu vel dei:vel angelorum:vt patet per Augu.in.c.fatendũ
xiij.q.ij. Tertio modo cũ cõtingit ⁊ permittitur eis vt ad nos
veniant. Quarto per penarũ cumulationẽ vel diminutionez
vt dicit Grego.in omelia divitis. Quinto modo per priorem
⁊ precipue peccatorũ commiſſorꝫ recordationem: memorãdo
peccata que fecerunt. Nã ſi nõ haberent memoriã peccatorũ
Grego. cõmiſſorum in vita mortali:non haberẽt materiã grãs refe
Algaze. rendi deo de eius miſericordia. Unde Grego.ſuper illud. Mi
ſericordias domini ineternũ cãtabo. Quõ ineternum miſeri
cordiã canit qui preterite miſerie nõ meminerit? Et Algazel.
Quarta concluſio. ij.methaphi.dicit:ꝙ aĩa ſeparata concipit ſe cõcepiſſe dolorẽ
per ignorãtiam:ſi fuit ignorans ⁊ mala:⁊ percipit ſe delectaſ
ſe in ſapientia ⁊ ſciẽtia:ſi fuit ſapiens ⁊ bona. Quarta conclu
ſio. Anime damnatorum cognoſcunt multa que hic agunt
primo per revelationem noviter ad eos tranſeuntium. Cum
etiam permittitur eis vt ad nos veniant:atq̃ etiam per re
velationem bonorum angelorꝫ aut malorum: cognoſcunt
etiam memorando ⁊ recordando mala que fecerunt ⁊ que in
currerunt:⁊ bona que emiſerunt ⁊ amiſerunt. Unde Abra
ham dixit. Fili recordare quia recepiſti bona in vita tua. Lu
Augu. ce.xvj.⁊ Augu.ix.confeſſionum dicit. Mortui habent memo
riã noſtri. Cõſiderant etiã dãnum quod ex ſua ſcia incurre
runt:q: creatoris ſui ſeruitio nõ vacauerũt. Cognoſcũt etiaꝫ
ſe odire deũ nõ inquantũ deus eſt ſummum bonum:ſed in
quantum eſt iuſtus ⁊ collatiuus penarũ. Cognoſcunt etiam
cogitãdo deũ nõ inquãtũ bonus:q: talis cogitatio eſſet eis
delectabilis. Sꝫ cogitãdo de deo inquãtũ ẽ eis mal⁹.⁊ inquã
tũ punit ipſos ⁊ affligit:⁊ hoc erit eis ĩ penã maximã. Tho.
Quita concluſio. in.iiij.d.l. Quinta ɔcluſio. Aĩe ſeparate beatorũ in ɔtẽplatio
Grego. ne divine eſſentie in quo oĩa relucẽt:cognoſcũt oĩa q̃ ptinẽt
ad pfectionẽ itellect⁹ eorꝝ ⁊ ad eorꝝ beatitudinẽ. Vñ Gre.xij.
mora. Qui intus claritatẽ dei vidẽt:nullo mõ credẽdũ eſt ꝙ ſit
Obiectio. aliqđ exteri⁹ qđ ignorẽt. Et idẽ ibidẽ. Quid ẽ qđ nõ videãt q̃
Augu. videtẽ oĩa videt? Sꝫ ɔ:q: Augu.ĩ libro de cura p mortuis
habẽda:ſic ait. Neſciũt mortui etiã ſancti qđ agãt vivi etiã
eorꝝ filij:qđ pbat p hoc ꝙ a matre ſua defũcta nõ cõſolabat ſi
Rñſio ad obiectionẽ. cut qñ vivebat. Nec ẽ pbabile vt ĩ vita feliciore ſit facta cru
delior. Rñdet ꝙ beat⁹ Aug.loq̃tur dubitatiue:ſꝫ.b.Gre.aſſer
tiue. Et iõ ſanct⁹ Tho.magis tenemus cũ Gregorio q̃ cũ Au
guſtino:declaranſq̃ beatum Gregorium dicit:ꝙ omnia que

pertinent ad perfectionem intellectus ⁊ ad perfectionez vni
uerſi:beati videntes eſſentiam dei cognoſcunt. alia vero nõ.
Hec Tho.pri.parte.q.lxxxix.arti.viij.⁊ li.iij.contra gentiles.
c.lvij. Ad argumẽtum epulonis dicitur:ꝙ eius cognitio fuit
cõiecturalis aut per revelationem:non autem naturalis. Po
teſt etiam negari conſequentia:nam non valet. Mortui ha
bent curam vivorũ ergo cognoſcunt eorum facta. Nam nos
vivi de mortuis curam habemus:eis ſuffragia impendẽdo:
et tñ eorum ſtatũ ignoramus. hec.d.Jo.de tur.cre.ſup decre.

Septimum caput principale huius prime decadis eſt
de cognitione animarũ ſeparatarum. Circa quod qua
tuor queſtiũcule ſoluentur:quarum quelibet infra ſuo
ordine declarabitur.

Prima queſtiũcula eſt:Si aĩe ſeparate vbicũq̃ fue Queſti.
rint ſe cognoſcãt:⁊ de modo quo ſe cognoſcunt. Ad Rñſio.
quam rñdendo tria dicenda ſunt. Primũ ꝙ aĩe ſe
parate ſcđm ꝙ fides tenet:cognoſcũt ſubſtantias
ſeparatas.ſ.angelos ⁊ demones in quorũ ſocieta
te deputantur. Non eñ videt pbabile ꝙ aĩe dãnatorũ igno
rẽt demones:quorũ ſocietate deputant:⁊ qui aĩabus dicunt
aſpectu eſſe terribiles. Et multo minus probabile eſt:ꝙ ani
me bonorũ angelos ignorent quorũ ſocietate letantur? Secũ
dũ dicendũ eſt ꝙ aĩe ſeparate vbicũq̃ ſint:ſe mutuo cogno
ſcũt. Probat hoc Grego.verbis dñicis Luce.xvj.circa mediũ
quarti dialogorum:vbi dicit ꝙ boni cognoſcũt malos. Nam Grego.
Abrahã ⁊ Lazarus boni Tantalũ divitez epulonẽ cogno
verũt. Si enim eũ in tormentis poſitum nõ cognouiſſent:ne
quaq̃ dixiſſent ꝙ bona ſua recepiſſet in vita ſua. Item mali
bonos cognoſcũt. Nam dives precatur ex noĩe dicens. Mit
te Lazarum vt intingat extremum digiti ſui in aquam. Itẽ
boni cognoſcunt bonos: nam Abrahã cognouit Lazarũ. Itẽ
mali cognoſcunt malos. Nã dives malus fratres malos co
gnouiſſet:ſi in infernum deſcendiſſet. Item boni cognoſcũt
eos quos in vita nunq̃ viderunt. Nam Abraham cognouit
Lazarum ⁊ divitem quos in hac vita nunq̃ viderat. Tertiũ
dicendũ eſt de modo quo anime ſe cognoſcũt. Ad quod dicit Mod⁹ quo aĩe ſe cognoſcũt
ꝙ anima dũ corpori eſt vnita:intelligit per ſenſibiles res cor
poreas. Nã intelligentez oportet fantaſmata ſpeculari.iij.de
anima. dum autem eſt à corpore ſeparata:intelligit non per
cõverſionẽ ad fantaſmata. Nam intelligere aĩe corrumpitur
interius.ſ.per mortẽ quodam corrupto.iij.de anima. Sꝫ in
telligit per cõverſionẽ ad ea que ſunt ſimpliciter intelligibi
lia. Sicut ⁊ alie ſubſtãtie a corpore ſeparate:ita ꝙ ipſa nõ in
telligit ea q̃ ſũt extra ſe:q̃ nunq̃ cognouit per ſpẽs innatas:
nec p ſpẽs q̃s tũc abſtrahit:nec p ſpẽs cõſeruatas:neq̃ eſſen
tiã ſuã:nec p eſſentiã rerꝫ intellectarꝫ:ſꝫ p ſpẽs ex iſfluẽtia di
vini numinis participatas:quarꝫ aĩa fit p̃ticeps ſicut et alie

ſubſtātie ſeparate q̄nis inferiori mō: vn̄ ceſſante cōuerſione
ad corpus: aīa ſe ad ſuperiora cōuertit habēs aſpectū erectū
ad ſuperiores ſubſtātias vt ex inſtinctu eoꝝ cognoſcat. Et q:
cōe eſt oī ſubſtātie intelligibili cognoſcere eſſentiā ſuā: ⁊ per
Anime ſepate quō ſe ipſas cognoſcūt — intuitionē eſſentie ꝓprie ſue cognoſcere eſſentiā eoꝝ in qb᷒
eſt ſilitudo ipſi᷒. Idcirco aīa ſeparata directe ſuā eſſentiā in
tuēdo pfecte cognoſcit alias aīas: cū oēs aīe eūdē modū eſ-
ſendi pricipēt cū ſint eiuſdē ſpeciei: ⁊ per ꝯñs eundē habeāt
modū intelligēdi. Angelos vero p intuitionē eſſentie ſue im
Angeli quō cognoſcūt ab aīabus. — pfecte cognoſcit: cū ſit īfima ſubſtātia in ordine itelligibiliū.
Quare ſatis pꝫ q̄ aīe ſeparate ſeipſas per ſuas eſſentias co-
gnoſcunt perfecte natur aliter. Angelos vero per ſimilitudi-
nes diuinitus iṗſſas eis: ⁊ hoc iperfecte: qm̄ aīe natura an
gelis inferiores ſunt vt dictū eſt. Et itellige q̄ dixim᷒ de co-
gnitiōe naturali: q: de cognitiōe glie eſt alia rō. hec Tho. pri.
parte. q. lxxxvij. ⁊ in queſtionibus diſputatis de anima.

Qō. Rñſio

SEcūda q̄ſtiūcula eſt: Si aīe ſeparate ad inuicē
colloquant̄ ⁊ quō. Ad quā rñdet̄: q̄ duplex ē lo
cutio. ſ. exterior ⁊ interior. Prima fit aliq̄ ſigno
ſenſibili: puta voce vel nutu: aliq̄ corporis mem-
bro: lingua vel digito: q̄ q: in aīab᷒ ſeparatis vſ-
q̄ ad diē iudicij nō erunt gl̄ialiter. Idcirco vſq̄
ad illud t̄ps locutio exterior corpalis eſſe in eis nō pōt. Et di
xi generaliter ꝓpter xp̄m: virginē matrē: ⁊ Johānnē euāgeli
ſtā q̄ tres iā in corpore ⁊ aīa glificati dūr eē in glia. Locutio
vero interior. ſ. mētalis q̄ eſt manifeſtatio ꝟbi interioris. ſ. cō
cept᷒ mentis p imperiū volūtatis: illa eſt in aīabus. Nā aīe
ſeparate vbicūq̄ ſunt: poſſunt ordinare ꝯcept᷒ ſuos p impe-
riū volūtatis: vt innoteſcat alteri aīe vl' plurib᷒ aīab᷒. Eodē
eñi mō quo magr̄ cū vult ordinat ꝯcept᷒ ſuos i mēte: vt poſt-
ea diſcipulis voce manifeſtet: ſic aīe ꝯceptus ſuos q̄s mēte te
tinet: ordinat ad aliū: ⁊ p iperiū volūtatis eidē manifeſtat.
Poſt vero diē iudicij aīe ⁊ ſcti vocaliter loquent̄: ⁊ mediante
vehiculo ꝟbi interioris ad auditū. ſ. mediāte voce: ⁊ etiā me
diāte vehiculo ad viſum. nutu ſcti. ſ. laudādo deū. Et dānati
iter cetera maledicēdo ⁊ blaſphemādo. hec tho. ſ. iiij. di. xliiij.

Locutio exterior quō fiat. Locutio corporalis nō eſt i aīab᷒ ſeparatis Locutio mentalis q̄d ſit. Locutio mentalis ē i aīabus ſeparatis

Qō. Rñſio

TErtia q̄ſtiūcula eſt: Si aīe ſeparate retineant poſt
mortē ſcias ⁊ ꝟtutes acq̄ſitas: ⁊ ſi dānati eis vtā-
tur cū delectatiōe. Ad quā rñdet̄: q̄ ſcia duob᷒ mō
dis accipi pōt. Pͥo mō materialiter p fantaſma-
tibus a q̄bus abſtrahit̄ ſpecies intelligibilis et
ſcientia: que quidem fantaſmata habent determinatū orga-
num in capite. ſ. mediā cellulā ei᷒: ⁊ ſic ſciētia acquiſita non
remanet poſt mortem. Non. n. anima habebit organa aliq̄
vel fantaſmata ſuper que cōuertat̄ vt intelligat: q: hic mo-
dus intelligendi eſt ꝓprius aīe cōiuncte cur uate ⁊ inclinate
corpori: ⁊ ſic intelligitur dictum apoſtoli: pri me Corin. xiij.

Sciētia duob᷒ modis pōt accipi. Primo.

Siue ſcientia deſtruet̄: ⁊ dictū philoſophi in p̄dicamētis di-
cētis: q̄ p vehemētem trāſmutionē corrumpit̄ ſcia. Scđo mō — Ariſto.
accipit̄ ſcia p habitu derelicto in aīa vel in intellectu poſſi- — Philoſoph᷒.
bili: q̄ eſt q̄dā virtus aīe in qua recipiunt̄ oēs ſpecies intelli
gibiles ſpiritualiter: ⁊ ſic ſcia remanet in aīa ſeparata. Et cū — Scđo.
petit̄. Si dānati in inferno ea vtant̄ cū delectiōe ꝓpterea q̄ð — Qō.
dicit̄ a philoſopho. iiij. ethico. p philoſophia hꝫ magnas de — Philoſoph᷒.
lectatiōes. ⁊ Lactantius primo diuinarū inſtitutionū dicit.
Nullus eſt ſuauior aīe cibus q̄̄ cognitio veritatis. Rñdetur — Lactantius.
q̄ ſicut in beatis ad pfectā eorū beatitudinē nihil erit q̄ð nō
ſit gaudij materia: ita nihil erit in dānatis q̄ð nō ſit cauſa et
materia triſticie: nec deerit aliq̄d q̄ð ad triſticiā poſſit perti-
nere: vt eoꝝ miſeria ſit ſic cōſummata. Dānati ergo cōſidera
bunt mala que geſſerunt: ex q̄b᷒ ſunt danati: ⁊ bona delata q̄
amiſerunt ⁊ ex vtroq̄ torquebunt̄. Similiter etiā torquebun
tur de hoc q̄ cōſiderabunt ſcientiā ⁊ noticiā quā de reb᷒ ſpe — Nō
culabilibus habuerunt: imperfectā fuiſſe: ⁊ ammiſiſſe ſum-
mā perfectionē ei᷒ quā potuiſſent adipiſci. Et ſic licet vt di
cit philoſophus cōſideratio ſcientie per ſe ſit delectabilis ra
tione conueniētie ⁊ perfectiōis: tñ ex aliquo accidente poteſt
eſſe cauſa triſtitie. Hec Tho. in. iiij. ſententiarum di. l.

QUarta queſtiuncula eſt: Si aīe dānatorū ante iudiciū — Qō.
⁊ poſt iudiciū videāt deū: angelos ⁊ beatos ⁊ eoꝝ
gloriā. Ad quam ſic rñdetur: q̄ aīe damnatorum — Rñſio
vſq̄ ad diē iudicij videbūt animas beatoꝝ ⁊ eorū
gloriā in vniuerſali: ⁊ nō in particulari. Videbunt
eñi eos in magna ⁊ ineſtimabili gloria. Sꝫ nō in quali: q̄ vi-
ſio eſt potius per modū argumentationis ⁊ cognitiōis q̄̄ vi
ſionis. Sicut pauperes extra domū epulantium delectatio-
nes eoꝝ cogitant: tñ in particulari quid comedant neſciunt.
De huiōi autē viſione non letantur ſed triſtant̄: tum ꝓpter
inuidia aliene felicitatis. tum ꝓpter carentiā ꝓprie beatitu
dinis quā ipſi perdiderunt: de q̄b᷒ dr̄ Sapiētie. v. Videntes
turbabuntur ⁊c. Poſt iudicium autem ita ad proprias pe- — Sapiētie. v.
nas eorum cogitatio deflectetur: q̄ de ſanctorum gloria non
poterunt cogitare. Hec magiſter ſententiarum in. iiij. diſtin. l.
in fine. Sanctus Tho. autem dicit: q̄ damnati poſt diem iu
dicij omnino viſione beatorum priuabuntur. Nec tamen ex
hoc eorum pena minuetur: ſed augebitur: quia memoriam
habebunt glorie beatorum quam in iudicio viderunt: vel
ante iudicium: et hoc erit eis in tormentum. Sed vlterius
affligentur in hoc quod videbunt ſe indignos reputari etiā
videre gloriam quam ſancti merentur habere. Hec Thom.
vbi ſupra.

OCtauum caput principale huius prime decadis eſt
de perfectione anime rationalis rapte vel in extaſim
poſite: ſub quo ſeptem queſtiones abſoluentur: quarū

Universidad de Deusto Biblioteca

quelibet infra ſuo ordine notabitur.

PRima queſtio octaui huius capitis eſt: Si anima
rapta vel abſtracta a ſenſibus poſſit ex natura ſua
diuinari vel futura cognoſcere: ſub qua ſeptem
queſtiuncule ſoluentur: quarū quelibet infra ſuo
ordine enucleabitur.

Qō. PRima queſtiuncula prime q̄ſtionis huius octa
ui capitis eſt: ſi diuinationes in animabus ra
Rńſio. ptis inſint eis a natura. Ad quā primo videtur
rńdendū q̄ ſint animabus raptis naturales:
quod probatur ratione: auctoritatibus ⁊ exem-
plo. Ratione prīo ſic. Cognitio intellectiua ho-
minis efficacior eſt q̄ cognitio brutorū aīalium: ſed quedam
animalia naturaliter cognoſcunt q̄dā futura: ſicut cornicule
Vergil. crocitātes ſignificāt pluuiā mox futurā. Unde Vergi. primo
Geor. georgicorū dicit. Et cornix rauca pluuiam vocat improba vo
ce. ergo multo magis anima rapta naturaliter poterit futu-
Augus. ra cognoſcere ⁊ diuinari. Ad hoc eſt auctoritas Auguſti. xij.
cōfeſſionū dicētis: q̄ anima humana q̄n appropinq̄t ad mor
tē: precognoſcit q̄dā futura ſubtilitate nature ſue: ⁊ xij. ſup
Gene. dicit: q̄ aīa humana ſcđm q̄ a ſenſib⁹ abſtrahit cōpe-
tit futura preuidere. Unde vulgo dicitur q̄ morientes: vehe
menter amētes: dormiētes: rapti: phrenetici futura nōnūq̄
diuinant. Itē Greg. iiij. dial. c. xxvij. dicit: q̄ ipa aīa hoīs ſub
Grego. tilitate nature ſue: exitura de corpe q̄dā futura diuinat ⁊ pre
uidet: ⁊ ponit exēplū ibidē de quodā monacho (monaſterij
ſui in vrbe ſancti Andree vel. ſ. Gregorij) noīe Gerontio: q̄
depreſſus graui moleſtia corporis: vidit albatos viros ad ſe
deſcēdere dicētes. Ad hoc venim⁹ vt de monaſterio gregorij
quoſdā fratres in militiā mittam⁹. ſ. Marcellū. Ualentinia-
nū: Angelū: ⁊ te etiā Gerontiū q̄ nos aſpicis. Quā viſionez
Eccle- ad ſe redditus: illis tribus declarauit: q̄ oēs eodē ordine tūc
ſiaſtes mori ceperūt: quo fuerāt in deſcriptiōe nominati. Sed in cō
viij. trarium eſt Eccle. viij. dicens. Multa hoīs afflictio quia igno
Multi- rat p̄terita: ⁊ futura nullo nūcio ſcire poteſt. Rńſio dicēdum
plex mo q̄ de diuinatione ab aīa rationali futurorū: multiplex eſt mo
dus di- dus dicēdi. Philoſophi eñ naturales dicūt q̄ hmōi diuina
cēdi de tiones ſiūt q̄nq̄ per impreſſionē cauſarū ſuperiorū corpora-
diuina- liū. Manifeſtum eſt enim q̄ corpora ſuperiora imprimūt in
tiōe fu- corporibus inferioribus. Unde cū vires ſenſitiue ſint actus
turorū corporalium organorum: conſequens eſt vt ex impreſſione
ab aīa celeſtium corporum immutet quodammodo fantaſia: et cū
rōnali. celeſtia corpora ſint cauſe multorum futurorum: fiunt in
Mod⁹ imaginatione aliqua ſigna quorundam futurorum: hec au-
dicendi tem ſigna magis percipiuntur in nocte a dormientibus q̄
phōrū a vigilantibus in die. Nam vt dicit philoſophus libro de
Phus. ſomno ⁊ vigilia que deferuntur de die: diſſoluuntur magis:

plus eſt eñ ſine turbatione aer noctis: eo q̄ ſilentiores ſunt
noctes: ⁊ in corpore faciant ſenſum propter ſomnum: q: par
ui motus interiores magis ſentiuntur a dormientibus q̄ a
vigilantibus. Hi vero motus faciūt ex q̄b⁹ preuidēt futura.
Eſt ſcđus de diuinatiōe dicēdi modus. dñi Alberti in com- Scđs
mento libri de ſomno ⁊ vigilia: q̄ dicit: q̄ ſicut lumē radiorū modus
ſtellarū: cōicatū elemētis: cauſat in elemētis quandam vir- dicēdi
tutem actiuā ad multos effectus: quos elementa p ſe pducere de diui
re non potuiſſent (ſicq̄ elementa ſunt inſtrumēta ſtellarum) natione
Sic etiā celeſtes intelligentie id eſt angeli: organis noſtris qui eſt
purificatis influūt intrinſecas virtutes: quibus eaq̄ ſiunt a Alberti
remotis ⁊ futura ſepius vaticinant: qđ fieri ſolet in aurcola
q̄n digeſtione cōpleta: fumi a ſtomacho ad cerebrū non aſcē-
dunt. Eſt ⁊ terti⁹ cōis de diuinatione dicēdi modus theolo Terti⁹
gorū dicentiū: q̄ reuelationes ⁊ diuinatiōes aīarū: q̄nq̄ pce modus
dūt ex naturali diſpoſitiōe: q̄nq̄ demonū oſtēſiōe: q̄nq̄ diui- dicendi
na reuelatione. Primo modo q̄n aīa appropinquat ad ipam qui eſt
mortē precognoſcit quedā futura ſubtilitate nature ſue: qđ theolo-
nō ſic eſt intelligendum: quaſi aīa ex natura ſua aliquā vim gorum.
habeat diuinatiōis: nā mod⁹ naturalis cognoſcēdi aīe con-
iuncte eſt accipere cognitionem a ſenſibus: ⁊ nō cognoſce-
re futura abſtracta a ſenſibus: vt dicit Tho. j. pte. Sed dicit
anima in morte diuinari ⁊ precognoſcere futura: quia cum
ipſa abſtrahitur a corpore ⁊ a corporeis ſenſibus: aptior red
ditur ad percipiendum ſubtiles motus ⁊ influxum: vel diui
num aut ſubſtantiarum ſeparatarum vel corporum celeſtiū.
Secundo fiunt quādoq̄ hominibus reuelatiōes ex celeſtiū
corporum impreſſione: vt dictum eſt ſupra a philoſophis.
Tertio fiunt ex demonum oſtenſione. Cum enim intellectus
demonum ſit ſuperior ordine nature intellectu hūano: que-
dam cognoſcunt demones etiam ſua naturali cognitione:
que ſunt remota ab hominum cognitione: et talia poſſunt
hoīb⁹ reuelare: vt in tertia decade īfra dicet. Quedā reuela
tiōes ſiūt ex diuina iſpiratiōe: ſicut dicit Dañ. ij. Eſt de⁹ q̄ re Dañ. ij.
uelat myſteria de celo. Reuelat aūt de⁹ ſecreta ſua hoīb⁹: ſiue
p ſeipſum: ſiue p angelos ſuos multis modis: vz p ſomniū:
p viſionē: p oraculū: p mentis illuſtrationē: ⁊ p mētis exceſ-
ſum. Primo mō ſomniū: cū dormiēdo aliq̄d reuelat nobis: p
impreſſionē formarū imaginabiliū ⁊ illō qđ reuelat: tegit fi-
guris ⁊ velat imaginib⁹: vt cū Jacob dormiēdo ſcalam vidit Genet.
Geñ. xxviij. Uiſio eſt cū in vigilia aliq̄d reuelat p impreſſio- xxviij.
nē formarū imaginabiliū eo ordīe eueniūt q̄ appuerūt. Sicut Quid
viſio yſaie de q̄ dr. vj. eiuſdē. Uidi dñm ſedētē ſup ſoliū excel viſio.
ſuz. ⁊ viſio Danielis ſup hebdomadib⁹. Oraculū ē cū ī ſōnis yſaie. vj
xp̄s vel angel⁹: pr: aut mr: vel aliq̄s ſeruo vel ſerā pſona ali- Quid
q̄d aperte vēturū aut nō: vitandū vel faciendum denūciat: oraculū
ex ſic fuit ſomnium Joſeph. Mathei. j. et ſomnium pincerne

Universidad de Deusto Biblioteca

Pharaonis. Et hmői oracula ſolent fieri in aurora qñ digeſ-
ſtio cõpleta eſt: ⁊ fumi a ſtomacho ad cerebrű nõ aſcendűt:
q̃ oracula nõ indigẽt iterpretatiõe ſi ſűt doctis ſicut fuit Jo
ſeph vir Marie. Et Lucianꝰ cui apparuit ſanctꝰ Gamaliel.
Si aűt ſiűt indoctis: indigẽt reuelatiõe: ſicut illud pincerne
Pharaonis qđ Joſeph interꝑtatꝰ eſt. Et dicűt ſomnioꝝ iter
pretes: ꝙ oraculis ꝑſuada eſt fides: ſi nõ ſint. illuſiões demo
nű: q̃s ſancti viri vt dicit Gregoriꝰ in dialogis: intimo ſapo
Grego. re diſcernűt. Mẽtis illuſtratio eſt: vt dicit Jſidorꝰ. iij. ethimo
Mẽtis logiarű. Plenitudo ſpűſancti: ꝑ quã deꝰ apłis reuelauit ſe-
illuſtra creta ſua ſecűdű illud apoſtoli. Nobis aűt reuelauit deus ꝑ
tio qđ ſpiritűſanctű. ⁊ Actuű. ij. Repleti ſunt oẽs ſpűſancto. Qui-
ſit. buſdã aűt reuelat deꝰ ſecreta ſua ꝑ mẽtis exceſſum ſiue exta
Jſidorꝰ. ſim aut raptű ſicut vidit Petrꝰ vas ſummiſſuz de celo cű va
Act. ij. rijs aialibꝰ. Actuű. x. Sicut fuit extaſis ſiue ſcđm aliã trãſla-
tionẽ ſopor Ade: de quo infra diffuſiꝰ declarabit̃. Reuelat po
ſtremo deꝰ ſecreta ſua q̃buſdã ꝑ ſenſibiliű ſignoꝝ expreſſio-
nẽ: ſiue ꝑ rẽ corporeã extriſecꝰ apparẽtẽ: ſicut Moyſi ꝑ nubẽ
Deus loq̃bat̃ deꝰ: vel ꝑ vocẽ exteriꝰ ſonãtẽ: ſicut Abrahe inſonuit
quõ re- dicẽs. Ne extẽdas manű tuã ſup puerű. Geñ. xxij. Siue per
uelat ſe parabolã myſtice ſignificãtẽ. i. ꝑ vocẽ q̃ſi hoīs formatã cű ſi-
creta militudine alicuius rei: ſicut Balaã. Numeri. xxiij. Accepta
ſua. parabola. ait ⁊c. Ad Auguſtinű ⁊ Greg. q̃ videnť rõne: aucto
Ge. xxij. ritatibꝰ ⁊ exemplo tenere diuinatiões ineſſe aie a natura vt
Rñſio. adductű fuit in frõte in huiꝰ q̃ſtiuncule. Rndeť ⁊ dicit̃ cum
ad obie Tho. pri. par. ꝙ Aug. loquit̃ ibi nõ aſſertiue: ſʒ recitãdo opi-
ctiões ꝑ nionẽ Platonis: q̃ poſuit aīaz accipe cognitionẽ rerűz ſcđm
dictas. ꝑticipationẽ ydearű: quã participationẽ meliꝰ recipit ab-
ſtracta a corporis ſenſibus. ſ. dormiendo: aut in morte. Gre-
go. etiam nõ intelligit diuinationẽ ineſſe aie a natura: ſed ꝑ
reuelationẽ vt dictű eſt in corpore q̃õnis. Hec Tho. pri. par.
q. lxxxvi. ⁊ intra queſtiunculam adducti.

Qõ. Secunda queſtiuncula eſt: Unde cauſatur in
Rñſio animabus extaſis ſiue raptus? Ad quã ſic re-
ſpondetur: ꝙ cum in extaſibus ſopiantur vires
inferiores: et anima ſepe adminiſtrationez cor
poris ſuſpendat. Jdeo ſciendum eſt ꝙ in homi
ne eſt trium virium naturalis ordo ⁊ ad inui-
cem connexio. ſ. virtutis naturalis: animalis ſiue ſenſitiue: ⁊
intellectualis et de communi curſu virtus naturalis ſeruit
animali: et animalis ſiue ſenſualis ſeruit virtuti intellectua
li. Nam videmus ꝙ virtus naturalis indiget in ſuis opera
tionibus calore et ſpiritibus que a corde originaliter proce-
dunt et diffunduntur per omnia organa ſenſuum: et mani-
feſtum eſt etiam ꝙ illis organis interius ⁊ exterius magis
laborantibus: natura ibi de illis magis diffundit: ⁊ ſic vno
modo contingit illa organa in exceſſu actuationis virtutis

ſenſitiue diſtraſiari vel diſcrepari. Et iterum ſpiritus natu-
ralis q̃bꝰ indiget virtꝰ digeſtiua exterminat̃ vel deficit ꝑ-
pter multitudinẽ gñationű ſpiritű ſenſitiuoꝝ. Ex q̃ pʒ quo
vehemẽs ⁊ fixa ⁊ ꝓfunda actuatio virtutis ſenſitiue interio
ris ſopire põt ſenſus exteriores: et ſimiliter debilitare vires
naturales ꝓpter illaꝝ viriű cõnexionẽ. Ex hoc prio ſequitur
ſcđm m. ſ. quod omnis vehemẽs intellectualis ſpirituű contẽ-
platio in qua fantaſia vel interior ſenſitiua exceſſiue labo-
rat: naturales vires eneruat ⁊ ſoporat ſenſus exteriores: ⁊ ſe
pe inducit extaſim: vel raptű: ꝙ ſi in vehemẽti ⁊ intẽſa ſeu ex
cellẽti pure intellectuali cõtẽplatiõe vires ſenſitiue nõ labo
rarẽt aut nullã depẽdẽtiã haberẽt vires naturales ⁊ aiales:
vel nõ īpedirent: ⁊ hoc oporteret ꝓuenire aliűde q̃ꝫ rõne di-
cte cõnexionis. Hec Henricꝰ de Aſſia ſuper Geneſim.

Tertia q̃ſtiűcula eſt: Quottuplex eſt gradꝰ exta- Queſt.
tice cõuerſiõis in deű ſeu cõtẽplatiõis ſpűalium. Rñſio.
Ad quã rñdeť ꝙ q̃druplex. Primus cű aia ꝓpter quadru
vehemẽtiſſimã itẽtionẽ ⁊ eleuationẽ ꝟtutis itel plex eſt
lectiue in illa ſpűali pura ⁊ excellẽtiſſima cõtẽpla gradus
tiõe dei ſuſpẽdit ⁊ relinq̃t corpus quo ad oẽs oꝑatiões ſen- extatice
ſuű exterioꝝ ⁊ interioꝝ ⁊ actionű oim naturaliű viriű: ⁊ hic conuer-
gradꝰ extaſis primꝰ fuit in adã de quo dicit q̃dã gloſa: ꝙ ſo ſiõis in
por ille diuinitꝰ ei immiſſus vires rõnales nõ clauſit. Sʒ obtu deű ſeu
ratis ſiue ſopitis corpis ſenſibꝰ mẽtis oculos aperuit limpi cõtẽpla
diꝰ vt ſcire poſſet qđ erga ſe ageret oim artifex ſapientia dei: tionis
⁊ qđ in ꝑteritis fecerit: ⁊ de lõgiſſime futuris factura eſſet. ſpűaliű
Huc primű gradű aſcẽdit. b. Paulꝰ q̃ neſciuit an aia vegeta Primꝰ
ret corpꝰ an corpe relicto in paradiſum rapta eſſet: vel etiã gradus
forte ſimul in vno loco vegetaret: ⁊ cű hoc raptr in celo em-
pyreo eſſet. Secűdꝰ gradꝰ extaſis eſt in quo aia relinq̃t cor-
pus q̃ ad oẽs oꝑatiões ſenſuales iteriores ⁊ exteriores: ſʒ nõ Scđus
ſuſpẽdant̃ oꝑatiões naturales ſicut in prio gradu. Tertius gradꝰ.
gradꝰ ẽ in quo aia in cõtẽplationẽ intellectualiű rapta ſolű Tertiꝰ
relinquit corpus quo ad actum ſenſuű iteriorű. Quartꝰ gra gradꝰ.
dus eſt ⁊ infimꝰ qñ ſopiunť ſolű ſenſus exteriores per intẽ- Quartꝰ
ſaꝫ actuationẽ ſenſus interioris. ſimul ⁊ intellectꝰ ⁊ rationa gradꝰ.
lis effectus. Cauſas haꝝ extaſium Richardus de ſancto Ui Richar
ctore lib. de cõtemplatiõe reducit in genera dicẽs. Tribꝰ de dus.
cauſis vt mihi videť in mentis exceſſuz adducuntur: q: vel
ex magnitudie exultationis fit vt mens quandoq; ſic ſemet
ipſam non capiat: et ſupra ipſam eleuata vires inferiores
ſopiantur. Magnitudine ergo deuotionis anima tanto ele-
uatur: quanto diuino amore ⁊ charitatis deſiderij igne ſuc-
cenditur ⁊ reſoluitur: quaſi fumus eleuetur. Jn ſumma ma-
gnitude vero admirationis anima in extaſim rapitur: quan
do in admiratione ſumme pulchritudinis aut diuine maie
ſtatis ſuſpenſa tam vehementi ſopore concutitur: vt a ſuo

Universidad de Deusto Biblioteca

ſtatu penitus excutiatur. Magnitudine gaudij vel iocundi
tatis: aia rapitur: q̄n illa intimi amoris ſuauitatis abūdan
tia inebriata: q̄d ſit: q̄d fuerit: penit⁹ obliuiſcit: ⁊ ſup mūda-
nū quendā effectū ſub quodā noſtre felicitatis ſtatu raptum
transformat. Ex q̄bus patet q̄ aia pro ſtatu vie pōt tantū q̄
intellect⁹ non vtet miniſterio fantaſtice ſenſitiue interioris
vel exterioris cū ſopitione virium inferiorum animaliū ⁊ re-
mi ſſione naturaliū: vt patet in vi atorib⁹ exceſſiuis. f. i Adā
in ſtatu nature integre: ⁊ Paulo aplo ⁊ quibuſdā alijs. Hoc
patet: q̄ intellect⁹ eoꝝ ſeparatur a phātaſmatib⁹ quorū: nul
lū eſt tāte eminentie vt poſſit diuinā eſſentiā repreſentare.
Nec etiā aliqua intellectualis ſpecies creata: immo etiā in
illa clara dei viſiōe mens ita rapit: vt nihil pro tunc ꝑcipiat
aliud nec ſenſitiue nec intellectiue. Unde talis viſio tantum
alienauit. b. Paulum ⁊ operationē anime eius in corpus ta
liter ſuſpendit: q̄ neſciuit an etiam anima corpus animaret
vel ſeparata eſſet. Propter : que dicit Tho. q̄ impoſſibile
Beat⁹ thom. eſt q̄ homo in ſtatu vie videat clare deum per eſſentiā ſine
abſtractione a ſenſibus: aut ſine extaſi aut raptu quo ſopian
Exodi. tur vires animales. Unde ⁊ Exodi dicitur. Nō videbit me
homo et viuet. Ex quib⁹ patet q̄ cum Adam ⁊ Paulus eun-
dem gradum primum extaſis habuerint: et ergo equales
intenſiue. Non aūt forte extēſiue theologi conſtituti ſunt.
Hec Henricus de aſſia ſuper Geneſim.

Qō. Quarta queſtiūcula eſt: An plato ⁊ Ariſtoteles
potuerint naturaliter tātā theologiā acq̄rere:
quātā Adā ⁊ Paul⁹ in extaſim poſiti? Ad quā
rñdēt aliq̄ opinatiue: q̄ Adam et paulus non
Opinio aliq̄rū. fuerunt maiores philoſophi Platone et Ariſto
tele. et iſti tenent q̄ intellectus in corpore ma-
nens poteſt ſe ſine adminiculo ⁊ actiōe ꝟtutis ſenſitiue ſeu
phātaſtice reducere in cōtēplationem pure intellectualem
ſcientie: ⁊ ſe actuare reſpectu ſpecierum et habituum quos
Probatio ꝑdicte opinionis. alias intellexit. Et probant hoc primo: quia non videtur no
bilis virtus intellectiua magis dependere in reductiōe ad
ſuū actū a virtute ſenſitiua interiori: q̄ ipſa ſenſitiua īterior
a ſenſibus exterioribus: ſine quorum tamen actionibus ſe-
pe interior ſenſus exit in actus ſuos ſicut in ſomnis manife
ſtum eſt. Item non videtur veriſimile q̄ iſta nobilis natu-
ra itellectualis eſſet a creatore deo tam inſeparabiliter illis
corporeis viribus ſenſus alligata: q̄ ſine earum actuation e
in nullum actum cognitionis poſſet ſe reducere: q̄ per nul
lum exercitium in cognoſcendo ⁊ intelligendo: poſſet acqui
rere in ſui natura ſpecies intelligibilium: ⁊ habitus p̄ quos
ſuſpenſa omnium actuatione ſenſitiuarum viriū: pure intel
lectualiter aliq̄d celeſtiū vel alioꝝ cognoſcere poſſet. Item in
ſtatu nature itegre ſeu innocentie talis modus cognoſcen-

di et contēplandi pure ⁊ intellectualiter videtur vtiq̄ poſſi-
bilis fuiſſe: ſicut ⁊ in ſtatu corporis glorificati: pro quo ſtatu
forte intellectus licet informabit corpus: tn̄ in nulla imnobi-
tur a cognitionibus ſenſitiuis nec interiorbus nec exteriori-
bus. Et ideo nō eſt eſſentialis n ec tā neceſſaria connexio vir
tutis intellectiue exiſtētis in corpore ad vires ſenſitiuas : q̄
ſine illis nobilis vis intellectiua nō ſit apta nata ſe cogniti-
ue actuare. Item ſi ſic: ergo aia rationalis extra nihil intelli
geret nec ſciret de cōmuni curſu de oībus his que in corpore
ſciuit: nec reſpectu quorumcunq̄ intelligibilium: ex habitib⁹
⁊ ſpeciebus in corpore acquiſitis ſe actuare poſſet: q̄d videt Cōis
magne imperfectionis. Hec ſunt argumēta dn̄i magiſtri Hē opinio.
rici de Aſſia q̄ adduxit Pariſijs diſputādo in hāc materiā.
In oppoſitū eſt ſchola omnis cōis dicēs q̄ quiditas rei ma-
terialis eſt obiectū intellectus viatoris. Et experientia de- Ex.
mōſtrat phātaſiā laborare cū intellectualiter operamur ſeu
occupamur. Pz ergo q̄ nullus pur⁹ viator philoſoph⁹ i theo
logia Paulo ⁊ prio parenti ſe poteſt cōparare. Et ſic patet re-
ſponſio ad queſtiunculam. Hec Henricus de Aſſia ſu per
Geneſim.

Quinta queſtiuncula eſt: Quare mulieribus ſepius Queſti.
fiunt reuelationes q̄ viris. Ad quam rñdetur q̄ de Rñſio.
hoc a philoſophis triplex cauſa naturalis ſolet aſſi
gnari. Prima accipitur ex qualitate complexionis: Trib⁹
q: mulieres naturaliter multum habent de humi- ex cau-
do: humidū aūt cū inceptum eſt moueri: nō ceſſat quouſq̄ at ſis ſepi⁹
tingat ad id quod intendebat. Ex quo contingit mulieres fiunt re
diutius ſtare in ſuis cogitationibus et imaginationibus q̄ uelatio
viros. Unde vir citius digeret ſuas conceptiones vel ima- nes mu
ginationes quare minus apparent eis mirabilia. Et quia lierib⁹
humidum etiam (quod vt dictum eſt in mulieribus abun- q̄ viris.
dat) eſt bene receptiuum figurarum: et diuerſas etiam figu- Prīacā.
ras recipit: exinde eſt quod ipſis mulieribus apparent plu-
ra mirabilia et diuerſa ſomniando. Secunda cauſa accipi-
tur ex defectu rationis : nam mulieribus ſicut dicitur in
politicis: habēt rationarium inualidum : vnde minime vi- Secun-
gent ratione et diſcretione in comparatione ad viros: pro- da cā.
pter quod ſi eueniant mulieribus aliq̄e fantaſtice appa-
ritiones et viſiones mirabiles : minus eſt ratio contradi-
cens q̄ in viris . Tertia cauſa ſumitur ex abundantia Tertia
paſſionis . Nam ſicut dicit philoſophus in li. de ſomno et cauſa.
vigilia . Illi qui ſunt in paſſionibus: ad modicam ſimilitu- Phus i
dinem mouentur et credunt verum eſſe quod apparet. li. d̄ ſom
Unde quia in mulieribus abundant paſſiones : ideo ſta- no ⁊ vi-
tim ad modicam ſimilitudinem vel ſpeciem credunt ei quod gilia.
ſibi apparet. hec ex Joanne de ſancto Geminian o.

Universidad de Deusto Biblioteca

Q̃ō. Sexta queſtiuncula eſt: An ꝓphetie ⁊ reuelatio-
nes vaticinātiū ⁊ q̄ſq; raptarū mulierꝫ xp̄o de-
uotarꝫ: vt puta Brigide: Catharine de Se-
Rñſio. nis ⁊ ſimiliū: haberi debeāt ꝓ indubitāter ve-
ris ⁊ predicari tanq̄ a ſpiritu ſancto edite. Ad
quam reſpondetur ſimpliciter ꝙ nec ꝓ indu-
bitāter veris haberi debēt: nec tanq̄ a ſpū ſancto edite acce
ptāde vel p̄dicāde ſunt. Tū q: hm̄oi ſimilia fieri pñt ex in-
duſtria humana exercitata: ⁊ lumine fidei cōfortata. Tū q: ni-
hil ꝓhibet illas q̄ſq; fuiſſe illuſas: eo ꝙ forte non ſine culpa
Docere ꝓſumpſerūt illa facere q̄ ad eas nō pertinuerunt. Docere em̄
vel p̄di vel p̄dicare mulierib⁹ iuxta ap̄lm nō permittit. Tum q: po
care nō tuit fallere eas q̄ſq; phantaſia nimis fatigata. Tum q: ſi
permit- libri eaꝝ bene cōſyderent: occurrūt ex dictis ⁊ modis dicēdi
tur mu- aliqua minus ſapida: minus rōnabilia aut veritati diſſona.
lierib⁹ Tū q: ꝓphetie earū ſuperuacue videntur ⁊ doctrine. Cū au-
et q̄re. tenticę ex ſacris ſcripturis ⁊ ſanctis doctoribus habeat: de-
quid de talib⁹ eſt ſaluti neceſſariū. Tum q: ſtat aliquem eſſe
valde ſanctum: ⁊ t̄n omnē doctrinā eius eſſe ex ſpū humano.
Tum q: non conſtat eas miſſas fuiſſe ad docendū vel predi
candū a deo: nā ſi deus officio earū voluiſſet in docendo ⁊ ꝓ
phetando vti: vtiq; ſanctiorib⁹ mulierib⁹ in hoc vſus fuiſſet
vt ſancta eliſabeth: ⁊ ſimilibus: quas cōſtat nihil taliū attē
taſſe: ſed ſolum ſtuduiſſe profectioni virtutum: nihil ſe intro
mittentes de impertinentib⁹ eaꝝ ſtatibus. Potuit t̄n eſſe ꝙ
deus ad ſupplendā negligentium ordinarioꝝ: ⁊ ad ipſorum
maiorē confuſionem ſuſcitauerit q̄ſq; ⁊ ſuſciter quaſdā mu-
lierculas tanq̄ doctrices ⁊ ꝓphetas: ſicut etiā apparet in va
rib⁹ vtriuſq; ſex⁹ in populo hebreoꝝ: vt ſic ꝓpter nouitatē et
raritatē: mulierū doctrine legāt ab his q̄ diuinos libros et
diuinas ſcripturas legere neglexerūt: ⁊ cupiūt doctrinarum
nouitatibus auribus prurire ⁊ ꝯuerti ad fabulas poetarū.
Sicut etiā ꝓpter negligentiaꝫ iudicū iſrael ſuſcitauit deus
ſpiritum pueri iunioris Danielis: ne ſanguis innocēs Su-
ſanne effunderet. Dañ. xiij. Hec Hēri. de Aſſia ſup Geneſim.

Q̃ō. Septima queſtiuncula eſt: An vaticinia futurorum
a Sybillis: ⁊ quarūdā magaꝝ ⁊ phitoniſſaꝝ i po-
pulo gentili ſint credēda eis reuelata a ſpū ſancto
⁊ quare ſolis Sybillis mulierib⁹ apud gētiles cō-
ceſſum eſt de xp̄o vaticinari: ⁊ nulli alteri: ex vati
Rñſio bus babylonicis: philoſophis ſiue poetis: Ad quā ſic reſpō
Augu. det Aug. xvi. de ci. dei: ꝙ Sybille ſiue bone fuerint ſiue male
in his que de xp̄o ⁊ alijs ad ſalutē humanam pertinentibus
predixerūt: credendū eſt ꝙ a deo fuerint inſpirate. Nō enim
eſt veriſimile ꝙ diabolus reuelaret hominibus ea que ꝓ ſa-
Interp lute eorū preſciebat eſſe ventura. Et ꝙ hoc ſit verum de Sy-
tatio hu billis bonis: pꝫ ex nois interpretatiōe. Dicit em̄ Sibilla q̄ſi
dei mens:

dei mēs: quia ſyos grece latine dicitur de⁹ ⁊ belle idest mēs ius no-
quaſi mens dei. Erāt em̄ (vt Augu. xviij. de ciui. dei. c. xxiij. et minis.
Iſidorus. viij. li. ethimo. dicūt) apud gentilē poplm̄ quedam Sybila
femine virgines: vel nō virgines famoſe in cognitione occul Augu.
torū de futuris: ⁊ alijs: q̄ quidem apud gentiles conſulebā iſidor⁹.
tur in dubijs euentib⁹ quaſi ex merito ſingularis vite noti-
ciā mētis dei vel deorū habētes: ſicut apud hebreos cōſule-
bantur veri prophete. De quib⁹ dicit Auguſtinus vbi ſupra Augu.
ꝙ ſicut olim extra populū iſrael: et inte l populo gētili erāt
aliq̄ boni ⁊ ſancti viri a deo ſpecialiter illuminati ⁊ directi:
de quib⁹ fuit Job: Cornelius ⁊ alij. Sic etiā ⁊ aliq̄ femine ſan
cte ⁊ religioſe eē tūc poterāt a deo de futuris d̄ chriſto ⁊ alijs
ſpecialiter illuminate. Unde de vaticinio vnius illarum Sy-
billarū dicte Erithrea vl̄ Cumana loquēs Augu. vbi ſupra Augu.
dicit: ꝙ a deo nihil hēt in toto carmine ſuo qđ ad deoꝝ falſo
rū cultū ꝑtineat: vt in eorū numero merito cōputanda videa
tur. q̄ pertinent ad ciuitatē dei. De malis etiam mulieribus
ſiue magis ⁊ diuinatricibus vanis artib⁹ imbutis; pꝫ etiā
ꝙ alique earum magis idonee ex dignatiōe diuine clemētie
in teſtimoniū ſalutariū futurorū poterāt certis occaſionib⁹
datis: illuminari ſpecialiter a deo de faciēdis: ſicut occaſiōe
data illuminatus fuit Balaam ariolus q̄ licet mal⁹ fuerit: t̄n
preclaraꝫ de xp̄o ꝓphetiā expreſſit: vt patet Numeri. xxiiij. Donū
Donū em̄ ꝓphetie nō ſolū ſe extēdit ad bonos: ſꝫ etiā cōmu- ꝓphe-
ne eſt bonis ⁊ malis: ſicut ⁊ cetere gratie gratis date. In ce- tie ē cō-
teris vero ad xp̄m nō ꝑtinentib⁹ iſte diuinatrices mage: a mune
diabolo poterāt illuminari: ſicut ſupſtitioſi ſapiētes babylo bonis ⁊
nij. Sꝫ ſi q̄s quereret quare in ſolo ſexu femineo inuēte ſunt malis.
apud gētiles quedā mulieres propheti ſſe de chriſto vatici-
nātes: et null⁹ de vatib⁹ famoſis babylonicis in artib⁹ diui queſtio
natorijs expertes: quos reges gētiū in dubijs cōſulere cōſueue
rūt: vt patet de Pharaone ⁊ Nabuchodonoſor et aliquibus
phōꝝ aliq̄d de chriſto: vl̄ de futuro iudicio: aut de reſurrectio
ne et ceteris de quib⁹ Sybille locute ſunt: vaticinat⁹ eſt: Reſ
pōdetur ꝙ horū ⁊ ſimiliū ſecretorū dei rationē reddere poteſt Rñſio:
ſolus q̄ a deo de hm̄oi eſt eruditus. Uel forte ſic factuꝫ eſt cō
ſuetudine dei qua ſepe eligit infirma huius mundi vt con-
fundat fortia. philoſophi autem ſequentes ſolum cognitio-
nem que naturali inueſtigatione de deo et creaturis habe-
ri poterat: ponentes obiicem preſumptionis ⁊ ſuperbie: di-
uinas reuelationes deſuper recipere non meruerūt. Potuit
tamen fieri occulte a deo: vt etiam poete aut aliqui philoſo-
phi vt aliqua fingerēt: vel dicerent que deus pro generali ſa-
lute hominum facturus erat in mundo: licet illi ph̄i vel poe-
te ad huiuſmodi non reſpicerent ſed ad alia: circa que eoꝝ
intentio verſabatur: ſicut factuꝫ in Caypha ⁊ Uergilio ⁊ alijs.
Hec ex domino Henrico de aſſia ſuper Geneſim.

Univerſidad de Deuſto Biblioteca

Secūda queſtio octaui capitis eſt de ſomno corporali:
Circa quam tres queſtiuncule ſoluentur: quarū que
libet infra declarabitur.

queſtio. Primma queſtiūcula eſt: Quid ſit ſomnus corporalis et
Rñſio. vnde cauſat. Ad quā ſic reſpondeť: q̄ ſomnus ſcd̄m
phōs eſt retractio ad interiora: ſpūs vitalis et aīalis:
quorū alter eſt vehiculū caloris: et alter ſpeciei ſenſibilis. Uel
Somni vt alij dicūt. Somnus eſt ſixa ſuſpenſio virtū aīalium. ſ. ſenſi
diffini- tiuorum ab actib9 ſuis. Qđ de cōmuni curſu contingit ex hoc
tio ſm q̄ diffuſio ſpirituū vel alterius influētie ad ſenſationes ne
philoſo ceſſarie impeditur a corde, vel cerebro: et q̄diu hic influxus
phos. impeditur: tādiu ceſſant et quieſcūt vires ſenſitiue ab actib9
Alia ſō- ſuis. Poteſt aūt dict9 influxus impediri vel non fieri multis
ni diffi- de cauſis et modis. Primo vt dicit Albert9 ex parte corporis:
nitio. ſicut fumalis euaporatio ex mēbris digeſtiuis aſcendens p
Albert9 venas ad regionem cerebri frigidā: vbi fum9 illo frigore cō
denſatus: deſcendēdo cōſtringit neruos: et obſtruit ceteros
meat9 ſpirituū ad organa exterior̄ ſenſuū: q̄ ſpiritib9 ad ip
ſorū actuationē reqſitis ſic priuati nō percipiūt exteri9 obie
cta. Alij clarius idē ſic dicūt: q̄ dict9 influxus impeditur per
fumum aſcendentē a mēbris digeſtiuis ad cor: vel ad locum
capitis. ſ. cerebrū: vbi eſt cōcurſus neruorū deferentiū ſpūs,
vel vbi. ſpūs naturales ſublimātur in ſpūs aīales: q̄ q̄dē fu
mus p dictū influxū impediri pōt: vel replendo neruos: vel
cōprimēdo: vel ad frigiditatē redactos cōſtringendo. poteſt
etiā naturaliter ex parte corporis fieri ſopor ſine tali fumo: et
hoc ꝓpter aliquā oppilationē ſeu alteri9 modi obſtructionē
Sōnus meatuū interiorū. Cauſatur etiā ſomn9 ex parte aīe propter
quō cau cōcurſuz caloris et ſpirituū ad locū alicui9 leſionis interius
ſatur. vehemēter torquentis: qn̄q3 ex defectu caloris et ſpirituū in
radice in qua dū ſpūs deficiūt: neceſſe eſt vt ſenſus ſuis acti
b9 ceſſēt: ſicut cōtingit in amētib9: qn̄ amētie accidūt ex lani
tione. ſ. debilitate. Qn̄q3 etiā accidit p quādā retractionē ſeu
reuocationē ſpirituū ad interiora rōne alicui9 paſſionis in
terioris: iuxta illud Luce. xxij. et Math. xxvi. Erāt oculi eorū
Luce. grauati et dormierūt pre triſticia. vel rōne alteri9 accidētis. vt
xxij. in ſincopi. Qn̄q3 etiā accidit ſomnus ex vehemēti fatigatio
Math. ne vel attenuatione vel aſſiduata cōtēplatione ꝓpter que
xxvi requirūt vires interiores adiuuari vt p3 in raptu et extaſi.
Fiūt etiā qn̄q3 ſopores ab extra. ſ. ex dulcedine alicui9 melo
die: per quaz exteriores ſenſus cadūt ab actibus ſuis: ꝓpter
qđ, vt dicit phūs. viij. politicorū. In tēplis fiebant melodie
qbus aliqui rapiebantur. Qn̄q3 fiunt etiam ex vehementia
ſubiti terroris: quandoq3 ex leſione capitis vel alterius mem
bri extrinſecus illata: vt dū homo cadit ſuper caput: aut
ſanguinem trahit. Hec Albertus magnus et dominus Hen
ricus de Aſſia ſuper Geneſim.

¶ Sequitur ſecunda Queſtiuncula
prime Decadis.

Secunda queſtiuncula eſt: Quid ſit ſomnus Qđ:
vniuerſalis et partialis. Ad quam reſponde Rñſio:
tur: q̄ ſomnus vniuerſalis dicitur quando
exteriores ſenſus cum vi, etiam intellectiuā
ſopiuntur et quieſcunt. Uel ſomnus vlis ſe
cundum Auicennaz prima tertij. ca. de ſube
th. eſt redditus ſpiritus animalis ab inſtru Diffini
mentis ſenſuum et motus ad principium ſuum. ſ. cerebrum: tio ſōni
cum quo ſcz reddita priuantur ipſorum inſtra ab exitu ope vlis ſ3
rationis in ipſis. ſ. inſtrumentis: niſi ab illis inſtrumentis Auicē.
que neceſſaria ſunt ad hoc vt vita permaneat et illa ſunt ſi
cut inſtrumenta ſpiritus ſicut pulmo: cor arterie et diaſſam triplex
ma. Partialis autem ſomnus eſt triplex: aut cum exteriores ē ſomn9
et interiores ſenſus ſopiuntur: vt intellectiua vigilante: vel ꝑtialis.
cum ligantur exteriores ſenſus: ſolutis a ſomno ſenſibus
interioribus: vt patet in ijs qui dormiendo ambulant in no
cte: vel cum interiores ſenſus ligantur ſolutis exterioribus.
Primum autem horum ſecundum quoſdam poſſibile eſt:
quod probant ſic. nam ſicut interior ſenſus vigilare poteſt
ligato per ſomnum exteriori: vt patebit infra. Ita nihil pro
hibere videtur q̄ intellectus habitibus et ſenſationibus
ſufficiēter habituat9 ſepe vigilet. ſ. cognoſcitiue actuetur re Obie
ſpectu intelligibilium: et q̄ vtreq3 vires ſenſitiue ſopite ſint. ctio.
Qđ ſi dicatur ſcd̄m phōs: q̄ neceſſe ſit ad actualem intelligi
bilitatē phantaſmata ſpeculari: igitur intellectus nō actuat
niſi cōſecutiue ad actuationē phantaſie. Rñdeť q̄ ſi illud di Rñſio:
ctū cōe phorū habeat veritatē. Intelligiť de cōi curſu huma
ne cognitiōis et in prima acquiſitione intellectualis noticie.
Uel eſt verū reſpectu illorū intelligibiliū reſpectu quorū ad
huc non habet ſufficiēter intrinſecos in ſe habitus et ſpecies
ſecundum quas in actu exire poſſit ſine adminiculo virium
ſenſitiuarum. Secus autem eſt de intellectu ſic habituato:
qui vt ſeipſum actuet: nō oportet ad phantaſmata ſe conuer
tat. Iſtam intellectualem vigiliam ſenſiſſe videtur ſenſibus
ſomno ligatis qui dixit. ego dormio et cor meum vigilat. et ſe
cundum hanc opinionem ſomnus vtrorumq3 ſenſuum non
poteſt ſopire intellectum niſi nudum vel inſufficienter ha
bituatum. Secundum autem. ſ. ligamentū exteriorū ſenſuū
ſolutis a ſomno interioribus: etiam manifeſte apparet in q
buſdam qui nocte dormiendo ſurgūt: et ambulant ſine offen
diculo: et faciunt aliqua opa vigilantiū. ſ. loquunť: clamant:
induunt ſe: aſcendunt arbores: exeunt domos ad cāpos: ſil
uas: inſequuntur inimicos: et qn̄q3 interficiunt: et reuertun Alber
tur ad lectos ſuos: vt dicit Alber. in commento ſuper lib. tus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de ſomno ⁊ vigilia. Pōt etiā ⁊ tertio aliꝗ ſcōm exteriorē ſenſitiuā vigilare: ⁊ dormire ſcōm interiorē: ſicut audiui de vno taliū ꝗ realiter ſenſit. Uigilāt etiā quãq; tales ſcōm ſenſum ⁊ ſimul ſcōm vim itellectiuā: ꝗ fortaſſis etiā ꝗdāmodo actuari pōt ad actuationē exteriorū ſenſuū interioribꝰ ſēſibꝰ ab omni actu ſuſpēſis. Uñ ſi deus in hoīe vigilāte ſuſpēderet ad tēpus oēm actionē iteriorū ſenſuū ſine īpedimēto inſtīctū e virtus ⁊ ſpirituū ad ſenſus exteriores: ꝗd ꝓhiberet hominē ⁊ ſenſitiue videre: et intellectiue viſa ratiocinari: ⁊ ita ſufficiēter ſe ſe in ambulādo vel aſcendendo dirigere ⁊ cuſtodire? Hec Henricus de Aſſia vbi ſupra.

queſtio.

Tertia queſtiūcula eſt. Unde cauſatus eſt ſomnꝰ Ade a principio: cū nihil de predictis cauſantibus ſomnū nec fumalis euaporatio cibi potuerit ad capud eiꝰ vel cor aſcēdere: ne ī paradiſo comederit de fructibus ante formationē Eue: ⁊ ꝗd vidit Adā in ſopore illo? Ad quā ſic rñdet: ꝙ ſomnꝰ ille Ade ſiue raptꝰ ſiue extaſis: nec ab angelo fuit: nec a celo: nec a cibali fumo: aut fatigatiōe ꝗ nō erat in ſtatu innocētie. Sʒ fuit immiſſus a deo tāꝗ ꝯueniēs diſpoſitio ad recipiēdas diuinas reuelatiōes: ꝗ: vt dicit Augu. Niſi ab hac vita quodammodo moriat ſiue aduerſus ⁊ alienatꝰ a corporeis ſenſibꝰ fuerit: nō ſubuehit in viſionē dei ⁊ celeſtiū. In ꝗ raptu ſiue extaſi piꝰ ⁊ largiſſimꝰ deus primo homini pncipio totius poſteritati oſtēdit magna ⁊ mirabilia. Ipſe eñ Adā in ipſa extaſi ſiue exceſſu mētis poſitꝰ: ⁊ ī illū ꝗ ſtatū nature excedebat eleuatꝰ: vt dicit gl. ad Eph. v. Prio ꝓpheta effectꝰ ē. Nā excitatus ex ſopore ⁊ mulierē formatā ex ipſo aſpiciens: diuina reuelatione illuſtratus: ydiomate hebraico dicit. Hoc nunc os ex oſſibus meis: ⁊ caro de carne mea: propter hoc relinquet homo ⁊c. Ingreſſus etiam eſt in ſanctuarium dei ⁊ intellexit nouiſſima ab initio ⁊ primo vt dicit glo. reuelatum eſt ei ꝙ ex eo naſciturus eſſet homo qui vere deus eſſet: cuius morte hominum genus redimeretur: ⁊ de cuius latere in cruce morientis fidelis eccleſiā formaretur. Intellexit etiam ꝙ mundus eſſet perdendus peccō ꝯnis non ſuo. Tūc forte intellexit myſteriū trinitatis: creationem mundi: ex nihilo. deſtructionē eiuſdē: accepit in illa extaſi reuelationē caſus angelorū. Intellexit ſacrificia ꝗ erāt futura ī remediū originalis peccati: ꝯuis illud futurū ei eſſe nō reuelaret. Intellexit excellētiſſima illā futurā vitā ī ꝗ poſt ineternū viuēdo ſine nutrimēto: habituri eſſēt hoīes in clara dei viſiōe: ſi ī hac vita mādata dei cuſtodirēt. Inſtructꝰ fuit ī naturalibꝰ ⁊ moralibꝰ ſciētijs. Tūc ēt accepit excellētē cognitionē theologicā ſupnaturalē vt pmꝰ rebꝰ noīa īponeret: ⁊ rerū ꝓprietates cognoſceret. Uñ ꝯſtitutꝰ ē pmus phꝰ pmꝰ theologus in vtraq; ſcientia perfectus ſcōm menſuram initij ſui

Rñſio.

Augu.

Geñ. ij.

ſtatus. Unde Ugo li. ſexto de ſacramentis loquēs de phia ⁊ theologia pmi hoīs dicit. Rerū viſibiliū omniū ꝗ cū hoīe ꝓpter hominē facte erāt: perfectā cognitionē pmū hoīez ſimplici diuine iſpiratiōis illuſtratiōe accepiſſe nulli dubiū eſſe debet. Nā deꝰ rōnabiliter ei tribuit ſciētiā coꝝ ꝗ ꝓpter ipm fecit ⁊ quoꝝ gubernationē: diſpoſitionē ⁊ ꝓuidētiā ipſi hoī reliqt. Si aūt ꝓvita tēporali cōſeruāda ⁊ diſponēda ī rebus trāſitorijs tā ſciētiā magnā accepit: multo magis ꝓvita eterna adipiſcēda excellētiorē ⁊ abūdantiorē de celeſtibꝰ ⁊ ſupnaturalibꝰ cognitionē habere debuit. Sic ī extaſi ⁊ exceſſu mētis Paulꝰ poſitꝰ vidit arcana dei ꝗ nō licet hoī loꝗ. Sic etiā ꝗdā mulier ordīs noſtri predicatoꝝ virgo mirabilis humilitatꝭ ⁊ deuotiōis ī vrbe veteri tpe nr̄o extaſim patiebat. quotiēs aliꝗs ei verba deuota ⁊ feruētia loqueret: cūq; poneret ī lecto dū rapi incipiebat: eleuatis paulatī manibꝰ ⁊ pedibꝰ ad modū pedū crucifixi: diſpoſitꝭ ſic efficiebat imobilis vt nulla violētia manꝰ vł brachia flecti: vł ipſi pedes poſſēt aliquatenꝰ diſiungi. De mirabilibꝰ aūt ⁊ arcanis quē ipſo raptu percipiebat aliꝗ, paucis ⁊ cū difficultate aliqua reuelauit: Hec Henricus ⁊ Johannes de ſancto Geminiano.

Ugo li. vj. de ſacramē.

Tertia queſtio huius octaui capitis eſt de ſomnijs ſiue apparitionibus phantaſticis ſomniorum. Circa quam ſex queſtiuncule ſoluentur.

queſtio
Rñſio.

Prima queſtiuncula eſt: Quid ſit ſomnium: et etiam vnde cauſantur ſomnia ſiue apparitiones phantaſtice ſomniorum? Ad quam ſic reſpondetur ꝙ ſomnium ſecundum philoſophos libro .ij. de ſomno et vigilia: eſt phantaſma factum a motu ſimulachrorum a ſimilitudine ſenſibili in dormiente ſecundum ꝙ dormit: huiuſmodi autem ſomnium ſeu phantaſma ortum habere poteſt ex pluribus: ⁊ ſic poſſunt ſomnia plures cauſas habere. Nā ſomniorum duplex eſt cauſa in generali: ſcilicet interior ⁊ exterior. Prima interior etiam eſt duplex. Nam prima eſt mentalis ſiue ſpiritualis: ſcʒ cogitatio vel affectio inquantum illa occurrunt phantaſie hominis in dormiendo: circa que eius cogitatio ⁊ affectio fuit immorata in vigilando. Secunda cauſa ſomniorum interior eſt corporalis diſpoſitio. Nam ex diſpoſitione interiori corporis formatur aliquis motus in phantaſia conueniens tali diſpoſitioni: ſicut homini in quo frigidi humores abundant: occurrit ꝙ ſit in aqua vel niue. Et propter hoc medici dicūt eſſe intendendum ſomnijs ad cognoſcendum interiores diſpoſitiones corporis. Secunda cauſa ſomniorum eſt exterior: ⁊ hec eſt duplex. Prima eſt ſpiritualis: que quandoq; eſt a deo: qui miniſterio angelorum aliqua hominibus reuelat in ſomnijs: vt dictum eſt ſupra. Quandoq; autem operatione demonum apparent dor-

Sōnū diffinitio ſm philoſophū.

Sōniorū duplex eſt cā ī generali.

Prima cā interior

Secunda cā iterior.

Scđa cā omniorum in gñali.

Pria cā exterior

mentibus aliq̃ phãtaſie ex quibus quãq; aliqua futura re
uelant his qui cum eis habent pacta illicita: vt dicetur infra
Scdã cã in tertia decade. Secunda cauſa exterior eſt corporalis. ſ. im
exterior. mutatio imaginationis vel phãtaſie inquantum imagina
tio vel phantaſia dormientis immutatur: vel ab aere conti
nente: vel vt aſtronomi dicunt: ex impreſſione celeſtis corpo
Opinio ris: vt ſic dormiẽti aliq̃ phãtaſie appareãt cõformes diſpo
aſtrono ſitioni celeſtium. Pro quo intelligendo notandũ q̃ aſtrono
morꝫ. mi dicunt q̃ celũ ſiue corpa celeſtia p ſe operant̃ ad ſomnia.
Nam multotiens dicunt hominum ſomnia eſſe cõformia ſtel
larum habitudinibus con ſituationibus: in tantum q̃ ſcita
diſpoſitione celi hora ſomnij aſtrolog⁹ dicere poteſt de quo
facto ſomnium fuit. Et dicunt q̃ ſicut cum cholera in homi
ne habundat: ſomniat homo de rebus calidis ⁊ rubeis: et cũ
phlegma abundat: de rebus frigidis ⁊ aquoſis: veluti effect⁹
naturales cauſati a cã naturali. Similiter celũ põt influere co
Rñſio gnitionẽ effectuũ quos virtualiter ↄtinet: ⁊ p ↄſequẽs imprime
ad aſtro re p ſe dormiẽtib⁹ ad ſomniãdũ. Quib⁹ reſpõdet̃ q̃ licet celũ
nomos. aliquid operari poſſit ad ſomnia: hoc tñ non eſt per ſe. ſ. per
impreſſionẽ noue ſpeciei vel cognitionis interioris ſenſuga
lis vel intellectualis. Sed eſt ſolũ p accidẽs ad aliquam trãſ
mutationẽ corporis ſecũdum ſenſibiles qualitates. Nam in
fluentia calefactiua nõ poteſt imprimere primo ſpeciem calo
ris ſenſui īteriori q̃ cauſet realẽ calorẽ q̃ obiectiue moueat ſe
ſum tact⁹. Et cũ dicit̃ ſcdꝫ aſtronomos q̃ quãq; inuẽta ſunt ſo
mia hoīm cõformia habitudinib⁹ ⁊ imaginib⁹ ſtellarũ: vt po
te piſcis: Cãcri ⁊c. Dicit̃ q̃ hoc raro vl̃ nũq̃ expertum eſt: vel
ẽ a caſu vel quia aliquis exercitatus in huiuſmodi poſt ſom
Augu. nium (nõ aũt ante) inueniet aliquã concordantiã in celo cu
re vel reb⁹ de quib⁹ ſomniauit. Sed. b. Augu. ſuper Gen. ad
literã dicit. Hoc quidẽ occulta malignorũ ſpirituũ deceptio
ne fieri potuit: qui hominibus intentis talibus vanitatibus
ſic in eorũ dãnationẽ ⁊ erroris prenoſticationẽ: aſtrorũ propa
gatiõe illudere cõſueuerũt. Et negatur q̃ ille humor qui dicit̃
melancholia vel cholera producat in homine ſomniante vel
phrenetico ſpecies calidas vl̃ humidas: vt caprarũ vel ſerpẽ
tũ: vel ſpecies cuiuſcũq; rei differẽtes ſpecie ab illis humori
bus: qui talibus apparere cõſueuerũt. Et ratio negatiõis eſt
q: cã naturalis nõ põt p ſe ſpeciẽ effect⁹ ſui realis primo pro
queſtio ducere in ſenſu vel itellectu: q̃ illũ effectũ pducat in eſſe rea
li. Qđ ſi dicat̃: vñ cauſant̃ huiuſmodi phãtaſtice apparitio
Rñſio. nes in ſomnijs: Dicit̃ q̃ cõtigũt ex irregularitate mot⁹ ſpiri
tuũ ⁊ fumorũ ⁊ partiũ interiorũ organorũ: in q̄b⁹ fit ſenſatio
⁊ phantaſmatum reſeruatio: que q̄dem phantaſmata talibus
motibus reſpectu inuicem confunduntur ⁊ mõſtruoſe cõiun
guntur. Et ita contingunt tales apparẽtie ſomniorũ. Hec ex
Alberto ⁊ Henrico.

SEcunda queſtiuncula eſt: Qđ.
Si ſpirit⁹ boni ⁊ mali poſ
ſint apparere ⁊ immittere
ſomnia viuis. Ad quam re Rñſio.
ſpondetur affirmatiue: et
primo de ſpiritibus bonis Sõnia
dicamus. Ingeruntur eniꝫ duplr i-
quandoq; ſomnia clara vi gerunt̃
uis benignitate ſpirituum viuis.
bonorum de quibuſdã: ad Primo,
bonũ ipſorum vel aliorum
pertinentibus: et ſic Alberto
magno fuit immiſſum ſom
niũ clarũ de caſu pueri de
molendino in ripã in nocte: vt ſic quia epũs erat: maiori pie
tate et cõpaſſiõe moneretur: ergo matrẽ pueri: que ſibi de ma Sõniũ.
ne de ſubmerſione pueri filij ſui conquerenda erat. Sic etiã Galeni.
Galeno fuit immiſſum ſomniũ de cura cuiuſdã infirmi patiẽ
tis egritudinem ſplenis: qui vt ipſe narrat cũ diu de cura il
lius ſollicitus fuiſſet: ⁊ remedia diligenter queſiuiſſet: ſom
niauit quadã nocte q̃ ſanguinẽ traheret de vena que eſt in
ter auricularẽ ⁊ annullarẽ digitos: qđ fecit: ⁊ ſanatus eſt: q̃ ſi
ita diuina bonitas per bonos ſpũs dirigit hoīes facientes
qđ in ſe eſt ad ea que ſunt in ſalutẽ corporũ: longe vtiq; for
tius diriget p bonos ſpũs hoīes debite ſollicitos pro bonis
moralib⁹ ⁊ ſpũalib⁹: ſibi vel alijs acquirẽdis ⁊ maxime illos
q̃ pſunt: ſicut rex Salomon ſpecialiter directus fuit p ſomnũ
de bono regimine populi ſibi commiſſi. vt habetur iij. Reg.
iij. p hoc facit q̃ Cayphas cũ eſſet pontifex anni illius pphe
tauit dicens. Expedit vobis vt vnus moriatur pro populo
ne tota gẽs pereat Sic ſepe regibus etiã infidelibus p ſom
nia multa oſtẽſa ſunt: vt regi Pharaoni futura fames. Gen.
xli. ⁊ regi Nabuchodonoſor futura regnorum diſpoſitio de
qua ſollicitus erat Daniel. ſecundo. Et merito angeli diri
gunt et inclinant reges et principes per ſomnia ad ſalu
tem eorum quorum curam habent. Nam aliqui angeli
vt dicetur infra in ſecunda decade: tanq̃ gubernatores
preſunt prouincijs et regionibus: et per conſequens re
gibus et principibus regionum in eos influendo hoc vel
illud prout nouerunt expedire ſaluti commiſſorum. Ex
quibus apparet q̃ inter ceteros illorum qui preſunt: ſom
nia magis notanda ſunt tanquam preſagium de futu
ris habentia. Et ideo dixit quidam de philoſophis q̃ re Regio
gio ſomnio credendum eſt. Nouerat enim q̃ ſalus popu ſomnio
lorum conſiſtit in capitibus eorum. i. in his qui preſunt. creden-
Secundo ingeruntur quandoq; ſomnia viuis a ſpiriti dũ eſt.
bus malis: vel ad deceptionem vt quis credatur propheta Scđo.

Universidad de Deusto Biblioteca

dei: qui eſt ꝓpheta diaboli: vel ad cõfirmationẽ alicuiꝰ erroris vel ſupſtitioſis. vel ad alicuius vicij impulſionẽ ⁊ excitationẽ. ſ. ſupbie vel luxurie. qñq ʒ vt ꝑ has viſiões claras ⁊ ſomnia ſe tãq ꝓphetas aut deo familiares extollãt: de facili eñ revelatiões extollũt. Senſit hoc apl's qñ dixit. Datꝰ eſt mihi ſtimulꝰ carnis angelꝰ ſathane ne magnitudo revelationum me extollat. Sic Socrati fuit immiſſuʒ ſomniũ a quodã demone ſibi familiari: vt poſſet interpretari ſomniũ Platonis adhuc pueri: quod habuit de cygno quẽ Athenienſes immolant dee veneri quã colũt. Socrates eñ ꝑcedẽte nocte priꝰ q̃ Plato ad eũ eruditiõis gr̃a a pr̃e fuiſſet adducꝰ: vidit ſomniũ a ſpũ familiari immiſſum: cygnũ. ſ. q̃ apud Athenienſes veneri dicaẽ: dulciſſime canẽtẽ: ⁊ a terris vſq ʒ ad celos cantãdo ſubvolẽtẽ: qđ poſtea Platone adducto ad ſe: hic ille eſt inquit cygnꝰ quẽ ego ꝑterita nocte tã ſuaviſſime canẽtẽ ſomno viderã. Sic etiã q̃buſdã philoſophis ab aſſiſtẽtibus ſibi demonibus fuerũt immiſſa ſomnia de aliq̃bꝰ effectibus: vt ex eis poſtea cõcluderẽt diſcurſive eſſe aliquos ſpũs ſe abilio:es ⁊ ſubtiliores: ⁊ ſic inducerent ad ſuperſtitionẽ vel errorẽ vel etiã qñq ʒ ad v̾itatẽ: vt ptʒ de platonicis ⁊ Tullio veritati catholice i q̃buſdã adherẽtibꝰ. Hec ex Hẽrico de Aſſia.

Apoſtolus. Sõniũ Socrati immiſſum a ſpiritu familiari.

Qõ. Rñſio.

Tertia q̃ſtiũcula eſt: Si ſpũs vel aĩe mortuorũ poſſint in ſomnis monere ad bonũ: vł abducere a malo vivos: ⁊ ſi ſint ſervãde ⁊ exequẽde mortuoꝝ monitiões? Ad quã rñdeẽ affirmative. Nã qñq ʒ a ſpiritibꝰ mortuoꝝ ⁊ ab aĩabus in purgatorio exiſtẽtibꝰ immittunẽ ſomnia vivis: rogãtes pro eis orari: vt ptʒ. iiij. dia. Qñq ʒ etiã ꝑmittiẽ eis: vivis ſomnia ingerere admonitoria vel etiã ꝓvocatoria ad bonũ vel a peccatis q̃buſdã revocatoria. De aĩabꝰ vero dãnatis nõ puto ſomnia immittere vivis ſinanẽ: q̃vis nihil ꝓhibeat vivos etiã de mortuis dãnatis ſomniare: qñq ʒ arte demonũ ad finẽ vt credanẽ ſalvare: aut vt pces ⁊ elemoſyne vivoꝝ ꝓ illis fruſtra fiãt. Qualitercũq ʒ tñ ſit: ſomnia de mortuis nõ ſunt obſervãda a vivis tanq ʒ ſemꝑ ipſi pro talibus moveanẽ vt mortuis ſubveniaẽ elemoſynis ⁊ precibus.

Qõ. Rñſio Alberti. Hẽricꝰ.

Quarta queſtiuncula eſt: An ſomnia vivẽtiũ ⁊ ſtultorũ habeãt preſagiũ alicuiꝰ veri? Ad quã Albertꝰ volens ꝓbare ꝙ ſomnioꝝ immiſſio nõ ſit a ſpiritibꝰ: ſed ex cauſis naturalibus reſpondet affirmative dicens: ꝙ multis amentibus ⁊ fatuis plurimũ ſomnia ꝑſagiũ habẽtia accidere ſolent. Sed hoc negat dominus Henricus dicens: ꝙ neſciat vbi Albertus hoc legerit: aut qua experientia didicerit. ipſe enim nunq̃ vidit fatuum prophetaſſe: aut ſomniũ notabile futurorum deſignativum habuiſſe: immo cum phãtaſticum furioſorum ſit tumultu cogitationum et paſſionum maxime diſtractum: inquietum et confuſum: ideo eſt maxi-

me indiſpoſitũ ad receptionẽ revelationũ ⁊ ſomniorum.

Qõ. Rñſio Symonidis. Mſtria de cauſis contingit hoibus immitti ſomnia enigmatica et non clara.

Quinta queſtiuncula eſt: Quare ſpũs boni non clare erudiunt hoies ꝑ ſomnia ſed enigmatice ⁊ parabolice: cũ finis immiſſionibus ſomnioꝝ ſit ſignificatio aliquoꝝ: q̃ ſciri vel preſciri expedit hoibꝰ? Ad quã Symonides phũs volens reſpõdere dixit hoc accidere ꝓ eo ꝙ deꝰ invidet mortalibꝰ de ſcia futuroꝝ: ⁊ ideo nõ clare ſʒ ſub obſcuris figurarũ involutiõibꝰ hoibꝰ ſomnia de futuris. Sed q: hic maxime erravit. Ideo dicenduʒ eſt ꝙ ex multis cauſis cõtingit hoibꝰ immitti ſomnia enigmatica ⁊ nõ clara. Primo vt hoies ſomnijs obſcuris territi ad dñm ꝑ interpretatiõe recurrãt aut ſaltẽ vt malũ iminens velit avertere petã: aut aliquis ſervus dei ad ſalutẽ multoꝝ exalteẽ ⁊ deꝰ glorificetur. qualiter fuit ad literam de Joſeph et Daniele. Secundo obſcuritas premonitionum per ſomnia facit ad exercitium prudentie: quia ſcito ꝙ a deo. et creaturis ⁊ ſpiritibus bonis ⁊ malis ſolẽt hoies varijs modis moneri: affectionibꝰ: habẽt hoies occaſionẽ circũſpectiꝰ agẽdi ⁊ cautiꝰ ꝓvidendi: vt ſi forte imminẽtia mala excludãt vt leniꝰ tolerent: vt vẽtura bona abũdãtius ſuſpiciant. Tertio in cã põt eſſe cõditio ſtatꝰ p̃ntis vite q̃ multiplici obſcuritate ⁊ perplexitate anxiari meruit qñ homo primus a deo ſuo ꝑ culpam cecidit. Unde. b. Greg. v. moral. dicit Proiecti a paradiſi gaudijs: cecitatis pena mulctati vix ſuſurrũ venas apprehẽdimus: ⁊ mira dei opera raptim tenuiterq ʒ penſamꝰ ⁊c. Quarto ꝓvenire põt ex merito dei de merito: vel ex indiſpoſitione aut diſpoſitiõe recipientis: ꝓpter. q̃ deꝰ aliquos nullis immiſſiõibꝰ ſomnioꝝ preadmonet: aliquos ambigue inopinatis paſſionibus triſtitie vel letitie: ⁊ aliquos ſomnijs vel revelationis claris. Hec Henricus. vbi ſupra.

Prima cauſa. Secũda cauſa. Tertia cauſa. Grego. Quarta cauſa.

Qõ. Rñſio.

Sexta queſtiuncula eſt: Quare inſinuꝰ ſpirituũ in hoies potiꝰ vel cõius reſpicit ſomniũ q̃ vigiliã? Ad quã ſic reſpondeẽ. ꝙ tres differentie actuationum interioꝝ cognoſcitive requirũt quietẽ ⁊ trãquillitatem mentis. ſ. aĩe videlicet revelatio: contẽplatio: ⁊ veritatis inveſtigatio. Cũ ergo ſomnus ſit quedaʒ quies virium animaliũ: ideo anima dormiente eſt in ſtatu aptiori ad revelationes. Unde q: revelatio ꝑ ſomnium vel alias immiſſa homini a deo vel angelo: eſt quedã interna allocutio: fruſtra fieret qñ aĩa eſſet ita diſtracta vel alijs occupata vel intenta: ꝙ nõ intẽderet ſpiritui ſe alloquẽdo vel locutionem ſibi memoriter non imprimeret. Sicut hoc manifeſtum eſt in exteriori: nullus enim ſapiens volens aliquid alicui dicere alloquitur ipm qñ vel vbi ꝓpter interiorẽ diſtractionẽ: vel exteriorẽ turbationẽ nõ põt ꝑfecte audire: vel ſi audiat nõ recipit cordi qđ dr̃. Et ergo dixit ſapiẽs: ꝙ nõ eſt effundẽdꝰ ſermo vbi nõ ẽ auditꝰ. Et ibidẽ. Fruſtra

ſit locutio vbi nõ eſt attẽtio: aut vbi ei⁹ qḋ dicitur itellectio.
Spiritus ergo boni cū ſint ſapiẽtiſſimi: nolẽtes hoīes allo-
qui fruſtra locutione interiori nec exteriori: rõnabiliter ob-
ſeruāt tūc locū: ſtatū: ⁊ diſpoſitionē eius cui loquendū eſt: vt
allocutiões ſue effectū habeant. iuxta illḋ qḋ dicit̃ yſaie. lv.
Eſai. lv. Verbū meū ꝙ egredief de ore meo: nõ reuertet̃ ad me vacuū.
Ex qb⁹ ſequit̃ ꝙ reuelatio a deo vel angelis ꝑ ſõnia ſit ꝓ tpe
quo adhuc ligat⁹ eſt ſenſus cõis qꝛ ꝓ illo tpe aīa ē in olmo-
da quiete nullū actū habẽs: ⁊ ꝑ cõſequẽs videt̃ eſſe in diſpo
ſitione aptiſſima ad receptionē diuine illuminationis. Hec
Henricus vbi ſupra.

Qõ. QUarta qḋ hui⁹ octaui capitis eſt vnica. ſ. quot ⁊ q̃
ſūt q̄ bñ ſomniāt ⁊ ſomniādo diuināt? Ad quā ſic
Rñſio reſpōdet: ꝙ tria gñā hoīm bñ ſomniāt ⁊ diuināt. ſ. ve
ſani: amici: ⁊ melancholici. Primo eñ veſani bñ
p̄uidēt ⁊ diuināt de ſomnijs. Cuius rõ eſt: qꝛ ta
Tria les nõ ſunt intẽti circa ꝓprios mot⁹: ⁊ iõ apprehendūt ⁊ di-
holz ge ſcernūt motus paſſiõis extranee q̄ tāgit eos. Uiri aūt prudē
nerabñ tiſſimi ⁊ optimi nõ ſunt intẽti niſi circa ſapiẽtias ⁊ virtutes
ſõniant et alia honeſta: ꝓpter q̄ nõ ꝑcipiūt ſomnia. Secundo dico ꝙ
et diui- amici bene ⁊ recte ſomniāt ſicut res eueniūt de ſuis notis ⁊
nant. amicis. Cui⁹ rõ eſt: qꝛ amicoꝝ ad inuicē eſt maior ſolicitudo:
⁊ ideo ſuorū ſimulachroꝝ eſt maior cognitio. ⁊ ſi notis amici
p̄cipue qñ ſunt ſeparati ꝓcul ab inuicē marie ꝑ inuicē ſunt
ſolliciti: de ſe multa ſperãtes ⁊ de ſe multa timẽtes. Maxime
eñ cognoſcūt ſe inuicē: ⁊ ſentiūt mot⁹ ad inuicē ſibi factos ꝑ
paſſiones ſpei ⁊ amoris ⁊ timoris. Et hoc mõ ſe habẽt ſom-
nia notorū ⁊ amicorū. Nā motus ſomniorū. amicoꝝ ſunt ma-
Tulli⁹. gis ꝓfund ati ⁊ vehemẽtes q̃ extraneorū. Qḋ vno exemplo
etiā patere põt qḋ narrat Tulli⁹ in. ij. li. de natura deoꝝ dicit
eñ ibidē. qḋ duo familiares ſocij amici ⁊ archades. i. greci: i
ter ſimul facientes ad aliquā ciuitatē ꝑuenerūt: quoꝝ vnus
ad domum ſui amici perrexit. Alter vo ad hoſpitiū diuertit.
Js q̄ in domo amici ſui erat: vidit in ſomnijs ſociū ſuū oran
tem vt ſibi ſubueniret: eo ꝙ niſi iuuaret ipm eſſet ab hoſpi-
te iugulandus. Ille vero hoc viſo excitatus de lecto ſurre-
xit: et hoſpitium in quo hec agebantur petere conatus eſt.
Sed ad ſe rediens ⁊ tanq̄ vanum ſomnium paruipendens:
ad lectum rediens obdormiuit: tunc eius ſocius ſecūdo per
ſomnium apparuit: et inſtantius q̄ prius rogare videbatur
vt ei auxiliaretur. Sed iſte neq̄ de ſomnio tunc curans iterū
obdormiuit. Cui tertio in ſomnio ſocius cū magna querela
apparuit: ſe dicens iam iugulatū eſſe. obſecrãs quoniā vite
ſue auxilium ferre neglexiſſet: vt ſaltē vltionē nõ negaret: di
cens corpus ſuum trucidatū ferri extra portam ſupra currū:
coopertū ſtercore ſepeliendū: vt eius ſcelus vel facinus oc-
cultaretur. Tunc conſtantibus precib⁹ familiaris ⁊ amicus

compulſus: protinus cum iudice ad illā portā ſummo ma-
ne excurrit: ⁊ currū quē in quiete ei demõſtrauit: cõprehēdit
hoſpitemq̄ ad capitale ſuppliciū ꝑduxit. Hoc narrat Uale-
rius maximus li. ſecūdo de ſomnijs. Tertio melãcholici me
lius alijs ſo mnia ꝓnūciāt et coniectant. Cuius ratio eſt: qꝛ
in illis ē vehemẽs imaginationū impreſſio: tū qꝛ min⁹ ꝓprijs in
tendunt ⁊ minus ꝓprijs curā impendūt: tū qꝛ raro vnq̄ꝫ pro
funde dormiunt: ⁊ iõ melius cõiectant: diuinant: ⁊ ꝓuident
ſomnia. Illi aūt q̄ optime ⁊ artificioſe determināt ⁊ interpre- Qui ſūt
tantur ſom nia: ſunt illi q̄ mouent̃ ſubtiliter inſpicere ſimili q̄ optīe
tudines rerū. verbi gratia. Sicut eñ ſe habet in aqua mota: ⁊ artifi-
ſic multotiens ſe habuit in ſomnijs. Sicut ergo intuẽtes in cioſe in
aqua mota ſimulachra diſtorta ⁊ cõfuſa prompti ſunt redde terp̄tan
re figurata vel ſignata ipſorum ſubtiliter: qꝛ ſciunt inſpice- tur ſom
re ſimilitudines ſimulachorum vel idolorum ad ea quorum nia.
ſunt ſimulachra: dicẽtes ꝙ hec eſt figura hominis: hec equi:
⁊ ſimilia. Sic etiam in ſomnijs intuentes ſimulachra diſtor
ta: prompti ſunt determinare ipſorum figurata vel ſignan-
tia illi qui mouentur ſubtiliter inſpicere ſimilitudines co-
rum ad ea quoꝝ ſunt ſimulachra. Hec beatus Thomas in
fine tertij lib ri de ſomno et vigilia: et Albertus in commen-
to ibidem.

QUinta queſtio octaui capitis eſt ſimplex ſcꝫ: Si Qõ.
dare fidē ſomnijs ſit licitū. Ad quā videt̃ rñdēdū
negatiue ꝓpterea qꝛ ſcribit̃ Eccle. trigeſimo. iiij. Rñſio.
Multos errare fecerūt ſomnia ⁊ exciderūt ſperan-
tes in illis: ⁊ metrice dicit̃. Somnia ne cures: nam Eccle.
fallunt ſomnia plures: ⁊ Cato dicit. Somnia ne cures: nam xxxiiij.
mens humana qḋ optat Dū vigilat: ſperãs ꝑ ſomnū cernit
id ipſum. Sꝫ in cõtrariū eſt: qꝛ angel⁹ dñi apparuit in ſom- Cato.
nis Joſeph: q̄ ſomnio credidit. Math. primo. Rñſio dicēdū
ꝙ vt dicit Macrobi⁹ ſup ſomnū Scipionis (eo ꝙ in ſomnis
Paul⁹ Scipio maior Scipioni filio apparuit.) Omniū que Macro
ſibi videre dormiẽtes videnf: quinq̄ ſunt ꝑncipales diuerſi- bius.
tates ⁊ noīa. aut eſt eñ qḋ latini ſomniū vocāt: aut qḋ viſio
recte appellat̃: aut qḋ oraculū nūcupat̃: aut qḋ inſomniū di
cit̃: aut eſt phantaſma: qḋ Cicero quotiẽs op⁹ hoc noīe fuit: Cicero.
viſum vocauit. Ultima ex his duo dicit Cicero cū videnf: cu
ra interpretationis indigna ſunt: eo ꝙ nihil diuinatiõis im
portẽt. Fiūt eñ hec duo primis trib⁹ horis noctis: q̄ vocat̃
p̄ia noctis vigilia. Luce. xij. ⁊ q̄ dr etiā intẽpeſtū. iij. Reg. iij.
et cõſurgẽs intẽpeſte noctis ſilentio de meretricib⁹. In qb⁹
horis ſomn⁹ eſt valde obſcur⁹ ⁊ ꝓfund⁹ ꝓpter fumū obſcu-
rū ⁊ ſpiſſum reſolutū a loco digeſtiõis opilãte ⁊ obſcurãte o-
gana ſenſuū: iõ tūc phãtaſmata ⁊ motus fact⁹ a ſenſib⁹ ap-
parere vere nõ pñt. Et iõ credere ⁊ fidē dare ſomnijs ⁊ appa
ritiõib⁹ ſiue reuelatiõib⁹ factis trib⁹ p̄mis horis illis: vanū

Universidad de Deusto Biblioteca

eſt ⁊ ſtultũ:⁊ ſic intelligunt dicta in fronte queſtiũcula addu
Sõniũ qd ſit. cta. Somniũ aũt eſt cũ dormiẽdo aliqd reuelat nobis p im-
preſſionẽ formaꝝ imaginabiliũ:⁊ id qđ reuelat tegit figuris
Viſio qd ſit. ⁊ velat imaginib⁹:vt cũ Jacob dormiẽs ſcalam vidit. Geñ.
xxviij. Viſio eſt cũ in vigilia reuelat aliqd p impreſſionẽ for-
maꝝ imaginabiliũ:⁊ eo ordine eueniũt quo apparuerũt:ſicut
viſio yſaie:q̃ dicit. Vidi dñm ſedentẽ ſup ſoliũm excelſum ⁊c.
yſaie. vj. ⁊ viſio Danielis de hebdomadib⁹ q̃ eo ordine eue-
Oracu-lũ quid ſit. nit ſicut vidit. Oraculũ eſt cum ſomnis:parẽs vel alia bona
grauiſq; pſona:de⁹:xpŝ:angel⁹:virgo maria:vel aliqs ſcũs:
aliqd aperte vẽturũ aut nõ: vitandũ vel faciẽdũ denũciat:et
iſti tales apparẽtes ſi loquunt:ſic eueniet vt dicũt vel vt oñ-
dũt:⁊ ſic credere nõ eſt pctm̃:maxime ſi ipſe cui appeirtiones
fiunt:ſit bonus. Ex qb⁹ pʒ q̃ ſecũdũ Macrobiũ:ſomniũ Jo-
ſeph:de q̃ dicit Matthe⁹:oraculuʒ fuit ⁊ in aurora ſtomacho
digeſto ⁊ Joſeph ſomnioꝝ docior credidit angelo ⁊ accepit.
Mariã ſibi vxorẽ pgnãtẽ. Jllud aũt qđ Pharaoni vel Nabu
chodonoſor factũ fuit:ſomniũ fuit ⁊ nõ oraculũ. nã Joſeph
Pharaoni:⁊ Daniel Nabuchodonoſor interpꝛtati ſunt. Er-
go inſomnia credere ⁊ phãtaſmata ꝑſcrutari vanũ eſt q̃ fiũt
trib⁹ pmis horis noctis. Sõnijs vero viſiõibus ⁊ oraculis
credendũ eſt:maxie ſi frequẽti⁹ appareãt:⁊ ſi bon⁹ ſit cui ap-
parẽt:⁊ ab aliquo ſcõ viro interpꝛtent. Ubi tñ cui ſomnia:vi-
ſiões aut oracula fiũt nõ eſſet vt Paulus q̃ dicebat. Scio cui
Auguſ. credidi ⁊ cert⁹ ſum:aut ſicut mr̃ Auguſtini de q̃ dicit li. cõfeſ
ſionũ. q̃ ipſa ſciebat diſtinguere iter deũ reuelantẽ ⁊ animã
ſomniantẽ:tũc ei iterpꝛtis cui viſio:aut ſõniũ vel oraculũ fieret
nõ egeret. Hec dñs Johã. de biblia bononiẽſis i quolibetis.
Qõ. Sexta qſtio octaui capitis eſt ſimplex. ſ. ſi vatici-
Rñſio nari futura p ſomnia ſit pctm̃? Ad quã ſic rñde
Pꝛedi-cere fu-tura p ſomnia põt con tingere q̃tuoꝛ modis. tur:q̃ pꝛdicere futura p ſomnia põt cõtingere q̃-
tuor modis. Pmo ex naturali rõne:⁊ ſic poſſunt
cognoſci oĩa futura q̃ effect⁹ ſuos habẽt in cau-
ſis ſuis:⁊ predicere talia lʒ:nec eſt diuinatio vt
pʒ ſupꝛa diuinatio pmo ca. Scđo cõtingit futura pꝛdicere
ex corporali cõplexione vel diſpoſitiõe vt medici faciũt:⁊ hoc
licet:nec eſt diuinare. Tertio cõtingit ex dei reuelatiõe:ſicut
fecerũt Joſeph ⁊ Daniel. Geñ. xl. ⁊ Dañ. ij. qui p reuelationeʒ
Pꝛimo. diuinã viderũt preſagia futuroꝝ:⁊ ideo reuelationem a dño
Scđo. ſibi factã exponebãt ⁊ alijs enarrabant. Unde dixit Joſeph
Tertio. duob⁹ eunuchis qui habuerũt ſomnia ⁊ interpꝛetatiões igno
Geñ. xl. rabãt. Nunqd num dei eſt interpꝛtatio:referre quid videri-
Dañ. ij. tis? Geñ. xl. ⁊ Dañ. ij. dr̃ q̃ eſt per viſionẽ myſteriũ reuelatuʒ
eſt a deo. Unde ſubdit. Eſt deus in celo reuelãs myſteria:in
nullis tñ ſomnijs quantũ eſt ex ſe:fides ⁊ ſpes pro certo po-
nẽda eſt:niſi alicui cõſtaret aliquid p certo per ſomnia vel in
ſomnijs a dño reuelatum fuiſſe. Uñ nec Joſeph nec Daniel

obſeruabant ſomnia:ſpem in illis ponentes. Sed q̃ ſomnia
fuerunt eis a deo reuelata:expoſuerũt:vt patet. Quarto con- quarto.
tingit futura pꝛedicere in ſomnijs ex demonũ illuſiõe ⁊ reue
latione cũ quibus pacta habẽt:vel expꝛeſſa:quia ad hoc in-
uocant:vel tacita:q2 hmõi diuinatio ſe extẽdit ad id ad qđ
ſe nõ põt extẽdere:⁊ talis eſt illicita ⁊ ſuperſtitioſa. Unde ꝓ-
batur Leui. xix. Nõ obſeruabitis ſomnia. et Deutero. xviij. Leui.
Non inueniatur in te q̃ obſeruet ſomnia:⁊ hoc vel pactum xix.
habẽs cũ demone:vel ſpẽ ponẽs in ſomnijs. hec. b. Tho. ſe Deute.
cunda ſecunde. q. xcvij. xviij.

Septima queſtio et vltima huius Octaui capitis duas
habet queſtiunculas vt patebit infra.

Prima queſtiuncula eſt:Quare pueri amentes Qõ.
qñq; futura predicũt? Ad quã ſic reſpondet q̃
pueri ⁊ amẽtes cũ habeãt liberũ arbitrium li- Rñſio.
gatũ:nõ ꝓpꝛie volũtarie:ſed naturaliter agũt.
Natura autẽ regitur ſyderibus:que immutãt
quodãmodo phãtaſias eoꝛuʒ ⁊ ſic diuinam:vt Natu-
dictũ eſt ſupꝛa in declaratione opinionis phõꝛum:⁊ clarius ra regit
declarabitur ex ſequẽti rñſione ad ſeptimam petitionem. ſyderi-

Secũda queſtiuncula eſt:Quare animalia bru bus.
ta aliqb⁹ motib⁹ futuros effectus oſtendũt? Qõ.
Ad quã ſic rñdetur:q̃ animalia bruta nõ ha- Rñſio
bent aliquid ſupꝛa phantaſiam quod ordinet
phantaſmata:ſicut habent homines rationẽ.
Et ideo phantaſia brutoꝛum animalium to-
taliter ſequitur impꝛeſſionem celeſtem:⁊ ideo
ex motibus huiuſmodi animaliũ magis poſſunt oſtẽdi que
dam futura:vt pluuia et huiuſmodi:quam ex motibus ho-
minum qui mouent p cõſiliũ rõnis. Uñ philoſophus dicit li- Phũs.
bro. ſ. de ſomno ⁊ vigilia q̃ quidã impꝛudẽtiſſimi ſunt maxi
me pꝛudẽtes. Nã intellectiua eoꝝ nõ eſt curis affecta:ſed tã
q̃ deſerta ⁊ vacua ab oib⁹:⁊ mota ſcđm mouẽs ducitur. Hec
Tho. i. parte. q. vbi ſupꝛa. Unde philoſoph⁹ dicit in libro Me Phũs.
thauroꝛũ:q̃ cantus ranarũ:acutus moꝛſus pulicũ vel mu-
ſcarũ:ſignificat pluuiã. Pꝛima pars ꝓbatur:q2 tps humecta
tum eſt cõueniens ranis exiſtentib⁹ in aquis:ideo naturali
inclinatiõe cantãt. Et pulices ⁊ muſce ꝓpter humiditatẽ at-
tractã a virtute eleuatiua ex qua generatur pluuia:plus ſoli
to querũt reſtauratiuũ. Et gallus cantans tẽpore nõ ſolito ⁊
aſini confricantes aures ſignificãt pluuiam futuram. Pꝛima
pars ꝓbatur quia tunc multitudine vapoꝛum extinguentiũ
pꝛiſtinã ſiccitatẽ inſtigant. Secũda pars ꝓbatur:qm̃ ex mul
titudine vapoꝛũ generatur in eis pꝛurit⁹. Jtẽ eleuatio capi-
tũ boum ⁊ vaccarum in campis ⁊ paſcuis ſeu impetus reuer
ſionis ad villã:ſignificat pluuiã ⁊ tempeſtatem futuram:pa
tet quia cum operationes iſtoꝛũ ſint ab intelligentia infal-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſibilibꝰ naturaliter inclinant cognoſcere nocumētū futurū.
Nimia etiā auiditas pecudū comedentiū in cāpis eſt ſignū
future pluuie:pȝ q: natura nō deficiēs in neceſſarijs dedit
illis aīalibꝰ nō habētibus rōnē:quādā inclinationē natura
lē qua extimat nocumentū futurū de primo fieri:qḋ eſt phi
bitiuū nutrimenti eorū. Ideo hoc quaſi ſcientes:plus ſolito
auide querunt cibū. De auibꝰ etiā in terra futurā pluuiam
Uergi.i. georgi. pronoſticantibus Uergilius primo georgicorū longo carmi
ne ſic cecinit. Cum medio celeres reuolant ex equore mergi.
Clamoremq; ferunt ad littora:cumq; marine. In ſicco ludūt
fulice:notaſq; paludes Deſerit:atq; etiā ſupernolat ardea
nubem. & infra Aut illū ſurgentē vallibus imis Aerie fuge
re grues. Aut bucula celū ſuſpiciens:patulis captauit nari
bus auras:Aut arguta lacus circūuolitauit hirūdo. Et vete
rem in limo rane cecinere querelā. Sepius e tectis penetra
bilibus extulit oua Anguſtū formica terens iter:& bibit in
gens Arcus:Et e paſtu decedens agmine magno Coruorū
increpuit denſis exercitus alis. Iaȝ varias pelagi volucres.
& infra:nūc currer e in vndas. Et ſtudio incaſſum videas ge
ſtire lauandi. Hec.ſ.ſunt ſigna pluuie future:& ſigna tempe
ſtatis venture:eodem libro decantans ſupra dixit. Cōtinuo
ventis ſurgētibꝰ:aut freta ponti Incipiūt agitata tumeſcere:
& horridꝰ altis Montibꝰ audiri fragor:Aut reſonantia lon
ge littora miſceri:& nemorum increbreſcere murmur. Iam ſi
bi tum curuis male temperat vnda carinis. Et hec ſint pro
octauo capite prime decadis ſatis.

N Onum caput principale huius prime decadis
eſt de immunitate & nobilitate intellectꝰ & volū
tatis potētiaȝ anime reſpectu corporū celeſtiū:
ſub quo ſeptem principales queſtiones decla
rabuntur: quarum quelibet infra ſuo ordine
manifeſtabitur.

P Rima queſtio principalis huius noni capitis eſt de
intellectu & voluntate reſpectu corporum celeſtium:
ſub qua quinq; queſtiuncule ſoluentur:quarum que
libet notabitur infra ordine ſuo.

Qō. P Rima queſtiuncula eſt:Si voluntas & intel
lectus potentie anime rōnalis ſubdantur &
Rñſio. neceſſitentur a corporibus celeſtibus. Ad
quā videtur primo reſpondendum affirma
tiue. Nā inſtra mouent & imutāt in virtu
Argumentū primū. te principalis agentis:Sȝ corpora celeſtia
ſunt inſtrumenta ſubſtātiarū ſpūalium & an
gelorū:q cū ſint ſuperiores animabus & ea
rū potētijs:ergo in eis imprimūt & mouēt eas. Ergo corpo
Dionyſius. ra celeſtia velut inſtrumēta in aīabus & earū potētijs pote
rūt. Minor pbatur per Dionyſiū.vij.c.de diuinis nomini
bus dicētē. Diuina ſapiētia coniūgit fines priorū principijs ſe

cūdorū:ppter hoc phus.xij.metha.aſſignauit numerū ange
lorū:ſcḋm numerū motuū celeſtiū. Preterea ſcḋo arguit ſic: Argumentū ſcḋm.
illḋ qḋ p ſituationē ſubijcit corporibꝰ celeſtibꝰ:immutat & ne
ceſſitatur ab illis vt ſit cū actuū illꝰ. Sed aīa ſubijcit p ſitua
tionē corporibꝰ celeſtibꝰ:ergo immutat & neceſſitat ab illis.
Minor pbat:Nā ſol & hō generāt hoīem.ij.phiſicorū.& nō ge
nerāt materiā:q: materia eſt ingenerabilis & incorruptibi
lis.primo phiſicorū.ergo generāt formā que eſt aīa rōnalis.
Itē tertio pbat q corpa celeſtia immutēt potētiā intellecti Arg.iij.
uā ſic:operatio intellectꝰ humani p ſe ſubijcitur motui celi:
q: intellectꝰ ſubijcit phātaſie. Intelligentē eñ oportet phā
taſmata ſpeculari.iij.de aīa. Sȝ phātaſia p ſe ſubijcit motui
celi:ſicut & oīs cognitio ſenſitiua:a qbꝰ depēdet oīs doctrina
& oīs diſciplina intellectiua.primo poſteriorū.ergo &c. Pre
terea q̄rto pbat q volūtas ſubijciat aſtris ſic. Illud ſubijcit Argu.
cauſaliter & directe ſuperioribꝰ ratiōibꝰ:qḋ variat & alterat iiij.
de diſpoſitiōe i diſpoſitionē. Sȝ volūtas ſcḋȝ qḋ phūs adducit
primo &.ij.de aīa de mente Empedoclis & Democriti variat
& alterat ſecūdū diuerſas diſpoſitiōes tpis qḋ eſt paſſio mo
tus celi.iiij.phiſicorū:ergo volūtas ſubijcit cauſaliter & dire
cte corporibꝰ celeſtibꝰ. Patet etiā hoc experientia. Nā multi
hoīes ſecūdū diſpoſitionē tēporū ſunt leti & triſtes:beneuoli
& iracundi:ergo &c. Sed contra eſt qḋ dicit Damaſcenꝰ:q cor Damaſcenus.
pora celeſtia humanorū actuū nequaq̄ ſunt cā. Rñſio dicen Rñſio.
dū q corpora celeſtia dupliciter dicunt agere in effectibꝰ.ſ.
p ſe & directe:& per accidens & indirecte. Primo modo corpo
ra celeſtia non agunt in animā & potentias eiꝰ rōnales:q: ſi Opinio Democriti et Empedoclis.
p ſe & directe agerēt in aīaȝ:ſequeret q aīe pducerentur per
tranſmutationē:ſicut alie res naturales:vt dixerūt Demo
critꝰ & Empedocles:nō ponētes differētiā inter ſenſum & in
tellectū. Qui nō vidētes diſtinctionē iter actꝰ & opatiōes in
tellectꝰ & ſenſus:& iter appetitū ſenſitiuū & itellectiuū:dixe
rūt intellectū eſſe virtutē organicā & materialē:ſequētē corpo
ris tranſmutationem ſicut ſenſus. Et conſequenter dixerunt
q cū tranſmutatio inferiorum corporum ſequat tranſmuta
tionē corporū ſuperiorū:anima etiā & intellectualis opera
tio ſequerentur motū corporum celeſtiū:ſcḋm illud Homeri. Homerus.
Talis eſt intellectus in dijs & hominibus terrenis:qualē in
die dedit pater virorum deorumq;.i. Sol vel Iupiter:quem
dicebant ſummum deum. Et ita intellectum ſicut ſenſum
crediderunt a corporibus ſupercaeleſtibus generari. Et con Reprobatio p dicte opinionis.
ſequenter directe & per ſe a corporibus celeſtibus agi et im
pelli. Quam opinionem theologi reprobant ponentes q
lex ac ordo diuine prouidentie hoc vult q vnumquodq;
immediate a proxima ſibi cauſa moueatur. Proximum an
tem motiuum voluntatis eſt bonum oſtenſum per intelle
ctum eo q obiectum appetitus eſt bonum vel apparens bo

num a quo mouetur: ſicut viſus a colore. Unde dicūt ꝙ ſoliꝰ
dei imediate actiue eſt mouere voluntatē: ⁊ ſecundorū agē
tium ſolū perſuaſiue: nō aūt impreſſiue a corporibus celeſti
bus: q: ſi ſic: nunꝗ in nobis eſſet electio mala. Nā natura ꝑ
ſe ⁊ directe agēdo ſemper ordinate agit ⁊ mouet. Eandē etiā
opinionē reprobat philoſophus. iiij. methaphi. ⁊ primo ſcdo
de aīa. Si aūt loquamur de ſubiectiōe indirecta ⁊ ꝑ accidēs:
ſic dicimus ꝙ aīa ⁊ potentia eius appetitiua: et intellectiua
rationales: ſubijciūtur corporibꝰ celeſtibus ⁊ eorū impreſſio
nibus. Inquantū. ſ. aliquo modo intellectus ⁊ voluntas acci
piunt ab interioribꝰ ⁊ exterioribus viribus que organis cor
porū alligant: ⁊ corporibus celeſtibus ſubijciuntur. Nā ope
ratio intellectus ⁊ cōſequenter voluntatis nec incohari pōt
nec cōpleri ſine concurſu virtutū corporearū: que ſunt imagi
natiua: memoratiua: cogitatiua: ſenſitiua ⁊c. Et inde eſt ꝙ i
peditis harū virtutū organicarum operationibꝰ ꝓpter ali
quam indiſpoſitionē corporis vel organorū talibus virtuti
bus ſeruiētiū: impeditur operatio intellectus ⁊ cōſequenter
voluntatis: ſicut pꝫ in phreneticis: lethargicis ⁊ ebriis ⁊c.
Sꝫ tñ etiā circa hāc ſubiectionē diuerſimode ſe habent intel
lectus ⁊ volūtas. Nam intellectus de neceſſitate accipit ab
inferioribus viribus apprehēſiuis. Unde turbata vt imagi
natiua vel cogitatiua vel memoratiua: de neceſſitate turba
tur actio intellectus. Propterea dꝛ ꝙ licet operatio intellectꝰ
non efficiat a motu celi: exigitur tñ motus celi ad hoc ꝙ fiat
operatio intellectꝰ. Nā operatio intellectus nō pōt fieri niſi
cōcurrat ſenſus. Et ſenſus nō pōt ↄcurrere ſine influētia mo
tus celi. Uirtute aūt motus celi remouent ſepe cōtra diſpoſi
tiones impedientes operationē intellectus. Uolūtas vero ꝓ
ximior cauſa ꝙ̄ intellectꝰ: lꝫ nō ex neceſſitate ſequat inclina
tionē appetitꝰ inferiorū. Inquantum in pñte volūtatis eſt
ſequi inclinationē concupiſcibilis ⁊ iraſcibilis. Uñ inferio
res vires minus pertingunt ad voluntatē ꝙ̄ ad intellectum.
Subijcitur tñ ⁊ ipſa occaſionaliter ⁊ indirecte: ſuperioribus
lationibus: inquantū ex his aliqua occaſio noſtris electioni
bus preſtat: ſcꝫ qō habēt impreſſiones. Nā cū per corpora
ſuper celeſtia diſponit aer ad frigus intenſuꝫ: eligimus ad
ignē caleſieri: ac etiā virtute celoꝝ inſurgūt in nobis aliqui
motꝰ paſſionū q̄bꝰ efficimur cholerici ⁊ proni ad irā. Et iter
dū a celo cauſat in nobis aliqua diſcraſia in corpore: ꝑ quā
eligimꝰ accipere medicinā. Ad primū ergo argumētū dicen
dū: ꝙ ſpūales ſubſtātie q̄ celeſtia corpa mouēt: agūt q̄dē in
corporalia mediātibꝰ celeſtibꝰ opibꝰ. Sꝫ in itellectū humano
agūt imediate illuminādo: volūtatē aūt immutare nō pñt: niſi
ꝑ modū pſuaſiōis. hec Tho. q. cxv. ar. iiij. pri. ptis. Ad ſecūdū
dicitur: ꝙ ſol generat hominē: non tñ animā intellectiuam
ſed aliam formam ſubſtantialē eductam de potentia mate
rie que

Rñſio.
Ad argumentum primum.
Ad ſecundū.

rie que poſtea corrumpitur adueniente de foris anima intellecti
ua. Ad tertium dicendū ꝙ indirecte ⁊ per accidens dependet ope
ratio intellectus a phantaſia ⁊ a ſenſibꝰ exterioribus: nō tñ per ſe
⁊ directe vt dictū eſt. Uel dꝛ negando q̄ñq;: q: ſi operatio intelle
ctus depēdet a phātaſia: hoc eſt virtute intellectus agētis: ⁊ ope
ratio intellectus que eſt doctrina vel diſciplina ſi dependet a ſen
ſu: nō cōcurrit vniuerſaliter celū ſed ſolū intellectꝰ agēs. Ad quar
tum dicendū ꝙ talis alteratio eſt ratione corporis in quo directe
influit motus celi ⁊ nō ratione intellectus vel volūtatis: q: nullus
talis motꝰ cauſatur in intellectu vel volūtate: ſed ſolū in corpore.
Et negatur cōſequēter ꝙ aliqui a natiuitate habeāt aliquē habi
tū moralē. Ad phm̄ vero dꝛ ꝙ intelligit aliquos in natiuitate na
turaliter diſponi ⁊ naturaliter habilitari ad habitus morales: iu
ſtitie: temperantie ⁊ huiuſmodi. ⁊ hoc conceditur. ⁊ hec quantum
ad principalem queſtionem.

Ad tertium.
Ad quartum.

Secunda queſtiuncula eſt. Si ab aſtris vel alijs
cauſis accidentalibus vnus ſit altero acutioris in
genij vel tardioris. Ad quā reſpondetur: nō proue
nit ex aliqua influentiali virtute impreſſa corpori
humano ex aſtris tēpore natiuitatis ꝙ vnꝰ homo
ſit acutioris ingenij vel tardioris. Probatur q: vir
tus cognitiua rationalis directe nō ſubijcitur aſtris: vt nunc ſupra
dictum eſt: ⁊ per conſequens per ſe non poſſunt imprimere in intel
lectum: ſed bene per accidens. Albertus ⁊ Henricus.

Queſtio
Rñſio.

Tertia queſtiuncula eſt. Si ab aſtris vel ab acciden
tibus alijs vnus inclinet ad vnā ſcientiā: ⁊ alter ad
aliā. Ad quā rñdet ſilr: ꝙ nō ꝓuenit ex aliqua virtu
te celeſti tpe natiuitatis etiā ꝙ vnus ſit naturaliter
aptior ad vnā ſcientiā: ⁊ alꝰ ad aliā. Probatur hoc
ſimiliter: quia corpora celeſtia naturaliter ⁊ directe
non poſſunt nos aptos facere ad ſcientias: ſed bene per accidens.
Albertus ⁊ Henricus.

Queſtio
Rñſio.

Quarta q̄ſtiuncula eſt. Quot ſunt cauſe accidētales
ex q̄bꝰ acuitas ingenij ⁊ inclinatio ad diuerſas ſcias
ꝓueniūt? Ad quā rñdet ꝙ ſunt q̄nq;. Primo nāq; hoc
ꝓuenire pōt ex paſſionibꝰ ad quas ex cōplexiōe na
turali homo eſt diſpoſitꝰ ⁊ inclinatꝰ. Paſſionatꝰ eñ
ad vitiū auaritie magis inclinat ad ſciētias lucrati
uas: ⁊ feruētius in eis laborat ꝙ̄ alijs ſciētijs: ⁊ ita de paſſionatis
ad alia vitia vel virtutes. Scdo cōtingere pōt: q: cōplexio vel con
ſtitutio hoīs viuꝰ eſt magis cōformis. vel ꝓportionata vndecūq;
obiectis vel rebꝰ ⁊ earū habitudinibꝰ. de quibꝰ data ſciētia conſi
derat ꝙ̄ alterꝰ hoīs: ⁊ ſic delectabilior eſt ſibi illa ſcientia vel ars.
Tertio pōt accidere ex hoc ꝙ q̄nq; in vno hoīe excellit virtus ima
ginatiua: in alio virtus diſcurſiua: in alio iudicatiua: in alio memo
ratiua: ⁊ ita ſcdm̄ hoc vnus homo ad vnā ſcientiā eſt habilior ꝙ̄
ad aliā. Quarto pōt hoc cōtingere ex diſpoſitione radicis inferio

Queſtio
Rñſio.

ris. Nam videmus filios pictorum vt plurimum aptiores eſſe ad pingendum ex diſpoſitione contracta ex parentibus. Quinto cõtingere poteſt ex frequenti meditatione vel obiectione taliũ. Nã qui a iuuentute pingere vidit: vel videre picturas placuit: magis inclinatur ad pingendum ꝙ ad aliam artem: ⁊ hec etiam fuit cauſa quare Jacob naſcebantur oues varij coloris ex frequenti. ſcȝ inſpectione ⁊ imaginatione ouium bibentium aquam ſub qua erãt virge variorum colorum. Geñ. xxx. c. Non ergo diuerſitas ingeniorum eſt ab aliqua ſpeciali virtute impreſſa in natiuitate: nec varietas complexionum corporum humanorum ⁊ aliarum variarum naturalium conditionum ſemper a celo expetẽda eſt: ſed ab alijs quinqꝫ modis proximis recenſitis. Hec Albertus ⁊ Henricus.

Queſtio

Rñſio.

Medicꝰ certius indicat de bonitate vel prauitate igenij ꝙ aſtrologus.

Albertꝰ.

Plato.

Phūs.

Albertꝰ.

Galenꝰ.

Quinta queſtiũcula eſt. Quis melius indicat de bonitate ⁊ prauitate intellectuum: medicus an aſtrologus? Ad quam ſic reſpondetur: ꝙ expertus medicꝰ de bonitate ⁊ prauitate ingenij melius ⁊ certius indicat ꝙ aſtrologus. Probatur: ꝗ medicus indicat ingenia ex cauſa proxima ⁊ propinqua. ſcȝ ex particulari radice inferiori ſeu cauſis primis qualitatum elemẽtorum. Uel cauſis ſecundis. ſcȝ mollium carnium exilium vnguiũ capitis ad modum nauis nigrorum capillorum: pro quo facit quod dicit Albertus libro de quatuor coeuis ſcribens: ꝙ mollicies ⁊ raritas carnis non que ex humore ⁊ phlegmate indigeſto prouenit (vt in mulieribus que malum tactum ⁊ imprudentiam notat) ſed que prouenit ex humido ſubtili et ſpumoſo aereo bene terminato: et calido temperato bonitatem mentis atteſtatur: nam dicit Plato ꝙ bonitas forme ſit ſecundum merita materie. ⁊ ideo dicit philoſophus. ij. de anima. ꝙ molles carne apti ſunt mente. Et ſupermiſſus eſt dicit Albertus: ꝙ nigredo oculorum ⁊ capillorum ⁊ in cute cãdor: arguunt calidam complexionem ⁊ preclariſſimuȝ intellectum. Uñ Galenus in techni dicit. Compoſita calida ⁊ ſicca ſi nõ abundãt: perfecti ſunt ſenſibus ⁊ vigilantiſſimi: id eſt ſtrenui. Nam a caliditate fiunt velocitas apprehendendi: ⁊ a ſiccitate firmitas retinendi. Propterea dicitur ꝙ generaliter mollicies carnis: ſubtilitas vnguium: tenuitas capillorum: paruitas dentium ⁊ oris: atteſtantur manſuetudinem ⁊ bonam mentem ⁊ ecõuerſo. Ungues acuti: fortes ⁊ magni dentes: ⁊ ſciſſio oris notant ferocitatem ⁊ prauum intellectum. Aſtronomus autem de ingenijs et huiuſmodi arguit ⁊ indicat ex corporibus celeſtibus tanꝙ ex cauſis remotis. Ergo concluditur ꝙ iudicium potentiarum cognoſcitiuarum in homine bene haberi non poteſt ex diſpoſitione aſtrorum in horis natiuitatum. Et ꝙ de huiuſmodi melius indicat expertus medicus ex cauſis inferioribus: ꝙ ex conſideratione cauſarum ſuperiorum ſuperſtitioſus aſtrologus. Hec Albertus ⁊ Henricus.

Queſtio

Rñſio.

Phūs.

Ptolomeus.

Ambroſius.

Auguſt.

Meſſehalach.

Albumaſar.

Phūs.

Seneca.

Prima rñſio q̄ eſt Aſtronomorum.

Secunda queſtio huiꝰ noni capitis eſt vtrũ ſcilicet an ex impreſſione celeſtium corporum cauſentur in diuerſis regionibus quaſi appropriata vicia ⁊ virtutes: ⁊ in hominibꝰ diuerſitas morum. ſcilicet vitiorum ⁊ virtutum? Ad quam videtur reſpondendum affirmatiue: ⁊ primo ſic. Nam precognitio aliquorum futurorum nõ poteſt accipi niſi ex illis in quibus illa futura ſunt aliquo modo ſicut in cauſis. Sed precognitiones morum hominum: ⁊ operum humanorum accipiuntur ex impreſſione celeſtiuȝ: ſicut patet in aſtronomis qui multa predicunt: ergo. Item philoſophus libro de proprietatibus elemẽtorum dicit: ꝙ regna vacua facta ſunt apud coniunctionem duorum magnorum planetaruȝ: Jouis. ſcilicet ⁊ Saturni. Sȝ hoc nõ eſſet niſi bella ⁊ lites ex aſtris dependerent. ergo. Item ad vniuerſitatis ordinẽ ſpectat: vt omne quod nõ eodem modo ſe habet: reducatur ad cauſam ſemper eodem modo ſe habentem. Sed actus ex libero arbitrio dependentes maxime ſunt varij ⁊ multiformes: ergo oportet vt reducantur in vniformes motus celeſtium corporum ſicut in ſua principia. Et Ptolomeus li. iij. quadripartiti dicit: ꝙ habitatores aſie maioris ſunt vt in pluribus caſti ⁊ abſtinentes: ⁊ caſtiſſimis vtuntur veſtimentis: ex ſocietate ⁊ aſpectu Saturni ⁊ Jouis. Et Ambroſius in li. Exameron: introducit quendam aſtronomum dicere ſolitum: ſi quis ſigno arietis naſcatur: exiſtimabitꝰ preſtantiſſimus conſilio. Laborioſos facit ⁊ patiẽtes quos naſcẽtes Thaurus (iugo aſſuetus) aſpexerit. Percuſſorẽ ⁊ venena remouentẽ cuius natiuitatem Scorpio venenoſus complexus eſt. Si quis ſub aquario naſcitur: piſcatorius miniſteriuȝ ſortietur. Et ſi quis ſub ſigno libre naſcitur: erit proculdubio trapezita. Et Aug. ſup pſal. lxiij. introducit quẽdam mathematicũ dicere ſolitum: ꝙ adulterum nõ propria voluntas facit: ſed Uenus. Et homicidã nõ propria voluntas facit: ſed Mars. Et iuſtũ nõ voluntas: ſed Jupiter. Et Meſſehalach in li. de receptione: reſpondens cuidam interroganti ſuper regni adeptione: dicit. Saturnus eſt qui tribuit ei regnum. Et Albumaſar li. vj. differentia. xxxij. ponit ſolẽ dñm diei dominice: ⁊ dñm prime hore eius: poſtea Uenerẽ ſecunde hore. ⁊ ſic ſimiliter currendo per planetas ⁊c. Ergo ex his omnibus videtur ꝙ diuerſitas morum in nobis cauſetur ex impreſſione corporum celeſtium. Sed in contrariũ eſt phūs. iij. ethi. dicẽs. In nobis eſt bonos vel malos eſſe. Et Seneca ad Lucillum dicit. Errat ſi quis exiſtimat nobiſcũ vitia naſci. Superuenerũt: ingeſta ſunt. Nulli nos vitio natura cõciliat. Nos illa integros ac liberos genuit. Rñdeo dicendũ ꝙ quidam curioſi hoies qui appropriata vitia ⁊ virtutes diuerſarũ regionũ ⁊ mores ſingularũ gentiũ explorauerunt: diuerſimode reſpõdent ad hanc q̄ſtionẽ. Et p̄mo ad hanc qõnẽ rñdent aſtronomi ſcȝ ſuperſtitioſos ſuas dicẽtes: ꝙ virtutes ⁊ vitia appropriata regiõibus diuerſis ⁊ hoībꝰ diuerſaꝝ regionũ oriunt a celo: ex hoc ꝙ ſcȝ eos alie ſtelle

Universidad de Deusto Biblioteca

alie partes celi ad alias regiones reſpectū habēt ſeu relate ſunt ſm quarum influentias naturant homines ſeu inclinant in vna regione ad virtutes ⁊ in alijs ad vitia. que rñſio quantum valeat vel potius quantum non valeat: partim ex dictis ⁊ ex dicendis ſatis poterit apparere. Scđo rñdent ad hāc q̄ſtionem philoſophi naturales ⁊ dicūt q̄ hoc accidit ex diſpoſitiōe elementoꝝ in ſuis impreſſionibus ⁊ alijs habitudinibus ⁊ ex cōuerſione taliū ad orientē: aquilonem: meridiē: vel occidentē. Tertio medici rñdent ⁊ bene ſꝫ cōſiderationes eoꝝ: q̄ contractio diuerſarū inclinationū naturaliū in hijs q̄ naſcunt in diuerſis regionibus: accidere pōt ex mala vel bona ſeu egra vel ſana diſpoſitione aeris ⁊ aquarū: ⁊ maxime ex diſpoſitione rerū cibaliū ⁊ potaliū: q̄r vſus illoꝝ continuatus a pueritia magnā facit impreſſionē in naturalibus hoīm. Qd .n. diuerſificatio cibi ⁊ potus ⁊ diſpoſitio in quali ⁊ quanto valde naturā alteret ⁊ cōplexionē immutet: ac per hoc ea que cōplexionē ſequūtur variet: nemo medicoꝝ ignorat: ſꝫ oēs tanq̄ principiū ſupponere hñt nec aliq̄s moraliū phōrum dubitat ex qualitate ⁊ quantitate cibi ⁊ potus varias paſſiones excitari ⁊ varia vitia gñari: vt guloſitatem: ebrietatē: luxuriā: irā: ⁊ ex his alia que ſequunt. In regionibus ergo vbi res ad nutrimentū pertinentes delectabiles reperiuntur: ibi vtplurimū p̄ſens eſt hmōi vitia carnalia magis regnent ⁊ ex his vitioꝝ omniū radices: vꝫ ocioſitas: cecitas mentis: ruditas ingenij: ignorantia: negligentia ⁊ ſimilia: ex q̄bus ols peruerſitas hominū circa virtutes ⁊ veritatē oriri ſolet. Sic ⁊ regiones que reꝝ ad ſubſtentationē vite pertinentium cariſtiam et hominum copiam hñt: generant quedam alia vitia .ſ. rapacitatē: cupiditatem: fallendi calliditatem ⁊ hmōi ad que rerum penuria homines impellere conſueuit. Sūt ꝫ in regionibus illis cōſequēter homines ſubtiliores: prudentiores: ⁊ ingenioſiores q̄ in regionibus predictis: q̄r ſicut paupertas ⁊ inopia ſubtilis eſt ⁊ ingenioſa: ita econuerſo voluptas ⁊ reꝝ copia: rudis ⁊ groſſa: impudens ⁊ inulta. Sequit ergo q̄ regiones in q̄bus eſt reꝝ victualiū bene diſpoſitarū cōpetens mediocritas minus de tribulis: ſpinis ⁊ peccatis abundāt. Regiones vō in q̄bus delectabiliū nutrimentoꝝ copia ſuperfluēs quaſi ſine labore haberi pōt. Vallis illa eſt illuſtris plena peſſimis hominibus: de qua habet Gen. xiij. q̄ anteq̄ ſubuerteret dñs Sodomā ⁊ Gomorrā irrigabat quaſi paradiſus dñi: ⁊ ſicut Egyptus venientib' in Segor. Quarto rñdent ad p̄dictū dubium legiſte ſeu humanarū legum prudentum conditores: q̄ vtplurimū gentiū vel regionū ruditates ⁊ mali mores originem habuerunt ex defectu ſapientū a principio ⁊ rationabiliū legum. Unde quedam regiones vel gentes habuerunt ab initio viros prudentes aut ſaltem leges prudentū receperunt in q̄bus permanſerunt ſemper: quedam vero diu ſine legibus in barbariſmo: ſeu barbarie vitiorum permanſerunt: que vſq̄ adhuc barbaros mores habent ⁊ ſequuntur. Quedam vero gentes vel regiones ab earum origine precedente fuerūt peruerſis legibus aut

Scđa rñſio q̄ eſt philoſophorum naturaliū.

Tertia rñſio q̄ ē medicorum.

Ge. xiij

Quarta rñſio q̄ ē legiſtarum.

ſuperſtitioſis paternis traditionib': in quib' in toto aut in parte vſq̄ adhuc permanent ⁊ hoc quantum ad legiſtas. Quinto rñdent philoſophi morales xp̄iani dicentes: q̄ mores dānati hoīm ⁊ vita: inordinate ſtimulationes hoīm ⁊ varietates maloꝝ affectionum prouenīunt inclinatiue a celis: ſed impreſſiue ex quatuor radicibus. Prima eſt fomes qui in pena peccati originalis nobis omnibus connaſcitur. Secunda eſt inordinata cōplexio facta ex inordinata vita parentū: ex qua ſepe in prolem venire conſueuit. Vitioſaq̄ inclinatio que nōnūq̄ in illegitime conceptis ſe prodit. Tertia radix eſt mala prolis educatio: ⁊ ipſius poſt educationē inordinatum regimē quo voluntarie ſeipſum habituauit male. Quarta radix eſt malignorum ſpūum tentatio ⁊ in ſūmum omniū virtutum multiplex vitioꝝ occulta ſuggeſtio. Sexto rñdent ad dubiū illud theologi practici dicentes q̄ quanq̄ vna regio ex cauſis deo notis minꝰ reſpecta eſt ⁊ defenſa a diuinis ſanctis dei ⁊ angelis bonis ⁊ a demonib' quibus vbi plus poteſtatis permittitur: ibi populus magis vitijs ⁊ erroribus peruertitur. Vñ etiam in quibuſdam ciuitatibus aut regionibus coluntur ſancti plures aut potētiores ſeu maiores apud deū meritis: ⁊ in quibuſdam minores aut minus proprij: vel ſimiles in vna regione ſolennius ⁊ deuotius coluntur: propter quod homines vnius regionis aut ciuitatis auxilio ſuorum ſanctorum magis diriguntur ⁊ defenduntur ⁊ iuuantur a demonibus vitiorum incenſoribus: ⁊ homines alterius regionis minus. Ruſum ſicut ex ſcriptura. Dan. x. apparet: regionibus ſingulis ⁊ ciuitatibus videntur ex benignitate dei preeſſe angeli boni non minus q̄ ſingulis hominibus: ita ex diſpoſitiōe principum demoniorum luciferi angeli mali diuerſis vitijs deputantur: vt vnus luxurie: alter auaritie: alter ſuperbie: regionibus ſingulis preſint. Unde quedam gloſ. ſuper Jo. xi. vt adducit Alexander: dicit. Non eſt putandum q̄ vnus fornicationis ſpiritus erat cum qui in Britannia fornicatur: ⁊ illum qui in India vel alijs locis nec vnū eſſe ſpiritum qui in diuerſis locis homines ad vitia agitat. Sed puto magis ſpiritum fornicationis eſſe vnum: ⁊ innumeros qui in hoc ei officio pareant: ⁊ qui ad huiuſmodi homines peccata ſollicitant. Similiter iracundie principem vnum eſſe arbitror: ⁊ innumeros ſub eo eſſe eiuſdem officij demones: ⁊ idem de ceteris peccatis. Ideo non vnus principatus dicitur ab apoſtolo: ſed plures: contra quos nobis continua lucta: pugna ⁊ paleſtra eſt. Septimo ad hoc reſpondent theologi ſpeculatiui imitando Thomam ⁊ Bonauenturam in ij. ſententiarum. diſt. xvij. dicentes q̄ mores hominum ſcilicet appropriate virtutes ⁊ vitia ⁊ conuenientus futurorum: cauſari ex ſideribus poteſt intelligi dupliciter. Uno modo neceſſario ⁊ ſufficienter. Alio modo diſpoſitiue ſeu inclinatiue ⁊ contingenter. Si intelligantur primo modo negandum eſt quod mores hominum cauſentur ex ſideribus: tum quia cum motus corporū celeſtiū ſit naturalis ⁊ neceſſarius diuerſitas morum eſſe naturalis ⁊ neceſſaria: ⁊ non ex libero ar-

Quinta rñſio q̄ ē phōrum moraliū.

Sexta rñſio q̄ ē theologoꝝ practicorū.

Septi'a rñſio q̄ ē theologoꝝ ſpeculatiuorum.

Universidad de Deusto Biblioteca

ditrio: ⁊ tunc eſſent fruſtra cõſilia: nec merita eſſent: nec laudes vt
infra latius videbit. Repugnat etiam xp̄iane religioni q: tolleret
premiũ ⁊ meritũ. Repugnat ſenſui: q: videmus eodẽ vtero natos
moribus diuerſificari. Poſtremo repugnat: q: videmus ⁊ legimus
multos in primis adoleſcẽtie annis diſſolutiſſime fuiſſe vite: dein-
de moribus in melius mutatis: ornatiſſime vixiſſe ⁊ ſpecioſe: vt vi-
[Valeri⁹.] deri poteſt in exemplis que ponit Valeri⁹ lib. vi. c. vij. de mutatio-
ne moꝝ ⁊ fortune: de Scipione affricano. Q. Fabio maximo. Q.
[Solon.] Catulo. Lucio Silla: Temiſtocle phõ. propterea optime dixit So-
lon philoſophus. Nemo dum viuit vere felix vel miſer dici poteſt:
ad vltimum eñ vſqꝫ fati diem ancipiti fortune ſubiecti ſumus: et
morum aſſidue mutationi. Si autẽ nos loquamur ſcđo modo. ſcꝫ
contingenter: inclinatiue ſeu diſpoſitiue: ſic concedendũ eſt ꝙ mo-
res patriarum: appropriate virtutes ⁊ vitia hominũ ⁊ eorũ euen-
tus futurorũ a corporibus celeſtibus ⁊ ſyderibus depẽdeant. Nã
virtus corporũ celeſtiũ operatur ad mixtionẽ ⁊ qualitatem cõple-
xionum corporum. Varia autem diſpoſitio ⁊ complexio corporum
[Anime] facit multum ad variationem affectuum et morum anime. Nam
[ſequunt] vt plurimũ anima mutatur ad cõplexiones corporales. Cholerici
[corpora.] eñ ſunt iracundi: phlegmatici pigri. Sanguinei benigni. Melan-
cholici liuidi. Hoc tamen vt diximus diſpoſitiue cõtingenter ⁊ val-
de de longinquo: ⁊ nõ neceſſario dr̃. Nam anima dominatur cor-
pori ⁊ maxime qñ eſt adiuta per gratiaꝫ. Unde videmus multos
cholericos mãſuetos. Ex his ergo apparet vñ oriantur ſingularũ
regionũ ⁊ ciuitatuꝫ appropriata vitia: vnde originaliter veniat ꝙ
in quibuſdã regionibus ſunt vt plurimũ boni ⁊ recti cordib⁹: ⁊ in
[Ad argu-] alia prauis ⁊ peruerſis moribus. Ad primũ ergo argumentum ne-
[mentum] gatur cõſequentia: q: preſciuntur actus humani nõ ſufficienter ex
[primum] aſtris: ſed tñ coniecturaliter. Ad ſcđm dicit dñs Bonauentura ꝙ
[R̃ſio] philoſophus illud attribuit ſyderibus ſcđm quandã diſpoſitionẽ
[Ad ſm.] ad tales effectus ex quibus bene generantur. Nã ex motione ali-
cuius humoris poteſt aliqua affectio in anima excitari quam tñ
nõ eſt neceſſariũ ſequi: poteſt eñ eam anima cõprimere. Quia ve-
ro multi ſunt ſequentes paſſiones: ideo multi ſubijciuntur aſtris.
[Ad ter-] Sed de ſapientibus pauca poſſunt dicere aſtronomi. Ad tertium
[tium.] reſpondet Tho. in ij. ſententiarum dicens: ꝙ reducuntur ad diui-
nam voluntatem. Auctoritates autem omnes in contrarium ad-
ducte intelliguntur contingenter ⁊ diſpoſitiue: nõ autem neceſſa-
rio ⁊ ſufficienter. Jo. de turre cremata. Cardinalis ⁊ Henricus.

Tertia queſtio principalis huius noni capitis eſt de fa-
to. An ſcilicet anima rationalis reſpectu voluntatis ⁊
actuum eius ſubdatur ⁊ neceſſitetur a fato? Sub qua
ſeptem queſtiuncule ſoluentur: quarum quelibet in-
fra declarabitur ordinarie.

[Queſtio] Prima queſtiuncula eſt. Quid ſit fatum ſecundũ poetas?
[R̃ſio.] Ad quam ſic reſpondetur ꝙ fatum eſt ipſa immobilis et
determinata ſeries ſecundarum cauſaruꝫ ordoqꝫ futuro-

rum ſub diuina diſpoſitione res humanas neceſſitans. Unde Oui-
dius loquens in epiſtolis de Paride ait. Te tua fata trahunt nec [Diffini-]
cepta relinquere poſſis. Ne retrahas animum te tua fata tra- [tio fati]
hunt. Sic loquebatur Homerus duobus verſibus quos Cicero [ſm̃ poe-]
vertit in latinum. Tales ſunt hominum mentes qualis pater ip- [tas.]
ſe Jupiter auctiferas luſtrauit lumine terras. Et ex radice qui- [Ouidi⁹.]
dam poete antiqui finxerunt aliquas ydeas fatales quas voca- [Homer⁹]
uerunt Sorores parcas per contrarium: quia nulli parcunt. Et [Antiqui]
iſte erant vt dicit Plato tres. ſ. Cloto: Lacheſis et Atropos. Et [poete cõ-]
primam dicebant colum baiulare. Secundam trahere filum. Ter- [mẽti ſũt]
tiam incidere. vnde verſus. Cloto colum baiulat: Lacheſis tra- [tres eſſe]
hit: Atropos occat. Prima futura contingentia portat. Secunda [parcas.]
protrahit ad hoc quod ponantur in preſenti. Et tertia diſtribuit [Plato.]
etiam in preterito. Prima rebus vitam donat. Secunda protra-
hit. Tertia frangit. Hinc fluxit illa falſa opinio ruſticorum et ve-
tularum dicentium: quod iſte dee fatales ſolebant hominibus
apparere: dantes eis reſponſa et promiſſa infallibilia. Sed hec
omnia ficta et figmenta ſunt demonum ſub imagine harum
trium ſororum hominibus ſuperſtitioſis illudentium: qui hanc
ſeminauerunt zizaniam falſe credulitatis. Ergo obmiſſis poe-
tis nihil certi de fato afferentibus: ad philoſophos et aſtrolo- [Queſtio]
gos veniamus. [R̃ſio]

Secunda queſtiuncula eſt: Quid ſit fatum ſecun- [Diffini-]
dum philoſophos ſtoycos et aſtrologos: et quid [tio fati]
ipſi fato: philoſophi aſtrologi et ſtoyci aſcribũt? [ſꝫ philo-]
Ad quam ſic reſpondetur quod philoſophi pri- [ſophos.]
mo ſic fatum diffiniunt. Fatum eſt diſpoſitio vel
ordo aut ſeries ſecundarum cauſarum ideſt ſy-
derum et planetarum influentiaqꝫ celorum: quã-
do quiſqꝫ naſcitur ſiue concipitur: decernens regulans et neceſſi- [Diffini-]
tans omnes effectus inferiores reſpectu boni vel mali que proue- [tio fati ꝗ]
niunt hominibus: Et Hermes Trimegiſtus et Apuleius ſic fa- [eſt Tri-]
tum diffiniunt. Fatum eſt quedam inſertio cauſarum ſecundarũ [megiſtie]
dependentium ex prouidentia prime cauſe. Ptolomeus autem et [Apule.]
aſtronomi ſic diffiniunt. Fatum eſt quedam colligantia cauſarũ [Diffini-]
trahens vim et effectum ex motibus aſtrorum. Et Seneca dicit. [tio fati]
Fatum eſt quedam neceſſitas omnium rerum ⁊ actionum quam [ſꝫ aſtro-]
nulla res diſrumpere poteſt ex diſpoſitione Jouis: et digniſſimo [nomos.]
deorum conſilio dependens. Democritus autem et Epicurus di- [Diffini-]
cunt. Fatum eſt quedam virtus ⁊ vis celeſtis: exiſtens in moti- [tio fati ꝗ]
bus corporum celeſtium ⁊ moribus eorum. Sub ſe continens ⁊ cõ- [eſt Demo-]
nectens de neceſſitate omnes effectus qui fiunt infra ſpherã acti- [criti et]
uorum ⁊ paſſiuorum ideſt lunam. Et Chryſippus ſtoicus vt re- [Epicu.]
fert. A. gelli. lib. vi. noctium atticarum dicit. Fatum eſt ſempiter- [Chryſip-]
na quedam ⁊ indeclinabilis ſeries rerum: et cathena: voluens ſe- [pus.]
ſe ſemetipſa: ⁊ implicãs p eternos ꝯſequẽtie ordines: ex qb⁹ apta [Aulus]
cõnexaqꝫ eſt. Aſcribũt aũt ſupradicti phi aſtrologi ⁊ ſtoici huic diſ- [gellius.]

Universidad de Deusto Biblioteca

poſitioni ſecundarũ cauſarum ⁊ influentie celoꝝ:quã fatuz vocãt omnes effectus naturales ⁊ voluntarios:omnes inclinatiões ad vitia vel virtutes oẽs animoꝝ paſſiones:cõcupiſcentias: futuros euentus bone vel male fortune. Cogitatiões hominũ ⁊ tẽtatiões
Opinio Empe: doclis. iuxta errorem Empedoclis dicentis:vt recitat philoſophus.ij. de anima.ꝙ tales in hominib⁹ ſunt voluntates ⁊ mentes:quales in dies immittit pater viroꝝ atqꝫ deoꝝ.i.ſol vel Jupiter. Affirmantes omnia hec fieri ⁊ diſponi immobiliter ⁊ neceſſario a fato etiã preter dei ⁊ hominum volũtates. Ponẽtes ꝙ nihil ſit in noſtri liberi arbitrij poteſtate. Hec Albertus ⁊ Henricus.

Queſti. Rñſio pria. rõ pbati: ua opi: nionis. Tertia qõſtiuncula eſt. Quomõ p̃dicti philoſophi aſtrologi ⁊ ſtoici probãt oĩa ſubdi ⁊ neſſitari a fato ad quã rñdetur ꝙ opinionẽ hãc ſuam ꝓbant rõne:auctoritatibus ⁊ exemplis. Et rõne primo ſic. Poſita ſufficienti cauſa de neceſſitate ſequit̃ effectus: ſed fatum ⁊ series ſecundarum cãrum eſt ſufficiens cã oĩm effectuũ naturaliũ ⁊ voluntarioꝝ infra lunam:ergo oĩa ab eo de neceſſitate ꝓueniunt.
Boeti⁹. Maior eſt nota ⁊ minor:ꝗ ꝓbant per Boetiũ .iiij. de conſolatione: dicentẽ Series fati celũ ⁊ ſydera mouet:elementa inuicẽ temperat ⁊ alternã tranſmutationẽ transformat. Eadẽ naſcentia occidẽtiaqꝫ oĩa per ſimiles fetuũ ſeminũqꝫ renouat progreſſus. Act⁹ autem fortunaſqꝫ hominũ indiſſolubili cãrum connexione conſtringit. Hec ille.
Seneca Hinc ergo Seneca in tragedijs dicebat. Regitur fatis mortale genus. Et iterũ ibidẽ. Quicqd patimur mortales. quicquid facimus:venit ex alto. Et de conſolatione. Mutare fata non
Dama: ſcenus. poſſumus. Stant dura:inexorabilia. Et Damaſcenus lib.ij. ſentẽtiarum dicit. Corpora celeſtia conſtituunt in nobis habitus ꝯplexiones ⁊ diſpoſitiones.
Ptolo: meus. Et Ptolomeus aſtronomus lib.iij. quadripartiti. Sol interficiendi ⁊ ſaluandi vim hꝫ. Et ibidẽ dicit. Corpora celeſtia cogunt hoĩem peccare:⁊ bene facere. Et multi poe
Lucan⁹ Ouidi⁹. te idem dixerunt. Nã Lucanus lib.vj. dicit. Preceps agit omnia fatum. Nec remediũ dirimunt morbi. Uitamqꝫ necemqꝫ. Et Ouidi⁹ libro de teſtibus. Ratio fatum vincere nulla valet. Et Juuenalis libro.iij. dicit. Seruis regna dabunt captiuis fata triumphos. Et
Juuena lis. iterum libro vltimo. Plus etenim fati valet hora benigni. Quam ſi nos Ueneris commendet epiſtola Marti. Et Samia genitrix: ideſt Cibeles mater deorum:que dicitur Samia a Samo inſula
Idem. vbi colebatur. Et Satyra ſeptima que incipit. Et ſpes ⁊ ratio di
Quint⁹ Curti⁹. cit. Diſtat enim que Sydera te excipiant modo primos incipientem. Edere vagitus ⁊ adhuc a matre rubentem. Et quintus Curtius libro.v. dicit. Eludant videlicet quibus forte ac temere humana negocia volui:agiqꝫ perſuaſum eſt. Equidem eterna conſtitutione crediderim nexuqꝫ cauſarum latentium ⁊ multo ante deſtinatarum ſuum quemque ordinem immutabili lege percurrere.
Plinius Et Plinius libro primo naturalis hyſtorie dicit. Singulis ſidera tributa ſunt nobis. Clara diuitibus. Minora pauperibus: Obſcura defectis. Et pro ſorte, cuiuſqꝫ licentia ad munera morta

libus. Et Quintilianus libro declamationum. Fato viuimus:languemus:conualeſcimus:morimur. Medicina quid preſtas niſi vt Quintilianus.
iuxta te nemo deſperet. Unde etiã in quodã epithaphio dr̃. Parce precor:triſtes queſtus effundere viri. Non erat in fatis longior hora meis. Et in alio epithaphio dicitur. Heu infelicez ſub iniquo ſydere natum. Lapſus equo preceps occidit ante diem. Exemplis etiam patet. Nã Cicero libro de natura deorũ adducit exemplum Cicero.
duorũ fratrum:qui cũ ſimul nati eſſent:etiam ſimul poſtea egrotare ceperunt:⁊ eorum morbus pariformiter cepit ingraueſcere:⁊ eodẽ medicamine ſanati ſunt:de quibus dicit Poſſidonius aſtronomus:ꝙ ideo hec equaliter ⁊ vniformiter illis acciderunt:qꝛ eandem conſtitutionẽ aſtroꝝ in cõceptione ⁊ natiuitate habuerunt.
Exemplũ patet etiã in filio domini Jo. de lignano tempore pape Poſſidonius.
Martini. Hic eñ dñs Jo. doctiſſimus iuriſconſultus ac celeberrimus aſtronomus:preuidens ex genitura filium quendã ſuũ cruci Jo. de lignano.
affigendũ volenſqꝫ fatali geneſeos diſpoſitioni ſuccurrere:eum ſacris initiari ac liberalibus diſciplinis apprime fecit erudiri:ſꝫ nec ſic quidẽ euitare potuit vim fati decreti. Nam cũ eum patria Bononienſis pro pace cõponenda ad Martinũ pontificẽ max. legatũ miſiſſet:⁊ ipſe magis ad exitiũ ꝙ̃ comodũ patriã clanculo ꝓdidiſſet põtifici:idqꝫ poſt reditũ dñis innotuiſſet:eũ nocte patibulo affixerũt. Quẽ illuceſcẽte die cũ pater pendentẽ vidiſſet:deplorãs:inquit. Heu fili mi:tuũ infeliciſſimũ fatũ nec hũanis literarũ adminiculis:nec diuinis miniſterijs ſuperare potuiſti. Ex iſtis ergo dictis philoſophoꝝ ⁊ aſtronomoꝝ cõcludunt multi ⁊ dicũt oĩa fato Oĩa fatio cõmittere non
moueri ⁊ regi. Nec aliquẽ poſſe declinare aut trãſcendere fatorũ agmina. Inde etiã eſt ꝙ qdã aſtronomi ingerũt ſe ad iudicandũ de futuris euẽtibus hominũ:vita ⁊ morte regũ:pace ⁊ bellis populorũ:diuitijs ⁊ paupertate hominũ:fecũditate ⁊ ſterilitate vrorũ:abundãtia ⁊ media meſſiũ. De honorib⁹ ⁊ dignitatib⁹ prelatorũ pleꝝqꝫ vera predicãtes vel poti⁹ vaticinãtes. Sed qm̃ iſtorũ dogmata maxima ſunt:⁊ ad vertendũ vite humane ſtatũ ſpectant. tã homini incertũ eſt:ꝙ ſepe temerariũ
Idcirco in ſequenti articulo citanda ⁊ adducenda erũt:atqꝫ a nobis coarguenda. Ne ⁊ nos fallamur impulſi auctoritate hominũ qui ſe putant eſſe ſapientes.

Quarta queſtiuncula eſt. Quot ſunt ſacrilega dogmata de fato philoſophorũ ⁊ quomodo a catholicis doctorib⁹ reprobant̃. Ad quã rñdetur ꝙ tria ſunt execrãda dogmata philoſophorũ de fato dicentiũ. Primũ eſt:qꝛ dicunt fatũ eſſe celeſtem aſpectum ⁊ diſpoſitionem ſyderum neceſſitatem ſimpliciter ex ſe omnes effectus infra lunam circumſcripta ex toto omni prouidentia dei:tuentes ſe dicto Auguſtini.v. de ci. dei dicentis:fatum eſſe ordinem ꝗ̃ cõnexionẽ ⁊ diſpoſitionẽ ſecundarum cauſarum ad effectus producendos in his corruptibilibus ⁊ generabilibus preter dei ⁊ hominum voluntates. Quod dogma probatur eſſe falſum ratione ⁊ auctoritate. Ratione ſic. Tho.iij. contra gentiles.c.lxxiij. Impoſſibile eſt ꝙ aliqua Queſtio Rñſio. Tria ſũt execranda dogmata phõrum dicentiũ de fato. Primũ dogma. Auguſt.

Universidad de Deusto Biblioteca

Repro- non cognoſcentia finem: operentur ꝓpter finem ⁊ ordinate per
batio p̄- ueniant in ipſum: niſi ſint mota et regulata ab aliquo habente fi-
mi do- nis cognitionem: ſicut patet de ſagitta. Sed omnia corpora na-
gmatis. turalia: planete: ſydera operantur propter finem: et mouent et
conſequuntur: finem licet illum non agnoſcant ergo oportet ꝙ
Sapi. tota operatio eorum ab aliquo ordinante et regulante diriga-
xiiij. tur. Illud autem eſt quam dicimus prouidentiam diuinam. Pro
Sapi. pterea dicit ſapiens. xiiij. Tua autem pater prouidentia ab ini-
viij. tio cuncta gubernat. et Sapien. viij. Attingit a fine vſqꝫ ad fi-
nem fortiter: et diſponit omnia ſuauiter. Et Sapien. xij. Non eſt
August. alius deus ꝗ̄ tu: cui cura eſt de omnibus. et ad hebr. Portans
omnia verbo virtutis ſue. pro hoc facit quod Auguſti. dicit. iij. de
trinitate. c. iiij. Nihil fit viſibiliter in hoc mundo: quod non de
interiore inuiſibili atqꝫ intelligibili aula ſummi imperatoris iu-
beatur aut permittatur: ſecundum ineffabilem iuſtitiam premio
rum atqꝫ penarum: gratiarum ⁊ retributionum in iſta ampliſſi-
Lactan- ma quadam ⁊ immenſaqꝫ totius creature republica. Et Lactan-
tius. tius libro. iij. c. xij. dicit. Quis enim non ſentiat hunc mundum
tam mirabili ratione compoſitum aliqua prouidentia guberna-
ri: quando nihil eſt quod poſſit ſine vlla moderatione conſiſte-
re: domus abſqꝫ habitatore dilabitur. Nauis abſqꝫ gubernato-
re abiit peſſum. Corpus ab anima derelictum defluit. Ne dum
putemus totam iſtam molem aut conſtrui ſine artifice: aut ſtare
tam diu ſine rectore potuiſſe. Et libro. j. dicit. Nemo enim eſt tam
Idem. rudis: tam feris moribus: qui oculos ſuos in celum tollens tā-
etſi neſciat cuius prouidentia regatur hoc omne quod cernitur:
non tamen aliquo modo eſſe intelligat ex ipſarum rerum motu:
magnitudine: pulchritudine: vtilitate: temperatione: nec fieri poſ
ſe: quin id quod mirabili ratione conſtat: conſilio aliquo maiore
ſit inſtitutum. Ergo ex his patet falſitas philoſophorū et aſtro-
nomorum quantum ad primum dogma. Ad dictum autem Au-
guſti. quod adduxerunt: dicitur ꝙ Auguſti. illud adducit in per-
ſona ſtoicorum. Secundum dogma peruerſum aſtronomorum
Scd̄m. eſt: quia dicunt ꝙ omnia que fato ſubduntur: de neceſſitate ⁊ im
dogma. mobiliter eueniunt: quod probant ſic. Poſita quacunqꝫ cauſa ſuf
ficienti neceſſe eſt immobiliter effectum ſequi. Sed corpora cele-
ſtia cum ſuis motibus et diſpoſitionibus ſunt ſufficiens cauſa
ſuorum effectuum: ergo oportet ꝙ de neceſſitate effectus immo-
biliter conſequantur. Unde et Boetius dicit: ꝙ fatum eſt immo-
bilis diſpoſitio inherens rebus mobilibus. Sed hoc etiam pro-
Boeti⁹. batur eſſe falſum. Primo quantum ad res humanas. Nam hu-
mani actus non ſubduntur actioni celeſtium: vt infra probabi-
Repro- tur. Et ideo nihil prohibet per voluntariam actionem impediri
batio ſe- effectum celeſtium corporum: non ſolum in homine: ſed etiam
cūdi do- in alijs rebus ad quas hominum operatio ſe extendit. Secun-
gmatis. do poſitio iſtorum eſt falſa quantum ad omnia que per accidēs
agunt: quia illud quod eſt per accidens: non eſt proprie ens: neqꝫ

unum. Sed omnis actio naturalis terminatur ad aliquod vnū:
ergo impoſſibile eſt ꝙ aliquid qđ eſt per ſe accidens: ſit effectus
per ſe alicuius naturalis principij. Nulla enim natura poteſt fa-
cere ꝙ intendens fodere ſepulchrum inueniat theſaurū. Et ſic cū
corpus celeſte agat per modum naturalis principij: q: per motū
naturalem: ſequitur ꝙ impoſſibile ſit ꝙ aliqua virtus actiua cor-
poris celeſtis ſit cauſa actiua eorum que hic agunt per accidens.
Unde dicit philoſophus. vij. metha. ꝙ nō quecunqꝫ cā poſita ne-
ceſſe eſt effectum poni. Sunt enī quedā cauſe que ordinantur ad Phus.
ſuos effectus non ex neceſſitate: ſed vt in pluribus: que quādoqꝫ vij. me-
deficiunt in minori parte ꝓpter corruptionem aut impedimentū tha.
alicuius principiorum: vt cū natura ꝓducit mōſtrum vel hominē
cum ſeptem digitis: que ſecundum philoſophū. ij. phiſicorū fiūt
a caſu ⁊ fortuna. Philoſophus aūt dicit in lib. de ſomno ⁊ vigilia.
ꝙ corpora celeſtia nō ſemper producunt ſuos effectus in iſtis in-
ferioribus inanimatis ꝓpter cōtrarias diſpoſitiōes impedientes. Phus in
Frequēter enim inquit fiūt ſigna imbriū ⁊ ventorum: que tū non libro de
eueniūt ꝓpter contrarias diſpoſitiones fortiores. Sequit ergo ꝙ ſom. et
nec reſpectu voluntariorū nec effectuū omnium naturalium que vigi.
fato directe ſubduntur de neceſſitate ⁊ immobiliter omnia eue-
niunt. Ad motiuum autem iſtorum dicitur ꝙ corpora celeſtia ſi-
ue fatum ſunt cauſa inferiorū effectuum mediantibus cauſis mo
bilibus particularib⁹ que deficere poſſunt in minori parte: et ideo
per accidens mobilia ſunt. Nam vnumquodqꝫ recipitur in alio
ad modum recipientis. Sicut enim virtutes celeſtes in ſe neceſſa
rie recipiuntur: tamen in inferioribus effectibus mobilibus mobi
liter et contingenter: ⁊ cum omne multiforme: variū: caſuale: per
accidens et mobile reduci habeant ad aliquod principium vni-
forme ⁊ per ſe. Idcirco huiuſmodi caſualia que ſunt mobilia re-
ſpectu corporum celeſtium ⁊ ſecundarū cauſarū per relationem
tamen ad principium a quo ordinant ſiue ad intellectū diuinum
et ad illius prouidentiam ſic ſortiunt quandam immobilitatem
et neceſſitatem: non quidem neceſſitatis abſolute ſed conditiona
te: ſecundum ꝙ dicimus hanc conditionalem eſſe veram vel ne- Boeti⁹.
ceſſariam. Si deus preſciuit hoc: futurum erit. Unde cum Boe-
tius dixiſſet fati ſeriem eſſe mobilem: poſt pauca ſubdit. Que cū
ab immobilibus prouidentie diuine proficiſcitur exordijs: ipſam Fatū du
quoqꝫ immutabilem eſſe neceſſe eſt. Tho. prima parte. q. xxv. et plicit cō
xvi. per totum. Ad illud autem Boetij dicentis ꝙ fatum eſt im- ſyderari
mobilis diſpoſitio inherens rebus mobilibus. Reſpondetur ꝙ poteſt.
diſpoſitio ſecundarum cauſarum quam fatum Boetius vocat. Primo.
dupliciter conſyderari poteſt. Uno modo ſecundum ſe et in ſe: Scđo.
ipſis ſecundis cauſis: et ſic fatum mobile eſt ſicut et res mobiles
ſiue voluntarie fato ſubiecte. Si vero fatum accipiatur ſiue diſpo
ſitio cauſarum ſecundarum per relationem ad primum princi
pium diuinum a quo ordinantur: ſic bene fatum immobile eſt: et
ſic accipit Boetius fatum prout ſcilicet refertur ad voluntatem ⁊

Proculꝰ. ꝑ̄ter ꝛ dei: nā oēs creature in ſe lʒ ſint mutabiles aliquo mō: put
tñ referunt ad dei ꝓuidentiā ſortiunt aliquā immutabilitatē. Et
ꝓbat etiā hoc ſcōm dogma eſſe ꝑuerſuʒ ex incōuenientijs q̄ ſeque
rent ad ipm. Nā ſi cōcedimus fatū neceſſitatē inducere in hoīb⁹.
Sequit primo ꝙ maledixit Moſes in opere quarte diei enumera
tis duob⁹ magnis luminarib⁹ ⁊ ſtellis cū ſubiunxit. Et vidit de⁹
ꝙ eſſet bonū: ſupple regimē ſtellarum. Nā ſi a fato ⁊ ſtellis iſte ē
fur: ille latro: ille auarus: ille luxurioſus: ille ebrioſus: hoc non eſt
bonū: ſʒ peſſimū. Si curſus celoꝝ ⁊ ſtellarū hoc facerēt: nō dirige
rent hoīes illuminādo terrā in debitū finē: ſʒ a debito fine auerte
rent. Sequit ꝙ dñs deus q̄ talē ꝑ̄tatem ⁊ influentiā dedit aſtris:
magnā occaſionē dediſſet hoīb⁹ declinādi ab his q̄ credēda ꝓpo
nit fides xp̄iana. Sequit ſcdo nō ſit neceſſe aliqs rogēt aut colat
de⁹. Sequit ꝙ nullū ſit pctm̄: tollit eñi fatū libertatē voluntatis q̄
omne pctm̄ ꝯmittit. xv. q. j. in ꝑn. Sequit ꝙ de⁹ ſit cā oīʒ pctōꝝ: q2
Proculꝰ. quicquid eſt cā cauſe: eſt cā cauſati: vt inquit Proculus. Sequit ꝙ
deus ſibiipſi ꝯtrariat: nā ꝑcipit bona ⁊ cogit ad mala. Sequit ꝙ
iniuſte puniunt hoīes. Nemo eñi peccat in eo qđ vitare non pōt.

¶ Sequitur ꝙ abſqȝ iuſtitia dantur premia bonis.

Nā voluntas eſt cauſa meriti. Sequit ꝙ nullū iudiciū de hoīm
factis deo relinquat. Sequit ꝙ theologia: artes: philoſophia mo
ralis: medicine fruſtra eſſent. Quid eñi opꝫ docere: ſcribere: ſuade
re: mederi ⁊c. Si oīa ex fati neceſſitate eueniunt? Et ſi tētationes
pro diuerſitate natiuitatū: diuerſis tēporibus anni in hominib⁹
ex aſtralibus influentijs excitant. Nō ergo a demonibus ⁊ fomi
te pcti vt fides xp̄iana ꝓfitet ꝓuenit. Vtqȝ ad ſummā dicamus:
ſi fato oīa fieri ab eo cūcta neceſſario ⁊ immobiliter euenire cōce
dimus: oīs vita humana ſubuertetur. Nam ſuperuacue obiurga
tiones: laudes: vituperationes: exhortatiōes exhiberent. Iſta cō
August. ſyderans beatus Augu. v. de ci. dei. c. j. inquit. Qui ſtellas putāt
hr̄e talē a deo eis traditā poteſtatem: magnam celo faciunt iniu
riā: in cuius velut in clariſſimo ſenatu ac ſplendidiſſima curia opi
nantur ſcelera facienda decerni: qualia ſi aliqua terrena ciuitas
Idem. decreuiſſet genere humano decernente fuerat euertenda. Et idē
dicit. ij. ſuper Gen. ad literam Impia peruerſitate in malis factis
rectiſſime reprehendendis ingerunt accuſandum potius aucto
rem ſyderum q̄ꝫ hominem ſcelerum commiſſorem ⁊c. Et Ambro
ſius in lib. Exameron. Errorem hunc nefandum de neceſſitate fa
Ambro. tali reprobando dicit. Quomodo dominus aut bonis premia ꝓ
poſuit: aut improbis penas: ſi fati neceſſitas diſciplinam ⁊ conuer
ſationem hominum: ſtellarum curſus informat. Si ad neceſſita
tem genitalem non ad inſtructa morum actus noſtri factaqȝ refe
rantur. Cur leges propoſite ſunt: iura etiā cur promulgata: quib⁹
aut pene improbis decerni aut ſecuritas deferet innoxijs. Cur nō
venia datur reis. Cū vtiqȝ (vt ipſi aiunt) non ſua voluntate: ſed ex
neceſſitate deliquerunt. Cur laborat agricola ⁊ non expectat, vt

inelaboratos fructus priuilegio ſue neceſſitatis inuehat: recepta
culis horreorum. Si ita natus eſt vt ei diuitie aut opes affluant.
Fruſtra mercator periculoſius ſollicitat mare cui ocioſo pōt quī
dem vt aiunt ſorte genitali diuitiarum theſaurus illabi. Cur oīs
hominum ſollicitudo de queſtu: omne ſtudium negociationis:
omnis labor: omnis occupatio. Si non ex voluntate: ſed fatali ne
ceſſitate res decurrunt humane. Ubi enim eſt directa neceſſitas
ibi inhonorata induſtria immo fatua ſollicitudo hec ille. Ut ergo
cūcta adducta incōuenientia ⁊ hos oēs pernicioſos errores declıne
mus nec omnia fato ſubdi: nec cuncta immobiliter ab eo neceſſi
tari confiteamur. Tertium dogma preſbyterorum ⁊ aſtronomo
rum de fato peruerſum eſt: quia dicunt omnia fieri ⁊ ſubdi fato: Tertiū
quod rationibus: auctoritatibus: ⁊ exemplis ſupra nunc tertia q̄ dogma.
ſtiuncula adductis probabāt. Sed falſitatē dogmatis ſexta infra
queſtiuncula q̄ dicta pſbyterorū diſſoluet: manifeſtabit. ⁊ Boeti⁹
item. iiij. de conſolatione eoſdē confundit dicens: quedā que ſub Boetꝰ.
dei prouidentia locata: ſeriem ſuperant fati. que vero ſint que fa
tū ſuperāt et ei non ſubduntur: ex ſequenti ſeptima. q. apparebit.

Queſti.

Quinta queſtiūcula eſt: Quomodo demonſtrant theo
logi non omnia ſubdi fato nec ſingula ab eo neceſſi Rñſio.
tari? Ad quā rñdetur ꝙ id Theologi ꝓbant rōnibus
auctoritatibus: ⁊ exemplis (loquendo ⁊ intelligendo
de actibus humanis ⁊ voluntarijs) Et primo rōne ſic.
Diuina prouidētia ſic ordinē diſponit vniuerſum: vt inferiora ꝑ August.
ſuperiora: ⁊ minus nobilia per nobiliora regantur: vt dicit Augu.
iij. de trini. In homine autem duo ſunt aīa ⁊ corpus. Et corpus q̄
dem quod nunc paſſibile eſt ⁊ mortale: inferius eſt corpore celeſ
ti. Et ideo per ſe ⁊ directe ei ſubditur: ⁊ in ipſum imprimit ſicut Phūs.
virtute eius formatum eſt et complexionatum. Unde philoſo August.
phus. ij. phiſicorum dicit. Sol ⁊ homo generant hominem id eſt
influentia ſtellarum: planetarum ⁊ homo. Et Auguſti. dicit in. v. Diony
de. ciui. dei. Non vſqȝ quaqȝ abſurde dici poteſt ad ſolas differen ſius.
tias corporum afflatus quoſdam valere ſydereos. Et Dionyſi⁹.
iiij. ca. de diuinis nominibus dicit. Lumen ſolis ad generationē
ſenſibilium corporum confert: et ad vitam ipſam mouet et nu
trit et auget et perficit. Anima vero cum deo aſſimiletur: quia
vtrūqȝ ſpiritus eſt: et effectus tanto nobilior exiſtit quanto plus
cauſe aſſimilatur. ij. ⁊ iiij. metha. Non ſubditur per ſe et dire
cte vt dictum eſt: celis et planetis corporalibus. Cum ipſa anima
omnib⁹ ipſis ſit nobilior. Non ergo anima ſubditur fato: nec erit
bona vel mala ex fato ⁊ corporibus celeſtibus: ſed ex ſeipſa ⁊ ex
libera voluntate. Tho. iij. contra gentiles. Scđa rō eſt talis: duo
motores facientes impreſſiones in eadē re mota ſi vnus eſt potē
tior ⁊ nobilior atqȝ immediatior: erit etiā ad imprimendum effica
cior. Sed corpus noſtrum ſubiacet duobus motoribus ſcʒ corpo

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

ribus celeſtibus ⁊ anime rõnali que eſt nobilior ipſo corpore cele
ſti:potentior ⁊ immediatior:ergo erit ⁊ ad imprimēdū efficacior.
Plus ergo aīa poterit in afficiendo ⁊ in imprimendo in corpus ꝓ
prium ꝙ̄ corpora celeſtia reſpectu opeꝝ expreſſoꝝ in corpore. vn
de quamuiſ Mars moueat corpus ad perturbationē ⁊ irā mouens
do ſanguinē:plus tn̄ poterit aīa bn̄ ordinata operari tēperantiaꝫ
ſanguinis ⁊ ꝗetationē vt ſit ei gaudiū ⁊ manſuetudo. Tertia rõ
eſt talis. Si fatum ⁊ corpora celeſtia eſſent directe cauſe electio=
num ⁊ actuū humanoꝝ ſequeret̄ ꝙ homo naturali inſtinctu age
retur ad ſuas paſſiones ſicut cetera animalia in quibus nõ ſunt
niſi vires anime corporeis organis alligate. Nam illud qḋ fit in
iſtis inferioribus ex ꝑſſione corporum celeſtium:agit̄ naturali
ter:⁊ ita ſequeret̄ ꝙ hõ non eſſet liberi arbitrij:ſed haberet actio=
nes determinatas ſicut cetere res naturales. Que omnia ſunt
manifeſte falſa ⁊ contraria humane conuerſioni. Ergo ex his pa
Damaſcenus. ter quod actus humani ⁊ voluntarij fato ⁊ corporibus celeſtib⁹:
non ſubduntur. Nunc ponende ſunt auctoritates ⁊ primo Da=
maſceni ſecundo ſententiarum dicentis. Actuum noſtrorum ne=
quaquam ſunt cauſa corpora celeſtia nos enim liberi arbitrij a
Gregor. conditore facti. Domini etiam noſtrorum exiſtimus actuum. Et
Nicen⁹. Gregorius Nicenus dicit. Dicunt egyptij quibuſdam ſacrificijs
Deuter. iiij. fatum poſſe mutari. Et Moſes quarto Deutero dicit. Ne vi=
deas ſolem ⁊ lunam ⁊ omnia aſtra celi. ⁊ errore deceptus adores
ea atque colas que creauit dominus deus in miniſterium cunctis
Ambro. gentibus que ſub celo ſunt. Nota in miniſterium ⁊ non in domi=
nium. Et Ambroſius in exameron dicit. Nonnulli tentauerunt ex
Idem. primere natiuitatum qualitates. qualis vnuſquiſꝙ qui natus ſit
eſſet. Cum hoc non ſolum vanum ſit ⁊ inutile querentibus:ſed
impoſſibile pollicentibus. Et idem libro tertio Exameron:oſten=
dens per locum a maiori:quod celum ⁊ corpora celeſtia concur=
runt ad generationem animalium ⁊ vegetabilium:tanquā agēs
vniuerſale excitans ⁊ vigorans virtutes: generatiuas ſeminum
⁊ animalium in regione elementari. Sic inquit. Conticeſcat me=
rus ſermo aſtronomorum. Sciant omnes ſolem auctorē naſcē
tium. Sed quod dei clementiā terram relaxat. Dei indulgentia
prorumpere fructus facit. Et libro quarto introducit naturam de
ſole dicentem. Bonus quidem eſt ſol in miniſterio non in impe=
rio. Bonus mee fecunditatis adiutor:ſed non creator: effectuum
meorum formator: bonus meorum altor fructuum: ſed non au=
Gregor. ctor. Et Gregorius in homelia epiphanie dicit. Abſit a fidelium
Ptholomeus. cordibus. Ut eſſe aliquod fatum dicant vitam:quippe hominum
ſolus hanc conditor qui creauit adminiſtrat. Et Ptholomeus:
in almegiſto dicit. ℭ Homo ſapiens dominabitur aſtris. et in
centiloquio in principio dicit. Anima ſapientis medici dominabi=
tur aſtris. Nā medicus nititur deſiccare corpora cum corpus

celeſte mouet illa ad humiditatem. Et Buguſarus ſapiens in cõ
mento ſuper centiloquium Ptolomei ait. Homo ſapiens iuuat ⁊ Al
impedit celeſtem effectum ex virtute ſapientie que eſt in eo. Et Buguſarus.
Abraham auenere chaldeus aſtrologus dicit. Si quis enim pre=
ces ⁊ clamores ad celum ſubleuauerit:fatum ſuum vincere pote=
rit. Et Uergilius primo georgicorum inquit. Ingenium ⁊ rerum Abrahā
fato prudētia maior. Et Quintilianus in iiij. declamatione dicit. auenere
Uincitur fatum ſi reſiſtas. Uincit ſi contempſeris. Audi quam glo Uergili⁹
rioſe in hanc partem Chryſippus ſtoicus concludit dicens vt ad Quinti=
ducit Aulus gellius in de noctibus atticis. Fato inquit quadam lianus.
ratione principali id eſt generata omnia ſunt. Ingenia tamē ip= Chryſip
ſa habent aliquid proprium. Exemplum. Sicut ſi lapidem cylin pus.
drum proijcias:initium eſt ex nobis:ſed tamen ille lapis precepſ
voluitur:non quia id tu facias:ſed quoniam id ſeſe modus eius
⁊ forme volubilitas habet. ſic ordo ⁊ ratio ⁊ mobilitas fati gene
ra ipſa ⁊ principia cauſarum mouet. Impetus vero conſiliorum
mentiumque noſtrarum ex nobis ſunt. Idcirco apud Homerum
recte Jupiter de mortalibus conquerebatur dicens. Hei mihi qḋ
damnant mortales numina celi. Eſſe aiunt eterni per nos mala: Homer⁹
cum tamen ipſis. Ue cordi preter fatum ſint mente dolores. Hec
ille. Nunc vero idem probabitur exemplis. Plato a phiſonomo
iudicatus corruptor adoleſcentulorum. Reſpondit inclinationeꝫ
aſtrorum ſapientia vici. Aſtra enim furem vel adulterum ſignifi=
cant:non autem furem vel adulterum faciunt. Nati ſunt duo ge
mini:ſcilicet Jacob ⁊ Eſau. Geneſis. vigeſimoquinto. Sic alter
poſt alterum vt poſterior plantam prioris teneret. Et tamen in
vita moribus diuerſi:in actibus diſpares:in parentum amore diſ
ſimiles fuerunt. Uno celi ſpacio ſilius regis ⁊ ruſtici naſcuntur:
in omnibus tamen diuerſi. Naſcuntur ſub Marte maſculus et
femina. Illa colum ducit:alter enſe triumphat. Et dicat ad hec.
Poſſidonius aſtronomus. Natorum horum cauſam diuerſitatis
fuiſſe exiguum temporis interuallum quod interuallum gemi=
ni dum naſcerentur habuerunt. Reſpondet ad hoc Auguſtinus Poſſido
in quinto de ciuitate dei. dicens. Mirum eſt quod tam modica nius.
particula celi que tranſiuit:tantum valuerit in diuerſitate volun Aug.
tatum:actuum: morum:caſuumꝙ geminorum naſcentium:aut
non geminorum. Ad quod iterum Nigidius aſtronomus reſpõ=
det quod tanta eſt celi rapacitas vt ſi alter geminorum celeriter
poſt alterum naſceretur. in celo tamen plurimum ſpacij cauſaret Nigidi⁹.
exemplum rote rapaciſſime currentis ⁊ percuſſe bis de atramen=
to tanquam in vno loco:deſiſtente poſtea motu:reperientur duo
illa puncta attramenti maxime diſtantia. Ex hac ergo diſtan=
tia cauſata ex rapacitate celi dicit Nigidius oritur diuerſitas
morum et euentuum in geminis:et non geminis ſimul natis.
Ad quod etiam reſpondet Auguſtinus quod hoc figmentum Augu.
fragilius eſt quam vaſa que illa rotatione finguntur. Nam ſi in

Universidad de Deusto Biblioteca

celo reſpectu ſimul naſcentium tam multum intereſt et tam parua particula eiuſdem conſtellationis quod comprehendi non poteſt: quare alteri geminorum. ſ. Jacob hereditas obuenerit. Alteri vero ſcilicet eſau non? Quomodo ergo potuerunt aſtronomi iudicare reſpectu non geminorum habentium diuerſas conſtellationes: cum quandoqꝫ reſpectu eorum maxima pars celi preceſſerit? hec omnia beatus Auguſti. vbi ſupra. Ex quibus patet ſtulticia eorum qui horam eligunt nubendi: qui tempus expectant cum vxoribus concubendi: qui cohibent mulieres ſi poſſunt ne vſqꝫ ad tempus pariant. Sicut Nectanybus aſtronomus cum olimpiade matre Alexandri concumbens: prohibuit illam vicinam partui ne puerum vſqꝫ ad horam ab eo inſpectam
☞ pareret: ſicut legitur in hiſtoria Alexandri magni. Noui ego doctiſſimum quendam prelatum cum aſtrolabio horam diſceſſus ad epiſcopatum expectaſſe. Qui tandem cum crederet aſtris: de ſero primo hoſpitatus in ſtabulo equos viſitans lapide deſurſuz mactatur. Alter electa hora ab aſtris ducende vxoris: tranſacto anno illam comperit cum adultero. Hinc ſcribit Ambroſius in
Ambroſius. libro exameron. Quam multos videmus electos criminibus atqꝫ peccatis in meliorem ſtatum eſſe conuerſos. Redempti ſunt apoſtoli et congregati ex peccatoribus non vtiqꝫ natiuitatis ſue hora: ſed xpi eos ſanctificauit aduentus et hora dominice paſſionis redemit a morte: latro ille damnatione capitis cum domino crucifixus non beneficio natiuitatis ſue: ſed fidei confeſſione ad paradiſi gaudia tranſiuit. Jonam in mari non vis natiuitatis: ſꝫ diſſimulate diuine preceptionis precipitauit offenſa. Petrum de carcere angelus xpi non ſtellarum ſeries liberauit. Paulum percuſſum a vipera: turbatumqꝫ naufragio non remedia natiuitatis ſed deuotionis meritum ſeruabat. Sed quid de illis dicimus qui apoſtolorum precibus cum mortui fuiſſent: reſurrexerunt: vtrum eos ſua neceſſitas an apoſtolica gratia reſuſcitauit? Et qd opus facit vt ſe ieiunijs: orationibus: periculiſqꝫ committerent: ſi quod volebant neceſſitatis beneficia poterant obtinere? hec ille. Ergo melius in omnibus honoremus deum per ipſum xpm in ſpiritu ſancto quibus eſt honor ꝛ gloria: vt dicit Petrus apoſtolus. Cuius prouidentia ꝛ noſtra libera voluntate facimus quecumqꝫ bona vel mala facimus: nꝫ qꝫ ſequendo ſtulticiam ſacrilegaꝫ aſtronomorum negemus voluntatem qua peccamus: confingamus neceſſitatem qua delicta defendamus: perditos mores per quos in
Queſti. terra ab hoibus deteſtamur: a ſyderibꝰ inane habere mētiamur.

SExta queſtiuncula eſt: Quomodo rñdent theologi. rationibus: auctoritatibus ꝛ exemplis philoſophorum male de fato ſupra tertia queſtiuncula ſentientium. Ad quam reſpondetur qꝫ theologi argutias philoſophorum: auctoritates et exempla ſic ſoluunt:

unt: ꝛ primo ad argumētū ī frōte dicūt qꝫ corpora celeſtia ſūt Reſponſio.
cauſa inferioꝝ effectuū mediātibꝰ cauſis particularibꝰ inferioribꝰ: q̄ deficere poſſunt in minori parte vt dictū eſt. Et ad ꝓbationē minoris dicūt qꝫ oīa illa q̄ tāgit ibi Boetiꝰ: intelliguntur fieri a deo mediantibꝰ cauſis ſecūdis. Et ideo ſub fati ſerie cōtinentur: ſed nō eſt eadē rō de oībꝰ alijs. vt dicit Tho. pri. pte. q. cxvj. ar. iiij. ad primū. Ad auctoritates phōꝝ: aſtronomoꝝ: oratoꝝ: ꝛ poetarū rñdēt negādo eas. Si accipiāt fatū ꝓ cōnexiōe ſcōarū cauſarū abſqꝫ diuina ꝓuidētia: nā cauſe ſcōe nihil agūt niſi virtute prie. Damaſcenꝰ aūt ꝛ Ptolomeꝰ intelligūt qꝫ corpa celeſtia cōſtituūt in nobis habitꝰ et cōplexiones corpales inclinatiue nō neceſſarie. Ad exēplum duoꝝ fratrū geminoꝝ reſpōdet Hippocrates dicēs: qꝫ illud fuit qm̄ parētes vt erāt corpore diſpoſiti dū cōcubuerūt: ita primordia cōceptoꝝ effici potuerūt. Deide eadē aeris ꝛ loci ī. domꝰ poſitio: ſimilia alimēta: ꝛ vis aquarū q̄ ad corpa bñ vel male cōcipiēda (medicina atteſtāte) plurimū valēt eadeꝫ etiā excitatiōes: tā ſimilia corpa fingere potuerūt: vt etiā ad egrotādū vno tpe eiſdē cauſis ſimiliter mouerētur. Hec Augu. Augu. ad illō etiā dñi Jo. de lignano dicit qꝫ ideo fatū vicere nō potuit: qꝛ regnādi cauſa paſſionē tpaliter vł ſpiritualiter dominādi rōnabiliter nō repreſſit. Ad illō etiam qō pleꝛūqꝫ vera predicāt aſtronomi. Rñdet Augu. qꝫ illō fit a caſu vł arte vel occulto, inſtictu ſpirituū bonoꝝ qbꝰ cura ē: falſas ꝛ noxias opiniones de aſtralibꝰ fatꝭ humanis mētibꝰ inſerere atqꝫ firmare.

SEptima queſtiūcula eſt: Quid ſit fatū ſcōm theologos: ꝛ q̄ ſcōm ipſos fato ſic vł non ſubdūtur: ꝛ quō Qō.
xpiani fatū catholice admittere pñt et ī qbꝰ ſcōm Rñſio.
eos differt fatū a ꝓuidētia dei? Ad quā ſic rñdetur Diffini
ꝛ prio ad primū dicēdo: qꝫ fatū ſcōꝫ theologos: eſt rebꝰ mobi tio fati
libꝰ inherēs diſpoſitio ꝑ quā diuina ꝓuidētia ſuis q̄qꝫ nectit ſꝫ theo
ordinibꝰ. Uel ſic. Fatū eſt ordinatio ſiue ſeries ſcōarū cauſa logos
rū ad ſuos effectꝰ ꝓducēdos iniſtis inferioribꝰ ſcōꝫ depēdentiā quā hñt a deo. Iſta aūt ordinatio ſcōarū cauſaꝝ ad ſuos effectꝰ ꝓducēdos pōt dupliciter cōſiderari. Uno mō ꝓut eſt vnita ī ꝓſpectu diuine mētis ordināris ꝛ diuidētis: locis: et tēporibꝰ: motu ꝛ formis oīa: ꝛ ſic vocat voluntas ſiue ꝓuidētia diuina. Alio mō ſcōꝫ qꝫ eadē ordinatio digeſta ꝛ applicata tēporibꝰ ē ī ipſis medijs cauſis a deo ordinatꝭ ad ſuos ꝓprios effectꝰ ꝓducēdos ſcōꝫ depēdētiā quā habēt a deo: ꝛ ſic vocatur fatū. Et ſic ptꝫ qꝫ ipſa dei volūtas ſiue ꝓuidētia pōt dici fatū cauſalit. Sꝫ ipſa diſpoſitio ꝛ ordo cauſaꝝ ſcōaꝝ ad ſuos effectꝰ depēdēs a deo dicit fatū eſſētialiter. Dicit aūt ipſa diſpoſitio cauſaꝝ ſcōaꝝ fatū a fari: quaſi effatū diuine ꝓuidētie vt dicit. Tho. iij. cōtra gētiles. c. xciij. et ī prio ſniaꝝ. di. xxxix. Tho.
Deꝰ eñ ſuā ꝓuidētiā loqtur ꝑ fatū: ſicut hō cōceptꝰ cordis ꝑ voces. Et ſicut artifex formā de re faciēda cōceptam manife-

Universidad de Deusto Biblioteca

ſtat ꝑ operis effectū. et ſicut artifex qđ ſingulariter mētaliter
ꝙ ꝓſpexerit: ꝑ tꝑales ordines ducit ad effectū. Ita de⁹ ſua ꝓ-
que ſub- uidētia ſimpliciter diſponit faciēda: ⁊ ꝑ fatū illa multiplici-
duntur ter ac tꝑaliter adminiſtrat. Ex ħ colligi poſſunt tria. Pͥo q̄
fato ⁊, q̄ fato ſubdūtur: ⁊ q̄ nō. Nā ex q̄ fatū ſcđʒ theologos ē ordi na-
non. tio ſcđarū cauſaꝝ ad effect⁹ diuinit⁹ ꝓuiſos: ſeqtur ꝙ illa tan-
tū ſubdūtur fato q̄ ſubdūt cauſis ſecūdis. Si q̄ vero ſūt q̄ im-
mediate a deo ſiūt: cū nō ſubdātur ſecūdis cauſis: ꝗ nec etiā
ſubdūt fato: ſicut creatio rerū pͥmarū. ſ. quatuor coeua: vide-
licet angeli: corꝑa celeſtia: tēpus: materia quatuor elemētoꝝ
ſuppoſita pͥa: omniū ſpecierū q̄ ſūt ꝓducta i pͥcipio. Glori-
ficatio ſubſtātiaꝝ ſpiritualiū. Iuſtificatio impioꝝ. Aīe q̄ de
nouo ſemꝑ creātur. Nā hec oīa a deo imediate emanaue-
rūt ⁊ creātur: ⁊ aliter ꝓduci nō potuerūt nec poſſūt. Idcirco
Boeti⁹. fato nō ſubdūt. Illa ꝗꝺē q̄ a ſuperiori ſiūt ⁊ diſponūt: ab infe-
riori nō mutātur: ꝓpterea Boeti⁹ dicit vbi ſupra ꝙ ea q̄ ſūt
pͥe diuinitati ꝓpiqua: ſtabiliter fixa fatalē ordinē mobilita-
tis totaliter excedūt. Que aūt ſūt remota a pͥa cauſa: tanto
plurib⁹ fati nexib⁹ ſubijciūt tātoqꝫ ſūt magis mobilia quāto
a pͥa cā ſūt remotiora. Exē piū ptʒ i Boetio de cētro circuli
⁊ ei⁹ circūferētia. Sic ergo illa q̄ a deo facta ſūt ⁊ ſiūt: ſibi ſo-
li ſubijciūtur. Effect⁹ vero alij ꝑticulares ⁊ naturales ſubijciū-
tur motui elemētoꝝ: motui celeſtiū corpoꝝ: motui ꝑmi mobi-
lis: ⁊ tādē ꝓuidētie: pͥmi immobilis a q̄ cūcta habēt ſi quā-
tenēt firmitatē: ⁊ ſine q̄ nihil i ſuo ſtatu ꝑmanet. Nā ſubtra-
cto pͥo ſubtrahūt ſubſequētia. Colligit ſcđo ex ſuperiorib⁹
quō fideles xp̄iani cōcedere poſſūt eē fatū. Nā ſi fatū accipia-
tur ꝑ diſpoſitiōe ſyderū i q̄ qs cōcept⁹ vel nat⁹ eſt neceſſitate
Grego- oēs effect⁹ inferiores ꝑter dei ⁊ hoīm volūtates. Sic nos fa-
rius. tū eē negare debem⁹ cū Gregorio dicēte. Abſit a fideliū cordi-
b⁹ vt eſſe fatū aliqđ dicāt. Si aūt fatū accipiat ꝑ diſpoſitiōe
cauſaꝝ ſcđarū ⁊ ordinatiōe humanoꝝ actuū ꝑ relationē ad
deū ⁊ ei⁹ ꝓuidentiā tāqꝫ ꝑ eū ordinata ⁊ prelocuta ſiue effa-
ta: ſic fatū ponere poſſum⁹. Licet etiā hoc nole ſcti doctores
Augu. vti recuſauerūt ꝓpter eos q̄ ad vim poſitiōis fideliū hoc no-
Differē- mē torqbāt. Unde Augu. dicit li. v. de ci. dei. c. i. Si ꝓpterea qs
tia iter ꝙ res humanas fato tribuit: quia ipſā dei. volūtatē vel pote-
ꝓuidē- ſtatē fati noīe appellat: ſentētiā teneat ⁊ linguā corrigat. hec
tiā ⁊ fa- ille. Colligitur tertio ex dictis differētia iter ꝓuidētiā ⁊ fatū.
tum. Nā diſpoſitio rerū ꝓducēdarū gubernādarū ⁊ cōſeruādarū
in ꝓſpectu diuine mētis dicit ꝓuidētia. Sʒ diſpoſitio eadē i
medijs cauſis a deo ordinatis ad aliquos effect⁹ ꝓducēdos
⁊ explicata tēporib⁹: dicitur fatū. Itē differūt: q: tā neceſſaria
ꝗ̄ cōtigētia ſubijciūtur diuine ꝓuidētie: imo ⁊ ipſū fatū ꝓui-
dētie ſubijcitur. Sʒ fato ſola mobilia ſubijciūt. Itē differunt
Boeti⁹ q: diuina ꝓuidētia cū ſit ipſa diuina ratio in ſummo omniū
principe conſtituta: vt dicit Boetius: eſt in deo ſtatuʒ ꝓo eſt

tū in ſecūdis cauſis. Itē differūt: q: res exiſtētes i deo ꝑ mo-
dū diuine ꝓuidētie ſunt ibi vnite ⁊ ſimpliciter vne: ſcđʒ vero
ꝙ ſubſunt fato: ſic ſūt plures diuiſe: ⁊ dicūtur plura fata per
quē modū dicit a poeta. Te tua fata trahūt. Itē differūt: q:
diuina ꝓuidētia dicit fatū cauſaliter inquātū ordinatio fata-
lis depēdet ⁊ deſcēdit ab ordinatiōe diuine ꝓuidētie ſʒ ipſa
diſpoſitio ſcđaꝝ cauſaꝝ in ſeipſa dicit fatū eſſētialiter. Item
poſtremo differūt: q: diuina ꝓuidētia ē immobilis ſtabiliſqꝫ
manēs dans cuncta moueri. Fatum vero cum ſit in reb⁹ mo-
bilib⁹ mobile eſt. Et hec ſatis ſint ꝓ queſtione tertia de fato.

Quarta q̄ſtio principalis ſub hoc nono capite eſt de
fortuna. An. ſ. act⁹ volūtarij: caſualeſqꝫ euent⁹ ne-
ceſſitentur ab ea: circa quam quinqꝫ queſtiuncu-
le ſoluentur: quarū q̄libʒ infra ordine ſuo notatur.

Prima queſtiūcula eſt: Quid ſit fortuna ſcđʒ
poetas ⁊ gentiles: ⁊ quomodo eam pingūt: Qō.
⁊ quid adſcribunt ei: ⁊ in quibus male de Rñſio
fortuna ſentiunt? Ad quam altius ordien- ad que-
tes Reſpondetur ꝙ antiqui ph̄i ⁊ poete de ſtio.
inferioribus effectibus: ⁊ caſualibus euen-
tibus inordinate contingentibus: varie lo- Opinio
cuti ſunt. Epicuri enim cum Democrito: Epicu.
effectus caſuales: euentuſqꝫ humanos nulli ſuperiori deter- et De-
minate cauſe adſcripſerunt: ſed caſui qui caſus (teſte Burleo mo.
ij. phiſi.) ꝓprie in reb⁹ inanimatis: irrationabilibus ⁊ na- Burle⁹.
turalibus reperitur. Alij vero nedum effectus fortuitos et
contingentes: Sed et electiones actuſque humanos in
ſuperiorem quandam cauſam cuncta neceſſitantem reduce-
re ſunt cognati: quam cauſam vocauerunt fatum: de quo la-
tius ſupra dictum eſt. Fuerunt item ⁊ tertij quidam philoſo-
phi gentiles ⁊ poete: qui euentus fortuitos electioneſqꝫ et
actus humanos in cauſam quandam ſiue intelligentiam
intellectui humano immanifeſtam adducere moliti ſunt:
quam fortunam deam appellauerunt. Eamqꝫ ſic pingebant.
Fingebant enim idolum ſiue puellam vnam quam ab vni-
uerſitate cauſandi deam nominabant: ⁊ eam cecam pinge-
bant: quia preterita. preſentia: ⁊ futura metitur: nam ignoran-
tibus cunctis ab ea bona ⁊ mala prouenire dicebant: ⁊ bifrō- Antiq̄-
tem ⁊ ante albam pro enfortunijs poſt nigram pro infortu- tꝫ pinge-
nijs: ante capillatam: quia tempore apto enfortunia iuuant: bāt for-
retro vero caluam: quia tempore nō congruo nocent. Seden- tunā ce-
tem ſuper rotam ideſt immobiliter diſtribuentem omnia: cā.
quam rotam voluere arbitrabantur. neſcit enim fortuna
quieſcere: vt dicit Seneca: hanc dicebant felicitare ⁊ infelici-
tare homines. hanc dirigere homines immediate ideſt Seneca.
abſqꝫ prouidentia dei ad eligendum vtiliter vel non vtiliter
hanc ponebant imprimere in intellectum et voluntatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoīs ſpē aut cognitionē ſnoꝝ effectuū. hāc pficiebāt oīb⁹ di
Eccl'a. ſtributiōib⁹ bōīs: ⁊ malis oīb⁹ enfortunijs ⁊ iſfortunijs. In ꝑ
ix. ſona quoꝝ dicebat Salomō Ecclēs. ix. Uerti me ad aliō: ⁊ vidi
ſub ſole: nec velociū eſſe curſuz: nec fortiū bellū: nec ſapiētū
panē nec doctoꝝ diuitias: nec artificiū gratiā: ſʒ tps caſumq;
Seneca i oīb⁹. Et Sene. i ep̄lis ait. Res humanas nullo ordie fortuna
Iuue- regit: ſpargitq; manu munera ceca priora fouēs. Et Iuuena
na. lis. Te facimus fortuna deā celoq; locam⁹. Et Saluſti⁹ i Cati
linario. Profecto fortuna i oī re dominaꝭ. Ea cūtas res ex libi
Plutar ne nō ex ꝟo celebrat obſcuratq;. Et Plutarch⁹ libro d̄ reme-
chus dio ire i pſona Euripidis dicebat. De⁹ magna regit. pua ꝟo
Iuuēa. noſtra i fortune manib⁹ d̄reliqt. Et Iuuenalis iterū. Si fortu
na volet fies de rethore ↄſul. Si volet hec ea dē fies d̄ ↄſule re
Uergili thoꝛ. De hac ↄq̄rebaꝭ Euāder Eneā alloqns octauo eneydos
us dicēs. Me pulſuz patria pelagiq; extrema ſeqntē Fortuna oī
oct auo potēs: ⁊ ineuitabile fatū his poſuere locis. Et ſeneca pria tra
eneyd̄. gedia dicebat. O fortuna viris inuida fortib⁹. Quā nō eq̄ bōis
pmia diuidis. De hac Ceſar cū videret regē Farnacē fugere
Seneca a facie Pōpeij dicebat: vt inqt. Q. Curti⁹. Quis negat eximiā
q̄ꝫ gloriā ſepi⁹ fortune q̄ꝫ ꝟtutis eē bñficiū? Et Cicero. ij. offi
Q. Cur cioꝝ dicit. Magnā vīz eē i fortuna i vtrāq; ptē vl' ſcdās ad res
tius. vel aduerſas q̄s ignorat? Et Iuli⁹ celſus dicebat. Efficacior
Cicero. ē fortuna q̄ꝫ ꝟt⁹. Sʒ certe hi vōēs errāt. Prio q: ponūt fortunā
Iulius ip̄rimere i intellectū ⁊ volūtatē hoīs: qd̄ paulo añ reprobaui-
celſus. mus: mōſtrātes eē ipoſſibile q̄ corpora celeſtia agāt i intelle
ctū humanū directe ip̄rimēdo ſpeciē vel cognitionē ſuoꝝ effe
ctuū: qd̄ etiā Tho. iij. ↄ gēti. c. viij. reprobādo pbat. Secundo
Fortu- errāt: q: dicūt hāc fortunā hoīes fortunare ⁊ iſfortunare: qd̄ pa
nare q̄d tet eſſe falſum ſic. Nā fortunare ꝓprie eſt mouere aliquē, vel
ſit. ip̄rimere in eū ad eligēdū aliqd̄ ad finē vt cōſequaꝭ bonū per
accidēs alicui electiōi cōiunctū. Corpa aūt celeſtia ſiue fortu
na nō poſſunt mouere ⁊ dirigere hoīeʒ p iſlurū cuiuſcūq; ap
phēſiōis ſenſualis vl' itellectualis: vl' alicui⁹ appetit⁹ ad ali
qd̄ futurū eligēdū: vt ei occurrat aliqs accidētalis ⁊ iopinat⁹
euēt⁹ bon⁹ vel mal⁹: ergo. Minor aūt pbaꝭ. Nā ꝓpriū nature
ē tēdere ad vnū vel i plurib⁹. Sʒ illō ad qd̄ aliqs inclinaꝭ ⁊ euē
tus caſualis q̄ illi electioni ↄiungiꝭ nō ſunt vnū p ſe cū nō ha
beāt ad inicē aliquē ordinem vel conuentionem. Nam q̄ ali
quis inſtigetur ire ad ſpectaculū ⁊ inueniat ibi debitoꝛē: vel
q̄ inclinetur a natiuitate ad fodiēdum ſepulchrū ⁊ inueniat
theſaurū: nō ſunt vnū niſi per accidēs: ergo ſequiꝭ q̄ hec dea
ſiue itelligētia ñ fortunat vl' iſfortunat. Nec ēt pōt homo hēre
a fortuna vel a corporib⁹ celeſtibus vt ſp vel vt in pluribus
eligat illa quibus ſunt coniuncta per accidens aliqua com-
moda vel incommoda: q: ſi ſic ſemper aut in pluribus fortu-
naretur vel infortunaretur: ergo ſequitur q̄ falſum dicant
poete gentiles ⁊ alij non veri philoſophi: ponētes etiā itelli-

gentiā ſine aliqs numen diuinū ſiue ſtellā vt dictū eſt. Qua-
propter merito Augu. iiij. de ci. dei. c. xviij. p̄dictā de fortuna Augu.
opinionē ↄfutat dicēs. Dicitis fortunā bonā deā. ſ. q: edē ac
cipit orā meruit: ſacra ei munera pſoluunꭉ: quō ergo dea ſi
aliquādo bona eſt: aliquādo mala? An forte qñ mala: dea nō
eſt: ſʒ in malignū demonē repēte cōuertiꭉ. quomō etiā bona q̄
ſine vllo examine meritoꝝ fortuito accidit hoībus bōis ⁊ ma
lis: Ut quid etiā coliꭉ que ita ceca eſt paſſim in quoſlibet in
currēs: vt ſuos cultores plerūq; p̄tereat ⁊ ſuis cōtēptorib⁹ he
reat. Aut ſi aliqd̄ pficiūt cultores ei⁹ vt ab illa videāꭉ ⁊ amē
tur: iā merita ſequiꭉ nō fortuiꭉ venit: vbi eſt ergo dīfinitio illa
fortune? Hec ille. Ex qb⁹ apparet cōfutatio poetarū gentiliū
⁊ philoſophoꝝ ſcd̄m nomē tantū: nihil certi aut
veri de fortuna adſerētium.

Ecūda queſtiūcula eſt: Quid ſit fortuna ſcd̄m
phos ⁊ theologos? Ad quā ſic reſpōdeꭉ: q̄ Ari- queſtio
ſto. ij. phiſicoꝝ. ⁊ Tho. in cōmēto idē ſic eā diffi
niūt. Fortuna eſt cā p accidēs in ijs q̄ fiūt ſcd̄m Rñſio
ꝓpoſitū i minori pte. In qua diffinitiōe tāgūtur tria q̄ ad ra- adq̄ſtio
tionē fortune ſpectāt. Primū: q̄ fortuna eſt cauſa p accidēs nem.
vnde nomē fortune q̄uis vulgariter q̄ſq; trahaꭉ ad effectū vt Diffini
dicam⁹. Talis fortuna ↄtingit tali. Cū aliquis effectus ꝓſpe tio for-
ritatis aut diuerſitatis ↄtigit alicui. Nō tñ hoc ſonat nomē tune.
fortune. Sʒ ꝓprie diciꭉ fortuna illō qd̄ ē cā illi⁹ effect⁹ ꝓſpe-
ritatis diciꭉ q̄ fortuna nō p ſe eſt cauſa effect⁹: ſʒ p accidēs. nā
effect⁹ p accidēs q̄ cōiūgitur cauſe p ſe ⁊ eſt preter rōnē cauſe
p ſe ⁊ preter rōnē agētis: eſt effect⁹ fortuit⁹ ⁊ a cauſa p acci-
dēs q̄ dicitur fortuna. Exempli gratia: lapidē deſcēdere eſt
p ſe: ⁊ hominē ire ad forū ſi hoc ꝓpoſuit: cōtingit etiā eē per
ſe. Sed q̄ tūc qñ vadit ad forū cōtingat lapidē deſcēdere et
frāgere caput ei⁹ eſt p accidēs: ita q̄ iſte effect⁹ fractio capi-
tis oritur ex cōcurſu duarū cauſarū. Et licet q̄libet ſit p ſe: tñ
earū cōcurſus ad talē effectū efficiēdūʒ q̄ eſt fractio capitis:
dicitur eſſe p accidēs ⁊ a fortuna. Scd̄m vero qd̄ ad rōnē for-
tune ſpectat: ē q̄ fortuna eſt cauſa eoꝝ q̄ fiunt in minori par
te. Hoc patet p exemplū. q̄ eſi aliqs vadat ad foruʒ propter
aliqd̄ aliud: ⁊ inde deportet pecuniā quā nō intēdebat: tunc
deportatio pecunie: cui⁹ cauſa fuit aduēt⁹ ad forū: neq; eſt ex
neceſſitate neq; ſemp: ergo in minori pte q: vt in paucioꝛib⁹
cōtigit. Tertiū qd̄ ad rōnē fortune ſpectat ē q̄ fortuna nō eſt
cauſa eoꝝ q̄ fiūt a natura: ſed eoꝝ q̄ fiunt ſcd̄ʒ ꝓpoſitū ⁊ ab
intellectu. q̄ aūt nō ſit a natura patet: q: natura vl' vt ſemp vl'
vt frequēter ⁊ ſimiliter operatur. Fortuna vero vt in paucio-
ribus et diſſimiliter. Item neq; inalatum neq; puer neq; be-
ſtia agunt a fortuna cum nō agūt voluntarie quaſi liberum
arbitrium habentes. Unde nec enfortuniuʒ neq; infortuniū
in his accidere poteſt niſi ſimilitudinarie. Sicut quidā dixit

Universidad de Deusto Biblioteca

ꝙ lapides ex qb⁹ ſiũt altaria ſunt bene fortunati:q: eis honoꝛ
⁊ reuerẽtia exhibeẽ. Cũ lapides eis coniũcti ꝯculceñ:qꝺ dicit
ꝑ ſimilitudinẽ ad hoies in qb⁹ honorati dicuntur fortunati.
Enfortunium qd ſit. Unde eufortuniũ eſt qñ preter intẽtionẽ accidit alicui aliqꝺ
magnũ bonũ. Infortuniũ vero qñ preter intẽtionẽ aliquẽ ſe
quit aliqꝺ magnũ malũ. Qꝺ ſi hic qſpiã curioſus petere vtrũ
Infortunium qd ſit. hec q̃ ſunt fortuita ꝑ accidẽs ⁊ caſualia ſubdanẽ ꝓuidẽtie
diuine? Reſpõdeẽ ꝙ ſic:nõ tamẽ caſualiter:cõtingẽter ⁊ fortui
te. ſꝫ ꝓuiſe:preoꝛdinate certe ⁊ neceſſarie. Ad qꝺ intelligendũ
questio Rñſio. Anicenna. dicit Auicẽna ꝙ omne qꝺ fit:põt cõparari ad duplicẽ cauſaꝫ
vniuerſalẽ.ſ.⁊ ꝑticularẽ. in oꝛdine aũt ad cauſam vniuerſalẽ
nihil fit fortuite vel caſualiter:nã nihil in terra ſine cauſa.ſ.
per ſe fit vt dicitur Job.v. Sꝫ bene in oꝛdine ad cauſam par
ticularẽ. Cuius ratio eſt:q: cũ cauſa vniuerſalis habeat finẽ
vniuerſaliorẽ ꝙ particularis:aliqd bene cadit certo ⁊ ſub in
tẽtione prime cauſe q̃ eſt vniuerſalis:qꝺ tamẽ erit preter intẽ
tionẽ ſecunde cauſe:⁊ ſic in oꝛdine ad ꝓmã cauſam q̃ vniuer
ſaliſſima eſt nihil fit caſualiter aut fortuite. Et tñ ĩ oꝛdine ad
cauſas iferioꝛes ſiũt multa ⁊ fieri pñt caſualiẽ ⁊ fortuite etiã
ſcđm magis ⁊ minus. Tho. etiã.iij. cõtra gẽti. ⁊ dñs Bonauẽ
Beat⁹ thomas Bonauẽtura. tura in.iij.ſniarũ.di.xxxvij. declarãtes idẽ ſic dicũt. Licet ali
qd caſuale vel fortuitũ ſit reſpectu nature ⁊ agẽtis particula
ris aut intellect⁹ creati. Nihil tñ ẽ caſuale vł fortuitũ reſpectu
ꝓuidentie dei a qua omnia ꝓuiſa ſunt ⁊ preoꝛdinata. Exẽ
plũ:ſicut ſi dominus mittat aliquẽ ſeruũ ſuũ ad aliquẽ locuꝫ
ad quẽ aliũ ſeruũ ignorãte pꝛio etiã miſerat:tũc cõcurſus ſer
uoꝛũ ad inuicẽ eſt preter intẽtionem vtriuſqꝫ ſerui miſſi:non
aũt preter intentionẽ mittentis. Unde talis cõcurſus licet re
ſpectu ſeruoꝛũ ſit fortuitus:nõ tamẽ reſpectu dñi reſpectu cu
ius eſt preoꝛdinat⁹ ⁊ ꝓuiſus. Sic ergo dico de cõtingẽtib⁹ in
hoc mũdo:q̃ reſpectu ſecũdarũ cauſarũ fortuite ⁊ cõtingẽter
eueniũt reſpectu tñ prime cauſe vniuerſalis.ſ.dei a quo nihil
põt ſubtrahi:nihil fortuitũ vel caſuale cõtingit: ſꝫ ꝓuiſe oĩa
oꝛdinate ⁊ neceſſarie. Similiter etiã dico enfortunia vel ifor
tunia hoim q̃ homini cõtingũt ꝑ ꝯparationẽ ad ſecũdas cau
ſas:ideſt reſpectu celoꝛũ:angeloꝛum:aliarumqꝫ ſecundarum
cauſarũ ꝑ cõparationẽ tñ ad deũ nihil põt cõtingere:cũ nihil
ſit ei caſuale aut impꝛouiſum: cũ oĩa cadãt ſub ꝓuidentia
ſua ⁊ ſub certa pꝛecognitione intentione ⁊ ſua oꝛdinatione.
Hec ex theologis ⁊ philoſophis.

Ertia queſtiuncula eſt:Quod ⁊ q̃ ſunt que faciunt
homines fortunatos ⁊ infortunatos? Ad quam re
questio Rñſio. ſpondet Thomas tertio contra gentiles. capitulo
Nonageſimo ⁊ Nonageſimo ſecundo vbi in ſen
thome ad queſtionẽ. tentia dicit:ꝙ homo cum ſit oꝛdinatus ſecundum
coꝛpus ſub coꝛpoꝛibus celeſtibus:et ſecundum intellectum
ſub angelis:⁊ ſecundum voluntatem ſub deo: tripliciter ei

bonũ ſecũdũ fortunã cõtingere põt.ſ.a celo:ab angelo:et a
deo. Qꝺ eñi volũtas alicui⁹ hois inſtigeẽ ad fodiẽdũ:vel vt
fodere faciat vbi theſaurũ inueniat ex nulla hois ꝟtute ꝓce
dit. Sꝫ hoc eſt vel q: diſponiẽ a celo:vel q: illuminaẽ ab an
gelo: vel q: inclinaẽ a deo. Et hec qdẽ cauſalitas diuerſimo
de eſt in his trib⁹. Nã pꝛio celũ inducit hoiem ad aliqd eligẽ
dũ:cui⁹ ipſe rõnẽ ignoꝛat:vñ fortuneẽ ꝑ modũ cuiuſdã paſſio
nis quã impꝛimit ĩ coꝛp⁹. Secũdo angel⁹ bonus vel malus
hoiem diſponit ad eligẽdũ aliqd cuius rõnẽ ignoꝛat vnde
fortuneẽ:nõ impꝛimẽdo aliquã paſſionẽ vt celũ:ſed ꝑ modũ
cuiuſdã intelligibilis cõſiderationis illuminãdo vel inſtigã
do ad eligẽdũ vel cognoſcẽdũ aliqd qꝺ ſit bonũ fieri. Nã in
tellectus angeli eſt multa oꝛdinare in vnũ:nõ tñ illuminã
do de fine quare ſit bonũ fieri. Tertio de⁹ volũtatẽ hois in
clinat ad aliqd eligẽdũ cuius rõnẽ ignoꝛat vnde fortunetur.
Et hic ꝓpꝛie diciẽ hoiem fortunare:q: ipſe ſolus clare intue
tur ⁊ ꝓuidet ſimul oẽs res ⁊ earꝫ habitudines:itẽtiões ⁊ mo
tiões:⁊ ꝑ cõſequẽs oĩm rerꝫ accidẽtales cõiunctiões ⁊ occur
ſiones:qꝺ nulli cauſe alteri create cõpetere põt naturaliter.
Et ideo ſolus deus ꝓpꝛie ⁊ efficaciter hoiem fortunare põt:
nõ aũt celi aut homo aut angelus nõ intuentes aut ꝓuidẽ
tes oĩa pꝛedicta. De his trib⁹ fortunantibus hoiem loquiẽ
Augu.v.de ci.dei.dicẽs. Fortuna eſt cauſa latẽs a deo vel ce Augus.
lo vel a ſpiritibus quibuſcũqꝫ ꝓueniens. Cõcoꝛdat huic ſen
tentie Auguſtini Nicolaus de lyra in pꝛincipio ſuper pſalte Nicolaus de lyra.
rium dicẽs:ꝙ mot⁹ bene fortunati vel infoꝛtunati eſt a deo
inquantũ mouet volũtatẽ noſtrã ad aliquid eligendũ cuius
rõnẽ ignoꝛat. Uel a cauſa naturali.ſ.ab influentia oꝛbis vel
intelligentia motoꝛis:vel ab vtroqꝫ ſimul:vel ab ipſis ſpiri
tibus bonis vel malis:a celis ꝑ modũ cuiuſdã paſſiõis quã
impꝛimit coꝛpoꝛibus noſtris. Ab angelis ĩquãtũ illuminãt
itellectũ noſtrũ: vel deoꝛdinãt ſi ſũt mali. hec ille. Et hoc mõ
fortuna ꝓpꝛie diciẽ ipſa diuina ꝓuidẽtia: quã blaſphemãt q̃
fortune maledicũt. Pro quoꝝ tñ clarioꝛi euidẽtia hic notan
da ſunt quinqꝫ. Pꝛimum notabile eſt:ꝙ cũ enfoꝛtunari vel in
foꝛtunari dicaẽ ꝓpꝛie qñ qs dirigiẽ a ſuperioꝛib⁹ cauſis ad
efficaciter eligendũ vel exequẽdũ facere aliqd vel omittere:
cui coniungitur per accidens aliquis ſibi inopinatus euen
tus bonus vel malus. Ideo diuerſimode celi:angeli ⁊ de⁹ di
cuntur hominem enfoꝛtunare vel infoꝛtunare. Nam celi di
cuntur enfoꝛtunare ſcilicet communiter inquantum impꝛi
munt in coꝛpus aliquam paſſionẽ per quã volũtas inclina
tur ad exequendũ aliquid quod ignoꝛat vnde ſibi bonũ cõ
tingat. Angeli autem dicuntur magis ꝓpꝛie ꝙ celi enfoꝛtu
nare cũ illuminant vel inſtigant intellectũ vnde poſtea vo
luntas inclinetur ad exequendũ aliqd qꝺ ignoꝛat vnde bo
num ſibi cõtingat. Pꝛopꝛiiſſime aũt diciẽ aliqs enfoꝛtunari

Universidad de Deusto Biblioteca

quando voluntas alicuius inclinat a deo: illuminat ab an-
gelis: inclinat a celis ad exequendū aliqd qd ignorat vnde
bonū ſibi cōtingat. Et ecōuerſo. Communiter aliqs dicit in
fortunari qñ volūtas eius inclinat ⁊ vult ⁊ cōſequēter agit
cōtraria ad q̄ monet celū. Magis ꝓprie dicit infortunari qñ
volūtas eius ⁊ electio inclinat ⁊ agit cōtraria ad q̄ celū incli
nat ⁊ angel⁹ inſtigat. Nā homo nō ſemp eligit illud ad qd
angel⁹ intēdit ⁊ corp⁹ celeſte inclinat. Et iō lȝ in oi re nūq̄
ceſſet ꝓuidētia diuina. Angel⁹ aūt qñq̄ dicit deficere a cuſto
dia hoim inquātū homo pōt nō eligere illud ad qd angelus
Jeremi. mouet: ſecūdū illud Jeremie libro quinto Curauim⁹ Baby
lonē ⁊ nō eſt ſanata. Derelinquam⁹ eā. Propriiſſime aūt tūc
dicit aliqs male fortunari qñ volūtas ei⁹ ex certa intētiōe co
nat ⁊ agit cōtraria ad q̄ inclinat celū: inſtigat angelus: ⁊ mo
Jer. xxij net deus. Sicut de quodā ſcribit Jere. xxij. Scribe virū iſtū
ſterilē virū q̄ in dieb⁹ ſuis nō pſperabit. Secundū notabile
eſt q̄ de⁹ ⁊ angeli varijs de cauſis fortunant et infortunant
hoies bonos ⁊ malos. Nā bonos infortunant qñq̄ in penā
alieni⁹ culpe aut ſtulticie aut in exercitiū virtutis ſcȝ prudē-
tie: patiētie ⁊c. Malos aūt qñq̄ fortunāt ad retrahēdū a ma
lo vel vt remunerēt de bonis i peccato factis ⁊c. Ideo i oib⁹
gratias deo exhibere debem⁹. Tertiū notabile eſt q̄ hō for-
tunat⁹ vel infortunat⁹ dicit reſpectu bonoꝝ corporaliū non
Hō qñ ſpūaliū. Cuius rō eſt q: hō tūc dicit bñ vel male fortunat⁹
dr bñ vl qñ preter intētionē ſibi accidit aliqd bonū vl'm alū vt pȝ ſu
male pra: ſȝ bona ſpūalia vel mala nō poſſunt pter itētionē eueni-
fortuna re cū electione cōſiſtant. ergo ⁊c. Quartū notabile eſt q̄ ma-
tus. gna eſt benignitas dei erga hoies in hoc q̄ nō ſolū eis bo-
na adiūgit de cōmuni curſu nature ⁊ etiam manifeſte ſup-
naturaliter. Sed etiā occulte p modū fortunatiōis multipli-
cādo bona inopinate ⁊ mala remouendo. Quintū notabile
eſt q̄ ex quo nec homo nec angelus de cōmuni lege pōt oīa
mala ꝓuidere: ⁊ oēs cauſas accidētales ⁊ inopinatas preco-
gnoſcere niſi ſol⁹ de⁹: ⁊ fortuna vel infortuna eſt cā per acci-
dēs ⁊c. Ideo deo in oib⁹ caſualib⁹ periculis cōtingētib⁹ no-
bis debem⁹ nos cōmittere: vt nos ab illis pſeruet: de quib⁹
Augu. periculis caſualibus loquit Augu. xxij. de ciuit. dei. ca. xxij.
dicens. Sed preter pueriles penas ⁊c. cuius longam ibi vi-
de ſententiam. hec autem ex theologis et philoſophis.
Qd. Quarta qſtiūcula eſt: Quot ſunt cōditiōes fortune?
Rñſio. Ad quā ſic rñdet q̄ lȝ multe ſunt cōditiones ei⁹: tñ
Nouē ꝓncipaliores ſunt nouē. Quaꝝ pria ē q̄ fortuna im
ſūt prin pellit hoīeȝ ſine ꝓpria rōne hoīs fortunati. Qd pȝ:
cipalio- q: imper⁹ ille quē bñ fortunari ſequunt: ſunt ſine
res ↄdi rōne. pȝ q: ſi ab aliq̄ bñ fortunato q̄rat q̄re ſequit talē iperū:
tiones neſciet rōnē reddere. Sȝ dicet hoc facio q: ſic mihi dictat cor:
fortune. et ita ꝓ rōne bñplacitū volūtatis ⁊ dictamē cordis aſſigna

bit dicēs. Sic placet mihi: ⁊ ita dictat cor. Scda ↄditio fortu Pria cō
ne ē q̄ ipſa excedit ⁊ ſuperat prudētiā hoim ſapiētū: cui⁹ rō ditio for
eſt: q: tales. ſ. bñ fortunatos opȝ ſuſcipere illū inſtinctū diui tune.
nū q̄ ſuperat oēm ſenſum ⁊ oēm intellectū. Vñ ois hoiȝ pru- Scda cō
dētia circa fortunā bonā vel malā nihil penit⁹ innouare pōt. ditio
Tertia ↄditio fortune ē q̄ illis magis fauet ſimplicib⁹ ⁊ ſtul fortune
tis q̄ ſapiētib⁹. Qd ꝓbat dupli: rōne ⁊ exēplo. Rōne ſic. Q: Tertia
ille ē magis fortunat⁹ q̄ magis ſequit diuinū iſtinctū. Sed cōditio
ſimplices amiſſa rōne ⁊ nō dediti exteriorib⁹ actiōib⁹: magi fortune
pcipiūt ⁊ ſequunt iteriores iſtinct⁹ ⁊ diuinos ipet⁹ q̄ faciāt
ſapiētes q̄ rōnē ſequunt: ꝗ. Scdo pȝ idē exēplo. Sicut eñ ce-
ci amiſſis oculis magis memorant ⁊ firmi⁹ retinēt q̄ memo-
rant: ſic ſimplices amiſſa rōne magis ſequunt diuinos iſtin Ubi pl⁹
ctus. Nā plurib⁹ intēt⁹ minor ē ad ſingula ſenſus. Vñ vide fortune
mus ſepi⁹ ſtultos in ꝓlus vicere: ludis taxilloꝝ ditari: ⁊ nil ibi ſa-
ta enfortuna talib⁹ euenire: q̄re ꝓuerbiū extat q̄ſi ꝓbatum pientie
ꝟbū dicēs. Fortuna idio che pocho ſenno baſta. Et iterum. min⁹ at
Ubi fortuna ibi debilitas itellect⁹. Quarta ↄditio fortune ē q̄ vici-
q̄ fortuna eſt mixta: vñ i hac vita null⁹ reperit ita felix ⁊ for ſim.
tunat⁹: qn in aliq̄ ſit male fortunat⁹. Vñ Augu. de hoc rōnē Quarta
aſſignās ſermone. xix. ſup Mattheū dicit. Iō de⁹ felicitati- cōditio
bus terrenis amaritudines imiſcet: vt alia q̄rat felicitas cu fortune
ius dulcedo nō eſt fallax: diſcurre p oēs q̄ appellati ſunt feli Auguſ.
ces. Quinta ↄditio fortune eſt q̄ ſit equa ⁊ iuſta: ex eo q: ſe- Quīta
pi⁹ boni vident eſſe ifortunati. Vñ Grego. xv. moraliū dicit. ↄditio.
Pñtis vite pſperitas innocētie teſtis nō eſt: q: multi ad per- Grego.
hennē vitā p flagella redeūt: ⁊ plerīq̄ ad infinita ſupplicia
ſine flagellis deducunt. Et iterū Grego. in quadā omelia di- Grego.
cit Pñtis vite pſperitas aliq̄ñ dat vt ad meliorē vitā ꝓuo-
cet: aliq̄ñ vt in eternū plenī⁹ dānet. Et iō nullus dȝ gaudere
de pctōre bñ fortunato. Vñ Auguſt. ſup pſalmos ait. Nemo Auguſ.
gratulet hoi q̄ pſperat in vita ſua: cuius pctis deeſt vltor: et
adeſt laudator maior: hec ira dñi eſt. Irritauit eñ dñm pctōr:
vt hic correptiōis flagellū nō patiat. Sexta ↄditio eſt q: bȝ Sexta
defectū ꝟitatis. Multa eñ credim⁹ eſſe fortunata q̄ nō ſūt: ⁊ ↄditio.
ecōuerſo. Et iō diligenter debem⁹ attēdere circa fortunā bo- Auguſ.
nā vel malā. Vñ Augu. de ꝟbis dñi. Magne virtutis eſt cū
felicitate luctari. Magne felicitatis ē felicitate nō vinci. Se- Septia
ptima ↄditio eſt: q: ipa eſt inſtabilis. Nā bona fortuna hui⁹ ↄditio.
mūdi parū durat. Vñ Innocēti⁹ libro de vilitate conditiōis Innocē
hūane dicit. Subito cū nō ſuſpicat: infortuniū accidit: cala- tius.
mitas irruit: mors itercipit quā nullus euadit. Vñ Seneca Seneca.
epla. iiij. Neminē eo fortuna ꝓuexit: vt nō tm̄ illi minet quā-
tum ꝓmiſerat. Noli huic tranqllitati ↄfidere: memēto mare
euertit: ⁊ eodē die vbi luſerūt nauigia: ſorbētur. Vñ ꟳba for-
tune Boeti⁹ recitās inq̄t. Hūc cōtinuū ludū ludim⁹: rotā vo- Boeti⁹.
lubili orbe verſamus: infima ſummis ſumma iſimis mutare

Universidad de Deusto Biblioteca

Octana ꝯditio. gaudem⁹. Octaua ꝯditio eſt cecitas. Vñ pagani fortunã ce-
cam pingebãt: eo ꝙ paſſim in ꝗ̃libet incurrẽs: ſine vllo exa
mine meritoꝝ ad bonos ꝛ malos venit. Non aũt õr ceca: q̃
Liui⁹. ipſa ceca ſit: ſ; q: cecos plerũq; facit ꝗs cõplectit̃. Vñ Liui⁹
dicit. Raro cõtingit ſil hoib⁹ bonã fortunã bonãq; mentem
Boeti⁹. dari. Et Boeti⁹ inq̃t. Fortuna quẽ fouet: cecũ facit ꝛ ſtultuz.
Iuuenalis. Et Iuuenalis lib. ij. dicit. Rar⁹ eñ ferme ſenſus cõis in illa.
Et Tulli⁹ de amicitia inq̃t. Fortuna nõ mediocriter igna-
Tulli⁹. ros multos excecauit: cui⁹ ꝯriũ pruden̄ti accidit. Vñ Seneca.
Seneca Fortune inſtabilitas prudẽns aĩm nõ cõquaſſat. Nã ꝟtuo-
ſus neq; fortuna bona extollit̃: q: nullũ bonũ exteri⁹ eſt qð
ipſe multuz appreciet: neq; mala fortuna deprimit̃: q: nullo
infortunio tñ triſtat̃ ꝙ a via rõnis declinet: vt etiã .iiij. ethi-
Nona corũ dicit phũs de magnanimo. Nona ꝯditio fortune eſt ꝙ
cõditio ipſa nũq; ꝑfecta eſt. Nã ꝑfectũ õr cui nihil deeſt. Null⁹ autẽ
fortune in hac vita ita fortunat⁹ eſt cui nõ deſit aliq̃d et cui ſufficiat
Boeti⁹. id qð hʒ: quiq; cũ ſua felicitate infinitas, nõ habeat amaritu
dines. Vñ dicebat Boeti⁹ in. ij. de cõſo. Quã multis amari-
tudinib⁹ humane felicitatis dulcedo reſperſa eſt: q̃ ſi etiam
fruẽti iocũda eſſe videat̃: tamen quo minus cuȝ velit abeat
retinere non poſſit. hec ex theo. et philoſophis.

Qõ. Quinta queſtiũcula eſt: An medici. luſores: milites:
agricole fortunent̃ ab aſtris l opib⁹ ſuis? Ad quã
primo vr̃ rñdendũ affirmatiue ſic. Nã ſicut vide-
mus ꝙ q̃dã inaïata corpa ſiue naturalia q̃dã oc-
cultas vires ꝛ efficiẽtias ſingulares a celeſtib⁹ cor
poribus ꝛ coꝝ ĩpreſſionib⁹ cõſequunt̃ ꝑter eas q̃ cõſequunt̃
ad q̃litates actiuas ꝛ paſſiuas elemẽtoꝝ: ſicut magnes tra-
here ferrũ hʒ ex ꝟtute celeſtis corpis. Et lapides q̃dã ꝛ her-
be alias habẽt a celo occultas ꝟtutes. Ita nihil ꝓhibet ꝙ ali
q̃s hõ habeat ex ĩpreſſione celeſtis corpis aliquã ſingularē
efficaciã in aliq̃b⁹ corporalib⁹ ꝓſpere faciẽdis quã alius nõ
Rñſio. hʒ: vt medic⁹ in ſanãdo ꝛ agricola ꝛ miles. Rñdeo dicendũ:
Auicẽ. ꝙ diuerſimode ad hãc q̃ſtionẽ rñdent Auicenna: dñs Hẽri-
cus de Aſſia: ꝛ ſctũs Tho. iij. ꝯ gẽtiles. Nã Auicẽna dicit: ꝙ
medic⁹: agricola: luſor ꝛ miles ꝛc. nõ ꝓſperantur vltra alios
hoïes in opib⁹ ſuis ex impſſione aliq̃ celoꝝ in natiuitatib⁹
ſuis. Sʒ illud põt eſſe ex forti imaginatiõe hoïs q̃ magne ef-
ficacie ꝛ mirabiles effect⁹ operat̃: nõ ſolũ in hoïe ſʒ etiã ĩ ma
teria exterioꝛi: vt pʒ de faſcinatiõe vetularũ: vt in tertia de-
Auicẽ. cade dicet̃. Dicit ergo Auicẽna ꝙ ſicut luſoꝛ habẽti imagi-
nationẽ fortiorẽ ꝛ vehementioꝛē de aliquo numero optato
citi⁹ euenit numer⁹ quẽ elegit in taxillis ꝙ̃ alteri nõ habẽti
ita fortẽ imaginationẽ. Ita etiã medic⁹: miles: agricola for-
tius imaginãtes ꝛ vehemẽtius intẽdẽtes in effect⁹ optatos:
fortius ꝛ meli⁹ operabunt̃ ceteris medicis: agricolis: militi-
bus nõ ſic vehemẽter intẽdentib⁹ in ſimilibus effectib⁹. Sʒ

hoc nõ vʒ: q: dcã poſitio Auicẽne de ꝟtute imaginatiua ĩ ma
teriã iterioꝛẽ vl̃ exterioꝛẽ tãq̃ vanã ꝛ phãtaſticã: tã a philo. q̃̃
a theologis reprobat̃: fundamentũ nõ habẽs nec in rõne nec
in experiẽtia: vt. ſ. Tho. Aduerſ. iij. ꝯ genti. c. ciij. ꝛ prim. pte
q. cxvj. prout infra ꝓbabitur in tertia decade nono capite. Opinio
Alia eſt opinio dñi magiſtri Hẽrici de Aſſia ſuꝑ Geñ. (q̃ te- Hẽrici
net ꝯtra Tho.) dicẽtis: ꝙ a nr̃a diſpoſitiõe celi hoib⁹ ꝓueni de aſſia
re põt vt magis ꝓfectuoſe vltra alios hoïes agãt q̃ inĩcdũt:
pʒ dicit ipſe q: vna virt⁹ naturaliter agẽs ſemꝑ tẽdit ad eũ-
dẽ effectũ in ſimili paſſu. Sed videm⁹ ꝙ nõ ſemꝑ datus mi-
les: medic⁹: agricola vel luſor tẽdit ad eundẽ effectũ in ſimili
paſſu: ergo. Uerbi grã: ſi in forte ludẽte ad taxillos eſſet aliq̃
occulta ꝟtus naturalis: nõ poſſet fieri quin ſemꝑ aut frequẽ
ter euenire illud ad qð a celis ſortes eſt inclinat⁹. Nã ſi vir-
tus celeſtis in forte iã vertit taxillos ad ſeptẽ oculos ſemper
mouebit eos taliter: ſiue eligat ſeptẽ ſiue quẽcũq; aliũ nume
rũ: qð tñ vr̃ eſſe falſum ꝛ ꝯ experientiã: ergo. Et ſimiliter eſt
dicendum de medico: agricola ꝛ milite. Et iſte ſi petat̃ a quo
accidit hec ꝓſperitas in ludẽdo: dicere ꝙ q̃n̄q; ꝓuenit a deo
vt quis aliqð exercitiũ pre ceteris agat magis ꝓſpere. Vñ ꝛ
ſacra ſcriptura directioni dei attribuit hmõi: vt pʒ Geñ. xxx.
in educatiõe aïaliũ Labã ſub cura ꝛ contractione Iacob. Et
Geñ. xxxix. Proſperitas negotioꝛũ Phutifaris in manibus Geñ.
Ioſeph deo attribuit̃ ꝛ nõ fato natali. In ludo aũt taxilloꝛũ xxxix.
vel ſimilib⁹ negocijs põt q̃s fortunari ſolũ a ſpiritibus bo-
nis vel malis: q̃ quidẽ occulta cooperatiõe facere poſſũt vel
mouẽdo taxillos ĩ aere vel in manu proijcientis ſic vt q̃cq̃d
vnus elegerit ſuꝑ taxillos hoc ſemꝑ ei eueniat ꝛ non alteri. Hẽric⁹
Similiter dicit dñs Hẽric⁹ de medicis ꝙ vn⁹ medicus cete- de me-
ris parib⁹ ex pte artis medicine ꝛ ex pte experiẽtie infirmi dicis.
ꝛ medicinarũ applicatiõe ꝛ moꝛũ: nõ eſt magis ꝛ min⁹ ſana
tiuus q̃̃ alter niſi forte per accidens inquantũ vnus medi-
cus eſſet cuiuſdã corruptẽ ꝛ aut cõtagioſe ꝛ peſtifere cõplexio
nis q̃ inficeret ꝑ viſum: tactũ vel anhelitũ infirmos: ſicut ba
ſiliſcus inficit ꝑ viſum: ꝛ mulier immũda ſpeculũ: ꝛ ita econ
uerſo eſſet imaginandũ de cõplexiõe medici ſani hilaris vi
uacis ꝛ ſalubris qui ceteris parib⁹ plus ꝓficit infirmo q̃̃ al-
ter medic⁹ infirm⁹ ꝛc. Itẽ plus ꝓficit ĩfirmo medic⁹ deuot⁹
qui in practica ſua recurrit de nocte ad ieſum xp̃m petens di
rigi ad ſalutem infirmi quem in ſua cura habet: q̃̃ alter cete
ris parib⁹ qui tñ cõfidit in arte xp̃o contẽpto: vt patet in me
dicis deuotis ꝛ in iudeis medentibus. Similiter etiã dicit
de milite ꝛ ruſtico qui ſi credant̃ a celis habere quod ceteris
paribus ille fortunatius pugnet altero: ꝛ ꝙ bladum ſemina
tum de manu vnius ruſtici melius prouenIat q̃̃ ſeminatum
ſimiliter in eodẽ agro: ſimiliter prato ꝛ ĩ eodẽ tẽpoꝛe ab alio
ruſtico ſuperſtitioſum eſt: ꝛ videnť iſti fatali ſuꝑſtitiõi fauo-

Universidad de Deusto Biblioteca

re. Ruɾſum etiã iſte dicit ꝙ poſitio hec poſſet eſſe infidelibꝰ
⁊ phantaſticis; occaſio opinandi ꝙ chriſtus fuerit ſic natus
ꝙ contraxerit a celo quãdam virtutẽ mirabilẽ ſanatiuã: oẽs
quos tangeret vel videret: ſanans per viſum naturaliter: ſi-
cut baſiliſcus interficit. Et addit predictus ꝙ qui tenẽt affir
matiuã queſiti eſſe verã: amplexant̃ ſuperſtitioſam illã opi-
nionẽ de imaginibus aſtrologicis ꝙ res naturales ſic reci
perent tales impreſſiones ab aſtris inmo crederetur ꝙ res
artificiales vt pote imagines fabricate ſub certis ſtellarum
habitudinibus reciperẽt impreſſiones a ſtellis: que opinio
Hẽricꝰ. vt dicit eſt vaniſſima. Et predictꝰ Henricꝰ rñdet Thome de
magnete dicẽs: ꝙ magnes nõ hꝫ virtutẽ attractiuã ferri ſu-
perimpreſſam a celo accidẽtaliter: ſed illam habet tanq̃ ſe-
cundã qualitatẽ a tota ſpecie conſequẽtẽ ſuã cõplexionẽ ſpe
cificã: quẽadmodũ eſt de viribꝰ herbarũ ⁊ lapidũ ⁊ ſeminuꝫ
que virtutes nõ habẽt a corporibꝰ celeſtibꝰ ſuperinfluxas:
ſed oĩno cõſequẽter ſe habẽtes ad cõplexiones ⁊ formas ſpe
Thom. cificas eoꝝ. Sctũs Tho. vero tenet ꝙ ſicut naturalia corpo-
ra ſortiunt̃ virtutes quaſdã occultas cõſequentes ſpeciẽ ex
impreſſiõe celeſtiũ corporũ: ita etiã aliq̃ hoĩes ex impreſſiõe
celorũ in eoꝝ natiuitatibus conſequunt̃ aliquas ꝟtutes oc-
cultas qbꝰ ꝓſpere ⁊ ꝑfectuoſe vltra alios hoĩes agãt q̃ intẽ-
dũt. ⁊ ſꝫ hoc in. iij. c. cõtra gẽti. ⁊ etiã. in. xxij. q. lxvj. ar. ij. vbi
dicit ꝙ lꝫ naturalia corpa ſortiant̃ aliquã virtutẽ occultam a
corporibꝰ celeſtibꝰ vt dictũ eſt: imagines tñ formate ab aſtro
nomis a corporibꝰ celeſtibꝰ nullã habẽt ꝟtutẽ. Sꝫ ſi quã vi
dent̃ hr̃e: illa eſt ex opatiõe demonũ: cuiꝰ ſignũ eſt dicit ipſe
Dr̃ia in qꝛ opꝫ inſcribi quoſdã caracteres q̃ naturaliter nihil operã-
ter ima tur. Et ponit ibidẽ dr̃iam iter imagines aſtronomas et ni-
gines gromãticas dicẽs ꝙ in imaginibꝰ nigromãticis fiũt expſſe
aſtrono inuocatiões: ꝓſtigia: ⁊ expſſa pacta. cũ demonibꝰ. In aſtrono
mas et mis aũt imaginibꝰ fiũt pacta tacita ꝑ ſigna quarũdã figura
nigro- rũ ſeu caracteꝝ: ideo ambe hmõi imagines reprobant̃ in de
manti- cretis. xxvj. q. ij. c. illos. Que aũt iſtaꝝ opinionũ. ſ. ſcti Tho. ⁊
cas. dñi Hẽrici ſit tenẽda: nõ eſt mẽſure neq̃ ignorãtie mee indi
care. Ego ꝓ tenerẽ viã ad quã pauciora ſequerent̃ inconue-
Queſti. nientia. Hec ex incidẽtis intra queſtiunculam.

Quinta qõ ꝑncipalis huius noni capitis eſt de pra
ctica diuinatoria effectuũ futurorũ ex aſtris ⁊ ima
ginibꝰ ſiue in celo ſtellarũ cõgregationibꝰ. Circa
quã tres q̃ſtiũcule ſoluentur: quarũ quelibet infra
ſuo ordine declarabitur.

Prima q̃ſtiũcula eſt: Si deꝰ a ꝑncipio i celo ſtellato
id eſt firmamẽto poſuit ſtellas ſecũdũ aliq̃s formas
vel imagines aĩaliũ: ⁊ ſpecieꝝ mũdi inferioris. Ad
quã videt̃ primo rñdẽdũ affirmatiue. Nã ſacra ſcriptura ex-
preſſã mẽtionẽ facit de aliqbꝰ glomeratiõibꝰ ſtellaꝝ q̃s deꝰ
i ꝑncipio ꝯſtituit ⁊ diſpoſuit in celo: ergo: ꝓbat̃ añcedẽs. Nã

Job. xxviij. dicit dñs. Nunq̃d cõiũgere valebis micãtes ſtel Job.
las pliades aut girũ arcturi poteris diſſipare: nũq̃d ordinẽ xxxviij.
noſti celi ⁊ pones rõnẽ eiꝰ in terra? Et ipſe Job de deo. ix. c. Job. ix.
dicit. Qui extẽdit celos ſolꝰ ⁊ gradit̃ ſup fluctꝰ maris. Qui cap.
facit arcturũ ⁊ oriona ⁊ hyadas ⁊ interiora auſtri. Qui facit
magna ⁊ incõprehenſibilia ⁊ mirabilia. Et iterum Amos. v. amos. v
Qui cõuertitis in abſynthiũ iudiciũ: ⁊ iuſticiã in terra relin
quitis faciẽtẽ arcturũ ⁊ orionẽ. Ergo ex ſacra ſcriptura põt
haberi ꝙ deꝰ ex ſtellis cõſtituit dictas imagines de q̃bus fa
ciũt mẽtionẽ oẽs aſtronomi. Nã arcturꝰ eſt imago vrſe cir- Arctu-
ca polũ articuꝫ ſituata: in qua ſeptẽ ſtelle nobiliores q̃ſi cur- rus q̃d
rũ faciũt habẽre themonẽ. Itẽ ſtelle q̃ vocant̃ hyades ⁊ plia ſit.
des ſunt in celo i q̃dã imagine ſecũdũ aſtrologos. Itẽ orion
eſt imago viri armati terribilis tenẽtis enſem q̃ ⁊ audax di-
cit̃: ⁊ vt apparet ex tabula ſtellaꝝ fixarũ q̃ ponit̃ ſeptima di-
ſtinctione. Almegiſti. Figura orionis cõplectit̃ viginti octo
ſtellas ⁊ ſituat̃ in pte mirabili celi añ veſtigia tauri: vt dicit
Iſidorus libro. iij. Poſuit etiã deꝰ dicũt aſtronomi i celo alias
imagines. xlviij. de q̃bꝰ oĩbꝰ nõ facit mẽtionẽ ſacra ſcriptu-
ra. ſ. xij. in zodiaco ſcꝫ Arietẽ. Taurũ Geminos. Cãcrũ ⁊c. Et
triginta octo extra zodiacũ: ſcꝫ imaginẽ draconis ſinuoſe ſi
tuati circa polũ arcticũ: i q̃ imagie ſm̃ Ptolomeũ ſunt. xxxiij.
ſtelle. Et circa illũ draconẽ ſunt due imagines vrſarũ. ſ. mi- Iſidorꝰ
noris ⁊ maioris. Itẽ inter illas. xxxviij. imagines: eſt imago
Perſei. i. imago viri deferẽtis caput algol. i. diaboli. Ruɾſum
eſt ibi imago hoĩs inflãmati vel flãmis cincti. Ibi ẽ imago
ſaltatoris: imago ioculatoris: imagines duoꝝ vultuꝝ: imagi Ptolo-
nes ſerpẽtũ: ſcorpionũ: canũ: lupi: leporis: cerui: pegalei eq̃ meus.
alati: imago ydrie: imago cẽtauri: cuiꝰ anterior ꝑs ẽ hoĩs, et
poſterior eq̃: ⁊ ita de aliĩs hmõi formis monſtruoſis: ſicut in
picturis aſtronomoꝝ videri põt ⁊ ſolet. ⁊c. Sꝫ i ꝯtriũ ẽ qꝛ di-
cit ſcriptura Geneſis ſecũdo Igit̃ ꝑfecti ſũt celi ⁊ terra ⁊ oĩs Geñ. ij.
ornatꝰ eorũ. Qualẽ aũt ornatũ ⁊ ꝑfectionẽ haberet celũ; ſi. ex
chimericis mõſtruoſitatibꝰ ⁊ imaginibꝰ fabricatis nõ a deo:
ſꝫ a diabolo ꝯſtaret? Rñdeo dicẽdũ ꝙ ſicut tortuoſus fallax
draco ⁊ ꝑnceps mũdi huiꝰ q̃ oĩ terrã variis idoloꝝ mõſtruo Rñſio
ſis imaginibꝰ ĩpleuit ſuggerẽdo ꝑfecit cuilibet gẽti reꝝ ali- ad qõ-
quẽ deũ. Ita deo ꝑmittẽte opꝰ pulcherrimũ ⁊ glorioſuꝫ dei. nem.
i. celũ qõ deꝰ ꝯſtituit mortalibꝰ ad obiectũ religioſe ꝯtẽpla-
tiõis attẽtauit ĩplere imaginibꝰ i q̃bꝰ ipſe appere ꝯſueuit ⁊ il
lud facere ſpeculũ ſupſtitioſe diuinatiõis. Nã ſi dñs deꝰ for
mas ⁊ imagines aĩaliũ poſuiſſet i celo vt aliq̃s vult ꝰ fixꝰ aĩa
libꝰ terrenis: correſpõderet a q̃ depẽderẽt: formarent̃ idiuidua:
ꝯſeruarent̃ ⁊ vultuarent̃ ſicut poſuit imagines in celo beſtia
rũ ferociũ ⁊ viliũ atq̃ chimerarũ inutiliũ: Multo magis ibi
dẽ poſuiſſet imagines mitiũ ⁊ vtiliũ aĩaliũ ⁊ aliquoꝝ hoĩm
virtuoſoꝝ. Sꝫ videmꝰ i celo nõ imaginẽ colũbe: ſꝫ cerui: nõ

agni:ſed hirci:nõ crucis ⁊ crucifixi:nõ ſacerdotis:ſꝫ iocula-
toris.Ergo oipotēs deus magis ſollicitꝰ fuit de ꝯſeruatiõe
aīaliū ferociū:ranarū:ſerpētū:inutiliū ꝗ̃ mitiū: hoībꝰ ī mul-
tis ſubſeruiētiū.Ergo falſum eſt ꝙ a deo tales imagines in-
ter ſtellas celi ſint formate.Itē ſi dñs deꝰ ſubiecit vnāquāqꝫ
ſpeciē gñabiliū ⁊ corruptibiliū ſue imagini in celo:vbi eſt
imago vitis:imago arboris pomifere:imago tritici ⁊ cete-
rarꝫ ſpecierꝫ hūano vſui ꝑcipue neceſſariarū:Jō bñ dicebat
Iſidorꝰ Iſido.li.iij.ethi.c.viii. qui poſtꝗ̃ īterptatꝰ eſt nõia extranea
dictarꝫ imaginū:ſubiungit aliorꝫ ſignorꝫ obſeruatiões vel ce-
tere res ſupſtitioſe ꝙ ſe ad cognitionē ſyderꝫ iungūt:fidei no-
ſtre ſine dubio cõtraria ſunt:⁊ ſic ignorari debēt a xp̄ianis
vt nec ſcripta eſſe videant̄.Sꝫ nõnulli ſyderꝫ pulchritudine
⁊ claritate pellecti ī lapſu ſtellarꝫ cecatis mētibꝰ corruerunt:
ita vt ꝑ ſupputatiões noxias(ꝙ matheſes dicunt̄)euētꝰ rerꝫ
ꝑ ſepe preſcire poſſe conent̄:quos nõ ſolū xp̄iane religiõis
Plato. doctores:ſꝫ etiā gētiliū Plato Ariſtoteles atqꝫ alij ṽitate cõ-
Ariſtot. moti ꝯcordi ſnīa dānauerūt:dicētes cõfuſionē rerꝫ potiꝰ de
tali ſuaſiõe gñari.ſ.ꝗ̃ ꝓficere quoquo mõ humane felicitati.
hec ille.Ex quo dicto Iſidori tria habent̄.Primū ꝙ multa ſu-
ꝑſtitioſa adiūcta ſunt cõſideratiõi aſtrorꝫ.Secūdū ꝙ ꝯiectu-
ratio de futuris eſt potiꝰ in cõfuſionē rerꝫ hūanarꝫ ꝗ̃ ad di-
rectionē earꝫ.Vñ ſomnia:cogitatiões hoīꝫ ex aſtris cõſidera-
re ſupſtitioſum eſt.Tertiū ꝙ reales ⁊ ꝑfecti phi diligētes re-
rū cõſideratores:ex ſuis ꝓncipijs ponūt hoc negociū ſupſti-
Iſidorꝰ tioſum eē.Vñ de platone ⁊ Ariſtotele ſubdit Iſidorus.Et ꝗ̃-
uis ipſi nõ fuerint celeſti ſapiētie dediti:veritatis tñ teſti-
mõio errores eorꝫ merito ꝓtulerūt.hec ille.Ad obiecta aūt ī frõ-
te q̄ſtiūcule poſita patebit rñſio in vltimo tertie queſtiun-
cule.Ex Henrico vbi ſupra.

Qō. Secūda q̄ſtiūcula eſt:Si aliq̄ rõnabili mõ ⁊ nõ vane ⁊
ſupſtitioſe potuerūt trāſferri in celo tales imagines.
Vel ſic.Si aliq̄ rõnabili mõ:⁊ nõ ſupſtitio ſe tales ima-
Rñſio. gines trāſlate ſint.⁊ attribute ſtellis ī celo.Ad quā ſic rñdet̄
Pria cā ꝙ quqꝫ cauſe reperiūt̄ trāſlatiõis ī celo taliū imaginū.Pria
tranſla- cā aſſignat̄ a poetis.nā poete fingūt arietē ī celo in honorē
tionis Iouis:quē cornua arietis ī capite hr̄e dicūt.Taurū ſilr̄ in
imagi- celo collocāt ī honorē Iouis:eo ꝙ ī bouē fabuloſe ſit ꝯuerſus
num in qñ europā trāſuexit.Caſtorē q̄qꝫ ⁊ Pollucē poſt mortē inter
celo. notiſſima ſigna cõſtituerūt vt ſignū gemini.Leonē ī hono-
rē Herculis quē in grecia virtuoſiſſime occidit.Capricornū
ꝓpter Caprā quādā Iouis nutricē.Et ſic ſcd̄m fabulas alio-
Guilhel rū vt pꝫ ī li.imaginū.xlviij.celi.Idolatre aūt ⁊ gētiles trāſtu-
mus pa lerūt ī celo hmõi imagines rõne honoris vł laudis aliquorꝫ
riſieſis. hoīꝫ virtuoſorꝫ vł aīaliū ꝓpter aliq̄ īſignia facta vel bñficia
ſingularia q̄ ī īferiori mūdo fecerūt:ꝓpter ꝙ hoīes trāſtule-
rūt īter deos vł deas:⁊ aīalia īter aſtra celi vt dicit Iſid.viij.
ethi.Vñ ēt vt tradit Guilhelmꝰ pariſieñ:credebat gētiliū

ſupſtitio:hoīes ī hac vita ꝓbos ⁊ ſtrenuos poſt mortē aſcen-
dere ad ſuperos ī q̄ſdā ſydereas māſiões vł ſtellas cõpares.
Malos deſcēdere ad īferos.Idcirco dū celū clare ſtellatū in-
ſpiciebāt:īterrogabāt vbi eſt māſio herculis In q̄ ſtella ha-
bitat hector.Vbi habitat talis ⁊ talis ⁊c.ꝓpter qḋ a poetis
gētilibꝰ ⁊ idolatris diſtribute fuerūt ſtelle ſcd̄m dictas ima-
gines ī honorē ⁊ edificationē hoīm famoſorū quos appellāt
deos ſuos.Et iſte modꝰ trāſlatiõis oīno vanꝰ ⁊ ſupſtitioſus
eſt.Scd̄s modꝰ trāſlatiõis ſpecialiter dictarꝫ.xij.imaginū zo-
diaci īter ſtellas eſſe poterat ad exprimēdū ſilitudinarie ſta- Scd̄a
tū ſolis vel ꝓprietatē aure vel tpis q̄ vt plurimū accidit qñ cauſa.
ſol eſt ī illa:vel ī illa pte zodiaci.Verbi grā:collocare potue-
rūt Cācrū ī.iiij.pte duodeci ſignorꝫ zodiaci ex eo ꝙ cū ad illḋ
ſignū ī mēſe Iulij ſol venit:retrogredit̄ in modū cācri:⁊ bre-
uiores dies facit.hoc.n.aīal ad vtrāqꝫ ꝑtē greſſuꝫ dirigit.Si-
militer ſextā duodecimā zodiaci Virginē vocare potuerūt:
eo ꝙ in illis diebꝰ qbꝰ ꝑ eā ſol decurrit:terra exhauſta ſolis
ardore nihil parit.Pars ſcd̄o ſequens vocari põt libra:qꝛ ſole
exiſtēte ī ꝓncipio illiꝰ ptis ē eq̄litas diei ⁊ noctis.Vltimas
ptes zodiaci Aq̄riū ⁊ Piſces vocare potuerūt:eo ꝙ hyemis
tpe ſole ibi exiſtēte crebriꝰ pluuie fiāt ⁊ ſic de ſilibꝰ.Et lꝫ ſe-
cūdū iſtū modū nõ poſſit ſumi natura duodeci ſignorꝫ q̄ eis
cõiter attribuit̄.Nõ ē:qꝛ aer illa pte q̄ Cācer vocat̄ deberet:di-
ci calida ⁊ ſicca:qꝛ ſole exiſtēte ibi aura vt plurimū eſt talis:
⁊ tñ idē reſpectu habitātiū ſub polo vł ſub equinoctiali vł alia
pte equinoctialis eēt alteriꝰ ⁊ alteriꝰ cõplexiõis reſpectu huiꝰ
vel illiꝰ regiõis:ꝗ realr̄ ⁊ phiſice ꝓcedēdo ſumere opꝫ natu-
ras ſignorꝫ.vel.xij.ptiū zodiaci ſi.q̄ ī eis reperit̄:a ſtellis fi-
xis.q̄ ſunt ī eis:⁊ iuxta eas ex vtraqꝫ pte v̄ſus auſtrū.⁊ aqlo-
nē.tñ quõcūqꝫ ſit hic modꝰ trāſlatiõis ſignorꝫ nõ ē ſupſtitio-
ſus:niſi ad pluſ trahat̄ ꝗ̃ debeat vt.ſ.v̄bi grā:aliq̄s crederet
ꝙ qꝛ q̄s natꝰ cācrū hñs in aſcēdēte futurꝰ eēt hõ retrogradꝰ
duplex ī moribꝰ:vel aliqḋ hmõi:ſupſtitioſuꝫ eēt oē tale.Ter-
tia cā vł occaſio origialis trāſlatiõis taliū imaginū īter aſtra Tertia
eē potuit q̄dā ꝯformitas poſitiõis ſtellarꝫ ī certis aggrega- cauſa
tiõibꝰ quēadmodū adhuc ruſtici vocāt quādā cõgeriē ſtel-
larꝫ currū:aliā gallinā cū pullis.Et hec q̄dē ſupſtitioſa nõ
eſt.Quarta cā eē potuit hmõi trāſlatiõis:qꝛ antiq̄ phi ꝯſide-
rātes aliq̄s ſtellarꝫ ꝯgregatiões:īuenerūt ꝑ obſeruātiā effe-
ctū ꝙ talis ſtellarꝫ cumulꝰ eēt talis nature ⁊ ꝓprietat̄.Ver-
bi grā. Quidā habēs in aſcēdēte dū naſceret̄ imaginē ſimie
exprū ē ꝯtraxiſſe vultū ſilēꝫ illi aīali.Sꝫ hoc falſuꝫ ē.Nā capio Quarta
(v̄bi grā)ꝯiūctū ſtellarꝫ:q̄ vrſa dr̄:⁊ grece arctos:⁊ arguo ſic. cauſa
Impoſſibile ē naturalr̄ ꝙ ſciat̄ natura illiꝰ cumuli ſtellarꝫ:ꝗ
hr̄ ꝓpo ſitū.Cõſequētia bona:⁊ añs ꝓbat̄:qꝛ nā data ſtelle fi-
xe ſciri nõ põt niſi ex aliq̄ aſpectu alicuiꝰ planete exiſtētis ī
eodē gradu zodiaci cū ea:lꝫ hoc nullo mõ ſciri põt:ꝗ.Nõ ē qꝛ

quilibet ſemicirculi trāſit⁹ īter polos zodiaci ꝑ gradū ſtelle
cōprehēdit plures ſtellas fixas de quaꝝ nulla ſciri pōt cui⁹
Quita fuit dict⁹ effect⁹.ergo.Quita cauſa ⁊ vitia hui⁹ ſupſtitionis
⁊ vitia potuit eſſe ille ſpūs erroris:cui ſumma cura eſt ſcōm.b. Au-
cauſa. gu.hoīb⁹ noxias opiniōes īducere: maxime de aſtralib⁹ fa-
Auguſ. tis:ſcōm ꝙ tales aut tales aſtroꝝ habitudines ſint cāe vel
ſigna taliū effectuū futurorum ⁊ tot ſuggeſſit in illo puchro
ope dei celo obſcurarent̄ habitudines:tot aſpect⁹:tot reſpe-
ctus tot imagines:tot ſit⁹:tot diſpoſitiōes ⁊ aſtroꝝ varieta-
tes:ꝙ vix aliqs effect⁹ etiā caſualis ꝯtingere noniter pōt:qn
ex poſt facto poſſit qſi ei⁹ veſtigiū ibi reperiri.Et ex hoc faci
le eſt aſtrologis ex poſt facto reducere ⁊ colore effect⁹ q̄ ꝯtin-
gūt ad aſtra tanq̄ ex eis reluxiſſent. Sꝫ an̄ factū nihil certi
ꝑdicere pñt.Iſte ergo hūane ſalutis callid⁹ emul⁹ diabol⁹:
☞ qui ſuggeſſit prioribus tꝑib⁹ hoīb⁹ ꝑditis varias artes di-
uinatorias:vt geometriā:magicā:nigromāticā. Ipſe etiam
ſuggeſſit hoīb⁹ hāc practicā diuinatoriā ex aſtris:attēdens
ꝙ talis ars diuinatoria pl⁹ alijs artib⁹ ſupradictis colorari
poſſet:qꝛ cōiter experiunt̄ hoīes ꝙ aſtra multipliciter agunt
in iſta inferiora.Ualde ergo ꝑiculoſuꝫ eſt de illa practica ſeu
arte iudicioꝝ ſe intromittere maxie ſcōm traditiones antiq̄-
rū q̄ circa aſtra verſabant̄:nō vt veritatis inqſitores:ſꝫ vt ex
aſtris diuinatores.Hec dn̄s Hēric⁹ de Aſſia ſup Geneſim.

Qō.
Ertia q̄ſtiūcula ē:An ex aſtris ⁊ imaginib⁹ talib⁹
poſſit aliq̄ practica certa ⁊ diuinatoria effectuū ⁊
futuroꝝ euentuū haberi ab hoīb⁹?Et vr̄ primo ꝙ
Obie- ſic:qꝛ ſpēs rerū gn̄abiliuꝫ ſunt eterne ⁊ fixe qūuis
ctio.j. indiuidua fluāt ⁊ refluāt.Et ꝑ ꝯñs vr̄ ꝙ cuilibet
taliū ſpeciei rerū correſpōdeat aliqs vult⁹ in celo fix⁹ a quo
Obie- depēdeat ⁊ cōſeruet̄:⁊ ei⁹ indiuidua forment̄ ⁊ vultuent̄:vt
ctio.ij. etiā innuere vr̄ phūs.ij.de generatiōe.Itē Ptolome⁹.ix.ꝓ-
Ptolo- poſitione cētiloquij dicit.Uult⁹ hui⁹ ſeculi ſubiecti ſūt vul-
meus. tib⁹ celeſtib⁹.Itē videm⁹ ꝙ ſtabiliter īprimi pōt alicui ma-
Obie- terie elemētate artificialiter effigiate virt⁹ alicui⁹ imaginis
ctio.iij. cui obediunt indiuidua ſpecieꝝ.Nā reperta eſt qdā imago
Scorpionis formata a quodā aſtronomo tꝑe q̄ imago Scor
pionis in celo vigebat:q̄ curabat hoīes a ſcorpione morſos.
Itē hali habenrazel aſtrolog⁹ libro.iiij.q̄ eſt de naturalib⁹
Obie- capitulo pꝛimo narrat de quodā filio cuiuſdā regis nato ha
ctio.iiij bēte in aſcēdente librā ⁊ ſupra plures planetas ſcꝫ Iouem:
Martē:Uenerē:Mercuriū:ꝓpter qḋ cōuocati fuerūt aſtro-
logi:inter q̄s tandē ipſe Hali dixit:ꝙ ſi puer trāſibat tertiuꝫ
☞ diē erit de ipſo magnū miraculū:⁊ ꝙ poſſibile eſſet illū pue-
rū dicere aliquā ꝓphetiā.Et euenit ꝙ anteq̄ trāſiret vigin-
ti quatuor hore puer ille inſedit ⁊ incipit loq̄ dicēs. Ego in-
feliciter nat⁹ ſum ad denūciandū deſtructionē gētis alma-
nazat ⁊ indicādā trāſlationē regni azdexit ad extraneos:q̄
dicto

dicto cecidit ⁊ mortu⁹ eſt:ergo.Itē expertū eſt ꝙ puer naſcēs ha-
bens in aſcēdente ſeu in pꝛima domo hemiſperij viſam contraxit Obie-
vultū vel phiſonomiā quaſi viſe:⁊ ita cōtraxiſſet vultū ſimie aſcē ctio qn̄-
dente imagine ſimie celeſtis ⁊ ſcōm hunc modū in alijs.Itē ma- ta.
giſter Laurentius de peruſio tonſor ex inſpectione imaginū in li. Obie-
quē edidit:docet futuros euentus hm̄ōi cognoſcere:ergo. Sed in ctio ſex-
cōtrariū eſt.Iſido.iij.ethimo.dicens:negociū imaginū celi ſuper- ta q̄ eſt
ſtitioſum eſt.Et in titulo de mathematicis:leges ciuiles iudicant magiſtri
ſuperſtitioſos mathematicos ex ciuitatib⁹ politicis eſſe pellēdos Laurētij
omnino.Ad rōnes aūt eoꝝ reſpōdetur:⁊ pꝛimo ad pꝛimā rōnem de peru-
in cōtrariū negat̄ cōſequentia ⁊ ratio negatiōis eſt:qꝛ ſpēs rerum ſio.
perpetuātur a virtute gn̄atiua a creatore reb⁹ corruptibilibus in Iſidor⁹.
pꝛimordio creatis indita:ſic̄ ⁊ naturalis inſtinct⁹ ⁊ inclinatio quā Reſpon-
videmus oīb⁹ aīalibus ineſſe ad gn̄andū ſibi ſimile.vñ dr̄ ꝙ ſol ſio ad q̄-
⁊ ſtelle cōtinent hec inferiora virtualiter nō figuraliter. Ad ſcōm ſtionē et
none ꝓpoſitiōis Ptolomei dr̄:ꝙ ſi ipſe intellexit ꝙ quelibet ſpe- ad obie-
cies terreſtris ſic depēdeat a ſibi correſpōdēte quadā imagine ce- ctiones.
leſti:ꝙ qn̄ imago illa viget ſuperi⁹:illa ſpēs vigeat īferius:⁊ qn̄ Ad pꝛi-
fortunat ſuperi⁹:fortunetur inferi⁹.⁊ ꝙ ſtabilire ⁊ imprimere pōt mam ob
alicui materie elemētate artificialiter effigiate virtutē cui obediāt iectionē
indiuidua illius ſpeciei.Dico ꝙ loquebatur deceptus famoſitate reſpōſio.
opiniōis que tūc de talib⁹ imaginib⁹ clarebat.Et ad illud de ima Ad ſecū
gine facta ſcorpionis dr̄:ꝙ effect⁹ ille curatiōis a morſu ſcorpionis daꝫ obie-
nō fuit ex virtute intrinſeca imaginis in celo. Sed potuit eſſe mul ctioneꝫ.
tis alijs modis per accidēs cōcurrentib⁹ in armigero curato ⁊ ta- Ad ter-
liter leſo.Nā etiā ibidē dr̄ ꝙ fuit ſcripta in quodā lapide precio- tiam.
ſo:a quo potuit talis vis oriri.Itē ibi dr̄ ꝙ antiqui:celeſtes vultus
ſculpebāt in lapide:⁊ miſcebāt cū eo alia ad hoc neceſſaria. Rur-
ſus etiā dr̄ ꝙ ſi anulus habuit a ſcorpione celeſti talē virtutē:quo
modo ergo curabat a veneno ſcorpionis ⁊ nō magis auxit pericu-
lū cōformando naturā illius ſpeciei veneni.Et per iſta patet rñſio
ad tertiū dictū.Ad quartū dr̄ ꝙ cū vltra potentiam naturalis cur- Ad quar
ſus:ſit puerū.xxiiij.horarū reſidere ⁊ loqui ⁊ de futuris ꝓpheta- tam obie
re:apparet clare ꝙ ille effect⁹ nō fuit aſtroꝝ:ſed poti⁹ demonum ctioneꝫ.
qui ſe ibi ingerebāt ad illudendū in hoc varijs ⁊ ſupſtitioſis ho-
minibus credituris ortū prophetarū ex fato ſtellarū ⁊ nō ſpeciali
dei dono.Ad quintū rñſum eſt ſupra in.iiij.cauſa trāſlationis ima Ad quin
ginū.Ad illud magiſtri Laurentij qui noniter fecit librū de fortu- tam.
na dr̄:ꝙ eadē facilitate ꝯtemnitur a doctis qua approbatur a fa- Ad ſex-
tuis.Un ſicut ad deceptionē hoīm inuenta fuerūt a chaldeis ⁊ ara tā obie-
bibus alcocodē ⁊ ylech que planete nō ſunt:ſꝫ loca a qb⁹ q̄runtur ctionē q̄
anni ⁊ vite natoꝝ.Ita etiā ꝓiectio taxilloꝝ vel patris fortune no eſt magi
uenarie planetaꝝ nihil ꝓprietatis habēt.Et cū dr̄ ꝙ ſacra ſcriptu ſtri Lau
ra ſepe loquit̄ de illis imaginib⁹.ſ.de arcturo ⁊ de orione ⁊c. Rñde rentij de
tur ꝙ nō ſequit̄ ꝙ de⁹ a ꝑncipio ꝯſtituerit imagines tales vt hoīes peruſio
attribuerēt illis imaginib⁹ effect⁹ ſupſtitionū ⁊ vanitatū.Sꝫ ma- reſpōſio.
gis vt viſis talium imaginum figuris laudarent deum factorem

Universidad de Deusto Biblioteca

carum in omnibus ſanctis ⁊ mirabilibus operibus ſuis.

Queſtio

SExta queſtio principalis ſub nono capite vnica eſt et ſimplex. An. ſ. aſtrologi ex inſpectione ylech ⁊ alcocoden in locis planetarū vel gradibus zodiaci poſſint vere indicare de lōgitudine ⁊ breuitate vite natorū.

Rñſio aſtronomoꝝ ad qſtionē.

Ad quā Aſtrologi rñdēt affirmatiue dicētes: ꝙ aſtra ſint cauſe viuēdi longioris mēſurare conātes cuiuſlibet hoīs vitā per habitudinē planetarū in figura celi hora natiuitatis dati nati. Conanť aūt illud hoc modo oſtēdere. Cōſtituūt enī vnū de planetis vel gradibꝰ zodiaci: quē lingua arabica ylech appellāt: quē eligūt ſcđm certū modū deſcriptū a Ptolomeo ⁊ ab Alcabitio et ab Hali habērazel li. ſuo. iiij. c. iij. ⁊ ab alijs aſtrologie auctoribꝰ. Deinde ylech electo eligūt ipſo nato alcocodē id eſt datorē annorum qui eſt illa planeta qui maiorē fortitudinē ⁊ dignitatē habet in gradu ylech. Et ex iſtis duplicibꝰ vijs affirmāt vel preſumūt ſe ſcire poſſe quot diebꝰ vel annis debeat natus tali hora ſupuiuere. Prima via eſt cōſyderādo quot annos vel quantū tpis det nato alcocodē.

Cuilibet planete ſūt attribute tres dñe annoꝝ.

Vñ cuilibet planete ſunt attribute tres dñe annorū. ſ. maiores: medij: ⁊ minores vt pꝫ ex Alcabitio ⁊ Guidone bonati de Forliuio. Alcocodē ergo vt aiūt ſi fuerit in angulis ⁊ fortunatus ac fortis: dat nato annos ſuos maiores. ſi fuerit in ſuccedentibus ⁊ minus fortis vel diſpoſitus: dat nato medios annos. ſi vero fuerit in cadētibꝰ dat nato ſuos annos minores quos frigidarios vocāt.

Jupiter ⁊ Venus benigni.

Qđ ſi aliqs ex benignis planetis qles ſunt Jupiter: Venꝰ: ⁊ Sol: ex trino vel ſextili aſpectu alcocodē aſpexerit: addet ſibi annos ſuos minores. Si vo aliqs ex maleuolis planetis: vt ſunt Saturnus ⁊ mars: eundē alcocodē quadrata vel oppoſita inſpexerit radiatione: annos ſuos minores ab eodē diminuet: ſicut pꝫ li. iiij. hali. c. vj.

Saturnus et Mars maleuoli.

Scđa via qua quātitatē vite nati iſti aſtrologi cognoſcere conanť: eſt cōſyderare poſt quot annos ylech veniet ꝑ directionē ad locū planete interficiētis: vt eſt mars vel ſaturnus vel cauda draconis: qui planeta interfector vite dr̄: quāto ergo ille amplꝰ diſtabit a gradu ylech: tāto diutiꝰ viuet. Diſtabit equidē per gradus equinoctialis ꝑ calculationē quādā difficilē ꝙ̄ directio vel athazir arabice vocať intuētos: quorū qlibet gradꝰ vnū annū dare ſol. ⁊ hec calculatio poniť in. iiij. li. hali. c. vij. ⁊ deſcribiť etiā ab Alcabitio: ⁊ i alijs Aſtrologoꝝ libris. Sꝫ in ꝯrīū eſt q: iſtas duas vias vel modꝰ quātificatiōis annoꝝ naſcētiū ⁊ ꝓgreſſiōis eoꝝ ad mortē ex radice ſupiori cōfundūt cāe lōgitudinis vite antiquorū radicis inferioris adducte a. d. hērico ſup Gen. ⁊ a. d. Nicolao de lyra ſup gen. v. c. Inſup modos illos friuolos ſupſtitioſoſqꝫ eſſe ⁊ non obſeruātia expimētali: ſꝫ ſuggeſtiōe diaboli olim introductos Sanis ex multis theologorū argumētis cōſtare poſſit: ſpāliter tñ in materia iſta idē cōſtat ex ineffabili veritate diuine hiſtorie. Aſſerūt nāqꝫ diuine hiſtorie qnqꝫ hoīes vixiſſe pluſqꝫ nōgētis ānis: qnqꝫ octingētis: qnqꝫ ſeptigētis vt pꝫ ex decurſu libri Gen. Modo cōſtat ex traditiōibꝰ aſtrologice ſupſtitiōis ꝙ nullꝰ planeta cōſtituens alcocodē in quacūqꝫ figura celi: pōt dare natis tot annos vite. Ratio eſt q: nulliꝰ planete anni maiores ſe extēdūt vltra viginti ⁊ cētū annos: ad quos ſi ſex planetaꝝ anni minores ratiōe aſpectuū beneuoloꝝ adderenť: qđ tñ vix vel nūqꝫ in celo ꝯtingere pōt: reſultabūt ducēti qnquaginta anni vel circa: qbꝰ plures ex parte alcocoden nulli natorū a celo dari poſſunt. Et rurſus quo ad ſecūdū modū q̄ in teſtimoniū ſupſtitiōis ſepe obuiat prio mō. Certū eſt ꝙ planeta abſciſſor diſtare nō pōt ab ylech i hora natiuitatis per tres cētos ſexaginta gradꝰ: ſꝫ neceſſario ꝑ minꝰ ipm ab ylech diſtare opꝫ: ⁊ per cōſequēs quātū eēt ex illa radice vita hoīs excedere nō pōt. ccclxvj. annos vel circa. Verū dicere poſſunt ꝙ nulliꝰ aſpectꝰ fortunarū planetarū beneuolꝰ: ab abſciſſore natū liberare pōt: ſed hoc nō valet: prio q: antiqtatis cōis hūane vite periodus fuit tot annorū vt pſcribiť. Scđo q: anni alcocoden gradibꝰ directiōis correſpōdere nō pōt. Jta ꝙ falſe ⁊ ſupſtitioſe apparent vie ille ex veritate ſcripture dicētis pdicta: qua cōſtat multos vixiſſe longiſſime vltra annos quos celū duplicās duabꝰ vijs naſcētibus dare poteſt. Dicat ergo ſupſtitioſus quiſqꝫ quales figuras celi habuerūt illi q̄ nōgentis aut octingētis annis vixerūt: ⁊ nihil inuenire poterit niſi ſuā praxim ꝑ oīa vanā ⁊ ſupſtitioſam eē. Dicat iterū talis aliqs quare in quatuor milibꝰ annorū vel circa: nullus natꝰ fuerit nec vnqꝫ naſceť ſub aliqua figura celi ſimilū figure natiuitatū antiquorū q̄ tot annis vixerūt. Similiter dico quo ad illa q̄ lōgitudinē vite cōcernūt: ⁊ nō poterit ad hoc aliqs aſtronomorū dicere quicqꝫ qđ apud veros phōs aliquā habeat apparentiā veritatis. Hec Henricus de aſſia ſuper Gen.

SEptima ⁊ vltima queſtio principalis noni capitis vnica eſt ⁊ ſimplex. An. ſ. ꝓpter ea q̄ de corporibꝰ celeſtibus: de imaginibꝰ: de fato: de fortuna: de ylech ⁊ Alcocoden dicta ſunt. Vtrū per ſolū reſpectū ad ſtatū olim cauſarū ſecundarū agentiū fieri poſſit certum de futuris euentibꝰ ab aſtrologis iudiciū? Et videť ꝙ ſic ꝑ locū ab auctoritate dñi Guidonis bonacti de Forliuio q̄ in pricipio magni libri ſui de iudicijs aſtrorū dicit: ꝙ aſtronomi iudicāt de futuris euētibus ex aſtris. Et lꝫ ſtelle ſint innūerabiles: tñ ipſe aſtronomꝰ omnibus vtitur cum vtatur. xij. ſignis ſub quibꝰ fere oēs ſtelle comprehendunť. ꝓpter qđ dicit ꝙ per aſtrologiā plus ſciť de celo ꝙ̄ per theologiā de deo. Ad quā rñdetur breuiſſime ſine diſpendio argumentorū ꝙ non. Et rō eſt: q: ad hoc vt ex ſignis cauſalibus fiat iudicium certum a priori tria requirunť. Primo vt ſciatur ſufficienter illorū ſignorum virtus ⁊ ſtatus reſpectu inuicem ſeu ex ſe. Secundo ꝙ precognoſcatur modus applicationis taliū ſignorū vel cauſarū ad determinatā materiā. Tertio qđ precognoſcať illꝰ materie vel paſſi diſpoſitio apta vel inepta reſpectu actionis vel influētie taliū cauſaꝝ vel talis vtutꝫ actiue. Vñ vbi grā. Quāuis ei medicꝰ ſciat ꝙ aliq̄ medicia ē laxatiua quātū ē de ſe: ⁊ ſciat

Queſti.

Guido. bonacti.

Plus ſcitur per aſtrologiā ꝙ̄ celo ꝙ̄ per theologiam de deo.

Rñſio ad qſtionem.

Universidad de Deusto Biblioteca

cum hoc qn̄ ⁊ quomodo applicat̄ ſorti: adhuc tn̄ non ſcit erinde
futurū eſſe an talis effectus ſequat̄ vel forte contrarius ſi neſciat
qualiter corpus ſortis eſt accidentaliter ⁊ radicaliter complexio=
natum aut intrinſece diſpoſitū. Et ita eſt a fortiori longe de aſtro
logo: qui q̄uis ſciat ꝙ coniunctio (verbi grā) ſolis ⁊ lune conſue=
uit quomodocūqꝫ ſuſcitare pluuiā: tn̄ non pōt certitudinaliter ꝓ
dicere an in futura coniunctione pluat: ⁊ hoc propter multa. Primo
q: non conſtat ſufficienter nature planetaꝝ: nec ſtellarum fixarū:
quarum alie ⁊ alie ſm̄ trium aſpectuū diſtincte circulariter aſpi=
ciuntur a coniunctio luminaribus in alia ⁊ alia coniunctione. Se
cundo q: preſciri non pōt modus applicationis illius coniunctio
nis aut virtutis ei⁹: nec vbi magis aut melius applicat̄ vł peius.
Tertio ſi bene ſciretur ad quā regionem applicaret̄: tamen igno
raret aſtrologus an illa regio pro tunc aliquo accidentali modo
ad contrariū diſpoſita ſit. Uidemus enim virtute vnius coniūctio
nis accidere pluuiam in vna regione: que accidentaliter vel ratio
ne ſitus vel ventoꝝ: vel cōplexionis: eſt pro tūc ad hoc diſpoſita
Ptolo= ⁊ pro tūc in alijs nō pluere: nō taliter diſpoſitis ꝙ virtus talis cō
meus. iūctionis ſufficiat ibi pluuiā ſuſcitare. Pro iſto ēt eſt Ptolomeus
in centiloquio ꝓpoſitionib⁹. v. ⁊ xvij. Et iterū ſuppoſito ꝙ ſciatur
ꝙ virtus coniūctionis facte in tali ſigno flectat̄ ad talem regionē
⁊ ex illa vapores ſufficientes ad pluuiā eleuat: non tamen ſequit̄
ꝙ ibi ergo pluat: q: nubes vel vapores a mari vel ab vna regiōe
eleuati per ventos ducunt̄ quandoqꝫ ad aliam regionem vbi erit
pluuia: ⁊ ita nō poteſt eſſe certitudo in iudicio hoc. Si ergo de ef
fectibus naturaliſſimis ⁊ communiſſimis coniūctionis vel oppo=
ſitionis duoꝝ magnoꝝ luminariū celi quoꝝ natura ⁊ influentia
inter omnes ſtellas ⁊ manifeſtiſſimas non pōt aſtronomus cer=
tum iudiciū dare vel iudicare. Qualis ⁊ quāta temeritas eſt vel=
le ex aſtris alijs quoꝝ nature inſufficientiſſime ſciunt̄: iudicia da
re de futuris effectibus non ſolū in elementis: ſed etiam in virib⁹
mentis ⁊ actibus moralibus humanis. Adde preterea ꝙ cū diui
natio ſiue pronoſtica aut iudiciū aſtrologoꝝ vt confitentur de fu
turis in mūdo effectibus ⁊ habitudinibus ⁊ actionib⁹ ⁊ proprie=
tatib⁹ ſtellarū fixarū ⁊ erraticarū dependeat quoꝝ habitudines
⁊ actiones ⁊ proprietates nullus mortaliū nouit: conſequens eſt
Nullus ꝙ nullus ſufficienter aſtrologus poſſit certa de futuris euentib⁹
aſtrolo= ꝓdicere ⁊ iudicare. Et dicamus per ſingula. Quis nouit in primis
gus pōt ſtellarū fixarū ꝓprietates ⁊ numerū? Certe ille q̄ nouit nōia earꝫ
ſufficien que a proprietatibus imponunt̄. Et cū ſolus deus nouerit multi=
ter certa tudinem ſtellaꝝ ⁊ omnib⁹ eis nomina vocet: ergo ⁊c. Nam aſtro
de futu= nomi vt patet ex. vij. ꝑ. almegiſti Ptolomei de facto ſolum. M.
ris euen xxij. ſtellas ſiue loca ſtellarū inuenerūt. Et cum ſicut ſunt ſtelle
tib⁹ ꝓdi magne ⁊ nobiles circa polū arcticū: ita forte nobiliores ſunt circa
cere ⁊ iu polū antarticum nobis occultū ex quo pars illa eſt in dextra celi
dicare. ſurſum q̄ eſt nobilior ſiniſtra ſm̄ Ariſtot. illaꝝ aūt ſtellarū nulla
Ariſtot. eſt de illo numero. M. xxij. cauſa eſt q: ſtellas circa polū antarti=

cum nullus vnqꝫ vidit: niſi forte Adam dū eſſet in ſtatu innocētie
ergo ſequit̄ ꝙ null⁹ aſtronomoꝝ certo pōt iudicare. Quis nouit pre
terea q̄re poſuit deus tot ſtellas fixas in vno orbe octaue ſphe=
re continētis ⁊ ambiētis orbē ſupremi planete ⁊ quo ordine eas
poſuerit: an oēs eq̄liter a cētro mūdi diſtantes vł quo aliter? An
vnā circa cōuexū illi⁹ orbis: aliam circa cōcauū: aliā in medio ſpiſ
ſitudinis ⁊ an in diſtantijs equalib⁹ ſibi ab inuicē ita ꝙ ſi oēs ap
parerent. equaliter ab inuicē diſtare viderent̄. Uel an ſint eq̄lis
magnitudinis ſm̄ veritatē. q̄uis vna appareat maior altera q̄ſi
inferius ſituata in eadē ſphera. Et iterꝫ an ſituatio earꝫ aliquas
imagines conſtituat. ſ. arietis: tauri ⁊c. Et iterū an oēs ſtelle fixe Ex du=
ſint pares. Cū ergo oia hec de ſtellis fixis ſint dubia mortalib⁹: bijs et
ſequit̄ ꝙ ex dubijs ⁊ male cognit; ꝑncipijs ꝑncipiatoꝝ ⁊ effectuū male co
non poterit haberi certa ⁊ indubitata cognitio. De numero ſimi= gnit; ꝑn
liter planetarū ſiue ſtellarū vagoꝝ ſeu erraticarū que dicunt̄ eſſe cipijs nō
ſeptem: null⁹ adhuc aſtronomoꝝ certus eſt. Nā ſicut ſtella mer= pōt habe
curij raro egredit̄ ita remote a ſole ꝙ videri poſſit. Ita fortaſſe ri certa
ſunt alique ſtelle erratice ſiue planete q̄ ſemper ſub radijs ſolari ⁊ idubi=
bus nobis inuiſibiliter verſant̄. Quis etiā bene nouit ſitū plane= tata eſſe
tarū. Nam Ptolomeus ponit ſolē in medio planetaꝝ. Geber ve ctiū co=
ro chaldeus aſtrologus dicit ꝙ ſit immediate ſuper lunam. Et li gnitio.
cet etiam ſufficienter conſtare poſſit lunam eſſe infimam plane= Ptolo=
tarum q: eclipſat ſolem: ⁊ aliq̄ etiam exiſtant leues congruentie: meus.
⁊ perſuaſiones ꝙ ſit Saturnus ſupremus planetarū et ſub ipſo Geber.
immediate Jupiter ſcꝫ ex tarditate motus ⁊ huiuſmodi: nihilo=
minus tamen de ordine poſitionis planetaꝝ: q̄ ſunt. Luna: Mer=
curi. Uenus: Sol: Mars: Jupiter: Saturnus: nulla via ſufficienti
cōiter cōſtare poteſt quis ſupra: vel infra aliū ſit. De motib⁹ ſimi
liter ſtellarum circa polū ſubterraneū antarticū multa extant du
bia: propter hoc dicebat Albategni: adhuc eſſe poteſt aliquis mo
tus in aſtris ⁊ orbibus quē nullus hoim expertus eſt: nec experie
tur: vt patet de ſtella que apparuit tribus Magis tempore nati=
uitatis xp̄i. Ex q̄b⁹ oībus apparet ꝙ aſtronomi q̄ in ſuis iudicijs
ꝯfidūt in ordine ſituali planetarū in ſuis epiciclis excētricis ex q̄=
bus vt in plurib⁹ iudicia ſumūt. Certū ⁊ validū iudiciū de futu=
ris euentib⁹ naturalib⁹ ſiue volūtarijs dare nō pñt: precipue: cū
in talibus iudicijs neceſſe ſit habere reſpectum ad ſtellas fixas:
que nobiliores videntur ⁊ ſuperiores: ⁊ per conſequens valde po
tentes inferius quarum tamen vt liquet ⁊ dictum eſt ſupra: nec in
fluentie adhuc conſtant: nec numerus comprehendi potuit: nec
conglomerationum earum ſciri proprietas. Ergo ex iis omnibus
q̄ in hoc nono capite dicta ſunt: apparet liquide ſatis q̄liter dñi
aſtronomi ex aſtris raro ⁊ forte a caſu ꝟa de effectib⁹ futuris iu
dicare poſſunt. Nec baculus ille arūdineus ſolatiū ignorātie ali=
quoꝝ aſtronomoꝝ patrocinat̄ eis dicendo indifferenter de quo=
libet: quod apud antiquos inueniunt ſic expertū. Cū naturaliſſi= Hyppo=
mus philoſophus Hyppocra. dicat. Uita breuis: ars ꝟo lōga ⁊ ꝑe crates.

Universidad de Deusto Biblioteca

actuũ:experimentũ fallax:iudiciũ difficile. Si ergo placeat quibuſ
dã regib⁹ ⁊ principib⁹ quãq; habere aſtronomos:teneãt eos ⁊ ha
beãt ad ſolatiũ ⁊ inſtructionẽ aliquorũ vniuerſaliũ de corporibus
Iudicijs celeſtib⁹:⁊ nequaq; in agẽdis pro ſe particulariter aut pro repu
aſtrono- blica cõfidant in eorũ iudicijs relicto cõſilio virorũ prudentũ. Ra
morũ an tio eſt:q: licet poſſit inueniri quedã curioſa ars conſecturatiua ex
ſit credẽ aſtris de futuris euẽtibus:tñ ꝓpter cauſas dictas ⁊ multas alias
dum. illa nõ põt ſe extẽdere ad tantã certitudinẽ ꝙ poſſit ꝓficere certo
☞ particulari homini ⁊ reipublice. Necvnq; ꝓfecerũt gubernatores
rerũ publicarũ qui talib⁹ cõſidere cõſueuerũt:vt colligi põt ex hy
Rñſio ſtorijs antiquis ⁊ multis exẽplis. Nunc ad illud vaniloquũ ⁊ ſuper
ad Gui- ſtitioſum Guidonis de Forliuio dicentis:ꝙ q̃uis aſtrologus ne
donẽ de ſciat omniũ ſtellarũ loca ⁊ influẽtias:tñ vtitur oibus:q: vtiť duo
Forliuio decim ſignis ſub quib⁹ fere oẽs ſtelle cõprehẽduntur. Rñdendum
eſt ꝙ ſi capit ſignũ pro.xij.parte zodiaci:falſum dicit. Si vero ca
pit pro.xij.parte celi ſtellati que cadit inter duos ſemicirculos cõ
currentes in polis zodiaci:dr ꝙ nequaq; ſufficit pro iudicijs futu
rorũ ſic cõfuſe vti oibus ſtellis inq̃ntũ ſcꝫ ex eis que cadũt in illa
duodecima parte celi dicať duodecima zodiaci talis eſſe vel talis
nature. Sed ad iudicia ita particularia ſicut ipſe Guido dare pre
ſumit:opꝫ ſcire ſi oẽs ſtelle fixe aſpiciẽtes ex oi parte ꝓlanetã ali
quẽ exiſtẽtẽ(verbi gratia)in pͥo gradu arietis iuuarẽt vel impedi
rẽt ipſum in ſua actiõe qḋ ſciri nõ põt:niſi ſingularũ ſtellarũ ſciaňť
nature ⁊ ꝓprietates:qḋ eſt impoſſibile mortalib⁹:vt clare oſtẽſum
eſt ſupra. Et ad illud qḋ dicit ꝙ pl⁹ ſciť per aſtrologiã de celo q̃ ꝑ
theologiã de deo. Rñdeť ꝙ verũ eſt ꝙ pl⁹ ſciť de falſis ⁊ ſuperſtitio
ſis opinionibus de celo ab aſtrologis vndiq; introductis:q̃ forte
humanitus ſcitum ſit de veris concluſionibus de domino deo per
ſpiritumſanctum ad ſalutem reuelatis. Hec Henricus de Aſſia ſu
per Gẽñ.⁊ de nono capite ſupradicta ſatis ſint.

Ecimũ ⁊ vltimũ caput principale huius prime decadis
eſt de beatitudine ipſi⁹ anime rationalis. Circa quod
ſex queſtiuncule ſoluentur:quarum quelibet infra ſuo
ordine declarabitur.

Queſtio Rima queſtiũcula eſt. In cui⁹ actu potẽtiarũ aīe cõſi
Rñſio ſtat ei⁹ beatitudo? Ad quaꝫ rñdetur ꝙ de hac q̃ſtione
ad q̃ſtio tres fuerũt opiniões. Pͥa eſt ſchole reuerẽdorũ patrũ
nem per Scotiſtarũ ordinis minorũ. Scḋa eſt aliquorũ moder
tres opi- norũ. Tertia eſt ſcti Tho.⁊ olim doctoruꝫ ſchole cõis.
niones. Sed añq; opiniões reciteňť:ſcienduꝫ erit ꝙ qñ q̃ritur in quo actu
cõſiſtat beatitudo:nõ eſt queſtio vtrũ vltimus finis beatificãs vt
res ſit in actu intellectus vel voluntatis:q: hoc nunq̃ aliquis po
ſuit:cum vltimus finis vt res ſit eſſentia diuina:⁊ nõ aliquid crea
Pͥa opi tum. Sed eſt intellectus queſtionis quo actu iſtarũ potentiarum
nio q̃ eſt perueniatur ad iſtum finem beatificantẽ,obiectiue ⁊ effectiue ſim
Scoti- pliciter. Sic ergo primo intellecto titulo queſtionis:dico ꝙ Scho
ſtarum. la Scotiſtarum habet ꝙ beatitudo conſiſtat in actu voluntatis.

Et ꝓbãt hoc primo ſic. Beatitudo eſt ſummũ bonum:ſed bonum
eſt obiectũ voluntatis inquantũ huiuſmodi:ergo beatitudo eſt ma- Pͥa rõ
gis obiectũ voluntatis. Itẽ illud eſt principalius in beatitudine ꝓbatiua
qḋ eſt in ea melius. Sed reſpectu obiecti beatitudinis melius eſt ꝓdicte
amare q̃ cognoſcere:tum q: amor ꝓcedit ex perfectiſſimo habitu opinio-
charitatis:tum q: magis vnit:cum amor ſit virtus vnitiua(ſecun nis.
dum Dionyſium):tũ quia ſecũdũ Ugonẽ de ſancto Uictore:amor
eſt magis penetratiuus:q: amor intrat vbi ſciẽtia foris ſtat. Ergo Scḋm
principalius beatitudo conſiſtit in actu voluntatis. Item beatitu Diony-
do ſecundum Boetium. Eſt ſtatus omnium bonorum aggrega- ſium.
tione ꝑfectus:ergo omne bonum quod pertinet ad beatitudinem Ugo de
cum cadat in eius perfectionẽ:eſt eius eſſe. Itẽ delectatio que eſt ſancto vi
de eſſentia beatitudinis pertinet ad volũtatem:ergo probať an- ctore.
tecedens Illud eſt de eſſentia beatitudinis:ſine quo beatitudo Tertia
nõ eſt appetibilis:ſed ſine delectatione beatitudo nõ eſt appeti- ratio.
bilis vt patet octauo ethicorum. Ubi dicit cõmentator:ꝙ nullus Boe.
ſubſtineret ipſum bonum ſi ibi triſtitia ineſſet. Et iterũ dicit:ꝙ ni Quarta
hil aliud eſt ipſum bonum q̃ felicitas:ergo. Itẽ Auguſtinus di
cit ꝙ beatitudo eſt gaudiũ de veritate. Sed ibi eſt gaudium pͥ
cipaliter in abſtracto:ergo. Itẽ in illo actu eſt beatitudo ponen-
da quẽ deus a nobis magis requirit:ſꝫ deus a nobis magis req- Quinta
rit amari q̃ cognoſci. Ergo ⁊ hoc creatura dꝫ magis appetere:et ratio.
in eo magis quietari. Sed in quo magis creatura quietatur eſt Augu.
eſſentialius beatitudinis:ergo. Item perfectius eſt diligere deum
q̃ cognoſcere. Probatur:quia multi cognouerunt et tamen non Sexta
amauerunt ſicut philoſophi qui cum cognouiſſent:non ſicut deũ ratio.
glorificarunt:vt dicit Paulus primo ad Romanos. Item in illo Septia
actu poni dꝫ beatitudo ꝑ quẽ magis cũ deo vnimur. Sꝫ ꝑ actũ vo ratio.
lũtatis magis cũ deo vnimur.ergo. Pꝫ minor:q: aliq̃ itelligũtur
q̃ grata nõ ſunt:⁊ iõ cũ eis nõ fit vnio ſꝫ auerſio. Nihil aũt diligiť Paulus
niſi gratum. Item ordo ſeraphim eſt ſupra cherubin. Et ſeraphin ad roma
interpretatur incendium. Et cherubin plenitudo ſcientie. Ergo ſe nos.
quitur quod melior eſt dilectio cognitione. Item in illa potentia Octaua
debet conſiſtere premium vbi conſiſtit meritum:vt requirit iuſti- ratio.
tia. Sed in actu voluntatis conſiſtit meritum : ergo. Item nobi- Nona.
lior operatio eſt attribuenda nobiliſſime potentie. Sed voluntas ratio.
eſt nobilior potentia q̃ intellectus. Probatur:quia illud quod Decima
habet rationem mouentis ⁊ imperantis:eſt nobilius eo quod ha ratio.
bet rationem moti:et obedientis. Ultimo et duodecimo arguitur
ſic. Actus dilectionis quantum ad ea que ſunt infra animam mi- Undeci-
nus perfectus eſt actu cognitionis. Sed quantum ad ea que ſunt ma rõ.
ſupra:perfectior eſt. Cuius ratio eſt : quia res ſunt in anima nͥ
biori modo q̃ in ſe ipſis. Uoluntas autem mouetur ad res ſe- Duode-
cundum quod in ſeipſis ſunt. Et ideo cum per amorem coniun- cima ra
gitur ijs que ſunt infra ſe: fit quodam modo infra ſeipſam. tio.
Cum vero coniungitur ijs que ſunt ſupra:eleuatur ſupra ſe : et
econuerſo:cum res que ſunt infra animã ſunt in intellectu:habẽt

Universidad de Deusto Biblioteca

ſibi eſſe nobiliꝰ ꝗ in ſeipſis. Ea vero que ſunt ſupra habent eſſe in
intellectu creato ignobilius ꝗ habeant in ſeipſis. Cuꝫ igitur deꝰ
ſit obiectum beatitudinis reſpectu cuiꝰ nobilior eſt actꝰ dilectio
nis actu cognitionis: ergo beatitudo erit in actu dilectionis q̄ eſt
Secūda opinio.
actus volūtatis ⁊ non intellectus. Secūda opinio eſt que dicit ꝙ
beatitudo conſiſtit eſſentialiter in actibus vtriuſ ꝗ potentie. Nā
ſm̄ iſtos fruitio includit in ſua ratione formali duplicem actū: vi
delicet volūtatis ⁊ intellectus. Nam fruitio eſt vltima delectatio
⁊ q̄ce: que habetur de vltimo fine adepto per intellectū. Et q: in
Sanctꝰ Tho.
fruitione principaliter conſiſtit felicitas ⁊ principalius ipſa frui-
tio eſt in voluntate ꝗ in intellectu: vt etiam dicit Sanctꝰ Tho-
mas in primo ſententiarū. Ideo ſequit ſm̄ iſtos quod felicitas
principaliter conſiſtat in voluntate ⁊ non in intellectu. Sed hec
opinio falſa eſt. Probatur q: vnus ⁊ idem actꝰ non poteſt eſſe in
parte intellectiua ⁊ affectiua. Et cum dicit q̄ fruitio eſt vltima
delectatio vltimi finis adepti per intellectum: ⁊ in fruitione prin-
cipaliter conſiſtit felicitas ⁊c. Reſpondetur ꝙ fruitio poteſt ſumi
Fruitio pt ſumi duplr.
dupliciter. Uno modo formaliter ⁊ ſic eſt actꝰ volūtatis. Alio mo
do radicaliter ⁊ originaliter idest ſm̄ id q̄d neceſſario preſuppo-
nitur a fruitione et immediate ipſum ſequitur: ſicut paſſio conſe-
Primo.
quens ſubiectum propriū: ⁊ iſto modo dico ꝙ fruitio conſeq̄tur
Secūdo
actum intellectus. Et primo modo in fruitione non eſt felicitas
niſi tanꝗ in propria paſſione felicitatis. Sed ſecundo modo fe-
licitas eſt in actu intellectꝰ eſſentialiter: ita quod ſi daretur per
impoſſibile quod aliquis eſſet adeptus per actum intellectus vl
timū finem: immediate eſſet felix eſſentialiter etiam ſi fruitio illiꝰ
non conſequeretur. Negandū eſt igitur quod in fruitione forma
liter ſumpta ſint duo actus: immo eſt vnus: qui non eſt felicitas
eſſentialiter. Sed completiue complemento perſeitatis ſecundi
modi ⁊ nō primi. Solet aūt dici ſcholaſtice ꝙ frui initiatiue obie
ctiue ⁊ effectiue eſt per actū intellectꝰ. Et hoc modo fruimur ſo-
lo deo. Formaliter aūt fruimur beatitudine creata. Elicitiue frui-
mur charitate tanꝗ habitu eliciente actū fruitionis. Inſtrumē-
Tertia opinio q̄ eſt ſcti Thome
taliter fruimur potētia cuiꝰ fruitio eſt actꝰ. Completiue aūt frui-
tio eſt in volūtate. Eſt ⁊ tertia opinio (cū pace alioꝝ dixerim) cō-
munior ſancti Thome: que hꝫ ꝙ obiectū beatitudinis. ſ. deꝰ: prio
⁊ principaliter attingitur per actū intellectus. Et probat primo
Prīa pbatio huius opinionis.
ſic. In omni motu mobile ꝗdiu eſt in motu eſt imperfectū: q: mo
tus eſt actus imperfectꝰ. iij. phiſicoꝝ. Et cū eſt in termino: hꝫ per
fectionem ad quam per motū tendebatur: vt patet in omni mo-
tu. Sed planius in motu locali. Sed tempus fidei eſt ſicut motus
q̄dam: vnde fideles dicunt viatores ſecūdo Corinthiorum quin-
to. Per fidem ambulamus. Tempus ergo hoc imperfectū eſt: et
durat quouſ ꝗ deus attingatur per eſſentiam. Sed primo attin-
gitur per viſionē: q: ipſa viſio eſt terminus motus fidei: ergo in
viſione cōſiſtit. Si dicat ꝙ viſio non terminat motū fidei: ergo ſe
queretur ꝙ eſſet viator videns deū. Si etiā dicat ꝙ verū eſt ꝙ in

termino motꝰ eſt beatitudo. Sed hoc eſt ꝓpter dilectionē: que ſic
terminat motū fidei ſicut viſio: q: eſt ſecū in eodē inſtāti. Hoc non
valet: q: licet ſint ſimul viſio ⁊ dilectio tēpore ⁊ duratione: tn̄ natu
ra prior eſt viſio ꝗ dilectio: ⁊ ſunt duo actus realiter differentes:
vn̄ ſi viſio nō terminaret motū fidei: ſequeretur ꝙ videns inquan
tum vidēs eſſet viator. Et hoc argumentū iudicio meo demōſtrat
Scda pbatio.
ꝙ beatitudo cōſiſtat in actu intellectus. Itē probatur propoſitum
ſcdo ſic. Deſyderiū perficitur cū res deſyderata habet: nō q: ama
tor ſiue amore precedēte: qui eſt rei nondū habite: ſiue amore ſe-
quente qui eſt rei iā habite. Sicut qui deſyderat pecuniā: tunc de-
ſyderium ſuū perfectū eſt: cū fuerit adeptus eā. Unde patet ꝙ per
fectio eſt in habēdo ⁊ nullo modo in amando: ſiue ſit amor prece-
dens ſiue ſubſequēs. Sed deus habetur a beatis per actū viſiōis
⁊ nō per actū dilectionis. Unde Auguſti. libro primo ſoliloquioꝝ
Auguſt.
dicit. Deus quē videre idem eſt ꝙ habere: ergo deſyderiū perfici-
tur in habendo. Tertio ſic. Si beatitudo cōſiſtit in actu dilectiōis
Tertia pbatio.
cū eadē ſit dilectio vie ⁊ patrie: eo ꝙ charitas nūꝗ excidit: ſequit
ꝙ ille qui eſt in charitate: ſit beatus: eſto ꝙ minus diligat nūc ꝗ
tunc. Sicut albus eſt qui minus et magis eſt albus. Si dicatur ꝙ
beatitudo nō cōſiſtit in dilectione ſimplr. Sed in tanta dilectione
quāta eſt dilectio patrie. Cōtra. Aliquis in via habet maiorē dile
ctionē ꝗ aliquis in patria: ergo ille beatus eſt. Itē beatitudo ma-
gis ponenda eſt in illo ſtatu ex quo eſt mutatio ſtatus: ꝗ in illo
ex quo nō eſt mutatio ſtatus. Sed in viſione ⁊ nō in dilectione eſt
mutatio ſtatus: q: dilectio ibi ⁊ hic eſt eiuſdeꝫ rationis ⁊ nō viſio:
ergo. Itē meritum ordinatur ad premiū. Sed meritū cōſiſtit in di
lectione: ergo in ea non debet poni premiū. Hoc eīm nihil aliud eſt
dicere: ꝗ diligimus vt diligamus: q̄d abſurdū videretur. Nō eīm
diligimus in aliquo genere dilectionis vt diligamus: ſed potiꝰ vt
diligamur. Sed q: beatitudo cōſiſtit in actu proprio nō in alieno:
ideo nec etiā diligimus vt diligamur: q: ergo nec vt diligamur di
ligimus ſicut propter premiū: relinquitur ꝙ ideo diligimus vt vi-
deamus. ergo finale premiū eſt viſio. Amplius premiū adeptū di
ligitur. Si igitur in actu dilectionis ponitur beatitudo: ſequitur ꝙ
dilectio diligatur: q̄d incōuenienter dr̄. Sed ſi dicatur ꝙ viſio dei
immediate diligatur: hoc incōuenienter dictū a nullo admittere-
tur: ergo dicendū eſt ꝙ beatitudo eſſentialiter conſiſtit in viſione:
in dilectione aūt ſecundario ⁊ extra eſſentiā. Nō eīm pōt q̄d videt
⁊ ſic videtur nō poteſt ⁊ affectus in ea nō delectari. Sed hmōi di-
lectio ⁊ delectatio ſunt accidentia perficientia beatitudineꝫ ſicut
pulchritudo iuuentutem. Nec dicat aliquis q: viſio precedit dile-
ctionem: ergo nobilior eſt dilectio: quia addit ſuper eam aliquam
Uolūtatis ſunt tres opationes.
bonitatem. Nam ſecundū hoc adhuc melior eſſet delectatio: cum
addat propriam bonitatem ſuper vtraq: nec tn̄ in delectatiōe po
nitur beatitudo. Item probatur ꝙ nullo modo beatus deo cōtin-
gatur per actum voluntatis. Nam tres ſunt operationes volun-
tatis: ⁊ non plures ſcilicet deſiderare: amare: ⁊ delectari. Conſtat

Universidad de Deusto Biblioteca

autem q̄ per deſyderiū non cōiungitur deſyderiū deſyderato: q̄z
deſyderium eſt ꝓprie non habiti. Nec ēt p̄ delectari: q̄z delectatio
Uoluntatis ſunt tres operationes. cauſat̄ ex ꝯiūctiōe ⁊ eā ſupponit. Nec ēt p̄ amare: q̄z amor eſt ita
nō habiti ſicut habiti. Unde cū amor anteq̄ȝ res habeat̄ ⁊ poſtq̄ȝ
res habet̄ ſit eiuſdē generis. Si ante nō cōiungitur nec etiā poſt:
ſed ſequitur cōiunctionem q̄ h̄z fieri per actum intellectus. p̄tȝ ēt
Jo.xvij. hec poſitio p̄ Johānē.xvij.c.dicētē. hec eſt aūt vita eterna vt co-
Lu.x. gnoſcāt te ſolum deum verū: ⁊ quem miſiſti Jheſum xp̄m. ego te
Auguſt. clarificaui ſup̄ terrā: opus ꝯſummaui q̄d dediſti mihi vt faciā ⁊c.
⁊ Luc.x. dicit̄. Beati oculi qui vidēt que vos videtis. ⁊ Aug. dicit.
xvij. de tri. q̄ viſio eſt tota merces. Et in encheridion. j.c. dicit̄. Ple
Rñſio ad rationes ſcotiſtarum. na viſio eſt ſumma felicitas. Elicitiue ex Tho. iij. contra genti. c.
lix. ⁊ pri. par. q. xij. cap. pri. ⁊. q. iij. Et magiſter ſniaruȝ cum multis
alijs doctorib⁹ in. iiij. di. xlix. Nunc vero reſpondeamus ad argu
menta dñoꝝ ⁊ reuerendorum patrum Scotiſtarum. Ad primum
Ad p̄mā rōnem. rñdet Tho. pri. par. q. xxvj. ar. ij. Ad ſecūdum dicēs: q̄ beatitudo
cū ſit bonū: eſt obiectū voluntatis. obiectū aūt p̄intelligit̄ actui
potētie. Unde ſecundum modum intelligēdi prius eſt beatitudo
diuina q̄ȝ actus voluntatis in ea requieſcentis. ⁊ hoc nō pōt eſſe
niſi actus intellectus. Uñ in actu intellectus attendit̄ beatitudo.
Ad ſecūdā rōnē. hec ille. Ad ſcdm dicit̄ q̄ dilectio patrie nō eſt ita bona ſicut co-
gnitio: q̄uis hic ſit econuerſo: q̄z in via diligit̄ immediate ⁊ videt̄
mediate. ⁊ iō amor eſt melior. Sȝ i p̄ria ē ecōuerſo: q̄z vr̄ immedia-
te ⁊ diligitur mediāte habitu: ⁊ ideo viſio dignior eſt: ⁊ rō eſt: q̄z
intellectus hic fertur in deū per inferiorē ſimilitudinē q̄ volūtas
fert̄ in ipſum ſecundū ſe: cū voluntatis ſit inclinari in re vt in ſe.
Et cū dicit̄ q̄ amor intrat penetrat ⁊c. Dico q̄ illa auctoritas in-
telligit̄ de amore ⁊ cognitione vie: vbi cognitio in vniuerſali ē p̄n
cipiū deſyderandi: ⁊ ideo deſideriū iubet profundi⁹ perſcrutari:
Ad tertiā rōnē. non antē ſic in patria. Ad tertiū dicēdū q̄ Boeti⁹ intendit ibi da
re cōem rōnē beatitudinis: ſcdm q̄ dicit philoſop⁹ q̄ beatitudo ē
Ad q̄rtā rōnem. ſufficiēs bonū. i. qua habita habet̄ oē bonū. Ad quartū dicit̄ q̄
nō ſequitur. Jllud nō eſt appetibile ſine pulchritudine: ergo pul-
chritudo eſt de eius eſſentia. Cui⁹ rō eſt: q̄z appetibile eſt aliq̄d
inſitū bonū eſſētialiter. pulchritudo ꝟo vel̄ delectatio eſt ſuperad
ditū accidentaliter: ⁊ ideo per illud eſt bonū ſimpliciter ⁊ ens ſe
Ad q̄ntā rōnē. cūdū q̄d. Ad quintū dicit̄: beatitudo nō ē p̄ eēntiā in gaudio: ſȝ p̄
cōcomitātiā: q̄z ad veritatē cognitā ſequit̄ ſummū gaudiū ⁊ quo
magis d̄ȝ cōcludi cōtrariū: q̄z ex auctoritate p̄tȝ q̄ gaudiū p̄ſup-
Ad ſextā rōnē. ponit veritatē ab intellectu cognitā. Ad ſextum dicitur q̄ in via
magis requirit̄ actus dilectiōis: q̄z eſt magis act⁹ ad merendū.
Ad ſeptimā rōnē. Jn patria nō: q̄z intellect⁹ eſt aptior ad videndū. Ad ſeptimū rñ
detur diſtinguēdo: q̄z vel in mouendo vel in attingēdo: dico igit̄
q̄ diligere deū perfectius eſt in mouendo. Sed cognoſcere perfe
Ad octauam rationem. ctius eſt in attingendo. Ad octauum dicitur negando maiorem:
quia non eſt inconueniens q̄ per aliquid magis vniamur: ⁊ per
illud non beatificemur. Sicut ſupra viſionem addit aliquid dele

ctatio que eſt extra eſſentiam beatitudinis: ⁊ ſic per eam magis
vnimur: non tamen per eam beatificamur: et cum dicitur: quia nō
vnit q̄z intelligimus que nobis nō ſunt grata: dicitur q̄ ſiue gra-
ta ſiue nō intellectus tamen fit vnum cum intelligibili. Ad nonū
dicitur q̄ ſi beatitudo ponatur in actu dilectionis in oībus beatis Ad nonā rōnē.
eſſe debet in actu illo: ergo omnes angeli ſeraphin vocarentur:
q̄d eſt falſum. Ad decimū negat̄ maior. Nam deſyderiū dulcedi
tis vini eſt in appetitu: ⁊ tamen dulcedo percipitur in guſtu. Et ſi Ad decimā rōnē
dicatur q̄ hoc diuina iuſtitia requirit: dicenduȝ q̄ vbi ſunt diuer
ſe perſone: hoc habet veritatē. Sed de diuerſis potentijs in vna
eſſentia radicatis intelligendū nō eſt: q̄z in vna eſſentia radican
tur oēs: ⁊ etiā potentia nō meretur: ſed cōpoſitū. Ad vndecimum
dicit̄ q̄ vlountas eſt nobilior quantū ad imperiū actus: tñ intelle Ad vndecimā rōnem.
ctus eſt nobilior quantū ad ſpecificationē ⁊ determinationē obie
cti. Ad duodecimū dicit̄ q̄ in via nobilior eſt dilectio q̄ȝ cognitio
ſed in patria ecōuerſo: rō eſt q̄z in via nō cognoſcimus deum per Ad duodecimaȝ rōnem.
eſſentiā. Et iō inferiori modo eſt in intellectu noſtro deus q̄ȝ ſit in
ſeipſo. Sȝ in patria de⁹ cognoſcit̄ p̄ eēntiā ab intellectu ita q̄ ibi
eēntia eſt p̄incipiū intelligēdi ⁊ obiectū. ⁊ cū itellect⁹ ſit nobilior
q̄ȝ volūtas: q̄ȝ ⁊c. Et ſic p̄tȝ q̄d tenendū de q̄ōne. hec ex theologie.

Secunda queſtiūcula eſt: Si in patria id eſt in celo Queſtio.
empyreo vna aīa ſit beatior altera. Ad quā reſpon Rñſio
detur q̄ cū in ratione beatitudinis duo includātur Ad q̄ſtionem.
ſcȝ ipſe finis vltim⁹ qui eſt ſummū bonū de⁹ ⁊ ade
ptio ſiue fruitio ipſius boni. Dicitur q̄ quātum ad
ipſum ſummū bonū deū q̄d eſt beatitudinis obie-
ctum ⁊ cauſa: nō pōt vna beatitudo eſſe altera maior: nec vna ani
ma beatior altera: q̄z nō eſt niſi vnū ſummum bonū. ſ. deus. Cu-
ius fruitione homines ſunt beati. Unde ex parte rei viſe dei eſt
equalitas in beatitudine. nā deus equalit̄ ſe oībus offert: quā pa-
ritatē ⁊ equalitatē demōſtrat vnitas denarij data laborātibus.
Mat. xxij. c. Quātum vero ad adeptionē ⁊ fruitionē ipſius ſummi
boni. ſ. dei dicitur q̄ vn⁹ alio clari⁹ ⁊ p̄fecti⁹ videbit ⁊ beatior erit.
Quod ꝓbatur rationib⁹: autoritatibus ⁊ exēplis. Prima ratio ſu
mitur ex lumine clariori. Nam in patria beati videbūt deū in lu-
mine glorie q̄d eſt principium viſionis diuine ſcdm illud Pſal. Jn Pſal.
lumine tuo videbimus lumen. qui ergo iſto lumine perfectius il-
luſtrabūtur: perfectius eſſentiā dei videbunt. Secunda ratio ſu-
mitur ex virtute ſublimiori. Nam virtus eſt quedam diſpoſitio
mentis ad menſuram glorie percipiendam. Sed quidam in cha-
ritate que eſt principium ⁊ cauſa merēdi alios excedunt: ergo ta-
les perfectius deum videbunt. Unde Auguſtinus omelia. iiij. ſu- Auguſt.
per Johannem. ⁊ ponitur de pe. diſt. ij. dicit ſic. Non numeroſitas
operum: non diuturnitas temporum: ſed maior charitas melior
q̄ voluntas auget meritum. Nam quod patet et quod latet in
diuinis codicibus: tenet qui charitatem ſeruat in moribus.
hec ille. Tertia ratio ſumitur ex ordine propinquiori ange-

loꝛum. Nam hoīes debent aſſumi ad oꝛdines angeloꝛū vt dicitur
Dionyſius. Luce. xvij. Sed ſuperioꝛes angeli clarius deū vident quam infe-
rioꝛes vt patet per Dionyſium de celeſti ierarchia. ergo hominū
quidam alijs clarius deū videbunt. Thomas pͥma. ij. q. v. ꝛ. iij.
contra genti. li. iij. ꝛ in queſtionibus de veritate. q. viij. Secundo
Apoſto. pꝛobatur auctoꝛitate apoſtoli. pͥ. Coꝛ. xv. dicentis. Alia eſt clari
tas ſolis: alia claritas lune: alia claritas ſtellarū. ſtella eñ a ſtel-
la differt in claritate. q̄ auctoꝛitas ſic ab Auguſtino exponitur. Si
cut eñ iſta coꝛpoꝛa celeſtia ſol: luna ꝛ ſtelle: cum ſint vnius natu-
re: ſunt tamen claritatis diuerſe. Ita homines cum ſint vnius na
ture: tñ in reſurrectione erunt diſſimilis glorie. Secunda auctoꝛi-
Jo. xiiij. tas eſt Joh. xiiij. In domo patris mei manſiones multe ſunt.
Quam auctoꝛitatem exponens beatus Augu. in libro de ſancta
Augu. virginitate dicit. Quia ipſa vita eterna pariter omnibus: erit ſan-
ctis equalis: denarius vnus oībus eſt attributꝰ qui eſt omniū mer
ces: quia vero in ipſa vita eterna diſtincta fulgebunt lumina me-
ritoꝛū: multe mā̄ſiones ſunt apud patrem: ac in denario quidem
non impari non viuet alius alio pꝛolixius: in multis aūt manſio-
nibus honoꝛabitur alius alio clarius. Tertia auctoꝛitas eſt apli
pͥ. Coꝛ. iij. dicentis. Unuſquiſqꝫ ꝓpꝛiam mercedem accipiet ſcḋꝫ
Aplꝰ. ſuū laboꝛem. quā auctoꝛitatē exponens ſanctus Tho. ibidem di-
cit. Merces ſanctoꝝ communis oībus erit: ꝛ ꝓpꝛia ſingulorum.
Communis omnibus: q: idem eſt quod oēs videbunt: ꝛ quo oēs
Sanctꝰ thomas fruentur. ſ. deus. Erit ꝓpꝛia ſingulorū: q: vnus alio clarius vide-
bit: ꝛ plenius fruet̄ ſcḋm determinatā ſibi menſuram. Vñ ꝛ Dañ.
Dañ. xij. xij. Docti cōparant̄ ſplēdoꝛi firmamēti: ꝛ q̄ ad iuſticiam erudiunt
plurimos: cōparant̄ ſtellis. Tertio ꝓbat̄ exēplis. Nā ſicut ꝑ lumē
intellectus agētis fit intellectus poſſibilis cognoſcitiuꝰ naturaliū
intelligibiliū. Ita ꝑ lumē glorie ſupͣ additū fit viſiuꝰ diuine eſſen-
tie: Sꝫ ꝑ maioꝛē efficaciā intellectus agētis plura pōt intellectus
poſſibilis cognoſcere: ergo ꝑ efficaciā maioꝛis luminis glorie pfe
ctiꝰ poterit diuina eſſentia cognoſci. Scḋm exemplū eſt tale. Si-
cut eñ ſe hꝫ ꝓpinq̄tas in coꝛpoꝛalibꝰ: ita in ſpūalibꝰ. Sꝫ in coꝛpo
ralibus ita ſe hꝫ: q quāto coꝛpus aliq̄d igni vel ſoli ꝓpinquiꝰ fue
rit: tāto magis calidū eſt ꝛ lucidū. Sic in ſpiritualibus accidit q
ſpūs quanto fuerit deo ꝓpinq̄oꝛ ꝛ magis cōſūetus: tāto clarius: ꝑ
fectiꝰ ꝛ feruētiꝰ deū videbit ꝛ deū diliget. Tertiū exēplū eſt tale.
Claritas coꝛpis iudicabit claritatē mētis: nā claritas coꝛpoꝛis re-
dūdabit ex claritate mētis. Sꝫ q̄dā habebūt plus alijs de clarita
Dañ. xij te coꝛpoꝛis: iuxta illud Dañ. xij. Quia docti erūt ſicut ſplēdoꝛ fir-
mamēti: et qui erudiunt homines ad iuſtitiā: erūt ſicut ſtelle: er-
go clarius deum videbunt pꝛedicti. hec ex Ranerio.
Queſtio Rñſio ad q̄ſtionem. Tertia q̄ſtiūcula eſt: Si aīa minꝰ bona ꝛ doctioꝛ in pa-
tria ſit dignioꝛ aīa melioꝛi ꝛ minꝰ docta. Ad quā rñdet̄
q de facto ꝑſtātioꝛ eſt in celo aīa doctioꝛ minꝰ bona: in
doctioꝛi ꝛ melioꝛi. Sed tñ hoc q̄ſi nihil erit: ꝑ reſpectu
ad alias pꝛerogatiuas quas habebunt indocti melio-

ris fruendo melius et clarius eſſentia diuina.
Queſti. Quarta queſtiuncula eſt: Si ille q̄ in charitate habuit
inteſioꝛē gradū charitatis: ſine actibus martyrij do-
Rñſio ad q̄ſtionem. ctoꝛatus ꝛ virginitatis ſit beatioꝛ illo qui pꝛedictis
actibꝰ fuit decoꝛatus cū remiſſioꝛi gradu charitatis.
Ad quā rñdet̄ q cū beatitudo eſſentialiter habeat
ſcḋm charitatē ꝛ gradus eiꝰ. Ille q̄ in charitate inteſioꝛē gradū
habuit: beatioꝛ erit oī illo qui minus dilexit: etiā ſi actū martyrij
virginitatis ꝛ doctoꝛatꝰ habuiſſet. Unde. b. Frāciſcus ꝛ btā Ma-
ria magdalena in patria vt credit̄: beatioꝛes ſunt ꝛ pfectius fruū
tur diuia eſſentia: q̄ꝫ multi alij ſcti decoꝛati aureolis: q: foꝛte ꝑint
ſupioꝛē gradū in charitate tenuerūt ꝛ ardētius deū dilexerūt: ſe
cūdis dotatis aureolis q̄ debent̄ actibꝰ virginitatis doctoꝛatꝰ et
martyrij. ꝛ btūs Dñicus dux noſter ꝛ pater ſimpliciter foꝛte bea
tioꝛ eſt aliquibꝰ martyribus: q: plus dilexit deū. Unde licet aliq̄s
ſanctus martyr in pꝛemio accidentali ꝛ gaudio particulari habi
to ex actu martyrij in patria poſſit ſuperare Dominicū: ipſe tñ in
charitate cui debet̄ pꝛemiū eſſentiale beatitudinis ſuperabit eū-
dē: licet etiā btūs Dominicus in regno celoꝝ cum coꝛona aurea
beatitudinis eſſentialis decoꝛetur etiam aureolis virginitatis ꝛ
doctoꝛatus. hec Tho. in. iiij. ſnīaꝝ. di. xlix. ꝛ in quolibetis.
Queſti. Quinta queſtiūcula eſt: Quot nominibus aīa rationa-
Rñſio ad q̄ſtionem. lis in ſcripturis notat̄. Ad quā ſic rñdet̄ q aīa ſcḋꝫ di
uerſa officia ſoꝛtit̄ varietatē nominū. Dicit̄ eñ aīa in-
quantū cōmunicat coꝛpoꝛi vitā. Unde Geñ. ij. dicit̄. Fa
Geñ. ij. ctus eſt hō in aīam viuētē. i. vitā coꝛpoꝛi dantē. Pꝛinci
cipiū aūt pꝛimū vite eſt aīa vegetatiua: cuiꝰ opera ſunt vti alimē
tis: generare: augere: ꝛ ideo aīa rationalis vt aīa dat vitā ꝛ conſe
Anima ꝑ mouer ſa officia ſoꝛtit̄ varietatē nominū. quēter illa opa vite coꝛpi: dicit̄ aīa. Dicit̄ aūt ſpūs ꝓut dat coꝛpi
virtutē immaterialē intellectiuā ꝛ immoꝛtalē. Et ideo in pꝛeſen-
ti ſtatu aīa rōnalis dicit̄ aīa inquantū cōmunicat coꝛpoꝛi vitā et
cōſequētia opera vite. Sed poſt iudiciū ꝛ generalē reſurrectionē
dicetur ſpūs inquātū cōmunicabit coꝛpoꝛi immoꝛtalitatē quo ad
oēs ſaluādos ꝛ dānādos: impaſſibilitatē vero gloꝛiā ꝛ virtutem
quantū ad bonos: quoꝝ coꝛpa ſpūalia erunt: ꝛ dotibꝰ coꝛpoꝝ oꝛ
nata: nam ſoli electi habebūt dotes coꝛpoꝛū: nō aūt dānati. Dicit̄
etiā aīa ſpūs inquātū ſpirat. Dicit̄ aīa animus dum vult. Mens
eſt dū ſcit. Memoꝛia eſt dū recolit. Ratio eſt dū recte iudicat. Sē
ſus eſt dum ſentit aliquid. Nam inde aīa ſenſus dicit̄ pro ijs que
ſentit: vñ ꝛ ſnīe nomē accepit. Tho. j. pte. q̄. lxxvij. art. iij. ꝛ Iſidoꝛꝰ
lib. xj. ethi. ꝛ Tho. itez in q̄onibꝰ diſputatis de aīa. q. xij. art. ij.
Sexta queſtiuncula eſt: Quare in microcoſmo. i. in par
uo mundo qui dicitur homo: anima que eſt eius pars
potentioꝛ et nobilioꝛ non regit et dominatur coꝛpoꝛi
immobiliter et irreſiſtibiliter: ſicut in macrocoſmo. i.
Queſti. in maioꝛi et latioꝛi mundo: queꝫ magnum animal phi
loſophi vocauerunt: ſuperioꝛa et potentioꝛa et ſubtilioꝛa coꝛpoꝛa

Universidad de Deusto Biblioteca

regūt quodā ordine naturali irreſiſtibiliter corpora hec inferiora
Rñſio — ⁊ infirmiora. Ad quā theologi Ariſtoteles ⁊ aſtronomi diuerſi-
theolo- — mode rñdent. Nam theologi dicūt ꝙ hec inobedientia corporis
gorū ad — ad aīam orta ſit ex peccato. Dicunt enī ꝙ in ſtatu inocentie cor-
q̄ſtionē. — pus ſubdebat anime irreſiſtibiliter: qḋ ēt omnib⁹ nobis accediſ-
ſet Ade peccato nō poſito: poſt peccatū vero ⁊ in natura lapſa vi
res naturales ⁊ animales aīe reſiſtunt: q2 oēs nos in Adā pecca-
uimus ⁊ per eū amiſimus donū gratuitū iuſtitie originalis. Pro-
Ambro. — pter qḋ dicit Ambroſius ⁊ ponit in glo. c. vij. Ad romanos. Legi-
time inquit factum eſt vt qui non obedivit ſuo ſuperiori: ei nō
obediat ſuū inferius. Juſtiſſime factū eſt vt ex quo rō ſe ſubtra-
xit a deo: inferiores vires rebellent ⁊ ſe ſubtrahāt ab ea ꝓpter ꝙ
Paulus caſtigauit corpus ſuū ⁊ in ſeruitutē redegit. Excipiuntur
tñ ab hac inobedientia xp̄s: virgo maria: ⁊ primus homo. Nam
xp̄s talis fuit actu ⁊ habitu ꝙ in eo nūq̄ aliq̄ virium eius a legiti
mis ſuis actibus ⁊ habitudinibus aliqualiter exorbitauit ſeu de-
clinauit: nec aliquē fomitē naturā exorbitare facientē cōtraxit ori
☞ ginalem. Beata aūt virgo maria licet hunc gradū puritatis na-
ture primordialē non attigerit: tñ in ipſa fomes ita repreſſus fuit
ex plenitudine gratie ꝙ etiā in ea vires inferiores perfectius ⁊ fir
mius obediebant ſuperiorib⁹: ⁊ ſuperiores deo q̄ȝ in primis homi
nibus añ lapſum. Rō eſt, q2 in virgine ipſa hm̄ōi obedientia fie-
bat vi gratie perfectionis .i. gratie gratū facientis. Jn primis aūt
parentibus fiebat obediētia virtute iuſtitie originalis q̄ ponitur
fuiſſe ſolum quedā grā gratis data: ergo. Fuit ergo inter duos
iſtos mortales diuerſoꝝ ſeruū reductio viriū: vtrorūq̄ȝ ad iuſtitie
regulā. abſq̄ȝ errore: ⁊ deuiatione vt poſſent eſſe ceteris mortali-
bus exēplaria integra ꝑ correctione ⁊ rectificatione lapſarū viriū
Rñſio — iugiter aſpicienda. Phūs aūt primo politicoꝝ dicit ꝙ nō iō aīa
Philoſo- — corpori non dñatur irreſiſtibiliter: q2 peccauimus in Adā. Sȝ q2
phi. — naturaliter aīa corpori dñaf duplici dñio ſiue principatu. ſ. politi-
Aīa dña- — co ⁊ deſpotico. Nā pti appetitiue ſenſuali hoc eſt cōcupiſcibili et
tur cor- — iraſcibili ꝓpter ꝓpinquitatē hui⁹ ptis ad rōnem dñatur dñio po
pori du- — litico ſiue regali. Parti vero ſenſitiue ⁊ exteriori ⁊ organis eius
plici pri- — dñatur dñio deſpotico ⁊ ſeruili. Dr̄ aūt principatus deſpotic⁹ ille
cipatu. — quo aliq̄s principaf ſeruis qui non hñt facultatē in aliquo reſiſtē
Qui di- — di imperio precipiētis. Serui enī nihil hñt ſui iuris: vt habetur in
caf prici- — autentico. Juſiurandū qḋ pſtaf ab his qui adminiſtrationē acci
pat⁹ de- — piunt. colla. ij. ⁊. xcij. q. v. c. de forma. Principatus vero politic⁹ et
ſpotic⁹. — regalis dicif quo aliq̄s principaf liberis q̄ ⁊ ſi ſubdanf regimini
Qui di- — p̄ſidentis: hñt tñ aliq̄d propriū quo pñt reniti imperio p̄cipiētis:
caf prici- — nā reges regnant ſm leges ⁊ ſtatuta: aīa igif ſm philoſophū ſen
pat⁹ po- — ſibus exteriorib⁹ ⁊ organis ei⁹ dñatur dñio deſpotico. Sēſus enī
litic⁹ et — exteriores ⁊ organa ſenſuū in nullo reſiſtere pñt imperio aīe: ſed
regalis. — ſtatim ad imperiū voluntatis mouenf. Sed ipſi ſenſualitati: hoc
Ad Ro. — eſt concupiſcibili ⁊ iraſcibili dñatur politice: ⁊ iō ipſa ſenſualitas
vij. — reſiſtit imperio rōnis vt dicebat Ro. vij. Uideo aliā legem in mē-

bris meis repugnantē legi mentis mee. Hec Tho. in de veritate.
q. xxv. ⁊ pri. parte. q. lxxxj. ar. ij. Aſtrologi aūt aliter ad hoc rñdēt — Rñſio
dicentes: ꝙ rō quare aīa corpori non dñatur dñio deſpotico eſt: — aſtrono
q2 in pñti vita corpus eſt quaſi in domo ꝓpria: ⁊ aīa i domo alie — moꝝ ad
na: ideo caro cōcupiſcit aduerſus ſpm̄: ad Gal. v. Sȝ in celo poſt — q̄ſtionē.
reſurrectionē vbi ſpūs erit velut in ꝓpria domo: erit ipſa caro ip
ſi ſpūi tanq̄ȝ potentiori totaliter ſubiecta. Et iō nunc corpus vo-
catur aīale: tunc vocabif ſpūale: vt dicif prime Corinth. xv. Et po
nunt exemplū aſtronomi de dñio corporis ſup aīam in hoc mun-
do: ⁊ ecōtrario in celo: in planetis celi: nā dicūt ꝙ q̄libet planeta
celi fortior eſt in domo ꝓpria q̄ȝ aliena. Domus enī planetarum — Albu-
dicunf ſigna celi. Dicit. n. Albumaſar: ꝙ domus ꝓpria Saturni — maſar.
eſt capricornus Et aquarius domus Jouis. Piſcis ⁊ ſagittarius
domus martis. Aries ⁊ ſcorpius domus Ueneris. libra ⁊ taurus:
domus mercurij. Uirgo ⁊ gemini ⁊ leo domus ſolis. Lune Can-
cer. ⁊ patet ꝙ ſol in leone q̄ eſt domus ei⁹ ꝓpria: fortior eſt in alio
ſigno. Et ſimile eſt de aīa ⁊ corpore. Et hec de prima decade di-
cta ſufficiant.

Abſoluta Jlluſtriſſime princeps ſpirāte deo pria aīa-
rum ſeparataꝝ decade. Scḋm vt promiſimus ſcꝫ de-
monū .i. bonoꝝ ⁊ peritoꝝ angeloꝝ aīas cuſtodiētiū
bono numine aggrediemur. Eritq̄ȝ hui⁹ ſecūde deca
dis primū caput de eſſe ⁊ eſſentia ipſorū circa ꝙ q̄nq̄ȝ
queſtiuncule ſoluētur quarū quelibet infra ſuo ordie declarabif. — Queſti.

Prima queſtiuncula eſt. Si angeli q̄ latine nūcij vł hebra — Rñſio.
yce ab. a qḋ eſt ſine: ⁊ geos terra q̄ſi ſine terra dicunf: exi-
ſtant ⁊ reperianf ſm rei veritatē. Ad quam rñdetur ꝙ vt
Ariſtoteles dicit. iiij. phiſicoꝝ. Antiqui phil. nō crediderūt eſſe ali — Opinio
q̄s ſubſtātias icorpeas: ſed exiſtimabāt oīa entia eē corporea. rō — antiquo
erat vt dictū eſt. ſ. i. q. prime decad. q2 neſciebāt diſtinguere inter — rū philo
ſenſum ⁊ intellectū. Et in hūc errorē ēt ceciderūt ſaducei dicētes: — ſopho.
nō eſſe neq̄ȝ ſpm̄: neq̄ȝ angelū: neq̄ȝ aīam ſeparatā. Sed ꝓbaf an — Error
gelos eſſe rōne: autoritate ⁊ exēplis: rōne ſic. Nā ad ꝑfectionem — ſaduceo
mūdi req̄rif vt oēs gradus creaturaꝝ reperiaf. inuenif autē ſpūs — rum.
vnitus corpori vt in hoīe. Et corpus inuenif ſeparatū a ſpū vt in
lapide. Ergo oportet quod inueniaf ſpiritus ſeparatus a corpo-
re: vt eſt angelus. Ratio autem huius eſt quia aliquid inuenitur
compoſitum ex duobus: ⁊ vnum illorum duorum quod eſt min⁹
perfectum: inuenitur per ſe vt corpus ſine ſpiritu. Ergo oportet
ꝙ alterum quod eſt magis perfectum reperiatur per ſe vt ſpirit⁹
ſine corpe qḋ eſt āgel⁹. Tho. ij. ꝯ gēti. c. xlviij. Probatur ſecūdo au — Tho.
toritate ⁊ primo philoſophi. i. de anima dicentis quod extra ce-
lum non eſt tempus neque locus neque vacuum. Sed ſunt ibi en
tia ipoſſibilia ⁊ inalterabilia optimā vitā ducētia in toto ſēpiter- — Auince.
no. ⁊ Aui. in met. pōit itelligētias eē ⁊ vnā alteri⁹ creatricē ſic q̄

Universidad de Deusto Biblioteca

Tho. v. dam ordie emanare a primo ente. Tertio ꝓbat exēplis ⁊ primo
yſaie. Thobie.v. Angelus dei bon⁹ comitē ſci. Et yſaie.xxxiij. A voce
xxxiij. angeli fugerūt populi. ⁊c. Unde alia exempla exiſtētie angeloꝝ
in ſacris ⁊ romanis lr̄is ſi placet: vbi inuenies ſuperiora probari.
hoc ex theologis ⁊ philoſophis.

Queſti. Ecūda qſtiūcula eſt: qd ſunt ſpūs quos angelos appella-
Reſpon- S mus. Ad quā rn̄det Dama.li.ij.ſniaꝝ.c.iij. dicēs. Angel⁹ ē
ſio Da- ſubſtātia intellectualis: ſemꝑ mobilis: arbitrio libera: in-
maſceni corporea: deo miſtrās: imortalitatē accipiēs: gr̄a: ⁊ nō natura: cuius
ſubſtātie ſpēz ⁊ terminū ſol⁹ q̄ creator ē nouit. Dicit ſubſtātia nō
tn̄ ꝯpoſita ex materia ⁊ forma: ſz ex eē ⁊ eſſentia itellectuali: q: ſi-
ne diſcurſu ⁊ rōcinio itelligit ꝑ ſpēs rex īnatas: nō ꝑ collationē: vt
hoies: rōcinādo ⁊ acqrēdo ſpēs a ſēſib⁹ ⁊ ꝑ phātaſmata atqꝫ ido-
la: mobilis natura: itelligētia ⁊ volūtate. Natura q: creatū omne
in nihilū vertibile ē. Intelligētia q: āgelus i itelligēdo hz viciſſi-
tudinē vni⁹ poſt aliū. Uolūtate q: nō ſimul vult hoc ⁊ illō: ſz vnū
poſt aliō: d̄r ſemꝑ q: añ ꝯfirmationē ⁊ poſt hz hāc ſupradictā mo-
bilitatē. Uel d̄r ſemꝑ mobilis q: ſemꝑ eſt actu intelligēs nō qñqꝫ
potētia vt nos vt dicit Tho.i.pte.q.i.ar.i. Arbitrio libera: nō ad
bonū ⁊ malū: ſz i libera electiōe ei⁹ qđ voluerit. Incorporea reſpe-
ctu nr̄i: q: reſpectu ſimplicitatis dei eſt q̄ſi corpore⁹: nō ita tn̄ vt ſi-
cut corpa loco circūſcribaꝫ: ſz q: loco diffinitiue ꝓprio ꝯtineꝫ cum
deus nec circūſcriptiue nec diffinitiue loco aliq ꝓprio ꝯtineaꝫ: ſed
vbiqꝫ ⁊ celū ⁊ terrā ipleat. Deo miniſtrās: large intelligēdo quos-
cūqꝫ: ſiue aſſiſtēdo ſiue alr̄ miſtrādo vel ſeruiēdo. Immortalitatē
accipiēs ⁊c. i. quātū ꝑ donū gratuitū ꝯſeruaꝫ ineſſe ⁊ nō natura nā
⁊ ipe ſicut ⁊ cūcta i nihilū tēderēt niſi ipſe ⁊ oia man⁹ oipotētis ꝯti-
neret: hoc Albert⁹ magnus.li. de quatuor coeuis: coeuo quarto.

T Ertia queſtiūcula eſt: Quot ſunt celeſtes ſpūs q̄s an-
gelos vocam⁹? Ad quā alr̄ rn̄det Ariſtoteles? Aliter
Queſti. plato: aliter theologi. Nā ſm̄ Ariſtotelez.xij.meta.
Subſtātie immateria⁹ ſunt in aliquo determīato nūe-
Opinio. ro.ſ. in numero lationū ⁊ motuū orbiū ⁊ corporū cele-
Ariſto. ſtiū. Motus aūt orbium vt dicit ſe ſufficiēter ꝓbaſſe ſunt.lv. ergo
tot ſunt angeli. Sed qm̄ philoſophus dicit hoc eſſe.ſ. rōnabile ⁊
probabile ⁊ non neceſſarium: propterea vt dicit Tho. in commen
Philoſo- to.xij.metha. relinquendum eſt tale neceſſarium ſcilicet motuuz
phus. orbium et lationum corporum celeſtium et per conſequens ange-
Tho- lorum fortioribus et potētioribus ipſo Ariſtotele.ſ. aſtronomis.
mas. Plato aūt poſuit vt ſibi imponitur ab Ariſtotele numerum ſub-
ſtantiarum ſeparatarum ſecundum numerum ſpecierum ſenſibi-
Plato. lium. Nam poſuit ſubſtātias ſeparatas eē ſpecies rerū ſenſibi-
lium. Quomodo autem he due opiniones poſſint habere verita-
Opinio tem: vide Tho.i.par.q.l.articu.iij. Theologi vero dicunt qꝫ nu-
theolo- merus angelorum eſt maximus: quod dupliciter probant: ra-
gorum. tione: et auctoritatibus. Primo ratione ſic. Nam numerus an-
gelorum

geloꝝ ſtātiū vel remanētiū i celo fuit maior q̄ⱥ numer⁹ cadē-
tiū: ſicut dicit magiſter ſniarū in.ij.diſ.vi. cui⁹ rō eſt: q: i āge-
lis bonū ē vt i pluribꝰ eo qꝫ ſūt itellectualis nature. Malū ve-
ro in angelis eſt vt in paucioribꝰ. in hoibꝰ aūt eſt oppoſituz
ſ. qꝫ in eis malū eſt vt in pluribꝰ: bonū vero vt in paucioribꝰ:
tū ꝓpter corruptionē nature ex peccato originali: tū q: ſenſi-
bilia ſunt nobis magꝭ nota ex qbꝰ hoies magis ſequunꝫ ſen-
ſuz qꝫ intellectū: ergo. Et confirmaꝫ hec rō q: q̄libet aīa hz a
ſua natiuitate vt infra dicet angelū bonū ad cuſtodiā: ⁊ ma-
lū ad exercitiū. ſz numerū hoiz ſimul viuētiū eſt maxim⁹: er-
go ſequit qꝫ āgeli cuſtodiētes ſūt in maximo numero nobis
tn̄ ignoto: ⁊ lōge plures q̄ⱥ oēs angeli mali ⁊ dānati ſimul.
Scđo ꝓbat auctoritatibꝰ: ⁊ p̄io Dyoniſij.ix.c. celeſtis ierar. Diony.
dicētis. Multi ſunt beati exercit⁹ ſupnarū mētiū infirmā et
cōſtrictā excedētes noſtroꝝ materialiū numerorū cōmēſura-
tionē. ⁊ ibidē adducit Dionyſi⁹ Dan.vij.c. dicētē. Millia mi- dan.vij.
liuz miniſtrabāt ei ⁊c. Et pſal. dicit. Curr⁹ dei decē milibus pſal.
multiplex milia letātiū ⁊c. Et Apoc.v. Audiui vocē angeloꝝ apoc.v.
multoꝝ in circuitu troni ⁊ aialiū ⁊ ſenioꝝ: ⁊ erat numer⁹ eoꝝ
milia miliuz. Itē.ij.parali.xxxij. Nolite timere: multo enim parali.
plures nobiſcū ſunt q̄ⱥ cū illo. ⁊ Job.xxv. nūqd eſt numer⁹ mi- xxxij.
litū ei⁹. Tho.ij.ſniarū.diſt.vi. ⁊.i.ſniaꝝ.diſt.xl. Job.

Q Uarta queſtiūcula eſt: quādo fuerūt creati angeli? xxv.
Ad quā reſpōdeꝫ qꝫ Gregori⁹ nazāzen⁹ grec⁹ cui⁹ Qō.
tāta ē i doctrina xp̄iana auctoritas: vt nullus vnq̄ⱥ Rn̄ſio
ei⁹ dictis calūniā iferre ꝓſumpſerit: vt teſtatur Da- Opinio
maſcen⁹. Fateꝫ añ corpalē creaturā deū cui⁹ ꝯcipere ē ꝓducē- grego-
re āgelos ꝓduxiſſe vel creaſſe. Nā motores dicebat ꝑcedere rij nazā-
debere mobilia. Sz āgeli mouēt celos ⁊ corpalia: ergo ꝑceſſe- zeni.
rūt celos ⁊ creaturā oēm corpalē. Hui⁹ opiniōis Hieronym⁹
fuit q i cōmētario i epiſtolā ad Titū dicit. Sex milia nōdum Hiero-
nr̄i tpis cōplētur annoꝝ ⁊ quāta tpa quātaſqꝫ ſeculoꝝ ori- nym⁹.
gines fuiſſe arbitrādū ē in qbꝰ āgeli: troni: ⁊ dn̄atiōes: cete- Augu.
riqꝫ āgeloꝝ ordines deo ſeruiūt? Augu. aūt quē Beda ⁊ cete-
ri latinoꝝ ſequūꝫ i libro de ciui. dei. ⁊ ſup Gen. dicit. De⁹ qui
ope ſuo ſucceſſiōe tēpoꝝ nō eget: corpalez ſimul ⁊ ſpūalē crea-
turā ꝓduxit. Corpalē.ſ. nō ſm̄ indiuidua q̄ ſucceſſiōe tēporū
generātur: ſz ſm̄ naturā ⁊ ſpēs. Cū em̄ āgeli ſint q̄dam pars
nobilior vniuerſi: pars aūt a toto ſeparata perfecta eſſe non
poſſit: ergo angeli cuz creatura corporea a deo ſimꝫ producti
ſunt. Quod ſi aliquis indignuz exiſtimet doctores eccleſie.ſ.
Hieronymum ⁊ Auguſtinum contraria de tempore creatio-
nis angelorum ſenſiſſe: audiat Tho. in de potentia.q.ix.ar- Beat⁹
ti.v. dicentem. Doctores catholici conuenientes in eo quod Tho-
fidei eſt.ſ. qꝫ nihil eſt ab eterno preter deum varia ad minus mas.
quantum ad verborum ſuperficiem dixiſſe inueniūtur in his
que de neceſſitate fidei non ſunt in quibus licuit eis diuer-

Universidad de Deusto Biblioteca

ſimodē opinari ſuffragātibus rōnibus ſicut ⁊ nobis: vni tñ opinioni ſic iherēdū eſt vt alterā erroneā nō iudicem⁹. Et qđ **Gregorius grecus.** Grego. grec⁹ ſiue theolog⁹ cū Hieronymo dicebāt ꝙ motores precedunt mobilia. Rñdent Augu. ⁊ ceteri ꝙ motores non precedunt mobilia duratione: ſʒ dignitate vt patet de anima ⁊ corpore. Tho. vbi ſupra. et in. ij. ſententiarum. di. ij.

Qō. Rñſio Strab. Quinta queſtiūcula eſt: Ubi creati fuerunt āgeli. Ad quā rñdet Strabo ſup illo verbo Gen. j. In pncipio creauit deus celū ⁊ terrā. Celū inqt nō viſibile firmamētū hic ſcriptura appellat ſʒ ēpyreū. i. igneū vł itellectuale: nō ab ardore: ſʒ a ſplēdore dictū: qđ ſtati factū āgelis ē repletū ⁊ cōfirmaẜ hoc rōne. nā loc⁹ nobiliſſim⁹ ⁊ cōtēplationi deputat⁹: maxie decet ſubſtātias nobiliſſimas eternaliter deuʒ cōtēplātes. Sʒ celū empyreū eſt loc⁹ iter oia corpalia nobilior: ⁊ cōtēplatiōi angeloꝝ ⁊ aiarū deputat⁹. **Math. xviij.** Nā dicit Mat. xviij. Angeli eoꝝ i celis ſemp vidēt faciē patris. i. contēplātur: ergo talis loc⁹ eſt angelis cōueniētiſſim⁹. **Ambro.** De ſitu eius ⁊ diſpoſitione ſic loquiẜ Ambro. in Exameron. Quis tāñ facile pōt eſſe diuini opis extimator qui altitudinē ſapientie dei in hoc opere inueſtigare poſſit: aut ſciat ꝙ figura illi ſuperne ciuitati hieruſalē cōgruētior ſit aut rotūda: aut piramidalis: an exagona. Sunt eñ int⁹ quedā edificia int⁹ rotūda: ⁊ exterius quadrata ⁊ ecōuerſo. ⁊ hoc ideo dicim⁹ vt quidā aduertāt ⁊ diſcutiāt opiniōes ſuas: et deſināt tātū op⁹ dei humane operatiōis et noſtre poſſibilitatꝭ cōtēplatiōe metiri. Tho. ij. ſentētiaꝝ vbi ſupra ⁊ Hēric⁹.

Qō. Secundum caput principale ſecūde decadis eſt ſimplex vnam tñ habens queſtionem videlicet. **Argumentū primū.** Si in angelis ⁊ beatis: demonibus ⁊ dānatis: viatoribus et in ipſo deo: ſit liberum arbitrium. Et videtur primo ꝙ non in angelis ⁊ beatis: q: ad libertateʒ arbitrij pertinet ꝙ quis poſſit eligere bonum ⁊ malum. Sed ad eos non pertinet electio: cum electio ſit appetitus preconſiliati. iij. ethicorum. **Argumētū ſecundūʒ** Conſilium autem ſit quedā inquiſitio et diſcurſus. iij. ethicorum. quod angelis cum ſint intellectuales non conuenit: nec beatis qui oīa vidēt in verbo: ergo. **Argumentuʒ tertiuʒ.** Item electio eſt eorum que faciunt ad adēptionem finis. Sed angeli et beati ſunt iam adepti finem. ſ. deum: ergo deficit in eis electio: ⁊ per conſequens liberum arbitriuʒ. **Pſal.** Quod non ſit ſimiliter in demonibus ⁊ dānatis: probatur. **Argumētū q̄rtum.** Nam obſtinati habent voluntatem firmatam tñ in maluʒ: et non liberam ad vtramꝗ. Sed demones et dānati ſunt obſtinati: ſm illud Pſal. Superbia eorum qui te oderunt aſcēdit ſemper: quod exponitur de demonibus: ergo. Item de ratione liberi arbitrij eſt: poſſe flecti et ferri in oppoſita et diuerſa: ſed nec deus nec beati nec dānati poſſunt ferri in di-

uerſa: ergo ⁊c. **Argumētum v.** Item ꝙ non hoīes viatores: q: de rōne libertatis eſt poſſe facere qđ vult. Sʒ hō nō pōt facere qđ vult: ſʒ illđ. **Ad ro. vij.** Ad Ro. vij. Nō eñ qđ volo bonū hoc ago: ſʒ qđ odio malū: illđ facio: ergo. Quod ēt nō ſit in deo pbaẜ: q: liberum arbitrium in vtrāꝗ partē flecti pōt. ſ. in bonū ⁊ malū: vt dicit **Argu. Magr ſnīarū;** Magiſter ſnīaꝝ in. ij. di. xxv. dicens. Liberū arbitriū eſt facultas rōnis ⁊ voluntatis: q: voluītario ⁊ ſpōtaneo appetitu ferri qđ pōt ad ea: que bona vł mala iudicat: vł iudicare valet. Deus aūt ad malū flecti nō pōt: de pe. di. ij. c. iter hec. primo vbi đr. Nō peccare ſoli⁹ dei eſt: emēdare ſapiētis. In cōtrariū eſt q: de⁹ nulla pfectiōe ſimpliciẜ caret. Sʒ liberꝝ arbitriū eſt ſimpliciter quedaʒ pfectio. Nā inqt poeta. Nō bene p toto libertas venditur auro. Hoc celeſte bonum preterit orbis opes. ⁊c. **Damaſcenus.** Item angelus (per Damaſcenum. ij. li.) eſt ſubſtantia intellectualis ſuper mobilis: arbitrio libera: ergo. Item beati non amittunt dignitateʒ nature: q: gratia perficit naturam ſed libertas pertinet ad dignitatem nature humane. Item demones naturam nō perdiderūt nec dānati. Libertas autem arbitrij pertinet ēt ad naturam intellectualem: ⁊c. Item ⁊ homines habent liberum arbitrium per illud **Eccleſi. xv.** Eccł. xv. Deus ab itio cōſtituit hoīeʒ ⁊ reliqt illum i manu cōſilij ſui. glo. i. i libero arbitrio: ergo i hoīb⁹ pdictis ē liberū arbitriū. **Rñſio. ad qōnem.** Reſpondeo dicēdū ꝙ multi in varias opiniōes ⁊ hereſes inciderunt ex ignorantia. quō ſe habeat ad bonum et malū libertas arbitrij. Nā Origenes vt adducit Aug. xxj. de ci. **Augu.** dei. poſuit ꝙ oīs volūtas creature ꝓpter libertatē arbitrij quā hʒ pōt flecti in bonū ⁊ malū excepta aīa xpi ꝓpter vnionē ꝟbi. Et ex hoc dixit ꝙ ſācti pñt cadere ⁊ penas luere poſt certi tpis metas: ⁊ poſt lōga tēporū curricula: tā demōib⁹ ꝙ hoībus dānatis patebit iuſtitia ⁊ ſaluabūẜ: imo vt adducit ma- **Orige. opi.** giſter i hyſtoria ſcholaſtica: dicit idē Origenes in li. periarchon xpm adhuc in aere pro demonibus pati debere. ſicut in terra pro hominibus paſſus eſt. Sed hec opinio dicit Thom. j. par. q. lxiiij. ar. ij. tollit a ſanctis angelis ⁊ hominibus veritatem beatitudinis que ponit ſtabilitatem ſempiternam. Unde ⁊ vita eterna nominatur. Repugnat ⁊ auctoritati ſacre ſcripture que demones ⁊ homines malos in ſupplicium eternū mittēdos: bonos aūt in vitā eternā trāſferendos pdiciat. De xpo etiā đr. Chriſtus reſurgēs ex mortuis iā nō moriẜ **Augu.** mors illi nō dñabitur. ⁊c. Unde ⁊ Auguſtinus vbi ſupra ait. Sed non immerito Origenem reprobauit eccleſia: quia et hoc quod miſericors videbatur diabolum atꝗ angelos eius et homines damnatos poſt certi temporis metas ex illis cruciatibus eruendos et ſociandos ſanctis angelis credidit: admiſit etiam faciendo ſanctis veras miſerias quibus penas luerunt et falſas beatitudines haberent in quibus verum ac ſecurum hoc eſt ſine timore certum et ſem-

Univerſidad de Deuſto Biblioteca

piternū boni gaudiū non hērēt.hec ille.⁊ cū dicebat ꝙ rōne
liberi arbitrij omnis volūtas creature poſſet flecti ad bonū ⁊
ad malū.Rn̄detꝰ ꝙ habuit ꝟitatē i ägel' bōis añ ꝯfirmationē
volūtatis i bonū:i malis añ obſtinationē volūtatis i malū ⁊
i hoibꝰ añ mortē:q: hoc facit hoibꝰ mors q̄d fecit ägelis caſꝰ
Dama- vt dicit Damaſcenꝰ.Tho.vbi ſupra.⁊ p̄.ij.q.lxxix.ar.iij.⁊.iij. p
ſcenus. te.q.lxxxvj.ar.j.De aīa aūt xp̄i verū eſt dicit Origenes:q: illa
Orige. vt viato: erat plena tāta grā vt nō poſſet peccare nec vt cōp-
hēſo: q: ſic fini erat cōiūcta:⁊ ꝑ cōſequēs nō poterat niſi ſm
ordinē ad finē agere.Vñ xp̄s nullo modo potuit peccare nec
vt deꝰ nec vt viato:.nec vt cōp:chēſo:.Alij cōcedētes diffini-
Scda tionē liberi arbitrij quā magiſter adducit in.ij.ſniarū.di.xxv.
opi. ⁊ reprobat q̄ dicit ꝙ liberū arbitriū ⁊c.vt adduxi ſupra in op
ponēdo dicūt ꝙ liberū arbitriū nō ſit in deo.Et cū etiā ägeli
⁊ beati ſint cōfirmati in bono ⁊ ꝑ cōſequens nō poſſint ferri i
malū.Et ſimiliter cū mali ⁊ dānati ſint i malo obſtinati nec
ferri in bonū poſſint:⁊ cōcludebāt ex hoc in nullo iſto:ū eſſe
Augu· libertatē arbitrij ſʒ ſolū in hoibus viatoribꝰ . Sʒ audiāt ipſi
Augu.xxij.de ci.dei.dicētē de deo.Certe ipe deꝰ:nūquid quī
peccare nō pōt:ideo liberū arbitriū habere negādꝰ eſt:ſi ſi di-
Tertia cat:nō.De ägelis ⁊ alijs ꝙ habeāt libertatē arbitrij vide vbi
opinio. ſupra arguēdo ꝑ pte affirmatiua.Eſt tertiꝰ dicēdi modus ve
rus ⁊ catholicus ꝙ in deo ⁊ in ceteris ſup:adictis exceptis
brutis eſt liberū arbitriū.Probaf.j.pars.Oīa habētia intelle
ctū ⁊ volūtatē q̄bꝰ ineſt aliqua actio ꝑpter finē a ſe cognitū ⁊
determinatū habēt liberū arbitriū:ſed deus ⁊ p̄dicti oēs hñt
aliquā actionē ꝑpter finē a ſe cognitū ⁊ determinatum: ergo
omnia habent liberum arbitriū.Maio: probatur Nam libe-
rum arbitrium ſecundum Auguſti. ⁊ ponitur a magiſtro in
Augu. litera.ij.ſententiarū vbi ſupra eſt facultas.i. poteſtas ratio-
Quid li nis ⁊ voluntatis:voluntatis quantum ad electionem que eſt
berū ar in libera voluntate:rationis quantum ad conſilium quod
bitriū- eſt in ratione:nam recte nō eligitur q̄d nō p:ecognoſcit.Ideo
Philo- dicit phūs.iij.ethicorum.ꝙ electio eſt habitus preconſiliati.
ſophꝰ. Electio autem eſt eorum que appetimus propter finem co-
gnitum ⁊ determinatum.Deus autem naturali neceſſitate
vult ſuam beatitudinem tanq̄ finem quem non poteſt non
velle ad quem ordinauit diuerſos ordines rerum:naʒ omnia
propter ſe operatus eſt dominus.Nec ſic fertur ad vnum in
ſuis effectibus : quin quantum eſt de ſe poſſit ferri in aliud:
ergo in eum eſt liberum arbitrium.Similiter angeli: homi-
nes damnati:beati ⁊ viato:es in puris naturalibus poſiti
habēt finem naturaliter preſtitum ſcilicet beatitudinem
quam naturaliter appetunt:nec poſſunt velle miſeriam vt di
Augu. cit Auguſtinus.viij.de trini.ad quam beatitudinem conſe-
quendam poterūt ⁊ poſſunt diuerſa ordinare eligendo ea
que ſunt ad finem.Ergo ſimiliter in illis eſt liberum arbitri-

um.Bruta autem animalia q: non habent finē ſibi a ſeipſis
determinatum ſed a deo ⁊ a natura:⁊ per conſequens non co
gnoſcunt perfecte finem:nec habent liberam electionem ſuo
rum actuum propter finem idcirco non habent liberum ar-
bitrium.Sed tamen notandum ꝙ in p:edictis liberum arbi
trium indifferēter eſt.Nam in deo eſt libertas gn̄aliter ⁊ ſup-
me iquātū liberū arbitriū eſt poteſtas libere eligēdi q̄d q̄ſq
vult ſine aliqua vertibilitate vel flexibilitate ad malū.In alijs
vero eſt liberū arbitriū ſpecifice ⁊ cōtracte ad creaturas:⁊ ſic
in iſtis liberū arbitriū dicit poteſtatē libere eligēdi volita cū
vertibilitate ⁊ flexibilitate ſʒ eoꝝ naturalia ad malū ⁊ bonū
⁊ ꝑpter hoc dr̄ i litera ꝙ liberū arbitriū aliter i deo q̄ i alijs i
uenif.Si autē dicaf per te oēs deo excepto habent liberū ar
bitriū contractū ad malū ⁊ bonū.Cū ergo boni angeli ⁊ bea
ti nō poſſint flecti ad malū:⁊ mali ⁊ dānati nō poſſint ꝟti ad
bonū ergo in eis nō eſt liberū arbitriū.Rn̄detur ꝙ hoc nō eſt
rōne nature eorū que remanſit integra in oībus beatis ⁊ dā
natis ſm Dionyſiū.Sed in beatis eſt ratione perfecte cōiū-
ctōis in ſummo bono deo:⁊ dānatis ꝑpter eoꝝ culpā ⁊ mali
ciam inclinantes eos ad malum ⁊ obſtinantes illos ꝑpter
ſtatus illiꝰ cōditionem in quo nulla eſt redemptio.In viato
ribus autem eſt ſimpliciter liberum arbitrium : quia poſ-
ſunt mereri ⁊ demereri:cum non ſint coniuncti deo per
gratiam conſummatam:nec auerſi a deo per culpam obſti-
natam . Ad primum ergo in cōtrariū reſpōdetur ꝙ philo-
ſophꝰ loquif de electiōe ſm ꝙ eſt hoīs.pri.par.q.lix.arti.iij.
Ad ſcd̄m dicēdūʒ ꝙ duplex eſt electio.Quedā ordinata in fi
nē ⁊ hec ceſſat habito fine ſicut nūc eligit q̄s velle credere ar
ticulis:ſʒ hec in patria ceſſat.Alia electio eſt coniuncta fini:
Rñſio ⁊ hec nō ceſſat adueniēte fine.ſʒ manet cum fine. Tho.in.ij.
ad ar- ſniarū. Ad tertiū de demonibꝰ ⁊ dānatis reſpōdetur ꝙ illis
gumen nō eſt rōne nature:ſʒ rōne ſtatꝰ i q̄ ſūt auerſi a deo incōuerti-
ta. biliter.Cauſaʒ aūt incōuertibilis obſtinatiōis demonū ⁊ dā
Ad pri- natoꝝ:⁊ firmitatis beatoꝝ ⁊ ägeloꝝ ſi ſcire cupis:vide/Tho.
mum pri.q.lxiiij.ar.ij.in cor pe.⁊.iiij.cōtra gē.c.xcij.⁊.xciij. Ad q̄r-
Ad ſcd̄z tū dr̄ ꝙ diuerſa ⁊ oppoſita ad q̄ pōt flecti liberū arbitriū poſ-
Duplex ſunt attēdi tripliciter.Vno mō:ſʒ dr̄iam rerū q̄ eligūtur ꝑpt
electio finem: et hec diuerſitas per ſe competit libero arbitrio : et
Ad ter- ſm hoc competit deo liberum arbitrium angelis et homini-
tium. bus:vt dictum eſt ſupra . Eſt alia diuerſitas ſm dr̄iam bo-
Ad q̄r- ni et mali que non competit libero arbitrio niſi per accidēs
tum. inquantum inuenitur in natura deficere potenti.cum enim
voluntas de ſe o:dinetur in bonum ſicut in propꝛium obie-
ctum:ꝙ in malum tendat:non poteſt contingere:niſi ex hoc
ꝙ malum apprehenditur ſub ratione boni quod pertinet ad
defectum intellectus vel rationis: vnde et ex quibus cauſa-
tur liberum arbitrium:non autē pertinet ad rationē alicuiꝰ

Universidad de Deusto
Biblioteca

potētie ꝙ ꝺficiat a ſuo actu: ſicut nō ptinet ad rōnē viſiue po
tētie ꝙ aliqs obſcure videat: ⁊ iō nihil ꝓhibet ĭueniri liberū
arbitriū: qđ ita tēdat ĭ bonū ꝙ nullo mō tēdere poſſit ĭ malū
ſicut in deo ex natura: ⁊ in angelis bonis ⁊ hoīb⁹ ex perfe-
ctione grē. Eſt tertia diuerſitas q̄ attēdit̄ ſm differētiā muta
tionis ĭ quā pōt liberū arbitriū q̄ nō cōſiſtit ĭ hoc ꝙ aliqs di-
uerſa velit. Nā ⁊ ipſe de⁹ vult ꝙ diuerſa fiāt ſm ꝙ cōuenit di
uerſis tēporibus ⁊ pſonis. Sꝫ mutatio liberi arbitrij cōſiſtit
in hoc ꝙ aliqs illud idē ⁊ ꝓ eodē tpē nō velit qđ pri⁹ volebat
⁊ hec etiā diuerſitas nō p ſe ptinet ad rōnē liberi arbitrij: ſꝫ
accidit ſm cōditionē nature mutabilis. Non eñ eſt de rōne
potētie viſiue ꝙ diuerſimode videat. Sꝫ hoc ꝯtingit ex diuer
ſa diſpoſitiōe videntis. cui⁹ oculus qñq̄ ē pur⁹: qñq̄ turbat⁹.
Et ſilr̄ ēt mutabilitas ſeu diuerſitas liberi arbitrij nō ē d rō
ne ei⁹: ſꝫ accidit ei inq̄ntū ē in natura mutabili: ſicut ĭ nobis.
Hec oīa Tho. in q̄ſtionib⁹ diſputatis de demonib⁹. q. v. q̄ ſi
bñ aduertant̄: euacuāt oīa q̄ ĭ hac materia dici poſſent ꝓ ⁊ cō
Ad q̄n- tra. Ad q̄ntū de hoīb⁹ viatorib⁹ rñdet̄ ꝙ illō ē rōne appetit⁹
tum. ſenſitiui q̄ ⁊ ſi obediat rōni: tñ pōt in aliquo repugnare cōcu-
piſcendo cōtra illud qđ rō dictat. Hoc ergo eſt bonum qđ hō
Augu. nō facit cū vult. ſ. nō cōcupiſcere ꝯtra rōnē: vt dicit ibi Augu.
Ad ſex- Tho. pri. pte. q. lxxxiij. arti. j. Ad ſextū d deo rñdet̄ ꝙ ad rōnē
tum. liberi arbitrij nō ptinet ꝙ qs ĭdeterminate ſe habeat ad ma-
lū ⁊ bonū. Cui⁹ rō eſt: q: liberū arbitriū p ſe eſt ordinatū ĭ bo
nū cū bonū ſit obiectū volūtatis: nec in malū tēdit niſi ꝓpter
aliquē defectū q̄ apphēdit̄ vt bonū: cū electio q̄ eſt act⁹ ꝓpri⁹
volūtatis nō niſi boni ſit veri vel apparētis boni: ⁊ ideo vbi ē
perfectiſſimū liberū arbitriū in malū fieri nō pōt. Et cū dici-
tur ꝙ liberum arbitrium habet viam ad oppoſita. Reſponde
tur ꝙ hoc poteſt intelligi tripliciter. Primo quia poteſt velle
bonum ⁊ malum: et ſic non competit: quia importat de-
fectibilitatē. Secūdo vt primo aliquid velit et poſtea non et
hoc nec deo conuenit quia importat mutabilitatem. Tertio
quia poteſt velle hoc ⁊ nō velle: et hoc cōuenit deo. Hec Tho.
in queſtionib⁹ de veritate. q. xxiij.

TErtium caput ſecunde decadis eſt de officio ange-
lorum circa hoīes. Circa quod quatuor queſtiuncu-
le ſoluentur: quarum quelibet infra ſuo ordine de-
clarabitur.

queſtio PRima queſtiuncula eſt: Si angeli ad cuſtodiā
Rñſio. hominum deputentur. Ad quam reſpondetur
affirmatiue: ⁊ probatur quadrupliciter ſcili-
cet ſcripture ſacre autoritate dei proprietate:
vtilitate: ⁊ ſimilitudine. Primo probatur ſcri
pture ſacre auctoritate: quia ſuper illo verbo
Yſaie. lxij. Super muros tuos conſtitui cu-
ſtodes ⁊c. dicit gloſa. q̄ cuſtodes hominum ſunt angeli. Et

Pſal. xc. Angelis ſuis de⁹ mādauit de te vt cuſtodiant te in oī
bus vijs tuis. ſup quo verbo Bernardus. ſic ait. O quātā ti- Pſal.
bi dꝫ hoc verbū inferre reuerētiā: afferre deuotionē: ꝯferre fi Bern.
duciā: reuerentiā pro pñſentia: deuotionē ꝓ beneuolētia: fi
duciā pro cuſtodia. Caute ergo ambula vbi ſunt angeli: ſic
eis mādauit de⁹ vt cuſtodiāt te in oībus vijs tuis. In quo-
uis diuerſorio: in quouis angulo reuerētiā habe⁹ corā ange-
lo tuo: nec facere audeas illo pñte qđ me pñte non auderes.
De hac cuſtodia audi etiā Hieronymū ſup illō Mathe. xviij. Hiero.
Angeli eoꝝ ſemp vidēt faciē patris ⁊c. Magna inq̄t ē digni
tas aīaꝝ vt vnaqq̄ habeat ab ortu natiuitatis in cuſtodiā
ſui angelū delegatū. Itē Origenes ſup libro nūerorū. Adeſt Orige-
inq̄t cuilibet nrm̄ etiā minimis q̄ ſunt ĭ eccl'ia dei angel⁹ bo- nes.
nus: angel⁹ dei q̄ regat: q̄ moneat: q̄ gubernet: q̄ ꝓ actibus
nr̄is corrigēdis ⁊ miſerationib⁹ expoſcēdis q̄tidie videat fa
ciē pr̄is q̄ ĭ celis eſt. Itē Bern. ſermone de angelis. Benign⁹ Bern.
inq̄t es dñe q̄ nō es cōtētus nr̄a fragilitate muroꝝ: ſꝫ ēt ipſis
hoīb⁹ angelicā cuſtodiā ſuperponis. Et idē ſup illud pſal.
Quid eſt hō: ꝙ memor es ei⁹ (inq̄t) Quid eſt hō q: innotuiſti Pſal.
ei dediſti filiū tuū: miſiſti ſpm̄ tuū ꝓmittis etiā vultū tuū: ⁊
ne qđ deſit: illos etiā beatos ſpūs ĭ miniſteriū mittis ꝓpter
eos q̄ hereditatē capiūt ſalutis. Scđo hoc idē ꝓbat̄ dei pro-
prietate. ſ. ex dei miſeratiōe ſic. Pronior eſt de⁹ ad miſerendū
q̄ ad puniēdū. Sꝫ de⁹ dedit hoīb⁹ demones ad hoīm exer-
citiū: vt habet̄ ad Ephe. vi. Nō eſt nobis colluctatio aduer ad ephe
ſus carnē ⁊ ſanguinē: ſꝫ aduerſus pncipes ⁊ ptātes: aduer- ſeos. vi.
ſus mūdi rectores: tenebrarū ⁊c. ergo videt̄ ꝙ multo forti⁹
vel multo magis dedit angelos ad cuſtodiā hoīm. Tertio
hoc idē ꝓbat̄ ex vtilitate: p hoc eñ ꝙ angeli a deo hoīb⁹ ad
cuſtodiā deputant̄ tria bona pcipue oſtēdūt̄. Primo eñ erga
nos dei bonitas declarat̄: dādo nobis ita nobiles creaturas
vt angelos. Scđo angeloꝝ charitas ꝓpalat̄: dū de nobis a
principio natiuitatis vſq̄ ad mortē tā cōtinuā ſollicitudinē
de cuſtodia gerunt. Tertio nature indigētia ſeu neceſſitas
ſubleuat̄: cū enim malū angelū ad nr̄m exercitiū habeamus
et naturam fragilem: magno ſubſidio et auxilio indige-
mus. Quarto hoc idem probatur duplici ſimilitudine. Pri-
mo ſimilitudine naturali: quia ſicut corpora ſuperiora re-
gunt iſta inferiora: et omne mobile reducitur ad aliquod
immobile. Sic ſpiritus ſuperiores regunt inferiores: et hu
manum conſilium variabile dirigitur per conſilium angeli-
cum inuariabile. Secundo probatur hoc idem ſimilitudine
apoſtoli. Nam apoſtolus. j. ad cor. xiij. comparat ſtatum ho-
minū ꝓut ſunt ĭ via ſtatui puerili. Cuius rō eſt: q: ſicut puer
q̄diu paruus eſt et facilis ad caſum ſm corpus idiget ma-
nuductione quouſq̄ veniat ad etatem perfectam in quam

Universidad de Deusto Biblioteca

Quid vnuſqſq angelo enim cuſtodienti oīe die debeat dicere.

fortis eſt ⁊ ſufficiēs ſibi. Ita ſm aiam homo quādiu debilis eſt ⁊ facilis ad caſum ſpūalē: idiget cuſtode ſpirituali quouſq veniat ad etatē pfectā. ſ. alterius vite: ⁊ hic cuſtos eſt angelus: quo cuſtode hō indiget ſemp q̄diu eſt in hac vita. ppter ea quilibet dicere debet omni die angelo eū cuſtodienti ſic. Angele qui meus es cuſtos: virtute ſuperna. Me tibi cōmiſſum: ſalua. defende: guberna: cū verſu ⁊ oratione angelorū. hec ex theologis ⁊ Ranerio.

Qō. Rñſio ad queſtionē.

SEcunda queſtiūcula eſt: Quomō dicunt angeli ad cuſtodiā hoim vel ad aliā opationē mitti cū ſemp ſint in celis vidētes pr̄is faciē. Mat. xviij. Ad quā ſic rñdet q̄ miſſio de nouo angelorū ad cuſtodiam hoīs: eſt angelū nouū locū: nouū modū: nouū vbi acq̄rere: de nouo limitari. aſtringi: tueri: ofm̄ cuſtodiri: pcurare ei⁹ ſalutē: ſpālīter illuminādo: apparēdo: miracula faciēdo: vel alia ſiſi mō hoīez inſtruēdo. ⁊ hec miſſio ponit mutabilitatē in angelo ad differētiā miſſionis diuinarū pſonarū ad nos: q̄ mitti dñr: nō quaſi nouū locū vel nouū vbi acq̄rēdo: q: vbiq̄ ſunt cū ſint vnus de⁹. Sz dicunt de nouo mitti inquātū nouū effectū pducūt in creaturis ſine eorū mutabilitate. ⁊ nouū modū acq̄rūt ſm quē pri⁹ nō fuerāt ſicut filius p carnis aſſumptionē ⁊ ſpūſſctūs p nouā ſanctificationē. Angeli igit miſſi ad nos dicunt ſemp eſſe in celo videntes faciē pr̄is: nō q̄ ſint ſemp in celo localiter. Sz dñr ſemp eſſe ī celo p fruitionē: q: vbicūq̄ ſunt: nūq̄ deſinūt frui deo ⁊ deū videre. Cū frui ſit actus intellect⁹. Uñ Grego. lib. moraliū dicit. Angeli ſic foris exeūt: vt interne ɔtēplatiōis gaudijs nō priuent. Nec receſſus eorū ab celo empyreo indignitatē inducit aut eorū gloriā minuit: ſicut etiā demones lz actu nō alligent in loco inferni: dicunt tñ quocūq̄ vadūt: deferre ſecū ignē gehēne vt dz in glo. ſup. iij. c. Jacobi: vt īfra. iij. decade dicet. Hec ex theologis ⁊ Ranerio.

Grego.

Qō.

Rñſio Dañ. vij.

TErtia q̄ſtiūcula ē: Si ad oīm triū ierarchiarū āgelos ptineat hoīes cuſtodire. Ad quā rñdet negatiue: nā nō oēs triū ierarchiarū angeli mittunt ī miniſteriū. Nā Dañ. vij. c. ponit. q̄ milia miliū angelorū miniſtrabāt deo ⁊ decies cētena milia aſſiſtebāt ei: ad ſimiltudinē eorū q̄ alicui regi deſeruiunt: quorū quoſdā videm⁹ imediate regis precepta audiētes ⁊ a ſuo aſpectu nunq̄ recedētes nūciātes alijs regis p̄cepta vt ea exequant in adminiſtratiōe ciuitatū ⁊ iſti q̄bus ſit talis nūciatio mitti dicunt. Sic aliqui angeli dicūtur ſemp deo aſſiſtere q̄ ſecreta diuinorū miniſteriorū immediate recipiūt a deo. alij aūt dicunt mitti: illi ſcz qui inſtruūtur ab ipſis aſſiſtētibus de ſecretis. Et q: nō oēs diuina ſecreta immediate (ſcdm Dionyſiū) in ipſa eſſentia diuina ha

bent intueri: ſed ſolū ſuperiores q̄b⁹ eſt ppriū immediate a deo illuminari: iō ſoli ſuperiores quatuor ordinū dicunt ſemper aſſiſtere ⁊ nō mitti ſcdm Thomā pri. par. q. cxij. ar. iiij. in corpe. Qd idē eſt q̄ diuinas illuminatiōes imediate: p fecte a deo recipere ⁊ cooperari deo in illuminatiōe ⁊ deductiōe aliorū ad deū: ⁊ iſti pprie dicunt aſſiſtere. Et de iſtis aſſiſtentib⁹ intelligit illud Dionyſij de celeſti ierarchia. Superiora illa agmina ab intimis nunq̄ recedūt qm̄ ea q̄ pertinēt ad vſum exterioris officij nequaq̄ habēt. Alij vo q̄nq̄ ordinuz inferiorū dicunt in miniſteriū mitti exteri⁹ ad diuerſa miniſteria peragēda circa nos vel circa aliquā creaturā corporalem q̄ ex noībus ppŕietates angelorū ſignificātib⁹ cognoſci poſſunt. Nā angeli ⁊ archangeli dicunt a denunciādo: virtutes ⁊ poteſtates dicunt p reſpectū ad aliquē actū principis Etiā eſt vt Grego. dicit inter alios operātes priorē exiſtere. Et ppter hec dicit Grego. xij. moraliū: q̄ plures angeli ſunt q̄ miniſtrāt q̄ q̄ aſſiſtūt. ppter hoc etiā phi poſuerūt duplices motores orbiū: quorū aliq̄ habēt cōditiōes pticipatas et determinatas Et hos vocat Auicēna: angelos miniſtrātes: alios vocat ſeparatos q̄s intelligētias dicūt in q̄b⁹ ſunt forme ſimplices ⁊ vniuerſales ⁊ hos vocat idē Auicēna angelos aſſiſtētes. Nec obſtat illud yſaie. vj. vbi dr̄ q̄ vn⁹ de ſeraphin volauit ad yſaiā qm̄ vn⁹ ex ſeraphin nō fuit: ſed vnus ex minorib⁹ officiū exercēs ſeraphinorū. Et cum dicat aplus ad hebreos primo. Oēs ſunt adminiſtratorij ſpūs in miniſteriū miſſi. dr̄ q̄ duplex eſt miſſio. ſ. exterior ⁊ interior. Exterior qñ ad nos realiter deſcendūt ad aliqd miniſteriuz circa hmōi corporalia exhibendū. ⁊ ſcdm hāc miſſionē nō oēs mittunt: ſed tm̄ quinq̄ ordines vt dictum eſt. Alia eſt interior q̄ nihil aliud eſt q̄ illuminanatio q̄dam ſuperioris angeli ad inferiorem que ſit propter nos: ⁊ ſic oēs dicuntur mitti. Hec ex Thoma ⁊ ex theologis.

Dionyſius.

Grego.

Auicenna.

Yſaie. vj.

Duplex eſt miſſio.

Miſſio exterior

Qō. Rñſio ad queſtionē.

QUarta queſtiūcula eſt: quare indigēt hoīes cuſtodia infirmiorū angelorū cū eis ſemper adſit cuſtodia fortioris dei? Ad quā ſic rñdetur q̄ ſcdm rōnē diuine pnidētie hoc in oīb⁹ reb⁹ inuenit q̄, ſemp mobilia ⁊ variabilia p imobilia mouent: q: vt docet phūs. Oīs mot⁹ pcedit naturalit ab aliquo imobili. Uñ videm⁹ q̄ corpa inferiora regunt ⁊ corpib⁹ ſuperioribus in q̄b⁹ eſt min⁹ de mutatiōe ⁊ motu: ⁊ ita corporalia p incorporalia mouent: ⁊ regunt. ſ. p ſubſtātias ſpūales. Unde et termini ⁊ ppoſitiōes pbabiles alicuius queſtionis p immobiles ⁊ inuariabiles. ſ. principia p ſe nota roborant ⁊ in ea reducunt. Manifeſtū eſt aūt q̄ in rebus agēdis hoīes poſſūt multipliciter deficere a fine debito ⁊ mō agēdi: ⁊ ideo neceſſarium fuit ad hoc q̄ homo ad finem ſuum poſſet congruentius peruenire: q̄ per aliquem angelum tanq̄ ſe perfectio-

Phūs.

Universidad de Deusto Biblioteca

Duo requirūtur ad bonū operandū. Primū. Scdm. Deꝰ cuſtodit hoiem inſtruēdo eū mediātibꝰ angelis. Angelorū officium.

rem remoueret a malo ⁊ ꝓmoueret in bonū:⁊ illud vocamꝰ cuſtodiā angelorū. Ad motiuū aūt cū dr̄ ꝙ nō ſit opus cuſtodia infirmioris angeli cū adeſt fortiſſimꝰ deꝰ qui nō dormitabit neqꝫ dormiet cuſtodiēs iſrael. Dicēdū eſt ꝙ duo req̄rūtur ad bonū operandū. Primo vt volūtas inclinet ad bonū. Secūdo vt media ꝯgrua habeant ad pficiendū bonū. Quantū ad primū deꝰ cuſtodit imediate hoiem infundēdo ei grām virtutis. Quantū vero ad ſcdm deꝰ cuſtodit hoiem inſtruēdo eū mediātibꝰ angelis. Verbigratia. Sic eñ vt in artificialibus alia eſt cauſa diſponēs ad formā:⁊ alia eſt cā inducens formā: ſicut ignis eſt diſponēs ad formā cultelli mollificādo ferrū:⁊ malleꝰ dilatando ferrū:⁊ artifex vt principale agens formā cultelli inducit. Sic angelorū officiū eſt hoies ad grām ⁊ gloriā pparare per illuminatiōes ⁊ hmōi q̄ erga nos iſtrumentaliter operant. Sꝫ dei eſt vt principalis agētis ⁊ cuſtodiētis vltimā perfectionē dare. ſ. gratiā ꝯiungentē nos gratie cōſummare ⁊ fini vltimo. ſ. glorie. Hec Thomas ſcdo ſententiarum. di. xi. q. i. ar. i. in duobus argumentis contra:⁊ in corpore. q. ⁊ in ſolu. primi et ſecundi arg. Alexā. ij. parte ſumme. q. xl. arti. i.

QUartū caput principale ſcde decadis eſt de aſſiſtētia angelorum ad homines. Circa qd̄ quatuor queſtiūncule ſoluent: quarū q̄libet infra ſuo ordine ſcrutabit.

Qō. Rñſio ad queſtionē.

PRima queſtiūcula eſt: Quibus hoim angeli ad cuſtodiā deputant? Ad quā ſic rñdetur ꝙ cum cuſtodia angelorū ſit quedā executio diuine ꝓuidentie. Et diuine ꝓuidētie ppriū eſt cōferre ea q̄ promouēt ad finē:⁊ remouere ea q̄ a fine impediūt: ideo illis hoibus ſunt angeli ad cuſtodiā deputati: qui pñt promoueri in bonū ⁊ impediri a malo. Vñ nec ſepate aie neqꝫ angelis bonis vel malis nec xp̄o fuerūt angeli ad cuſtodiā deputati. Primo aie ſeparate nō ſunt angeli ad cuſtodiā deputati. Cuiꝰ ratio eſt: qꝛ aia a corpe ſeparata nullū p̄dictorū habere pōt qꝛ nec pōt promoueri in bonū neqꝫ impediri a malo. Similiter nec angelis bonis vel malis deputant angeli ad cuſtodiā. Cuiꝰ rō eſt: qꝛ angeli beati ex quo finē vltimū glorie ſunt adepti: ſunt cōfirmati in bono:⁊ iō ſunt impeccabiles. angeli vero mali ex eo ꝙ ſunt obſtinati in malo ſūt ipenitibiles. Silr̄ xp̄s nō habuit angelū ad ſui cuſtodiā deputatum. Qd̄ ꝓbo triplici rōne. Prīa eſt qꝛ aia xp̄i oibꝰ angelis ſuperior: fuit imediate a v̄bo ſibi vnito illuminata. Scd̄a rō eſt: qꝛ erat verꝰ cōphenſor: vñ eiꝰ bonū nō poterat ipediri: nec in bonū ꝓmoueri. Tertia rō eſt: qꝛ cuſtodia reſpicit indigentiā vel defectū: ſꝫ xp̄s nullū defectū culpe vel pene habuit: ergo ⁊c. Dicit tñ angelꝰ ꝯfortaſſe xp̄m in paſſiōe. Luce. xxij. nō cuſtudiendo vel aliq̄d imprimēdo in xp̄m: ſꝫ reuerēdo ſeu ⁊ cōgratulādo fortitudini eiꝰ: ſicut hō naturaliter cōfortat in tri

Chriſtꝰ non habuit angelū ad ſui cuſtodiā deputatum. Angelꝰ quō cōfortauit xp̄m in paſſiōe.

bulatione ad pñtiā amicorū. Et ideo p̄mo loq̄uēdo gn̄aliter oibus hoibꝰ ab infuſione aie rōnalis poſtq̄ ordinant ad finē ſalutis vſqꝫ ad mortē deputat cuſtodia angelorū: qꝛ toto illo tpe pōt q̄libet ipediri a bono ⁊ ꝓmoueri ad bonū:⁊ cadere in malū ⁊ reſurgere a malo. Cū aūt terminabit talis via. ſ. pñtis vite: vel tale tp̄s: neceſſaria nō erit cuſtodia angelorū: vt in btīs ⁊ dānatis pꝫ. Scd̄o loq̄uēdo in ſpāli: primi parentes habuerūt angelū ad ſui cuſtodiā deputatū: cuiꝰ rō eſt: qꝛ lꝫ in p̄mis parētibꝰ fuerit rectitudo nature: tñ qꝛ rectitudo illa nō fuit inflexibilis: ſꝫ vertibilis ad vtrūqꝫ. ſ. ad bonū ⁊ ad malū: nec ſi cōuertit in vnū ſtatim cōfirmat in illo: imo ſtatim pōt cadere: ergo ⁊c. Vel dr̄ aliter ꝙ lꝫ in Adā nō eſſet periculū ex aliq̄ rebelliōe carnis inſtigāte ad malū: erat tñ periculū in potētia peccādi ex demone oppugnāte. Et ſimiliter erat debilioris cognitiōis q̄ angelꝰ ⁊ ideo idigebat p̄ſidio ⁊ auxilio cuſtodis angeli. Scd̄o pueri in materno vtero habēt angelos ad ſui cuſtodiā deputatos: p quos impediunt ipedimēta q̄ demones talibꝰ pueris inferre poſſunt. Sed forte queres quē angelū habēt pueri i materno vtero exiſtētes ad ſui cuſtodiā deputatū an ppriū angelū: an maternū? Rñdet ꝙ puer q̄diu eſt in materno vtero: nō totaliter a matre eſt ſeparatꝰ: ſꝫ p quādā collationē eſt quodāmodo aliq̄d matris: ſicut ⁊ fructꝰ pēdēs in arbore eſt aliq̄d arboris. Et iō ꝓbabiliter pōt dici ꝙ idē angelꝰ q̄ eſt cuſtos matris: cuſtodit ꝓlem in matris vtero exiſtentē. Sꝫ in natiuitate qñ eſt ſeparatꝰ a matre angelꝰ ei ad cuſtodiā deputat. Vñ hieronymus exponēs illud verbū Mat. xviij. Angeli eorū in celis ⁊c. ſic ait. Magna eſt dignitas aīarū vt vnaqueqꝫ habeat ab ortu ſue natiuitatis i ſui cuſtodiā angelū delegatū. Tertio etiā antixp̄s in ſui cuſtodiā angelos habebit. Cuiꝰ ratio ē: qꝛ lex cōis propter vnū mutari nō dꝫ:⁊ in hoc eiꝰ pena iuſtior apparebit: qꝛ bñficia toti nature hūane ꝓuiſa nō accepit vt debuit nec tñ erit oino fruſtra cuſtodia: qꝛ ⁊ ſi ad bonū nō cōuertat: tñ a multis malis ceſſabit retractꝰ ab angelo cuſtode. Vñ quātūcūqꝫ ſit obſtinatꝰ in malo: hūc tñ effectū cōſequet ad angelis p cuſtodiā. Hec Tho. ij. ſniarū. di. xi. ⁊ pri. pte. q. cxiij. arti. iiij. et Alexan. ij. pte ſumme. q. xl. arti. iiij. in corpore. q.

Primi parētes an habuerūt angelū ad eorū cuſtodiā deputatū. Pueri i materno vtero hñt āgelos ad ſui cuſtodiā deputatos. Qō. Rñſio. Hiero.

SEcunda queſtiūcula eſt: Si ſingulis hominibus vnus vel plures angeli aſſignentur in cuſtodiā. Ad quā ſic rñdet ꝙ ſingulis hoibus datur angelꝰ in cuſtodiā: qꝛ cū cuſtodia angelorū ſit ad cōſequēdā ꝓmotionē in finem ⁊ ad remouendū ea q̄ cōſecutionē finis ipediūt: iō oibus debet cuſtodia angelorū q̄ nondū cōſecuti ſunt vltimū finē ſuū: cuiuſmodi ſūt oēs hoies viatores. Et ſi dicat vt dicit magr̄ ſniarū i. ij. di. xi. Quō poſſibile eſt ꝙ cuilibet aie rōnali deputet angelus cū plures ſint aie p̄terite: pñtes ⁊ future q̄

Qō. Rñſio ad queſtionē. Obiectio. Magi. ſententiarū.

Universidad de Deusto Biblioteca

Rñſio. ſint angeli deputati ad cuſtodiã? Rñdet magiſter ibidem ꝙ
nũꝗ ſunt tot ſimul hoies actualr exiſtẽtes quot ſunt angeli
boni. Jō ſufficit vn⁹ angeloꝝ ad vnũquẽqꝫ hoiem. Uno eñ
hoie decedẽte angel⁹ ſibi i cuſtodiã dat⁹ alteri aſſignat̃ ſuc-
Btũs cedẽti. Et lꝫ vt dicit Tho. pri. pte. q. cxj. ar. ij. Cuilibet homi-
thom. ni vn⁹ angel⁹ deputet̃ iquãtũ. ſ. ꝗlibet eſt ꝑſona ꝑticularis:
tñ nõ incõuenit alicui hoi plures angelos deputari ſcõm di
gnitatẽ: prelaturã ⁊ graꝫ aliquã dei ab eodẽ ꝑticipatã: vt pꝫ
in ſummo pontifice: cardinalib⁹ clanẽ iuriſditiõis habẽti-
bus: ꝓlatis ⁊ ꝓncipib⁹. Hec oia Tho. pri. pte. ⁊ doctores theo
logi in ſcdo ſentẽtiaꝝ. di. x. ⁊ xj.

Qõ. Rñſio. Angeli ꝓpter q̃ ꝯmocãtur ſas adi cuſtodiã hominum deputãtur.

Tertia q̃ſtiũcula ẽ. Propter q̃d hoib⁹ in cuſtodiã
angeli aſſignent̃? Ad quã ſic rñdet̃: ꝓpter q̃tuor
cãs angeli ad cuſtodiã hoiꝫ deputant̃. Pria eſt vt
ꝓmoueant̃ ⁊ ꝓficiãt in bonũ gr̃e. Scda eſt vt nõ
cadãt in malũ culpe. Tertia eſt ſi cadunt vt poſt
modũ reſurgãt a malo culpe. Quarta ẽ ſi nõ reſurgũt a ma-
lo culpe: vt nõ totiens cadãt. Nulli eñ viatori inquãtũ via-
tor ẽ deficit mia dei q̃ eſt in dãdo angelũ hoi i cuſtodẽ ꝓpter
ꝓdictas cauſas. Nota tñ ꝙ ſicut diuine ꝓuidẽtie ẽ ſic ipedi-
re mala: vt tñ cõditio nature ſaluet̃. Jta etiã ẽ de cuſtodia an
geloꝝ q̃ eſt diuine ꝓuidẽtie executio: nã ad angelos nõ pti-
net ꝙ cuſtodiẽdo hoies ad virtutẽ cogãt ⁊ a vitijs retrahãt
q: ſic periret libertas arbitrij ⁊ ratio meriti. Alexan. ij. parte
ſumme. q. xl. ar. iiij. q. iiij.

Quarta q̃ſtiũcula eſt: Jn q̃ ſtatu icipit angeloꝝ cu-
ſtodia: ⁊ q̃ tpe terminat̃? Ad quã ſic rñdet̃ ꝙ ange
loꝝ cuſtodia icipit mediate qñ creatura naſcit̃ ſe-
cũda natiuitate. ſ. extra vterũ. Rõ eſt q: tũc dꝫ ad-
hiberi cuſtodia qñ timet̃ de ſalute aie. Sꝫ poſtꝗ
Pſal. naſcit̃ timet̃ de ſalute aie: q: i via q̃ ambulãt abſcõderũt la-
queũ mihi inq̃t Pſal. ⁊ tũc mũd⁹: caro: demonia incipiũt no
ua ꝑlia mouere. Anꝗ aũt exeat vteꝝ nõ dat cuſtodia: q: tũc
cũ tales ſint adhuc aliquid matris: cuſtodiuntur ab angelo
matris vt dictũ eſt. Durat aũt hec cuſtodia vſqꝫ ad mortẽ in
yſaie. lx. cluſiue: q: poſt mortẽ nõ idigẽt cuſtodia. Nã ſi ſunt i patria
nõ timẽt ampli⁹ periclitari. yſaie. lx. Nõ occidet vltra ſol tu⁹:
⁊ luna tua nõ minuet̃ q: dñs erit tibi i lucẽ ſempiternã: ⁊ cõ
plebunt̃ dies luctus tui. Si ſunt in inferno: non timent pe-
riclitari: quia timor quem timebant euenit eis. Nec in pur-
gatorio: cum ſint extra terminum merendi et demerendi: et
non poſſint ab ipſa gratia reſilire. Jtaqꝫ in via datur cuſto-
Qõ. dia et non poſt curſum. Tho. q. cxj. partis prime et magiſter
Obie- ſententiarum. di. xj.
ctio Uintum caput principale ſecunde decadis eſt de ceſ
Dama. Q ſatione cuſtodie: augmento: ⁊ decremẽto: gaudꝫ an-
geloꝝ. Circa q̃s tres q̃ſtiuncule ſoluentur: quarũ que

libet infra notatur ſuo ordine.

Prima q̃ſtiũcula eſt: Si angeli deſerãt hoies quorũ
cuſtodie deputant̃ ꝓpter ꝑſciẽtiã vel coꝝ obſtina
tionẽ. Ad quã videt̃ primo rñdẽdũ affirmatiue ꝑ
illud Damaſceni dicẽtis: ꝙ angeli cũ ſunt hic no-
biſcũ nõ ſunt in celo: ſꝫ aliqñ ſunt in celo: ergo ali-
qñ nos derelinquunt. Rñſio dicẽdũ ꝙ ad hãc qõnẽ duplex Pria rñ
notabilis rñſio eſt. Pria ẽ ſancti Tho. dicẽtis ꝙ cũ cuſtodia ſio ad q̃
angeloꝝ ſit q̃dã diuine ꝓuidẽtie executio: ſicut diuina ꝓui- ſtionẽ
dẽtia ſcõm magis ⁊ min⁹ diuerſis ꝓuidet ſcõm coꝝ cõditio q̃ ẽ ſcti
nẽ: nõ tñ ex toto relinquit hoiem q: in nihilũ redigeret̃. Jta Tho.
cuſtodia angeloꝝ ſcõm q̃d vel ſecũdũ aliquẽ effectũ dicit̃ re
linquere hoiem inquãtũ nõ ꝓhibet oia nocumẽta: vel q: ex-
ponit eũ tribulatiõib⁹: vel q: iuſto dei iudicio ab aliꝗ pecca
to nõ retrahit: vel q: nõ ita efficaciter ꝓmouet in bonum nec
tuet̃ a malis exigẽte demerito hoiꝫ. Quo itelligit̃ illð Hiere. Hier. lj.
lj. in ꝑſona angeloꝝ. Curauim⁹ Babylonẽ: ⁊ nõ eſt ſanata:
Derelinquam⁹ eã. Et illð etiã yſaie. v: Auferã ſepẽ ei⁹. i. an- yſaie. v.
geloꝝ cuſtodiã: ⁊ erit i direptionẽ. Nũꝗ tñ angel⁹ ita hoieꝫ
derelinquit quẽ cuſtodit: qn aliqs cuſtodie effect⁹ ſequat̃: in-
quã tũ aliqð malũ ꝓhibet ⁊ ad aliqð bonũ ꝓmouẽt. Qð ꝓba
tur rõne ſic. Angeli boni ſunt magis proni ad hoieꝫ adiuuã
dũ ꝗ mali ad ileſtãdũ: ſꝫ mali nũꝗ ceſſant ab ileſtãdo: ſcðꝫ Pe. v.
illud. j. Petri. v. Aduerſari⁹ veſter diabol⁹ tãꝗ leo rugiens
ſemꝑ circuit querẽs quẽ deuoret: ergo nec boni a cuſtodiẽdo Scða
vnꝗ ceſſant. Scða rñſio eſt ſancti Bonauẽture in. ij. di. xj. di rñſio q̃
cẽtis: ꝙ reſpectu hois duplex eſt angeloꝝ cuſtodia. Una ex eſt ſcti
pte corꝑis q̃ in hoſtis repulſiõe ꝯſiſtit. ne. ſ. corꝑa opprimat. Bona-
Alia eſt ex pte ſpũs: ne illũ ſpũs malign⁹ ꝑuertat. Quantuꝫ uẽture.
ad primũ nunꝗ hoiem vſqꝫ ad finẽ vite derelinquũt: qm̃ nõ
patiunt̃ eũ a demone opprimi vel occidi: niſi alr ſnia diuini
iudicij expoſceret. Sicut de viris Sare pꝫ Tobie. vij. Quã-
tũ ꝟo ad cuſtodiã ſpũs dicit̃ a q̃buſdã ꝙ qñ angeli cernunt
hois obſtinationẽ ſubtrahũt ſe a cuſtodia ei⁹: qm̃ fruſtra eẽt
illi⁹ illuminatio ab angelo. Sꝫ qm̃ hec rñſio videt̃ crudelis.
Jdcirco idẽ doctor dicit ibidẽ: ꝙ angeloꝝ cuſtodia aut eſt re
ſpectu boni cõſeruãdi: acq̃rẽdi vel augẽdi: aut reſpectu ma-
li deſerẽdi: euitãdi vel minuẽdi. Quãtũ aũt ad primos act⁹
bonos deſerũt angeli obſtinatos qm̃ fruſtra eſſet act⁹ eoꝝ.
Sꝫ nõ quantũ ad actũ malũ qm̃ ſemꝑ hoiem ne labat̃ i pei⁹
retrahũt. Quanto eñ quiſꝗ peior eſt: tãto ad malũ ꝓnior:
⁊ quãto ꝓnior: tãto magis indiget retrahẽte. ⁊ hanc cuſto-
diã ſemꝑ habẽt qm̃ adhuc obſtinatus dũ aura potit̃ mortali Rñſio
conuerti põt: ⁊ ꝑ ꝯñs de eius ſalute nõ eſt totaliter diffidẽdũ: ad obie
exẽplo medici q̃ neminẽ niſi de cui⁹ totalr ſalute deſperat: ctionẽ.
derelinq̃t: ⁊ ꝑ hec pꝫ rñſio ad q̃ſitũ. Ad motiuũ aũt in ꝯtrium
dicit̃ ꝙ lꝫ angel⁹ interdũ relinquat hoiem loco: cũ. ſ. in celo

eſt localiter:nūq̃ tñ relinq̄t eū quātū ad effectū cuſtodie:q̄
etiā cū eſt in celo cognoſcit q̄d circa hoiem agat. Nec etiā
idiget mora tpis ad motū localē:ſed ſtatim pōt adeſſe.Hec
Tho.i.pte.q.cxiij.ꝛ.ij.ſniarꝫ.di.xj.art.iiij.ꝛ Alex.ij.pte ſūme.

Qō. Rñſio. SEcūda q̄ſtiūcula eſt:Si ex ſalute cuſtoditi creſcat
gaudiū angeli cuſtodiētis?Ad quā ſic rñdet:q̄ pre
miū angeloꝝ eſt duplex.ſ.eſſentiale ꝛ accidētale.
Quantū ad premiū eēntiale angeloꝝ gaudiū nō
creſcit ex ſalute cuſtoditi:nō eñ ſūt beatiores vt
Premiū angeloꝝ ē duplex. ſ.magis videāt:amēt:teneāt deū:ꝓpter ſalutē cuſtoditi.Cu
ius rō eſt q̄ cū angeli ſint beati:in beatitudīe aūt nō pñt ꝓ
ficere.Creſcit tñ accidētaliter eoꝝ gaudiū inquātū extēſiᵘ ꝺe
pluribᵘ gaudēt ꝛ plura bona ſunt adepti.Vñ formaliter ſo
let dici q̄ nō gaudēt q̄ ſint maiora bona adepti:ſꝫ q̄ plura:
vt v̄bū illud maiora:referat ad p̄miū eēntiale:plura ad acci
Luc.xv. dētale.Vñ ſup illud Luc.xv.Gaudiū erit corā angelis dei
ſup vno peccatore pniam agēte.dicūt gloſſe merito angeli
gaudēt de ſalute cuſtoditi pctōris:q̄ p̄io vidēt circa hoiem
ſue cuſtode fructū:ſicut medicᵘ circa īfirmū:q̄ ſecūdo vidēt
impleri nūerū ſubſelliū relictoꝝ eoꝝ.Tertio q̄ vident tale
Job. xxxviij. habere cōſortiū in laudādo deū.Vñ ſup illud Job.xxxviij.
Vbi eras cū me laudarēt ſimul aſtra matutina:dicit gl.i.na
tura angelica:ꝛ iubilarēt oēs filij dei.hec ex Th.ꝛ Bonauē.

Qō. Rñſio, ad qō. TErtia q̄ſtiūcula eſt:Si angeli affligant ꝛ doleāt
de malis ꝛ de dānatiōe cuſtoditoꝝ.Ad quā ſic rñ
det q̄ angeli nec detrimētū glorie eoꝝ:nec gemi
tū aut triſticiā ſumūt de malis ꝛ de dānatione cu
ſtoditi.Qḋ ꝓbat triplici rōne.ſ.immunitatis:feli
citatis:cōformitatis.Primo rōne immunitatis a culpa ſic.
Triſtitia quedā pena eſt:pena aūt nō eſt niſi eius cui ineſt
vel infuit vel ineſſe potuit peccatū.Sed in bonis angeli nō
fuit:nec eſt nec eſſe pōt peccatū:ergo in eis nō pōt eſſe triſti
tia.Scḋo hoc idē ꝓbat rōne felicitatis in patria ſic.Angeli
ſunt in ꝑfecta felicitate:ſꝫ ꝑfecta felicitas(qualis eſt felici
tas patrie)nō cōpatit ſecū miſeriā aliquā:eo q̄ ſicut includit
Phus. ij.ethicorum. oē bonū:ita excludit oē malū.Sꝫ ois triſtitia ad miſeriā ꝑti
net ꝛ ē fugiēda:ſecūdū phm.ij.ethicorū.ergo boni angeli tri
ſtes eſſe nō pñt.Tertio hoc idē ꝓbat rōne ꝯformitatis ad ſu
premā regulā q̄ eſt deᵘ:ſic.Volūtas beatoꝝ eſt ꝑfecte cōfor
mis ꝛ cōiūcta volūtati diuine.Culpa aūt a diuina volūtate
eſt ꝑmiſſiue ꝛ pena effectiue.ergo q̄cq̄d eſt:eſt volitū a deo:ꝛ
ſicut eſt volitū a deo:ita eſt volitū ab angelis beatis. Unde
ſicut nihil eſt de quo doleat deus : ita nihil eſt de quo do
leāt angeli.Vñ neq̃ de peccatis hoīm triſtant:cū ſint voli
ta a deo indirecte.ſ.ꝑmiſſiue : neq̃ de pena dānatorū cū ſit
volita a deo directe.ſ.effectiue Sed vtrobiq̃ letant de iuſta
ꝑmiſſiōe ꝛ punitiōe.ꝓpter cōformitatē quā habēt cū diui

na iuſtitia:ꝓpter quā cām dicimᵘ ſctōs dānatis nō cōpati:
immo de penis eoꝝ letari.Et ſi diceret Gaudēt de bonis cu
ſtoditi:ergo triſtant de malis.Negat ꝯſequētia:q̄ gaudere
ſequit eoꝝ naturā:triſtari aūt nō.Qḋ ſi etiā q̄nq̃ reperiat in
ſcriptura triſtent et fleant ſicut in yſaie.xxxiij.dicit.Angeli yſaie. xxxiij.
pacis amare flebūt.Etiā in vitis patrū legit de quodā angelo
q̄ ſequebat quēdā monachū pctō cōſentiētē cōpioſis mani
bus ꝛ flens:ꝛ poſtea cū eēt cōuerſus acceſſit ad eū:ridens et
gaudēs.Hec oia metaphorice itelligēda ſunt ꝛ accipiēda
ſcḋm quādā operationū ſimilitudinē nō ſcḋm affectionū in
firmitatē hec Tho.pri.pte.q.cxiij.ar.vij.ꝛ Bonauētu.ij.ſnia
rum.di.xj.ꝛ Alexan.ij.parte ſumme.q.xlj.arti.ij.

SExtum caput principale ſecunde decadis eſt de vigi
lantia ꝛ ſollicitudine angelorum circa ſalutem hoim.
Circa qḋ tres queſtiuncule ſoluentur quarū quelibet
infra ſuo ordine enucleabitur.

PRima queſtiūcula eſt:Si angeli boni ſint ma Qō.
gis ſolliciti ꝓ hoīe:q̄ ſint cōtra eūdē maligni
ſpūs?Ad quā p̄io videt rñdēdū q̄ ſint magis
ſolliciti boni angeli ad hoīes auxiliādos:q̄ de
mones ad nocēdū.Nā cōiter reperiunt hoies
magis ardentes ad carnalia:q̄ ad ſpūalia.Et
plures repiunt hoies arrepti ſuo mō ꝛ obſeſſi a demonibus
ad malū:q̄ arrepti ꝛ obſeſſi a bonis āgelis ad bonū:ḡ.Rñ
ſio dicēdū q̄ angeli boni ſunt magis ſolliciti:ꝛ plᵘ poſſunt Rñſio. ad qōnem.
ꝓ hoīe q̄ mali cōtra eundē.Qḋ ꝓbat rōne ꝛ auctoritate.Rō
ne vero triplici.ſ.ſuperioritatis:diffuſiōis:ꝛ cōſecutiōis.Pri
mo rōne ſuperioritatis.Nā angelᵘ bonᵘ q̄ eſt inferior ordīe
nature preeſt demonibᵘ ex ſupioribᵘ ordine nature.Rō eſt:q̄
virtᵘ diuine iuſtitie cui boni āgeli adherēt potior eſt q̄ vir
tus naturalis angeloꝝ.Vñ ꝛ apḋ hoies:ſpūalis hō iudicat
oia:vt dicit p̄me.Cor.ij.ꝛ phūs dicit in li.ethi.q̄ v̄tuoſus Phus.
eſt regula ꝛ mēſura oiꝫ humanorū actuū Tho.pri.pte.q.cxc.
ar.iiij.ad tertiū.Scḋo rōne diffuſiōis.Nā de rōne boni ē dif
fuſio ſui ad ſile bonū:de rōne mali ē diffuſio mali ad ſile ma
lū.Sꝫ potētior eſt habitᵘ q̄ eſt bonū:q̄ priuatio q̄ eſt malū
ergo.Tertio rōne ꝯſecutiōis.Nā ſollicitior ē circa cuſtodiā:
q̄ ex cuſtodia ꝯſequit bonū:q̄ qui ex cuſtodia ꝯſequit penā. Angeli
Sꝫ angeli boni ex cuſtodia bonoꝝ cōſequunt quodā gau boni ex
diū accidētale:ꝛ mali cōſequunt ex peccato maloꝝ penā ma cuſto
iorē accidētalē:ergo.Propterea de bonis angelis dicit Pſal. dia bo
Benedicite dño oēs angeli eius potētes v̄tute:faciētes ſue noꝝ ꝯſe
exequētes verbū dei circa oēm creaturā:ꝛ circa homines ma quunt
xime:quorū principaliter eis eſt cuſtodia.Ex quibus patet gaudiū
q̄ potentius perfectius et plenius ſpiritus boni poſſunt q̄ddā ac
operari circa cuſtoditos in bonum:q̄ mali contra bonos in cidētale
malum. Poteſt ſiquidem ſpiritus malus quēcunq̃ homi Pſal.

Universidad de Deusto Biblioteca

nem arrıpere:ei inſpirare:in eũ qualitercũq; illabi:vt ꝑ ipſm̄
mirabilia operet̃ ⁊ enũciet:vt eũ occulta ſcire faciat. pōt imu
tare corpus ⁊ ſenſus interiores ei⁹ ⁊ exteriores:ingerere icli-
nationes:paſſiones:cogitat⁹:inſtinct⁹ vt dicet̃ in tertia de-
cade. Sꝫ multo lōge pfectius potēti⁹ ⁊ pleni⁹ poſſunt ſpūs
boni in bonos. Nā poſſunt ſpūs boni in bonos illabi: eos
excitare ⁊ rapere:illuminare ad dei ſecreta. inflāmare mira-
biliter ad dei amorē:quēadmodū patꝫ in multis ſctis viris.
Dn̄ico:Frāciſco:⁊ poſſunt ſimiliter boni angeli circa corpo-
ra hoīm eadē facere q̄ ⁊ mali facere cōſueuerūt ⁊ longe pfe-
ctius. Nō eñ pōt diabol⁹ ſic ardēter inflāmare hoīem ad vi
tiū aliqđ q̄n angelus bon⁹ poſſit ardentius ad appetibilia
virtutū accedere. Nō pōt diabolus facere aliquē ita ſupbū:
q̄n angelus dei poſſit aliquē facere magis humilē. Et b:eni
ter nō pñt mali angeli hoīes ita fortiter ad mala impellere:
q̄n forti⁹ ⁊ pfecti⁹ boni angeli poſſint eoſdē ad cōtraria idu-
cere. Ad motiuū aūt in oppoſitū dī q̄ ideo cōtter plures ine-
niunt̃ carnales q̄ ſpūales:q: plures ſequunt̃ ſenſualia que
ſuadent demones:q̄ ſpūalia oſtenſa ab angelis bonis. Hec
Henricus de Aſſia ſuper Geneſim.

SEcunda queſtiūcula eſt: Quare angeli amicio
res hoīb⁹ ⁊ fortiores demonib⁹(vt nunc ſupra
cōcluſuꝫ eſt)pmittūt ⁊ pmiſerūt hoīes ⁊ ſctōs
viros vexari q̄nq; ⁊ ſupari a demonib⁹:maxie
cū pditio cuſtoditi aſcribat̃ negligentie cuſto-
dientis. Vñ dr cuidā. iij. Reg. xx. Cuſtodi virum
Rñſio ad q̄ōnem. iij. Reg. xx. iſtu q̄ ſi lapſus fuerit erit aīa tua p aīa ei⁹. Ad quā ſic rñdet̃
q̄ angeli circa cuſtodiā hoīm nō tm̄ agūt quantū ſciūt ⁊ pñt.
Sꝫ quātū pmittit̃ eis a deo primo cuſtode:ſcōm ordinē pui-
dētie ⁊ iuſtitie ſue:⁊ quantū nos acqeſcim⁹ eoꝝ cōſilijs. Vñ
ſi eoꝝ cōſilia admitterem⁹:⁊ pmitterent̃ a deo q̄ ſcđꝫ vltimū
potētie ſue poſſent agere ad illuminationē ⁊ iuſtificationeꝫ
hoīm ⁊ repulſionē demonū. Poſſent vtiq; ⁊ potuiſſent i quo
tpe quātūcūq; puerſos ⁊ malos aduocare ad cognitionē ve-
Tāta ē angelorū ð hoībus cura vt vl obſtinatiſſimos nō penitus relinquāt. ritatis:⁊ accēdere i amorē virtutis:nō eſt ergo ex pte neglige
tie angeloꝝ:nec eſt eis imputādū:q̄ tot hoīes eoꝝ curis cō-
miſſi:pereāt vel tēptent̃:cū in āgelis nulla cadat ppꝛie negli
gētia. Quinimo tāta eſt angeloꝝ cura de hoībus vt nec etiā
quoſcūq; obſtinatiſſimos penitus relinquāt:quos ſi relinq̄-
rēt maligni ſpūs ſtatim eos i morte pcipitarēt. Sꝫ eſt primo
q: nos repellim⁹ eos dū eoꝝ cōſilijs nō acqeſcim⁹. cū nō poſ-
ſint ſupra nr̄am facultatē arbitrij. Et eſt ſcđo q: circa nos tm̄
p virib⁹ agūt quātū eis pmiſſum eſt ex ordine iuſtitie ⁊ p-
uidētie diuine. Et tertio eſt q: cū angeli nō ſubſint ſtatui cur
Opinio origis. Nume. xxv. rēti hui⁹ mūdi:cū ſint cōfirmati in bonū:nō poſſunt agere ⁊
conari extreme p virib⁹ pro hoībus viatorib⁹ alteri⁹ ſtatus
⁊ nature. Ad motiuū aūt in contrariū dicit Origenes ſuper
illud Nume. xxv. Initiat⁹ eſt iſrael beelphegor: preeſt ange
lus bonus

lus bonus hoībus:q̄ p delictis culpabit̃ ⁊ in iudiciū adducet̃ ⁊ pro
bene geſtis laudabit̃. Sed hoc falſuꝫ eſt:q: angeli boni nullo mō Reprobatio p̄dicte opinionis.
culpabunt̃ nec in iudiciū adducent̃:niſi forte intelligat̃ q̄ ad iudi
ciū adducentur:nō ad eorū condēnationē ppter aliquā negligen
tiam commiſſam circa hoīes:ſed ad manifeſtādum q̄đ improbi
damnati ſunt malicia ſua ⁊ non ex culpa cuſtodū. Poſſunt etiam
dici Origenem intellexiſſe per angelos prelatos ⁊ ſacerdotes:alle
gorice:a quibus requirentur in iudicio anime ſubditorū. Hec Hen
ricus de Aſſia ſuper Geñ.

TErtia queſtiūcula eſt: Si boni angeli timeāt cadere a Queſtio
deo per peccm̄? Ad quā ſic rñdet̃:q̄ in angelis ⁊ beatis Rñſio
nō cadit timor cadēdi a beatitudine ſiue a deo ſeperā
di:q: in patria timor ſeruilis ſiue timor pene nullo mō
erit ppter ſecuritatē eterne beatitudinis:bñ tñ ibi erit
timor filialis q̄ timor eſt de malo:q̄ eſt deo nō ſubijci:q̄đ quidem
naturaliter eſt hoī poſſibile ppter naturalē flexibilitatē liberi ar-
bitrij ei⁹. Sed ſit tibi impoſſibile ppter glorie pfectionē. Vñ i via Obiectio.
timor mali eſt oīno poſſibilis:in patria vero eſt poſſibilis ex pte
nature:impoſſibilis ex pte glorie. Et cū arguit̃ in cōtrariū per il- Job. xxvj.
lud Job. xxvj. dicētis. Colūne celi cōtremiſcūt ⁊ pauēt ad nutum
ei⁹ canonizatū:de cōſ. di. j. ca. hi duo ſolūmō hymni. Rñdet̃ q̄ co-
lūne celi ideſt angeli pauēt:aut timore filiali aut in contēplatione
dei incōprehenſibilis ab eis:⁊ ſupra ſe exiſtētis. Hec domin⁹ Job.
cardi. ſancti Sixti in. d. c. hi duo.

SEptimū caput principale ſecunde decadis eſt de potentia
⁊ virtute angeloꝝ. Circa quod tres queſtiuncule ſoluent̃:
quarum quelibet infra ſuo ordine declarabitur.

PRima queſtiūcula eſt: Si angeli poſſint immutare poten Queſtio
tias interiores ⁊ exteriores hoīm? Ad quā rñdet̃:q̄ ange Rñſio
li ppter potētiā eoꝝ in materiā corpalē ⁊ influentiā ipſoꝝ adq̄ōnē.
in hoīes pñt imutare ⁊ imutāt q̄nq; eoꝝ ſenſuꝫ:iclināt affectū:⁊ il- Angeli
lumināt itellectū. Primo pñt imutare vtrūq; ſenſuꝫ. ſ. iteriorē ⁊ exte pñt dupliciter
riorē. ⁊ hoc duob⁹ modis. Primo aliqđ ſenſibile vel de nouo formā-
do vel a natura formatū ſenſui opponēdo. Scđo ſpūs ⁊ hūores in imutare
tus cōmouēdo. Vñ legit̃ Geñ. xix. q̄ angeli q̄ ſubuerterūt Sodo- vtrūq; ſē
mā ⁊ gomorrā pcuſſerūt ſodomitas cecitate vel acriſia vt oſtium ſuꝫ Primo.
dom⁹ intrare nō poſſent. Et ſic legit̃. iiij. li. Regū. c. vj. de ſyrijs q̄s Secūdo
heliſe⁹ duxit in ſamariā hec. b. Tho. pri. pte. ſumme. q̄ō. cxj. ar. iij. Geñ. xix.
Scđo angeli pñt imutare hoīs rōnalē appetitū. ſ. voluntatē. Vbi Voluntas hoīs
nota q̄ volūtas hoīs duob⁹ modis imutari pōt. ſ. ab interiori ⁊ ab duobus
exteriori. Primo ab iteriori:⁊ hoc mō ſol⁹ de⁹ pōt volūtatē hoīs imu modis
tare. Cui⁹ rō eſt:q: cū velle ſit iclinare volūtatē in rē volitā: ſicut pōt mutari.
inclinatio naturalis nō eſt niſi a deo q̄ dat naturā:ita iclinatio vo
lūtaria nō eſt niſi ab eo qui voluntatē cauſat. ſ. a deo. Vñ Prouer.
xxj. Cor regis in manu dñi ⁊ quocūq; voluerit vertet illđ. ſi. Cor. Primo
ſ. volūtas regis eſt in manu. i. in poteſtate dei nō ppria. Et quocū Prouer.
q̄ voluerit vertet:vel ad duritiā vel ad māſuetudinē ad bonū vel xxj.

Universidad de Deusto Biblioteca

Secūdo

ad duritiā vel ad māſuetudinē ad bonū vel ad malū. Secundo voluntas hoīs mutari pōt ab exteriori. Et ſic angel⁹ volūtatē pōt mutare .i. allicere vel inclinare duob⁹ modis. Uno mō oſtendēdo vel pñſentādo exteri⁹ obiectū. Alio modo cōcitando interi⁹ appetitū ſenſitiuū ad aliquā paſſionē: puta ad irā vel cōcupiſcentiā. Et quib⁹ duob⁹ volūtas hominis ad volendū aliquid inclinatur: nō tñ ex ijs duob⁹ volūtas hoīs cogit vel neceſſitat: q: volūtas ſemper remanet libera ad cōſentiendū exteriori pſuaſioni ⁊ interiori affectioni. hec. b. Tho. pri. parte. q. cxj. arti. ij. in cor. q. Tertio angeli poſſunt illuminare hoīs intellectū inquātū docēt hoīes intelligibilē veritatē ſilitudinibus ſenſibiliū ſcdm illud Dionyſij p̄lo. ca. celeſtis ierar. dicētis: q̄ impoſſibile eſt nobis aliter lucere diuinū radiū. niſi varietate ſacrorū velaminū circūuelatur. Qd etiam pbat ſilitudine ſpeculi. Dicit eñ Dyonyſi⁹ in libro de diuinis nominibus: q̄ angeli ⁊ anime ſunt ſpecula ſpiritualia. Uñ ſicut in ſpeculo materiali obiecto alij materiali ſpeculo ſpecies repreſentatae in vno ſe gignūt ⁊ repreſentāt in alio. Ita pōt eſſe q̄ ſpeculū ſpūale .ſ. angel⁹ obijcit ſe alteri: ſic ſpecies quas de deo recipit infundit ei: ⁊ illuminat intellectū ad cognoſcendū diuina ⁊ habēdū cogitatiōes bonas. hoc exēplū ponit Alexāder ij. pte ſumme. q. xxxix.

Angel⁹ pōt mutare volūtatem dupl'r .ſ. Primo. Secūdo

Dyony.

Dyony.

Queſtio Rñſio. Angel⁹ illuminat itellectū hoīs. de quatuor

Sz forte queres ⁊ dices de qb⁹ angel⁹ illuminat hoīs intellectū? Rñdet q̄ de quatuor .ſ. de cogitādis: cognoſcēdis: credēdis: ⁊ agēdis. Primo de cogitādis: nō qdē immittēdo aut faciēdo bonas cogitationes principaliter: q: hoc modo attribuūtur bone cogitationes ſupiori pñcipio .ſ. deo. Sed pcurādo: inquātū bone cogitationes miniſterio angelorū pcurant: prout boni angeli illumināt: habilitāt vel excitāt intellectū ad habendū bonas cogitationes: interius fundēdo vel firmādo bona phātaſmata: vel remouēdo impedimēta oīa. Scdo boni angeli illuminār intellectū hoīs de cognoſcēdis. Nā p bonos angelos adiuuat hō ⁊ illuminat vt ex creaturis pfecti⁹ in cognitionē diuinā deueniat. Tertio boni angeli illumināt de credēdis inquātū p bonos angelos hoīb⁹ diuina principaliter reuelant: ⁊ ſic cauſatur in eis fides. Quarto illuminant de agēdis: ex quo eñ de fide ⁊ de credēdis illuminātur ad operationē fidei operant. hec beatus Tho. pri. parte. q. cxj. arti. ij.

Secunda queſtiūcula eſt. Si angeli poſſunt cōſecrare corp⁹ xpi. Ad quā rñdet negatiue. Rō eſt q: officiū cōſecrādi hominis ſacerdotis eſt: ⁊ nō angeli: ſm illud Luc. xxij. Accipite ⁊ diuidite inter vos. gl. ibi. Accipite vos hoīes ſacerdotes diuidite ⁊ date. ergo ⁊c. Sz qrit q̄re nō dedit xps angelis hāc ptātem? Rñdet q: ptās diſpēſandi ſacra fluit a capite xpi in mēbra eiuſdē nature hūane cū xpo. Angeli aūt nō ſunt mēbra hūana cū xpo. Et cū dr a Grego. in omelia paſchali: ⁊ ponit in. c. qd ſit. de cōſe. di. ij. q̄ angeli adſunt in celebritate hui⁹ ſacramēti. Rñdet q̄ angeli dicuntur adeſſe miniſterio miſſe: non conficiendo: ſed precantes: vt noſtra munera ſint deo accepta. hec dominus Alexan. de Ales. ⁊ Jo. de tur. cre. vbi ſupra.

Luce. xxij.

Obiectio. Grego. Rñſio.

Queſtio Rñſio ad qōnē Ad heb. v.

Tertia queſtiuncula eſt. Si angelus bonus vel malus in figura hominis ſacerdotis apparens poſſit baptizare aut abſoluere. Ad quam ſic reſpondetur q̄ nec bono angelo nec malo conuenit baptizare. Et probat primo de bono angelo ſecūdū illud ad hebreos. v. in his q ſunt ad deū: cōſtituit pro hoībus pōtifex ex hoīb⁹ aſſumpt⁹. Sed āgeli boni aut mali nō ſunt hoīes: ergo nec miniſtri poſſunt eſſe ſacrorū. Angelus etiā mal⁹ nullo modo pōt baptizare. Ratio eſt: q: cū ſint pverſiſſimi nullo modo intēderēt pcurare ſalutē baptizati: que eſt ſpūalis regñatio. Sz facerent intētiōe decipiēdi: cū ſint ſpūs mēdacij. Requirit aūt permaxime ad efficaciā baptiſmi intētio. Uñ q: cū eccleſia nō cōueniret in intētione: lz immergeret nō tñ baptizaret: etiā ſi debitā formā verborū haberet. Silr dico de abſolutione a peccatis: nō eñ eſſet abſolut⁹ ſi angel⁹ malus in forma hoīs ſacerdotis appareret. Sicut ptz in vitis patrū. Ab angelis tñ bonis ſi cōſtaret de bonitate ipſorū: baptizati nō deberēt rebaptizari. Ratio eſt: q: ſicut de⁹ nō ita virtutē ſuam alligauit ſacramētis qn poſſit ſine ſacris effectū ſacrorū cōferre: ita etiā virtutē ſuā nō ita alligauit miniſtris eccle: quin etiā angelis bonis poſſit tribuere poteſtatē miniſtrādi in ſacris. Et q: boni angeli ſunt nuncij veritatis: ideo ſi aliqd ſacrū miniſtrarent ab eis: ratū habēdum eſſet: cōſtaret eñ q̄ hoc fieret volūtate dei. Sicut qdā tēpla dicunt angelorū miniſterio cōſecrata. Et cū arguitur: q: baptizare eſt actio ierarchica ſm Dionyſiū: q eſt purgatio qdā. Sed angeli exercēt in nobis actiōes ierarchicas: q: purgant ⁊ illumināt: ergo etiā ⁊ baptizare poſſunt. Rñdet negādo cōſequentiā: quia angeli illas ierarchicas operationes exequuntur inuiſibiliter non corporalibus inſtrumentis. Ideo non eſt ſimile. hec dominus Joan. de turre cremata Cardinalis ſuper. c. Romanus. de conſecra. diſtinctione. iiij.

Angel⁹ mal⁹ nō pōt baptizare.

Obiectio. Dionyſius. Rñſio.

Octauum caput principale ſecunde decadis eſt de angelorum virtute reſpectu diſtātie localis. Circa quod quinqz queſtiuncule ſoluentur quarum quelibet infra ſuo ordine declarabitur.

Queſtio Rñſio. Augu.

Prima queſtiuncula eſt. Quomodo vnus angelus intelligat aliū? Ad quā ſic reſpondet q̄ vt dicit Aug. ſuper Geñ. Illa que in verbo dei ab eterno extiterunt: fluxerunt ab eo dupliciter. Uno modo in intellectum angelicum. Alio modo vt ſubſiſterent in ſeipſis ⁊ in proprijs naturis. Et in intellectum angelicū proceſſerūt rationes rerum per hoc q̄ deus menti angelice impreſſit ſimilitudines rerum tam ſpiritualium q̄ corporaliū: quas poſtea in eſſe naturali produxit. Cum ergo omnis cognitio ſit ſecundum ſimilitudines rerum cognitarum in cognoſcente: ⁊ quilibet angelus rerum omnium ſpiritualium ⁊ corporalium ſimili-

Universidad de Deusto Biblioteca

tudines impreſſas habeat: tūc vnus angelus aliū intelligere dicit
cū ſe cōuertit ſuper ſimilitudinē quā habet impreſſam illius. Si
militer ⁊ tūc alias res intelligere dicunt cū cognoſcūt illas in pro
pria natura per ſpecies rerū eis innatas: ⁊ hec vocat in eis cogni
tio vespertina: ad differentiam cognitionis in eis matutine. hec
Queſti. ex theologis.

Augu. Rñſio. Secunda qſtiuncula eſt: qđ eſt in angelis cognitio ma
tutina: ⁊ vespertina? Ad quā ſic rñdet Auguſt. iiij. ſup
Geñ. ⁊ xj. de ci. dei. ad Oroſiū q cognitio vespertina ī
angelis eſt cognitio rerū conditarū in gñe ꝓprio ⁊ pro
prijs naturis per ſpēs ⁊ ſimilitudines ipſis angelis im
preſſas ⁊ innatas: ⁊ talis cognitio rerū creatarū in proprijs natu
ris ⁊ proprio eſſe: ideo vocat in angelis veſpertina ⁊ a poſteriori:
q2 omnis creatura ad deū cōparata q eſt lux per eſſentiam quaſi
quedam veſpera ⁊ tenebra eſt. Cognitio vero matutina eſt co
gnitio rerū conditarū ab angelis in verbo. i. in eſſentia diuina dū
cognoſcunt eas per rōnes rerū: vel per ydeas que ſunt in ṽbo tā
q̄ in ſpeculo a priori: tanq̄ in principio emanationis earū. Et q2
cognitio rerū in ṽbo perfectior eſt cognitiōe in ꝓpria natura. Id
circo prima cognitio angelorū dicit matutina: ſcđa veſpertina. exē
Augu. pli grā ſm Auguſt. qui opere ſex dierū non exponit prout impor
tant ſucceſſiones temporū: ſed prout dicunt cognitionē angelicā
relata ad ſex genera rerum per ordinem conditarū. Angeli inquā
tum nouerunt lucē ꝓductā ⁊ a tenebris diuiſam in gñe ꝓprio. i.
inſpiciendo intuitiue lucē creatā ī ſeipſa ⁊ ſuo eſſe: dr cognitio an
geli veſpertina. Sz inquātū angeli eandē lucē in ṽbo ⁊ eſſentia
diuina cognouerūt dicit cognitio angeli matutina: ⁊ hic vocatur
ſm Aug. dies vnus. Inq̄tū ṽo deinde cognouerūt firmamentū
⁊ diuiſiones aquarū ab inuicē intuitiue in ꝓprio gñe: vocat cogni
tio veſpertina. Inq̄tū aūt cognouerunt firmamentū ⁊ diuiſiones
aquarū ab inuicē in ṽbo dr eorū cognitio matutina: ⁊ vocatur ſm
Augu. dies ſecundus. ⁊ ſic de ſingulis operibus ſex dierum ſuc
Queſti. ceſſiue. hec theo.

Rñſio. Tertia qſtiuncula eſt. quomō vnus angelus loquit cū
Intelli- alio? Ad quā ſic rñdet q locutio nihil aliud eſt q̄ ma
gibile nifeſtatio alicui⁹ latentis in corde. Vñ ꝓprie ols locu
tripl᷑ ē tio fit rōne cōicationis latentiū. Manifeſtū eſt aūt q
in intel intelligibile tripliciter eſt in intellectu. Primo quidē ha
lectu. bitualiter ſiue in abſcondito memorie: vt dicit Aug. Secundo vt
Primo. in actu conſideratū vel cōceptū. Tertio vt ad aliud relatū extra
Augu. ſe: per imperiū aūt volūtatis cū mens ꝯuertit ſe ad actū conſide
Secūdo randum qđ hȝ in habitu loquit aliquis ſibiipſi: ⁊ tunc dicitur for
Tertio. mare verbum cordis. Cum vero cōceptus mentis per imperiū vo
luntatis ordinatur ad alterū puta ad agendum aliqđ vel ad ma
nifeſtandum alteri: tunc dicitur formare verbum oris. In nobis
autem interior mētis conceptus duplici obſtaculo clauditur primo
ipſa voluntate que conceptū intellectus poteſt retinere clauſum

interius: ⁊ ſic nullus pōt mentē alterius videre niſi ſolus deus.
Secundo clauditur mens hominis ab alio homine per groſſitiē
corporis. Vñ cū etiā voluntas ordinat conceptum mentis ad ma
nifeſtandū alteri: nō ſtatim cognoſcitur ab altero: ſz opȝ per lin
gue ianuā egredi: ⁊ per illā quales ſumus intrinſecus: oſtendere
extra. Angelus aūt hoc ſm obſtaculū non hȝ: q2 incorporeus ⁊ ıō
mens angelica qn̄ conuertit ſe per imperiū volūtatis ad ꝯſiderā
dum in actu qđ prius habeat in habitu: tūc dicit loqui ſibiipſi. qn̄
aūt ordinat conceptū ſuū ad manifeſtandū alteri angelo: tūc loq
tur illi ⁊ poteſtas ſic ordinādi conceptus ſuos ad alterū manife
ſtandum dr lingua eius. Differt aūt locutio ab illuminatione du Locutō
pliciter. Primo q2 illuminatio ꝓprie dr in angelis de ijs que ſupe differt
rior angelus in lumine diuine eſſentie apprehendit q̄ inferior an ab illu
gelus ex ſe non videt. Locutio aūt eſt de motibus liberi arbitrij: minatio
quos in vno alius non videt. Scđo q2 illuminatio fit p hoc q lu ne dupli
men intellectus inferioris angeli fortius per lumen ſuperioris an citer.
geli cōfortatur ad aliquorū cognitionem. Sed locutio per hoc q Primo.
aliqua prius occulta opponunt vt cognoſcenda ſine confortatio Scđo.
ne luminis. hec ex Tho. ⁊ theologis.

Quarta qſtiuncula eſt: quot modis pōt aliqs ſpūs al Queſti.
loqui hoiem. Ad quā ſic rñdet: q ſpūs aliqs etiā intel Rñſio
ligibiliter homini vel angelo loq pōt quadrupliciter. ad que
Primo nāq3 voce ydiomatica exteriori formata vel p ſtionē.
ſe in medio vel in lingua corporis aſſumpti ſeu corpo
ris alicuius aīalis cui taliter illapſus eſt: vt vſu organorū ei⁹ per
ipſum loqui poſſit: ⁊ hoc modo locutus eſt diabolus dñe Eue: vt
infra dicetur. Scđo per modum actuationis phātaſie tali vel ta
li ordine: ⁊ hoc ſolū ſm phantaſticā dictionū vocaliū vel ſcriptu
rarum dati ydiomatis. Tertio per modum actuactionis phanta
ſie ſm phātaſmata rerū ſenſibiliū. Iſtis duobus modis poteſt
actuari phātaſia per cōmotionē ⁊ alterationem phantaſmatum
atq3 eorum variam obuiationem ⁊ applicationem reſpectu ſenſ⁹
interioris q2 ſpiritibus creatis bonis ⁊ malis obediūt res corpo
rales quantum ad motum localem ⁊ iſtis duobus modis proxi
me dictis poteſt ſpūs loqui homini etiā locutione interiori pter
exteriorē. Quarto modo poteſt ſpiritus loqui homini per imme
diatum influxum ſpecierum vel actuum in potentiam intellecti
uam vel ſenſitiuam: ⁊ iſte quartus modus eſt ſolū ſpiritui in crea
to poſſibilis de cōi ⁊ naturali curſu. hec Hen. ſuper Señ.

Quinta queſtiuncula eſt. Si diſtantia localis im Queſti.
pediat locutionem angelorum adinuicē? Ad quā Rñſio ad
reſpondetur negatiue: quia in omni eo quod ab qſtionē.
ſtractū eſt a loco ⁊ tempore ⁊ hic ⁊ nunc nihil om
nino facit: nec operatur loci diſtantia nec diuerſi
tas temporis. Sed locutio angeli que in intelle
ctuali operatione conſiſtit eſt abſtracta a loco et

Universidad de Deusto Biblioteca

tpe ⁊ ab hic ⁊ nūc: ergo ad eā nihil facit diſtātia loci. Qđ ſi argua
Yſaie. vj. tur i cōtrariū: q: yſaie. vj. dr̄. φ clamabāt angeli alter ad alterū: q̄
clamor vt vr̄ erat ꝑpter diſtātiā localē ipedictē. Rn̄deſi φ angel⁹
clamare dr̄: inquātū cōuertit ſe ꝑ ſpēm ad aliū ad oſtēdēdū vt ali⁹
capiat eū: vel ad oſtēdēdū magnitudinē rei q̄ dr̄: vel magnitudi-
nē affect⁹ ſm qđ dicit Grego. ij. mo. Tāto quiſquis min⁹ clamat
Grego. quanto minus deſyderat. hec omnia. Tho. pri. par. q. cxx. et do-
ij. mora. ctores. ij. ſententiarum.

Onū caput principale ſcđe decadis eſt de potenti ⁊ ſaga-
ci angeloꝝ reſiſtētia. Circa qđ tres queſtiūcule ſoluūtur:
quarū quelibet infra ordinarie declarabitur.

Rimo q̄ſtiūcula ē. Quotuplex ſit ꝑliū ⁊ pugna angelo
Queſti. rū? Ad quā ſic rn̄det: φ int̄ angelos dr̄ eſſe triplex pu-
Reſpon- gna vel reſiſtētia: q: āgel⁹ bon⁹ dr̄ reſiſtere malo: ⁊ ma
ſio ad lus dr̄ reſiſtere bono: ⁊ angel⁹ bon⁹ dr̄ reſiſtere bono.
qōnem. ꝑrio eni bon⁹ angel⁹ reſiſtit malo qn̄ cohibet ꝑtātem
Apoca. nocēdi. Un̄ dr̄ Apoc. xx. φ bon⁹ angel⁹ ligauit diabolū. i. ei⁹ ꝑtātē
xx. impediuit vt nō tētaret q̄ntū vult tētare. i. vſq; ad caſum. Ubi no.
φ ꝑtās diaboli ligata eſt a deo ꝑncipalr̄: ab āgelo ⁊ ab homie
inſtrūalr̄: inquātū angeli ⁊ ſancti hoies in v̄tute dei demonem
artauerūt ⁊ expulerūt. Scđo mal⁹ angel⁹ reſiſtit bono qn̄ illud
qđ bon⁹ angel⁹ itēdit facere: mal⁹ nit̄ impedire ſ; nō valet: vt dr̄
Apoca. Apoca. xij. Draco pugnabat cū Michaele ⁊ angeli ei⁹: ⁊ nō value
xij. rūt neq; loc⁹ inuēt⁹ eſt eoꝝ ampli⁹ i celo. Tercio angel⁹ bon⁹ dr̄
reſiſtere bono: ſicut dr̄ Dan̄. x. Ubi angel⁹ Michael ꝑnceps iudeo
Daniel. rū loquēs de angelo alio principe Perſaꝝ ſic dicit. ꝑnceps regni
x. perſarū reſiſtit mihi viginti ⁊ vno dieb⁹. Que v̄ba Grego. in mo
Grego. ralib⁹ exponēs dicit: φ vterq; angel⁹ fuit bon⁹ ⁊ tn̄ pugnā et diſ-
cordiā ad inuicē hūerunt: q̄ pugna vnitati ⁊ charitati q̄ eſt inter
bonos angelos nō repugnat. Un̄ hoc mō eſt intelligēda. Contin-
git eni φ in diuerſis gētib⁹ diuerſa merita inueniant̄ ſm quoꝝ
diuerſitatē vr̄ φ vna gēs alteri ſubeſſe debeat vel ab ei⁹ dn̄io libe
rari: ſicut tūc in iudeis erat: q: Daniel oratio quātū in ſe erat: libe
rationē populi merebat̄: ſ; peccata populi ⁊ etiā vtilitas quā iu-
dei faciebāt i regno ꝑſarū dū ꝑ eos dei notitia diffundebat̄: in cō-
trariū erat: pugna ergo q̄ iter tales bonos āgelos erat: nihil aliđ
fuit q̄ diuerſa relatio meritoꝝ ſup q̄b⁹ vterq; angel⁹ diuinā cōſu-
lit volūtatē. Allegabat eni angel⁹ q̄ iudeis ꝑerat: ꝑniam iudeorū
⁊ iniuſtitiā populi q̄ eū detinebat: ⁊ iđ liberationem ei⁹ petebat.
Econtra vero angel⁹ regis perſarū dicebat diuinū cultū ⁊ nomē
dei per iudeos publicari: ⁊ iđ cōueniēs erat vt in illa patria rema
neret: ⁊ ſic quantū in ſe eſt allegabat φ populus iudeorū liberari
nō deberet. Iſta ergo contraria allegatio meritorum erat pugna
angelorum. Et q: non ſtatim angeli cognoſcebant quid ſup agē-
dis diuina voluntas ordinaret: ideo tanto tempore dicit̄ angelus
vnus alteri reſtitiſſe quanto ipſe deus diſtulit liberationē iudeo
rum angelo qui eis ꝑerat reuelare: vel quanto tempore deus di-

ſtulit Danieli liberationē vel reuelationem hmōi reuelare. hec
Tho. ij. ſniarum. di. xj. q. ij. arti. v.

Ecūda queſtiūcula eſt: Si ꝑliū angeloꝝ de q̄ ſcri Queſti.
bit Apocal. xij. φ Michael ꝑliabat̄ cū dracone ⁊c.
fuerit reale ⁊ corꝑale: an intētionale ⁊ mētale. Ad
quā ſic rn̄det̄: φ reale fuit: nō tn̄ corꝑale. Pro q̄ in
telligēdo: ſciēdū eſt φ in nobis ꝑter gn̄a belloꝝ Rn̄ſio
q̄ ꝑtinēt ad potētiā executiuā exteriorē experimur ad qōnē
etiā aliq̄ gn̄a belloꝝ ꝑtinētū ad aliq̄s oꝑatiōes immanētes ⁊ in
teriores. Primū. ſ. inter appetitū ſenſitiuū ⁊ intellectiuū: iſti enim
duo appetit⁹ inclinātur ad oppoſita. Nā caro cōcupiſcit aduerſ⁹
ſpm̄ ⁊ ecōuerſo. Secundū ꝑliū eſt inter intellectū ⁊ volūtatem: ſi-
cutquando ratio indicat aliquid faciendum et voluntas renuit.
Tertiū inter voluntatē ⁊ voluntatē diuerſorum nō vnius ad ſe.
Quartū inter intellectū ⁊ intellectū ex cōtrariis opinionib⁹ ꝑ rō-
nes oppoſitas. Bellū igit̄ angeloꝝ iuxta ꝑdicta triplex fuit iuxta
tria q̄ reperiunt̄ in natura eorū intellectuali. ſ. rō: voluntas ⁊ facul
tas. Per rōnē eni electi ⁊ reprobi ꝯtria ſentiebāt. Per volūtatē ad
cōtraria afficiebant̄. Per facultatē vero ad oppoſita nitebantur.
Nā angeli electi de deo: de grā ⁊ glīa ei⁹ ſentiebāt ſublimiter: ad
ea afficiebant̄ ⁊ nitebātur. Et ecōuerſo mali āgeli. Et ſic intelligē
dū eſt etiā de altercatione Michaelis cū diabolo de reptione cor
poris Moyſi: de q̄ ſcribit Iude primo. c. ⁊. xxiiij. q. iij. ca. Si igitur
hec Franciſcus de maronis. ij. ſniarum. diſt. vj.

Ertia queſtiūcula eſt: De quo ⁊ qua materia fuit pre- Queſti.
lium Michaelis cum dracone? Ad quam ſic rn̄detur:
φ lucifer qui ceteris in eſſe erat excellentior: vt patet in
Daniele. Sub typo regum terre ſuperbiſſimorū: inco- Rn̄ſio
gitabili elatione ſuperbie: dicebat in corde ſuo. Deus ego ſum. ad que-
In cathedra ſedeo. Ego a meipſo ſum: ſine initio: negādo aliquē ſtionem
maiorem ſe qui fecerit eum ⁊ conſequenter ſic ambiebat aſcende
re in celum vt celi teneret imperium: ambiebat aſcendere ſuper al
titudinem nubium vt ab omnibus angelis adoraretur vt deus: ⁊
habito in ſe conſilio dixit. Ego ſum plenus ſapientia perſuadebo
omnibus angelis ita quod ſine contradictione credent mihi di-
centi: deus ego ſum. a meipſo ſum: ꝑdicauitq; eis ſine temporis
mora vt habetur in Dan̄. vbi dicitur. Fines ſuos emiſit ad vniuer
ſa ligna regionis idest effudit eloquia ſapientie ſue ad vniuer-
ſas angelorum multitudines vt ſibi obedirent. Sed dominus de⁹
qui non permittit creaturam temptari ſupra id quod poteſt: ſuſci
tauit vnum de archangelis qui conſtanter diceret non es tu de⁹:
ſed eſt alter excellentior: qui te et omnes nos creauit: et ideo ille
vocatus eſt michael: qui interpretatur: quis ſicut deus noſter? qui
reſiſtendo lucifero dixiſſe perhibetur. Cur dicis ego ſum deus?
Quis enim poteſt eſſe deus ſicut deus noſter. et ſimilia. et tunc
factum eſt prelium in celo vt dicitur. Apocalip. xij. quod Micha- Apoca.
el pugnabat cum dracone. hec Henricus de Aſſia ſup Geneſim. xij.

Universidad de Deusto Biblioteca

Decimū caput ſcđe decadis eſt de aſſumptione hominum intra choros angeloꝝ circa qđ due queſtiūcule nūc infra notate ſoluenť.

Queſti.

Prima qſtiūcula eſt. Si ad angeloꝝ collegiū poſt morte hoies aſſumanť. Ad quā primo vř rñdendū negatiue rō eſt: qꝛ plus diſtat natura hois a natura angeloꝝ ꝙ̄ natura vnius angeli a natura alteri⁹. Sꝫ angel⁹ inferioris nature nō pōt ptingere ad ſuperioris ordinē: ergo vř ꝙ nec hoies ad ordines angeloꝝ aſſumanť: nec aſſumi poſſint. In ꝯtrū eſt Mat. xxij. vbi dr a xpo. Erūt ſicut angeli dei in celo. Et eccřia cātat. Gaudēt chori angeloꝝ ꝯſortes ꝛ cōciues nři.

Rñſio. Math. xxij.

Rñdeo dōm ꝙ circa hoc triplex fuit opinio. Quidā em̄ ꝯmētator grec⁹ epſ Euſtrati⁹ dicit in cōmentario ſup. vj. ethi. Ariſtotelis. ꝙ nemo tm̄ aīe ſue pfectū ſeparare pōt vt ad opationē intellectuū ſeparatoꝝ ſiue ſubſtātiarū intellectualiū ſeparataꝝ cuiuſmodi ſunt angeli: ptingat. Et ꝫ hoc dicendū eſt ꝙ hoim ꝗ in glia aſſumunť erit vn⁹ ordo decim⁹ inferior. ix. ordinib⁹ angeloꝝ. Sꝫ hec opinio eſt cōtraria dictis ſanctorū: ꝛ videtur etiā ſapere hereſim. Cū etiā beata virgo ſit exaltata ſuper choros angelorū vt habet eccleſia: ꝛ ponit in. c. pronunciandum de cōſe. diſt. iij. ꝛ Augu. xij. ꝛ. xxij. c. j. de ciui. dei. dicit: ꝙ non erūt due ſocietates hoim ꝛ angelorū: ſꝫ vna.

Rñſio ad qōnē per tres opiniones. Opinio Euſtratij. Augu.

Secūda opinio. Alia opinio eſt ꝙ quidā hoim aſſumenť ad ordines angeloꝝ. Alij vo faciēt vnū ordinē decimū: vt expleať ſimilitudo de decima dragma pdita ꝗ poniť Luce. xv. Sed hec diuerſimode aſſignanť. Quidā dicūt qđ ſolum virgines ad ordines angeloꝝ aſſumunť eo qđ cognata ſit angelis virginitas: vt dicit Hieronimus.

Virginitas āgelis ē cognata.

Alij vero electi decimū ordinem cōſtituunt. Sed hoc etiā nō vř verum: qꝛ multi non virgines vt petrus ꝛ magdalena multis ēt virginibus eminētiores ſunt. Vñ alij dicūt ꝙ perfecti aſſumunť ad ordines angeloꝝ: ſed illi qui ſunt imperfectoꝝ meritoꝝ: decimū ordinē cōſumabūt. Sꝫ cū ex hoībus ꝛ angelis futura ſit vna eccleſia ꝛ ierarchia: non eſt probabile ꝙ numerus ordinū ꝗ celeſti ierarchie cōpetit per trina terna diſtinctus: vt ipſe numerus ordinuꝫ exprimat trinitatis increate veſtigiū p hoies augeatur. Et qđ dicitur in. c. ij. duo ſolummodo hymni de conſe. diſt. j. ꝙ ſi decimus ordo eorum ꝛc. Sic intelligendū eſt: quod de hominibus reſtaurabitur quod in angelis lapſum eſt: de quibus tot corruerunt: vnde poſſet fieri decim⁹ ordo. Similiter quando magiſter ſententiarum in. ij. diſtin. ix. teſtať de ſcriptura (cuius maior eſt peritas ꝙ̄ omnis humani ingenij perſpicacitas vt dicit Auguſti.) que dicit ꝙ ex hominibus decimus ordo eſt reſtaurandus. Reſpondet Albertus quod ibi decimus ordo non eſt accipiendus ratione numeri: ſed ratione gradus in gloria vel gratia.

Augu. Albert⁹

Tertia opinio. Et tertia poſitio que doctrinis ſanctorū magis conſona eſt ꝛ que magis doctrine theologorum placet. et maxime ſancto Tho. Alberto magno: domino Vlrico quod omnes electi aſſumentur ad ordines angelorum: quidam. ſcilicet ad

ſuperiores: quidā ad inferiores: quidā ad mediocres pro diuerſitate ſuorū meritorū: ſed beata maria ſup oēs. Hec aūt poſitio pꝫ ex gl. ſup illud Pſal. Conſtitues eos principes ꝛc. que dicit. elegit pauperes vt exalter ad ordines celi ꝗ ſunt ex hoīb⁹ ꝛ angelis. Itē gl. ſup illud Deuter. xj. Ois locus quēꝫ calcauerit pes vř ꝛc. Dicit ibi gl. Si diabolū vincere potero: ſi meruero vt de⁹ cōterat eū ſub pedibus meis: cōſequēter locū in celo ei⁹ habebo. Itē Dionyſi⁹. c. j. de diuinis noībus dicit. Hoies angelorū gloriā ſortiētur. Itē Gregorius in omelia de centū ouib⁹ de quib⁹ Luce. xv. dicit ꝙ hoies ſm diuerſitatē meritorū ad diuerſos ordines trāſferētur āgelorū. Et in omelia de angelorū diſtinctiōe dicit Grego. Diſtincte cōuerſationes hoim ſingulorū hoībus cōgruūt ꝛ in eorū ſortē vel ordinē per cōuerſatiōis ſilitudinē deputātur. Nā ſunt pleriqꝫ ꝗ parua capiūt ꝛc.

Pſal. Deut. x. Diony. Grego. Idem

Queſtio. Si aūt ꝗrit vtrū aſſumanť tot de hoībus quot angeli ceciderūt vel remāſerūt vel plures vel pauciores? Rñdeo ꝛ dico ꝙ ille hoc ſol⁹ ſcit cui ſoli cognit⁹ eſt numer⁹ electorū in ſupna felicitate locādus: ꝛ hic eſt de⁹.

Rñſio.

Rñſio ad auctoritatem euſtratij. Ad rōnē aūt in oppoſitū: ꝛ ad auctoritatē Euſtratij rñdeť: ꝙ hoies aſſumi ad ordines angelorū pōt intelligi trib⁹ modis. Vel ex parte nature: vel gr̄e vel efficacie. Primo ex pte nature: ꝛ ſic null⁹ aſſumi pōt ad ordines angelorū: tum qꝛ in hoie naturalis actio nūꝙ̄ pōt ptingere ad equalitatē angelorū null⁹ em̄ intellect⁹ human⁹ ſm formā pōt pertingere ad cognoſcendū deū: vt angeli: tū qꝛ ſemp remanebūt diſtincte nature. ſcꝫ angelica ꝛ humana. Scđo mō aſſumi ad ordines angelorū poteſt intelligi ex parte gr̄e: ꝛ tūc dico ꝙ nō ſolū ad ordines ſed ſupra ordines angelorū aſſumi pōt: vt pꝫ de beata virgine que ex eo ꝙ habuit plus de gr̄a ſuper oēs choros angelorū eſt exaltata. Tertio mō pōt itelligi aſſumi ad ordines angelorū ex parte efficacie: ꝛ tūc dico ꝙ ꝙ̄uis angelus inferior nō poſſit mereri: vt ad gloriam angeli ſuperioris perueniat: tamen homo ſic. Eo ꝙ meritum hominis eſt efficacius ꝙ̄ meritum angelorum. Quod probatur quatuor rationibus. Prima eſt propter dei liberalitatem que non obſtante humane nature infirmitate homini tantum vult dare quantum angelo. Secunda ratio eſt propter difficultatem que eſt occaſio maioris conatus: et per conſequens meriti. Tertia ratio eſt propter temporis diuturnitatem ex qua homo poteſt de virtute in virtutem proficere: ꝛ de bono in melius. cum diutius ſit viator ꝙ̄ angelus. Quarta ratio eſt propter gratie ꝛ meriti chriſti infinitatem: ex qua noſtra merita efficaciam habent: ꝛ ideo magis poſſunt homines virtute meriti chriſti quod eſt infinitum transferri in gradum altioris nature ꝙ̄ etiam angelus. Tho. in. ij. ſententiarum diſt. ix. ꝛ de conſe. diſt. j. c. ij. duo hymni. dominus Johan. de turre cremata.

Meritū hois eſt efficaci⁹ ꝙ̄ meritum angelorū.

Queſtio. Secunda queſtiuncula eſt. Si virgo maria fuit aſſumpta ſuper choros angelorum. Ad quam videtur primo reſpondendum negatiue. Ratio eſt: quia ſuper choros ꝛ tron[illegible] angelorum nō eſt niſi tronus ſanctiſſime trinitatis: que eſt ipſa deitas

Rñſio aliquoꝝ ad qōnē

Universidad de Deusto Biblioteca

Repro= vel deus. Sed in trono illo nõ fuit collocata q: ſic fuiſſet equalis in
batio p̃= deitate ⁊ gloria triũ perſonarũ. Ad hãc queſtionẽ dicũt aliq̃ q̃ vir=
dicte re= go maria ĩõ ẽ: exaltata ſup choros angelorũ: q: collocata fuit in
ſponſio= primo loco poſtremi ſupioris chori ſeraphinorũ: vnde lucifer ce=
nis. cidit. ſed hoc nõ valet q: ſi ſic nõ diceref exaltata ſup choros an=
gelorũ ſ3 intra eorũ tronos poſita. Jdeo dicẽdũ eſt q̃ ſupra oẽs cho
Alia: re= ros aſſumpta fuerit ⁊ collocata. Qđ pbaẽ rõnibus: autoritatib⁹:
ſponſio ⁊ figuris. Prima rõ eſt ſancti Tho. in opuſculis: opuſculo. viij. di=
Sanct⁹ centis. Maria virgo exceſſit oẽs angelos in trib⁹. ſ. i plenitudine
Tho. gr̃e: in dei familiaritate ⁊ puritate: q̃ eos etiã loco debuit excede
Albert⁹. re. Jtẽ albert⁹ ſup miſſus eſt: idẽ ſic pbat. Plus diſtat beata v̾go
a ſeraphin in dignitate ⁊ gloria: q̃ ſeraphin a cherubin. Sed pro
pter excellẽtiã dignitatis ſeraphin ordinaẽ ſup cherubin vno or=
☞ dine: ergo beata v̾go erit ſup ſeraphin ad min⁹ vno ordine. Jte3
plus diſtat dña a ſeruo q̃ ſeruus a ſeruo. Sed ſeraphin ſeru⁹ ſic
ſe hz ad cherubin ſeruũ q̃ vno ordine ſuperat illũ: q̃ ⁊ regina et
Joh. de dña oĩs ſeruos ⁊ p pñs oẽs angelorũ choros. Jtẽ Joh. de bl bia
blibia. Bonoñ. quolibeto. xix. ſic. pbat ppoſitũ: gr̃a ⁊ gloria cõmẽſuranẽ
nã ſm mẽſurã gr̃e eſt mẽſura glorie: ſed beata Maria oẽm crea
turam intellectualẽ antecedit in gr̃a: ergo oibus pferẽ in gl̃ia:
ei quippe dictũ eſt. Aue gr̃a plena. Jtẽ meritũ ⁊ premiũ ſibi per
equiparantiã correſpõdent. Meritũ autẽ cõſiſtit in charitate: ſed
ipſa plus q̃ aliqs angelus dilexit deũ: ergo ⁊c. Jdẽ habeẽ de con
ſe. diſt. iij. c. iij. pñſciandum. ⁊ ibi archidiaconus. Probaẽ etiã idẽ
autoritatib⁹: ⁊ primo eccleſie cantãtis. Exaltata es ſancta dei ge
Pſal. nitrix ſup choros angelorũ ad celeſtia regna. Jtẽ pſal. Aſtitit re
gina a dextris tuis in veſtitu deaurato circũdata varietate. gloſ.
Aſtitit. i. ſup choros angelorũ ppinquius ſtetit. Regina vero a
dextris tuis. i. prope deitatẽ tuã. Jn veſtitu deaurato. i. ſapientie
ad aduocandũ p hominibus. Circũdata varietate. meritorũ. ſ. ⁊
Auguſt. virtutũ. Jdẽ Aug. Sed de te o virgo q̃d dicã pauper ingenio cũ
quicq̃d dixero min⁹ ſit laude tua. Si celũ te vocẽ: maior es ⁊c. Et
cõcludit: ſi dñam angelorũ vocẽ: per oĩa etiã cõprobaris. Si ergo
Hierony dña eorũ: ergo ſuper eos. Et Hieronymus. Hec eſt dies preclara
mus. in qua meruit exaltari ſup choros angelorũ: ⁊ peruenire vltraqua
noſtre humanitatis nature licitũ ſit vbi nõ ſubſtãtia tollit ſ3 glo
rie magnitudo monſtratur. Ubi chriſtus pro nobis introiuit põti
fex in eternũ celi palatiũ ⁊c. Probatur tertio figuris: ⁊ primo. iij.
Reg. ij. Ubi ponẽ q̃ tronus Berſabee matris Salamonis poſit⁹
eſt iuxta tronũ regis ⁊ ſedit mater ad dexterã filij. Jtẽ. iij. Reg. ij.
dixit dñs p aram ⁊ pphetam ieroboam. Te aſſumã regnabis ſu
per oĩa que deſiderat anima tu a erisq3 rex ſuper iſrael. Et ſic pz
veritas huius queſtionis. Ad argumẽtum autẽ in 3iũm eſt dicẽ
dum: q̃ nõ ideo dicẽ virgo maria exaltata ſuper choros angelorũ
quaſi fuerit equalis in deitate trib⁹ perſonis. Sed q: citra perſo=
nas diuinas nulla pura creatura plus beata virgine participat
dñi gr̃am gloriam ⁊ premiũ eſſentiale diuinũ. Clamemus ergo

ream gementes in hac lachrymarũ valle ⁊ flẽtes: dicendo: trahe
nos poſt te intra choros angelorũ ⁊ adiuua vt in odorẽ vnguẽto=
rum tuorũ curramus o virgo aduocata noſtra.

Cauſa aſpirãte deo optimo maximo: princeps in=
uicte: p quãto virtutis ⁊ roboris animi mei medio
critas tulit: ſuo fine kalo demonũ id eſt bonorũ an=
gelorum ſecũda decade. Nunc etiã tertio patroci=
nante ⁊ opitulãte Joue chriſtianorũ: paulo liberi⁹
ad tertiã: de Kaco demonibus id eſt malis angelis
noſtra ſe flectet diſputatio. Eruntq3 iuxta Ariſto. ij. methaphy. ⁊. ij.
poſteriorũ. Primum de malis angelis. petitionũ caput de verita=
te ⁊ exiſtẽtia ipſorũ. Circa qđ ſex queſtiũcule ſoluẽtur: quarũ que
libet infra ſuo ordine declarabitur. Queſti

Prima queſtiuncula eſt: Si kaco demones id eſt ma
li angeli ſm rei veritatẽ reperianẽ: an ſit cõmẽtum
fidelium theologorũ ⁊ chriſtianorũ. Ad quã primo
videtur reſpõdendũ negatiue: q: ſi eſſent reperirẽ=
tur a deo in lib. geneſis creati: ſed ibi nulla ſit men
tio de angelis malis nec bonis: ergo nõ ſunt creati
nec per conſequens exiſtunt in mundo nec in inferno aut in aere
hoc noſtro caliginoſo. Jtẽ Ariſtoteles ⁊ perypatetici poſuerunt
nõ eſſe demones ⁊ ea que nos attribuim⁹ demonibus dicebant
prouenire virtute celeſtium corporũ ⁊ aliquarũ rerum naturaliũ
ſc3 lapidum ⁊ herbarũ. Preterea nos videmus q̃ luna ſm certa
augmẽta eius vexat homines ⁊ lunatici dicũtur. Math. c. x. xvij.
Necromãtici etiã obſeruãt cõſtellationes ad opera eorũ cum fin
gunt ſe inuocare demones: ergo nõ ex demonibus prout dicẽ: ſ3 Prima
ex corporibus celeſtibus illa proueniũt. Reſpõdeo dicẽdum q̃ cir opinio
ca veritatẽ ⁊ exiſtẽtiam demonũ triplex fuit opinio. Prima Ari= Ariſtot.
ſtotelis ⁊ cum ſequentiũ pypatheticorũ qui nõ poſuerunt demo=
nes eſſe: ſed ea que attribuere ſolemus demonibus dicebant pro Auguſti
uenire ex virtute celeſtium corporum: planetarum ⁊ quarũdam nus.
aliarũ rerum Unde Aug. x. de ci. dei. dicit. Porphyrio egyptiaco
pypathetico ⁊ necromantico viſum fuit q̃ quibuſdam herbis: la=
pidibus: animantibus ſonis ac certis quibuſdã vocibus figuratio
nibus ac figmentis: quibuſdã etiã obſeruatis motibus ſyderum
in conuerſione celi: fabricantur in tertia ab hominibus poteſta=
tes ſyderum idoneas varijs effectib⁹ exequẽdas. Sed hoc appa=
ret manifeſte falſum: dicit Aug. ex hoc q: inueniũtur alique ope=
rationes demonum que nullo modo poſſunt procedere ex aliqua
naturali cauſa puta: q̃ aliquis arreptitus a demone loquatur lin=
guam ignorã: recitet verſus ⁊ autoritates quas nunq̃ ſciuit. Mul=
taq3 alia inueniunẽ opa demonũ tã in arrepticijs q̃ in artib⁹ ne=
cromãticis: puta ſtatuarũ locutio: earũ motio: q̃ nullo mõ pñt pce
dere niſi ex aliq̃ intellectu. Propter qđ q̃dã alij phi coacti ſunt po

Universidad de Deusto Biblioteca

nere demones eē:ſʒ nō quos nos dicim⁹:ſʒ eē aīas hoīm vt dixit
Plotinus:⁊ adducit Aug.ix.de ci.dei.⁊ ex hmōi hoīm aīab⁹ fieri
demones lares.i.domeſticos ſi fuerunt aīe boni meriti. Si vero
fuerunt aīe mali meriti:fiūt larue.i.turpes ⁊ terrefacientes.Si
aūt ſit incertū eas bonoꝝ fuiſſe aut maloꝝ merito:ſic efficiunt̄ dij
manes:qđ credētes multi aruſpicū occiderūt pueros vt haberēt
animas coꝝ in ſuis opib⁹ cooperātes ⁊ adiuuantes.Sʒ hoc per
Chriſo- nicioſum dogma.Chriſoſtom⁹ ſuper illud Mat.Demōes exibāt
ſtomus. de monumentis:obruit dicens:non habet rationē vnā virtutē
incorporeā poſſe in aliā trāſmutari ſubſtantiā.ſ.alam in ſubſtan
tiam demonis.Nec etiā rōnabile eſt aīaʒ a corpore ſeparatā hic
oberrare.Iuſtoꝝ eñ aīe in manu dei ſunt:q̄ aūt ſunt peccatoꝝ
confeſtim hic adducunt̄.Fuerunt tertij q̄ ꝓpter erroneā hāc nūc
ſuppoſitam opinionē poſuerūt vt adducit Aug.viij.de ci.dei.ꝙ
Auguſt. oīm aīaliū in quib⁹ eſt aīa rationalis tripartita diuiſio ē:in deos
hoīes:⁊ demones.Deos autē dicebant habere corpora celeſtia:
Plato. demōes aerea:hoīes vero terrena.Unde ⁊ Plato ſub ſubſtātijs
intellectualib⁹ oīno a corpe ſepatis hos tres ordines ſubſtantia
rum corporib⁹ vnitarū ponebāt.Et ij tertij lʒ verum dixerint qđ
hoīes terrena corpa habeāt vt experimur:⁊ falſū ſenſerit d̄ aīa
Ariſtote tione corporum celeſtium. Cum Ariſtoteles neget corpora cele-
ſtia eſſe animata vt dicit Boetius Cogente tamen veritate verū
dixerūt ponēdo demones eſſe licet nō ſint naturaliter corpis ae-
rei vt ponebāt:⁊ in ſequēti dubio ꝓbabit̄.hec oīa Tho.i queſtio
Guilhel nib⁹ diſputatiſ de demōib⁹.q.i.ponit ēt.d.Guilhelm⁹ pariſienſis
m⁹ pari- li.de vniuerſo.parte.iij.ꝙ inter iſtos demones ſunt ē aliq̄ delyri
ſienſis. quaſi fatui q̄ exigēte hoc in penā qualitate peccatoꝝ:ex itrinſe-
cis paſſiōib⁹ vitioꝝ.ſ.ire:odij:ſuperbie:timoris:doloris ⁊ hmōi:
q̄ pñt tm̄ exreſcere in ſpū aliquo ꝙ incipiat furere ⁊ delyrus fie-
ri.Ita ꝙ tam ſtulte ⁊ ridiculoſe iudicet de rebus ſicut vn⁹ fatu⁹
homo q̄ circa virtutē rationatiuā ita peruerti turbari ⁊ alienari
pōt ꝙ errabit circa ſcđam ⁊ tertiā opationē intellect⁹.Et ſiliter
pōt accidere in demonib⁹ ⁊ aīabus dānatis.hec ille formalr̄.Sʒ
preter hec q̄ nūc ſupradicta ſunt:cōſtare pōt exiſtētia ⁊ veritas
maloꝝ ſpirituū ſiue demonū:primo ſcripturarū ⁊ gētilū aucto-
ritatib⁹.Scđo inductiōib⁹.Tertio exēplo.Primo auctoritate vete-
Gen.iij. ris teſtamēti ⁊ noui Nā geñ.iij.dr.ꝙ tpe quo Adā ⁊ Eua erāt nu
di in paradiſo q̄dā alteri⁹ ſpeciei rōnalis creatura preter hominē.
Uñ dr.Sʒ ⁊ ſerpēs erat callidior cūctis aīantibus terre q̄ fecerat
dñs deus quinta ⁊ ſexta dieb⁹.Qui q̄dē ſerpēs nō ꝓpria natura
ſʒ quadā intellectuali natura ſerpēti aduēticia loquebat̄ domīe
Eue.Hāc aūt rationalē creaturā preter hoīem dicit̄ diabolū fuiſ
ſe.Job quoqʒ.c.xx.dr.Uadēt ⁊ venient ſup eū horribiles:oēs de-
Job.c. mones tenebre abſcōdite ſunt in oculis ei⁹.Et.c.xvj.dr.Hoſtis
xx. meus terribili⁹ oclis me intuit⁹ ē:aperuerūt ſup me ora ſua et ex
Sapiē. probrātes percuſſerūt maxillā meā:ſatiati ſunt penis meis.Et
xj. Sapie.xj.c.dr.Qđ q̄dā errātes colebāt mutos ſerpētes ⁊ beſtias

ſupuacuas:immiſiſti illis multitudinē mutoꝝ aīaliū in vindictā:
vt ſcirēt qr ꝑ q̄ peccat q̄s:ꝑ hec ⁊ torq̄t.Et Mat.xxv.Diſcedite a Mathe.
me maledicti in ignē eternū q̄ parat⁹ eſt diabolo ⁊ angelis ei⁹. et xxv.
Job.xlj.metaphorice formā demonis deſcribēs dicit. Sternuta- Job.xlj.
tio ei⁹ ſplēdor ignis ⁊ oculi ei⁹ vt palpebre diluculi:de ore ei⁹ lam
pades ꝓcedūt ſicut tede ignis accēſe:de narib⁹ eius ꝓcedit fum⁹
ſicut olle ſuccenſe atqʒ feruētis:halit⁹ eius prunas ardere facit:⁊
flāma de ore ei⁹ egredit̄:in collo ei⁹ morabit̄ fortitudo ⁊ faciē ei⁹
ꝓcedet egeſtas ⁊c.Unde totū capitulū.Refert etiā Aug.li.viij.de Auguſt.
ci.dei.ꝙ Apuleius.platonicus ſcribit in lib.de deo Socratis.So
cratē demonē quendā habuiſſe familiarē:q̄ ſollicitus erat circa
ipſuʒ vt deſiſteret ab agēdo qñ illud qđ agere volebat improſpe
re fuerat euenturū.Itē poſuit ꝙ demones ſunt medij inter hoīes
⁊ deos:p̄ces hoīm ad deos deferētes atqʒ impetrata bñficia hoī-
bus reportātes.Et Plato in thimeo dicit.Inuiſibiliū diuinarum
ꝑtātum q̄ demōes nūcupant̄:ꝑſtare rationē opus mor⁹.eſt:ꝗ̄ ſer Plato.
re valeat hoīs ingeniū.Et xenophon li.i . de morte Socratis ad xenophō
Athenienſes inq̄t.Enimuero iam bis mihi defēſionē parāti demo-
niū aduerſat̄.Et Lactātius li.ij.Inſtitutionū.⁊ Aug.li.x.c. xxiij.
de ci.dei.multa de coꝝ exiſtētia ſcribūt.Sed p̄terea etiā q̄ dicta
ſunt de ſcripturaꝝ teſtimonijs:eē quaſdā rōnales ſubſtātias ma
las ⁊ peruerſas p̄ter hoīem:⁊ in hoc mūdo vagari:patere ⁊ pſtare
pōt ex quinqʒ inductionib⁹.Primo ex reuelationib⁹ occultoꝝ.q̄s ſe
pe fieri hoīb⁹ ⁊ factas etiā certiſſima relatiōe didicim⁹:q̄ ſaluari
nō poterāt ex ordine ⁊ influxu corpaliū cauſaꝝ ſupioꝝ ⁊ inferio-
rum.Scđo ex viſis ſeu oraculis ⁊ alijs miris effectib⁹ q̄ apparue
runt circa ydola quib⁹ demones perſuaſerūt hoībus ſe colendos
etiā magnis ⁊ ſapiētibus viris vt Romanis ⁊c.q̄ etiā effect⁹ ratio
nabiliter reduci nō pñt:aut in cauſas ſupiores vel inferiores cur-
ſus naturalis.Tertio ex opib⁹ ſeu effectib⁹ artiū magicaꝝ.q̄rum
ſunt q̄dā effect⁹ mirādi q̄ fiūt mediātib⁹ v̄bis nō ex intrinſeca vir
tute v̄boꝝ aut caracterū:nec ex ꝓpria v̄tute intellect⁹ hoīs v̄bo
ꝓferētis vt clare ⁊ facilr̄ ꝑncipijs recte philoſophie ⁊ liberaliū ar
tiū cōuinci pōt.Relinquit̄ ḡ ꝙ hūt tales effect⁹ ex opatiōe alicu-
ius intellect⁹ vel nature intellectualis:ad quā referunt̄ v̄ba itelli
gibilia ⁊ necromanticoꝝ:⁊ ad quā formāt̄ ſigna caracteres ſeu ſi
gilla firmitatis dñij.Quarto ex actib⁹ obſeſſoꝝ ⁊ reuelationibus
occultoꝝ.Quinto ex ſubitis trāſmutationib⁹ reꝝ vt virgaꝝ i ſer
pētes ⁊ hmōi q̄ fecerūt magi Pharaonis.hec oīa Henric⁹ d̄ Haſſia
ſup Geñ.Tertio idē ſuadebit̄ exēplo.Retulit eñ mihi.R.dñs ab
bas rugius ſalernitan⁹:itegre vite:magniqʒ iudicij viriqʒ Fer
dināndi regis fideliſſim⁹ a ſecretis ābaſſiatorqʒ:ꝙ ea tēpeſtate q̄ Ue
neti grauiſſimū bellū duci Ferrarie intulerūt.Cū Alfonſus Ara
gonius Calabrie dux inuict⁹ tūc eſſet Mediolani ibiqʒ inter illu
ſtres viros de ſpiritib⁹ ſermo haberet̄.In q̄ cetu tūc forte adera
tis abbas:variaqʒ de ea re ſentirēt:aſſeueraſſe ducē ait.Nō vanū
eē qđ de illis diceret̄:neqʒ cōmēticiū.Siquidē cū apđ Cotronū Ca

Univerſidad de Deuſto Biblioteca

labrie ciuitatē degeret: ⁊ poſt regias curas aliq̄d q̄reret laramētī
nūciatū eſt mulierē ibi a ſpiritibus male mulctari. miſit illā ad ſe
duci. q̄ alloq̄ dux cū cepiſſet eā velut foret examinis nihil rñdere
nihilq̄ȝ moueri. qḋ ille cū aīaduertiſſet: loculos q̄ crepūdia appel
lant in qo⁹ lignū crucis: agnus dei: ⁊ cerea q̄dā cruc a diuo fra
tre iohāne de capiſtrano ordis minoꝝ ſacrata latebāt ⁊ ſinu ſuo
exemit: eiuſq̄ȝ mulieris clā brachio impoſuit. Tūc illā vehemēter
exclamaſſe: miriſq̄ȝ modis os atq̄ȝ oculos diſtorq̄re cepiſſe. Dux
vero imperat ſcire q̄d ita clamitaret: rñdit vt id auferret qḋ ei in
iecerat: tū duci q̄dnā eſſet qḋ auferri iuberet interrogāti rñdit: his
loculis quos ipſe clādeſtine impoſuerat ineſſe lignū crucis: agnū
dei: ⁊ cereā crucē ab infeſtiſſimo ei⁹ hoſte ſacratā: que cum Dux
abſtuliſſet rurſus ea fit exanimis. his cū Venetoꝝ cōſul⁹ ſuperue
niſſet de reb⁹ ſerijs cū duce locuturus: inde ea iuſſu ducis educit.
Nox ſequētib⁹ tenebris cū ſe cubitū dux recepiſſet: repēte oīa ob
ſtrepere viſa ſunt vt aliquos ad ſe dux timore corrept⁹ aduocari
iuſſerit: qb⁹ cū peruigil vſq̄ȝ ad lucē pernoctauit. hāc itez die poſte
ro imperat acceſſiri: q̄ duce: vbi eadē q̄ pridie fecerat moliente ad
uertit. Interrogat an nocte p̄terita p̄ſenuerit: Quā cū dux incre
puiſſet tāq̄ȝ tartareū ſpūm mortalib⁹ infeſtū: ſimulq̄ȝ ſciſcitaret an
ea fuerit q̄ per cubiculū obſtrepuerit ſomnuſq̄ȝ turbarit. Illa ſubri
dens annuit. Vbi latuiſſet interrogāti: in ſummo inq̄t conopeo qḋ
lecto tuo adiacet q̄ niſi me ſacra q̄ loculis geſtas abdita p̄hibuiſ
ſent: ilico te noſtris manib⁹ euectū: p̄cipitez e lecto deturbaſſem.
Quin noſtin me captaſſe quodcunq̄ȝ verboꝝ tibi heri fuerit cum
venetoꝝ cōſule: Dux ſo tanq̄ȝ id fieri nequaq̄ȝ potuiſſet: amotis
arbitris: fare inq̄t. Illa nō ſecus ac ſi interfuiſſet: rē oēȝ vt erat: ne
mutato q̄dē v̄bo ordine ediſſerit. Admirabūdus dux tanto poſt
hec firmius credidit malignos ſpūs circūferri: q̄ȝ tum vnq̄ȝ antea
Augu. heſitarat. Nūc ad rōnes rñdeamus in oppoſitum: ⁊ p̄mo ad p̄i
mū dicendū eſt q̄ Augu. dicit. xj. de ci. dei. q̄ angeli cōiter nō ſūt
p̄termiſſi in illa p̄ima reꝝ creatione ſed ſignificant̄ nomine ce
li: aut nomine ē lucis. Ideo aūt vel p̄termiſſi ſunt: vel nominib⁹
rerū corporaliū figurati: q̄ Moſes rudi populo loquebat̄ q̄ non
dum capere poterat incorporea naturā: ⁊ ſi eis fuiſſet expreſſum
aliquas res eſſe ſup oēm naturā corporeā: fuiſſet eis occaſio ido
latrie ad quā proni erāt ⁊ a qua Moſes eos precipue reuocare in
tendebat. Ad ſcḋm cū reuerētia declinamus Ariſtotelē ⁊ ibi con
tra fidem ⁊ȝ penitus cū negamus ⁊ dicimus q̄ lȝ corpus lunare
in augmento vel decremēto poſſit fortaſſe aliqualiter hoīes vexa
re: non tñ tanta vexatione q̄nta nos q̄nq̄ȝ videmus in arreptitijs:
ſed illā tā vehementē cauſant demones ⁊ id faciunt maxime in
augmento vel decremento lune: duplici rōne. p̄imo q̄dē ad hoc
hyero- vt creaturā dei. ſ. lunā infament: vt dicit Hyeronimus ⁊ Chriſo
nimus. ſtomus. Scḋo q̄ cū nō poſſint operari niſi mediantib⁹ virtutibus
Chriſo- naturalibus vt declarabit̄: cōſiderāt ipſi demones in ſuis operi
ſtomus. bus aptitudines corpoꝝ ad effectus intentos. Manifeſtuȝ eſt au

tem q̄ cerebrū oīm partiū corporis humidiſſimū eſt: vt dicit Ari
ſtoteles: ⁊ iō maxime ſubijcit̄ operationi lune que ex ſua p̄prietā Ariſtot.
te habz mouere humorē. In cerebro autem perficiunt̄ vires anima
les: ⁊ ideo demones ſm certa augmēta lune perturbāt hoīe phā
taſiam q̄ñ cōſiderant cerebrū ad hoc diſpoſitū. Ad tertiū dicēdū Demo-
q̄ necromantici vere ⁊ non ficte inuocāt demones in certis con nes inuo-
ſtellationibus: ⁊ demones rñdent ⁊ veniūt p̄pter duo. p̄imo q̄ cati rñ-
dem vt homines in hūc errorē incidāt: q̄ credāt aliqḋ numē eſſe dēt ⁊ ve
in ſtellis. Scḋo q̄ conſiderāt ſm aliquas certas cōſtellationes niunt p̄
naturam corporalē magis eſſe diſpoſitā ad effectus p̄ q̄bus ad pter duo
uocant̄. Qḋ etiā alliciant̄ ⁊ aduocent̄ aliquib⁹ herbis: lapidib⁹
⁊c. vt adducit Augu. de mēte porphirij: non tñ ill⁹ q̄ predicab-
lia edidit. Ad hoc rñdet Augu. xxi. de ci. dei. q̄ demones alliciun Auguſ.
tur hmōi: nō vt aīalia cibis. ſ. vt ouis ramo viridi: ſed vt ſpūs ſi
gnis inq̄ntū. ſ. eis: hec exhibēt in ſignuȝ diuini honoris cuius
ipſi ſunt cupidiſſimi. hec omnia Tho. vbi ſupra. ⁊ p̄a. par. q. cxv.
⁊ Henricus ſuper Gen.

Secūda queſtiuncula eſt. q̄d ſunt quos nos vocam⁹ de Queſti.
mones: Ad quā rñdet Augu. ſup Gen. recitatiue ſ mē Rñſio.
te platonicoꝝ: ⁊ ponit̄ in decretis in. c. ſciendū. xxvj. q.
iij. ſic deſcribens angelos malos. Demones ſunt gene Diffinj-
re aīalia natura pulcherrima: mēte rōnalia: aīo paſſi tio dmo
ua: corpore aerea: duratione eterna. Dicit gñe nature ⁊ p̄dicamē num.
ti ſubſtantie. Natura pulcherrima. Nā q̄ntū ad ſubſtātiā ſue na
ture non ſunt bonis angelis turpiores. Aīo paſſiua paſſionibus
ſm platonicos appetitus ſenſualitatis cōcupiſcibilis. ſ. ⁊ iraſcibi
lis. Corpore aerea: inq̄ntū ſunt creati de materia ſubtiliori: vt di
cit gl. decreti vbi ſupra. vt intelligant̄ ſubtilius ⁊ velocius intelli
gere q̄ȝ hoīes. Duratione eterna dic. ſ. gr̄a ⁊ nō natura. Itē Aug.
de ci. dei ſic eos ē deſcribit. Demones ſunt ſpūs nocēdi cupidiſſi
mi: a iuſtitia penitus alieni. ſuperbia tumidi. inuidia liuidi. falla
cia callidi: q̄ in hoc q̄dē aere habitāt: q̄ de ſublimitate celi ſupio
ris electi: merito irregreſſibiliter in ſibi ꝯgruo velut carcere dāna
ti ſunt. Et dicunt̄ mali angeli diaboli: a dia qḋ eſt duo. ⁊ bolus qḋ
eſt morſellus: q̄ñ duos morſellos cupiētes: alaꝝ ⁊ corpoꝝ: vt dici
tur in gl. ordina. in. c. firmiter. extra de ſum. trinita. Dr̄ etiā diabo
lus hebraice quaſi deorſum fluens. Grece dicit̄ criminator. Lati
ne angel mal⁹ vt dicit Iſidor⁹. viij. ethimo. Dicit̄ etiā ſatanas qua
ſi aduerſarius. ⁊ demō quaſi peritus rerū. hec ex ſupradictis. Queſti.

Tertia q̄ſtiūcula eſt ſi caſus ⁊ lapſus angeloꝝ a mūdi p̄n Rñſio
cipio vt dicūt xp̄iani fuit poſſibilis: Ad quā ſic rñdet q̄ aliquoꝝ
q̄dā heretici ⁊ philoſophi impugnare ſolent doctrinam Argu-
chriſtiani in hoc puncto de caſu angeloꝝ dicētes q̄ lapſus origi mentuȝ
nalis a principio mūdi angeloꝝ in eſſentialib⁹ ⁊ accidētalib⁹ p̄fe p̄imū.
ctorū non fuerit poſſibilis. Nā dicūt p̄imo q̄ ipſi angeli a p̄ncip.
habuerūt de deo ⁊ de habitudie legitima oīs creature ad deū cla
riſſimā cognitionē circa vltimū beatificū: ſcientes idubie deū pl⁹ ſe
diligēdū eē ⁊ ſi ſibi obediēdū: regratiādū ⁊ cultū latrie exhiben-

Universidad de Deusto Biblioteca

Argumē dum:ergo malū culpe in eis eſſe nō potuit. Item ſcd̃o arguūt ſic.
tū ſcd̃m. Nulla exiſtēte in angelis cā auerſionis a rectitudine ſtat⁹ pma
rij nul⁹ in eis potuit accidere lapſus aut peccatū:ſ; nihil dubita
tio aut obſcuritatis vel difficultatis in ijs q̄ agere:q̄ omittere:que
habere debuerūt:potuit in tāta felicitate eis accidere : nec aliq̄d
erroris in vniuerſali:aut in pticulari:vel aliq̄d impedimētū vel re
tractū q̄d angelos a recta ⁊ debita habitudine ad ſuū creatorem
educeret:ibi potuit eſſe. Quīmmo totū q̄d intus ⁊ extra angelos
Arg. iij. erat inclinabat ⁊ impellebat rōnalē angelo⁊ appetitū erga deū.
ergo peccare nō potuerūt. Itē tertio ſic. volūtas cū ſit potētia de
ſe mota op; neceſſario oēm actū electū ei⁹ eſſe cōformē alicui iu
dicio rōnis. Igit̃ vbi rō vel intellectuale iudiciū ſemꝑ eſt in obliq̄
bile ſicut in angelis erat:ibi potētia volitiua obliquari ⁊ peccare
Arg. iiij. nō poterat:ergo. Itē q̄rto ſic. Si lucifer peccauit:potuit actū q̄
pmo peccauit eſſe libera volūtatis electiōe:nō illud fuit cōforme
alicui iudicio rōnis, q̄d ſi fuit rectū:nō peccauit:q: nō pōt arbor bo
na malos fruct⁹ facere. Si ṽo erroneū:tunc error intellect⁹ ꝑceſ
ſit culpā volūtatis:q̄d oēs refugiūt admittere. Itē quinto ſic: di
cit. b. Aug. xj. de ciui. dei. c. vij. Omnes angeli ab initio fuerūt eq̄
Argu. v. lis felicitatis:⁊ ita ſteterunt:donec iſti qui nunc mali ſunt cade
rent:igit̃ erāt equales in virtutib⁹:igit̃ ſi vnus habuit perſeuerā
tiam:ergo ⁊ oēs:q: alias nō fuiſſet equaliter felices. Item ſexto.
Arg. vj. Voluntas nihil pōt attingere nec exequi ſine rationis adminicu
lo ⁊ directorio. Ratio autē nō cōſentit malo:imo ſemꝑ recalcitrā
do malo remurmurat:dicēte ph̃o. j. ethico⁊. q rō ſemꝑ ad optīa
Pho. j. ethico⁊. deprecat̃:quō ergo peccare potuerūt ⁊ tam mali fieri:quō angeli
tam ꝑfecte atq; nobilis rōnalis nature tanteq; ṽtutis : ſapientie
⁊ ſciētie ab initio felices ⁊ beati appellati:cadere ⁊ labi potuerūt
Job. iiij. ergo. Sed cōtra Job. iiij. dicit̃. In angelis ſuis reperit prauitatē.
Ad hāc dubitationē reſpondēdo quatuor: primo notāda ſunt: de
inde argumētis reſpōdebit̃. Primū notabile eſt q tā angelus q̄
Reſponſio ad q̄ſtionē;. quecūq; creatura rōnalis ſi in ſola natura conſyderet̃ pōt pecca
re:⁊ ſi alicui creature cōuenit vt peccare nō poſſit:hoc h; ex dono
grē:nō ex cōditione nature. Cuius rō eſt:q: peccare nihil eſt aliō
q̄ declinare a rectitudine act⁹ quā d; habere:ſiue deficere in agē
do:ſiue accipiat̃ pctm̄ ī naturalib⁹ ſiue ī artificialib⁹ ſiue in mora
libus:ſolū aūt illū actum a rectitudine declinare nō cōtingit:cui⁹
regula eſt ipſa virt⁹ agētis. Si eīn manus artificis eſſet ipſa regu
la inciſionis:nūq̄ poſſet artifex niſi recte lignū incidere:ſed ſi re
ctitudo inciſiōis ſit ab alia regula:ptingit inciſionē eſſe rectā ⁊ nō
rectā. diuina autē volūtas ſola eſt regula ſui act⁹:q: ad ſupiorē fi
nem nō ordinat̃. Ois autē volūtas cuiuſlibet creature rectitudinē
in ſuo actu nō h; niſi ſm̄ q regulat̃ a volūtate diuina ad quā per
tinet vltimus finis:ſicut quelibet volūtas inferioris d; regulari ſe
cundū volūtatem ſuperioris:vt volūtas militis ſecūdum volūta
tem ducis exercitus. ſic igitur in ſola volūtate diuina peccatū eſſe

nō poteſt

non poteſt:in qualibet autem voluntate creature poteſt pec
catum eſſe ſecundū conditionē nature ſue. Tho. pria parte q̄
ſtione. lxiij. articu. j. in corpe. Scd̃m notabile eſt. Non eſt nec
eſſe pōt aliqua intellectualis creatura dei capax cōtradicto
rie libera ſimpliciter impeccabilis. i. q̄ nullo mō poſſit pecca
re:patet faciliter:q: de⁹ omni tali pōt obligatorie precipere
aliq̄d q̄d in ei⁹ poteſtate implere eſſet:vel nō implere ſtante
obligatiōe ad cōtrariū:q: nulla creatura rōnalis eſſe pōt de
cui⁹ rōne eſſentiali ſit eſſe beatū: ergo ois talis pōt in ſtatu
vie poſſit ex dimitti ſuo libero arbitrio ſub cōmuni influētia:
ergo ois talis pōt peccare. Tertiū notabile eſt:q nō pōt eſſe
aliqua creatura rōnabilis eſſentialiter ſeu naturaliter mala
vel peruerſa:q̄d probatur ſic. Sit. A. talis creatura rōnalis q̄
eſſentialiter ſit mala:tūc quero ſi. A. ſit apta nata agere vel ſe
habere conformiter conditioni ſue nature vel nō. Si primū
tūc bñ ⁊ recte ſe habere pōt:⁊ ꝑ cōſequēs nō eſt eſſentiale ꝑ
uerſu; eſſe. Si vero dicat̃ q ſemꝑ agit ⁊ appetit difformiter
rōni ⁊ cōditioni nature ſue:ſequit̃ q violēter ſe habeat:⁊ ſi ſic
tūc pōt ſe naturalit̃ habere. i. cōformiter cōditioni nature ſue
⁊ ita poteſt iterū bñ ⁊ recte ſe habere:⁊ male et peruerſe. Ex
quib⁹ duob⁹. ſ. ſcd̃o ⁊ tertio notabilib⁹ ſequit̃ q ois natura ra
tionalis cōtingenter ⁊ ꝑ accidēs. i. ex ꝓpria poteſtate ⁊ libe
ro arbitrio male facta eſt. Nā vt dictu; eſt nulla naturaliter
eſt mala. hec Henric⁹ de Aſſia ſuꝑ geneſim. Quartū notabi
le eſt q malū culpe ſiue pctm̄ mortale in actu liberi arbitrij
cōuenit eſſe dupliciter. Uno mō ex hoc q aliq̄d malū eligit̃:
ſicut hō peccat eligēdo adulteriū:q̄d ſcd̃m ſe eſt malū : ⁊ tale
peccatū ſemꝑ ꝓcedit ex aliqua ignorātia vel errore:alioquin
id q̄d eſt malū nō eligeret̃ vt bonū. Errat quidē adulter in ꝑ
ticulari eligens hāc delectationē inordinati act⁹ quaſi aliq̄d
bonū ad nunc agēdū ꝓpter inclinationē paſſionis aut ha
bitus:etiā ſi in vniuerſali nō erret:ſed veram de hoc ſenten
tiam teneat. Hoc aūt modo in angelo pctm̄ eſſe non potuit.
q: in angelis nec ignorantia eſt nec in eis ſunt paſſiones:q̄
bus ratio aut intellect⁹ liget̃. Alio mō cōuenit peccare ꝑ libe
rū arbitriū eligēdo aliq̄d q̄d ſcd̃; ſe eſt bonū:ſed nō cū ordi
ne debite menſure aut regule : ita q defect⁹ inducēs pctm̄ ſit
ſolū ex pte electiōis q̄ nō h; debitū ordinē niſi ex pte rei ele
cte:ſicut ſi aliq̄s eligeret orare nō attēdēs ad ordinē ab eccl̃ia
inſtitutū:⁊ hui⁹ peccatū nō preexigit ignorātiā:ſ; abſentiā
ſolū cōſiderationis eo⁊ q̄ cōſyderari debēt: ⁊ hoc mō angelus
peccauit cōuertēdo ſe ꝑ liberū arbitriū ad ꝓpriū bonū abſq; Rñſio
ordine ad regulā diuine voluntatis. hec Tho. vbi ſupra ad ad argu
quartū argu. Ad argumēta aūt in oppoſitū: ad duo pria pz menta.
reſpōſio ex notabilib⁹. Ad tertiū dicit̃ q volūtas pōt electiue Ad pri
actuari:vel electiue appetere aliq̄d ſine hoc q intellect⁹ ꝑiu mū ⁊ ſe
dicauerit aſſenſiue:tale vel taliter appetere. tū q: alias opor cundū.

Universidad de Deusto Biblioteca

Ad ter- tium. teret oēm actū quo volūtas peccat precedere errorē intellect⁹ qḋ eſt falſum ⁊ ꝑ erroneo habitū. Nā ſcḋz oēs doctores theologos in āgelis ⁊ ſimiliter in primis hominib⁹ malū intellectus ſecutū eſt malū volūtatis: ⁊ nō ecōuerſo. Ad quartū dicit̄

Ad q̄rtū. q̄ act⁹ electiuus q̄ p̄rio angel⁹ peccauit: preceſſit ex prius bona volūtate: nō ꝑ hoc q̄ precedēs rectitudo vel iuſtitia volūtatis ad illā moueret: ſed ex hoc q̄ arbitrij libertas a rectitudine ab initio collata abutēdo ſua poteſtate exorbitauit: ⁊ ad illud qḋ allegat̄ ad hoc q̄ nō poteſt arbor bona ⁊c. Reſpōdet̄ q̄ intelligitur in ſenſu cōpoſito: ideſt nō ſtāt ſimul q̄ volūtas ſit bona: et faciat act⁹ malos: cū quo bñ ſtat q̄ volūtas bona

Ad quin- tum. ⁊ iuſta poſſit male et peruerſe eligere. Ad quintū argumētū negāda eſt cōſequētia: quia quādo Aug. dicit oēs angelos fuiſſe equalis felicitatis: intelligitur quātuz ad preſentē iuſtitiā ſeu quantū ad eas ꝑfectiōes quas preſentialiter habe-

Ad ſex- tum. bāt de habitib⁹ ſciētie ⁊ virtutis. Ad ſextū dicitur ſicut ⁊ ad tertiū. Clarū ergo eſt ex oīb⁹ q̄ querentes primā radicē ſeu cognitionē occaſiōis peccati angeloꝝ: nō inuenient ignorantiā coꝝ quaſi peccauerint in filiū: nec impotentiā viriū: quaſi peccauerint in patrē: ſed inueniēt in vtroq̄ potentē. ſ. bonū ⁊ malū liberi arbitrij p̄ſtātē: quā ꝑ abſentiā ſolū cōſyderatiōis coꝝ q̄ conſyderare debuiſſent potius flectendo in malum peccauerunt irremiſſibiliter in ſpiritumſanctum. Hec Henricus de Aſſia ſuper Gen̄.

Qō. Uarta queſtiūcula eſt: Quanto tp̄e poſt coꝝ creationez demones ceciderūt? Ad quā ſic r̄ndet: q̄ de

Rn̄ſio ad q̄ſti. mora inter creatiōez ⁊ lapſuz angelorū diuerſi diuerſa ſenſere. Nā dn̄s Henric⁹ de Aſſia ſup Gen̄.

Prima Opinio q̄ eſt origenis ⁊ hērici d̄ Aſſia. recitatiue ſecūdū Originē ponit tria de mora caſus angeloꝝ. Primum eſt q̄ non oēs angeli facti ſunt mali ante perm̄ hoīs licet aliquis angelus ante hoīem peccauerit. Secūduz eſt q̄ licet q̄libet angel⁹ in īſtāti peccauerit: nō tn̄ oēs i eodē inſtāti peccauerūt: ſed ſucceſſiue. Tertiū eſt q̄ demōes añq̄ caderēt aliquāto tp̄e fuerāt iuſti ⁊ boni laudātes deuz:

Eze. xxviij. ſcḋz illud Eze. xxviij. Ambulaſti ꝑfect⁹ in vijs tuis a die cōditiōis tue donec inuēta ē iniq̄tas i te. Ambulatio aūt eſt mot⁹ cōtinu⁹ aliquā morā req̄rēs. hoc āt videt̄ innuere Job. xxxviij.

Job. xxxviij. dicēs. Ubi eras cū me laudarēt ſimul aſtra matutina: ⁊ iubilarēt oēs filij dei. i. āgeli boni ⁊ mali. facit ad hoc qḋ dicit Ori-

Origenes ſuꝑ Gen̄. genes ſuꝑ Gen̄. q̄ ſerpēs antiqu⁹ nō ſtatī ſupra pectus ⁊ ventrē ſuū ambulauit: eſt alia ſcḋa opinio de mora caſus āgeloꝝ

Scḋa Opinio que eſt Landulfi. dn̄i Lādulfi in. ij. ſniaꝝ. di. iij. ponētis a creatione ad caſum angeloꝝ quatuor moras. P̄ria in q̄ angeli fuerūt creati ꝑfecti in naturalibus et iuſtitia originali abſq̄ gratia gratū faciente in qua mora in vſum liberi arbitrij exire non potuerunt. Secunda mora in qua boni cōuerterunt ſe ad deum: et mali ad propria natura alia ſe, ardentiſſime diligēdo: ideo in iſta

mora boni gratiam receperunt. Mali vero poſuerunt obijcē et impedimētuz conuertentes ſe ad bona naturalia: ⁊ ideo gratiā nō receperūt. Tertia mora eſt i qua mali operati ſunt varia peccata temptātes bonos: ⁊ in hac mora fuit ꝓliuz in celo. Apoca. xij. de quo dictū eſt ſupra in ſcḋa decade. ⁊ boni bona multa fecerūt ⁊ viriliter reſtiterūt. Quarta mora eſt in qua boni premia optima receperūt ⁊ mali penas. et iſte dn̄s Landulfus ponit inter creationē ⁊ caſum angeloꝝ aliquam moram: q̄ imaginatur demones in p̄ria mora fuiſſe bonos Gen̄. j.

cuz ceteris angelis: iuxta illud Gen̄. j. Uidit de⁹ cuncta que fecerat ⁊ erant valde bona. In ſcḋa mora poſuerūt obijcē gratiā gratū facientē impedientez. In terra reſiliētes a deo peccauerūt ⁊ ceciderunt: ſic ergo inter primā ⁊ ſcḋam morā fuit ſecunda cū vſu liberi arbitrij in qua nō peccauerāt. Quarta mora eſt in qua boni premiati ſunt: ⁊ mali puniti. Et has q̄tuor moras diſtinguit ipſe Landulfus ꝑ coexiſtētias paruas

Tertia opinio que eſt ſancti thome. tp̄is: et ex diſtinctiōe ſtatuū ⁊ opationū ſeu variationū ipſoꝝ angeloꝝ. Et hui⁹ opiniōis eſt dn̄s Bonauē. ⁊ dn̄s Joh. Scotus ibidē. Eſt ⁊ tertia opinio ſcti Tho. ꝓbabilior ⁊ ſanctorū dictis magis conſonās dicētis: q̄ ſtatī poſt primū inſtās ſue creatiōis angel⁹ peccauit. Nā ſicut boni angeli in ſcḋo inſtāti coꝝ creatiōis cōfirmati fuerūt in gr̄a. Ita ⁊ mali in ſcḋo inſtanti coꝝ creationis ceciderunt obſtinati in culpa. Et ſicut

Obiectio que fieri poſſet ꝯ p̄dictam opinionem. boni angeli in ſcḋo inſtanti ꝑ vnum actū meritoriū inheſionis deo cōfirmati fuerūt in gratia ⁊ meruerunt beatitudinē. Ita ⁊ mali in ſecundo inſtanti per vnum actum demeritorium inadheſionis deo meruerūt penam eternā confirmati in culpa. Quod ſi dicat̄ a Scoto contra Thomā Inter quelibet duo inſtantia cadit tempus medium. vj. phiſicorum. Sed in ponis aliud inſtans in quo diabolus peccauit ab inſtanti in quo creatus fuit: ergo aliqua mora fuit inter creationem angeli ⁊ eius lapſuz: vt Lādulfus ſupra tenet. Ad hoc reſpon-

Rn̄ſio beati Tho. det Tho. p̄i. par. q. lxiij. ar. vj. ad. iij. dicēs: q̄ inter quelibet duo inſtātia tēpus medium habet veritatē inquantū tēpus eſt continuum vt ꝓbatur. vj. phiſicorum. Sed in angelis qui non ſunt ſubiecti celeſti motui: tempus accipitur pro ipſa ſucceſſione operationum intellectus vel etiam affectus. Primo ergo modo inter duo inſtātia cadit mediū. Secūdo vero mō minime. hec Tho. ⁊ Hēricꝰ: ⁊ intra queſtiunculam adductis.

Q̄ueſtio Uinta queſtiūcula eſt: In quo loco angeli lapſi ceciderūt? Ad quā ſic reſpōdet̄ q̄ in demonib⁹ poſſu-

Rn̄ſio ad q̄ſtionem. m⁹ tria ꝯſyderare. ſ. naturā itellectualē culpā mortalē: noſtrā vtilitatē. Primo em̄ ꝯſyderādo in dēmonib⁹ naturā intellectualē: cum in eis lux naturalis ideſt virtus intellectualis remanſerit: coꝝ operatiōi. i. ꝯtēplatiōi cōuenit celū: ⁊ iō tā bōi q̄ mali i celo ēpireo ſunt creati: q̄ ē ꝯtēplatiōi ꝯgruū vt patuit ſup: a. Scḋo i dēmōib⁹ cōſyderādo culpā

Universidad de Deusto
Biblioteca

mortalē:cū eorū natura ꝑ culpā ſit deordinata ⁊ obtenebrata: tūc debet eis ꝓ penali ꝓ tenebra infernus ꝗ eſt locus tenbroſus penalis ⁊ afflicti⁹. Tertio cōſyderādo noſtrā vtilitatē: ſic debet dmonib⁹ aer: nō quo ad ſupmā: nec quo ad infimā: ſʒ ꝗ ad mediā ſui partē. Cui⁹ ratio eſt: q: aer ꝗ eſt in media regione: tres hʒ cōditiōes ꝓpter quas aer medi⁹ cōpetit eis. Et eñ aer lucidus vl ſplēdidus: tenebroſus ⁊ nobis ꝓpinqu⁹. Prio aer lucidus eſt ⁊ iō ꝑ naturā lucis ſic cōpetit eoꝝ nature itellectuali. Scdo aer ē tenebroſus ⁊ ſic cōpetit eoꝝ culpe mortali. Tertio aer eſt nobis propinquus ⁊ ſic cōpetit noſtre vtilitati nā ex ordine diuie ſapiētie ē ꝙ ex malis eoꝝ noſtrū bonū elicit. ſ. noſtri exercitij ⁊ ꝑ ꝯſequēs meriti dū reſiſtim⁹ eoꝝ tēptationibus. Hec ex theologis ⁊ Ranerio.

questio. Rñſio Ad queſtionē.

SExta queſtiūcula eſt: quot fuerūt angeli ꝗ de celo ceciderūt? Ad quā rñdet ꝙ pauciores fuerūt cadētes ꝙ̄ remanētes hoc ꝓbat rōne ⁊ autoritatib⁹. et ꝑrio rō. Nā petm̄ ē ꝯ naturalē iclinationē. Ea vero ꝗ ꝯ naturā ſūt: vt i paucioꝛib⁹ accidunt. Natura vero cōſequit ſuū effectū: vel ſp vl i plurib⁹. Scdo ꝓbat autoritatib⁹: ⁊ prio autoritate Heliſei. iiij. Reg. vi. dicētis miniſtro ſuo plures nobiſcū ſūt ꝙ̄ cū illis: ꝙ exponit de āgelis bōis ⁊ malis. Et apoc. xij. dicit ꝙ draco traxit ſecū tertiā partē ſtellaꝝ hoc ē tertiā ptē ex nouē choris āgeloꝝ. Dicūt tñ aliꝗ ꝙ tot corruerūt ex ꝗb⁹ potuiſſ et fieri decim⁹ ordo. Si ꝗs aūt curioſus dterminatū numerū bonoꝝ ⁊ maloꝝ āgeloꝝ ex legiōib⁹ eoꝝ ſcire velit: qrat acutos arithmeticos ⁊ abachiſtas. Hec Tho. q. lxiij. ar. ix. prime partis.

iiij. Re. vi. apo. xij.

SEcundū caput ꝑncipale hui⁹ tertie decadis ē de ſimplicitate demonū. Circa qs ꝗnq₃ qſtiūcule ſoluētur: qrū quelibet infra ſuo ordine declarabitur.

questio Rñſio aliquorum.

PRima qſtiūcula eſt: Si demones habeāt corpora ſibi naturaliter vnita vt forma materie. Ad quā diuerſimod a mltis rñdet. Nā ꝗdā prio dicūt ꝙ dño de⁹ i penam ⁊ confuſionem angelorum peccanti inferiorauit ⁊ inclinauit naturas ipſoꝝ ⁊ fecit eas formas ſubſtātiales alicui⁹ corporis deformis: vt ranarū vel ſerpētiū ⁊c. ⁊ ſic tpe prioꝝ hoim potuerūt eſſe ꝗdā demōes corpei ⁊ cōpoſiti ex ptib⁹ eſſentialib⁹. Et ſic fuiſſent pars formalis vel eſſentialis alicui⁹ corporis: ſicq₃ habuiſſent corpa naturaliter ſibi vnita. Sʒ ſi hoc fuit factū: fuit abſolutee ex oipotētia dei ⁊ ex obediētiali potētia āgelorū malorū nō naturaliter. Nā naturalit loqndo natura icorpea itellectualis vniri nō pōt nature corporee per modū forme vel anime viuificantis: q: natura cuiuſlibet demonis eſt ſubſtantia rationalis perſonaliter in ſe ſubſiſtēs: nō habens aptitudinem naturalem vel propinquam adherendi alteri: vel conſtituendi cum altero: licet ha

beat potentiam obedientialeʒ vt dictum eſt. Fuerunt alij ſecundi qui dixerunt ꝙ angeli boni ⁊ mali licet non habeant corpora ſibi vnita naturaliter ex oſſibus ⁊ neruis ⁊ carne cōpacta: ſicut communiter perfecta animalia habere videmus. Nam chriſtus dixit ꝙ ſpiritus carnem ⁊ oſſa non habet: habent tamen corpora vnita eis aerea naturaliter. Et probant hoc tribus rationibus. Primo per auguſtinū. ij. ſuper Geñ. dicentem. in ſpiritu rationalis creature bonum eſt hoc ipſuʒ quod viuit ⁊ quod viuificat corpus ſiue aereum ſicut ipſius diaboli: vel demonū ſpiritus: ſiue terrenuʒ ſicut hominis anima: ſed corpus quod viuificatur eſt naturaliter vnitum ſpiritui viuificanti: ergo Item in ca. ſciendum. xxvi. q. iij. dicitur ꝙ demones ſūt genere alalia: animo paſſiua: corpe aerea: duratōe eterna vt dictum eſt nūc ſupra. Itē Augu. xxi. d ciui. dei dicit Sunt ꝗdā etiā ſua demonibus corpora ſicut doctis hoibus viſum eſt: ex iſto aere craſſo atq₃ humido cui⁹ impulſus flante vento ſentit: ergo. Sed ꝙ hoc eſſe non poſſit probatur quia cum aer ſit corpus homogeneum ⁊ ſimile in toto ⁊ in partibus: neceſſe eſt ꝙ ſi alique partes aeris alate ponatur ꝙ totius aer ſiliter ſit aiatus: quod ptʒ eſt falſum: q: nulla operatio vite nec ꝓmotū: nec ꝑ aliꝗd aliud dephēdit in toto aere ⁊ iō dicim⁹ demōes nō habere corpa aerea naturalit ſibi vnita vt fiat ex eis vnū ſimplr ⁊ ꝑ ſe: nō eñ tale corp⁹ aereū ꝯiunctum demoni viueret: cum ab eo non viuificaret formaliter. Nec demon tali corpori coniungeretur vt pars formalis: cū demō vt dictū eſt in ſe integrā ſpeciei naturā hēat. Et ꝯfirmat hoc: q: āgeli ⁊ dmones ſimplicioris nature ſūt ⁊ eſſētie ꝙ̄ aīe: ſʒ aīa eſt ſimplex nō cōpoſita ex materia ⁊ forma: ſʒ ex actu ⁊ potētia vl ex ꝗ ē ⁊ qs eſt: ergo mlto min⁹ āgeli: ſimplicioris nature ⁊ ſubtilioris. Ad argumēta aūt tria dr ꝙ Aug. ibi loquit ſʒ opinionē Apuleij: ⁊ platonicoꝝ quoꝝ ipe fuit imitator: ⁊ adducit illa recitādo nō aſſerēdo. Fuerūt alij tertij ꝗ dicerūt āgelos ⁊ demōes nec hre corpa naturalr eis vnita: nec ea poſſe etiā aſſumere vl aſſumpſiſſe. Sʒ oia ꝗ i diuinis ſcripturis legūt de apparitiōib⁹ āgeloꝝ: ꝯtigiſſe i viſione ꝓphetie: hoc ē ſʒ imaginationē. Sʒ hoc manifeſte apparet: falſū: ⁊ intētiōi ſcripture repugnat. Nā ſcriptura introducit interdū āgelos apparentes vt cōiter ab hoibus videant: ſicut āgeli qui ab Abrahā videbātur ⁊ ab oi familia ei⁹. Et a Loth ⁊ ciuib⁹ ſodomoꝝ. Silr āgel⁹ ꝗ apparuit Thobie ab oib⁹ videbat: tali aūt viſiōe nō videt niſi corp⁹ qs poſitū ē extra videntē: illa vo ꝗ vident viſione imaginaria videtur ſolū in ſola imaginatiōe vidētis. Cū igit appareāt āgeli ⁊ demōes ⁊ corporei non ſunt nec habent corpora naturaliter eis vnita. Sequitur ꝙ ſit aliqs alius modus quo angeli boni ⁊ mali dicantur corporei: et corporibus vtantur. Dicendum eſt ergo quarto ſecundum theologos ꝙ angeli aſſumunt corpo

Alia reſpōſio.

Aug. ij. ſup ge.

Au. xxi. d ci. dei.

Tertia opinio

Opinio theologorum.

Universidad de Deusto Biblioteca

ra ⁊ vniunt̃ ipſis corporib⁹: nõ qͥdẽ vt forma materie: q: ſic fa
cerẽt vnũ p ſe ⁊ corp⁹ ſic aſſumptũ viueret. Nec vniũt̃ corpib⁹
vt motor mobili: ſicut intelligẽtie celis ⁊ orbib⁹: vel vt nau
ta naui: q: orbes nõ repſentãt ꝓprietates intelligẽtiarũ ſiue
ãgelorꝫ mouẽtiũ eos nec nauis docet ꝓprietates naute. Sed
dicunt̃ cõiũgi ⁊ vniri ãgeli corporib⁹ aſſumptꝫ: tãq̃ mobilib⁹
diuina virtute ab ãgelis ſic formatis vt ꝯgruãt ad repſentã
dũ intelligibiles ꝓprietates ãgelorꝫ: vt puta aſſummunt cor
pus humanũ cũ manib⁹ vt repreſentet q̃ pñt ⁊ ſciant opari:
cũ ore: q: pñt manifeſtare ꝯcept⁹ cũ oculis: q: vidẽt in ṽbo vl
in ſeipſis naturas rerũ ⁊c. ⁊ aſſumũt corpa nõ ꝓpter ipſorꝫ in
digentiã: ſꝫ ꝓpter nos. Et boni qͥdã ãgeli vt familiariter cũ
hoib⁹ cõuerſando demõſtrẽt intelligibilẽ ſocietatẽ quã expe
ctãt cũ eis habẽdã in futura vita: atq̃ vt diuerſimode homi
nes in bonũ ꝓmoueãt. Demões ṽo vt in corporib⁹ aſſumptis
appareãt hoib⁹ diuerſimode eos tẽptãdo ⁊ m̃ltipliciter im
pedimenta preſtãdo. hec Tho. in q̃onib⁹ diſputatis ð demo
nibus. ⁊ dño Bonauetu. in .ij. ſniarꝫ. di. viij. ⁊ dño. Jo. de tur.
cre. cardinalis: ſup decretũ vbi ſupra.

SEcũda q̃ſtiũcula eſt: Si i demõib⁹ ſit gñatio ex
questio ſexu maſculino ⁊ feminino p ſemẽ vt in hoib⁹
⁊ aialib⁹ pfectis? Ad quã prio vr̃ rñdẽdũ affir
Argu- matiue. Nã dr̃ Geñ. iij. Inimicitias ponã inter
mẽtũ. te ⁊ mulierem ⁊ ſemẽ tuũ ⁊ ſemẽ illius: ſꝫ ex ſe
Geñ. iij mineſit gñatio: ergo. Itẽ ieſus dicit phariſeis
Arg. ij. Jo. viij. Cũ loquit̃ mẽdaciũ: ex ꝓprijs loquit̃ q:
Jo. viij. mẽdax ẽ ⁊ pater ei⁹ ſꝫ alteri⁹ nemo eſt pater carne niſi p verũ
ſemen. ergo. Reſpondeo dicendum q̃ Auicẽna. ix. ſue metha
Opinio phiſice poſuit q̃ a primo principio. i. a deo nõ proceſſit imme
diate niſi vnũ nũero. i. vna intelligentia prima ſeu angelus
ſupremus. Et ab iſta prima intelligentia proceſſit ſecunda:
et a ſecũda tertia. ⁊ ſic vſq̃ ad infimam a qua poſuit animas
produci vel productas eſſe. Et videtur pro iſta opinione qua
litercunq̃ etiam q̃ ſicut deus inſtituit genus humanum ra
tionalis creature quod ab vno Adam omnes haberent origi
nem vt inter homines eſſet maior connectio amoris ⁊ maior
vnio atq̃ reſpectus fortior ad vnum ſimpliciter primũ: a quo
proceſſerunt omnia. Item a principio eadem rõne viderent̃
potius ab vno angelo primo. ſ. Lucifero originem omnes
habuiſſe itaq̃ angeli ab angelis fuerint producti. Sed hoc
reprobant theologi negantes creaturam poſſe creare. nec
fuiſſet ſimilis cauſa ꝓductiõis angelorum ab vno pimo q̃lis
fuit olim hoim ab vno Adam: tamen q: angeli nõ ſic manẽt
in ſtatu vie ſicut homines: tamẽ quia non potuiſſet cognatio
contrahi inter eos cum inter ipſos ſubalis cõcatio eſſe non
poſſit qualis ẽ in gñatiõe hominis: tñ q: ãgeli nõ debuerũt
conuerſatione mereri beatitudinem ſicut homines. Ariſto-

les etiam negaret illud q̃ vna intelligẽtia ſepata poſſit pro
ducere aliã intellectu ⁊ volũtate: qð tamẽ caballiſte cõcedũt Alia
⁊ ſtulte ſine fundamẽto. Alij aũt aliter ſunt imaginati de ge opinio .
neratiõe demonũ dicẽtes: q̃ q: demones ſũt aialia aerea: vt
dicũt. Jõ ẽt affirmat q̃ iter illa ẽ ſuo mõ ſex⁹ maſculin⁹ ⁊ fe
min⁹: ſicut iter hoies ⁊ aialia pfecta dicẽtes: q̃ demões gene
rãt demões iuuenes ſicut hoies filios ꝓ q̃ facit q̃ oli decepta
gentilitas coluit nõ ſolũ deos ſed deas plurimas: quarũ que
dam appellate ſunt m̃res deorꝫ ⁊ dearũ: vt Cibeles ⁊ Samia.
De nuptijs ẽt ⁊ ꝯiugijs deorꝫ ⁊ dearꝫ: de ſtupris ⁊ adulterijs
eorũ multa fabulati ſunt poete: ſicut pꝫ ex eorꝫ libris. Sꝫ ad Rñſio
hec rñdẽdũ eſt q̃ nullo iſtorꝫ modorꝫ ille lucifer ſuprem⁹ de- Ad que
monũ ſemẽ aliqð ſeu generationẽ habuit aut habere potuit. ſtionẽ.
Et dicit̃ cõcluſiue q̃ demon p aſſumptionẽ cuiuſcũq̃ corporis
nõ poſſet generare ex femina hoiem: ita q̃ vere eſſet filius q:
ſic oporteret demonẽ p ſe et vere aial eſſet corporeũ: de cuius
ſubſtãtia fieret ſeminalis deciſio: cũ hmõi ſubſtãtia ſpũs fie
ri nõ poſſit: igit̃. Et dico notanter ſic q̃ filius eius eſſet: q: vt
fert q̃nq̃ demon ꝓcurauit generationez hois ex femina ſine
ꝯcurſu viri cõſueta: ſicut de quodã merlino i Anglia nato di
cũt. Vñ ⁊ Augu. li. xv. de ci. dei. c. xxiij. dicit ita. Et q̃m creber Auguſ.
rima fama eſt multiq̃ ſe expertos vel ab eis q̃ experti eſſent:
de quorꝫ fide dubitãdũ nõ ẽ audiſſe ꝯfirmãt ſiluanos ⁊ fau
nos q̃s vulgo icubos vocãt iprobos ſepe fuiſſe mulieribus:
⁊ earũ appetiſſe ⁊ peregiſſe ꝯcubitũ: ⁊ interpoſitis q̃buſdam
ſubiungit. Nõ hic aliqͥd temere audeo diffinire: vtrum ali
qui ſpũs elemẽto aereo corporati ſunt. Nã hoc elementum
etiã cũ agitat̃ flabello ſenſu corporis tactuq̃ ſentit̃ poſſint etiã
hãc pati libidinẽ vt quõ pñt ſentiẽtib⁹ feminis miſceãtur:
hec ille. Hoc mõ dicũt aliq̃ fuiſſe gigãtes natos. Quõcunq̃
ergo dicat̃ tenẽdũ ẽ: q̃ nũq̃ ex femia ⁊ demone naturales fi
lij nati ſint aut naſci potuerint. Ad argumẽtũ aũt Geñ. dr̃ q̃ Ad ar-
ſemẽ accipit̃ trib⁹ modis. Vno mõ materialiter ⁊ literaliter: gumẽ-
⁊ ſic nõ itelligit̃ litera Geñ. Alio mõ ꝓ illis qui occaſione ſui tum. j.
ceciderũt facti ſunt demones. Tertio mõ p fomite pcti origi Semen
nalis in quẽ ſeminauit oibus naſcituris ⁊ primo in natura accipit̃
hois primo lapſi: quẽ fomitẽ ⁊ zizanniã inimic⁹ hõ ſup ſemi tribus
nauit i agro dei .i. i natura hois lapſi. Ad ſcðꝫ dr̃ q̃ mãichei modis .
ex ṽbo illo ſaluatoris occaſionẽ ſumpſerũt ponẽdi gñationẽ Ad ſecũ
demonũ p ſemẽ ⁊ male nã relatiuũ illud nõ refert demonẽ: dum.
ſꝫ mẽdaciũ. q. d. ieſus q̃ diabolus mendax ſit: ⁊ pater eius. i.
mendacij: vt exponit Tho. ſuper Johan.

TErtia queſtiũcula ẽ: quare demones cũ aſſumũt Qõ.
corpa nõ aſſumũt niſi aerea? Ad quã ſic rñdet̃: q̃ Rñſio
angeli iõ nõ aſſumũt corpa de terra vel aq̃: q: nõ Ad que
ſubito diſperent neq̃ iterꝫ de igne q: tacta vel cõ- ſtionẽ.
tigua ꝯbureret. Sꝫ aſſumũt corpa ex aere illũ vir

Universidad de Deusto
Biblioteca

tute diuina cõdẽſando quãtũ neceſſe eſt ad corporis aſſumendi formationẽ. Et licet aer i ſua raritate manẽs nõ retineat figurã nec colorẽ: quã tñ condenſatur figurari põt et colorari ſicut pz in nubibus. hec Tho. pri. par. q. li. arti. ij.

Qõ. Rñſio ad q̃ſtionem.

Quarta queſtiũcula eſt: Si demones in aſſumptis corporib⁹ exerceãt vere opa vite? Ad quã ſic rñdet quod opatiões ille que cõpetũt corpi viuo vt viuũ eſt. i. aiato p formã q̃ ẽ ps cõpoſiti: nõ cõpetunt angelis bonis: nec malis i corpib⁹ ab eis aſſumptis. Nam vt diximꝰ corpa aſſumpta ab eis nõ viuũt cũ ipſi ſpũs non vniant corporib⁹ talib⁹ vt forme. Cũ igit videre: ſentire: comedere: audire: generare ⁊ hmõi cõpetũt corpi inq̃tũ viuẽs: iõ nõ ppꝛie cõpetũt angelis i corpib⁹ ab eis aſſumptis: niſi ſimilitudinarie. Vñ p oculos nõ vidẽt: ſz p oculos ſignificat̃ vtꝰ cognitiua eoꝝ. Nec comedere ppꝛie dicunt̃: q: comeſtio ppꝛie iportat ſumptionẽ cibi ↄuertibilis i ſubſtãtiã comedẽtis p digeſtionẽ cibi deſcẽdẽtis ad ſtomachũ qḋ corpi ab angelo aſſumpto nõ cõpetit cũ nõ ſit talis nature i quã poſſit alimẽtũ cõuerti. Propterea Thob. xij. dicebat angelus ei.

Thobie. xij.

Cũ eſſem vobiſcũ videbar q̃dẽ vobiſcũ mãducare ⁊ bibere: ſz ego cibo iuiſibili ⁊ potu q̃ ab hoĩb⁹ videri nõ põt vtor. Et ſic dõm eſt de alijs operib⁹ ⁊ ṽtutib⁹ alioꝝ ſenſuũ ⁊ potentiarũ aſſumptoꝝ corpoꝝ angelis. Silr nec generare cõpetit eis: vt q̃ſi ex coitu ⁊ ppꝛio ſemine naſcat̃ aliq̃s ex eis. Põt tñ p actũ ſoliꝰ mali angeli cõpleri gñatio inq̃tum poſſent fieri ſuccubi ad virũ: ⁊ ſemẽ recipere: ⁊ incubi ad mulierẽ: et ſic in loco cõuenienti ſemẽ humanũ apponere: ⁊ ſic cõplere generationẽ: ſicut de gigantibus factum fuiſſe legimus ante ⁊ poſt diluuium. Et Aug. adducit. xv. de ci. dei. c. xxiij. Filij tamen ſic nati non dicentur filij demonum: ſed eorum a quibus ſemen fuiſſet elicitum. Et ſi dicat̃ quod angeli loquantur: ſicut patet in locis multis ſacre ſcripture. Locutio vero ſit opus viuentis: cũ fiat per vocẽ q̃ eſt ſonus ab ore animalis platus. ij. de aia. Reſpondet̃ quod angeli per corpora aſſumpta nõ loquuntur: ſed efficiunt aliq̃d ſimile locutioni: inquãtum formãt ſonos in aere ſimiles vocibus humanis: ſicut patet in Simphe ⁊ zenzana. Si etiam dicatur quod moueant̃ ⁊ ambulent q̃ ſunt opera vite. ij. de aia. vt patet quando ibant cũ Tobiolo ⁊ Abrahã: dr quod nõ mouebant̃ ppꝛie. Nã motus ille nõ erat cõiunctus motori angelo vt forme: ſed dicebantur moueri p accidens ad motum corporũ: ſicut mouentur motores in mobilibus: puta nauta ad motum nauis. Operatiões vero ille que cõpetunt corpori mobili inquantum mobile: vt ſunt mouere: impellere: diuidere ⁊ hmõi: competunt eis per ſe cũ natura corporalis obediat eis ad nutũ quãtum ad motum corporalem: vt dicetur infra. Hec omnia doctores in. ij. ſententiarum. ⁊ Tho. in. pri. par. q. li.

Quinta queſtiuncula eſt: Si diabolus trãſfigurãs ſe in angelũ lucis vel in ſpẽ xpi apparens: poſſit adorari p ãgelo vel p xpo abſq; pctõ. Ad quã vr̃ pꝛio rñdẽdũ affirmatiue. Nã ignorãtia facti adhibita diligẽtia: a pctõ excuſat: cũ antẽ iſte ignorat qḋ factũ eſt ⁊ adhibeat diligẽtiã: vr̃ quod nõ peccet adorãdo diabolũ ſicut xpm. Rñdeo dicẽdũ quod ſathanas i angelũ lucis trãſfiguratꝰ: vel in ſpẽ xpi apparẽs: nõ eſt credẽdus eſſe xps: nec põt adorari ſine pctõ: ⁊ iõ nullo modo eſt adorãdus: ⁊ ſi q̃s ignoraret: ignorãtia eũ nõ excuſaret a pctõ. Cuiꝰ rõ eſt triplex. Prima eſt: q: q̃libet eſt pmunitus p ſacrã ſcripturã: quod angelus tenebrarũ trãſfigurat ſe in angelũ lucis: vt dr̃. ij. Cor. xi. ⁊ Mat. xxiiij. Multi veniẽt i nomine meo ⁊c. Et iõ tenent̃ diſcutere ⁊ ſtatim nõ adorare. Secũda rõ eſt: q: hz remediũ oratiõis. Vñ ſi oraret deũ toto corde vt reuelaret ei veritatẽ: deꝰ nõ dimitteret eum decipi. In hoc em̃ caſu intelligit̃ illud Johã. xv. Quicq̃d petieritis patrẽ in noĩe meo: dabit vobis: hoc eſt: q̃cq̃d petieritis ptinens ad ſalutẽ vt btũs Augu. exponit: dabit vobis. Patet ergo ex hoc quod q̃ adorat nõ adhibet oẽm diligentiã quã dz. Tertia rõ eſt: q: facile poſſet vitare periculũ apponendo conditionem hoc modo. Adoro te ſi tu es chriſtus. Hec Alexan. iij. parte ſum. q. xvj. arti. iiij.

Qõ. Rñſio ad queſtionẽ. Ignorãtia non excuſat a pctõ. Johan. xv.

Tertium caput principale eſt de potentia demonum. Circa quod ſex queſtiuncule liqueſient: quarũ quelibet infra ſuo ordine declarabitur.

Prima queſtiũcula eſt. Si demones igredi poſſunt corpa hoĩz ⁊ alioꝝ aĩaliũ? Ad quã vr̃ pꝛio rñdẽdũ negatiue. Nã duo ſpũs creati nõ pñt eſſe in vno ⁊ eodẽ loco ⁊ adequate in eodẽ ſpacio: coexiſterent em̃ in eodẽ ſitu eſt ↄtra philoſophiã. Sed aĩa eſt in qualibet parte corporis cũ ſit tota i toto ⁊ tota in q̃libet pte ſcḋm Argu. ergo. Preterea ſi demones ingredi poſſent corpora aĩaliũ vel hoĩm vnirent̃ eis per modũ forme viuificantis. Sz pbatũ eſt ſupra quod natura intellectualis incorporea pſonaliter in ſe ſubſiſtẽs nature corporee p modũ forme vniri nõ põt: ergo. Ad hãc qõnẽ rñdet̃ quod angeli boni ⁊ mali poſſũt ingredi ⁊ mouere corpora aĩalium ⁊ exercere ibi actus rõnalis vel irrationalis anime: q: natura corporalis obedit angelis bonis ⁊ malis ad nutũ quantũ ad motũ localẽ. Nã vt dicit Dionyſius. vij. c. de diuinis noĩbus. Diuina ſapia cõiunxit fines primoꝝ pncipijs ſecũdoꝝ. Ex quo pz quod natura inferior in ſui ſupremo attingitur a natura ſuperiori. Natura aũt corporalis eſt infra naturã ſpiritualem: ⁊ ideo in ſui ſupremo coniungitur nature ſuperiori ſpirituali. Inter autem omnes motus corporeos: motus localis eſt ſuperior et perfectior: vt probatur. viij. phiſicorum. Ratio eſt quia per ipſum

Qõ. Argu. j. Argu. Rñſio ad queſtionẽ. Dionyſius.

Universidad de Deusto Biblioteca

motũ localẽ mobile nõ eſt in potentia ad aliq̃d intrinſecum
rei:ꝛ ið q̃cũq; natura corporalis nata eſt moueri ꝛ attingi i-
mediate a natura intellectuali:quantũ ad motũ localẽ quaſi
ab eo mota. Unde ꝛ philoſophi poſuerunt ſuprema corpora
moueri localiter a ſpiritualibus ſubſtãtijs. Uñ videmus ꝙ
aĩa mouet corpus primo ꝛ principaliter locali motu. Et q̃
angelus bon⁹ ꝛ malus ibi operaꝛ vbi eſt:ideo infra corpora
naturalia poſſunt eſſe:ꝛ ꝑ ↄſequẽs intra corpora hoim iq̃ã-
Ad ar- tum illabuntur in ipſis ꝛ mouẽt ea. Ad argumentũ aũt pri-
gumen mũ dicendũ ẽ ꝙ nõ eſt inconueniẽs duos ſpũs creatos eſſe
tum pri in eodẽ corpe ſi vnus ſit ibi nõ vt in loco:ſed vt formã i ma-
mum. teria:ſicut anima in corpore:alter aũt ſit ibidẽ tanq̃ in loco
diffinitiue:non circunſcriptiue: vt diceimus de angelis bo-
Ad ſecũ nis vel malis in corporib⁹ illapſis. Ad ſcðm autẽ argumen-
dum ar tũ rñdeꝛ ꝙ natura ſpũalis (quantũ ad ꝓpoſitũ ſpectat) ima-
gumen ginabilis eſt illabi ꝛ vniri nature corporali dupłr. Uno mõ
tum. ꝑ modũ forme vel aĩe viuificãtis:ꝛ ſic nec angelus bon⁹ nec
demon pñt illabi vel vniri ſiue ingredi intra corpa natura-
lia aĩalia ſiue rõnalia. Rõ eſt vt diximꝰ:q: natura cuiuſlibet
ãgeli ẽ ſubſtãtia rõnalis ꝑſonaliter ꝛ cõplete in ſeipſa ſubſi-
ſtens:ꝛ ꝑ ↄſequẽs ꝑſona in cuius ꝑtãte nõ eſt ſe deperſona-
re:ið nõ põt eſſe pars cõpoſiti. Scðo modo põt ſpũs creatus
illabi ꝛ vniri corpi naturali aĩali ſiue rõnali nõ formaliter:ſʒ
coexiſtẽter:tali modo:ꝙ viros oẽs eius corpales ad motum
localẽ pertinẽtes exerceat in tali corpe:intantũ ꝙ etiã orga-
na aĩalis rõnalis vel irrationalis mouet ad actus exteriores
ſimiles actibus rõnalis aĩe vel irrationalis:ꝛ ſic quilibet an-
gelus bonus ꝛ malus poteſt:vt patet de bono angelo in lo-
cutione aſine Balaam Numeri.xxij.et in malo angelo in
locutione ſerpentis domine Eue. Gene.iij.et de vtriſq; in
multis alijs ſacre ſcripture locis. Hoc ex Thom.et Henrico
Qõ. de Aſſia.

Rñſio. Aliquorum ad rõnem.

Secunda queſtiuncula eſt: Si demones cũ in-
grediunꝛ corpa:illabanꝛ toti corpori vel alicui
parti corpis: vt puta digito aut muſculis? Ad
quã q̃ſtiũculã ꝓpter ea q̃ dicta ſunt nũc ſupra
ad primũ argumẽtum dicũt aliqui ꝙ cũ deo pa-
mittẽte demon i ntrat corpora hoim ea obſidẽ-
do:nõ illabitur corpori animalis aut alicui parti ei⁹:puta di-
gito vel muſculo:q: ſic duo ſpũs creati eſſẽt i eodẽ loco q̃ð de
cõi curſu (vt dicũt ꝛ bene) eſſe nõ poteſt:nã neq; duo boni an-
geli nec duo mali nec ſpũs humanus ꝛ diabolus pñt coexi-
ſtere adequate in eodem ſpacio aut ſitu. Sed demon dicitur
illabi alicui humori inanimato in hoie vel in alio animali
videlicet ſanguini vel cholere aut vrine vel fecibus viſcerũ.
Quod ſi dicatur contra iſtos quomodo ſpiritus aliquis non
coexiſtens corpori aut organis ſeu muſculis animalis poſſit

ſupplere ſiue exercere motus locales organorum ſiue partiũ
in corpore? Reſpondent ꝙ duobus modis imaginabile eſt
aliquẽ ſpm̃ mouere poſſe corp⁹ cui nõ vniꝛ i formatiue. Uno
modo ad motũ per ſeſe in ſe ipſius ſpũs coniuncti ſeu adhe-
rentis corporeo mobili firmiter aliqua ſpecie vnionis: ſicut
verbi gratia:ſi ſpũs humanus ſeu anima ſtante vnione ei⁹
ad corpus per ſe moueret:corpus etiaʒ ſequi oporteret:ꝛ hoc
rõne vnionis anime ad corp⁹ informatiue qualiter fortaſſis
erit in motibus corporum glorificatorum. Scðs autẽ modus
imaginãdi quo ſpũs mouet corpus eſt ad motũ localẽ ad ſui
intrinſecã actionẽ per apphenſioneʒ ex imperio voluntatis. N:
Quẽadmodũ ergo ſpũs humanus immediate ꝛ per ſe aliq̃s
partes corpis mouet localiter ad ſui intrinſecã actioneʒ per
apprehenſionẽ ꝛ cõſequẽtẽ liberam voluntatẽ ex imperio vo-
luntatis. Ita etiam et ipſi ſpũs boni et mali mouere pñt ad
imperiũ voluntatis eorũ corpus ꝛ partes eius immediate vt
ibi coexiſtat localiter vt faciũt quãdo illabũtur alicui humo-
ri in homine vt dictum eſt ſupra. Quicquid tñ ſit de plurib⁹
ſpiritibus malis vel pluribus bonis:aut de bono ꝛ malo in
eodẽ corpore animali ſiue rationali:dubiũ tamẽ eſſe nõ debet
quin multi ſpirit⁹ mali illabi poſſint i vno corpore hominis
ſimul vt patet Marci.v.de demone qui vocabatur Legio: et
de ſpiritu maligno cũ ſpiritu brutali in ſerpente:de quo di-
cit ſcriptura Geñ.iij. Sed ꝛ ſerpens erat callidior ꝛc. Et de ſpi- Geñ.iij.
ritu bono cum ſpiritu etiam brutali: vt patet in aſina Ba-
laam. Hec ex Henrico de Aſſia ſuper Geneſim.

Qõ.

Tertia queſtiũcula eſt:Si demones poſſunt
mouere corpora abſq; approximatione per
ſolum imperium voluntatis? Ad quam ſic Rñſio Ad que
reſpondetur ꝙ cum natura corporalis vt ſtionẽ.
dictum eſt ſe habet obedientialiter de com-
muni influentia dei:precipue vt dicit Au-
guſtinus:quo ad motum localem reſpectu
imperij libere voluntatis angelorũ:dubiũ
non eſt quin ſpiritus angelici boni vel mali: corpus orga-
na et muſculos mouere poſſint: quibus per eſſentiam co-
exiſtenter vniuntur. Unde philoſophi imaginantur quod
niſi intelligentia realiter coexiſteret orbi aut parti eius:nõ
poſſet mouere ipſum. Sed in hoc dubitatio eſt: ſi angeli
boni et mali mouere poſſint corpora per intellectum et per
imperium voluntatis ſine tali approximatione. Quia ſi ſic
ſequitur quod demon exiſtens longe extra corpus humanũ
poſſet ꝛ eius ptes pro libito localiter mouere:immo in infer-
no manens poteſt eque ſuo imperio perturbare vel mouere
ſpiritus animales in phantaſia humana:quod nequaq̃ vi-
detur conceſſum ſpiritibus angelicis bonis vel malis. Ad

Universidad de Deusto Biblioteca

hoc rñdet q̄ lʒ corporalis natura obediat imperio ſpirituũ ſpũ ad motũ localẽ: hoc vtiq̃ tñ opʒ eẽ cũ limitatiõe ad certã vnionẽ vel preſentiã ipſoꝝ ſpirituũ ad corpa q̄ mouere volũt. Et vltra hoc cõcedere opʒ eos habere ptãtẽ influẽdi immediate alteratiuas q̃litates: vcʒ caliditatẽ: frigiditatẽ: humiditatẽ: ſiccitatẽ. Similiter etiã q̃litates localiter motiuas vt ſunt imperꝰ impulſus: ⁊ alie motiue q̃litates ⁊ ſic ſaluant͂ cõuenienter ipſis oẽs effectꝰ ſpirituũ quos faciũt ⁊ fecerũt in trãſmutationibꝰ rerũ corpaliũ. Quõ eñi aliter tẽpeſtates ſic ſubito ſuſcitarẽt: vt habet Job. j. Quomõ mirabiles apparitiões: mirabiles reꝝ trãſmutatiões agerẽt: quõ ꝓicerẽt diſtãter lapidẽ niſi imperio volũtatis cauſando in lapide motũ ꝑ impetũ vel impulſum: vt pʒ in lapide ſilicis mire orbicularis forme quẽ ſuꝑ caput p̃ris ſancti Dñici orãtis in ſancta Sabina ĩ vrbe diabolꝰ ꝓiecit: ſʒ vetãte deo ſanctũ nõ tetigit. lapis aũt ibidẽ pẽdet in monumẽtũ. Quõ poſſet vniri alicui corpori: ita q̄ illud corpꝰ moueret͂ ꝑ accidẽs ad velociſſimũ motũ angeli. Ad dubiũ ergo dicit͂ q̄ demon põt mouere corpora ⁊ aĩas nõ ſimpliciter ſed cũ limitatione ad certã. ſ. vnionem vel ipſoꝝ p̃ntiã vt dictũ eſt. Hec oĩa Henricus de Aſſia ſuper Geñ.

Qõ. Quarta q̃ſtiũcula eſt: Si demones ingredi poſſunt aĩas hoĩm? Ad quã videt͂ rñdẽdũ affirmatiue ꝑ illud Luce. xxij. Ubi habet͂ q̄ poſt bucellã panis a xp̄o porrectã inde: itrauit ĩ eũ ſathanas ⁊ Job. xiij. Diabolꝰ miſit in cor: vt traderet xp̄m iudas. Rñſio dicẽdũ q̄ ſathanã itrare Judã ſiue aliũ hoĩeʒ põt dupliciter ĩtelligi. Uno mõ in corpe hoĩs ſicut in ĩjs q̄ corpalr vexant͂ a demone ⁊ hoc mõ vt paulo ante diximꝰ eſt cõcluſio q̄ demon eẽntialiter põt ĩtrare ĩ hoĩeʒ: nã demõ ꝓpter ſubtilitatẽ nature põt penetrare corpa ſine vllo obſtaculo: inſuꝑ illa moleſtare ⁊ pturbare: vt clare pʒ in euãgelijs de ĩjs q̄s xp̄s fugauit e corpibꝰ. Mat. xv. ⁊ Luce. viij. Alio mõ põt intelligi. ſ. q̄ diabolꝰ intret in mẽtẽ ita q̄ mẽti diabolus eſſentialiter illabat͂: ⁊ hoc modo eſt cõcluſio q̄ diabolꝰ nõ põt intrare in mentẽ hominis ſed niſi ſolus deus. Et ratio eſt: q: cũ aĩa rõnalis ſit ſimplex ⁊ incorporea nõ habet dimenſiones quantitatis vt aliquid in ea eſſe dicatur quaſi infra dimenſiones eius cõtentum: et ideo nihil põt in ea eſſe: niſi illud quod ei dat eſſe quod in ea eſt per virtutem ſuam. Dico ergo q̄ ſolus deꝰ qui animam in eſſe producit: eſt in anima per ſuam virtutẽ. Ubi aũt eſt virtus dei: ibi eſt eſſentia dei: cũ in deo eadeʒ ſit virtꝰ et eſſentia. Solus ergo deus eſſentialiter in anima et ſolus in eam ſe transfert per gratiam. Ad argumentum dicitur q̄ diabolus dicitur intraſſe cor vel mentem Jude vel hominis per affectum vel effectum malicie: inſtĩctũ. ſ. homo ab eo ſeductus ſequitur eum ad perpetrandum malum quod ſugge

Lu. xxij

Jo. xiij.

Rñſio ad queſtionez.

rit: ⁊ hoc modo dicitur intraſſe cor Jude. Unde dicit Nicolaus de lyra ſuꝑ illud Luc. xxij. Intrauit ſathanas in Judã. in aĩam nõ ꝑ elapſum: q: hoc eſt deo ꝓpriũ: ſed per effectũ. ſ. venditionẽ xp̄i et ſuggerẽdo. Et Albertꝰ ſuper Lucã dicit. Poſt bucellã intrauit in iudã ſathanas. i. ad plenius poſſidẽdũ: nõ tñ q̄ mẽti eiꝰ vel aĩe illaberet͂: ſʒ q: ſuggerẽdo: in eo inuenit locũ malicie ſue. hec Tho. in quolibetis: ⁊ ſuꝑ Joannẽ ⁊ in. c. ſicut Judas. de cõſe. di. ij. ⁊ dño Johã. de tur. cremã. cardinalis in expoſitione euangeliorum.

Nicolaus de lyra.

Albertꝰ

Qõ. Rñſio Quinta q̃ſtiũcula eſt: Si ſpũs hoĩs dãnati illabi poſſit ĩ corpe alterꝰ hoĩs? Ad q̃uã ſimplr rñdet͂ negatiue. Tũ p̄mo q: ſi eis hoc eẽt ĩcõceſſum: ꝑfecto obſeruarẽt embriões ĩ vteris m̃ris. vt ſe illis cõſtitutiue vnirẽt ad hẽdũ ſaltẽ ſẽſuales ꝯſolatiões ⁊ delectatiões. Tũ ſcđo q: aĩaliũ rõnaliũ ẽ ĩformare corpa ⁊ ꝑficere q̃dã delectatiõe naturali nõ vexare. Tũ tertio q: d̄ lege ⁊ ordie nature aĩe a locis in carũ trãſitu eis deputatis nõ recedunt. Eſt eñi aĩa ſpũs vadẽs ⁊ nõ rediẽs: vt ĩ Pſal. lxxvij. Qui aũt aliter tenẽt: accuſandi ſunt: immo dãnãdi in hoc cũ Pytagora: q̄ cũctis aĩalibꝰ abſtinuit credẽs in aliq̄bꝰ aĩas hoĩʒ eẽ vt dictũ eſt ſupra prima decade. Hec Henricꝰ de Aſſia ſuꝑ Geñ.

Pſal. lxxvij.

Opinio Pytagore.

Qõ. Rñſio ad qõnem,

Sexta q̃ſtiũcula eſt: Si alicui obſeſſo credẽdũ ſit cũ dicit ſe eſſe aĩaʒ vel ſpm̃ alicuiꝰ defuncti? Ad quã rñdet͂ q̄ nullo mõ obſeſſis ſe eſſe aĩas mortuoꝝ dicẽtibꝰ eſt credẽdũ: vt ſepiꝰ accidit Rome in ſancto Petro in colũna Salomonis ferrata. Nã tales re demones ſunt: q̄ frequẽter ſimulãt ſe eſſe aĩas mortuorũ ad cõfirmãdũ gẽtiliũ errorẽ q̄ hoc credebãt vt de Hermete: adducit Augu. x. de ci. dei. ⁊ Chryſoſto. ſuꝑ Matheũ. hec Tho. pri. par. q. cxvij. ar. iiij. ad ſcđʒ. Qđ ſi q̃nq̄ aliqua vera dicãt q̄ aĩe ille dãnate quas ſe eſſe dicũt: fecerunt in vita: nõ eſt eis ꝑſuãda fides: q: tales nõ ſunt aĩe illoꝝ ſʒ demones: ⁊ forte illi quos amime habuerũt in vita inceſſores et in exercitiũ: in aere ſuperiori caliginoſo habitantes. Nam de lege cõi tales corpa hoĩm vexare ſolent. Uel ſunt alij demones qui ea que reuelant didicerunt a demonibus qui illas in vita temptauerant et vicerant. Hec ex theologis et ex ſupra adductis:

Quartum caput principale eſt de potentia demonum reſpectu effectuum naturalium. Circa quod tres queſtiuncule ſoluentur: quarum quelibet intra ſuo ordine declarabitur.

Qõ. Prima queſtiuncula eſt: Si demones propria virtute abſq̄ ſeminibus poſſint producere effectum aliquem naturalem puta formam vermis aut ſerpentis in materia immediate. Ad quam videtur primo reſpondendum affirmatiue. Nam quandocunq̄ ſunt alique cauſe ad in

Universidad de Deusto
Biblioteca

Obiectio. nice ordinate ſm prius ⁊ poſterius: prima cauſa plus influit
in cauſatū ꝙ̄ ſcḋa: ⁊ amota influētia cauſe ſcḋe: adhuc rema
net influētia cauſe prime. Sed virt⁹ agētiū naturaliū infe
riorū: mot⁹ celi: influētia intelligētie ſiue ſubſtātie ſeparate:
ſubordinate ſe habēt: ita ꝙ virtute influētie ſubſtātie ſepa
Prima reſponſio q̄ eſt q̄rundā gētiliū. rate mouet celū: virtute aūt celi agūt iſta inferiora agentia:
ergo amota operatiōe celi ⁊ actiōe hoꝝ inferioꝝ agētiū natu
raliū adhuc pōt forma induci in materiā a ſubſtātia ⁊ intel
ligētia ſeparata: ⁊ ſic abſ ꝗ rōnibus ſeminalibus poterūt de
mones et angeli producere veꝝ effectū. Rn̄deo dicēdū ꝙ cir
Scḋa rn̄ſio q̄ eſt Auicenne. ca hoc duplex error inuenit. Fuerūt eñ q̄dā gentiles q̄ crede
bāt demones eſſe deos ⁊ ipſos p modū creationis in iſtis in
ferioribus opari. Sed hūc errorē magiſter in. ij. ſentētiaꝝ. diſt.
vij. retellit. Alius fuit Auicenne q̄ poſuit oēs formas que in
materiā inducunt pcedere a datrice intelligētia. Ita ꝙ agē
tia naturalia nō faciebāt aliud niſi diſponere materiā ad in
telligētiā: ⁊ ponebāt exēplū de aīa rōnali informante corp⁹:
nā ad aīe cōceptionē immediate corp⁹ mouet: vel ad libidi
nē ad apprehenſionē mulieris amate: vel ad caſum ex imagi
natione exterioris caſus. Ergo multo plus poterūt ⁊ imme
diatius demones ⁊ angeli pducere effect⁹ naturales abſ ꝗ
Reprobatio opinionis Auicenne. ſeminib⁹. Sȝ iſta opinio ſicut ⁊ precedēs eſt erronea. Rō eſt:
q: cū fieri ſit via in eſſe eius ppꝛie eſt fieri cuius eſt eſſe: ergo
ab illo erit inducere formā i materia a quo totū cōpoſitū hȝ
eſſe ⁊ creari. Totū aūt cōpoſitū immediate nō creatur niſi a
deo: mediate aūt nō introducit forma in materia niſi a ſuo
ſimili p motū ⁊ trāſmutationē q: omne agens agit ſibi ſimi
le quod eſt agens naturale cōpoſitū ex materia ⁊ forma: ergo
nec demones nec angeli boni virtute ppꝛia immediate pdu
Rn̄ſio ad argumentum. cere poſſunt formam ſubſtantialē vel accidentalē. Ad argu
mentum autem primum dicendū ꝙ licet agens principale
plus influat in effectuȝ ꝙ̄ agens ſecundarium non tñ ſequi
tur ꝙ ſemper poſſit ſine inſtrumento producere effectū prin
cipalem ſicut artifex ſine ſecuri non poteſt producere archā.
Cum ergo iſti effectus et forme ſubſtantiales nate ſint pro
duci ab agente naturali per motum vel per creationem vt a
deo. Ideo non pōt eos pducere immediate ſubſtantia ſepa
rata vel demon. Nec valet exemplum de anima quod ponit
Auicenna quia illa non eſt tantum motor: ſed etiam forma ⁊
etiam motus appetitus ſenſitiui ſubditur imperio rationis.
Hec Tho. elicitiue in. ij. ſententiarum et ibi commenta
tores.

Queſt. ij. Secunda queſtiuncula eſt: Si demones non poſſunt
propria virtute (vt ſupra dictum eſt immediate) ve
rum effectum naturalem producere: quomodo magi
coram Pharaone ranas: et necromantici animalia multa
virtute demonum produxerunt. Ad quam Augu. iij. de tri.

rn̄det dicens: ꝙ cum natura corporalis obediat angelis bo Rn̄ſio Augu. iij. de trini.
nis et malis ad nutū: quantū ad motū corporalē: vt ſuperi⁹
dictū eſt: ideo oēs tranſmutationes corporaliū rerū que poſ
ſunt fieri per aliquas virtutes naturales: etiā demones face
re poſſunt. Cū ergo ſerpentes: rane: pediculi: pulices ⁊ hmōi
effectus p tranſmutationes corporaliū ⁊ motū produci poſ
ſunt vt videm⁹: q: per putrefactionē ⁊ p ſudorē fieri poſſunt:
demones cū ſint ſapiētiſſimi ⁊ doctiſſimi adhibitis ſemini
bus: q̄ ſemina ipſi cognoſcūt eſſe in elementis mūdi aut in
plātis ⁊ aīalibus ⁊c. operant tales effectus aliquos natura
les. Sciūt eñ ad determinata paſſiua cōiungere determina
ta actiua: ex qua cōiunctiōe ſequit aliq̄s effect⁹ naturalis: ſi
cut in gn̄atiōe alicui⁹ hoīs p ſucubū ⁊ incubū factū eſt vt eſt
dictū ⁊ dicet infra. Unde cū demones ⁊ magi: vel necromā
tici vident operari virtute propria immediate aliquos effe
ctus: nō eſt verū: ſed oīa pducūt mediātib⁹ rōnibus ſemina
libus ⁊ ꝟtutibus actiuis ⁊ paſſiuis et cū demones ſint agē
tes velociſſimi: idcirco videntur nobis quaſi miracula vt di
cet. Qḋ ſi cōtra arguat ꝙ etiā abſ ꝗ ſeminibus demones pro
ducunt multos effectus puta: coniunctiones lapidū ⁊ diui Tria ſūt gn̄a effectuū.
ſiōes vt pȝ in idolis. Rn̄detur ꝙ tria ſunt gn̄a effectuū. Qui
dā eñ eſt effectus nouus ſine aliculus forme introductione:
ſed vel per diuiſionē partiū a toto: ſicut fit idolū per ſculptu
rā: vel cōiūctionē alioꝝ ad inuicē ſicut p cōiūctionē lapidū
fit paries. ⁊ talis effect⁹ pōt fieri p demonē. Ali⁹ eſt q̄ nō fit ſine
forme introductiōe: ſicut leo ⁊ ſimius: ⁊ iſtū effectū nō pōt for
mare demō ꝟtute ppꝛia immediate: niſi applicando debita
actiua debitis paſſiuis. Ali⁹ eſt effect⁹ qui non fit ſine forme
ſubſtātialis introductiōe tñ ſup ipm nō pōt agens naturale
ſicut trāſmutatio materie de forma in formā ita ꝙ corp⁹ hu
manū mutet in corp⁹ beſtiale aut ſuſcitatio mortui: ⁊ in hos
nō pōt angel⁹ bon⁹ vel mal⁹ niſi q̄dā illuſiōe vt dicetur. Hec
Tho. in q̄ōnibus: de demonibus. ⁊ Johan. de blibia Bono
nienſis in quolibetis. Qō.

Tertia q̄ſtiūcula eſt: Cū demones poſſint appli
cādo actiua paſſiuis formare corp⁹ hūanū ſimi
le embrioni vt ſupra dictū eſt. Querit ſi hāc artē
⁊ potētiā coagulādi corpa hūana poſſint doce
re necromāticos homines eis deuotos vt de Al
berto magno ⁊ Uergilio a q̄buſdam affirmat. Rn̄ſio ad q̄ōnē
Ad quā ſimpliciter rn̄det negatiue. ſ. ꝙ hō ex doctrina demo
nū acquirere nō pōt artē verum corp⁹ hūanū formandi ſola
naturaliū viriū operatione abſ ꝗ cooperatiōe eorū: ita vt de
nouo corpus iuuenis vel pueri faceret vt referunt Uergiliū
attemptaſſe deceptum a diabolo. Quomodo enim homo per
artem faceret corpus etherogeneū ⁊ tam tenerū quale req̄
ſit aīa rationalis: qui facere non poteſt per artem groſſum ⁊

Universidad de Deusto Biblioteca

reſpectu hoīs ignobile corpꝰ hōgeneū puta aurū vel argen-
tū. Qḋ ſi dicaṫ Albertū magnū caput formaſſe hoīs loquen-
tis arte ꝛ ſola naturaliū viriū opatiōe: illḋ negaṫ: ꝛ dr ꝙ fue-
rit (ſi tñ fuit) latēti operatiōe demonū: ꝛ idcirco Thomas ſūc
eiꝰ diſcipulꝰ illud fregit vt fertur. Hec Henricus de Aſſia ſu
per Geneſim.

Quintum caput eſt de impugnationibus hominum a
demonibꝰ. Circa qḋ q̄tuor queſtiūcule ſoluenṫ: quaꝝ
quelibet infra ſuo ordine declarebitur.

Qō. Obiectio. Prima queſtiūla eſt: Si verū eſt ꝙ demones ho
mines impugnēt: Ad quā vr̄ primo reſpōden-
dū negatiue. Nā demones nihil agūt niſi per-
miſſi a deo. Sꝫ deꝰ cū ſit auctor iuſtitie: non dꝫ
ꝑmittere pugnā inter q̄s eſt inequalis cōditio
aliter eſſet iniuſtus: aut cauſaꝫ dāni hoī daret.
Sed hō ꝛ demō ſunt cōditiōis inequalis cū ij ſint infirmi ꝛ
Rñſio ad qōnē ignari: demones aūt potētes ꝛ aſtuti: ergo. Ad hāc qōnē re-
ſpondetur ꝙ homines quatuor modis a demonibꝰ īpugnā
Hoīes tur. Primo ab extra ꝑ obiecti extrinſecus ꝓpoſitionē vel per
q̄tuor ſuaſionē. Scḋo ab intra ꝑ paſſionū ſenſitiuarū excitationē.
modis a Tertio per phātaſie vel imaginatiue imutationē. Quarto ꝑ
demoni cognitiue ꝑtutis indirectā cōcitationē. Primo demones impu
bus im gnāt ab extra hoīes ꝑ obiecti extrinſecꝰ ꝓpoſitionē. Cogno-
pugnā- ſcēs enī callidiſſimꝰ ad decipiēdū: potētiſſimꝰ ad nocendū:
tur. tortuoſus hūani gñis inimicus cū ſuis ſatellitibꝰ lucifer ꝙ
Prima volūtatē hoīs nec imutare: nec mouere: neq̄ in eā immittere
īpugna cogitatiōes pōt directe ꝛ intrinſece niſi ſolꝰ deꝰ q̄ eſt eā cius.
tio. Sciēs etiā ꝙ hoīm aīe iclinanṫ ſcḋm diſpoſitiōes corpoꝝ. Itē
ꝙ actuatio viriū interioꝝ ſpūaliū aīe. ſ. itelligētie: memorie
ꝛ volūtatis ſit ſcḋm immutationē ſenſuū exterioꝝ: ꝛ itē cū no-
uerit nihil boni vel mali in ſpiritū hoīs intus habitātē: ab
extra venire poſſe niſi ꝑ q̄nq̄ ſenſus exteriores: q̄ ſunt quaſi
quinq̄ feneſtre tabernaculi aīe. Idcirco diſponit occulto mō
quātū ſibi a deo permittiṫ opponere exterius obiectibiliter
quinq̄ ſenſibus hoīm quibus inſidiaṫ aliqḋ ſenſibile aut a
natura formatū: vel aliqḋ de nouo ſformādo ſicut facit q̄n corpus
aſſumit vel perſuadēdo oblatū obiectū vt fecit cū dña
Eua circa pomū. Diſponit etiā vt occurrāt ab extra alique
reꝝ habitudines turpes: horribiles: blāde ꝓſpere vel aduer
ſe: quaꝝ ꝑcipiti apprehēſione ꝛ immutatiōe homo ſic aut ſic
moueaṫ aut paſſioneṫ. Flectit etiā q̄nq̄ permittēte deo ocu
los hoīm ad hmōi obiecta: figit aures hoīm vaniloquijs tur
piloquijs ꝛ tenacius atq̄ memoratius facit illis intēdere vt
ſic hoīes poſtea taliū memorijs a diuinis diſtrahanṫ. Ser-
Augu. pit etiā diabolus vt dicit Aug. in li. lxxxiij. qōnū. Hoc malū
per oēs aditus ſenſibiles: nā dat ſe figuris: accōmodat ſe co
loribus: odoribus ſe ſubijcit: infundit ſe ſaporibus. nā q̄nq̄
diabolus

diabolus facit vt hoīes in obiectis ſenſuū plus delectenṫ q̄
delectatio naturalis eoꝝ habeat. Q̄nq̄ vero facit vt hoīes in
illis inordinate ſe oblectēt. ſ. plus q̄ oportet vel nō ad bonū
ꝛ debitū finē. Operaṫ et diabolꝰ in illis obiectis intēdēdo et
ampliādo naturalē virtutē eoꝝ ad efficaciꝰ. ſ. imprimēdū: in
flāmandū intuentē: nā quēadmodū poteſt in preſtigijs ma-
lignꝰ ſpiritus facere vt virga appareat ſerpēs: ita pōt facere
vt liquor inſipidꝰ appareat ſapidiſſimꝰ: ꝛ facies turpiſſima
mulieris poteſt facere inſipiēti amāti: vt appareat gratiſſi-
ma: ita vivere dici poſſit ſub hac rei ſpecie latet diabolꝰ. Ope
raṫ etiā quādoq̄ diabolꝰ vt hoīes afficiātur et delectētur ali
quibꝰ auibꝰ: canibꝰ: cattis aut mō predicto vel ꝑ illapſuꝫ et
ingreſſuꝫ ipſoꝝ demonū in ipſis aīalibꝰ: vt ſic ſe hoībus ma
gis intime iungāt: et finaliter perdāt: ſicut dicit in Auſtria
hoīem habuiſſe cornū demone plenū mirabilia faciente ꝛ lo
quentē: ꝛ ſicut forte eſt in equis mirabilia faciētibꝰ iſtoꝝ pre Scḋa
ſtigiātiū vagantiū ꝑ mundū. Scḋo hoīes impugnātur a de īpugna
monibꝰ ab intra ꝑ paſſionū partis ſenſitiue. ſ. cōcupiſcibilis tio per
ꝛ iraſcibilis excitationē: ꝛ maxime mediātibꝰ paſſionibꝰ illis quā ho
q̄ ſunt vehemētiores ꝛ faciliꝰ excitabiles vt amor: ira luxuria: mines ī
gula. nā hec peccata quatuor ſūt media potiſſima ꝛ cōuenie pugnā
tiſſima ad inducēdā cecitatē mētis: grauitatē corporis: viriuꝫ tur a de
oīꝫ pigritiā: inſipiditatē: ſpūaliū ſomno lentiā: tediū: negli monibꝰ.
gētiaꝫ accidiā: deſidiā diuinoꝝ: quas ob res potiſſime hoīes
tēptāt. Quō aūt excitēt paſſiōes ꝛ maxime quatuor predicta
peccata ſic declaraṫ: Nā cū dictū ſit ſupra naturā corporaleꝫ
bonis ꝛ malis āgelis eſſe obedietē quo ad motū localē: ſe-
quitur ꝙ illa q̄ ex motu locali aliquoꝝ corpoꝝ poſſūt cauſari: ſu
bijciātur naturali virtuti bonoꝝ ꝛ maloꝝ angeloꝝ. poſſūt er
go mouere oīa corpalia ꝛ ea alterare niſi diuinitꝰ ꝓhibeātur
mouēdo ergo dū volūt alterādo: incēdēdo illos humores ex
quibꝰ materialiter amor laſciuꝰ ira gula: luxuria: cauſāṫ: vt
puta cholerā: ſanguinē carnis prurutū ꝛc. ſic excitabūt paſſio
nes ꝛ peccata illa: ſicut etiā alterādo ad intra aliquos humo-
res melācholiā ꝛ hmōi imutabūt actū potētie nutritiue ap-
petitiue vt hō ſic eſuriat vt nō fameſcat. De ijs omibꝰ patēt
exēpla in vitis patrū. Tertio impugnātur ab itra a demoni Tertia ī
bus homines per phātaſie vel imaginatiue immutationem pugna-
ex motione locali ſpirituum ꝛ humorum corporaliuꝫ. Quod tio.
probatur dupliciter: ratione et declaratione. Primo ratione.
Nam teſte pho libro de ſomno et vigilia: ſicut deſcendente
plurimo ſanguine ad principium ſenſitiuum. i. ad cerebruꝫ
vel cor animalis dormientis: deſcendunt etiam motus. i. im- Pho.
preſſiones: phantaſmata ꝛ ſpecies relicte ex motionibus ſen
ſibilium que conſeruantur in ſenſualibus ſpiritibus; et cuꝫ
mouent principium ſenſitiuum. i. cor vel cerebrum: cauſan-
tur tunc ſomnia: viſiones: apparitiones imaginarie dormiē-

Universidad de Deusto Biblioteca

tibus:et qñ eſt fortis motio talium ſpirituum etiam vigilan-
tibus cauſant aliquas apparitiones vt ptz in phreneticis:
ſic etiã virtute angelorũ bonorũ ⁊ malorũ quibus vt dictum
eſt humores ſanguinis et oĩa corpalia eis obediunt ad mo-
tum localẽ:poſſunt impreſſiones et phantaſmata et ſpecies
relicte ex motionibus ſenſibilium in phantaſia vel imagina
tiua moueri:vt tangãt pncipium ſenſitiuũ.i.cor: vel cerebrũ
et fient tunc apparitiones imaginarie vel phãtaſtice quan-
doq; cum alienatione a corporeis ſenſibus in ſomnijs: quã
doq; vero abſq; tali alienatione:ergo . Scðo hoc idem pba-
tur declaratione,. Nã intellectus noſter hz ſe ad phãtaſiam
ſiue ad phãtaſmata ſicut oculus corporis ad literas libri:in
libro aũt ſm q̈ lr̃e cõponũtur ſimul:ita oculo repñtãtur di
uerſi ſenſus. Sic in ppoſito in libro phãtaſie ſunt lr̃e ⁊ ſili-
tudines quarũcũq; rerũ mũdi:q̃ apprehẽſe ſunt p ſenſuz:nã
ex quo videt aliquã rem:iã hz ſpeciẽ ſeu ſimilitudinem illi⁹
in phãtaſia:⁊ ſm q̈ iſte cõponunt ſimul in phãtaſia: ita ca-
piũtur ab intellectu:ſicut ptz i libro i quo ſunt oẽs lr̃e alpha
beti ſi cõponãt ſimul he lr̃e.o.c.u.l.oculus, leget de⁹:volens
ergo ẛtutus hoſtis diabol⁹ nos ad diuerſas cogitatiões idu
cere:puta:vult temptare te de luxuria: qd faciet?excitabit in
phantaſia tua ſilitudinẽ mulieris quã aliquãdo vidiſti:exci
tabit ſilitudinẽ alicuius mẽbri impudici vel mulieris nude
⁊c.⁊ ſe turpiter cõmiſcẽtis:intellect⁹ aũt nõ põt effugere quin
hmõi ſilitudĩes videat:q̈ eſt ſicut speculũ lucidũ in quo nõ
põt fieri quin relucẽãt illa que ſunt ibi pñtia:⁊ hoc ſepe cõ
tingit dum homo orat aut vacat diuinis . Quãtũcũq; ta-
men he imagines nobis arte demonũ preſentent:non impu
☞ tãtur tamẽ nobis ad peccatũ niſi conſentiamus. Nam ſicut
dubitatio in fide que habet pertinacem animi deliberatio-
nẽ ⁊ cõplacentiaz hereticuz facit:⁊ dubitatio in fide que pro
cedit a ſcrupulo conſciẽtie que poti⁹ eſt pena q̈ culpa cũ fre
Jo. An. quenter,accidat contra volũtatẽ(vt dicit Johã.an.in nouel-
la ſup verbo dubius in fide eſt infidelis:extra de heret.c.i.)
nõ cauſat infidelẽ:nec hereticũ facit.ita ĩs trib⁹ extrinſecis
vl̃ intrinſecis modis diabolicis impugnatiõibus dictis pec
Quarta catum nõ cõmittit niſi volũtate cõſentiẽte. Quarto diabolus
ipugna tẽptat hoĩes p cognitiue ẛtutis indirectaz cõcitatiõnẽ. Nã
tio. demões nõ pñt immittere cogitatiões malas i volũtate īte-
ri⁹ eas cauſando eo q̈ vlus cognitiue ẛtutis nõ ſubiacet de-
moni:ſz deo ⁊ volũtati. Dicit̃ tñ demõ inceſſor malarũ cogita
tionum:de pe.diſ.ij.c.ſi enim inquantum incitat ad cogitan
dum mala vel ad appetendum cogitata ⁊ hoc duobus mo-
dis vel per modum perſuadentis:vel per modum paſſionez
Dama- agitantis: et ĩs duobus modis intelligit Damaſcenus in
ſcenus. li.ij.dicens:q̈ omnis malicia et immunde paſſiones ex de-
monibus excogitate ſunt ⁊ inuente. hec Henricus de Aſſia

ſuper Geñ.et in decretis.xxvi.q.v.c. epiſcopi.et.c.nec mirũ.⁊
Thomas pri.par.q.libro.et.q.iij. Ad argumentum autez in Rñſio
fronte queſtiuncule factum dicitur:q̈ licet cõditio hominis ad obie
et demonis in paleſtra et pugna ſit inequalis : ſit tamen ex ctiõnez
parte hominis recompenſatio : primo per auxilium diuine in fron-
gratie. Nam fidelis deus vt dicit apoſtolus nõ patitur nos te q̃õnis
temptari ſupra id quod poſſumus . Secundo per auxilium factam.
bonorũ angelorum de quo dicitur in pſal. Scuto circunda- Queſti.
bit te vſq; angelis ſuis mandauit de te. Hec ex theologis et Rñſio
Henrico de aſſia ſuper Geneſin. Bona-

Secunda queſtiũcula eſt : Quomodo ⁊ quot uentu-
modis demões deludũt ſenſus humanos? re
Ad quam reſpondet dominus Bonauen- Trib⁹
tura in.ij.ſententiaruz di.viij. dicens q̈ tri- modis
bus modis demones illudunt ſenſus hu- demo-
manos. Primo oñdẽdo pñs eẽ qð nõ eſt. Scðo nes dlu
oñdẽdo rem aliter q̈ ẽ. Tertio abſcõdendo dũt ſen
illð qð pñs ẽ. Primũ faciũt ſpẽs offerendo ſus hu-
Scðz faciũt ſenſuz vl̃ obiectũ variãdo. Tertiũ ṽo faciũt,im- manos
pedimẽtũ pſtãdo. Primũ põt ſic itelligi: qñ phãtaſmata exi- Primo
ſtẽtia iteri⁹ forti obiatiõe offerũtur ipi ẛtuti interiori:vl̃ ẛtus
interior fortiter illis intẽdit:tũc ſilitudo rei vr̃ eẽ ṽitas : hoc
manifeſtũ eſt p naturã. Nã phrenetico p aſcẽſum fumo ſita-
tum ad cerebrũ ex modica occaſiõe,exteriori vr̃ ei q̈ videat vl̃
audiat mira q̃ nõ ſunt ſibi pñtia. Siliter p fortẽ ↄuerſionẽ i- Augu.
tẽtiõis phantaſma videtur ṽitas: ſi exẽplificat Augu.li.de
trinita.q̈ qdã tãta ↄuerſiõe cogitabat cuiuſdã mlieris ima-
ginẽ:q̈ ei carnaliter ↄmiſceri videbat̃ etiã vigilãdo:⁊ p hũc Scð o.
modũ põt demõ diuerſa hoĩ facere appere. Scðo pñt dmões
deludere ſenſus:oñdẽdo rẽ aliter q̈ eſt:nã naturaliter pñt cõ
tingere hoc ppter variationẽ aliquã ex pte organi:ſicut qñ
hũor:ſanguis vl̃ vapor igne⁹ deſcẽdit ad oculos:videt̃ hoĩ q̈
ea q̃ exteri⁹ ſunt ſint rubea:vl̃ ppter variationẽ aliquã ex pte
obiecti ſicut ↄtingit aliqñ q̈ ex poſitiõe cãdele vl̃ diſpoſitiõe
palearũ opatiõe naturali videt̃ eſſe ſerpẽtes. Silr̃ ẽ i aliq̈b⁹ Demo-
ẛtutib⁹ quarũdã rerũ mineraliũ:vt ptz in ſpeculo de chal- nes ſũt
be ⁊ cõcano. Et quia iſte modus nõ latet demones:⁊ ſunt mi mini-
niſtri veloces:ideo ⁊ ſimilia poſſunt illudẽdo facere. Tertio ſtri velo
modo poſſunt demones deludere ſenſus:abſcondẽdo illud ces.
quod preſens Nam res que pñs eſt dupliciter poteſt latere Terti⁹
ſenſum noſtrum:aut quia impeditur virtus ſenſus et potẽtie modus
ne perueniat ad ſenſibile:aut q: impeditur ſpecies ſenſi- quo dẽo
bilis ne perueniat ad ſenſum . Et vtroq; modo poteſt fieri nes poſ
virtute demonis vt ſenſus non percipiat quod ſibi eſt pre- ſunt de
ſto:et per hanc virtutem dr̃ demonem poſſe facere vt hoĩem ludet̃ ſẽ
reddat inuiſibilẽ.quod tamen certum eſt non eſſe. Et ſic re- ſus hũa
ſpondetur ad gloſam Rabani. Exod.vij.ſuper illud . Fece- nos.

Universidad de Deusto Biblioteca

rũt magi pharaõis ⁊c. magi diabolicis figmẽtis ſpectãtium
oculos illudebãt: vt res in ſua ſpecie remanẽtes: alie viderẽt.
Et ad aliũ qđ habet i itinerario Clemẽtis đ M cheta ad pe
trũ narrãte pſtigia Simonis. Uidim⁹ canes cantare ⁊ ymagi
nes ambulare. Et de ſocijs Ulyſſis cõuerſis in beſtias p ma
gnã illã famoſiſſimã Circẽ. ⁊ de ſocijs Diomedis ↄuerſis ĩvo
lucres: de qb⁹ hr̃. xviij. đ ci. dei. c. xvi. Et de adducta ad pr̃em
ſctm̃ Macharium q̃ videbat̃ a viro ⁊ adducẽtib⁹ eq̃: a Macha
rio aũt mulier. Dicit ergo ꝙ oia iſta facta ſunt arte đmonũ: q
cũ hec faciũt apparere de nouo ſpeciẽ nõ dãt nec de nouo au
ferũt: ſʒ illã q̃ erat in phãtaſia tã viuaciter ⁊ velociter obijciũt
ſentiẽti ĩteriori phãtaſie ⁊ imaginatiue: vt credat hõ ſe intueri
rẽ exteriorẽ verã ſenſibilẽ. Qđ ſi dicat̃ ex pho ꝙ ſenſus ꝑticu-
laris circa ꝓpriũ obiectũ nõ errat. Rñdet ꝙ verũ eſt đ natura
ſua ſaluis tñ medijs. ſ. diſpoſitione organi: medij ⁊ obiecti.
questio Hec oia ille q̃ ſupra. ⁊ dñs Jo. de Turrecrema. ſup. c. epi. xxvi. q. v.

Rñſio ad obiectionẽ.
Tertia q̃ ſtiũcula eſt: Si alijs modis ꝑter dictos: de
mones hoies fallãt? Ad quã rñdet ꝙ diabol⁹ ꝑter
modos ſupi⁹ adductos ẽt duob⁹ alijs modis inuit
hoies decipe. Primo p apparẽtis veri vl̃ boni deceptio-
nẽ. Scđo p ſomniorũ illuſionẽ. Primo q̃dẽ p apparẽtis veri vl̃
Duo modi p̃ter tres ſuperi⁹ adductos q̃b⁹ ẽt đmones homies fallũt.
boni deceptionẽ. Na lʒ demões mẽdaciſſimi ſint: cõſulẽtib⁹ tñ
mẽtiri refugiũt: vt ſic dicẽtes veritatẽ palliatã: occultent eorũ
iniquitatẽ ⁊ opinionẽ generẽt: ꝙ quaſi dij nõ mẽtiunt̃: ⁊ gra
uius opprimant in vltimo credentes. Nam ipſi cum ſint opti
mi logici per omnes tredecim fallatias philoſophi ſciunt op
time paralogizãdo homines fallere. Decepit eñ demon pri
mã mulierẽ ſyllogizando per fallatiã equiuocatiõis huius
nominis moriemini. Nam deus dixerat: in quacũqʒ die co-
mederitis moriemini ſcilicet morte ſpirituali et eterna. Et
demon dixit. Nequaqʒ moriemini ſcilicet morte tempoꝛali
pro tunc. Hoc modo fallaciter quidam demon incluſus de
cepit regem Manfredum in Apulia: qui cum ſe diſpone-
ret ad bellum contra regem karolum francie: conſuluit de-
monem incluſum ſuum quid de bello ſuo ſibi eſſet fu-
turum? Et reſpondit demon. Non non ſuperabit gallus
apulum. Nam modus eſt etiam nunc ꝙ quando aliquis
vult eſſe efficaciter negare aliquid: bis negationem re-
plicat. Ideo Manfredus ſe victurum credens acceſſit
ad bellum: ⁊ ſuperatus eſt a karolo. Nam due negationes
faciunt vnam affirmationem. Sic etiam aliud decepit conſu
lentem de aduentu inimicorum ſuorum: quos ſecundum re-
ſponſionem demonis credebat venturos ad ſe pacifice ad
tractandum de pace. Dixerat enim ſibi demon. Inimici enĩ
tui venient ad te ſuauiter: in quo decepit per fallaciam etiã
equiuocationis: cum ipſe acceperit ſuauiter pro benigne:
et diabolus pro feſtinanter. Alius etiam conſulens Apol-

linem vt dicit Ualerius. Si vadens ad ini micos caperet: vel
rediret? Reſpõdit. Ibis redibis nõ morieris in bello ⁊ fuit de
ceptus per fallaciã cõpoſitionis: qr demon fecit punctũ ad
nõ. conſulens ad redibis. Unde quãdoqʒ opoꝛtet verba dia-
boli interpꝛetari p cõtrariũ: ſicut accipi a. R. dño meo Gundiſ
ſaluo Ferrãdis heredio Taracõneñ archi pontifice nũc Ur-
bis gubernatoꝛe: viro ſanguine illuſtri: animiqʒ prudentia ⁊
vita exploratiſſimo factũ fuiſſe dexteritate ⁊ mira igenij hois
prõptitudine. Anno chriſti. M. cccclxxviij. xvi. kl̃. octobris a
dño magiſtro Franciſco de Toleto. poſtea Sixti Pon. max.
datario ex in. epo Cauriceñ. Is eñi dilect⁹ a duce Mediolani
ad ianueñſes oratoꝛ: reb⁹ iterea in Martẽ ꝟſis detẽt⁹ ⁊ iuſſus
ẽ ne q̃cq̃ nõ exploratũ pri⁹ ab eis ſcriberet duci. Ipſe vero ſo
lertia qua pollebat acutiſſima: ad vtramqʒ partem que con
tingere poterant conſpicatus: cum duce prius conuenerat.
vt eius litere preposſtere ab eodem ⁊ ordine hebreo legerẽtur
obtenta ergo ſcribendi licẽtia: oſtenſiſqʒ ſenatui literis: miſit
hãc infra epl̃am: que retrograde ſi legatur: ſpm̃ ⁊ rem Ianuẽ
ſium omnẽ duci oſtẽdit. Poſtergatis aſſertionibus aſſeren-
tium aliter. Iſtos alit bonitas atqʒ fides: nec inuidia in-
flammat eoſdem: quidam ordinatis tramitibus ſe guber-
nant. nec ſeparant voluntates eorum. Nempe preterite que-
ſtionis memoria cumulata non diffidunt ſed confidunt ad-
inuicẽm. Nulla fortuna aduerſari debet eis: ſed diu nec
pauco tempoꝛe durare debent quod clariſſime conſtat au-
ditu profecto ſuſceperũt beneuolo voto legationẽ meã: nec
nomẽ dñi mei mittẽtis oderũt quieta amenitate nõ cupida
ſub rapina viuere delectatos. Unde viderũt me viſib⁹ claris
et placidis nõ facto aliquo tumultu oim terrigenarũ ⁊ foreñ-
ſium cet⁹ pꝛeſentata cauſa requiſitiõis mee pariter ⁊ aduen
tus ⁊c. Siſis eſt ille verſus q̃ Abel cõuenit recte. Caym vero
oblique prolatus. Sacrum pingue dabo nec macrum ſacrifi
cabo. Demones ergo nõ in aperto fallunt nec palã mẽtiun-
tur. Sed ſub clamyde veritatis ⁊ bonitatis decipiũt aut per
fallacias ſyllogiſticas: aut per obiecta extrinſeca propoſita:
aut per varias falſas apparitiones: prophetias: reuelatiões
phantaſticas allocutiones aut falſigraphas perſuationes
immutando vt diximus virtutem phantaſticam aut imagi- Geñ. iij
nariã. Propter ergo multiplices modos deceptionum falla-
ciarum et potentiarum ipſorum malignorũ ſpirituum dicit
ſcriptura Geñ. iij. Sed et ſerpẽs erat callidioꝛ. i. ſm aliã trã
ſlationẽ ſapientioꝛ cũctis animantibus terre que creauerat
deus: et xps vocat diabolum fortem armatum. Luce. xi. et
Job. xli. Non eſt poteſtas ſuper terrã que cõparet̃ ei. ⁊. xvi. q. Job. xl.
ij. viſis. Diabolus habet mille nocendi modos et artes Et
Paulus ad Ephe. vi. Non eſt nobis colluctatio aduerſus Paul⁹ ad ephe
carnem et ſanguinem: ſed aduerſus principes et poteſtates: ſeos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

aduerſus mūdi rectores tenebrarū har. Et Apoca.xij. Ue ter re ꝛ mari q: deſcendit diabolus advos habens irā magnā.i. poteſtatē. Sc̄do decipit etiā ꝑ ſomniorꝫ illuſionē. Nā quādo ꝙ operatione demonum alique phantaſie dormientibus ap parent: in quibus ali qua eis reuelāt: qn̄qꝫ quidē q̄dā vera ſi ne de ſpiritualibꝰ: ſicut Aug. refert.xviij. de ci. dei. ꝙ q̄dā phs quedā platonica dogmata cuidā in ſomnis expoſuit qđ per ↄ̄ationē demonū Auguſtinus factū dicit. Siue ꝺ corꝑalibꝰ preſentibꝰ vel futuris precipue iis cū quibꝰ demones habēt aliqua pacta illicita: quibꝰ qn̄qꝫ reuelat ea quorꝫ ipſi cauſa ſunt: qn̄qꝫ quedā quorū ſigna ꝓſecūt: q̄ tn̄ hoībꝰ ſunt occul ta: qn̄qꝫ immittūt ſomnia falſa ꝛ deceptoria ſicut pꝫ ꝑ Grego riū.iiij. dialogorū.c.l. vbi dicit: ꝙ cū quidā ſomnia vehemē ter attēderet: diabolus ei per ſomniū lōga ſpacia vite ꝓmiſit. cūqꝫ indirecte multas pecunias collegiſſet ad ſtipēdia lōge vite deceptꝰ a demone repēte defūctꝰ eſt intactas relinquēs male partas pecunias. Sic̄ etiā pꝫ in illo de quo inuitis pa trū legit: ꝙ cū audiret miracula Moyſi cepit eū ꝑferre xp̄o: ꝛ de nocte diabolo apparēte vidit xp̄m ꝑ ſomniū ī choro homi nū in veſtibꝰ nigris: ꝛ Moyſen ī choro āgelorꝫ ī veſtibꝰ albis ꝓpter qđ ſomniū ille a fide receſſit: ſed poſtea illuminatꝰ intelle xit fallaciā ꝛ ad xp̄ꝫ reuerſus eſt. Tales igit oēs reuelatiōes ſomniorū ꝛ reſpōſiōes nō appetēde ſꝫ execrāde ꝛ nō credēde ſunt. Pmo q: frequēter falſa reuelant: q: ipſe diabolꝰ mendax eſt: ꝛ pater mēdacij. Sc̄do q: dato ꝙ aliq̄n vera reuelet: tn̄ ſem ꝑ intendit perditionem hominum: ꝛ ideo pluries vera dicit vt homines aſſuefaciat ad hoc vt ei credatur: ꝛ ſic intendit perducere ad aliquid humane ſaluti nociuum. Hec ex Henri co de Aſſia ſuper Geneſim.

Apoca. xij. — Grego. — Diabolus ē pater mendacij. — Queſtio

Uarta queſtiuncula eſt: quare ꝓmittit deus vt homines a demonibus inſidientur? Ad quam ſic reſpondetur ꝙ cum diuina prouidentia ordinare mouerit mala in bonum ꝛ bonum inferiorum per ſuperiora procuret et ipſi angeli ſint mēdatij inter deū et homines: bonum ho minem per angelos procuratur: et hoc dupliciter. Directe inſtrum homo reducitur ad bonum et retrahitur a malo: et hoc fit per angelos bonos. Alio modo indirecte dum aliquis per impugnationem a contrario retrahitur a malo et promo uetur ad bonum: et hanc procurationē habent facere mali angeli dati hominibus ad exercitium deo permittente. Hec Thom. in queſtionibus de demonibus. et in prima parte q.cxv.

Rn̄ſio ad q̄ſtionem. — Bonuꝫ hoīeꝫ ꝓcurat ꝑ āgelos dupliciter.

Sextum caput eſt de temptatione hominum a de monibus. Circa quod ſex queſtiuncule ſoluentur: quarum quelibet infra ſuo ordine declarabitur.

Prima queſtiūcula eſt: Si temptare hoīes ſit pro prium officiū demonū? Ad quā primo videt reſpō dendum negatiue. Nā Gen̄.xxij. ſcribitur: ꝙ deus temptauit Abrahā de immolatione filij: ergo. Itē mundus caro ꝛ homo temptant deum: hominem atqꝫ ſeipſum: ergo non eſt proprium officium demon tem ptar. Ad hāc queſtioneꝫ rn̄detur ꝙ temptationis duplex eſt finis. Primꝰ primus.ſ. ſcientia ſiue experiētia de aliquo quē tēptamꝰ. Nā cuiuſlibet tēptātis itētio ꝓprie ē velle ſcire ali qđ de tēptato. Eſt vlterior ꝛ aliꝰ finis bonꝰ vel malꝰ: q̄ qn̄qꝫ querit ex pcepta ſciētia. Bonꝰ q̄dē cū aliq̄s tēptat aliq̄d ſcire de ſcia vel v̄tute alterꝰ vt eū ꝓmoueat ad dignitates. Ma lus q̄n tēptat de aliquo ſcire aliq̄d vt eū decipiat vel ſubuer tat: ꝛ hoc ꝓprie dicit q̄n cupimꝰ de aliquo aliq̄d ſcire vt eum decipiamꝰ vel ſubuertamꝰ. Et q: hoc eſt ꝓpriū diaboli q̄ tem ptat vt nos decipiat: iō ꝑ quādā anthomaſiā diabolꝰ dr̄ tem ptator: ſm̄ illud prime Theſſal.iij. Ne forte tēptauerit vos is q̄ tēptat. gl.i. diabolꝰ cuius eſt officium temptare. Quātū v̄o ad finē bonū vt q̄s alteri bn̄faciat ſic deꝰ: angelꝰ bonꝰ: ꝛ veri amici tēptāt. Si aūt loquimur quantū ad proximū finē tem ptationis.ſ. velle ſcire aliq̄ aliq̄d: hoc eſt dupliciter: vel vult ſcire alijs: ꝛ ſic deꝰ tēptare dicit vt ſciat.i. vt faciat alios ſcire: ſicut dicit Deut.xiij. Tēptat vos dn̄s deꝰ veſter vt palā fiat: vtrū diligatis eū. Quō tēptauit Abrahā vt mūdo oſtēderet obedientiā eiꝰ. Et Thobiā ꝛ Job vt oſtēderet eorꝫ patiētiā: ꝛ Philippū: vt oſtenderet eiꝰ fidei paruitatē. Jo.vj. Uel tem ptat vt ſciat ſibi: ꝛ ſic qn̄qꝫ hō tēptat deū cupiēs quaſi incer tus experiri dei v̄tutē: ꝑtātē: veritatē: ꝛ bonitatē: ſicut iudas Machabeꝰ cū paucis iniens bellū ꝯtra Bachidē copijs mul tis munitū tēptauit ꝑtātē diuinā: ꝛ occiſus eſt. Primi Ma chabeorū.ix. Et Henricꝰ imperator tēptauit dei ſapiētiā cū ſuſpectā haberet vxorē v̄ginē ꝛ ſanctā de adulterio: ꝛ coegit eā nudis plātis ſup ferrū ignitū incedere: ꝛ illa innocēs ille ſa euaſit vt patet in cronicis. Temptant alij dei clementiam qui petunt ſibi peccata dimitti: iniurias alijs retinen tes: et ſic temptantes deum maxime peccant cum agant contra virtutem religionis: cuius eſt de excellentia dei optime ꝛ certe ſentire. Et ſic pōt accipi quō tēptare diuerſis diuerſimode attribuat. Nā tēptat deꝰ vt ſcire faciat: tēptat hō vt cognoſcat ꝓmoueat: tēptat diabolꝰ vt ſciat ꝛ decipiat tēptat hō malꝰ vt diaboli cooperator exiſtat: tēptāt mūdꝰ ꝛ ca ro materiā diabolo miniſtrātes. Q: tn̄ tēptare ꝓprie ē de ali q̄ experimētū ſciētiā accipere ad decipiēdū: qđ ꝓpriiſſimū ē diaboli ꝛ cooperantiū ei. Idcirco dicit ꝙ tēptare per quādā excellentiam angelis malis cōuenit ꝛ cooperatoribus eorū. Et per hec pꝫ ad dubiuꝫ ſolutio. Hec Tho. pri. par. q.cxiiij. Et ſc̄da ſecunde. q̄one.xcvij.

Qō. Gen̄. xxij. — Rn̄ſio ad queſtionem duplex eſt finis temptationis. — Pri. ad Theſſalon̄.iij. — Deutero.xiij.

Universidad de Deusto Biblioteca

SEcūda queſtiuncula eſt: ad quid ꝑtendit tēpta
tio demonū? Ad quā rñdet ꝙ tēptatio demonū
ſiue calliditas ꝯtra hoīez circa quinq̧ laborat.
Primo ad corrūpendū fidē ſalutarē erroꝛib⁹ ſu
perſtitionibuſq̧. Scđo ad cōſeruādū hoīem in
illis. Tertio ad inducendū viā cōtrariā virtu-
tib⁹. Quarto ad cōfirmādū hoīez in ſuis iniq̄tatib⁹ vt ſic fi-
naliter pereat ꝛ dānet. Quito vt hō patiat egritudinē ꝛ affli
ctionē vt ſic iraſcat ꝛ deuz offendat: vt hꝫ in glo. c. pōt fieri de
pe. diſt. j. Hec Henri. de Aſia ſuper Geñ.

Qō. Rñſio — Ad perfectā rationē tēptatoꝛꝭ tria requiruntur.

TErtia queſtiūcula eſt: Quot ꝛ q̄ ſunt tēptātes ꝛ
inſidiātes hoīb⁹? Ad quā ſic rñdet: ꝙ ad perfe
ctā rōnem tēptatoꝛis tria requirunt. Primū ꝙ
per tēptationē dubiū aliqđ ignoꝛātib⁹ manife
ſtet. Scđm ꝙ ſit intentuz hoc ab eo q̄ temptat.
Tertiū vt tēptatoꝛ cognitionē hui⁹ rei velit ac
cipere quaſi ab eo ignotā. Rōne primaꝝ duaꝝ conditionum
cōpetit tēptare deo: ſicut pꝫ in Abrahā. Nā per immolatio-
nē filij manifeſtabat obediētia ꝛ fides Abrahe: ꝛ hāc mani-
feſtationē de⁹ intēdebat. Tertiū tñ ibi defuit: q: ꝑ tēptatio-
nem illā nō accepit deus cognitionē quā prius non habuit.
Alia eſt tēptatio i qua ſaluat vnū ꝑdictoꝝ tm̄. ſ. manifeſtatio
tēptati: ꝛ hoc mō dr̄ tēptare caro: mūdus ꝛ diabolus: q: in iīs
manifeſte cognoſcit ꝟtus vel īfirmitas eius q̄ temptat ſicut
in bello cognoſcit virtus militis. Vñ impugnatio ipſi⁹ virtu
tis mētis a quocūq̧ fit: dr̄ tēptatio. Et hec īpugnatio habent
fieri duplr̄. Uno modo a ꝑncipio intrinſeco ꝛ ſic tēptat caro.
Alio mō a principio extrinſeco: ꝛ hoc dupliciter. Q: exterius
ꝑncipiū vel īpugnat per modū obiecti: ꝛ ſic eſt impugnatio
a mūdo cui⁹ reb⁹ coꝛda alliciunt ad peccādū. Vel illud ꝑn-
cipiū īpugnat ꝑ modū agētis trahētis ad peccādū: vel ꝑſua
dēdo: terrēdo: vel blādiēdo: ꝛ hoc mō dr̄ eſſe tēptatio a diabo
lo ꝛ a membris ſuis hoīb⁹ malis: ꝛ ſic patet quō diuerſimo-
de tēptare cōuenit deo: carni: mūdo ꝛ dibalo ꝛ malis hoīb⁹.
Hoc ex theologis.

Qō. QUarta q̄ſtiuncula eſt: Si tēptari a diabolo et ab
aliqō dicit tēptatoꝛib⁹ ſit appetēdū? Ad quā vide
tur primo rñdendū affirmatiue. Nā Jacobi pri-
Obiectio. mo dr̄. Oē gaudiū exiſtimate fratres mei cū in tē
ptatiōes varias incideritis. Itē illud in q̄ virtus
Jacobi. j. alicuius manifeſtat eſt appetendū ſed tēptationib⁹ manife
ſtatur virtus hoīs: ꝛ ibi quodammodo ꝟtus reſſoꝛet: ergo.
Sꝫ in ꝯtrariū eſt xp̄s q̄ nos docet: oꝛem⁹ a nobis temptatio
Mat. xxvj. amoueat in oꝛone dñica dicētes. Et ne nos inducas in tem-
ptationē. Itē Mat. xxvj. Vigilate ꝛ oꝛate vt nō intretis in tē
j. Corin. x. ptationē. Et j. Corinth. x. tēptatio vos nō apprehendat niſi
hūana. i. venialis: quia ſine hac vita hūana nō agitur. Ad

hoc rñdet ꝙ cū ſe nihil appetatur niſi illud qđ nō hꝫ rōnem
boni ꝛ finis: cū tēptatio habeat rōnē boni ꝛ finis ꝓpter ꝓ — Rñſio ad queſtionē.
pꝛie ꝛ per ſe appeti nō dꝫ. Q: ꝟo tēptatio oꝛdinabilis eſt in
finem ꝛ hoc pōt habere rōnē boni. Oꝛdinat aūt aliqđ ad fi-
nem dupliciter. Uno mō per ſe: illud. ſ. qđ de ſe hꝫ ducere in — Aliqđ oꝛdinat ad finē dupliciter.
finē: ſicut medicina bene confecta ꝛ ſubiecto bene diſpoſito
applicata ſm̄ in ſe in ſanitatē hꝫ ducere per ſe. Alio modo
per accidēs: illud. ſ. qđ de ſe hꝫ ducere in aliud finē q̄ꝫ in finē
illū: tñ ꝑ aliam cām cōcurrentē hꝫ ducere in finē intentum:
ſicut ſi qs comederet venenū vt moꝛeret: ꝛ inde ꝯtingat eū
ſanari. Cū igit tēptatio per ſe oꝛdinet ad ꝑditionez hoīs: ad
ſalutē nō oꝛdinet niſi ꝑ accidēs ꝑ hoc. ſ. ꝙ vincitur ꝑ auxiliū
grē diuine. Ideo ſimplr̄ tēptari nō eſt appetēdū: ſꝫ eſt appe-
tendū per accidēs. ſ. tēptari ꝛ ſimul cū auxilio diuino vince-
re. Verūtñ q: ꝓpter fragilitatē humanaz victoria eſt nimis
dubia: tēptatio ſecuri⁹ et meli⁹ fugitur q̄ꝫ q̄ratur. Ad argu-
mentū dr̄ ꝙ Jacobus hoꝛtabat ad gaudiū de tēptationibus — Rñſio ad obiectionē.
ſed ad patientiā per quā vincuntur tēptationes. Nec patien-
tia relucet niſi ꝓſuppoſita victoꝛia. Ad ſcđm patet reſponſio
in coꝛpoꝛe q̄ōnis. Hec ex theologis

QUinta queſtiuncula eſt: Quare demon dñam Euā — Qō.
nō tēptauit interioꝛi ſuggeſtione: ſed vocali locu-
tione: ꝛ quare magis in ſpecie ſerpentis: q̄ꝫ cetero-
rū reptiliū vel aīalium? Ad quā ſic rñdetur: ꝙ cū — Rñſio ad queſtionē.
permittente deo diabolus hoīem tēptare potuiſ-
ſet interioꝛi ſuggeſtione ꝛ phantaſtica perſuaſione: nō ꝑmi-
ſit tñ niſi vt tēptaret perſuaſione ꝛ apparētia exterioꝛi voca-
lis locutiōis vt ſic latentem ſue malicie cōditionē ꝑ linguaz
ꝓderet: ꝛ ſe manifeſte ꝛ conuenienter primis parentib⁹ exhi
beret. Et in ſpecie ſerpētis magis q̄ꝫ ceteroꝝ reptiliū vel ani
maliū apparere ꝛ loq̄ voluit: q: īter oīa genera ſerpētū viru
lētoꝝ: vt dicit Albertus li. xxj. aīaliū. Serpēs eſt callidioꝛ et — Albert⁹
aſtutioꝛ: dicēte etiā ſcriptura. Sꝫ ſerpēs erat callidioꝛ. i. pru-
dentioꝛ ceteris animātib⁹ terre. Addebat etiā ad prudentiā
et maliciā ſerpētis q: vt dicit Aug. xj. ſuper Geñ. Diabolus — Augu. ſuper Geñ.
ſerpentem illum inoleuit: ꝛ ei ſpiritum ſuum cōmiſcuit. Hec
ex Henrico de Aſia ſuper Geneſim.

SExta q̄ſtiuncula eſt: Quo ydiomate demon — Qō.
primos parētes eſt allocut⁹: ꝛ qđ fuit primū
ydioma: ꝛ qđ erit vltimū in beatis ꝛ dānatis
poſt iudiciū: ꝛ quo ydiomate deus in para-
diſo terreſtri cū primis parentibus loqueba
tur. Ad quā rñdet ꝙ demon voce ydiomati-
ca hebrea exterioꝛi: foꝛmata lingua coꝛpoꝛis
aīalis ſerpētis locutus eſt primis parentib⁹. Qđ ydioma he- — Rñſio.
breum primis parētibus deus gratuite primo donauit: ꝛ il-
lud angelis bonis et malis qui in ſtatu innocentie locuturi

Universidad de Deusto
Biblioteca

et inſtructuri erāt ⁊ hoīes cū eis familiariter conuerſaturi a
pncipio impreſſit. Quo ydiomate Adā noīa aīalibus impo-
Hiero- ſuit. Nā cōſtat vt dicit Hieronym⁹ ꝙ oīa noīa q̄ in Geneſi le
nymus. gunt a pncipio vſq₃ ad diuiſionē linguarū: eſſe noīa hebrai-
ca. ⁊ hac lingua etiā de⁹ in paradiſo in ſubiecta creatura am
bulās pmos parētes allocut⁹ ē: ⁊ ipſi exterioꝛ lingua ibidē cū
deo ⁊ diabolo loquebant: quo vtent etiā beati ⁊ dānati poſt
iudiciū: q̄uis beati poterūt adinuicē linguis oībus loqui:
Hiero. nō aūt dānati. Dicūt etiā Hieronymus cū Origene ꝙ expe-
Orige- riētia probatū fuit: infantez clauſum ⁊ a nutrice lege poſita
nes. nō edoctū: ꝓrupiſſe in primū verbū ydiomate hebꝛeo. Legē
Hero- i. panem: et yain. i. vinum. Herodotus tñ libro ſcdo ponit ꝙ
dotus. infans troianus mox nat⁹: ⁊ clauſus a nulloq₃ inſtructus: ex
ſe primū verbū ꝓrupit lingua troiana: artos. i. panē. ynos. i.
vinū. Hec Henricus et ſupra adducti.

Septimū caput eſt de potētia et cōditione ipſoꝝ demo
nū. Circa qđ quatuoꝛ queſtiuncule enucleabunt: qua
rum quelibet infra ſuo oꝛdine declarabitur.

Qō. Prima queſtiūcula eſt: Si demones cognoſcunt
Rñſio futura? Ad quā ſic reſpondetur: ꝙ futuroꝝ tri
triplex ē plex eſt genus. Quedā habēt cauſam determi-
gen⁹ fu natam ⁊ infallibilē vt ſunt illa que attendunt
turoꝝ. circa motū corpoꝝ ſuperioꝝ in quibus eſt de-
Primū terminatio et oīs impedimenti remotio: et de
genus. talib⁹ eſt cōcluſio prima: ꝙ demones cognoſcūt talia futura
in ſuis cauſis: cuiuſmodi ſūt ea que circa motū celi accidūt:
vt oꝛtus ⁊ occaſus: eclipſes: cōiunctiones luminariū: que oīa
multo melius cognoſcūt ꝑ ſpecies cauſarū innatas q̄ aſtro
Scđm nomi per artē. Scđm genus futuroꝝ eſt que habent cauſaz
gen⁹ fu determinatam: ſed tñ fallibilē aliquādo: vt ſunt illa que ſūt
turoꝝ. ſm inferiorē naturā: que ideo habent cauſam determinatā:
q₂ nature intētio mouet determinate ad vnū. Ideo vero fal
libilez q₂ multiplex pōt occurrere impedimētū: vt poſe ager
ſeminat⁹ ſi terra pinguis eſt ⁊ bona diſpoſitio corpoꝝ ſupe
rioꝝ afferet pinguē fructū. Et de talibus eſt ſcda. concluſio.
Qđ demones futura cognoſcunt nō oīno certitudinaliter: ſ₃
cognitione ꝯiecturali: ⁊ hoc modo aſtrologus predicit q̄daz
futura q̄ cōſequunt ex motibus celi in iſtis inferioꝛib⁹: que
tñ impediri poſſunt ꝓpter defectū cauſarū inferioꝝ: ⁊ ta-
lium cognitio tāto magis ad certitudinem accedit: quanto
ad vnū effectū plures cauſe cōcurrētes cognoſcuntur: ⁊ quā
to virtus cāe meli⁹ cognoſcit. Unde q₂ demōes ſubtiliſſimi
Tertiū ſunt ideo in talibus melius cognoſcunt. Tertium genus fu
gen⁹ fu turoꝝ eſt que habent cauſam indeterminatam ⁊ fallibilē:
turoꝝ. ſicut dicuntur ea que ſunt ad vtrūlibet: ſicut ſunt ea que de-
pendent a voluntate noſtra qui indeterminata eſt: q₂ poteſt
ad oppoſita mouere. fallibilis etiam eſt: quia poſſunt volētū

etiam perficere: occurere multa: Et de talibus eſt tertia con-
cluſio: ꝙ demones non cognoſcūt talia: ſed ſolus deus. Pri-
ma futura poſſunt diuinare et prenunciare demones certo.
Secunda nō certitudinaliter. Tertia nullo modo: niſi ſolus
deus: et cui voluerit deus reuelare: a cuius actus vſurpatio
ne: diuini vocantur: qui futuris prenunciandis intendunt.
Quarta concluſio (quaſi coꝛolarium) eſt: quod licet demones
ſciant futura primo modo: non eſt tamen eis danda fides:
cum reuelant: quia intentio eoꝝ eſt ad fallendū: ⁊ ſi quā-
doq₃ dicunt vera: hoc faciunt vt aſſueſcant homines in aliꝗs
ad credendum. Non ergo diuinationibus eoꝝ danda eſt
fides. Hec Tho. et Bonauentura ⁊ dominus Johā. Cardi-
nalis ſuper. c. ſciendum. xxvj. q. iij. Quod ſi queratur quomo
do ſciunt demones quandoq₃ preſentia reuelando quid nūc
faciunt reges ⁊c. Reſpondetur q₂ demones nō mouentur lo
caliter ad cognitionem aliquam acquirandam: ſed bene ad
aliquid operandum in loco. Unde demon ſicut non indiget
motu ad ſciendum: ita nec moꝛa tempoꝛis ad motum localē:
ideo ſtatim poteſt adeſſe applicando ſe ⁊ reuelare: ſicut aīa
noſtra etiam ſtatim tranſit cogitando de gallia in ſyriam.
Tho. p₂i. par. q. cxiij.

Secūda q̄ſtiuncula eſt: Si demones cogno- Qō.
ſcant cogitationes hoīm? Ad quam primo Obie-
videtur reſpondendum affirmatiue. Nam ctio.
vt dꝛ a Gregoꝛio in moꝛalibus. Intellectus Grego.
beatoꝝ reſurgentiū intendentes in vniuſ-
cuiuſq₃ intellectum feliciū alioꝝ ſimul et
cōſcientias eoꝝ penetrabūt. S₃ reſurgētes
erūt ſiles angelis. Mat. xxij. ergo et angeli
boni ⁊ mali ſimilr ꝓbāt. Rñſio. dōm ꝙ cogitatio hoīs dupli-
ter pōt ſciri. Uno mō indirecte hoc eſt in effectu: ⁊ hoc modo Rñſio
nedū hoīes ⁊ angeli boni ſed demones etiā ſcire poſſunt coꝛ ad que-
dium cogitationes: ⁊ tāto ſubtilius angeli boni ⁊ demones ſtionē.
quanto effectus hmōi fuerint magis occulti. Cognoſcit etiā Cogita
cogitatio interdum non ſolum per actū ⁊ effectū aliquē exte tio hoīs
rioꝛē. puta locutionem vel operationem: ſed etiā per aliqua duplr
ſigna faciei: ⁊ mutationē vult⁹. Uel per ſigna aliqua coꝛpo- poteſt
ris qđ quidem diuerſimode mouetur ſm diuerſitatem affe- ſciri.
ctionum. Nā dicit Eccle. xiij. Coꝛ hoīs immutat faciez eius. Eccle.
Et Iuuenalis. li. iij. Depꝛēdas animi toꝛmēta latētis in egro xiij.
Coꝛpoꝛe depꝛēdas ⁊ gaudia: ſumit vtrūq₃. Inde habitum: fa Iuuena
cies. ⁊ Ouid. de arte amādi. Sepe tacēs vocē. vbaq₃ vult⁹ h₃ lis.
hoc etiā mō hoīes cognoſcunt cogitationes coꝛdium: ſed an Ouidi⁹.
geli boni ⁊ mali tāto facili⁹. quāto ſubtilius imutatiōes oc-
cultas coꝛpales ꝑpēdūt. Et medici ēt aliq̄s affectiōes cogno
ſcūt ꝑ pulſuz puta ꝙ hō triſtat vl' amet. Hāc aūt cognitionē
B. Bonauētu. vocat ꝯiecturalē: ⁊ ſm hāc cognitionē indire-

Universidad de Deusto Biblioteca

Augu. ctā vel cōiecturalē vel in effectū intelligit dictū Aug.xij. ſu
per Geñ.ad lrāz: q̄ angeli cognoſcūt cogitationes nr̄as no
Idem. bis ēt inuitis. Itē libro de diuinatiōe inq̄t. Demones hoīm
diſpoſitiōes nō ſolū voce ꝓlatas: verū etiā cogitatiōe conce
ptas: cū ſigna q̄dā in corꝑe ex aīo exprimunt: tota facilitate
ꝑdiſcūt. hec ille. Alio mō pn̄t cognoſci cogitationes directe:
ꝓut ſunt ī volūtate: ⁊ tūc eſt ꝯcluſio ſc̄da. Quod nec demones
nec angeli nec hoīes cognoſcūt cogitatiōes: ſꝫ ſol⁹ de⁹. Pro
bat hoc p̄io ſic. Nā cū angeli ⁊ demones ex ſpēb⁹ inditis et
innatis cognoſcāt naturaliter: volūtas ꝟo hoīs cū nulla re
cōueniat a qua poſſit elici ei⁹ ſilitudo: iō directe nec volūta
tes nec affectiōes volūtatū nec cogitatiōes ꝓut ſunt in intel
lectu pn̄t ab hoīe vel ab angelis bonis vel malis cognoſci: ſꝫ
a ſolo deo: cui ſoli volūtas hoīs ſubiacet ⁊ ſol⁹ ī ea oꝑari pōt:
cū ſit ei⁹ principale obiectū ⁊ vltim⁹ finis. Propter hoc dicit
Hiere- Hieremie.xvij. Prauū eſt cor hoīs ⁊ inſcrutabile: q̄s cogno
mie. ſcet illō? ego dn̄s ſcrutās cor ⁊ ꝓbās renes. Et p̄ie Corinth.
xvij. ij. Quis em̄ ſcit hoīm q̄ ſunt hoīs niſi ſp̄us hoīs q̄ in ipſo eſt?
p̄i. Co- Que verba ſic exponit Ambroſius. Volūtates ⁊ ſecreta cor
rint. ij. dis q̄s hoīm ſcit niſi ſp̄us hoīs q̄ in ipſo eſt. id eſt niſi anim⁹
Ambro ipſi⁹ ⁊ nō alteri⁹. Manifeſtū eſt em̄ cogitatiōes nr̄as a nullo
ſius. ſciri niſi ab aīo nr̄o: quē hic ſpiritū dicit. Ita ⁊ que dei ſunt. i.
ſecreta ⁊ occulta dei: nemo pōt ſcire niſi ſp̄us dei q̄ in ipſo eſt.
Augu. ⁊ eſt oſtenſio a minori. Et Aug. lib. de eccleſiaſticis dogmati
bus dicit. Internas cogitatiōes nr̄as diabolū nō videre cer
Dn̄s tū eſt. Facit ad hoc q̄d dicit dn̄s Bonauentura: q̄ ſicut deus
Bona- volūtati rōnalis creature dedit dn̄iū ſiue arbitriuꝫ cui nulla
uētura. potētia p̄ſidet niſi diuina: ſic ei⁹ potētie cognitiue dedit con
ſcientie ſecretum: cuius ſecreta ⁊ profunda non penetret niſi
diuina ſapientia. Et ideo nulla creatura aut hūana aut an
gelica poteſt conſcientie humane ſcire ſecreta: niſi per ſigna
vel per cōiecturas: vel niſi nouerit dei reuelatiōe: aut hoīs de
tectione ⁊ denunciatione. Hec Tho. in queſtionibus de veri
tate. ⁊ in prima p̄te. q. lvij. ⁊. d. Bonauētu. ⁊ dn̄s Joh. de tur
Dn̄s cremata. in. c. quodā loco. xxvj. q. ij. Dominus aūt Herueus
Herue⁹ cum domino Johanne Scoto dicunt q̄ demones cognoſcūt
Johan. cogitationes noſtras quantum ad ſubiectum obiectum et
Scot⁹. affectum ad quem inclinant: non autem quantum ad finem
puta ſciunt quid cogitamus: ſed ignorant ad quem finem:
cognoſcunt te cogitare feminam: ſed ignorant an ad vo
Rn̄ſio. luptatem vel ad alium finem. Ad argumentum Grego
ad obie rij dicendum: q̄ in reſurrectione propter claritatem cor
ctionē. poris et ſubtilitatem eorum penetrabitur Mens eorum
quo ad quantitatem gratie et glorie: non autem quo ad
cogitationes cordium: et ſic dicitur de angelis bonis et
malis nunc vſq̄ ad diem iudicij. Hec ex ſupra addu
ctis.

Tertia q̄ſtiūcula eſt: Si demones facere pn̄t miracu Q̄ō.
la? Ad quā videt̄ p̄io rn̄dēdū affirmatiue. Nā di Obie-
cit Augu. li. lxxxiij. q̄ōnū. Plerūq̄ artib⁹ magicis ctio. i.
⁊ demonū fiūt miracula ſimilia illis q̄ fiunt ꝑ ſer Augu.
uos dei: vt pꝫ ex Ualerio maximo. li. i. Rubrica de Obie-
miraculis. Itē ſuſcitatio mortuoꝝ miraculū eſt diabol⁹ aūt ctio. ij.
fecit mediāte phitoniſſa in ſuſcitatiōe Samuel: vt pꝫ. i. Reg. Rn̄ſio
xxviij. Rn̄det̄ q̄ ſi miraculū accipiat̄ ꝓprie ꝓut eſt aliq̄d ar ad que-
duū inſolitū ſupra facultatē totius nature create ⁊ p̄ter ſpē ſtionē.
admirantis apparēs (vt dicit Aug.) Demones ſic miracula Mira-
facere nō pn̄t nec aliqua creatura niſi ſol⁹ de⁹. Si aūt mira culū ac-
culū accipiat̄ cōiter ꝑ eo q̄d excedit facultatē ⁊ cōſiderationē cipitur
humanā: ſic demones pn̄t facere miracula q̄ veri⁹ dicerent̄ dupli-
mira: inquātū hoīes illa ſic facta mirant̄: q: coꝝ facultatē ⁊ ter.
cognitionē excedūt. Quāuis aūt opa demonū q̄ nobis mira
cula vident̄ ad verā rōnē miraculi nō ptingāt: ſunt tn̄ q̄nq̄
vere res: ſicut magi Pharaonis ꝑ ꝟtutē demonū veros ſer
pētes ⁊ ranas fecerūt. ⁊ q̄n̄ ignis de celo cecidit in familiam
Job ⁊ gregib⁹ ⁊c. q̄ fuerūt opa ſathane ⁊ phātaſmata nō fue Rn̄ſio
rūt vt dicit Aug. xx. de ci. dei. Ad primū d̄r q̄ illa ꝓprie dicū ad pri-
tur miracula. Ad ſc̄m d̄r q̄ phitoniſſa nō vidit Samuelem maꝫ ob
ſed diabolū in ſpē ⁊ ſimilitudine Samuelis: quē phitoniſſa iectio-
credidit Samuelē: ⁊ ideo ſuſcitatio nō fuit vera: ſed phātaſti neꝫ Ad
ca. Tho. in prima parte. q. cx. ⁊ Johan. de tur. cre. xxvj. q. ij. c. ſecūdā.
quodam loco. Q̄ō.

Quarta queſtiūcula eſt. An ſicut dicit̄ de mulierib⁹
de nocte equitātib⁹ cū diana vel cū Herodiade vxo Obie-
re philippi: nt ſic in re: an ſit illuſio demonum? Ad ctio.
quā videt̄ p̄io rn̄dēdū affirmatiue. Nā legit̄ de ar Dan.
chiep̄o Biſuntino quē diabol⁹ vſq̄ Romam tulit. xiiij.
Simile dicit̄ de Alberto magno a colonia Romā a demone Rn̄ſio
ad diſputandū adducto. Et de bono angelo ſcribitur. Dan. ad que-
xiiij. q̄ tulit Abahuc de iudea in Babylonē: in vertice eius: ſtionē.
vt portaret prādiū Danieli. Rn̄det̄ q̄ ea q̄ dicunt̄ de diana
⁊ herodiade falſa ſūt. P̄io q: diana dea paganoꝝ in mūdo
hoc: nec in alio reꝑit̄: nec herodias eſt in mūdo: cū qua dicūt
ſe eq̄tare. Nō em̄ ꝑmittit̄ a deo q̄ talis q̄ Johā. baptiſtam fe
cit interfici: exeat de īferno ad eq̄tādū. Itē falſuꝫ eſt q̄d dicūt
ſe eq̄tare ſuꝑ q̄ſdā beſtias: q̄d q̄dē falſuꝫ ē: nō em̄ in tā breui
tp̄e realr̄ ⁊ corꝑaliter iſte beſtie tanta terrarū ſpacia poſſent
trāſcurrere ⁊ tā ſilēter ambulare: nec viderent̄ cōcedere: Fit
ergo illuſione demonū: q̄ cū mētē cuiuſcunq̄ mulieris ꝑ fal
ſam credulitatē ſubiugauerint: illico trāſformāt ſe in diuer
ſas ſpēs ꝑſonaꝝ ⁊ ſilitudines: ⁊ mētē quā captiuā tenēt: mul
tipliciter ī ſomnus deludūt: modo triſtia: modo leta: modo co
gnitas: modo incognitas ꝑſonas oſtendendo. Et cum ſolus
ſp̄us hoc patit̄ infidelis permittitur etiam hoc non ſolum

Universidad de Deusto Biblioteca

Rñſio ad obiectionẽ. in aïo ſ3 in corpe euenire. Ad illa in oppoſitũ dr q demões deuehere põt corpa ⁊ hoĩes ſicut pꝫ in xp̃o dño a diabolo in montem excelſum ⁊ ſupra pinnaculũ tẽpli portato ſicut habet̃ Mat. iiij. ſicut etiã pꝫ qñq3 de mulieribus arte demonũ ad ſuos amãtes vel adulteros deportat. S3 illa facere de diana ⁊ herodiade nõ põt: nec eſt ſimile: ideo cõſequẽtia neganda. Jo. Car. xxvj. q. iij. c. ſupra allegato.

O Ctauũ caput eſt de potẽtia ⁊ imbecillitate demonũ. Circa qđ quinq3 q̃ſtiuncule ſoluent̃: quarum quelibet infra ſuo ordine ſoluetur.

Qõ. P Rima queſtiũcula eſt: Si demones aliq̃ arte naturali inuẽta vel q̃ reperiri poſſit: cõbinatiõis verboꝝ caracteꝝ: vel viriũ naturaliũ rerũ cogi poſſint ab hoĩe vt intrẽt aliquẽ locũ puta ſialã vel lapideã imaginẽ ⁊ ibi fixe ꝑmaneat: ⁊ rñſa

Rñſio ad qõnẽ p ſex cõcluſiones. poſcẽtib⁹ donẽt. Ad quã prĩo vr̃ rñdẽdũ affirmatiue. Nã experiẽtia (mater ſcĩarũ) didicim⁹: ⁊ audiuimus aliq̃s habuiſſe ⁊ hẽre demones incluſos ĩ ſialis: ſtatuis: ⁊ ĩ idolis tpe nr̃o: ⁊ idolatraꝝ: ⁊ ab eiſdẽ coercitos dediſſe rñſa petẽtib⁹. Ad hãc qõnẽ rñdẽdo ponunt̃ ſex cõcluſiões. Quarũ

Prima ɔcluſio. pĩa ẽ q̃ ps q̃ſiti negatiua eſt vera. Probat̃: q2 ſi eq̃lis nõ preualet eq̃li: multo min⁹ põt ꝑualere īferio: ſupiori vel īfirmio: potẽtiori. S3 q̃libet hõ naturaliter ẽ īferio: ⁊ īfirmio: oĩbus

Job. angelis ⁊ demonib⁹: imo ex dicto xp̃i: q̃ mino: ẽ īter angelos maio: ẽ oĩ hoĩe: ergo nõ poterit hõ cõpellere vel cohercere demones ad ingreſſuz ⁊ fixe alicubi ſtãdũ: ꝓpterea dixit Job. xli. Nõ eſt ſup terrã ptãs q̃ cõparet̃ ei. ſ. diabolo. Itẽ ſi homo nulla arte aut vi ṽboꝝ vel caracterũ aut herbaꝝ vel lapidũ cõpellere põt aliũ hoĩem: vt aliquẽ locũ determinatũ intret ibiq3 immobiliter ſtet ⁊ maneat donec licentiet̃: quod magis debere poſſet fieri: cũ homo ſit aĩal rõnale directe ſubiectuz:

Scda ɔcluſio ſm ſuã cõpoſitionẽ ⁊ cõditionẽ naturalem corporibus celeſtibus: ⁊ elementis: ⁊ eoꝝ accidẽtibus. ſ. influxibus ⁊ impreſſionibus alterationib⁹ ⁊ trãſmutationibus: ergo multo minus põt homo diabolũ cõpellere: q̃ directe ſm ſuã cõpoſitionẽ nõ ſubijcit̃ corporib⁹ celeſtib⁹: nec eoꝝ influxibus aut accidentibus. Scda cõcluſio. Si aliq̃ apud hoĩes eſt vel fuit ars cogendi demones ſeu ſpũs malos verbis aut caracteribus aut alijs q̃buſcũq3 reb⁹: illã nõ habuerũt a demonibus. Hec ɔcluſio ꝓbat̃ ſic. Quia nõ eſt veriſimile q̃ demones ſuperbiſſimi vellent hoĩes docere q̃uo poſſent in ſeruitutem hoĩm redigi: ⁊ ab eis captiuari: incarcerari: includi vel expelli pro libito hominis q̃ñ et vbi vellent. Tertia concluſio. Si

Tertia ɔcluſio. demones q̃ñq3 cõpelluntur vel cohercent̃ ad ingreſſum vel egreſſum verbis ⁊ caracteribus ⁊c. hoc fit vel a ſummo deo vel ab angelis bonis. Uel etiam forte demones inferiores a ſuperioribus ⁊ potẽtioribus demonibus cõpellunt̃ ad hoc

vel ad illđ. Uel certe demones q̃ñq3 fingũt ad hmõi ꝑ hoĩes ſe cõpelli: cũ tñ ſpõte ⁊ libẽter veniãt vt credentes facilius opprimãt. Nã vt dicit Augu. Demones ob nihil aliud bene Augu.
ficiũ preſtant niſi vt credentes occultius finaliter perdant.
Quarta cõcluſio. Si eſt aut fuit vnq̃ apud hoĩes aliqua ars cohercendi vel cõpellendi demones exorciſmis aut cõbinatione ſeu adhibitiõe aliaꝝ q̃rũcũq3 reꝝ illa erat ⁊ eſt ſolũ miniſterialis reſpectu dei vł bonoꝝ ſpirituũ: ita vz q̃ ex diuino pacto ſecreto quotiẽs talis homo dixerit talẽ exorciſmũ tali modo ⁊ intẽtiõe: aut cũ talib⁹ cerimonijs: cohercent̃ vel cõpellant̃ ſpũs maligni ꝑ ipm deũ aut angelos eius poteſtatiue exorciſta ſolũ exiſtẽte ſuo modo miniſtro. Quinta cõcluſio. In xp̃iana religione credere eſſe aliquã artẽ cohercendi demones aut aliquẽ exorciſmũ habere efficaciã in expulſione ſeu cohercione illoꝝ ſuperſtitioſum eſt. Probat̃: q2 nec in eccleſia p̃mitiua nec in eccleſijs modernis: exorciſm⁹ aliquis ꝓprius ⁊ determinat⁹ expellendi demones ab obſeſſis hoĩbus vel illos cõſtringẽdi: niſi apocriphe inuenit̃: et dubie.
Quinimo ſaluato: dixit Mat. xvij. Hoc gen⁹. ſ. demonũ non Mat.
eycit niſi ꝑ orationẽ ⁊ ieiuniũ. Cõcediſ tñ quibuſdã: ⁊ cõceſ xvij.
ſum eſt peculiariter q̃dã eoꝝ deuotiõe ⁊ oratione quas deus exaudit vt tales per inuocationẽ nominis dei et ſanctoꝝ: demones cohercẽãt ⁊ expellãt. Sexta cõcluſio. Ars includendi demones in imaginibus vel ſialis de qua locutus eſt Hermes nõ eſt ꝓprie ars: ſed quedã ɔſtitutio ſeu decretũ aut pactũ tacitũ vel expreſſum inter hoĩes ꝑditos ⁊ demones diuini honoris cupidiſſimos: vz q̃ ſi homo fidẽ firmã habuerit q̃ ſint veri dij diuino honore colẽdi potẽtes hoĩb⁹ ꝓdeſſe et obeſſe: ⁊ cũ tali fide hõ fecerit aliquã imaginẽ hominis vel cuiuſcũq3 animalis: et cõſecrauerit ipſam talibus verbis: caracteribus ſeu figuris: ſuffumigationibus aliquib⁹ ⁊ vnctionibus ⁊c. tunc abſq3 dubio aliq̃s ſpiritus tali cõſecratiõe cõpleta intrabit illã imaginẽ: ⁊ ex ea rñſa dabit deceptis hoĩbus conſulentibus ipſum: et hanc inſtitutionem decretum demones quibuſdam perditis hominibus per inſpirationẽ vel aliter quomodocunq3 patefecerunt: ita q̃ crederent homines ſe talem artem inueniſſe: et ſic iſti tales: lege dei dimiſſa credentes et ſeruantes leges illas demonum: iuſto iudicio derelicti ſunt: et derelinquuntur et fiunt ſerui diaboli: qui vt ipſos in ſuo ſeruitio teneat et alios per ipſos alliciat: operatur ſepiſſime ad vota talium ſeruorum ſuorum quodcunq3 voluerit. Propterea bene di
cebat Auguſtin. xxj. de ciui. dei. c. vj. Demones vt allician Augu.
tur ab hominibus inhabitandum alicubi prius eos aſtutiſſima calliditate ſeducunt: vel inſpirando eorum cordibus virus occultum: vel etiam fallacibus amicitijs apparendo: eorũq3 paucos diſcipulos ſuos faciunt plurimorum

Universidad de Deusto Biblioteca

Dñs Hēric⁹ doctores. Nec enim potuit p̄mū niſi illis docentib⁹ diſcẽ
qđ quiſq demonū appetat quid ve exhoꝛreat aut quo numi-
ne inueniatur vel cogaẗ. hec ille. ⁊ cõcludit dñs Hēricus. Non
ergo eum nec romantice vel magice cõpellis aut in vinculis
eſt vt putas tenes. Sʒ hoc certū habe q̄ ipe ſimulat ſe captū
vt te capiat. Se vinctū vt te vinciat. Se tuo imperio ſubditū
vt te ſibi ſubdat: a te incluſum: vt tibi finaliter cõcludat: fin-
git ſe tua arte vel lapidi vel imagini alligatū vt te funibus
peccatoꝝ ligatū ad īfernū p̄ducat. ⁊ p̄ hec pʒ rñſio ad p̄mū
argumentū. Hec Henric⁹ de Aſſia ſuper Geñ.

Qō. Obiectio. i. Obiectio. ij. Obiectio. iij. Secūda queſtiuncula eſt: Si demones poſſunt expelli
a corp̄ib⁹ obſeſſis virtute melodie aut lapidis vel
herbarū? Ad quā vr̄ p̄mo rñdendū affirmatiue. Nā
p̄mi Reg. xvi. dr̄ q̄ cū Dauid pſalteriū arriperet
⁊ corā Saul pſalleret: ceſſabat diabol⁹ ab ei⁹ vexa
tione. Itē in muſica Guidonis dicitur q̄ ſunt quidā demones
q̄ melodiā ſuſtinere nō poſſunt. Itē Joſephus de bello iu-
daico dicit: q̄ in exercitu Titi cū obſideret hieruſalē erat qui
Joſephus. dā q̄ p̄ lapidē anuli demones expellebat a corporibus obſeſ-
ſis. Itē Thobie. vi. dicit angelus Raphael de iecore piſcis
Thobie. vi. poſito ſup̄ carbones: fumus ei⁹ fugat oē genus demonioꝝ
ſiue a viro ſiue a muliere. Et Salomonē dicit feciſſe exoꝛciſ-
mos herbarū ad demones expellendos. Ad hāc qōnē rñdē-
Rñſio ad qōnē per tres cõcluſiones. do ponunt tres cõcluſiones iuxta determinata p̄ magiſtrum
Nicolaū de lyra ſup̄ p̄mū librū. Re. xvi. c. P̄ma cõcluſio eſt.
Nec melodia: nec herba: nec cuiuſcūq lapidis virt⁹ aut rei
ſenſibilis ſubſtātia: pōt naturali virtute in demonē aliquid
agere per qđ poſſit ad aliq̄d cõpelli: nec p̄ cõſequēs a corpori
bus obſeſſis expelli: aut ab eius vexatione excludere. Hec cõ
P̄ma cõcluſio. cluſio p̄baẗ ſic. Nullus ſp̄us ſeparat⁹ pōt naturaliter pati
a corpore. Patet q: agēs p̄ſtanti⁹ eſt paſſo: vt dicit Augu. ⁊
Auguſtinus. p̄hus in de aīa. Sed demō eſt ſp̄us ſepar⁹: ergo ſequiẗ q̄ nul
la res ſenſibilis aut virt⁹ corpalis directe vel indirecte pōt
in demonibus: ergo nec cõpelli ad aliquid. Hāc cõcluſionē
Hēric⁹ de Gandano. etiā ponit magiſter Henric⁹ de Gandauo in quolibetis qui
ita dicit. Non eſt aliqua vis in lapidib⁹ aut herbis q̄ demo
nē cogere poſſit vel fugare vllo mō: ſʒ fingere poſſit demon
ſe cogi per herbas aut lapides aut carmina: hoc autem nul-
lum hoꝛum facere poſſet niſi deus ſupernaturaliter eis hu-
iuſmodi virtutem indidiſſet: quemadmodum indidit eam
Secūda cõcluſio. ſacramentis. ⁊ verbis ſacramentalibus. Secūda cõcluſio. Uir-
tus diuina poteſt immediate vel mediate: puta medianti-
bus angelis bonis aut ſanctis vel bonis viris agere in de-
mones et eos compellere ad aliquid agendum. Patet con-
cluſio. Cum diuina virtus ſit ſuperioꝛ eis cui ſubiecta eſt
omnis poteſtas alia: poteſt in eos immediate vel median-
tibus bonis angelis aut ſanctis vel bonis viris. Un
de diſcipuli

Uñ diſcipuli. lxxij. reuertebanẗ cū gaudio ad xp̄m dicētes. Dñe et
demonia ſubijciūtur nobis in noīe tuo. Luce. x. Tertia concluſio.
Melodia vel aliqua res ſenſibilis pōt vexationē mitigare: ita q̄ p̄ Luce. x. Tertia cõcluſio.
illa ſenſibilia a demonib⁹ afflicti leui⁹ ferāt. hoc tñ nō agēdo in
demonē ſʒ in vexatū a demone. P̄robaẗ: q: oīs cā limitate v̄tutis
pōt inducere effectū intēſiorē ⁊ min⁹ intēſum in magis ⁊ min⁹ diſ-
poſita materia: nā actiões ſiūt in patiēte diſpoſito. ij. de aīa. De-
mon v̄o eſt limitate virtutis: ergo intēſio rē vel min⁹ intēſam in-
quietationē facit in hoīe ſm̄ diuerſitatē diſpoſitoꝝ ad illā vexatio
nē ſiue ad illō ad qđ intēdit demō vexādo inducere: ꝫ in hoīe cõ-
trarie diſpoſitiōis: vt pote ſi aliqs eſt diſpoſit⁹ ad paſſionē melā-
cholicā ꝗ in illū hoīem qui hʒ ꝯ̃riam diſpoſitionē: ⁊ hoc q: demo
nes nō poſſunt materiā corpalem ſm̄ ſuā volūtatē trāſmutare: ſʒ
hoc faciūt mediātib⁹ actiuis ⁊ paſſiuis corpalib⁹: in ſuis eñ actio
nibus demões hoīes affligēdo aliqñ cõſiderāt diſpoſitionē mate
rie corpalis. Uñ dñt aliq̄ lunatici. Mat. iiij. ⁊ xvij. q̄ ſm̄ variā diſ-
poſitionē lune affliguntẗ a demonib⁹ ex diuina p̄miſſiõe. Luna au
tem habet dñium ſup̄ humido: ⁊ p̄ ꝯñs ſup̄ cerebrū qđ quidē eſt
magis aptū ſuſcipe actionē demonis vno tp̄e ꝗ alio ſm̄ varium
motū lune. Siſr ⁊ herbe vel melodie vel alie res ſenſibiles multū
pñt diſpoſitiões corpoꝝ immutare: ⁊ ex cõſequēti mot⁹ ſenſibili-
tatis. Pʒ de herbis quaꝝ quedā inclināt hoīes ad triſtitiā: q̄dā
ad gaudiū. de harmonia etiā pʒ. iiij. politicoꝝ. vbi vult p̄hs q̄ P̄hs.
diuerſe harmonie p̄uocāt diuerſas paſſiões in hoīe. Et Boeti⁹ di Boeti⁹.
cit in muſica: q̄ muſica valet ad curandū infirmitates aliquas vel
alleuiādū: ⁊ ita pʒ q̄ herbe vel harmonie q̄nq; pōt cauſare in ho
mine aliquā diſpoſitionē ꝯ̃riā illi vexatiōi qua demō conaẗ hoīes
vexare: ⁊ p̄ cõſequēs pʒ q̄ p̄ tales res ſenſibiles cauſari pōt diſpo
ſitio in corp̄e humano: p̄ quā minus ſubdaẗ actioni demonū: ⁊ ſic
afflictio ab eo cauſata diminuiẗ ⁊ alleuiaẗ. Itē illud qđ minuit p̄-
ceptionē afflictiōis diminuit etiā ⁊ alleuiat afflictionē. Melodia
aūt minuit p̄ceptionē afflictiōis cū attrahat ad ſe mētis intentio- Rñſio ad obiectionem p̄mā.
nē ⁊ ſic alleuiare pōt afflictionē in hoīe a demone cauſatā. Demo
nē v̄o affligētē nō pōt expellere vt dictū eſt. Ad p̄mū argumētū
dr̄ q̄ Saul per melodiā virtute naturali leui⁹ poterat ferre vexa-
tionē diaboli: ſed per eā demon non recedebat: ſed magis virtute
diuina immediate vel mediātibus angelis ſcīs ⁊ ex merito Dauid
q̄ laudes diuinas in cythara canebat pro ſalute Saulis. Siſr ha-
bet. iiij. Reg. iij. de Heliſeo. Ad ſm̄ dr̄ q̄ demones recedūt ad me- Ad ſm̄.
lodiā: aut p̄pter ſanctitatem pulſantis: vt dictū eſt de Dauid: aut
p̄pter maliciā ei⁹ vt pote ſi fiat ad hoc vt p̄ hoc reuerētia deo de-
bita demonib⁹ tribuaẗ: cuiuſmodi ſunt demones cupidi: ⁊ ſic rece
dūt nō coacti ſʒ volūtarie: vt tales hoīes in erroꝛe teneāt ⁊ in ſua
ſeruitute: qđ maxime deſiderāt. Ad tertiū ſiſr dr̄ q̄ ille in exercitu Ad tertium.
Titi expellebat demones arte magica. i. p̄ pacta cū demonib⁹ ini-
ta tacita vel expreſſa qb⁹ fingūt ſe expelli vt hoīes ī erroꝛe teneāt
Fum⁹ ⁊ iecoris piſcis nō expulit demonē: ſʒ meritū oratiōis Tho-

Universidad de Deusto Biblioteca

bie qđ per fumi odorē deſignabat:ꝛ virtute ſancti angeli Raphaelis. Et Salomon ſi fecit exorciſmos tpe quo habebat ſpiritū dei: ſic virtute diuina demones repellebant. Si vero tpe idolatrie ſue fecit: repellebant eis demones arte magica vt dictū eſt. hec Joā. de tur. cre. de pe. diſt. j. c. voluiſſent. §. deniqꝫ vt perſpicue.

Queſtio

Ertia queſtiūcula eſt. Si faſcinatio infantiū ꝛ puerorum a ſortilegis vetulis ſit opus naturale vel diabolicum? Ad quā ſic rn̄det ꝙ Auicēna poſuit cauſaꝫ faſcinatiōis eē forte imaginationē anime. Nā ſicut ambulās ſup trabē in alto poſitā cadit de facili: qꝛ imaginatur caſum ex timore: ꝛ ad apprehēſionē ſolā anime caleſcit corpus vt ptꝫ in cōcupiſcentibꝰ ꝛ iratis: vel etiā infrigidat in timentibus: ꝛ qn̄qꝫ etiā immutatur ex forti apprehēſione ad aliquā egritudinē puta febrē vel leprā: ita etiā aīa vetule vehemēter affecta in maleuolentiā: dꝫ impreſſionē nocumēti in aliquē maxime puerū: qui ꝓpter corpis tenerītudinē eſt maxime ſuſceptibilis impreſſionū. Et ex hoc ſequebat ſm Auicē. ꝙ materia corpalis obediret ſubſtātie ſpūali ad nutū. Sed cū ſupradictū ſit ꝙ materia corporalis ſolū ad motū localē ſpūali ſubſtātie obediat: ad nutū aūt ſoli deo. Jdeo meliꝰ dicēdū eſt ꝙ faſcinatio puerorū ſit ex forti imaginatiōe anime vetule immutātis ſpūs corpis cōiuncti: que qdē immutatio ſpirituū maxime ſit in oculis ad qs ſubtiliores ſpūs perueniūt. Oculi aūt inficiūt aerē cōtinuū vſqꝫ ad determinatū ſpaciū per quē modū ſpecula ſi fuerint noua ꝛ pura: cōtrahūt quādā impuritatē ex aſpectu mulieris mēſtruate vt dicit Ariſt. in li. de ſomno ꝛ vigilia. Sic ergo cū aīa vetule fuerit cōmota vehementer ad maleuolētiā: efficit ſm modū ꝓdictū aſpectus eiꝰ venenoſus ꝛ noxius maxime pueris qui habēt corpꝰ tenerū ꝛ receptiuū impreſſionis de facili. Poſſibile eſt etiā ꝙ ad hoc dei permiſſiōe cooperetur malignitas demonū cum quibus vetule ſortilege aliquod fedus habent. hec Tho. iij. contra gen. c. ciij. ꝛ pri. par. q. cxvij. arti. iij. ad ſecundum argumentum.

Queſtio

Uarta queſtiūcula eſt. Apparitiones ꝛ mirabiles factiones apparētes qn̄qꝫ circa corpora defunctorū: vt puta cōſeruatio corporū poſt mortem ab incineratione: ꝛ augmentum vnguiū: barbe: pilorum in mortuis: aut emanatio ſanguinis de corpore occiſi ad preſentiam occiſoris: quibus ſunt tribuende: diuino miraculo: an nature vel demoni? Ad quam reſpondens Auguſti. xxj. de ci. dei dicit ꝙ apparitiones ꝛ factiones mirabilium generaliter reduci debent ad quatuor. ſcꝫ ad deum: ad angelos: ad demones: ad hoīes ſanctos: vel ad eorū ſpūs fieri etiā qn̄qꝫ poſſunt per hoīes demoniacos: vt per magos ꝛ qn̄qꝫ etiā fallaci ſubtilitate humana. Dn̄s autem Hēricus de Aſſia ad hāc queſtiūculā reſpōdet ſic. De ſingulis miris ꝛ inſolitis veras reddere cauſas difficillimum eſt. Nam ſi felix dictus eſt iuxta poetam: qui eorum que naturaliter apparent: cauſas cognoſcere potuit: feliciſſimꝰ dici certe poterit: qui eorum que ſupra naturam apparent ꝛ apparuerūt: cauſas efficiētes ꝛ finales diſcernere nouit. Poſſunt eīn inquit idem: mira ꝛ inſolita circa corpora mortuorum: ſubtilitate demonū ꝛ peruerſorū hominum aſtucia procurari. Sic. b. Aug. in. xiij. de ciui. dei narrat de quodā qui qn̄ voluit: ſe fecit per oīa ſimillimū mortuo: qn̄qꝫ ſimillimū ceco hydropico vel claudo. Et qn̄qꝫ etiā quedam mira circa mortuorū corpora ad naturales cauſas reducibilia ſunt: ſicut ad illud de conſeruatione corporū a putrefactione poſt mortē reſpōdent aliqui dicentes: ꝙ virtus loci vel virtus vnguenti aut rei alicuius corpori impoſite poteſt eſſe cauſa preſeruationis corporum ab incineratione: ꝛ ꝙ vngues creſcant barba ꝛ pili in mortuo cauſa poteſt eſſe naturalis. ſcꝫ complexio morientis: in materia cuius poteſt poſt mortē induci aliqua forma imperfecta de genere vegetatiue viuentiū. Aliqui autem ꝙ corpus mortui inputrefactū maneat: attribuunt diuino miraculo. Nā deus cōſeruat qn̄qꝫ corpora ſanctorū imputribilia in teſtimonium ſingularis ſanctitatis ꝛ innocentie: ꝛ integritatis mentis ꝛ corporis eorum: vt ſic remaneant corpora eorum remota a putrefactione ꝛ incineratione ꝛ vermiuꝫ cōminatione ſine corroſione: ſicut dum viuerent integra fuerunt a carnis corruptione: ſicut de eo ptꝫ de quo ſcriptum eſt. Nō dabis ſanctū tuū videre corruptionē. Aliqn̄ aliquorū etiā corpora preſeruantur a deo incorrupta eo ꝙ tales mortui ſunt in excōicatione. Nā vt quidā ferunt excōmunicatorū corpora nō putreſcunt: ꝛ ponunt exemplum karoli regis Ungarie ante plures annos interfecti: ꝛ ab Urbano ſexto excōmunicati: qđ dicūt ideo adhuc integrū remanere: vt. ſ. ſit argumentū aliquale ꝙ ille fuerit verꝰ papa qui ipſum excōicauit. Aliqn̄ etiā malorū corpa ſubtilitate demonū cōſeruātur incorrupta in deceptionē vt credat hoc merito vite taliū accidere: ꝛ ſic approbētur mala q̄ fecerunt pro bonis: ꝛ ſic inducat vulgus credulū ad inuocationē ipſorū: ſicut de quibuſdā mortuis malis viſum eſt: ꝙ diabolo operāte ad inuocationē ipſorū vel ad tactū corporū ſuorū ceci fuerūt illuminati: claudi ābulauerūt: ſurdi audierūt: ꝛ infirmi de varijs lāguoribus liberati ſunt: qn̄immo ꝛ mortui reſuſcitati ſunt. Nā vt dictū eſt hec ꝛ ſimilia realiter diuino miraculo ꝛ ſophiſtice fieri ꝛ ꝓcurari poſſūt. Uerūtn̄ oīa corpora quibuſcūqꝫ de cauſis ab incineratiōe preſeruata ante reſurrectionē finalē in cinerē reſoluent: vt impleat vniuerſalis dei ſnīa Ade ꝛ toti eiꝰ poſteritati inflicta: q̄ dicit. Jn ſudore vultus tui veſceris pane tuo: ꝛ in puluerē reuerteris. Gen̄. iij. Ad illud autem de effuſione cruoris ad preſentiam occiſoris de quo ſcribitꝰ philoſophus li. de commixtione elementorum: licet ſuperſtitioſe aliqui dicant ꝙ hoc fiat per deceptionem introductam ab homine vel demone: tamen ſi ita ſit ſemper vel vt in pluribus: magis videtur eſſe diuino miraculo aſcribendum in horrorem ꝛ deteſtationem peccati q̄ȝ ratio aliqua aliunde querenda: vt patet Gen̄. iiij. de ſanguine Abel coram deo ſcaturiente ꝛ bulliente in vindictam homicide. hec ex domino henrico de Aſſia ſuper Gen̄.

Margin notes (left page): Rn̄ſio Auicen. — Fortis imagīa: tio facit caſum. — Reſpon: ſio Au: guſtini ad que: ſtionē. — Alia rn̄: ſio q̄ eſt domini Henri. de Aſſia

Margin notes (right page): Auguſt. — Gen̄. iij.

Universidad de Deusto Biblioteca

Quinta q̃ſtiuncula eſt. Cũ mirabiliũ apparitiões fieri poſ
Queſti. ſint ex cauſis: bonis ⁊ malis: vt nũc. ſ. dictũ eſt: q̃rit̃ vnde
Rñſio ſumenda ſit diſcretio harũ ab illis? Ad quã rñdet Augu.
Augu. xxi. de ci. dei. dicẽs: q̄ miracula q̃ fiunt a deo ſiue meritis ſctõꝝ:
ſiue per homines adhuc in corpore ↄſtitutos: ſiue per angelos: ſi
ue alijs modis: oĩno a mortalibus incõprehenſibile eſt. ideo in ta
libus q̃ſq̃ tã difficilis eſt diſcretio: q̄ haberi nõ põt ſatis ex conſi
deratione circũſtantiarũ loci tp̃is oportunitatis: modorũ facien
di qualitate factorũ ⁊ finis. Ubi ex hoc ſupponit̃ q̄ mira ⁊ inſoli
ta que tribus primis fiunt cauſis circa mortuos vel alias ad dei
honorẽ ⁊ hominũ ſalutẽ tendũt. Cetera vero q̃ fiũt tribus cauſis
vltimis pditionẽ inducũt ijs qui talibus ſine pruida diſcretiõe ſpi
Augu. rituum attẽdũt. Un̄ Aug. lib. vbi ſupra. c. x. dicit. Miracula faciũt
demones vt credant̃ dij. Sancti aũt angeli ⁊ homines ea faciunt
vt laudet̃ deus. hec ex dño henrico de aſſia ſuper Geñ.

Nonũ caput eſt de diuinatione. cõmercio ⁊ inuocatiõe de
monum. Circa qđ ſexdecim queſtiuncule ſoluent̃: quarũ
Queſti. quelibet infra ſuo ordine ſcrutabitur.
Rñſio. Prima queſtiũcula eſt. Si q̃ſq̃ poſſit vaticinari futura p
Futura inuocationẽ demonum abſq̃ peccato? Rñdetur q̄ futura
tribus tribus modis vaticinari pñt ⁊ cognoſci. Uno modo natu
modis raliter ex cauſis ſuis determinatis ⁊ certis vel ex cauſis: vt in plu
pñt co ribus ⁊ frequẽter agentib⁹: ⁊ taliũ nõ eſt diuinatio ſꝫ p̄cognitio.
gnoſci. Un̄ ortus ſolis cras vel cũ medicus p̄dicit futurã ſanitatẽ: ⁊ aſtro
Primo. nomus futurã eclipſim vel pluuiã: vaticinatio nõ eſt: ſed p̄cogni
Scdo. tio ex neceſſarijs cauſis: vt frequẽter a gentib⁹. Scdo mõ futura
pñt cognoſci dei reuelatiõe ⁊ hoc ẽt modo futurorũ p̄cognitio nõ
eſt diuinatio. Un̄ ſi qs futura cõtingentia deo reuelante p̄nũciat
ipſe tũc non diuinat. i. qđ diuinũ eſt nõ facit: ſꝫ magis qđ diuinũ
Tertio. eſt ſuſcepit. Tertio mõ pñt cognoſci futura demonis indicatione
Augu. ⁊ reſpectu horũ eſt diuinatio. Nã vt dicit Aug. in libr. de doctrina
xp̃iana. diuinatio eſt vſurpatio p̄cognoſcendi futura ex quadam
peſtifera ſocietate hoim a demonũ: ⁊ hoc tertio mõ vti diuinatio
ne illicitũ eſt ⁊ ſemp̄ pctm̃ mortale. Qđ probat̃ auctoritatib⁹ ⁊ rõ
Deute nibus. Pmo auctoritate Deutero. xviij. dicẽte. Nõ ſit q̃ phitones
ro. xviij. cõſulat nec diuinos. Phitones aũt a phiton Apolline dicti ſunt q̃
dicebat̃ eſſe auctor diuinandi: vt dicit Iſidorus. Propterea. xxvi.
q. v. c. qui diuinationes. ⁊ c. q̃ diuinationes expetũt: ſub regula q̃n
quẽnij taceãt ſm̃ gradus pnie diffinitos. Scdo pbat̃ idẽ quatuor
rõnib⁹. Pmo rõne modi ſic. Ille q̃ vſurpat mõ indebito qđ dei eſt:
deo non reuelãte mortaliter peccat: ſꝫ diuini hoc faciũt diuinita
te ſed plenos ſimulantes ſꝫ aſtutia quadã fraudulentie hoĩbus
futura cõiectãtes: ergo. Scdo rõne auxilij ſic. Si qs aſſumit auxiliũ
demonũ ad aliq̃d cognoſcẽdũ vł faciẽdũ grauiter peccat: ſꝫ oĩs di
uinatio ex opatione demonũ p̄uenit vel q: exp̃ſſe deõnes inuocat̃
ad futura manifeſtanda: vel q: demones ſe ingerunt vanis inqui
ſitionibus futurorũ: vt mẽtes hominum implicent vanitate: ergo

Tertio rõne pacti ſic. Si quis vtit̃ pacto tacito vel expreſſo cum
demonibus grauiter. i. mortaliter peccat. Sed diuinatio eſt hu
iuſmodi: q: diuinatores vel offerũt ſacrificiũ demoni: vel aſſumũt Obie
auxiliũ demonũ: ergo. Qđ ſi arguat̃ ꝯ ſic. Non eſt illicitum neq̃ ctio.
mortale qđ xp̃s egit ⁊ fecit. Sꝫ ipſe interrogauit demonẽ q̄ ſibi Rñſio
nomẽ eſſet: q̃ rñdit Legio: ⁊ multi ſumus vt hʒ Mar. v. ⁊ Lu. viij. Tho.
ergo licite q̃ſq̃ põt conſulere demones. Ad hoc rñdet Tho. ſecũ Aliud ẽ
da ſecũde. q. xcv. ar. iiij. dicẽs q̄ aliqđ eſt q̃rere aliq̃d a demone ⁊ ali q̃rere ali
quod eſt inuocare demonẽ. Primũ eñi. ſ. querere aliq̃d a demone q̃d a de
ſponte occurrente q̃ſq̃ lꝫ ppter vtilitatẽ p̄priã vel aliorũ: maxie mone et
q̃ñ virtute diuina põt ↄpelli ad dicendũ vera: ſicut ptꝫ de xp̃o vbi aliud in
ſupra in beato Martino ⁊ alijs ſanctis. Scdꝫ vero. ſ. inuocare de uocare
monẽ ad cognitionẽ occultorũ acq̃rendã ab ipſo nũq̃ lꝫ vñ nũq̃ lꝫ demonẽ
pro aliquã corpalẽ vel tpalẽ vtilitatẽ puta inuentionẽ reꝝ p̄ditaꝝ
qs diabolus ſcit ⁊ nouit: ſꝫ ſi inuenit ab eodẽ exquirere vel ei⁹ au
xilio in hmõi vti. Cui⁹ rõ eſt q: nulla vtilitas tpalis pt cõparari
detrimento ſpũalis ſalutis qđ imminet ex inquiſitione occultorũ
per inuocationẽ demonũ. hec Tho. vbi ſupra. ⁊ Joã. de turre cre.
xxvi. q. v. c. Nec mirũ. ⁊ Ranerius titulo de diuinatione.

Secũda q̃ſtiuncula eſt. Quot ſunt gñ̃a ⁊ ſpẽs diuinationũ Queſti.
quib⁹ inuocant̃ demones? Ad quã rñdetur q̄ triplex eſt Rñſio.
genus vel modus diuinationis in gñali. Primũ genus eſt Triplex
qđ fit per expreſſam vel manifeſtã inuocationẽ demonũ. Scdm̃ eſt gen⁹
eſt qđ fit abſq̃ expreſſa inuocatione demonũ per ſolã conſidera diuina
tionem diſpoſitionis vel motus alicuius rei. Tertiũ eſt abſq̃ ex tionis i
preſſa inuocatione demonũ per propriã operationem. ſ. dum ali gñali.
quid facimus vt nobis aliquid occultũ reuelet̃ ⁊ manifeſtet̃. Pri Primũ
mum genus diuinationis pertinet ad necromanticos q̃d genus genus
ſub ſe cõtinet q̃nq̃ ſpẽs ſiue modos. Prima ſpẽs vocat̃ p̄ſtigiũ q̃ ſub ſe cõ
operatiõe demonũ phantaſia ⁊ oculi hoim ludificant̃ ⁊ illudunt̃ tinet v.
vt nõ videãt qđ verbũ eſt ſꝫ credãt q̄ nõ eſt verũ: vt factum fuit in ſpẽs.
muliere q̃ ab oĩbus vł eq̃ ⁊ a ſctõ Machario videbat̃ femina p̄ſti Prima
gio ṽtute ei⁹ ſanctitatis ſoluto: vt. ſ. dictũ eſt. Scda ſpẽs vocat̃ ſpẽs.
diuinatio p ſomnia puta cũ in vigilia exp̃ſſe ad hoc demones in Scda
uocant̃ ⁊ cũ eis in vigilia exp̃ſſa vł manifeſta pacta hñt ⁊ ſic in ſõ ſpẽs.
nis poſtea ex reuelatione demonũ cãtur in hoĩbus p̄cognitio ali
quorũ futurorũ euẽtuũ. Tertia ſpẽs vocat̃ necromãtia: q̃ q̃buſdã Tertia
p̄cationibus adhibito ſanguie vident̃ reſuſcitati mortui ⁊ diuina ſpẽs
re ⁊ ad interrogata rñdere ⁊ dr̃ necromãtia a necros grece: lati
ne mortu⁹: ⁊ mãtia. i. diuinatio: vt ptꝫ in illis q̃ diuinãt cũ linguis Quarta
aſini mortui. Quarta ſpẽs vocat̃ diuinatio p phitonẽ. i. ventrilo ſpẽs.
quũ: vel phitoniſſã. i. vẽtriloquã q̃ futura p̄nũciant̃ per hoĩes vi Quĩtã
uos ſicut in arrepticiis ptꝫ ⁊ .i. Reg. xxviij. de Samuele. Quinta ſpẽs.
ſpecies fit per aliquas figuras vel ſigna q̃ in reb⁹ inanimatis ap
parent que figure vel ſigna ſi apparẽt in aliquo corpore terreſtri
puta in terra in aqua in igne: vel in ferro: aut lapide polito. Si in

Universidad de Deusto Biblioteca

terra dr geomātia.a geos grece:latine terra:ꝛ mātia qḋ eſt diuina
tio vt ptꝫ i illis q̄ faciūt diuinatiōes cū liguis ꝛ mēbris hoīꝫ ſuſpē-
ſoꝝ.Si i aere dr aeromātia vt pꝫ i illis q̄ ānotāt beſtias vt nō cōe-
dant a lupis:vel q̄n ex magno vēto diuināt ꝑdimētū.Si aūt i aq̄
vocat hidromātia.ab hidros grece:latine aqua:ꝛ mātia qḋ eſt di-
uinatio:vt pꝫ in illis q̄ diuināt furta cū fiala vitrea aq̄ plena vel
cū vrinali.Si aūt in igne vocat pyromātia.a pyr grece:latine ig-
nis:ꝛ mātia:vt pꝫ in illis q̄ diuināt ꝑ lignū viride ſcintillās in ig-
ne:vel in illis q̄ nolūt ꝑſtare ignē vicinis aliq̄b⁹ dieb⁹ hebdoma-
de:mēſis vel anni.Si aūt in viſcerib⁹ aut fibris vel inteſtinis aīa-
liū imolatoꝝ in aris demonū:vocat auruſpiciū:ꝛ exercētes talia
vocant auruſpices vel arioli.Si aūt ꝑ itia mulieꝝ fiāt aliq̄ ligatu-
re in dānū alicu⁹ vel cōmodū vt in criſta galli:ꝛ rana vel imagie
Scḋꝫ genus diuinationis continet ſub ſe duas ſpecies. cere vocat maleficiū.Scḋꝫ gen⁹ diuinatiōis ꝯtinet duas ſpēs vel
modos.Pria ſpēs eſt ꝑ ſolā ꝯſiderationē diſpoſitiōis ſit⁹ ꝛ motus
ſyderū:ꝛ hic mod⁹ pertinet ad aſtrologos:q̄ ſi vtant cōſideratiōe
aſtroꝝ ad p̄cognoſcēdū futura ꝛ nataliū cōditiōes ex celeſtibus
corporib⁹ naturaliter:diuinatio eoꝝ nō erit illicita nec ſuꝑſtitio-
ſa.Si ꝓo vtant cōſideratiōe aſtroꝝ ad p̄cognoſcēdū futuros cau-
ſales vel fortuitos euēt⁹:aut ēt ad cognoſcēdū ꝑ certitudinē opa
Prima ſpecies. hoīm qḋ ex vana ꝛ falſa opiniōe ꝓcedit:erit diuinatio eoꝝ ſic illi-
cita:q: tūc opatio demōis ſe igerit:ꝛ imiſcet vt mētes hoīm impli-
cet vanitati ꝛ falſitati vt dicit Tho.ij.ij.q.xcv.ar.iij.Scḋs modus
Secūda ſpecies. vel ſpēs diuinatiōis eſt ꝑ cōſiderationē motus vel vocū aīū vel
quorūcunq̄ aīaliū ſiue ꝑ ſternutatiōes hoīm:ꝛ talis vocat augu-
riū:qḋ dr a garritu auiū ſicut auſpiciū ab iſpectiōe auū:quoꝝ pri-
Tertiū gen⁹ diuinationis ſub ſe ꝯtinet tres ſpecies. mū ꝑtinet ad aures ſcḋm ad oculos.Auſpiciū fuit i Romulo ꝛ Re-
mo quoꝝ alter Romul⁹ ꝯditā ciuitatē Romā vocauit noīe ſuo eo
q̄ victor ipſe duodecim:Rem⁹ ſex vultures viderat.Garrit⁹ vero
fuit in vetula q̄ ꝓ ꝑo die maij audiēs q̄n q̄es cātare mane cuculū:
credidit ſe iuuenē pulchrū ducturā in virū.Tertiū gen⁹ diuinatio-
nis eſt qḋ fit ex cōſideratiōe eoꝝ q̄ eueniūt ex q̄buſdā q̄ ab hoīb⁹
ſerioſe fiūt ad aliq̄d occultū inquirendū dū facim⁹ aliq̄d vt nobis
aliq̄d occultū manifeſtet:ꝛ hoc gen⁹ vocat diuinatio per ſortes:ꝛ
cōtinet ſub ſe tres ſpēs.Prima ſpēs vocat chyromātia.i.diuinatio
Prima ſpecies. man⁹.Nā ex lineamētis man⁹ ꝯſideratis fit diuinatio de occultis
futuris.Scḋa ſpēs vocat ſpatulamātia:ex q̄buſdā figuris in ſpa-
Secūda ſpecies. tulis alicu⁹ aīalis apparentib⁹.Tertia ſpēs vocat geomātia que
fit ad aliqḋ occultū inquirendū per ꝓtractionē pūctoꝝ vel per cō-
Tertia ſpecies. ſiderationē figurarū que ꝓueniūt ex plumbo liquefacto in aqua
ꝓiecto ſeu ex quibuſdā cedulis ſcriptis vel nō ſcriptis in occulto:re-
poſitis dū cōſiderat quis quā cedulā accipiat:vel etiā ex taxilloꝝ
proiectiōe quis plura puncta ꝓiciat:vel etiā dū cōſideratur quid
aperiēti librū occurrat:que omnia ſortiū nomē habent ꝛ ſuperſti-
tioſa ſunt ꝛ illicita:quia conſortio demonum exercentur.ex Tho.
vbi ſupra.ꝛ ex Ranero de piſis ordinis predicatorum.ꝛ vide.c.igi-
tur.xxvi.q.iij.

Tertia queſtiūcula eſt:Si ſit licitū vti rebus naturali- Queſtio
bus ad ſanitatē corporis acquirendā:Rn̄det q̄ ſi res Rn̄ſio
naturales adhibeantur ad aliq̄s effectus ad quos pu ad q̄ōnē
tant virtutē naturalē hr̄e:nō eſt ſuperſtitioſum neq̄ il-
licitū.Si vero adiungantur quedam alia puta ſigna aliqua vel
caracteres vel noīa vel quecūq̄ alie obſeruationes:que manife-
ſtum eſt naturalem efficaciam non habere:erit ſuperſtitioſum et
illicitum.Tho.vbi ſupra.arti.ij.

Quarta queſtiūcula eſt:Si figure vel ſigna vel caracte- Queſti.
res pn̄t rebus naturalib⁹ adhiberi ad effectus aliquos Rn̄ſio
inducēdos:Rn̄det negatiue.Cui⁹ rō eſt:q: cū tales ca ad q̄ōnē
racteres:figure vel ſigna ad nihil naturalr̄ eo q̄ figura
nō eſt alicuius naturalis actionis principiū:tales figu
re vel imagines ex operatione demonū effectū hn̄t:vn̄ ſemper eſt
illicitum eas facere:q: in talibus habentur pacta expreſſa vel ta
cita cum demonibus:ideo.xxvi.q.ij.c.illos.huiuſmodi reprobant-
tur.et Tho.vbi ſupra.in ſol.ij.argumenti. Queſti.

Quinta queſtiūcula eſt:An ad p̄cognoſcēda aliq̄ futura
fortunia vel infortunia:ſicut infirmitates vel ſanitates:
vel hmōi(vt medici faciūt)ſit licitū aliq̄ ſigna obſerua
re:Rn̄det q̄ ſi q̄s ꝑſagiū futuroꝝ cōſyderet ex cā q̄ per Rn̄ſio
ſigna expſſa apparēt:nō erit illicitū:vt verbi gratia:ſicut ſi ſeru⁹ ad q̄ſtio
timeat flagella vidēs irā dn̄i.ꝛ ſilr̄ ēt eſſe poſſet ſi quis timeret no nem.
cumentū alicui puero:ex oculo faſcināte.A ſimili cāe infirmitatū
ex q̄buſdā ſignis cognoſcitur.Et iō medici talia ſigna licita ſer-
uant:ex quibus de ſanitate vel infirmitate morte vel vita pn̄t li-
cite iudicare.Tho.ij.ij.q.lxi.arti.iij.

Sexta queſtiuncula eſt:Si obſeruare tpa ad aliq̄d fa- Queſti.
ciēdū ſit licitū:Rn̄detur per duos doctores.Primus eſt Rn̄ſio
dn̄s Petrus de tarā.Poſtea papa Innocētius quintus ad q̄ſtio
iiij.ſcripto ſniarū.di.xxxiij.arti.iiij.dicēs:q̄ obſeruātia nem.
tēporū eſt triplex.Quedā eſt ſuꝑſtitionis vel impieta- Petrus
tis vt in illis q̄ obſeruāt tp̄s eoꝝ q̄ ſunt libero arbitrio ꝛ inchoāt de tarā.
actiones ſub tali ſigno celi:ꝛ hmōi reprehenduntur.yſaie.xlvij.
Stēt et ſaluēt te augures celi:q̄ cōtēplabātur ſydera ꝛ ſupputa-
bāt mēſes.Quedā eſt ſagacitatis ꝛ ꝓuiſiōis in illis q̄ obſeruant yſaie.
q̄litatē tpis ad rerū abūdātiā cōſequēdā ꝛ indigētiā excludēdam xlvij.
ꝛ hoc nec rep̄hēdit nec laudat.Eccl'.xxxiij.Quare dies diem ſu-
perat:ꝛ iterū lux lucē:ꝛ annus annū a ſole.Quedam obſeruātia
tpoꝝ eſt pietatis ꝛ deuotionis in bonis xp̄ianū q̄ feſta obſeruāt Eccle.
in q̄bus iudicāt magis eſſe vacādum deo q̄ in aliis diebus pro- xxxiij.
pter bn̄ficia ſpāliter die illo vel feſto exhibita.Aplūs ad Ro.xiiij.
Alius iudicat diē inter diē.Scḋs doctor eſt dn̄s Alexan.de Ales.
ij.par.ſūme.q.lij.ar.vi.dicēs:q̄ q̄daꝫ occurrunt curſu naturali:et Alexan
q̄dā curſu volūtario.Primo ergo obſeruare tp̄s ad faciēdū aliq̄d der de
qḋ cauſatur ex naturali cōplexione elemētoꝝ et tpis nō eſt pec- Ales.
catum:vnde et medici circa egritudines ſanādas:ꝛ circa medici

Universidad de Deusto
Biblioteca

Apl̄s. Gal. iiij.

nas dandas ꝯſiderāt motus corpoꝝ ſuperiorū: q̄ꝺ qui nō faciunt quit motus celeſtiū ignorāt corporū: aromatarij nō medici cenſendi ſunt: obſeruare ꝟo tp̄s in iis q̄ libero arbitrio ſubduntur: eſt peccatū. Un̄ ſup illo ꝟbo apl̄i ad Gala. iiij. Dies obſeruatis ⁊ mēſes ⁊ tpa ⁊ annos. glo inculpat eos q̄ cōſtellationes ſequuntur dicentes. Agam hoc mēſe cōmerciū: q: illa ſtella agit menſem. Nō plantabo hoc anno vineā: q: biſextus eſt. Hec ex adductis.

Queſti. R̄nſio ad q̄ſtionem.

SEptima queſtiuncula eſt. An inueſtigare de rebus furtim ſubtractis per inſpectionē aſtrolabij ⁊ per iudiciū aſtrorū ſit pctm̄? R̄ndetur q̄ inueſtigare q̄dā q̄ propter ea ſequuntur immutationē aſtroꝝ: vt puta de calore ⁊ frigore: imbri ⁊ ſiccitate non eſt peccatū. Iudicare vero de iis que ſubſunt libero arbitrio q̄ nō ſūt ſubiecta legi aſtrorū eſt graue pctm̄: q: in talib⁹ interuenit inuocatio demonū. Hec Alex. ij. parte ſumme. q. lij. arti. vj. q. iiij.

Queſti. R̄nſio ad q̄ſtionem.

OCtaua q̄ſtiuncula eſt. An ſit licitū in collectionib⁹ herbarum vel p quauis infirmitate dicere aliqua carmina vel aliq̄s ſcripturas ſup hoīes vel aīalia ponere: p̄ter ſymbolū ⁊ orōnem dn̄icam? R̄ndetur q̄ non licet ſuper hoīes ⁊ animalia aliqua ponere p̄ter ſymbolū ⁊ orōnem dn̄icam. Si vero aliqua ſuperſtitioſa addant graue peccatum eſt. Un̄ in decretis dicitur. xxvj. q. v. Non liceat chriſtianis ⁊c. Nec in collectionibus herbaꝝ que medicinales ſunt aliquas obſeruationes aut incantatiōes attendere: niſi tm̄ cū ſymbolo aut dn̄ica orōne vt tm̄ creator omniū. ſ. deus honoretur. Scdo hoc idē probatur per hoc q̄ꝺ dicitur extra de ſortilegiis. c. ex tuaꝝ tenore. Ubi dicitur q̄ quidā p̄ſbyter cum quodā ad priuatū locū acceſſit: nō ea intentione vt demoniū inuocaret: ſed vt inſpectiōe aſtrolabij furtū cuiuſdā eccl̄ie poſſet recuperare q̄uis ex bono zelo ⁊ ſimplicitate facere pponeret: tn̄ grauiſſimū fuit ei⁹ pctm̄. Tho. ſa ſe. q. xc. ar. iiij. ⁊ Alex. ij. par. ſumme. q. lij. arti. vj.

Queſti. R̄nſio ad q̄ſtionem. In oīb⁹ ſcripturis ſuſpēſis tria ſūt cauēda: ⁊ attendenda. Primū. Scdm. Chriſo. Tertiū.

NOna q̄ſtiuncula eſt. An ſuſpendere diuina ꝟba ad collū ſit licitū? R̄ndetur q̄ nō: duplici rōne. Prima eſt: q: cū euangelium quotidie in eccleſia legatur ⁊ audiatur ſi verba dei nō proſunt in aure: quomodo circa colla poſita poſſunt ſaluare? Secunda: ratio eſt: quia virtus euangelij eſt in intellectu nō in figuris: ergo melius in corde poſita proſunt q̄ circa collum ſuſpenſa. Ubi no. q̄ in oīb⁹ ſcripturis ſuſpēſis tria ſunt cauēda ⁊ attēdēda. Primū eſt quid ſit q̄ꝺ ſcribitur vel profertur. quia ſi eſt aliquid ad inuocationem demonū pertinēs: manifeſte ſuperſtitioſum et illicitum eſt. Secundo cauendū eſt ſi contineat ignota nomina ne ſub illis aliq̄d illicitū lateat. Un̄ dicit Chriſo. ſuper Mat. q̄ phariſeorum magnificantium fimbrias exemplo nunc multi aliqua nomina hebrayca confingunt ⁊ ſcribunt ⁊ allegant que non intelligentibus metuenda videntur. Tertio videndum eſt ⁊ cauendum ne aliquid falſitatis contineat: quia ſic eius effectus nō poſ

Quartū cauēdū: ⁊ attēdēdū p̄ter illa tria.

ſet expectari a deo qui nō eſt teſtis falſitatis. Quarto etiā eſt cauēdum ne cū verbis ſacris cōtineātur aliqua vana puta aliq̄ caracteres preter ſignū crucis. Hec. b. Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. xcvj. arti. iiij.

Queſti. R̄nſio ad q̄ſtionem.

DEcima queſtiūcula eſt. An reliquias ſanctorum portare ⁊ qualitercūq̄ tenere ſit licitū? R̄ndetur q̄ eadē rō eſt de reliquiis ſanctorū ⁊ de euāgelio vel de verbis diuinis: q: ſi talia portētur ex fiducia dei ⁊ ſanctorū quorū ſunt reliquie: nō eſt illicitū. Si aūt circa hoc attēderetur aliquid aliud vanū puta q̄ vas eſſet triangulare aut aliquid huiuſmodi quod pertinet ad dei irreuerentiam ſanctorum: et ſuperſtitioſum eſt et illicitum: vt dicit Tho. vbi ſupra immediate in ſolu. iij. argu.

Queſti. R̄nſio ad q̄ſtionem,

UNdecima queſtiūcula eſt. An ſerpētes incātare vel aīalia incātationib⁹ ſanare ſit licitū? Reſpōdetur q̄ ſi in incātationib⁹ ſerpentū vel quorūcūq̄ aīaliū reſpect⁹ habeatur ſolū ad verba ſacra ⁊ ad virtutē diuinā nō erit illicitū. Sed plerūq̄ incātationes tales hn̄t illicitas obſeruatiōes: ⁊ p demones ſortiūtur effectū ⁊ p̄cipue in ſerpētib⁹: q: ſerpēs fuit primū demonis inſtrumentum ad hominem decipiendum. Hec Tho. vbi ſupra in ſolutione. ij. argumē.

Queſti R̄nſio ad q̄ſtionem.

DUodecima queſtiuncula eſt: An iudicium ferri candentis: vel aque bullientis: ordinare ad alicuius peccati occulti inquiſitionem ſit licitum? Reſpondetur q̄ non: ⁊ hoc triplici rōne. Prima eſt: q: ordinatur ad iudicandum occulta que diuino iudicio reſeruātur. Scd̄a ratio eſt: q: in talib⁹ miraculum expectatur: q̄ꝺ diuina tēptatione nō caret. Tertia rō eſt: q: iure canonico reprobatur. Un̄. ij. q. v. cōſuluiſti in decreto Stephani pape. v. dicitur. Ferri cādētis vel aq̄ feruētis examinatione cōfeſſionē extorqri a q̄libet: ſacri nō cēſent cānones ⁊ q̄ꝺ ſctōꝝ patrū documēto ſancitū nō eſt: ſupſtitioſa adinuētiōe nō eſt p̄ſumēdū. Spōtanea eñ confeſſione vel teſtiū approbatiōe publicata delicta habito p̄ oculis dei timore cōmiſſa ſūt regimini nr̄o iudicare. Occlta ꝟo ⁊ icognita illi ſunt relinquēda q̄ ſol⁹ nouit corda filioꝝ hoīz ⁊ eiſdē rōnib⁹ vr̄ eſſe p̄hibitū iudiciū duelloꝝ: vt dicit Tho. ij. ij. q. xcv. ar. viij.

Queſti R̄nſio ad q̄ōnē. Luce. xxj.

TErtiadecima q̄ſtiūcula eſt: Si p acq̄ſitione ſciētiaꝝ licitū ſit vti obſeruātiis artis notorie? R̄ndetur q̄ q̄tuor ſunt vie puenīēdi apparēter vel exiſtēter ad ſingularū ſciētiaꝝ exceſſum. Quarū p̄ia eſt p illuminationē diuinā. Luce. xxj. Ego enim dabo vobis os ⁊ ſapiētiā. Et. j. ad Cor. xij. Alij q̄dē per ſpm̄ ſermo ſapientie ⁊c. ⁊ ſubditur ibidem in fine. Hec autem omnia operatur vnus ⁊ idē ſpūs diuidēs ſingulis put vult. Scd̄a via eſt p regularē eruditionē humanā. ſ. vel a ſe ipſo inueniēdo vel ab alio addiſcēdo. Tertia via eſt p ſingularē dēonis aſſiſtētiā ⁊ influētiā qua quoſdā mirabiliter inſpirare ſolet. Quarta via eſt per artem ſuperſtitioſam notoriā a dēonibus inſidioſe cōfectā ⁊ hāc practicare illicitū eſt. probatur tn̄ primo q: ars notoria vtitur quibuſdā q̄ ſm ſe nō hn̄t virtutē cauſandi ſciētiā ſicut inſpectiones q̄ruſdā figurarū et quorundam ſignorum ⁊ verborū quibus ſcilicet ſignis et ver

Universidad de Deusto Biblioteca

bis nō vtitur ars notoria vt cauſis:ſed vt ſignis nō vt diuinit⁹ inſti
ſtitutis:ſicut ſunt ſigna ſacramētalia:ſʒ vt ſignis ptinētib⁹ ad pa
cta q̄dā cū dēonib⁹ hita:vtit̄ etiā ars notoria q̄buſdā ſingl'aribus
obſeruātijs ⁊ carmib⁹ ⁊ oronib⁹ ignotis ex pacto ēt dēonū ↄſtitu-
ti. Itē acq̄rere cognitiōeʒ futurorum auxilio demonū eſt petm̄ pp ſo
cietatē cū eis initā:qđ in ꝑpoſito artis notorie locū hʒ. Et dr̄ hec
ars notoria q̄ſi p ea oīa ſiāt nota. Hac aūt arte notoria pmittēte
deo diabol⁹ quēq̄ facere ↄſueuit q̄ſdā in ſciētijs oib⁹ vl' aliq̄b⁹ ſin
gul'r pcellētes vel apparētes atq̄ oib⁹ vl' aliq̄b⁹ hūano mō docti
ſtupēdos. Sed q̄d hoc niſi vt final'r tales ex ſupbia peāt:et alios
varijs pſuadēdi mōis eorum falſa autoritatē i fama ⁊ glīa calorem
habētib⁹ ad ēternū dānatiōis pducāt:hec hēri. de Al. ⁊ Tho. vbi
ſupra. Talib⁹ igit̄ ſortilegis ⁊ diuis aliē taxant̄ pene ſm̄ leges:et
ſlr ſm̄ canones. Nā ſm̄ leges ſortilegi ⁊ diuini dēnt decapitari ⁊
cōburi. C. de maleſi. nulł⁹ ⁊c. ⁊ l. nēo. ⁊. l. culpa. ſm̄ vō canones ſi
crimē eſt occultū:imponit̄ pnia quadraginta dierū:vt extra eo. c.
j. Si aūt petm̄ ē notoriū:dʒ ei cōio denegari. de ↄſe. di. ij. pro dile-
ctiōe. Si fuerit cleric⁹ deponat̄. Si fuerit laic⁹ ⁊ noluerit ferre pe-
nā:excōicet̄:⁊ hoc ſi criminal'r accuſet̄. De laicis autē dicēdū eſt ſi
ſunt ſui ſuberib⁹ caſtigent̄. Si liberi:incarcerent̄. xxvj. q. v. Hidolo
rū. Epi aūt tales de ſua pochia dn̄t ꝑijcere ⁊ pn̄t turpiter decal-
uare. i. eorum veſtes ante ⁊ retro ⁊ capillos ſcindere:infames etiam
ſunt cenſendi. Hec Jo. theotonic⁹ pdicatorum ordinis in ſum. cōfeſ-
ſorū. li. j. tit. xj. Et Alex. ij. parte ſum. q. iij. arti. v.

Sortile-
gi ſm̄ le-
ges dn̄t
decapita-
ri ⁊ com-
buri.
Sortile-
gi quō
puniēdi
ſunt ſm̄
canones

Queſti.
Rnſio
ad qōnē

QUartadecima queſtiūcula eſt. Si preſtigijs ⁊ diuina-
tionibus demonū cū euenit ſit credēdum? Respondet̄
q̄ nō:rō eſt:q: demonis intētio eſt ad fallēdum ſʒ hoc
maxime faciūt in diuinationib⁹. dn̄t eīn quēq̄ vera vt
aſſueſcāt hoīes in alijs credere eis in quib⁹ poſtea de-
cipiant. Itē ſolus deus ſcire pōt futura vel ille q̄ ab ipſo accipit tā
q̄ a ſpeculo eterno:quēadmodū eſt de angelis ⁊ ſctis ꝑphetis.
Sed p hāc viā nō accipiunt demones:ergo. Et lʒ demōes pp ma
gnam expientiā quā hn̄t multa cognoſcant naturalibus ſignis ⁊
magna ſit ꝑprietas intellect⁹ eorum:nō pp hoc tn̄ ſequit̄ q̄ de certi
tudine futurorum euentuū ſit eis fides exibenda:cū futurorum cogni-
tionē nō habeāt niſi cōiecturalē ⁊ fallibilē. Quēadmodū igit̄ ho-
minib⁹ quib⁹ preſumit̄ q̄ falſa ſemp dicere cōſueuerunt nō eſt pre
ſtanda fides:ita ⁊ demonib⁹ ꝑpter eorum volūtatē cōtinue decipiē
di ⁊ obſcuritatē intellect⁹ eorum ex culpa nō eſt danda eis fides.
Joh. de ture cremata. xxvj. q. v. c. Nec mirum.

Queſti.

QUintadecima queſtiūcula ē:Si ſit licitū vti iudicio ſortiū
ad acq̄rēdū ⁊ ſciēdū aliquē euētū occultū puta de electiōe
platorum ⁊ manifeſtatiōe pctōrum occultorum:⁊ adeptiōe digni
tatū tpaliū? Rndet̄ ⁊ primo de electione prelatorum dicēdo q̄ nō ſit
licitū vti ſorte diuiſoria. Qđ pbat̄ duplici rōne. Pria eſt: q: tales
electiōes ſpūſſancti inuocatiōe ⁊ inſpiratiōe fieri debēt ⁊ nō euētu
ſortium. Scđa eſt:q: in vſu ſortiū pōt eſſe alaꝝ periculū propter
maliciā

Respons
ſio ad q̄-
ſtioneʒ.

maliciā hoiʒ:ergo ne fraudes ↄmittant̄ in electiōib⁹ platorū nō
ſorte ſʒ ſpūſſancti inuocatiōe ⁊ inſpiratiōe ⁊ vocum electiōe fieri
debēt. Sʒ ↄ ea q̄ ſctis facta in ſcripturis inueniunt̄ nō vident̄ eſſe
illicita. Sʒ tā in veteri q̄ in nouo teſtō ſctī inueniunt̄ ſortib⁹ vſi
eſſe qđ ptʒ. Legit̄ n. pri. Re. xiiij. q̄ Saul ſorte dephendit filiū ſuū
Jonathā mel comediſſe. Et Jone. j. q̄ Jonas ſorte in mare eiect⁹
eſt. Et Luce. j. et legit̄ q̄ zacharias ſorte exijt vt incēſum poneret
⁊ Actu. j. etiā legit̄ q̄ Mathias ſorte eſt ab aplis in prelatuʒ. i. in
aplm elect⁹:ergo vr̄ q̄ in electiōibus eccl'iaſticis platorum licituʒ ſit
vti ſortibus. Rndet̄ q̄ donec veniret ⁊ veritas in publico cōceſſe
fuerunt ſortes in veteri teſtō ⁊ in punitiōibus ⁊ in electionib⁹:et
in his q̄ ordinabant̄. Vn̄ Beda ſup actus aplorum. j. ſic ait. Hic. ſ.
Mathias eligit̄ ſorte:ne a lege diſcrepet in qua ſumm⁹ ſacerdos
q̄rebatur:qua querēdus erat ver⁹ ſacerdos. Vn̄ donec veniret ve
ritas figura habuit exerceri:⁊ ꝑpter hoc electio mathie ſorte facta
eſt an̄ pētecoſtē in qua dabit̄ ſpūſſanctus. Nōduʒ eīn oīno facta
erat veritatis publicatio:q: nūdū erat plenitudo ſpūſſancti in ec-
cleſia effuſa. ſeptē aūt dyaconi poſtea nō ſorte ſʒ electiōe diſci-
pulorū ſunt ordinati. Vn̄ Jero. ſuper illo vbo allegato Jone. j. in
glo. dicit q̄ Jonas fugitiu⁹ ſorte dephendit̄:⁊ Mathias ſorte elic-
itur:nō igit̄ ↄtute ſortiū:ſed volūtate dei q̄ ſortes regebat incer
tas. Nō ergo hoc exēplo debem⁹ vti ſortib⁹:q: priuilegia pauco-
rum nō pn̄t facere legeʒ cōem. Sil'r Pharao ⁊ Nabuchodonoſor
iudicio ſomniorū futura cognouerūt:nō tn̄ ideo ſomnijs vbiq̄ eſt
credendū. Scđo in manifeſtatione occultorum peccatorū nō eſt lici
tum vti iudicio ſortiū p duellū ⁊ per iudiciū ferri cādētis ⁊ aque
feruentis:tū q: ordinat̄ ad iudicandū occulta q̄ diuino iudicio ꝓ
ſeruantur ſeu reſeruant̄:tū etiā q: iudiciū ſortiū nō eſt auctorita-
te diuina ſancitū. Vn̄. ij. q. iiij. in. c. Cōſuluiſti decreto Stephani pa
pe dr̄ ferri candentis vel aq̄ feruētis examinatione confeſſionē ex
torqueri a quolʒ ſacri nō cēſent canones:⁊ qđ ſanctorum patruʒ do
cumento ſancitū nō eſt ſupſtitioſa adinuētione non eſt preſumē-
dum:ſpontanea eīn cōfeſſione vel teſtium approbatione publica-
ta delicta habito preoculis dei timore cōmiſſa ſunt regimini no-
ſtro iudicare. Occulta vero ⁊ incognita illi ſunt relinquenda q̄ ſo
lus nouit corda filiorum hoim. Et eadeʒ ratio videtur eſſe de lege
duellorum niſi q̄ plus accidit ad communem rationem ſortiū in-
q̄tum non expectatur ibi miraculoſus effectus niſi forte quādo pu
giles ſunt valde impares virtute vel arte. Hec Tho. ſecunda ſecū
de. queſt. xcv. arti. viij. Quantū vero ad adeptionem dignitatum
temporalium vel defenſionē eccleſiarum ⁊ diſtributioneʒ elemo
ſinarum dicit̄:q̄ ſi neceſſitas immineat cū debita reuerentia lici-
tum eſt ſortibus diuinum implorare auxiliuʒ ⁊ primo in adeptio
ne dignitatū. Nā in ijs que ordinant̄ ad terrena diſponenda ple
runq̄ homines ſortib⁹ vtunt̄. Unde in figura huius David legi-
tur (primi Regum. xvij.) cum philiſteo ſingulare iniſſe certamen:
quod ad rationem ſortium plus accedit:q̄ ad iudicium ferri can

Pri.
Re. xiiij.
Jone. j.
Luce. j.
Actu. j.
Beda.

Universidad de Deusto Biblioteca

dentis vel aque bullientis:vt ptꝫ ſupra.¶Scđo licitū eſt vti ſortib⁹
in gubernatione vel defenſione eccl'iarum. Cum eñ quedā ciui-
tas eſſet obſeſſa:⁊ clerus dubitaret ꝙ deberent fugere ⁊ qui ma-
nere. Rñdit Augu.in ep'la ad Honoratū ſic dicēs. Si inter dei mi-
niſtros ſit diſceptatio ꝙ eorꝝ perſecutiōis tēpore maneāt ne fuga
fiat oīm:⁊ ꝙ eorū fugiāt ne morte oīm deſerat̄ eccleſia. Si hec di-
ſceptatio alr̄ non potuerit terminari:ꝗtum mihi vr̄ ꝙ maneāt ⁊ ꝙ
fugiant ſorte legendi.i.eligendi ſunt. Tertio licitū eſt vti ſortib⁹
in diſtributione elemoſynarꝝ. Vñ Aug.in primo de doctrina xp̄ia-
na ſic ait. Si tibi abundaret aliqd̄ qđ oporteret dari ei qui nō ha-
beret nec duobus dari potuiſſet. Si tibi occurrerēt duo quorum
neuter aliū indigētia vel erga te neceſſitate aliqua ſuperaret:ni-
hil iuſtius faceres ꝙ vt ſorte legeres vel eligeres cui dādū eſſet
qđ dari vtriqꝫ non poſſet. Hec Tho.ſa ſe.q.xcv.ar.viij. Nō autē
quare in iſtis trib⁹ actib⁹ ſupradictis eſt licitū vti ſortib⁹:eſt ad
dirimendū dubitationes ⁊ ꝯdictiōes humanas. Vñ puer.xviij.di-
citur. Cōtradictiōes ꝯprimit ſors. Hec ex Raiierio piſano.

Aug. in epiſtola ad Honoratū.
Aug. in .j. de doctrina xp̄iana.
Prouer. xviij.

Queſti.
Rñſio ad q̄ſtionem.
Ap'ls .j. ad Cor.

SExtadecima q̄ſtiūcula eſt. Quare tria peccata.ſ.ſortile-
giorū:diuinationū:incātationū:⁊ hmōi plus abundant in
mulieribus ꝙ in viris? Rñdet̄ ꝙ aliter fuit de doctrina dei
⁊ aliter de doctrina diaboli:qꝛ doctrina dei deſcēdit a deo in xp̄m
⁊ a xp̄o in virū ⁊ a viro in mulierē. Et hūc ordinē tāgit ap'ls pme
ad Cor.xj.dicēs. Oīs viri caput xp̄s eſt:caput aūt mulieris vir:ca-
put vero xp̄i deus. Ecōtra fuit in doctrina diaboli:qꝛ ipſe diabol⁹
primo trāſfudit eā in mulierē vtpote ꝙ minus habeat de ſenſu ⁊
diſcretiōe ſpūs:⁊ per mulierē in virū:⁊ ideo citi⁹ ⁊ frequētius hec
ꝓdicta peccata inueniūt̄ in ſexu muliebri ꝙ virili. Hec Alexā.ij.
parte ſum.q.clij.de ſortibus.ar.v.

DEcimū caput eſt de conceſſa ⁊ aſſidua ꝯ hoīes demonum
pugna. Circa qđ ſex queſtiuncule ſoluent̄ quarū quelibet
infra ſuo ordine declarabitur.

Queſti.
Rñſio ad q̄ſtionem.

PRima queſtiuncula eſt. Quibus conceſſa eſt maior po-
teſtas ſuper homines:an malis ſpiritib⁹ vel malis ho-
minibus? Ad quā rñdet̄ ꝙ maior poteſtas permiſſa eſt
malis homīb⁹ ſuper bonos ⁊ malos ꝙ ſit permiſſa demonib⁹
ſuper eoſdem. Que cōcluſio ꝓbat̄ rōnib⁹ ⁊ primo ſic. Nā experiē-
tia docuit ⁊ docet ꝙ deus permiſit ⁊ adhuc permittit tyrānos et
alios iniquos hoīes:p arbitrio hoīes bonos ⁊ optimos affligere
⁊ moleſtare martyrijs:⁊ tandē qñ ⁊ quō voluerūt eos interficere
qđ de cōi curſu nō eſt ſic permiſſum demonibus ſuper homines.
Alioqñ more cū aliquē ꝑciperēt eē in pctō mortali:ipſū interficerēt:
ſciētes hoīes ī mortali ꝯpa mortuos eē dānatos:ꝙ. Itē ſcđo ſic:
qꝛ homo pōt ſe magis cuſtodire ⁊ defēdere ab inimico hoīe ꝙ ab
inimico demōe cū ille ſit hoſtis viſibilis ⁊ iſte inuiſibil' ꝓp ꝙ rōna-
bilr̄ ñ tāta ptās ꝑmiſſa ē dmōib⁹ ſup hoīes ꝗ̄ta hoīb⁹ ſup eoſđ.
Itē tertio qꝛ demō eſt piculoſior inimic⁹ hoīs ꝙ hō eoꝝ demō pricipalr̄
appetit tollere bōa aīe.ſ.ſpūalia ⁊ moralia ſine qb⁹ btitudo atti-
gi nō pōt

gi nō pōt:homo vero inimic⁹ vtplurimū querit tollere bona fortu-
ne vel nature:⁊ ergo min⁹ ſunt timēdi hoīes inimici ꝙ demones:
qꝛ ⁊ ſi corp⁹ occidere pñt:aīaꝫ tñ nō pñt occidere vt demones. Itē
q̄rto ſic:qꝛ quātū ad preſentē ſtatū mūdi:vel curſus hu⁹ tpis:et
eorū que ſub ipſo ſunt:de⁹ ſic res adminiſtrat liberas et illiberas
ꝙ eas ꝓprios motus hr̄e ſinit:vt dicit Aug. Demones aūt nō ſub
ſunt ſtatui currēti hu⁹ mūdi cū ſint dānati:ergo cōtra hoīes alte-
ri⁹ ſtat⁹ nō poſſunt omnē conatū exercere cōtra quos conari extre-
me pro viribus licitum eſt hominibus cū ſint ambo eiuſdem ſta-
tus. Hec ex Henrico ſuper Geñ.

Queſtio
Rñſio ad q̄nē

SEcūda queſtiūcula correlaria eſt cui cōceſſa eſt ma-
ior ptās ad affligēdos bonos:agēti naturali vel ho-
mini libero? Ad quā rñdetur ꝙ homini agēti libe-
ro ſtatu vie ſubiecto. Nā crebro legunt̄ hoīes iuſti
ab impijs expoſiti agentib⁹ naturalib⁹:vt igni:aq̄:
veneno:beſtijs:ꝙ tñ nō fuerūt leſi:ſicut ptꝫ multipli-
citer ex hiſtorijs ſanctorū:nā deo pmittente ⁊ actionē libere agen-
tiū impediente:plures hoīes ⁊ martyres a varijs tormentorū ge-
neribus necari nō potuerunt:⁊ tamen in actione gladij ab agen-
te libero omnes interierunt. Hec ex eo vbi ſupra.

Queſtio
Rñſio ad q̄nē

TErtia queſtiūcula correlaria eſt:q̄re actio afflictiua
naturaliter agētiū ab agētibus liberis:qñqꝫ a deo
fuit pmiſſa:qñqꝫ impedita? Actio vero gladij ſemp
in eos ſuū ſortita eſt effectū ⁊ nunqꝫ impedita. Ad
quā ſic rñdet̄ ꝙ actio afflictiua naturaliū agētium
pmiſſa qñqꝫ fuit ꝓpter pctm̄ ei⁹ ꝙ leſus eſt:vel eius
cui⁹ impietate innocētes:igni:beſtijs:mari ⁊c. applicant̄:vel qꝛ im-
pij digni nō erāt miraculo moneri:vel qꝛ iuſtū erat vt eorū mali-
cia cōpleri permitteret̄:⁊ ſic etiā meritū creſceret martyrij in affli-
ctis. Qñqꝫ aūt taliū actio ꝓhibita fuit primo vt patiētes apparerēt
eſſe veri ſerui dei cui oīs natura obedit:que nō eſt inſtituta vt in-
nocētes ledat:ſed vt adiuuet:ſcđo vt etiā ſic oſtēderet̄ ꝙ innocēs
natura:quātū eſt de ſe:innocentē hoīem nō ledit. De actiōe vero
gladij vibrata ab impijs q̄re nūqꝫ ꝓhibita fuerit:tres cauſe aſſi-
gnant̄. Prima qꝛ gladi⁹ eſt inſtr̄m ordinariū ⁊ pricipale executo-
riū iudiciarie ptātis ad aīaduertēdū in facinoroſos hoīes:vt ha-
bet̄.ff.de iuriſdictiōe oīm iudicū.l.imperiū.cui⁹ executionē de⁹ a quo
eſt oīs ptās poti⁹ ſemp decreuit exeq̄:ꝙ īpedire. Scđa:a deo gla-
dius nūqꝫ fuit ꝓhibit⁹ qꝛ ꝓhibitio ei⁹ pro miraculo nō fuiſſet rece-
pta:ſꝫ vel arbitrio percuſſoris iputata eēt ſi fingētis ſe nō poſſe pcute-
re. Tertia:qꝛ cū apud gētiles famoſa qdā ſupſtitio eēt ꝙ magi de-
monū opatiōe facere ꝯſueuerūt:gladios nō ſcindere. Jđ rōnabilr̄
actio gladij a deo ꝓhiberi nō debuit:ne illi ī qs vibrat⁹ fuiſſet:ſuſ-
pecti de ſupſtitionib⁹ haberent̄. Hec ex Hērico de Aſſia ſup Geñ.

Queſtio
Rñſio ad q̄nē

QUarta q̄ſtiūcula eſt. Quot ſunt ſpēs demonū hoīes ante ⁊
poſt iudiciū torquētiū? Ad quā ſic rñdet̄ ꝙ vſqꝫ in diē iudi-
cij due ſunt ſpēs demonū torquētiū:⁊ inſidiātiū hoīb⁹. Aliꝗ

Universidad de Deusto Biblioteca

eĩi ſunt alligati in hui⁹ nr̃i aeris medio: qḋ tenebroſuꝫ eſt ⁊ caliginoſum: q̃ nobis dati ſunt in miniſteriũ exercitatiõis nr̃e vſq; i diẽ iudicij tẽptando nos: nõ tñ ſupra id qḋ poſſum⁹: quo q; idẽ aeris medio libẽter nobiſcũ morant̃ qḋ pꝫ: q: frequẽter legunt̃ petiuiſſe a xp̃o vt nõ mitterent̃ in infernũ: qḋ nõ ideo faciũt quaſi dũ circa nos ſunt pena coꝝ in aliquo minuant̃: nã vt dictũ eſt demones quocũq; vadũt: ſecũ infernũ ⁊ ignẽ portãt: quo ſemꝑ ardẽt: nõ materialiter ⁊ actiõe corꝑali. ſ. calefaciẽdo: deſiccãdo ⁊ c. q: ſic oĩa circa nos cõburerent: ſed actione ⁊ motu ſpũali: ſed ideo malũt hic nobiſcũ q̃ in inferno eſſe: q: penale ſibi eximãt eſſe in inferno: vbi rarius: inefficaci⁹: ⁊ remoti⁹ ꝯ nos agere pñt: q̃ dũ in hoc aere ꝓpinqui nobis cõmorãtur. Alij demões ſunt alligati in inferno ad torquẽdũ añ iudiciũ ſolũ aĩas: poſt vero iudiciũ torquẽdo cõpoſitum. i. aĩam ⁊ corpus modo quo dictũ eſt ſupra prima decade. iij. capite. queſtiũcula. v. Alij ⁊ tertij demones ſunt in purgatorio q̃ aſſiſtunt ibi ante aĩas irridẽdo: ⁊ inſultãdo eis de ſupplicijs ſuis

Albert⁹. vt dicit. Tho. in. iiij. ſniaꝝ. di. xxj. q. v. Nullã tñ habẽt ptãtem torquendi aĩas ibidẽ: cũ fuerint in pñti vita: coꝝ victores. Albertus autẽ in. iiij. aſſignãs cauſas quare demones in purgatorio nõ torqueant aĩas: dicit: primo q: nõ fuit cõſenſus diabolo fact⁹ in eis qui peccauerũt venialr̃ tñ: immo habitualiter deo cõſentire videntur. Et ideo ſoli deo ⁊ iuſtitie eius ſubdi debẽt ⁊ nõ tortori diabolo. Itẽ ſcḋo ꝓbat idẽ ſic: ſicut videm⁹ i politicijs q alr̃ eſt puniẽs filiũ ⁊ alius furẽ vel hoſtẽ: ita dꝫ in diuinis eſſe: q: noſtra iuſtitia exẽplata eſt a deo: ſed ſuper filiũ pater ponit̃: ſuꝑ hoſtẽ ponit̃ cõmiſſarius: ſic ergo cũ exiſtẽtes in purgatorio ſint filij dei: deus pater dꝫ eos punire ⁊ nõ demõ. Nec etiã puniũtur ꝑ angelos bonos q: nõ eſt veriſimile q ãgeli boni cõciuiẽs ſuos tã vehemẽter affli

Petr⁹ de plaude. gant: immo viſitãt ⁊ cõfortãt vt dicit dñs Petr⁹ de palude: q ſi dicatur q angel⁹ bonus leſit Jacob tangẽs neruũ femoris ei⁹ q̃ ſtatim emarcuit. Geñ. xxxij. Dicit̃ q illud fuit ad cõcupiſcentie refrenationẽ ⁊ nõ ad grauẽ afflictionẽ vt dicit dñs Bonauẽtura in. iiij. ſniaꝝ. di. ij. Et q: iſta exercitatio in purgatorio ⁊ in aere caliginoſo circa nos a demonibus: ⁊ miſteriũ bonoꝝ angeloꝝ in die iudicij terminabitur. Ideo oẽs ſpiritus mali purgatorij ⁊ aeris caliginoſi poſt diẽ iudicij cũ hoĩbus malis ⁊ dãnatis detrudẽtur in inferno: boni vero cum corũ angelis in paradiſo. Tho. pri. par. q.

Queſti. Rñſio. lxv. arti. iiij. ad tertiũ. ⁊ intra. q. adducti.

Quinq; ſunt cãe ꝓpt̃ q̃s demões hoĩbus inſidiãt̃. Quinta queſtiuncula eſt: q̃ ſunt cauſe q demones ſi temptent: torqueant ⁊ inſidientur hominibus? Ad quã reſpondet̃ q quintuplex cã eſt cur demões hominib⁹ inſidient. Prima eſt coꝝ malitia: q: cũ odio deũ habeãt ex malicia ſua querũt auertere hoĩes a ſeruitio dei quãtũ pñt: ſicut is q̃ inimicat̃ alicui ⁊ odit: q̃rit auertere ab ei⁹ obediẽtia ⁊ reuerẽtia ſubditos ei⁹: ſic demões ex malicia que-

Hieronymus. rũt auertere a ſeruitio dei ſuos ei⁹ ⁊ maxie ſanctiores ⁊ meliores. Unde Hieronym⁹ ad Euſtochiũ inquit. Nõ querit diabolus ho-

mines infideles: nõ eos q̃ foris ſunt: ⁊ quoꝝ carnes rex in olla ſuccẽdit A ſſyri⁹: de eccleſia xp̃i rapere feſtinat. Eſce ei⁹ ſcḋm Abachuc electe ſunt. Job ſubuertere cupit: ⁊ deuorato Juda ad cribrãdos apoſtolos expetit libertatẽ. Et Job. xl. c. Eſca ei⁹ electa ⁊ hꝫ fiduciã q inſluat iordanis in os ei⁹. i. q deuoret baptiſmo purgatos: q̃ baptiſm⁹ habuit originẽ in iordane. Et ꝓpterea baptizati deſignant̃ ꝑ iordanẽ. Scḋa eſt coꝝ ſupbia reſpectu diuine poteſtatis quã vſurpare nitunt̃: vt ſicut deus habet bonos angelos ſibi miniſtrantes ⁊ aſſiſtentes in determinatis officijs ad ſalutem Job. xl. hominuꝫ: ſic ⁊ demões in impugnãdo videant̃ ſibi determinatos miniſtros hr̃e ad ipugnationẽ hoĩm. Propterea dicit̃ Job penultimo. Ipſe eſt rex ſuꝑ vniuerſos filios ſupbie. Exẽplũ in vitis patrũ de ſathana q̃ viſus fuit a quodã exigere rõnem a ſatellitibus ſuis demonijs iferioris grad⁹: de malis: ad q̃ induxerãt tẽptatos ꝑ ipſos: ⁊ illũ q̃ quendã ſanctũ virũ in heremo cõmorãtẽ: tẽtatum ab eo ꝑ plurimos annos: ad ruinã tandẽ luxurie adduxerat: multũ cõmẽdauit ⁊ honorauit. Tertia eſt inuidia. Nã demones ſaluti hoĩm inuidẽtes profectũ coꝝ ꝑ temptationes impedire nitunt̃. Unde dicit̃. Sapie. ij. Inuidia autẽ diaboli: mors introiuit in orbem terrarũ. Et. xvj. q. ij. c. viſis. dr̃ de diabolo q dolet ſatis ⁊ crubeſcit charitatẽ quã in celis nequiuit hr̃e. i. cõſeruare: hoĩes cõſtãtes ex lutea materia: in terris tenere: ⁊ q: ibi debẽt aſcẽdere q̃ ipſe deſcẽdit. Propterea Aug. de ci. dei dicit. Nõ tam Juno vr̃ inuidiſſe Romanis q̃ demones omni gñi humano ſedes inuidẽt ſempiternas: ⁊ lꝫ ſciãt q ex dãnatiõe hoĩm maloꝝ q̃s ex inuidia tẽptãt. pena coꝝ augeat̃: ſicut ex incitatiõe hoĩm ab angelis ad bonum gloria coꝝ creſcit nõ tñ ꝓpter hoc dimittũt hoĩes tẽptare ſimiles inuido de q̃ narrat̃ q petierit ſibi vnũ oculũ erui vt proximo ſuo cui inuidebat: duo oculi eruerẽtur. Dicit̃ enĩ de quodã rege q pollicitus fuerit duob⁹. ſ. inuido ⁊ auaro ſe facturũ quodcũq; peterent: ita tñ q qui poſterior peteret: duplũ habere. Et cũ vterq; differt petere: alter motus cupiditate dupli boni habendi: ⁊ alter ne ſocius ſuus plus q̃ ipſe haberet: tandẽ precepit inuido rex vt prius peteret: qui petijt vt vnus ſibi oculus erueret̃: vt ſoci⁹ ſuus duos amitteret: noluit enĩ aliq̃d petere boni ne ſocius duplũ haberet. Sic demones temptãt ex inuidia homines licet nõ ignorẽt coꝝ penam in futuro creſcere ex hoĩm dãnatiõe. Quarta eſt iuſtitia dei q̃ illis vtitur vt inſtrumẽtis ⁊ miniſtris ad hoĩes puniendos: ſicut in hoc mũdo miſſus eſt ſpũs mẽdax ad puniendũ achab regem iſrael vt dicit̃. iij. Reg. vlti. Similiter ⁊ in inferno eodẽ vtitur modo illis deus ad iuſtitiam. Quinta eſt hominum pigritia: q: ſeliciter perdiderunt eorum arma. nam ponitur. iiij. parte in vitis patrum: q cum ſenex quidam requireret abbatem ſenẽ cur a demonibus homines vexarẽtur ⁊ monachi? Reſpondit ſenex quoniam arma eorum perdiderunt ideſt virtutes: penitentiam: humilitatem: obedientiam ⁊ paupertatem. Hec Thomas prima parte queſtione. cxiiij. arti. j. Et dominus Anthoni⁹ archiepiſcopus florentinus in prima parte ſumme.

Job penultimo.

Sap. ij.

Aug. de ciui. dei.

Universidad de Deusto Biblioteca

Queſti. C**E**rta queſtiuncula eſt: Si cuilibet morienti ſemꝑ demo
nes appareant? Ad quã videt̃ primo rñdendũ negatiue.
Quia aut apparerẽt morienti ſcḋm formã ſubſtãtie corꝫ
incorporee: aut apparerẽt in corporibus aſſumptis. Si
Oculus primo modo: nõ viderent̃. Oculus eñ corporalis ſpiri-
corpalis
ſpũalia tualia abſoluta nõ videt. Oportet enim ꝙ inter viſibile ꝛ videntẽ
abſolute ſit ꝓportio ꝛ cõformitas. Si vero apparerẽt in corporibus aſſum-
nõ videt ptis: ab oibus viderent̃. Sed demon in corpe aſſumpto ab oibus
nõ videt̃ vt ptꝫ. j. Reg. xxviij. de phitoniſſa ꝛ diabolo Samuele ſe
ne amicto pallio quẽ videbat phitoniſſa. Saul vero ꝛ duo ſerui
eius nõ videbãt: ſꝫ audiebãt: ẽ nullo mõ pñt videri a morientibus.
Reſpon- Ad hanc dubitationẽ reſpondetur ꝙ de lege communi demones
ſio ad q̃ oibus morientibus apparent. Hec cõcluſio probat̃ ratione: aucto
ſtionẽ. ritatibus ꝛ exẽplis. Ratione ſic Tho. pri. par. q. cxiij. ꝛ. ij. ſniarum
Bonauẽ di. xj. ar. iiij. ꝛ ibidẽ Bonauẽ. Nam minus eſt pronus ꝛ continuus
tura. diabolus ad perdẽdum hominẽ ꝛ decipiendũ: ꝙ̃ bonus angelus
ad iuuandũ eum ꝛ cuſtodiendũ. Sed bonus angelus non relin-
quit hominẽ iuuando ꝛ bonũ ſuadendo vſqꝫ in finem mortis in-
cluſiue ei apparendo: aſſiſtendo: auxiliando ꝛ bonũ perſuadẽdo:
vt patet. iiij. Reg. ſexto de rege Syrie ꝛ rege iſrael. Et in vitis pa
trum de abbate Moyſe ꝛ abbate Iſidoro: ꝛ a gregorio in omelia
viceſime dominice trinitatis: ꝛ in dialogis ſuis: ergo ſimiliter et
malus angelus. Secũdo ꝓbat̃ autoritatib⁹. Et primo ſuper illud
Geñ. iij. Geñ. iij. Tu inſidiaberis calcaneo ei⁹. dicit gl. ordinaria. i. fini vi-
Eccli. te hois. Et Eccli. xxxix. dicit̃. Sunt ſpũs q̃ ad vindictã creati ſunt:
xxxix. ꝛ in furore ſuo cõfirmauerũt tormẽta ſua: ꝛ in tẽpore cõſummatio
nis effundẽt virtutẽ ꝛc. Quã ſanct⁹ Uincẽtius ꝛ Hugo cardinalis
Auguſti de malis angelis in morte apparẽtib⁹ gloſant. Et Aug. ſup illud
nus. Pſal. lv. Ipſi calcaneũ meũ obſeruabũt. dicit ꝙ p calcaneum qui
eſt finis ꝛ extremitas hois verſus deorſuꝫ intelligit̃ finis vite quẽ
malignus ſpirit⁹ ꝑcipue obſeruat: ꝛ ei inſidiat̃: ſciens ꝙ finalis la
Grego. pſus dãnatio eſt q̃ in eo decedit. Et Gregorius primo moraliũ. c.
vij. dicit. Cũ hoſtis noſter nec in exordio actionis ꝑcutit: nec in iti-
nere actionis interficit: tũc durioꝛes in fine laqueos tẽdit: ꝛ tanto
ſollicitus tũc inſidiat̃: quãtũ ſibi ſolũ remãſiſſe ad decipiẽdũ finẽ
Pſal. cõſyderat. Uñ ꝛ Pſal. iniquitas calcanei mei circũdabit me. hec il
Luce. le. Itẽ Gregorius ſup illud Luce. xix. Circũdabunt te inimici tui
xix. vallo. dicit ſic. Diabolus in fine ad bonos ꝛ malos etiã ꝛ ad xp̃m
Johan- venit in cruce morientem. Sed ad chriſtũ venit ꝛ nihil inuenit. Jo-
nis. xiiij. han. xiiij. Uenit eñ ꝑnceps mũdi huius ꝛ in me nõ hꝫ quicꝙ̃: q:
eñ hũc mortalẽ hominẽ vidit: ſuũ aliq̃d inuenire in ipſo credidit.
Sed ſine vllo peccato a mũdi corruptione exijt: qui ſine peccato
in mũdum intrauit. Ad bonos etiã diabolus venit: ꝛ ſuũ aliq̃d in
eis fuiſſe inuenit: ſed tamẽ eos rapere nequit: q: chriſtus pro eis
debitum ſoluit. Uenit etiã ad reprobos ꝛ ſua multa inuenit: ꝛ eos
ad tartara rapit. hec ille. Et gloſa ſuper illud Pſalmi. x. Inſidiat̃
quaſi leo in ſpelunca ſua. Dicit ꝙ loquit̃ pſalmiſta de antichriſto

in vlti[illegible] mundi: vel diabolo in vltimo vite. Itẽ Gregorius ſuper Grego.
Lucam [illegible]. dicit. Maligni ſpũs aiam vndecunqꝫ anguſtãt: quan
do ei nõ [illegible]um operis: verũ etiam locutionis: cogitationis: iniqui
tates replicãt: vt que primus ſe dilatauit in ſcelere: ad extremuꝫ de
oibus anguſtetur in retributione. Et iterum idẽ dicit: Diabolus: Grego.
tanto grauiores temptationis ingerit: quãto magis peccatorem
appropinquare fini cõſpicit. hec ille. Exemplis etiã idẽ patet: et
primo in vita ſancti Martini. cui morienti apparuit diabolus quẽ
videns dixit. Quid hic aſtas cruenta beſtia? Et beata virgo Ma
ria rogauit chriſtum vt in die obitus ſui demones ei nõ occurre-
rent (licet tamen hoc ſit apocriphũ) Et in trãſitu beati Hierony-
mi recitat Cyrillus ad Auguſtinum de Euſebio diſcipulo beati
Hieronymi in fine vite clamãte fratribus aſſiſtẽtibus. O fratres Cyrill⁹.
adiuuate me ne peream: hand nõ videtis demonũ agmina q̃ me
debellare ꝛ ad tartara ducere feſtinant. Et vt ad ſummã: de inſi-
dijs inſatiabilis homicide diaboli cõtra hominem in hanc partẽ
cõcludam. Sciendũ eſt ꝙ lucifer ab initio poſt caſum vbi cogno
uit celeſtia ſubſellia irreuocabiliter amiſiſſe: inuidie dolore tact⁹
intrinſecus: ne vnde ipſe eiectus fuerat hominẽ aſcendere conti-
giſſet: cepit aduerſus eũ. toto malignitatis ſpiritu debacchari: ita
vt ne in morte ſolũ: ſed ꝛ in vita poſt mortẽ: totis aduerſus eũ vi-
ribus moueatur. Et quidẽ in vita in primos parẽtes cepit primo
ſeuire: qñ ſub lubrici ſerpentis tegmine: mulierẽ latenter decepit:
atñ per eam virũ peccare fecit qñ deum mendacẽ: ꝛ inuidũ ſigni-
ficauit dicens. nequaqꝫ moriemini: ſcit enim deus ꝙ quacũqꝫ ho-
ra de ligno vite comederetis: eritis ſicut dij: qñ etiã ſibilo virulen
tie ſue corpora prothoplaſtoꝝ: ꝛ noſtra q̃ in eis radicaliter erãt:
carnis ſtimulis incẽdit atqꝫ infecit: deinde totius poſteritatis ori
ginẽ mille nocẽdi milleqꝫ leti modis corrupit. In morte ꝑpterea
hoies vexare non ceſſat. Nã ipſe calcaneum eius obſeruat: ſedet
in abſcõdito quaſi leo in ſpelũca ſua vt quemqꝫ devoret: vt inter-
ficiat innocentẽ. Quinimo ꝛ poſt mortẽ in corpa deſeruit huma-
na. Fertur eñ a Pythagora deinde ab Ouidio ꝛ Iſidoro: ꝙ na- Pytha-
tura vel arte demonis: vel forte inimicitia a deo (teſte ſcriptura) goras.
poſita inter ſerpentẽ ꝛ ſemẽ hominum: de medulla hominis mor
tui que in ſede veneris ꝛ ſpina dorſi eſt: ſerpẽs generat̃: qui cere-
bro deuorato per oculos exit: reliquã partem corporis depaſtu-
rus. Ad argumẽtum: antẽ in fronte. q. factũ dupliciter reſpõdet̃.
Primo ꝙ apparitiones demonũ moriẽtib⁹ ſunt imaginarie: for-
mant eñ demones mouẽdo hũores ꝛ ſanguinẽ aliq̃s imagines
repreſentãtes eos: qḋ autẽ videt̃ imaginarie: nõ apparet niſi illis
quib⁹ fit viſio vt patet in prophetis: ideo ꝛ ſic põt eſſe in demo-
nũ apparitionib⁹. Dicit̃ ſecũdo ꝙ q: ſimilẽ ꝑtãtem habẽt demo-
nes ꝛ boni angeli ſuper corpora ab eis aſſumpta quam hñt ſuper
corpora ꝓpria glorificata anime beatoꝝ. in quaꝝ ꝑtãte erit ꝙ cor
pora eorũ videãtur vel nõ: ꝛ ab vno vel a pluribus in parua vel
magna diſtantia: ita ꝙ omnis actio corporis erit in poteſtate ani

Universidad de Deusto
Biblioteca

Caput decimum Tertie decadis.

me. Alias enim corpus glorioſum non eſſet inſtrumentũ ſumme obediens pncipali agenti. ſ. aie. Sic ſimiliter dicimus de demo-nibus ⁊ angelis bonis ꝙ in eorum poteſtate eſt in corporibus aſſumptis apparere vel nõ: vel vni: vel pluribus: diſtanter vel ꝓbe. hec Tho. elicitiue in. iiij. ſententiarum. diſtin. xliij. q. ij. Pꝫ hoc ẽt in angelo bono. Dan. x. Et xpo glorificato qui apparuit Paulo: quẽ Paulus videbat: viri aũt qui comitabant cũ eo ſtabãt ſtupefacti audientes quidẽ vocẽ: neminem aũt videntes. Actuũ. ix. c. Rogemus ergo nos ſanctiſſimã trinitatẽ. Beatã dei genitricem ⁊ patrem noſtrum diuinũ ſanctũ Dñicum: vt cum venerit hora noſtri regreſſus ad patrẽ: in exitu iſrael de egypto domus Jacob de populo barbaro: nobis obuiã chriſti occurrat exitum noſtrum angelorum comitẽ: nihil in nobis funeſti occurrentes reperiant inimici: ſed ſinus abrahe nos ſuſcipiat Amen.

ABſolui Illuſtriſſime ac inuictiſſime princeps: auſpice deo: vtinã tam efficaciter ꝙ̃ libenter opuſculum qð fidei: obſeruantie: integreq; charitatis in te mee eſſet teſtimonium. Quod nõ eo conſilio: tue dñationi dicare conſtitui: ꝙ crederẽ te: eo inſtrui: aut quicq; inde haurire poſſe diſcipline. Tecũ enĩ habes ea oĩa virtutum ornamenta: quibus omnis laus recte cõparatur. Tanta tibi inſuper inſidet ſapientia: quin potius a natura innata ingenij vis: tantaq; prudentia rerũq; oĩm experientia: vt nullis egeas exteriorib⁹ adiumẽtis. Uerũ ego vt literarum etiã monumentis: immortalitati conſecrareris: glorieq; ⁊ nominis tui auidiſſimus: libellũ hũc: vtinam tanto principe dignũ. t. d. offerendum duxi. In quo dum belli paciſq;: ingens occupationum ſarcina te reſpirare permiſerit: habeas aliquas paruitatis intellectus mei leptas: vt i eis recreationis grã tã delecteris: ꝙ̃ tui acutiſſimi ingenij iudicio atq; cenſura corrigas ⁊ caſtiges. Uale decus prĩcipum: ⁊ ea molire que vel inuidos ad tuas laudes cogant.

Speculum peregrinarũ queſtionũ Bartholomei Sybille Monopolitani Sacre pagine ꝓfeſſor. Uarijs Theologie: ⁊ vtriuſq; cẽſure: philoſophoꝝ ⁊ aſtrologorum documentis exornatũ: Cuilibet intuenti ⁊ ꝓcipue in agro dominico laboranti perutile. Bene perſpectum ⁊ emendatum. Ad laudem dei ⁊ legentiũ vtilitatem. Impreſſuꝫ Lugduni In edibus. Jacobi myt: ſumptu circunſpecti viri Cipionis de Gabiano. Anno Chriſtiane ſalutis poſt Milleſimum quingenteſimum. xxiiij. die vero. xij. menſis Januarij.

Regiſtrum.

A a b c d e f g h i k l m n o p q r s.

Omnes ſunt quaterni preter. s. qui eſt quinternus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca